P. FRANT. ŽÁK T. J.

PÁN JEŽÍŠ KRISTUS

I. JEHO OSOBA.

II. JEHO DÍLO.

III. JEHO ŽIVOT.

*

1930

NÁKLADEM SLEZSKÉ LIDOVÉ TISKÁRNY V OPAVĚ.

DÍL TŘETÍ

ŽIVOT PÁNA JEŽÍŠE

I. Božský život Pána Ježíše před vtělením.

Samostatný život lidský začíná narozením na zemi. Kde byl člověk dříve? Nebylo ho. Nebylo-li ho vůbec nikde? Nikde, vyjma v mysli Boží, která, jsouc vševědoucí, viděla, že je možný a že může nabýti jsoucnosti. Když člověk je počat a obdrží od Boha duši, což se děje nejspíše hned při početí, nabývá nejen jsoucnosti, ale je bytostí věčnou. Člověk jednou počatý nikdy se neobrátí v nic, z kterého vyšel. Jedna veliká změna se s ním přihodí, smrt, ale smrt není nežli přechod z života pozemského do života záhrobního, jenž je věčný. Každý člověk bez výjimky rodí se pro věčnost a bude věčně věkův žíti.

Mluvím o P. Ježíši. Jeho pozemský život začal početím P. Marie za císaře Augusta. Od jeho narození jde náš letopočet. Je tomu tudíž 1929 let, co se objevil jako dítko v Betlemě. Také Pán Ježíš narodil se pro věčnost. Umřel v 33 svém roce, ale i pro něho byla smrt jen přechodem z pozemského života do života záhrobního. Když se ukázal po zmrtvýchvstání apoštolům, s nimi rozmlouval a chodil, nezjevil se v oslaveném svém stavu, nýbrž v přirozené lidské podobě. V oslaveném svém stavu žije a bude žíti na věky. V těchto věcech není rozdílu mezi Kristem a ostatními lidmi.

Avšak rozdíl jest mezi nimi, pohlédneme-li do minulosti. My před početím nebyli jsme vůbec. Kristus Pán už byl. Kristus Pán je Bohočlověk v jedné bytosti. Jako člověk začal početím podobně nám, ale jako Bůh už byl. Jako Bůh jest věčný i do minulosti. Druhá božská osoba, která s Otcem a sv. Duchem jest jeden Bůh, přijala člověčenství naše, zrodivši se za panování císaře Augusta a za vlády krále Heroda z Marie Panny. Pán Ježíš jest tedy jako Bůh od věčnosti, je druhá božská osoba, Slovo, Syn Boží věčný, jako člověk je od té doby, co má člověčenství. Poněvadž Pán Ježíš je Bůh člověk v jedné bytosti, můžeme mu přičítati vlastnosti božské a lidské, můžeme říci: Kristus je věčný a všemohoucí, anebo Kristus se narodil, trpěl a umřel.

Když probírati míníme život Pána Ježíše, jest se nám arci zabývati s Kristem hlavně, jak na zemi žil. Ale úplnost žádá, abychom neopomenuli zcela života jeho před početím a života jeho po smrti. Proto i já zabývati se budu hlavně životem Páně na zemi, ale dotknu se také života jeho před narozením a po smrti. Život Páně před narozením byl také předzvěstován a

předobrazen. Tak máme vlastně dvojí život Páně před narozením: čistě božský a od proroků připravovaný.

Dnes dotknu se života čistě božského. Dříve než Abraham byl, já jsem, řekl Pán Ježíš o sobě, kterýmižto slovy poukázal na božský život svůj.

* * *

1. Zaleťme duchem do minulosti. Člověk žije na světě asi 8 až 10 tisíc let. Různé filosofické soustavy, zvláště soustava vývojová, udává dobu větší, mnozí bájí o statisících let, ale z pramenů, jež máme, dá se obhájiti jen 8 až 10 tisíc let. Jděme ještě dále. Zajděme až na prah samého stvoření. Obrovská žhavá mlhovina je prý první tvar našeho vesmíru. Jak je to dávno, co se z ní vytvořil náš svět? Nikdo neví. Ani Písmo se nevyslovuje. Filosofické a vědecké bájesloví má tu otevřené pole a užívá hojně své svobody, oslňuje důvtipem a fantasií. Křesťanská filosofie příliš dlouhým věkům nepřeje, jelikož nemají účelu, ale moudrý Bůh tvoří a vede všecko účelně. Sestupme ještě krok do minulosti, zajděme až za okamžik, v kterém Bůh vyřkl první stvořitelské slovo. Kde jsme? Na věčnosti. Co vidíme tělesnými očima? Nic, neboť není země, není nebe, není hvězd, není vod, není ničeho. Ani skutečného prostoru není, jelikož není věcí prostorných, ani času, v němž jest minulost, přítomnost a budoucnost, jelikož nic nevzniká, nic neplyne, nezaniká. Jest jen Bůh, čirý duch, bytost nekonečně dokonalá.

Snad tě napadá otázka: Kde je Bůh, když nic není? Odpovídám: Otázka nemá smyslu. To naše ohraničenost ji klade. My si vše představujeme v prostoru. Bůh není prostorný a proto prostoru nepotřebuje. Bůh je jako myšlenka, kterou můžeš upoutati na matematický bod a kterou můžeš obsáhnouti nekonečné prostory, chci říci, Bůh je čirý duch, na prostoru nezávislý.

Opět snad tě napadá: A jak trvá Bůh věčně, když není časů? Odpovídám: Týž přelud. My známe jen trvání, které bylo, jest a bude, t. j. které plyne. Byli jsme včera, jsme dnes a budeme zítra. Tomu říkáme čas a měříme, určujeme jej podle slunce. Věčnost je také trvání, ale takové, v němž není dnes a zítra, jež se neurčuje ani sluncem ani jiným pravidlem, jichž před stvořením vůbec nebylo. Věčnost jest trvalé teď, obsahující také všecek náš čas, věčnost jest svrchovaná plnost božského života.

Tážeš se: A v čem záleží tento božský život? Odpovídám: Mno-

ho se tážeš. Zúmyslně jsem předeslal otázku, kde je Bůh a jak, když není ani prostoru ani času, abys viděl, že za hranicemi viditelných světů je říše tajů nám nedostupných. I příroda kolem nás je kniha, obsahující na každé stránce veliké tajemství, jež rozřešiti důmysl lidský dosud marně se pokoušel. Jak nemá býti tajem pro nás obklopen život toho, jenž přírodu stvořil! Leccos odhalil nám Bůh skrze proroky a Pána Ježíše. Ale pohled do božského života není nám dopřán. Toho budeme účastni po smrti, až duše, opatřena jsouc světlem slávy, uvidí nadpřirozený svět. Tu se objeví před jejím zrakem bytost Boží, a to bude její věčná odplata. Ani tehdy božského života poznáním nevyčerpá, neboť nemůže konečný duch vyčerpati poznáním bytost nekonečnou, také bude poznání její a plynoucí už z ní blaženost, záviseti na velikosti světla a slávy, kterou Bůh určí podle tvé dokonalosti, nicméně poznáme, co je božský život a budeme se v něm kochati na věky.

2. Božský život! Někdo se mne kdysi otázal, co dělal Bůh, když byl sám a sám. Usmál jsem se bezděky, ale nedivil jsem se. Představiti si život božský jest zajisté svrchovaně nesnadno. Víme arciť, že záleží v činnosti rozumové a volní, neboť Bůh jako čirý duch jiné činnosti míti nemůže. Víme rovněž, že tento život je nekonečně plný. To víme jistě, ale jak málo dovedeme rozsah a hloubku jeho chápati! Vezměte přirovnání. Kdyby někdo znal všecka tajemství, jež skrývá svět v nerostech, rostlinstvu, živočišstvu, v hlubinách moří a země, na hvězdách, u andělů, měl by úžasný život poznávací. Celý život, ba kdyby žil tisíc životů za sebou, mohl by se zabývati pozorováním těchto tajemství a nalézal by v této činnosti takovou rozkoš, že by po ničem jiném ani nezatoužil. A přec celý svět se svými tajemstvími je nepatrná podobenka, je nepatrné uskutečnění obrazů, které Bůh si vyčítá ze své bytosti. Jeho bytost je tak bohatá na takové obrazy, že je vůbec nevyčerpatelná. Kdyby Bůh ustavičně a ustavičně tvořil nové světy, bytosti své, t. j. vzorů, které si z ní k utvoření vyčítá, by nevyčerpal. Život božský je poznání nekonečné, nevyčerpatelné, neohraničené. Záleží v tom, že Bůh poznává svou bytost.

Opět se tážeme: Co dělal Bůh, když byl sám? Odpovídám: Jeho život záležel také v činnosti volní. Vůle miluje dobré, Naše vůle se tím vzdělává. Čím více milujeme dobré, tím jsme dokonalejší. Bůh poznává svou bytost a nemůže nemíti v ní zalíbení, neboť jest nekonečně dokonalá. Proto Bůh je svatý a blažený. Tuto část božské činnosti už nemusím rozváděti,

neboť každý nahlíží, že nekonečná, nevyčerpatelná bytost Boží poskytuje vůli příležitost k činnosti rovněž nekonečné.

Tím se spokojme. Božský život Pána Ježíše záležel tudíž v nekonečném poznání a nekonečné lásce. Tento božský život měl jako Bůh před vtělením. Má jej ovšem také jako Bůh po vtělení až na věky, neboť jest jen jeden božský život, jako jest jeden Bůh. Pán Ježíš vyslovil, že jej měl, když řekl: Dříve nežli Abraham byl, já jsem (Jan 8, 58), nebo když se modlil před smrtí: Nyní oslav mne ty, Otče, slávou, kterou jsem měl u tebe, prve nežli byl svět (Jan 17, 5). Sláva jest božský život, který na zemi byl zakryt. Nejvelkolepěji vyjádřil božský život Kristův před početím sv. Jan v prvé hlavě svého evangelia: Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo (Jan 1,1).

3. Opakujeme znovu původní otázku o božském životě Páně. Dosud odezřeli jsme do druhé božské osoby, dotknuvše se života, božským osobám společného. Pán Ježíš žil jako Bůh božským tímto životem, nebo v Bohu, jenž jest jeden, jiného života není. Avšak v Bohu jsou tři osoby: Otec, Syn a sv. Duch. První křesťan, jenž byl pokřtěn, byl pokřtěn ve jménu Otce, Syna i Ducha sv. Tak to Spasitel sám nařídil. Že Bůh jest ve třech osobách, je základní pravda křesťanská. Bylo třeba, aby nám Bůh toto tajemství zjevil, poněvadž bychom jinak neporozuměli, že nás vykoupil Syn Boží. Tak na naši otázku o božském životě Pána Ježíše před početím dostáváme druhou odpověď, že to byl božský život „druhé" božské osoby. Apoštol Jan ji nazývá Slovo, Život, Světlo, sv. Pavel výblesk Otce. Božský život jsme poznali. Řekli jsme, že záleží v nekonečné a blažené činnosti rozumové a volní. Nyní jest nám říci, co má tento božský život zvláštního, když jde o druhou osobu Boží. Odpověď vyžaduje, abych se dotkl tajemství nejsv. Trojice. Učiním tak krátce.

Pán Ježíš nemá pozemského otce, neboť sv. Josef byl jeho pěstounem. Ale má otce nebeského. Pán Ježíš je druhá božská osoba vtělená, Syn Boží. Božské osoby ničím se nerozeznávají nežli původem: Otec je bez původu, Syn má původ od Otce věčným zrozením, sv. Duch z obou vychází. Touž jednu bytost božskou, nekonečnou, věčnou má Otec sám ze sebe, Syn zrozením z Otce, sv. Duch vycházením z obou. Všecko, co má Otec, má Syn i sv. Duch, pouze jiným způsobem, Otec ze sebe jako otcovství, syn z Otce jako synovství, sv. Duch z obou jako vycházení.

Tážeš se: Jak je zrozen Syn z Otce? Ovšem ne po lidsku.

Bůh Otec poznává sebe, poznává sebe od věčnosti, dokonale, stále. Když se muž s velikými vědomostmi zahledí do svého nitra, když veliký činitel vidí život svůj, jak je středem velikých událostí, když si my o takových mužích učiníme sytou představu, vzniká obraz, který je podobenkou, odleskem uvedené osoby. Když Bůh poznává božským, nekonečným rozumem bytost svou, rovněž nekonečnou, vzniká obraz nevýslovný, obraz obsahující všecku plnost božství, obraz živý v téže bytosti božské, nesmírný odlesk božské bytosti. Tímto obrazem jest Syn Boží. Zrodil se z Otce, jako se v nás rodí myšlenka, a od věčnosti z Otce se rodí. Láska Otce a Syna je sv. Duch. Jest tedy Kristus jako Syn Boží živý, věčný odlesk bytosti Boží. Zove se Moudrost, neboť znamená poznání Boží. Zove se Světlo, neboť v něm bytost Boží září jako odlesk. Zove se Život, poněvadž poznávati je životní skutek. Proto se říká, že se Bůh poznává v Synu.

Pán Ježíš žil tedy božský život jako věčný Syn Boží. Tento život žil jako Bůh ovšem i na zemi a žíti bude na věky. V tomto božském životě bylo také něco, co se týká nás. Bůh ustanovil, že stvoří svět a člověka, že člověka postaví do stavu nadpřirozeného a podrobí zkoušce, neobstojí-li, že pošle Vykupitele, jímž bude druhá božská osoba vtělená. Poněvadž Bůh vše, co myslí, myslí od věčnosti, pojal od věčnosti i tyto úradky. A poněvadž vše, co má Otec, má i Syn, věčné Slovo, rodící se od věčnosti z Otce, přijímalo i úradek, týkající se stvoření a vykoupení. Takovým způsobem Pán Ježíš od věčnosti věděl a na to myslil, že zhřeší-li člověk, stane se Vykupitelem naším, že se zrodí z Panny Marie, bude trpěti a umře. Pán Ježíš od věčnosti žil do jisté míry pro nás. On si zajisté vybral blahoslavenou Pannu Marii za Matku, on Betlem a Nazaret za rodiště a bydliště, on sv. Josefa za pěstouna, on dobu Augustovu za dobu vtělení, on apoštoly. Všecko to, co se za jeho pozemského života stalo, žilo již ve vševědoucí jeho mysli jako věc možná, jež se jednou vyplní. A nejen to. Celé křesťanství, jak se v katolické církvi na zemi bude vyvíjeti, s úspěchem nebo s neúspěchem, v míru nebo v boji, vše zrcadlilo se od věčnosti v jeho mysli jako věc možná, jež se stane. I my jsme žili v mysli jeho a on věděl, kdy a jak se zjevíme na zemi.

Tak odpověď na otázku o božském životě Pána Ježíše před vtělením jest: byl to týž život božský, jenž je společný všem božským osobám, ale byl od Otce přijatý, obsahoval vše, co se ho týkalo jako Vykupitele.

4. Ještě jednou si položíme otázku o božském životě Páně. Dosud pozorovali jsme jej jako život společný všem božským osobám a jako zvláštní osobě druhé. Nyní popatřme na něj vzhledem k tvorstvu. Poněkud jsme se věci již dotkli. Ale Pánu Ježíši se přičítá též stvoření světa. Sv. Jan píše v první hlavě svého evangelia, že skrze Slovo všecko učiněno jest, že bez něho z toho, co jest, není učiněno nic. (Jan 1, 3). Jak tomu máme rozuměti, když se přece od jakživa stvoření připisuje Otci? Odpověď plyne z toho, že Syn Boží jest odlesk božské bytosti. Stvoření je činnost Boha vůbec. Je tudíž společno všem třem božským osobám, ale každé zvláštním způsobem. Jak součinil ke stvoření Syn Boží? Jako moudrost. Božská moudrost dí v Písmě o sobě: Když připravoval nebesa, byla jsem tu, když jistým právem a okolkem ohrazoval propasti, když povětří upevňoval a odvažoval studnice vod, když vůkol kladl moři meze a zákon vodám, aby nepřestupovaly končin svých, když odvažoval základy země, s ním jsem byla, všecko pořádajíc (Přísl. 8, 27 n). Pán Ježíš byl tedy při stvoření zúčastněn jako božská Moudrost, podle níž se všecko děje. Stavitel staví dům, ale jeho stavitelská moudrost ho vede, podle ní kreslí plán a jej provádí. Boha při stvoření vedla božská Moudrost, věčné poznání, kterým je Syn. Kdybychom si dílo Pána Ježíše při stvoření myslili po lidsku, mohli bychom říci asi takto: Bůh chce tvořit. Je mu třeba vzorů, podle nichž by tvořil. V jeho bytosti jest jich nekonečné, nevyčerpatelné množství. Bůh tam pohlédne a vidí je. Vidí je v Synu svém, neboť Syn je poznání Otcovo. Věčné Slovo mu ukazuje vzory všech věcí, které jeho všemohoucí ruka chce učiniti, od prášku až k hoře, do nálevníka až k velrybě, od atomu až ke slunci, vzory všech rostlin, nerostů a živočichů od prvku až k nejvyššímu andělu. V těchto obrazech žil náš svět od věčnosti v mysli Boží, a nejen náš svět, neboť i jiné světy byly možné, a ke všemu, co je možné, v něm jsou věčné vzory.

Božský život Pana Ježíše záležel tedy také v tom, že se náš svět skutečný se všemi jeho podrobnostmi a nekonečné množství světů možných v jeho mysli zrcadlilo, poskytujíce božské všemohoucnosti vzory, aby podle nich tvořila. Božské vzory stvořených věcí mají, jak se rozumí samo sebou, v Kristu božskou dokonalost a krásu. K tomu přidej život nadpřirozený. Pán Ježíš to bude, jenž zaslouží všecku milost, jak se uděluje skrze svátosti, mši sv., v církvi, modlitbami. To vše náleží nejen do díla vykupitelského, nýbrž i stvořitelského. Milost

Boží a všecky způsoby, jimiž lidem bude dávána, třeba stvořiti. Kristus jako božská Moudrost podával k nim věčné vzory. Pozoruj nesmírnou složitost života pozemského, přirozeného a nadpřirozeného. Chápeš nesmírnou bohatost života božského, jenž k němu tvoří vzory? Tento život v Kristu jako Bohu jest jen část božského života a to část nahodilá. Bůh nemusil tvořiti a plnost jeho života by se nezmenšila. To jest ta část božského života, která se týká věcí mimo bytost Boží jsoucích. Hlavní život božský záleží v životě vnitřním, týkající se božské bytosti samé.

Jsou tři hlavní rysy božského života, jak jej vedl Pán Ježíš od věčnosti. Je to život božský, společný třem božským osobám, je to život druhé božské osoby, určené k dílu vykupitelskému, je to život božské Moudrosti, řídící stvoření světa přirozeného i nadpřirozeného.

Tento život Páně před početím byl život poznání a lásky, život nekonečně plný, život soběstačný. Míti účast v tomto životě jest náš cíl. Je nevýslovně obsáhlý a blaživý. Vstupujme do něho někdy. Když vidíme Krista, vzpomeňme si, že vedle lidského života je v něm věčný život božský, a zamysleme se nad ním. Zda-liž můžete jmenovati vzácnější předmět myšlenek a citů? Nemůžete, nebo nad Boha a jeho život není nic vzácnějšího. Je-li krásné a blaživé, zabývati se vědou zeměpisnou nebo jinou, je-li vznešené, zabývati se filosofií, jež všecky vědy spojuje, je nekonečně více, zabývati se božským životem, jejž náš Kristus a Pán vedl před vtělením. Poněvadž se tento božský život projevuje u Krista také skrze život lidský, jest, zabývati se s božským mistrem i po lidské stránce, vznešené, blahodárné a blaživé.

Poněvadž k božskému životu Páně náleželo stvoření a vykoupení naše, máme zvláštní příčinu, podivovati se mu, radovati se z něho a díky za ně vzdávati. Podivovati se, nebo úradky ty jsou podivuhodné. Či není stvoření a vykoupení světa věc veliká? Díky vzdávati, nebo nám připravoval život přirozený, nám chystal mnohé milosti, nám otvíral život slavný v nebesích. Radovati se, nebo ze všeho plyne sláva Boží a spása naše. Kdo se neraduje ze šťastného díla, zvláště je-li veliké a těžké?

* * *

Dříve nežli Abraham byl, jsem já! Uvedl jsem vás do té doby a nakreslil třemi rysy božský život Pána Ježíše před vtělením. Neschůdnou jsme šli cestou. Nedivte se, byloť se nám

probírati tajemstvími, z nichž Bůh odhalil oponu jen málo a na něž lidský rozum nestačí. Tím větší budiž naše úcta při pohledu na Krista. Ať jej vidíme v jeslích, ať na kříži, ať s učedníky, vždy si vzpomeňme: vidím jen člověka a život lidský, ale pod rouškou člověčenství skrývá se víc, skrývá se život božský, věčný a nekonečný. Proto jest nám k němu nejlepším vůdcem. Jdouce za ním nemůžeme pobloudit. Nabízejí se nám za vůdce učitelé mnozí. Snad jsou moudří a dobří. Ale Kristu se nerovnají. On je cesta jistá, pravda čirá, on je život, božský život a dovede nás do něho.

II. Vtělené Slovo v mysli Boží a ve Starém zákoně.

Minule jsem mluvil o tom, že Pán Ježíš žil jako Bůh od věčnosti. Kristus jako Bůh je věčné Slovo, druhá božská osoba, jedna bytost s Otcem a sv. Duchem.

Kristus žil od věčnosti také ještě jiným způsobem. Žil v mysli Boží, v proroctvích a v předobrazech. Bůh se od věčnosti ustanovil, že stane-li se hřích, vykoupí svět skrze svého Syna, jenž se vtělí a učiní zadost přísné spravedlnosti. Proto žilo věčné Slovo v mysli Boží od věčnosti také jako Slovo vtělené, jako Kristus. Dále žil Kristus před svým narozením v předpovědech a v předobrazech v Starém zákoně. Tato proroctví a tyto předobrazy jsou od Boha, Bůh proroctví prorokům vdechl, on předobrazy vytvořil.

Budeme uvažovati, jak věčné Slovo žilo v mysli Boží jako Slovo vtělené, t. j. jako Kristus, a poukážeme na hlavní rysy proroctví starozákonního. Podrobně si uvedeme proroctví a předobrazy jindy. Kriste, věčné Slovo vtělené, požehnej nám.

* * *

1. První pravda našeho rozjímání je: Pán Ježíš žil v mysli Boží od věčnosti. Bůh ustanovil od věčnosti, že stvoří náš svět a že lidstvo, stane-li se hřích, vykoupí. K vykoupení určil druhou božskou osobu a ustanovil, že se vykoupení stane vtělením a utrpením. Bůh je vševědoucí a vše, co myslí, myslí od věčnosti. Od věčnosti viděl tedy Bůh Krista a vše, co se s ním stane. To věděla také druhá božská osoba, nebo jest jen jeden Bůh a jeden božský rozum. Když dím, že Kristus žil od věčnosti v mysli Boží, mluvím o Kristu bohočlověku, o druhé božské osobě vtělené, jak se zjeví na světě.

To, že Kristus žil od věčnosti v mysli Boží, není nic zvláštního. Tak vidí Bůh všecko, také nás. Vševědoucnost Boží objímá

vše, co bylo, jest a bude. Ale veliký rozdíl je v tom, jak žil v mysli Boží Kristus a jak my. Kristus je podle člověčenství koruna všeho tvorstva. Co jest nejvyšší anděl proti člověčenství, jež je připojeno k druhé božské osobě? Bohoslovci praví, že Kristus byl Bohu vzorem při stvoření člověka, t. j., že Bůh vymyslil člověčenství, které spojí s božstvím, a že podle tohoto obrazu učinil Adama. Vzpomeňte na úkol, jejž převezme. Dějiny lidstva budou před ním přípravou na něho, dějiny lidstva po něm budou uskutečňovati to, co on přinese. Všecko lidstvo před ním a po něm bude z něho žíti. On je vykoupí, jen skrze víru v něho bude lze dojíti věčného blaha. Již tato skutečnost sama jest tak nesmírná, že se Kristus jeví jako bytost jedinečná, pro tvorstvo naprosto důležitá a svrchovaně významná. Zaujímal tedy Kristus nezbytně v mysli Boží místo prvé. Co je Mojžíš, co je Petr nebo Pavel, co sv. Augustin u přirovnání s Kristem? Zdali mají božskou důstojnost jako on? Nikoliv. Zdali vykoupí svět? Ne, nýbrž sami potřebovali jako každý jiný vykoupení. Také tito mužové žili v mysli Boží od věčnosti a Bůh měl na nich zalíbení, ale před obrazem vtěleného Slova mizeli. Velebný jsi Kriste, od věčnosti jsi žil v mysli Boží jako nejdůležitější a nejvzácnější bytost, Bohu milejší nežli veškerý stvořený viditelný i neviditelný svět. S pokorou a úctou myslíme na tebe a klaníme se velebnosti tvé.

2. Poněvadž je Bůh vševědoucí, může předpověděti, co se v budoucnosti stane. Proto mohl říci o Kristu, nejen že přijde, nýbrž mohl udati také různé podrobnosti o něm, na př. kde se narodí, z které matky, jaké úřady na sebe vezme, že vykoná vykoupení utrpením, co a jak bude trpět, že vstane z mrtvých, že založí církev a j. To Bůh také učinil. Jsme u druhé pravdy: jak žil Kristus v Starém zákoně.

Hned prvnímu člověku řekl Bůh, že pošle Vykupitele, že se Vykupitel narodí z ženy, že mu ďábel bude činiti nástrahy, že Vykupitel potře hlavu ďáblovu, t. j. zruší jeho vládu na zemi, jak ji prováděl mezi pohany. Myšlenka na Vykupitele byla v lidstvu dlouho živá. Když se ztrácela, oživoval ji Bůh skrze některé patriarchy a udržoval potom v národě, jejž si k tomu pro věrnost jeho praotců zvolil. Starý zákon, jenž vypravuje dějiny stvoření, dějiny patriarchů, dějiny vyvoleného národa, obsahuje mnoho zpráv o Vykupiteli. Řečené dějiny jsou vlastně jen slupka, šat, vlastní obsah Starého zákona, všech knih, jimž toto jméno v bibli dáváme, jest myšlenka mesiášská. Ani v jiných národech nevymřela myšlenka na Vykupitele ú-

plně, ale hlavně žila a byla udržována v národě israelském. Nejvíce ji Bůh udržoval skrze poroky, jimž dával o Vykupiteli mnohá zjevení. Tak žil Kristus na zemi dříve, nežli přišel, žil v mysli proroků a skrze ně v mysli všech, kteří proroky slyšeli anebo sv. Písma četli. Takových lidí bylo mnoho, jak patrno z proroctví Balaamova, z knihy Job, z příchodu tří králů od východu.

Proroctví o Mesiáši měla účelem, udržovati víru v něho a připomínati jeho příchod. Mimo to měla označiti osobu jeho tak, aby ji lidé, až přijde, poznali. Víte, že Pán Ježíš sám poukazoval na to, jak se na něm proroctví plní. Evangelium sv. Matouše, určené Židům, kteří věřili v Písmo jako v knihu Boží, vyzvedává zvlášť tato proroctví a jejich vyplnění. Váha vyplněných proroctví je taková, že stačí sama na důkaz: Kristus je Mesiáš od věku slíbený a předpovídaný.

Při vzpomínce na starozákonní proroctví se bezděky tážeme, jaký obraz dávají o Kristu. Myslíme si, že musí obsahovati podstatné rysy jeho osoby a díla. Tak tomu jest. Mesiáš, kreslený proroctvími starozákonními, je líčen jako nejvyšší učitel, kněz a král. Při líčení tohoto trojího úřadu Mesiášova je také náležitě poukázáno na jeho božství. Přesvědčme se o tom.

Kristus je líčen ve Starém zákoně jako učitel. Podle starozákonních názorů je moudrost od Boha. Plně a jistě ji nabývá jen ten, komu ji Bůh zjeví. Job se táže, kde je pravda a kde ji lze nalézti? Člověk nezná její ceny, moře praví, ve mně není, propast dí podobně. Je skryta před obličejem všech živoucích (Srov. Job. 28, 12 n). Kde je tedy? Je u Boha a jen ten ji dosahuje, komu ji Bůh dá. Kdo ji má ve vynikající míře, je zvláště z Boha. Nuže, Mesiáš je líčen v starozákonních proroctvích jako učitel, jenž má všecku plnost moudrosti, světla, poznání, vědy, a tato plnost moudrosti jest jeho trvalý majetek. Tato jeho moudrost jest podle proroctví tak veliká, že převyšuje všecko vědění lidské a přirozené.

Je nebesky vznešená, je božsky dokonalá. Isaiáš vylíčiv, jak spočine na Mesiáši v nejhojnější míře sv. Duch se svými dary, praví: Ne podle toho, co se oku zdá, bude souditi, aniž podle toho, co uslyší, trestat. (Is. 11, 3). Smysl je: nebude souditi jako omylný člověk, který je odkázán na to, co vidí a slyší, nýbrž jako ten, jenž vidí do srdce a soudí proto neomylně. Mesiáš způsobí, že země bude plna známosti Hospodina (Is. 11, 9). Hospodin o něm praví: Učiním tebe světlem národů, abys byl spásou mou až do konce světa (Is. 49, 6). Mesiáš bude učitelem

všeho lidstva. Vyjde ze Sionu nauka a slovo Páně z Jerusalema, bude učiti stezkám Hospodinovým a lidé budou po nich kráčeti (Srov. Is. 2, 3). Z těchto několika ukázek vidíme, že Mesiáš bude víc nežli vynikající učitel pozemský. Není tu přímo vysloveno, že Mesiáš bude učitel božský, ale je to naznačeno, nebo taková moudrost, jakou bude míti, převyšuje vše pozemské. Mimo to, jak jsem podotkl, měl Starý zákon moudrost za dar Boží. Moudrost jest jen v Bohu a kdo ji má, má ji od něho. Mesiáš ji bude míti měrou jedinečnou a jako trvalý majetek. Proč? Protože bude Bůh-člověk. Tento soud můžeme bezpečně učiniti, protože v proroctvích, která mluví o královském úřadě Mesiášově, je božství jeho vysloveno zřejmě.

Mesiáš bude knězem. Jak vykoná vykoupení? Krvavou obětí. Obětovati patří k úřadu kněžskému, ano konati obět je vlastní a podstatný rys kněžství. Za koho přinese Mesiáš obět života? Za lidstvo, aby učinil za ně zadost přísné spravedlnosti. O tom byla dříve řeč obšírně. Opakuji proto jen několik výroků proroka Isaiáše. Píše: V pravdě bolesti naše vzal na sebe, co jsme měli trpět my, on snášel. Byl raněn pro hříchy naše, roztlučen pro nespravedlnosti naše.... Jeho jízvami jsme uzdraveni... Hospodin vložil na něj nepravost všech nás, t. j. trest za naše nepravosti. Dal ve smírnou obět život svůj (Is. 53, 3 n). Z těchto výroků jde, že Mesiáš učiní zadost za hříchy světa. Z nich plyne také, že jest to zadostučinění podle přísné spravedlnosti, nebo jinak by takové utrpení nemělo smyslu. I tážeme se: Kdo jest tento Mesiáš? Snad anděl, jehož Bůh opatří takovou důstojností, aby jeho zadostučinění vyrovnalo potupu, obsaženou v hříších světa? Nikoliv. Prorok nemluví o andělu, nýbrž o člověku. Ale mezi lidmi není nikdo, kdo by mohl dáti zadostučinění podle přísné spravedlnosti. Na to nestačí ani veškeré lidstvo úhrnem. Není jiného východiště, nežli že Mesiáš bude člověk oděný důstojností božskou, t. j. že to bude Syn Boží vtělený. Že tento soud je oprávněný a správný, ukazují jiné výroky proroků. Tak dí Isaiáš, že Mesiáš bude výhonek Hospodinův a plod země (Is. 4, 2), t. j. Syn Boží a lidský. Prorok Jeremiáš píše: Vzbudím Davidovi potomka spravedlivého.... a jméno, kterým ho nazývati budou, jest: Hospodin naše spravedlnost (Jer. 23, 5 n). Tu jest Boží synovství Mesiášovo jasně naznačeno. Že starozákonní vykladači písma výroky ty pojímali v tomto smyslu, vidíme ze slov sv. Petra. Když po uzdravení chromého mluvil k lidu, pravil, že Židé zabili původce života, ale Bůh oslavil Syna svého Ježíše (Skut. 3, 13). Když se kře-

sťané modlili za sv. Petra, jenž měl býti sťat, pravili, že se Herodes a Pilát sešli s pohany proti svatému Synu Hospodinovu, Ježíšovi (Skut. 4, 27). Z obou těchto výroků mluví podání židovské. Oba výroky ukazují, že Židé podle proroků měli Mesiáše za bytost božskou. Byly také jiné názory o budoucím Mesiáši, ale ty nestály na prorocích, nýbrž byly plodem nějaké školy.

Starý zákon viděl v budoucím Mesiáši vykupitele božskou důstojností opatřeného, t. j. Syna Božího, člověkem učiněného. Podle názorů starozákonních mohl jen Bůh přemoci ve světě zlo a vysvoboditi z něho svět. Mesiáš to učiní. Učiní to utrpením, proto bude člověkem, ale člověkem s božskou důstojností.

Mesiáš bude králem. V proroctvích, která označují jeho královský úřad, je vysloveno božství Kristovo zvlášť jasně. Jeho královská moc bude všeobsáhlá. Chvály, které mu proroctví vzdávají, jsou chvály, jež se vzdávají Bohu. On bude králem na Sioně, ale Sion je svatá hora Boží, vláda nad ní přísluší jenom Bohu (Žal. 2, 61). Všichni národové země budou mu dáni v dědictví, všechny země až do končin jejich budou jeho majetkem (Žal. 2, 8). Jeho moc bude svrchovaná. Nikdo nebude se moci z ní vymknouti. Kdo by se jí vzepřel, bude rozdrcen jako nádoba hrnčířská. (Žal. 2, 9). I poznají národové jeho důstojnost. Všichni králové světa budou se mu klaněti, všichni národové jemu sloužiti. Jeho jméno bude požehnáno. Bude zářiti. V něm budou požehnána všecka pokolení země a všichni národové budou jej chváliti a velebiti (Žal. 72, 8 n). On bude vládnouti spravedlivě, konati právo a spravedlnost na zemi (Jer. 21, 5). Daniel píše o něm: Viděl jsem, aj, s oblaky nebeskými přichází jako syn člověkův. I obdržel čest, moc i vládu, všichni národové, kmeny a jazyky budou mu sloužiti, moc jeho je věčná, jíž nepozbude, a vláda jeho nebude zrušena. (Dan. 7, 13 n). Přicházeti s oblaky jest úsloví, kterého Písmo užívá jen o Bohu. Jeho moc bude věčná, protože sám je věčný, totiž jako Bůh. David praví o Mesiáši, jenž bude jako člověk z jeho pokolení: Pravil Pán k Pánu mému, posaď se na pravici mé (Žal. 109, 1). Jmenuje jej Pánem zrovna tak, jak jmenuje Pánem Hospodina. Smysl slov je: Řekl Pán, t. j. Hospodin, k Pánu mému, t. j. k Mesiáši. Bude seděti na pravici Boží a míti účast v moci Boží právem svého božství. David se mu proto v pokoře klaní. Jinde klade Hospodinu do úst slova: Můj Syn jsi, dnes před dennicí zplodil jsem tebe (Žal. 2, 7). Slova „dnes před dennicí“ označují věčnost. Bude tedy Mesiáš

Syn Boží, jako Bůh od věčnosti zplozený. Jasněji nelze zajisté ani mluviti.

Žil tedy Kristus v Starém zákoně jako nejvyšší učitel, kněz a král, jako učitel naučí lidstvo moudrosti Boží, jako kněz dá Bohu zadostučinění za hříchy světa, jako král bude vládnouti po právu a spravedlnosti. Nebude jen člověkem, nýbrž bude bytostí božsko-lidskou, věčným Synem Božím a člověkem zároveň. Všichni, kteří se drželi proroků, takto o Mesiáši smýšleli. Byly školy, které opustily proroctví a daly se do mudrování na vlastní vrub. Proto upadly do různých bludů. Kristus Pán ukázal svým životem a působením, že je Mesiášem podle starozákonních proroctví. Jinak nemohlo býti, nebo proroctví byla od Boha a on jest jejich vyplněním.

3. O božství budoucího Mesiáše jest v Starém zákoně, zvláště u proroků, ještě mnoho jiných svědectví. Já je pomíjím, protože jsem si nevytkl účelem, dokazovati božství Páně ze Starého zákona, nýbrž ukázati, jak žil budoucí Mesiáš v mysli věřících vyznavačů. K tomu svědectví, jež jsem uvedl, stačí. Zmíniti se chci, že obraz, jejž věřící podle proroctví o Mesiáši měli, byl velkolepý. Isaiáš volá: Bude tvým manželem stvořitel tvůj, jehož jméno jest Hospodin zástupů, a tvým vykupitelem svatý Israelův, který slouti bude Bohem všeho světa (Is. 54, 5). Jaká slova! Představte si věřícího Israelitu, jenž je četl a o nich rozjímal. Byl nezbytně uchvácen velebností toho, jejž očekával. Jindy volá prorok: Vstaň a sviť, o Jerusaleme, vzešloť tvé světlo a velebnost Boží jest nad tebou. Neboť hle, temno zemi přikrývá, mrakoty zahalují národy, ale nad tebou vzešel Hospodin a jeho slávu lze nad tebou viděti (Is. 60, 1). Poté tuto slávu vypisuje. Vidí národy, jak putují na Sion, aby se poklonili Mesiáši, a jak roznášejí jeho slávu do končin země. Tobiáš píše, jak pohané opustí modly a putovati budou do Jerusalema, jak se všichni králové budou klaněti králi israelskému (Tob. 14, 8). Jindy líčí různá proroctví, jak s příchodem Mesiášovým přijde spravedlnost, mír, milost, vůbec všeliké dobré a dává mu jména: Zázračný, rádce, Bůh silný, Otec na budoucí věky, kníže pokoje. (Is. 9, 6).

Krátce obraz, jež věřící Israelité měli o Kristu, byl velkolepý. Chápeme, že po něm toužili, za příchod jeho se modlili. Ale bylo při tom nebezpečí. Velikolepý obraz Mesiáše jako nejvyššího učitele, kněze a krále, ano jako bytosti božské, oslňoval. Vznětlivý Israelita, hrdý na svou národnost, viděl v slávě Mesiášově slávu svou, slávu a moc svého národa, on

pojal Mesiáše světsky. Kdyby byl národ Mesiáše přijal, byl by se zajisté zaskvěl slávou, totiž slávou duchovní. On ho nepřijal a tak ze slávy Mesiášovy neměl nic. Proč ho nepřijal? Dal se oslniti obrazy světskými a zapomněl na obrazy, v nichž je Mesiáš líčen jako trpitel. Oslnil se skvělými obrazy proroků tak, že výrokům o jeho ponížení ani nerozuměl. Vinu měly některé školy, které z nacionálního fanatismu, z touhy po moci a jiných světských důvodů utkvěly jednostranně na proroctvích skvělých, proroctví ta ještě kouzelně rozšiřovaly a do lidu vtloukaly. Když potom přišel Mesiáš prostý, byl národ zmaten a fariseové měli dosti snadnou práci, odvrátiti jej od Krista. Ani vyplnění proroctví, ani divy, ani moudrost a svatost Páně nepomohly. Víte, jakou práci měl Pán Ježíš s apoštoly, aby je přesvědčil, že musí trpět, že proroctví starozákonní o slávě a moci mají smysl duchovní, nikoliv světský.

* * *

Dvě věci jsem probral, první, že Kristus žil od věčnosti v mysli Boží a zaujímal v ní první místo mezi všelikým tvorstvem, druhou, že Pán Ježíš žil v Starém zákoně. Obraz, jejž Starý zákon, zvláště proroci, v něm kreslili, stával se během staletí jasnějším, určitějším a na konec byl nakreslen do všech podrobností. Obraz ten je velkolepý, Kristus je v něm líčen jako bytost božská, ano jako Syn Boží. Já poukázal na to, že je líčen jako nejvyšší učitel, kněz a král. Oslňující obrazy proroků, líčících velebnost, moc a slávu Mesiášovu, musí se arci bráti duchovně, nikoliv světsky.

Radoval se Bůh nad Mesiášem, věřící Starého zákona se vzpomínáním na něj posvěcovali a posilovali. Nechť Kristus žije také v mysli naší. My jej známe dokonale. Nechť se zbožnou myšlenkou na něj vstáváme a uléháme, aby nám vládl svou naukou, řídil cestu našeho života a dovedl nás tam, kde jej uvidíme tváří odkrytou.

III. Život Pána Ježíše v proroctvích.

Hřích Adama v ráji měl osudné následky. Lidstvo celé mělo vědomí o hříchu Evině. Svědčí o tom staré báje všech národů, zvláště jejich bohoslužby s krvavými obětmi, jež všude měly kající, smírný ráz jako podstatnou známku. Někdy toto vědomí upadlo, někdy se zase mocně projevilo. Jest to žjev, který myslitele naplňoval vždy podivem.

Prarodičové věděli, že přijde Vykupitel. Pán Bůh jim o tom pověděl v prvním zaslíbení, daném hned po hříchu. Zpráva o Vykupiteli mizela, čím více lidstvo upadalo do mnohobožství a modlářství. Tento úpadek zase způsobil, že si uvědomilo: sami si nepomůžeme, musí někdo shůry přijíti, aby nás z pobloužení rozumu a srdce vysvobodil. Tato touha byla zvlášť mocná v dobách, kdy se blížilo narození Pána Ježíše. Zvláštní popud daly k ní svaté knihy národa israelského, který se daleko široko mezi pohany usazoval a o svých mesiánských proroctvích jim vyprávěl.

Bůh udržoval vzpomínku na Vykupitele u všech národů a připravoval je na jeho příchod, ale zvlášť tak učinil u národa israelského, jehož si proto vyvolil. Celé Písmo Starého zákona je prodchnuto touto myšlenkou. Mesiánských proroctví, daných v době asi čtrnácti století, je velmi mnoho a předpovídají nejdůležitější události ze života Páně. Těchto proroctví týkají se slova Páně k učedníkům, jdoucím do Emaus: Počav od Mojžíše a všech proroků, vykládal jim všecka Písma, která jsou o něm.

Vizme dnes, jak Pán Ježíš žil před svým narozením v proroctvích. Duchu sv., osvěť nás, abychom jejich význam ocenili!

* * *

1. Nejprve se zmíním o proroctvích, která svědčí, že Pán Ježíš žil také v mysli pohanů.

Na proslaveném obraze, jenž představuje vyhnání prarodičů z ráje, vznáší se v oblacích žena s dítkem na rukou, šlapající nohou hlavu hada. Obraz mluví jasnou řečí. Vyličuje následek pádu, ale upozorňuje zároveň na proroctví tenkráte vyslovené: Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, pokolením tvým a pokolením jejím; ona (on) potře hlavu tvou a ty budeš činiti úklady patě její (1. Mojž. 3, 15). Toto proroctví si odnesli prarodiče do světa. Od nich šířilo se z pokolení do pokolení. Odpadem lidstva od Boha, který šel ruku v ruce s úpadkem mravním, upadala vzpomínka na Vykupitele. Ale úplně nevyhynula nikde. Mnozí badatelé podrobili báje národů, jejich památky osvětové, zvláště náboženské pilnému studiu. A výsledek? Všude nalezli ozvěnu prvního zaslíbení, někdy slabou, někdy všelijak zkomolenou, někdy takovou, že o jejím původu nemůže býti pochyby. Badání to a jejich výsledky zasahují příliš do věd světských, proto je pomíjím. Ani nám jich není třeba. My máme přímá mesiánská proroctví starozákonní.

První svědek je Job. Byl náčelníkem arabského kmene, žil v době patriarchy Abrahama nebo po něm; tedy bezmála 2000 let před Kristem. Že si zachoval víru v jednoho Boha, ačkoliv svět dávno tonul v modlářství, a že byl muž srdce zbožného, víte z Písma, do něhož přijata byla kniha o jeho osudech, napsaná arci později. Osudy Jobovy byly všeobecně známy. Není divu, neboť byly neobyčejné a pro potěchu trpících jako stvořené. Pro zbožného Israelitu, jenž si zachoval víru v jednoho Boha a žil z naděje na Vykupitele, byly zvlášť významné, i není divu, že je vypsal. Jak se těší arabský trpitel v svých souženích? Praví: Vím, že Vykupitel můj živ jest, že poslední den ze země vstanu..., že v těle svém uzřím Boha svého (Job 19, 25). Vidíme, že Job věří v jednoho Boha, že věří ve Vykupitele z pozemských běd, že věří v své zmrtvýchvstání, jež bude zásluhou Vykupitelovou. Zde máte určitý případ, Písmem potvrzený, že víra ve Vykupitele žila ještě před Mojžíšem a sv. Písmem.

Jiný příklad podává Balaam. Balaam žil v době, kdy Mojžíš vedl národ pouští do země zaslíbené. Písma sv. ještě nebylo, nebo nejstarší jeho knihy jsou od Mojžíše a tehdáž vznikaly. Balaam byl věštec daleko široko proslavený. Takovým mužům přikládali tehdy národové čarodějnou moc. Král arabský Balak si ho povolal, aby proklel Israelity, kteří přitáhli k jeho říši. Balaam byl mnohobožec, ale znal a ctil také Boha israelského. Věštec nechtěl jíti, neboť vnitřní hlas mu bránil. Na opětné naléhání přece přišel. Vykonal různé oběti, ale Israelitům neklnul, nýbrž žehnal. Nemohl jinak, jelikož vyšší moc jej vedla. V žehnání vyslovil mnohá proroctví o osudu israelského národa a také proroctví, že Vykupitel vyjde z něho. Pravil: Vidím jej, ale ne nyní. Patřím naň, však ne z blízka. Vychází hvězda z Jakoba, povstává žezlo z Israele (4 Mojž. 24, 17). Hvězdou je podle výkladů židovských i křesťanských Vykupitel v předobraze Davida. David učinil Moabity poplatnými a Kristus tam skrze své učedníky rozšířil své království. Přečetné památky o tom svědčí. Je tedy Balaam, pohanský věštec z doby Mojžíšovy, svědkem, že Bůh dával pohanům důkazy o Vykupiteli.

Jinými svědky jsou prorok Ezichiel a Daniel. Oba žili v říši babylonské v době vyhnanství, t. j. v šestém století před Kristem. Daniel dožil se šťastné chvíle, kdy král Cyrus dovolil Israelitům navrátiti se do vlasti a postaviti si znovu Jerusalem. Jak Daniel potíral zmužile pohanské modly Bála a draka, jest nám všem známo z biblické dějepravy. Patrně vypravoval králi

Nabuchodonosorovi také o pravém Bohu. Že přišla řeč i na Vykupitele, ukazuje výklad snu králova o soše. Králi zdálo se o soše, jež měla zlatou hlavu, trub ze stříbra, stehna z mědi, hnáty ze železa, část nohy z hlíny. Bez lidského přispění utrhl se na hoře kámen, vrazil do sochy, zetřel ji a stal se horou velikou. Daniel vyložil sen o čtyřech královstvích, jež následovati budou za sebou. Říší železnou bude říše římská. Kámen, jenž sochu roztříští a stane se velikou horou, je Mesiáš a jeho říše, kterou založí pro všecky národy země (Dan. 2, 29 n). Zde máte třetího svědka, že i mezi pohany památka na Vykupitele byla probouzena a žila.

Z Písma jde, že proroci od Boha poslaní působili také v pohanských zemích. Nevíme, co vše lidu kázali, ale jistě kázali o pravém Bohu, a byli-li to proroci israelští, též o Vykupiteli. Z těchto zvyků, jakož i ze zachovalých starých bájí se vysvětluje, že přišli tři králové od východu, pokloniti se Kristu, že Herodes se ulekl a dopustil vraždy betlemských dítek. Věděli patrně o mesiánských proroctvích, ať zprávu o nich čerpali odkudkoliv. Římský básník Virgil vykládá Sibyllina proroctví o novorozeném dítku (4. ekloga). Jsou neurčitá a temná, ale pamatují zase tak živě na řeč starozákonních proroků o Mesiáši, že to budí podiv. Přední dějepisec římský Tacitus, jenž zemřel asi 117 po Kr., napsal: Mnozí měli přesvědčení, že napsáno je ve slavných knihách kněžských, jak právě za našeho času východní země budou mocné pod panovníkem z Judey. Svetonius, jiný dějepisec římský skoro z téže doby, píše: Po celém východě převládá stará, stálá domněnka, že je osudem ustanoveno, aby v této době vyšli panovníci z Judey. Sběratel starých bájí Lüken píše: Všichni pohané starého i nového věku měli proroctví — a původ jejich sahá do dob prarodičů — že na konci dlouhého období nadvláda hříchu a neřesti pomine. K tomu úkolu zjeví se mocný a moudrý hrdina a král, božského rodu, narozený z potomků první ženy, aby potřel hlavu démonů a založil nový věk štěstí a nevinnosti, jako bylo na počátku světa. U vzdělaných Peršanů nalézáme staré ukázky o zlatém věku a obnově člověčenstva. Podobné zprávy uvádějí se z Číny, ano i z Mexika z dob dávno minulých, takže spisovatelé z nich soudí na jeden společný pramen dějepisný, totiž na první zaslíbení v ráji.

2. Tolik na důkaz, že Pán Ježíš žil před svým narozením v proroctvích i u pohanů. Však právě pohané přijímali také křesťanství. Při tom veliký vliv měla na ně myšlenka vykupitelská,

tedy myšlenka obsažená v prvním zaslíbení. Pro nás tyto zprávy mají menší význam. Pro nás mnohem důležitější jsou proroctví, daná lidu israelskému, poněvadž je v nich téměř celý život Pána Ježíše předzvěstován, poněvadž jejich vyplnění na Kristu je neomylný důkaz, že on jest Mesiáš, od Boha slíbený, poněvadž byla výslovně dána proto, aby vzpomínka na Vykupitele byla zachována a svět na něj připravován, poněvadž Mesiáš z tohoto lidu se narodil. Celý Starý zákon není nic jiného nežli provádění myšlenky mesiánské. Vidíme, jak patriarchové připomínají první zaslíbení, jak se toto zaslíbení poznenáhla stává sytějším a jasnějším, jak na konec obraz budoucího Vykupitele vykreslen je do četných podrobností. Abrahamem se začínají, Janem Křt. se končí, spojují v jedné idei dobu dvou tisíc let. Uvedu některé.

Mnohá proroctví určují dobu, kdy Mesiáš přijde. Přijde, ohlašuje Jakob synovi, až bude berla odňata od Judy. Od okamžiku, kdy památné proroctví bylo vysloveno, nikdy vláda v kmeni Judově nepřestala, ani v babylonském zajetí ne. Teprve král Herodes byl cizinec. Tehdy se Kristus narodil. Židé znali ovšem proroctví toto. Proto právě tehdy bylo očekávání Mesiáše všeobecné. Tři králové od východu v Jerusalemě, vystoupení sv. Jana Křt. a poselství fariseů k němu, jednání některých učedníků, pozdravujících v Kristu Mesiáše, tomu nasvědčuje.

Ještě určitěji naznačuje dobu příchodu Mesiášova památné proroctví Danielovo. Bylo dáno v době babylonského zajetí. Obsahuje tři věci: První, že Jerusalem bude opět vystavěn, ale s obtížemi, že bude i s chrámem od cizího knížete vyvrácen, třetí, že zkáza ta bude trvalá. Kdy se stane tato zkáza? Když Kristus, t. j. Mesiáš bude od lidu zabit. Kdy se stane tento čin? Až uplyne bezmála 70 ročních téhodnů, t. j. 70 sedmiletí neboli 486 let. Pak bude národ rozmetán a oběti přestanou. (Dan. 9, 24). Také toto proroctví bylo příčinou, že Mesiáš byl očekáván v době Kristově. Ovšem nevěděli si s ním Židé rady, neboť hrozby, jež obsahovalo, nechtěli přijmouti. Pán Ježíš poukázal na toto proroctví tím, že si dával jméno syn člověka, kteréžto jméno je z Daniele a Ezechiele. Když Římané začali nedlouho po smrti Páně válku proti Židům, křesťané věděli, že se hrozby plní; proto opustili Jerusalem. Nemýlili se. Židé se namáhají, aby proroctví Danielovu dali jiný výklad, ale výklady jejich jsou umělé. Mnohým, kteří věří v posvátnost bible jako knihy od Boha vdechnuté, bylo popudem, že se stali křesťany. Jasnějšího a určitějšího proroctví lze sotva žádati.

Jiná proroctví, týkající se doby příchodu Mesiášova, jsou: Micheáš zvěstuje, že přijde v době míru (Mich. 4, 3). To se stalo. Když se Pán Ježíš narodil, byl chrám boha války v Římě zavřen, což znamenalo, že v celé říši je mír. Aggeus předpovídá, že druhý chrám, ač proti chrámu Šalomounovu chudý, bude nicméně slavnější, poněvadž bude posvěcen nohou Mesiášovou (Ag. 2, 7 n). Těšil tak své rodáky, jež se vrátili ze zajetí babylonského a rmoutili nad chudobou nového chrámu. Proroctví se vyplnilo. V tomto chrámě, od Heroda později nádherně opraveném a zveličeném, byl Pán Ježíš představen, tam chodil na pout, tam učil.

Jiná skupina proroctví týká se narození Mesiášova. Isaiáš zvěstoval: Aj, panna počne a porodí syna a jméno jeho bude Emanuel, t. j. Bůh s námi (Is. 7, 13). Israelité vykládali proroctví to o Mesiáši. V katakombách je obraz, který ukazuje, že křesťané toto proroctví pojímali týmž způsobem. Na obraze je Panna Maria s Ježíškem a Isaiáš se závitkem, t. j. s knihou v ruce. Týž prorok udává, že panna ta bude z kořene Jesse a že nad jejím synem spočine duch Hospodinův (Is. 11, 1). Jesse byl otec Davidův. Udává tedy, že Mesiáš bude z rodu Davidova. Micheáš jmenuje městečko, kde se Mesiáš narodí. Znáte památné proroctví ze svátků vánočních. Na ně poukázali znalci zákona, když se Herodes při příchodu mudrců od východu ptal, kde se Kristus narodí (Mich. 5, 2 n). Odpověděli hned, že v Betlémě a uvedli na důkaz proroctví: A ty, Betleme, v území judském, nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými, nebo z tebe vyjde vévoda, který bude spravovati lid můj israelský (Mat. 2, 6). Také o příchodu králů a jejich darech, pak o vraždě dítek betlemských je dosti zřetelná zmínka u proroků starozákonních (Is. 60, 1., Žal. 71, 10., Jer. 31, 15).

Mám-li vykládati, že se všecka tato proroctví vyplnila na Kristu? Není toho třeba, neboť každé dítko o tom ví. Spíše podotknu, že Israelité je čítali a jimi se potěšovali. Kdykoliv navštívili Betlem, údělné město Davidovo, povzdechli si zajisté, aby Mesiáš přišel, počítajíce, kdy to bude.

Zvlášť podivuhodná je třetí skupina proroctví, týkajících se veřejného života, utrpení a smrti Pána Ježíše, neboť jest jich mnoho, týkají se nejdůležitějších úkolů mesiánských, jsou určitá a podrobná.

Některá proroctví mluví o Kristu jako o bytosti božské. Tak jméno Emanuel, které jsem uvedl již dříve, znamená „Bůh s námi“. Že jméno to není bez významu, je patrno z přídomků, které

Isaiáš staví vedle něho — jako Podivný, Rádce, Bůh, Silný, Otec budoucího věku, Kníže pokoje (Is. 1, 6). Ještě více potvrzují tuto pravdu jiná proroctví. Tak dí Isaiáš: Bůh sám přijde a spasí vás. Tehdáž oči slepých uvidí světlo, uši hluchých otevřeny budou. Tehdáž poskočí kulhavý jako jelen a jazyk němých zpívati bude písně (Is. 24, 4 n). Tato a podobná proroctví zvěstují Krista jako divotvůrce. Když učedníci Jana Křt. přišli k Panu Ježíši, aby se ho otázali, kdo jest, odpověděl jim, aby zvěstovali Janovi, co viděli a slyšeli, i poukazuje na své divy slovy Isaiášovými. Učedníci z toho vyrozuměli, že jest prorokem od Isaiáše předpovězeným. Toho chtěl právě sv. Jan, jenž byl v žaláři, dosíci a dosáhl. Jeho učedníci uposlechli a přidali se k Pánu Ježíši. Žalmista zvěstuje Boží synovství slíbeného Mesiáše, když klade o něm Bohu do úst pomátná slova: Ty jsi můj syn, já dnes zplodil jsem tebe (Žal. 2, 7).

Jiná proroctví ohlašují Mesiáše jako učitele. Malachiáš oznamuje, že před ním přijde prorok, jenž připraví mu cestu (Mal. 3, 1). Když se narodil sv. Jan Křt., zvěstoval o něm otec jeho, nabyvší zase právě řeči, že jeho syn přijde před Kristem a připravovati bude mu cestu. Měl to z Božího vnuknutí, neboť ze sebe nemohl to věděti. Mojžíš zvěstoval, že Kristus bude prorokem, t. j. učitelem lidu (5 Mojž. 18, 15).) Isaiáš líčí podrobně, jak Kristus bude učiti, že totiž jeho nauka bude plna smilování, útěchy, smíření, že bude provanuta láskou a že lásku bude probouzet (Is. 41, 1 n., 6 L, 1 n a j.). Žalmista oznamuje, že bude učiti v podobenství (Žal. 77, 9), Ezechiel, že bude jako pastýř, jenž vodí ovce na dobrou pastvu, ztracenou hledá, zraněnou léčí (Ez. 34, 15 n). Zachariáš zvěstuje slavný vjezd Páně do Jerusalema na oslátku (Zach. 9, 9).

Nejvíce proroctví týká se kněžského úřadu Mesiášova. Bylo jich zvlášť třeba, nebo Pán Ježíš měl vykonati vykoupení utrpením a smrtí. Židé právě na ně zapomněli, anebo jim rozuměti nechtěli. V tom spočíval jejich osudný omyl. Víte, jaké obtíže měl proto Pán Ježíš s apoštoly. Ale víte též, jak učedníkům, jdoucím do Emaus, se rozbřesklo, když jim Pán Ježíš vykládal cestou, že vše bylo předpověděno a se vyplnilo. Podobenství ta jsou vám známa, nebo se v postě čítají. Víte, že je v nich utrpení Páně dojemněji a nejednou podrobněji vylíčeno nežli v evangeliích. Je v nich mnohokráte a určitě vyslovena důležitá pravda, že Pán Ježíš dobrovolně umře za naše hříchy, že naše neduhy ponese, že jeho zsinalostí budeme uzdraveni (Is. 53, 2 n). Jsou v nich podrobnosti, které jen vševědoucnost Boží může napřed

věděti, na př., že bude od přítele zrazen (Žal. 40, 10), že bude prodán za třicet stříbrných (Is. 11, 12 n), že bude napojen žlučí (Žal. 68), že bude na rukou a nohou proboden (Žal. 11, 19), že bude posmíván, při čemž uvádějí se i slova, kterými se to stane (Žal. 21, 8), že o jeho roucho bude metán los (Žal. 21, 19). I povzdech: Bože, můj Bože, proč jsi mne opustil, nalézá se v žalmu Davidově, který líčí utrpení Páně (Žal. 21, 2). Zbožný čtenář starozákonní měl staletí před příchodem Pána Ježíše podrobný a dojemný obraz o tom, jak se vykoupení lidstva stane. Kdyby si lid, jenž viděl smrt Páně, byl vzpomněl na tato líčení, byl by uvěřil aspoň v poslední chvíli. Ale byl od fariseů sveden lesklým obrazem národního hrdiny a příliš světského smýšlení.

Jiná skupina proroctví oznamuje zmrtvýchvstání a nanebevstoupení Mesiášovo. Nalézají se hlavně v žalmech. Tam čteme: Nezanecháš duše mé v hrobě, aniž dáš svatému svému viděti porušení (Žal. 15, 9 n). Vstoupil jsi na výsost (Žal. 67, 19., srov. Ef. 4, 8). Zpívejte Bohu, který vstupuje na nebesa nebes (Žal. 67, 34). Vyzvedněte se brány nebes a vejde král slávy (Žal. 23,7). Požádej ode mne a dám ti národy v dědictví tvé a ve vladařství tvé končiny země (Žal. 2, 8). Seď na pravici mé, dokavadž nepodložím nepřátel tvých za podnoží nohou tvých (Žal. 109, 1). U Oseáše se čte: Budu smrt tvá, o smrti, tvou zkázou budu, o peklo (Os. 13, 14). Proroctví těch je nejméně. Také nemají určitosti jako dřívější. Nicméně slavné zakončení života Kristova je v nich naznačeno.

* * *

Tak žil Kristus před svým zrozením na zemi v mysli lidstva, v mysli světa pohanského jako osvoboditel z běd ducha a srdce, ovšem většinou jen temně, neuvědoměle, nejistě, a v mysli těch, kteří znali sv. Písma a jim rozuměli tak, že když se objevil a žil mezi nimi, viděli ve skutečnosti, co znali jako proroctví. Proto tak pevně věřili, a to přes všecky bludy, jimž farisejsko-rabínská škola obraz Mesiáše pokazila.

Podivme se prozřetelnosti božské, jež všecko uspořádala tak, že co bylo předpověděno, se vyplnilo, aniž při tom činila svobodné vůli násilí. Kristus je osoba, k níž směřovalo všecko před ním. Právem, neboť je vykupitelem světa. Aby se vykoupení jeho na nás uskutečnilo, musí náš život směřovati ke Kristu. On je náš prostředník. Bez něho nelze dojíti Boha. Srdce učedníků jdoucích do Emaus zahořelo, když slyšeli výklad Páně, jejich víra se posilnila, jejich odevzdanost vzrostla. Naplňme i my mysl jeho naukou, plňme jeho přikázání, užívejme pro-

středků spásy. Radostně přilneme ke Kristu a dojdeme cíle věčného.

IV. Život Pána Ježíše v předobrazích.

Před Kristem žilo lidstvo ve tmách pohanství.

Kdy vzniklo pohanství? Mnozí myslí, že se už mezi vnuky Adamovými někteří přiklonili k pohanství. Ale zdá se, že se mýlí. Kainovci byli bezbožníci a zpupníci, o jednom z nich čteme, že pojal dvě ženy, než to nemusí býti pohanství. Vzpomínka na minulost byla ještě příliš živá, aby pravda o Bohu, jenž všecko stvořil, mohla tou měrou upadnouti. Také bylo stále dost mužů zbožných, kteří původní zjevení zachovávali a vedli příkladný život. Proto spíše mají pravdu ti, kteří tvrdí, že pohanství vzniklo až po Noemovi. Šířilo se rychle, ale vždy byli jednotlivci, kteří si zachovali víru v jednoho Boha a jej ctili.

Jedním z takových mužů byl Abraham a jeho rod. Pro tuto věrnost dostalo se mu od Boha zvláštních zaslíbení. Poněvadž kraj, v kterém bydlel, byl pohanstvím všecek prosáklý, nařídil mu Bůh, aby odešel do země, jež mu ukáže a dá jednou v dědictví. Abraham poslechl a usadil se v zemi kananejské. Víru v jednoho Boha a zaslíbení, dané prarodičům, věrně s celým rodem zachovával. Ani tehdy, když se Jakob a jeho synové odstěhovali do Egypta a vzrostli u veliký národ, se nezpronevěřili. Tak se stalo, že Bůh své zaslíbení vyplnil a skrze Mojžíše uzavřel s národem Israelským úmluvu.

Hlavní účel památné úmluvy neboli Starého zákona byl, aby se zachovávala pomátka na Vykupitele a svět byl na jeho příchod připraven. To se dělo. Uvedl jsem minule některá proroctví, kterými Pán Ježíš byl zvěstován, aby, až přijde, byla jistým důkazem, že on jest slíbený Vykupitel lidstva.

Však nejen proroctví, celý zákon Starý byl mesiánský. Bůh zřídil jej tak, aby vše v něm, osoby, bohoslužba, různé předměty, bylo předobrazem Vykupitele a toho, co k spáse lidí ustanoví. Apoštolové často na to poukazují. Sám Kristus nejednou tak učinil. Vyhledávati tyto předobrazy bylo kdysi oblíbenou částí křesťanské bohovědy. Ani dnes není tento obor úplně opuštěn, hlavně též proto, že starověda biblická odkrývá stále nové a nové památky ze zašlých oněch dob.

Promluvím stručně o těchto předobrazích. V nich podobně jako v proroctvích vidíme rysy života Pána Ježíše, jak před

narozením svým žil na zemi. Sv. Duše, osvěť nás, aby pohled na předobrazy Páně utvrdil v nás víru v Pána Ježíše a lásku k němu!

* * *

1. Nejprve si všimněme osob, které předobrazovaly Krista. Přidržíme se Písma, ale nepohrdneme výklady sv. Otců. Písmo totiž poukazuje nad předobraz, ale nevyčerpává veškerého jeho předobrazného obsahu a významu. Sv. Otcové se snažili, aby úplně jej vystihli. Písmo pravíc, že ta ona osoba je předobraz a uvádějíc některý předobrazný rys, dávalo jim k tomu právo. Toto právo plyne již z toho, že celý Starý zákon byl přípravou na zákon Nový.

Předobrazem Pána Ježíše jest Adam, praotec lidstva. Svědkem máme sv. Pavla, který na Adama jako na předobraz Páně poukazuje. Římanům píše, že jako skrze jednoho člověka hřích přišel na tento svět a skrze hřích smrt..., tak přišla milost skrze Ježíše Krista (Řím. 5, 12 n). Korinťanům dí, že první člověk Adam učiněn je v duši živou, poslední Adam (Kristus), v ducha oživujícího (1 Kor. 15, 45). Smysl je, že Adam je přirozený otec všech lidí, Kristus hlava a otec lidí v smyslu duchovním, nadpřirozeném. Adam byl první, nebo byl první bytost lidská, Kristus jest poslední, poněvadž jiného Vykupitele není a nebude. Proto právem vidíme v Adamu jako v předobrazu rysy ze života Vykupitelova. Proveďme přirovnání. Adam byl ze země hříchem nedotčené, dokonalý podle duše a těla, první bytost pozemská, obdařený milostí, milý Bohu, pán všeho stvoření. Pán Ježíš byl zrozen z Panny Marie, hříchem dědičným nedotčené, dokonalý podle těla a duše, střed veškerého pokolení lidského, obdařený božskou svatostí, Syn Bohu milý, pán přírody, větru, moře, nemocí, ďáblů. Adam nezůstal sám, nýbrž Bůh učinil z jeho žebra Evu, aby byla matkou živých. Vojín otevřel na kříži Kristu bok, z boku vytekla voda a krev, obraz křtu a eucharistie, jimiž se v církvi dítky duchovně rodí a živí. Církev jest podle slov Písma choť Pána Ježíše, s kterou se zasnoubil, aby mu zalidnila nebe. Adam byl podroben pokušení jako zkoušce, svým pádem změnil svůj rajský život v život tvrdé práce a utrpení. Pán Ježíš připustil pokušení ďábelské a pro hříchy naše vedl život práce a utrpení. Hle, hned v prvním člověku žil Kristus nejedním významným rysem. K tomu přidejte zaslíbení Vykupitele, a máte přirovnání uvršeno myšlenkou Pavlovou, prve uvedenou: Adam, původce lidstva zbaveného

milosti, Kristus, původce lidstva vykoupeného, t. j. milostí obdařeného.

Předobrazem Pána Ježíše jest Abel. Sám božský mistr na něho poukazuje, hroze Židům, že na ně přijde krev proroků, od nich zabitých. Dal tím na jevo, že také on bude Abelem a že jeho krev přijde na ně (Mat. 23, 35). Sv. Pavel napomíná křesťany ze židovstva k věrnosti ke Kristu, jenž krví svou přisvojil je k vyvoleným mocněji a výmluvněji nežli Abel smrtí svou sebe (Žid. 12, 23 n). Vidíte, že právem lze patřiti na Abele jako na předobraz Páně. Doplňme si přeobraz. Abel byl pastýř, jinoch spravedlivý a bohabojný, proto se Bohu jeho obět líbila. Kain, záviděje bratru, zabil jej, vylákav jej na pole. Ale krev zavražděného bratra volala do nebe o pomstu. Trest následoval v zápětí. Kain zakouší tíhu svého zločinu a tráví život jako poběhlík, upadaje víc a více do smýšlení tohoto světa. Popatřte na Krista. Isaiáš ohlašuje jej jako spravedlivého, Zachariáš jako pastýře národů, sv. Petr zove jej knížetem pastýřů. Pán Ježíš byl spravedlivý a zbožný, ani nepřátelé to nepopírali. Ale srdce jejich se plnilo závistí, když viděli, jak lid má jej v přízni. Za městem zášť jejich ukřižuje Krista, krev z krve národa, kost z kosti jeho. Tím naplnili míru svých hříchů. Volali! Jeho krev na nás a na naše děti, a kletba se vyplnila. Několik let — a Jerusalem leží v ssutinách, chrám je zničen, zdecimovaný národ poběhlíkem, jenž zločinností a mamonářsvím přinášel zkázu, kdekoli se usadil. Hle, opět rysy ze života budoucího Mesiáše, které se na Pánu Ježíši vyplnily.

Pomíjím Noe a zastavuji se u předobrazu zvlášť význačného. Jest jím Melchisedech, král salemský. Již David viděl v něm předobraz budoucího Mesiáše, neboť píše o Kristu: Ty jsi knězem na věky podle řádu Melchisedechova (Žal. 109, 4). Sv. Pavel navazuje na obět, kterou král salemský přinesl, a na slova královského pěvce, aby křesťanům ze židovstva ukázal vznešenost velekněžského úřadu Pána Ježíše a povznešenost kněžstva Nového zákona nad kněžstvem starozákonním. Sám naznačuje tak některé rysy předobrazné u Melchisedecha. Jsou vpravdě podivuhodné. Slovo Melchisedech značí král spravedlnosti, slovo Salém král pokoje. Obě tato jména dávají proroci opět a opět budoucímu Mesiáši. Pán Ježíš byl spravedlivý. Setník to při jeho smrti vyznal s úchvatnou opravdovostí (Luk. 23, 47). Písmo proti zvyku neudává u Melchisedecha ani otce ani matky ani koho jiného z rodu Melchisedechova, jakoby neměl ani počátku ani konce života. Že narození Mesiášovo bude tajemné, ohlašoval

již Isaiáš (Skut. 8, 33). A jest podivuhodné. Pán Ježíš jako Bůh nemá matky, jako člověk nemá otce, s nebe přišel, do nebe se vrátil. Na tyto tři rysy poukazuje sv. Pavel. K tomu přidejte královu obět, záležející z chleba a vína. Není-liž i Kristus knězem, neustanovil-li, zrušiv oběti krvavé, mši sv. jako obět s chlebem a vínem? O Melchisedechovi sluší jistotně říci, že v něm Kristus žil a že ho v něm také uvědomělý Israelita spatřoval.

Předobrazem Páně jest Isák, syn Abrahama a Sary. Obyčejně se poukazuje na to, že si Isák sám nesl dříví na horu Moria, na které podle rozkazu Božího měl býti obětován. Také Kristus nesl si kříž, na němž z vůle otce svého zemřel, na horu Kalvarii. Zajisté pěkná podobnost. Avšak sv. Pavel pojímá předobrazy mnohem hlouběji. On přirovnává Isáka k Ismaelovi, k synu Abrahamovu z nevolnice Agary a praví, že Ismael jest obrazem Starého zákona, jenž příslušníky své držel v služebnosti a nedával jim práv na mesiánské dědictví, Abrahamovi zaslíbené, Isák obrazem Nového zákona, jenž osvobodí své příslušníky od starého jha, dá jim svobodu synů Božích a právo na věčná zaslíbení, totiž na věčný život (Gal. 4, 22). Tak Isák je arci obrazem Pána Ježíše, jenž zřídil Nový zákon, vrátil milost, otevřel cestu do nebe. Rozkaz, aby Abraham jej obětoval, je obrazem vůle Boží, aby Kristus svou smrtí nás vykoupil. Na místo chlapce byl obětován skopec, jenž rohy uvízl v trní, poněvadž Bůh Abrahama jen zkoušel. Kristus oběť života přinesl. Skopec obětovaný za syna znamená, že Kristova obět bude zástupničí. Aby podobnost byla určitější, byl korunován trnovou korunou. K tomu dodává Jan Zlat. a jiní vykladači Písem, že Isák byl dítkem mnohých zaslíbení. Mnohokráte obdržel Abraham zaslíbení od Boha, že se mu narodí dědic a nositel mesiánských zaslíbení, ale zaslíbení se dlouho nevyplňovalo. I to byla zkouška. Podobně Kristus mnohokráte byl zaslíben, čas, ve kterém byl očekáván, byl pro volený národ zkouškou. Sluší tedy říci, že i v patriarchu Isákovi žil Kristus předobrazným životem.

Předobrazem Páně je Jakob. Sv. Pavel staví vedle sebe Jakoba a jeho bratra Esaua a vykládá událost požehnání otcova, spojeného s právem prvorozenství, o dvou zákonech, tak jak vykládal poměr Isáka a Ismaele. Již to nám dává právo pojímati patriarchu Jakoba jako předobraz. Než máme pokyn ještě vážnější. Sám Spasitel na něho poukazuje. Nathanaelovi řekl, když se poprvé s ním sešel, že ho viděl pod fíkem. Šlo patrně

o událost tajnou a důležitou, nebo Nathanael zvolal uchvácen: Mistře, ty jsi Syn Boží, ty jsi král israelský. Pán Ježíš odpověděl: Amen, pravím vám, uvidíte nebe otevřeno a anděly Boží vystupovati a sestupovati na Syna člověka (Jan 1, 47 n). Slova upomínají zřetelně na sen Jakobův, v němž viděl nebesa otevřena a žebřík s anděly vystupujícími a sestupujícími. Ano, Jakob je předobrazem Páně, poněvadž on je otcem národa, jenž se stal nositelem mesiánských zaslíbení. Proto se sv. Otcové u něho zvlášť zastavují. Sv. Augustin praví, že Jakob, oděný tak, aby vypadal jako Esau, jest obraz Krista, oděného naší hříšností. Jan Zlat. a jiní vidí v Jakobu, bojujícím s andělem a od něho raněném, Krista, zápasícího v zahradě Olivetské, zraněného, kříž nesoucího. Opět jiní poukazují, že Jakob, spící na poušti pod širým nebem, je obraz Krista, jenž Syn Boží jsa, žil v chudobě na tomto světě, Jakob, sloužící u lakomého Labana, obraz Krista, zasluhujícího pro nás, Jakob, praotec velikého národa, obraz Krista, hlavy církve Boží, Jakob, navracející se s bohatstvím do vlasti, obraz Krista na nebe vstupujícího. Co viděl Jakob ve snu o žebříku, to Kristus učinil, otevřel nebesa, spojil duši opět s Bohem, on není jen chráněn anděly jako Jakob, on jest jejich pánem. Výklady Jakobova snu jsou u sv. spisovatelů četné a hluboké. Kdysi zbožní křesťané si libovali v těchto mystických naukách. I v Jakobovi žil tedy Kristus předobrazně.

Předobrazem Pána Ježíše jest Josef Egyptský. Podobnost jest tolikerá a tak případná, že není nikoho, kdo by tohoto předobrazu popíral, ačkoliv se ho Nový zákon nedovolává. Josef jest Syn od Otce milovaný, Kristus též. Josefovi se zdá, že se mu slunce, měsíc a jedenácte hvězd uklánějí, Kristus zasluhuje božské úcty. Josef dostane se do Egypta, Kristus též. Josef je uvržen pro spravedlnost do žaláře k dvěma provinilcům, z nichž číšník dostane milost, pekař zemře. Kristu stane se věc podobná. Josef jest učiněn místokrálem, Kristus králem nebe a země. Josef zachrání svůj rod a zemi egyptskou, Kristus vykoupí svět. Sv. Augustin vidí v tom předobraz, že také pro zásluhy Kristovy pohané jsou povoláni k spáse. Věru, sluší vyznati, že v Josefovi žil Kristus předobrazně.

Nejhlavnějšími předobrazy jsou Mojžíš a David, Mojžíš jakožto vysvoboditel národa ze zajetí, jako zákonodárce, jako prostředník úmluvy mezi Bohem a lidem, jako vůdce pouští a divotvůrce, David jako hlava rodu, z něhož se Kristus narodí, jako ten, jenž o Kristu mnoho prorokoval a jenž byl od

proroků a od celého národa za obraz Mesiáše prohlašován. Mojžíš sám o sobě řekl, že je předobrazem Páně, když pravil na konci života k lidu: Proroka z národa tvého a bratří tvých jako mne vzbudí tobě Hospodin Bůh tvůj (5 Mojž. 18, 14). Po nasycení lidu na poušti hádal lid, že Kristus je druhý Mojžíš, prorok od Mojžíše slíbený, t. j. Mesiáš. Jméno Davidovo se stalo jménem očekávaného Mesiáše. Když lid, provázeje Krista při slavném vjezdu do Jerusalema, volal: Hosanna Synu Davidovu, pozdravoval jej tím jako Mesiáše. V obou těchto mužích žil Kristus předobrazně nejvíce. Pomíjím obšírnější rozbor, poněvadž na oba předobrazy při různých příležitostech bývá podrobně poukazováno.

Zmíním se jen ještě o Jonášovi. Sám Pán dovolává se ho jako předobrazu, když dí: Jako Jonáš byl v břiše ryby tři dny a tři noci, tak bude Syn člověka v srdci země tři dny a tři noci (Mat. 12, 40).

2. Z příkladů, které jsem uvedl, jest patrno, že Bůh od prvního zaslíbení v ráji a zvláště od úmluvy s národem israelským připravoval příchod Vykupitele nejen proroctvími, nýbrž i předobrazy. K předobrazům osobním se pojí předobrazy věcné. Řeknu několik slov také o nich. Jest jich mnoho. Celý starozákonní svět byl předobrazný. Vyberu z nich něco.

Koráb, v němž se při potopě zachránil Noe a ti, kteří byli s ním, je obraz církve, kterou Kristus ustanovil k spáse lidí. Sv. Pavel dí, že Noe, uvěřiv slovu Hospodinovu o potopě, jež nastane, stal se dědicem spravedlnosti, která je z víry (Žid. 11, 7). Tak se zachraňují vírou všichni, kteří věří v Krista a proto vstupují v jeho církev, nebo si osvojují spravedlnost prostředky, které Kristus jí odevzdal. Noe tehdy odsoudil svět, dí sv. Pavel. Smysl je, že se jím nedal zmásti ani zlákati. Tak také křesťan přemáhá svět a žádosti jeho.

Krásným předobrazem je velikonoční beránek. Zobrazuje vykupitelskou smrt Páně. Poněvadž mše sv. jest nekrvavé představení smrti Páně, je též předobrazem mše sv., a poněvadž se požíval, také eucharistie jako pokrmu duše. Obřady při pojídání beránka vyjadřovaly předobraznou jeho povahu mnohými způsoby. Výklad, jejž hlava rodiny předsílala, týkal se osvobození z otroctví egyptského a osvobození, jež nastane příchodem Mesiáše. Žalmy, které se při slavnosti zpívaly, byly mesiánské. Že představoval mši sv. a eucharistii, plyne z toho, že je Pán Ježíš při poslední večeři ustanovil, že to učinil tak, aby jeho smrt připomínaly. Některé zvláštní předobrazné rysy

jsou: Beránek musil býti bez poskvrny, nesměla mu býti zlámána žádná kost, musil býti požit celý před východem z Egypta, jeho krví byly pomazány veřeje dveří, aby smrt minula domy israelské. Tak Kristus byl bez hříchu, nebyly mu, aby se naplnilo Písmo, jak dí apoštol, polámany při smrti kosti, celý se obětoval v hořkém utrpení a jeho krev zachraňuje nás od věčné smrti. Ježíš Kristus jest pravý beránek velikonoční, hlásají apoštolové svornými ústy. Ten význam mají slova sv. Jana Kř.: Ejhle, Beránek Boží, jenž snímá híchy světa (Jan 1, 29, Srov. 1. Pet. 1, 18 n), nebo sv. Pavla: Náš beránek jest obětován, Kristus (1. Kor. 5, 7), jak je ze souvislosti patrno. Považíme-li, že beránek velikonoční byl každoroční obětí, a to přední, jest se věru diviti, že Židům vykupitelská smrt Mesiášova byla nepochopitelná. Právě v oběti velikonočního beránka žil nejvýrazněji předobrazný život Vykupitele.

Předobrazem vykupitelské smrti Páně byl měděný had na poušti, vztýčený od Mojžíše na žerdi v podobě kříže. Znáte událost. Židé se vzbouřili a za trest přišli na ně hadi, jejichž uštknutí bylo smrtelné. Na prosbu Mojžíšovu dal jim Bůh jako záchranu řečené znamení. Kdo na měděného hada pohlédl s vírou a kajicností, nezemřel. Sv. Pavel píše, že se to událo Židům předobrazně, nám k výstraze (1. Kor. 10, 11). Pán Ježíš dí: Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný (Jan 3, 14 n).

Týž předobrazný význam jako beránek a had měly starozákonní oběti, zvláště oběti smírné, mezi těmito pak na prvním místě ta, která se přinášela každodenně za všechen lid. Při nich se kladly ruce na žertvu na znamení hříšnosti. Smrt zvířete znamenala, že člověk zasluhoval smrt. Dojemně mluví o věci apoštolové, když vykládají opět a opět, že jsme vykoupeni ne krví zvířat, ale přesvatou krví Syna Božího (1. Pet. 1, 18 a j., 1. Kor. 6, 20).

Krásným předobrazem je přechod Rudým mořem a manna, onen předobrazem křtu, tato předobrazem eucharistie. Jako se zachránili Israelité přechodem skrze vody, tak voda křtu zachraňuje nás. Myšlenka je ze sv. Pavla (1. Kor. 10, 1 n). Sv. Otcové se rádi o ní šíří. Také archa Noemova bývá někdy vykládána o křtu. Mannu sám Kristus označil za předobraz eucharistie, když při zaslíbení Nejsv. svátosti sebe nazval pravou mannou, chlebem s nebe, pokrmem nesmrtelnosti. Jsou při ní mnohé krásné předobrazné rysy.

* * *

Ještě mnohé osoby a věci lze uvésti, v kterých Kristus byl předobrazen a žil na zemi, dříve nežli se narodil, k poučení lidu před Kristem i nám. Všimli jste si zajisté, že zvláště důležité události života Páně a jeho díla jsou mnohonásobně předobrazeny. Zdaliž to není podivuhodné? Jest zajisté. Má nám sloužiti k tomu, abychom se upevnili ve víře a naplnili úctou k zařízením Páně. Vyjímám z nich vykupitelskou smrt Páně, křest a eucharistii. Smrt Páně dala světu život, křest a eucharistie nám jej přivádějí do duše a udržují v ní.

Nedejme se zmásti moderními zásadami světa. Pomněte, jak osudně se tehdy podobné zásady vymstily na Židech. Vše mluvilo k nim o Kristu, vše jim ho kreslilo až do podrobnosti, vše je na něj připravovalo, a oni ho nepoznali. Buďme moudří. Nemají-li taková Boží svědectví více váhy nežli klamné nauky lidské? Buďme tedy pevní ve víře a osvědčujme jí skutky. Ať se vyplní na nás slovo Pavlovo: Jste koupeni za cenu velikou, nuže, oslavujte Boha v těle svém.

V. Poměry, v kterých Pán Ježíš žil.

Na patě největší egyptské pyramidy jest ze skály vytesáno obrovské tělo lva s lidskou hlavou. Tělo, pravidelně pokryté pískem pouště, je 55 m dlouhé, hlava, obrácená k vycházejícímu slunci, jde do výše 20 m. Víte, že popisuji pověstnou sphyngu. Po staletí tázali se badatelé, co znamená, ale nedobadali se. Teprve poslední doba přinesla rozluštění. Je to socha boha, znamenajícího vycházející slunce, postavená před pyramidu, aby chránila hrob faraonův od zlých duchů.

Takovou tajemnou sfyngou byl pro nás celý Východ. Největší část jeho památek ležela pokryta rumem. Osvětového života, zvláště vědeckého, pod Turky nebylo. Od počátku minulého století zašlý svět Východu povstává z hrobu, nejprve v Egyptě, pak v Mesopotanii, bývalém Babylonsku, nejvíce v Svaté zemi. Výsledky pilného badání na Východě mají nemalý význam pro porozumění bible Starého i Nového zákona. Byly nalezeny památky po národech, kteří známi byli jen podle jména. Byla vykopána jejich města, byl odhalen způsob jejich života. Byly rozluštěny tisícery nápisy. Nepřátelé víry se těšili, že nově odkrytý svět ukáže nespolehlivost bible anebo aspoň tolik, co by stačilo na důkaz, že není knihou vdechnutou. Stalo se naopak. Není sice ještě každá hádanka a obtíž odstraněna, ale tolik jest jisto, že slovo Boží zůstává na

věky. Proti bibli nebylo nalezeno nic, ale mnohé vykopávky ji potvrzují, mnohou nejasnost odstraňují, k leccemus podávají výklad. Mimo to se ukázalo, že lid tamní žil do nedávna týmž způsobem, kterým žil před tisíci lety. To je důležité, neboť můžeme souditi z nynějšího pokolení na pokolení minulá, a to i několik tisíc let zpět.

Pán Ježíš prožil krátký svůj věk v Palestině, skládající se ze tří části: z jižního Judska, středního Samaří, severní Galileje. Nazaret, Kafarnaum, Kana, Bethsaida, Korosaim, Hora Tabor, Jezero Genezaretské jsou v Galileji. Jerusalem, Betlehem, Bethanie, Jericho v Judsku. Celá země je uzavřena na západ mořem, na sever horami Libanonskými, na východ a jih pouští. Tím chtěl Bůh dosíci, aby národ, jemuž svěřil mesiánské zaslíbení, byl od pohanského světa odříznut. Ale Palestina je zároveň střed Asie, Afriky a Evropy. Až přijde plnost času, učiní z ní Bůh střed života na Východě a východiskem do celého světa pro apoštoly. Tam žil Kristus. Spojíme-li co vypravuje Písmo s tím, co odkryla badatelská práce na Východě, můžeme si o jeho životě učiniti zevrubnou představu. Míním o tom, jak bydlil, pracoval, se šatil, stravoval a pod. I to patří zajisté do životopisu Páně. Proto učiním o těchto poměrech výklad. Božský mistře, požehnej nám!

* * *

1. Několik slov o přirozené povaze Palestiny.

Libanon na severu je pokryt na vrchole věčným sněhem. Na jihu kolem Mrtvého moře je podnebí tropické. Na západě k moři je mírné, i v nejprudším létě zpříjemňované občerstvujícími vánky mořskými, na východě suché a horké, když vane horký vítr z pouště, obtížné lidem i zvířatům. Nejstudenější měsíc bývá leden. V Nazaretě ukazuje teploměr až 3 stup. pod nulou, v Jerusalemě až 6 stup. zimy. Veliké rozdíly temperatury způsobují náhlé bouře, na př. na jezeře Genezaretském. Asi 6 a půl měsíce, totiž od října do dubna, je doba dešťů, kdy se celá země rychle zazelená a bujně rozkvete, 5 a půl měsíce je léto, kdy pod žhavými paprsky slunka květena rychle schne a země je jako vypálena. Za časů Krista Pána bylo více lesů i květeny, ale valného rozdílu od nynejška nebylo. Dávno před Kristem přestala býti Palestina zemí přetékající mlékem a medem. K nejkrásnějším krajům náleží a náležel za Krista kraj kolem jezera Genezaretského. Byl pokryt na západní straně letohrádky od severu až na jih.

Největší část svého života prožil Pán Ježíš v Nazaretě v Galileji. Bůh chtěl, aby vedl 30 let skrytý život, věnovaný modlitbě, práci a poslušnosti. Chápeme, proč se tak stalo. Základ společnosti jest rodina, škola důležitých ctností pro jednotlivce a stát. Právě v této věci bylo třeba pomoci, aby se společnost zbavila běd, které ji tížily a ničily. K tichému životu rodinnému hodil se právě Nazaret, venkovské městečko od světa horami uzavřené, jen s volným průchodem na jih směrem k Jerusalemu. Nehodil se Jerusalem, který ač pozbyl mnoho ze svého lesku, byl přece městem hlavním, rušným a hlučným. Ani Betlehem se nehodil, jsa k Jerusalemu příliš blízko.

K uzavřenosti pojí se u Nazareta milá přívětivost. Kolem nahoře čnějí sice holé skály, ale níže, zvláště v údolí, lahodí oku bujná zeleň, zahrady smokvoňové, granátové, olivové a ovocné vůbec. Tvoří pestrý věnec kolem bílých domků nazaretských.

Zcela jiný vzhled má poušť u Jericha, na které se Pán Ježíš 40 dní a nocí postil (Mar. 1, 13). Tam leží na krajině vážnost, tvrdá přísnost, smutná opuštěnost. Nikde lidského obydlí, ani zahrady, ani pole, leda tu a tam divoká květina mezi holými skalami, rozbitými slujemi a propastmi. Za to se kraj hemží orly a jestřáby nahoře, hady a ještěry dole. Místem veřejného působení byla hlavně Galilea. Obyvatelstvo galilejské bylo nejméně pokaženo vlivy, vycházejícími ze škol farisejských, z pohanských nauk řeckých, z požívavosti světa. V Galileji vládla víra, přísný mrav, prostý život. Proto vnímavost pro radostnou zvěst spásy byla tam větší. Učedníky zvolil si Pán hlavně z rybářů. Rybáři byli národ nezámožný, ale otužilý, schopný obětí, zvyklý tuhé práci. Zaměstnání rybářské bylo svobodné a vychovávalo muže nezávislé, sebevědomé, podnikavé. Rybáři zůstávali zpravidla muži spravedlivými a počestnými bez klamu a lsti. Proto se hodili pro těžký, obětavý, samostatný život misionářský. Stranou k jezeru byla země hustě obydlena. Kvetlo tam zemědělství a obchod, byly tam důležité silnice, spojující dva díly světa, Asii s Afrikou. I to se hodilo Božskému Mistru.

Jerusalem nebyl úrodným polem pro Krista, ale bylo nezbytno, aby vystoupil i tam. Vykopávky odhalují nám poznenáhla svaté město v jeho podobě za Krista, takže důležitá místa ze života Páně jsou zjištěna.

2. Jaký byl život našeho Spasitele? Dva rysy vystupují v něm v popředí: poníženost a obtížnost. Vtělený Syn Boží, člen ře-

meslné rodiny galilejské — toť protivy, že si ostřejších lze sotva mysliti. Představme si život ten aspoň poněkud.

Východ měl kdysi nádherná města. Kdo neslyšel o Ninive, Babylonu, egyptských Thebách? V době Kristově jejich lesk pominul. Za to Řím, Atheny, Efesus, Antiochie, Alexandrie slynuly bohatstvím, mocí a slávou. Mramorové, zlatem blýštící chrámy a paláce, koupele a divadla, školy a knihovny, tržnice, radnice, obchodní domy lákaly oslňující nádherou. Syn Boží volil si za domov národ, jenž je podroben a v neúctě. I on měl slavné dny, na př.: za Davida a Šalamouna, ale jsou ty tam. Tyran Herodes mu vládne a kolem narození Páně stala se jeho vlast provincií říše Římské. V této zemi zachoval si Jerusalem aspoň stín bývalé velikosti. Ale Spasitel si volí za domovinu neznámé městečko galilejské, které u samých Židů bylo v nevážnosti. Tam nebylo skvělých budov, nic z toho, co svědčí o zámožnosti, pohodlí, zábavě.

Dům sv. rodiny se skládal z jeskyně, ležící ve skalní stěně a z přistaveného k ní domku z kamene, málo zpracovaného. Domek jest asi 10 m dlouhý a 4 m široký. Má plochou střechu, již drží několik neotesaných trámů. Jest slepena z roští, slámy, kamení a hlíny, snad také z bazaltových plochých kamenných desek. V době dešťů bývá takový dům ochranou dosti chudou. Chudé je jeho nářadí. Za lůžko slouží koberec rozprostřený na zemi nebo na výstupku při stěně. Několik mís a džbánů, nízká stolička, na niž se kladou pokrmy, olejová lampa, ruční mlýnek, snad nějaká truhla — a jsme u konce. Stůl, židle, pohovka, lavice, postele, peřiny a jiné podobné věci jsou ve venkovských městečkách řídký přepych. Šat jest podobně prostý. Dlouhá sukně od krku k nohám, v boku pasem spjatá, přes ni čtverhranný šátek jako plášť z vlny nebo srsti, jenž v noci slouží za přikrývku, na nohou podešve nebo trepky, řemeny přivázané, na hlavě proti slunečnímu žáru čtyrhranný šátek provázkem připevněný, toť vše. Ponožky bývají zvykem leda v městech. Rovněž střevíce, obyčejně z červené kůže. Šat žen je podobný šatu mužů. Jen plášť bývá menší a šátek na hlavu různě upravený. I v Galileji si oblibovaly dívky a ženy různé okrasy. V sv. rodině bylo jich zajisté poskrovnu. Prostý je také pokrm. Obyvatelé Východu nemají našich potřeb. Hlavním pokrmem jest chléb v podobě malých oplatek asi na malík tlustých. Připravuje se denně a je chutný. Teplý pokrm jest jednou denně, pravidelně k večeru a záleží v nějaké svařené krupici, zelenině, mléku, obyčejně nakyslém.

Časem pojídají se olivy, okurky, cibule, tykve, melouny, fíky, hrozny, svatojánský chléb a co příroda dává. Někdy bývá též sýr, med a koláče z různého ovoce. Maso pojídá se toliko při zvláštních příležitostech. Obvyklým nápojem jest voda, někdy smíšena s vínem. Také o nápojích připravovaných z ovoce mluví Písmo.

Představte si živě obydlí nazaretské, jeho zařízení a život sv. rodiny v něm. Co řeknete? Myslím, že budete dojati a zvoláte: O, svaté drahé osoby, jak jste žily skromně! Pravdu řekl sv. Pavel, že Syn Boží sám sebe zmařil.

Tento skromný život byl také obtížný. Obtížný byl život ženy. Přes všecku jednoduchost v domácnosti byla hospodyně v práci od rána do večera. Obstarávala vodu, na Východě nezbytnou. Studna bývá v osadě pravidelně jen jedna, tam jest jí ráno a večer jíti, někdy dosti daleko, a může býti ráda, když se jí v horkých dnech vody včas a dostatek dostane. Chodilo se se džbánem na hlavě nebo na rameni. Žena obstarávala palivo. Dříví k pálení není. Žena je ráda, když sežene trochu roští. Obyčejně jest se jí spokojiti různými sušenými košťály. Smíchá je s dobytčím lejnem, činí z nich placky, jež na slunci usuší; to jest jejich topivo. Žena obstarává mletí obilí na ručním mlýnku pro každý den. Mlýnek je velmi jednoduchý, dva kameny nad sebou, ale tím namáhavější je mletí. Ráno z celého Nazareta ozývalo se po několik hodin hrčení mlýnků. Žena pekla ze semletého obilí chléb. Dělo se tak denně, nebo chléb, nebyl-li čerstvý, nebyl chutný. Rozumí se, že obstarávala i ostatní pokrm. Na všecko jest sama, leda že dorůstající dítky jí pomáhají. Správky chatrného domku, zvláště střechy, upletení a ušití oděvu, úklid, nákup jsou ovšem též její povinností. Často vypomáhá i při práci muž.

Muž má starost o živobytí. Řemeslníků bylo tehdy po venkově málo. Práce jejich byla prostá a ovšem také málo výnosná. Sv. Josef byl tesařem a Pán Ježíš vykonával totéž řemeslo. Tesař pomáhal též při stavbě domů. Pravidelná jeho práce byla vyhotovovati stoličky, na něž se kladly pokrmy, opravovat velmi jednoduché pluhy, obstarávati skromný nábytek venkovského měšťana a sedláka. Příjem za práci, která pro nedokonalost nástrojů byla obtížná, byl malý. Neměl-li řemeslník jiného výdělku, na př. z pole, zahrady, z obchodu, byl rád, když byla práce.

Představte si, pravím opět, život sv. rodiny a vyznáte, že to byl život tuhé práce a hojných starostí. Nečteme, že by

si Kristus nebo Maria nebo Josef naříkali. Přijali život jak je, snažili se, bojovali, konali vše v spravedlnosti a Bohu se to líbilo. Na žádném chrámě, na žádném paláci neměl takového zalíbení jako na domku nazaretském.

Pominul jsem cestu sv. rodiny do Egypta, poněvadž šlo o mimořádný případ. Za to se zmíním o veřejném působení Páně, totiž o poměrech, za jakých se dálo, nikoliv o jeho obsahu a způsobu.

3. Pán Ježíš vykonával své povolání jako lidový učitel, putující z místa na místo. Podobně vedli si někdy proroci. Takový učitel býval u lidu ve vážnosti. Míval také učedníky, kteří ho občas, někdy i trvale provázeli. Však nejednou utržil lidový učitel také dost posměchu a nepřátelství.

Představme si takové působení. Téměř všecky cesty jdou stále nahoru a dolů. Pro kolmý svah stráně, pro četné sluje a propasti jsou obtížné. Za doby Kristovy byly cesty až na nepatrné výjimky veskrze bídné. Mimo hlavní silnice záležely v úzkých, kamenitých a málo schůdných stezkách, po nichž bylo možno jíti jen jednotlivě pěšky nebo na soumaru. V létě znepříjemňoval putování prudký žár sluneční, v zimě prudké děště a chlad. Ký div, že Spasitel znaven odpočíval, jak dí Písmo, u studně Jakobovy nedaleko městečka Sichem (Jan 4, 6). To se opakovalo asi často, neboť Spasitel se nedal ani horkem ani zimou od svého působení zdržeti. Vyjma vjezd do Jerusalema, putovával pěšky. Jak při tom žil? Asi velmi prostě. Samaritánku prosí o hlt vody a učedníky posílá do městečka nakoupiti pokrm. Co přinesli asi? Chléb, mléko, ovoce, neboť jiného na takovém místě nebylo. Při zázračném nasycení čteme, že tam byl chlapec s pěti ječnými chleby a dvěma rybičkami. To byly asi zásoby Páně a apoštolů. Chleby ječné byl pokrm chudých. Zámožnější požívali jen chleba pšeničného. Ryby byl obvyklý příkrm v kraji kolem jezera Genezaretského. Neméně prosté bývalo přístřeší božského Mistra a jeho provazečů. Záleželo v tom, co jim lid poskytl, pravidelně v nějakém koberci, často přenocovali asi pod stromem, nebo v jeskyni, při čemž jim plášť sloužil za podhlavničku i přikrývku. Proto právem mohl říci Pán Ježíš o sobě: Lišky mají doupata a ptáci nebeští hnízda, ale Syn člověka nemá, kam by hlavy položil (Luk. 51, 6). Řekl tak těm, kteří se chtěli k němu přidati, aby věděli, co je očekává.

K tomu přidejme okolí. Vzdělání u prostého lidu bylo málo. Mnozí na venkově neumějí ani čísti. Těžké podmínky života

působí, že první jejich snaha jde k hmotnému zisku. Pohostinství je posvátné, ale zvyk žádá, aby je host náležitě odměnil. Závist, malicherné spory, krvina a jiné vášně jsou u prostých lidí věc obvyklá. Poučování Páně lid lákalo, zvláště když budilo blahé naděje, po divech byl posedlý, ale konec konců chtěl míti ze všeho hmotný prospěch. Hledáte mne, ne že jste viděli divy, nýbrž že jste jedli z chlebů a se nasytili (Jan 6, 26), vyčítal mu Pán. Pro duchovní cíle Páně neměl smyslu. Pracovati za takových poměrů byl úkol tvrdý, nepřátelé mu jej ještě ztěžovali. Ani apoštolové neskýtali mu mnoho útěchy. Byli věřící, oddaní, obětaví, ale měli zároveň všecky chyby svého pokolení.

Uvažte, co jsem řekl, a vyznáte, že také veřejný život Božského Mistra, byl život ponížení a strádání. Milé chvilky u zámožných přátel byly výjimkou. Bezděky připadá každému otázka, proč si zvolil zrovna takový život. Věřící křesťan si ji klade, poněvadž přemýšlení o ní jest pro něho poučné a povzbuzující. Kdyby si ji svět kladl a o ní s vírou uvažoval, byl by rychle vyhojen z bludných zásad, které na nás přivádějí tolik běd časných a mnohé duše vrhají do záhuby. Poznal by, že lidstvo nespasila ani řecká filosofie, ani politická moc Říma, ani nádherný život uměnímilovných boháčů, nýbrž že člověka osvobodil, osvítil, povznesl tesař Nazaretský, jenž Syn Boží jsa, pracoval jako prostý řemeslník a učitel lidu. Kdyby svět o tom s vírou uvažoval, pochopil by tajemství lidského života. Pochopil by, kde jsou základy blaha časného a věčného, kde cíl a velikost člověka, kde zdroj síly k dokonalosti. Jeho srdce by uchvátila úcta a láska ke Kristu, v nich by nalezl již zde větší odměnu nežli v tom, co mu svět podává. Sv. Pavel to zakusil.

* * *

Vylíčil jsem v hlavních rysech poměry, v kterých Pán Ježíš žil. Co mám dodati? Jednu myšlenku pronesu.

Pán Ježíš vykoupil svým životem svět. Následujme jeho vzoru a vykoupíme sebe. Přijímejme svůj osud z ruky Boží jako on, vědouce, že vede k dobru. V chudobě a soužení posilujme se pohledem na něho v trpělivosti. Pracujme a bojujme do únavy až k vysílení. Tak činil Syn Boží. Milujme Boha nadevše, spojujíce se s ním v modlitbě ustavičné. Chyby bližních snášejme. Uběhne život, každý jeho den bude podle vůle Boží, duše se bude před Bohem stkvíti v dokonalosti. Přijde smrt a bude vykoupením z vezdejších běd, počátkem života věčného a blaženého s Kristem.

VI. Početí sv. Jana a Pána Ježíše.

S příchodem slíbeného Mesiáše souvisí zvěstování a narození sv. Jana Křtitele, předchůdce Páně. Události sem spadající jdou za sebou tímto pořádkem: Anděl zvěstuje Zachariášovi, jenž koná právě bohoslužbu v jerusalemském chrámě, že se mu narodí syn, nařizuje, že mu má dáti jméno Jan, oznamuje mu, jaký úkol Janu připadne. Proroctví o předchůdci Mesiášově bylo Zachariášovi ovšem známo. Potom se stalo zvěstování P. Marii. Když se přiblížil čas, v kterém se sv. Jan měl narodíti, odešla P. Maria z Nazareta k Zachariáši do hor Judských, u něhož nebyla zajisté do narození sv. Jana. Poté se navrátila do Nazareta, očekávajíc s obavou, ale s důvěrou v Boha, co se stane s ní. Na poučení anděla vzal ji sv. Josef k sobě. Dosud ji zvalo Písmo zasnoubenou chotí Josefovou; od té doby zove ji prostě chotí. Zatím vyšlo vypsání k sečtení lidu. Josef a Maria se odebrali do Betlema, údělného města Davidova. Tam se stalo narození Pána Ježíše a vše to, co s ním souvisí.

Částečně vypravuje tyto události sv. Matouš, podrobně sv. Lukáš. Události ty jsou události nadpřirozené. Nadpřirozené jmenujeme to, co se neděje podle přirozených zákonů. Že hvězdy plují vesmírem po dráhách jim vykázaných, že země vydává byliny, že se květ mění v plod, jsou veliké divy, ale nejmenujeme jich tak, protože se to děje podle trvalých zákonů, jež Bůh vložil do přírody. Když se anděl zjeví člověku, když Bůh náhle uzdraví nemocného, když se vyplní dávné proroctví, jmenujeme to událostí nadpřirozenou, nebo se to vymyká z přirozeného řádu. Při nadpřirozených událostech bývá přirozené a nadpřirozené spojeno, jinými slovy, událost je z části přirozená, z části nadpřirozená. Tak je u zjevů, přimykajících se k narození Páně. Chápeme, že příchod Syna Božího na svět, od věků slíbeného a od proroků zvěstovaného Vykupitele lidstva, musilo býti provázeno zjevy mimořádnými, nadpřirozenými.

Dnes si připomeneme zvěstování Zachariášovi a P. Marii. Sv. Duše, posvěť naši úvahu svou milostí.

* * *

1. První událost jest zvěstování o početí sv. Jana Křtitele. Život sv. Jana Křtitele souvisí se životem Pána Ježíše. Sv. Jan jest předchůdce Páně. Při prvním kroku Páně do veřejného života se s ním setkáme. Jako předchůdce byl ohlášen prorokem Isaiášem (Is. 40, 3 n). Až sv. Jan vystoupí, užije při kázání

jeho slov jako hlavní myšlenky. Také Malachiáš, poslední prorok israelský z r. 450 př. Kr., ohlásil vystoupení předchůdce Páně. Malachiášem umlkla proroctví. Na místo proroků vystoupily různé školy, z nichž škola rabinsko-farisejská převládla. To trvalo 400 let. Potom přišel zase prorok poslední a největší — sv. Jan Křtitel.

Tehdy vládl Herodes a jeho ruka spočívala tvrdě na šíji lidu. Dusno bylo v zemi, nebo nikdo nebyl jist životem. Nauka fariseů o Mesiáši jako národně politickém osvoboditeli tím v lidu sílila, ale pravé víry tím nepřibylo. Starozákonní náboženství se převracelo v různých školách v sekty. Následek byl, že se rozmohly vášně, které se vybíjely v stranách, zuřivě se potírajících. Kde hyne víra, trpí i kněžstvo, pozbývajíc úcty, důvěry a vlivu. Všeobecná korupce bývá pak nezbytným následkem. Tak bylo také v Palestině. Než bohoslužby v Jerusalemě konaly se správně. Národ pokládal chrám za střed života náboženského a národního. Mezi kněžími, kteří bydleli rozděleni po městech země, byli stále mnozí, kteří zůstali prosti mamonismu a stranických bojů, žijíce celým srdcem svému povolání. Útěchu a posilu hledali v četbě proroků. Takovým knězem byl Zachariáš, otec sv. Jana. Knězem mohl býti jen potomek z domu Aronova z pokolení Levy, také žena jeho měla býti z téhož domu. U Zachariáše tomu bylo tak. Duch pravého kněžství starozákonního ovládal zbožné manžely. Žalost jim působilo, že neměli dítek. Nemíti dítek, zvláště synů, bylo pokládáno za velikou bědu. Ze slov andělových se dovídáme, že se Zachariáš a Alžběta mnoho modlili za rodinné požehnání. Byla to patrně běda, které Bůh užil, aby srdce jejich tříbil a cvičil. Slabý, povrchní, světský člověk při bědách nadává, se rouhá, zoufá, věřící člověk se v Bohu upevňuje. Zachariáš zkouškou se zdokonalil, že byl hoden milosti, které se mu dostalo.

Zjevení se stalo v chrámě. Kněžstvo bylo již od časů Davidových rozděleno na 24 třídy, které se v službě v chrámě jerusalemském střídaly. Když došlo na Zachariáše, odebral se do města, aby konal předepsané práce. Záležely v modlitbách a obětech. Pravidelná krvavá a nekrvavá oběť přinášela se ráno a večer. Nejčestnějším úkonem byla oběť kadidlová, jež se konala na kadidlovém oltáři ve svatyni. Volilo se k němu mezi kněžími konajícími službu losem. Do svatyně lid neměl přístupu. Při okuřování oltáře zjevil se Zachariášovi anděl Gabriel a ohlásil mu své poselství. Poselství to všichni známe. Vyjímám

z něho některé rysy. Anděl ohlásil otci, čím jeho syn bude. Bude mužem jako Eliáš a připraví cestu Mesiáši. Bude tedy předchůdcem Páně, jehož Malachiáš předpověděl (Mal. 3, 1). Rovněž mu ohlásil, jaký život povede. Bude posvěcen ještě v životě matky, t. j. očištěn od dědičného hříchu, bude vésti přísný život, bude veliký před Bohem. Poté přidal, že způsobí mocné hnutí náboženské a obrátí mnohé. Jeho narození bude radostnou událostí pro mnohé. Zachariáš nechce uvěřiti a oněmí, jednak za trest, jednak na znamení, že zjevení není přelud a že se zaslíbení vyplní.

Poselství andělovo dává Zachariášovi zajisté krásné svědectví, nebo sotva by se bylo stalo, kdyby ho nebyl hoden. Nám ukazuje, jak svatost spojená s modlitbami před Bohem, jsou mocné a vzácné. Blaze rodině, která dbá svaté kázně a pěstuje nábožnost. Bude míti v Bohu mocného ochránce a pokvete od pokolení do pokolení. Blaze též zemi a národu, kde svatá kázeň a nábožnost jsou v úctě. Osudně se mýlí, kdo myslí, že ji lze nahraditi vzdělaností, chytrostí, prací, bohatstvím. Ničím nelze jich nahraditi, neboť bez nich vše se zvrátí. Máme o tom příklady do očí bijící. Co pomohly všechny plemenné přednosti zajisté nemalé, tenkráte národu židovskému? Úpěl v poddanství pod železnou rukou krutého Heroda. Do tohoto pochmurného pozadí padá výjev v chrámě jako radostný a těšivý záblesk lepší doby. Nepřichází ani z trůnu, ani z farisejské šlechty, vynikající bohatstvím, učeností a vlivem; přichází od prosté, ale svaté rodiny. Událost je jako zora, jež přemáhajíc noc, ohlašuje slunce. Sluncem tím je Spasitel. V tom spočívá hlavní význam události. Pán Ježíš opět a opět se dovolává vystoupení sv. Jana, proroky ohlášeného předchůdce Kristova, jako důkazu pro sebe. Zjevení andělské upozornilo na blížící se dobu mesiánskou také lid. Nemohloť nevzbuditi pozornost, že Zachariáš oněměl, že se stal k službě neschopným. Narození dítka po tolikaleté bezdětnosti musilo ji vzbuditi ještě více. Zvěstování andělské bylo upozornění jen nepřímé, jelikož lid neznal obsah zaslíbení, ale bylo jím přece, zvláště po narození dítka, kdy se o celé události všude kolem mluvilo. Dávno, dávno nestala se již v národě událost, která by svědčila o nadpřirozeném zasáhnutí Božím. Přes čtyři sta let uplynulo od působení posledního proroka.

2. Po šesti měsících stalo se druhé poslání archanděla Gabriele, tehdy do Nazareta, k blahoslavené Panně Marii. Je nepoměrně důležitější, neboť s ním je spojeno početí Kristovo:

Bylo zajisté nezbytné. Sv. Jan mohl se naroditi i bez andělského poslání, neboť jeho početí bylo přirozené. Ani nebylo třeba, aby otci bylo oznámeno, že jeho Syn bude předchůdcem Páně. Ale bylo třeba, aby P. Maria byla uvědoměna, co se s ní má státi, nebo šlo o početí nadpřirozené. K tomu lze přidati mnohé jiné důvody. Bůh stvořil člověka se svobodnou vůlí, proto jí vždycky šetří. Jak neměl k ní míti zřetele u P. Marie, když běželo o věc, která měla pro celý její život nesmírný význam, když dobrovolné spolupůsobení bylo pro ni pramenem zásluh? Dobrovolným úradkem ustanovil Bůh od věčnosti vykoupení člověka, neobstojí-li ve zkoušce; nemělo-li se uskutečnění tohoto záměru státi s dobrovolným souhlasem té, která Synu Božímu dala lidský život? Slušelo se, aby její svobodné rozhodnutí souhlasilo s dobrovolným úradkem Božím. Mimo to znamená vtělení zasnoubení božské bytosti s lidskou přirozeností, kteréžto spojení se skrze posvěcující milost a zvláště skrze sv. přijímání nějakým způsobem u každého opakuje. P. Maria dala k němu svolení nejen pro sebe, nýbrž jménem všeho stvoření. Slušelo se zajisté, aby bylo dobrovolné.

Také poselství andělem je případné. Jak se stal pád člověka? Tak, že anděl ho svědl. Sluší se tedy, aby byl při nápravě pádu anděl účasten. A není-li Kristus také pánem andělů? Je. Sv. Písmo tak výslovně praví. Sluší se tedy, aby mu sloužili od počátku. Mimo to šlo o věc důležitou pro sv. Pannu. Zde nestačil sen, vnitřní osvícení, hlas z vánku jako u proroků. Zde bylo potřeba svědectví jistějšího. Jestliže Zachariáš byl hoden zjevení andělského, byla ho tím více hodna Matka Boží. Mimo to měl se Kristus zjeviti na zemi ve viditelné podobě člověka. Proto zjevil se archanděl Gabriel P. Marii zajisté v podobě lidské, snad vzdušné a ozářené, ale viditelné, a mluvil k ní lidským hlasem. Své poselství vyřídil zajisté s uctivostí, pokorou a láskou, která Matce Boží a budoucí královně nebes příslušela. Svědčí o tom slova, jež promluvil. Obsahují veliké chvály, jsou uctivá a šetrná. Po prvé z nich slyšíme dvě jména, křesťanům drahá, Maria Ježíš. Když P. Maria vyřkla: Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého, stalo se vtělení. Jest dílem všemohoucnosti Boží, která je společná všem božským osobám. Ale jen druhá božská osoba má připojeno naše člověčenství, jen od ní má člověčenství Kristovo, že jest samostatnou, zvláštní, svéprávnou osobností.

Slova P. Marie označují památný okamžik, kterým se věčný úradek Boží o vykoupení světa, tak dlouho připravovaný, toli-

krát slibovaný a předobrazený, stal skutkem. Nejsvětější Trojice spojila se skrze druhou božskou osobu s lidstvem, aby je pozvedla a podle původního určení povznesla do nadpřirozeného stavu, jehož konečný cíl je věčná účast v blaženém životě božském v nebesích. Bůh Otec poslal Syna svého, aby se stal člověkem, učinil zadost spravedlnosti a zasloužil lidstvu potřebné milosti k poslednímu cíli. Bůh Syn stal se člověkem a vykonal dílo. Sv. Duch posvěcení lidských duší dokonává. Tím, že se božství spojilo s člověčenstvím v Kristu, objevila se v bohočlověku na zemi lidská naše bytost v dokonalosti, jaké nebylo a nebude. Krásný byl život prarodičů před pádem, vznešená byla dokonalost Panny Marie, ale život Krista-člověka jest nad ně vyšší a dokonalejší. Ony posvětila milost, člověčenství Kristovo posvěceno bylo skutečným spojením s věčným Slovem. Ani chápati toho plně nedovedeme. Tento život nevýslovné dokonalosti, vyvrcholené až k hranicím lidské schopnosti, myslíme si soustředěný v Srdci Páně. Z toho suďte, jak oprávněna je úcta tohoto Srdce. Pro spojení s božstvím náleží mu zajisté úcta klanění. Když si připomínáme světodějný okamžik vtělení Syna Božího, klekáme. Děje se to při mši sv. při slovech sv. Jana: A slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. Památnější, obsažnější, podivuhodnější slovo nebylo lidským rtem vysloveno a lidským perem napsáno.

To jest druhá událost. I zvěstování Zachariášovi i zvěstování P. Marii má týž cíl: Krista; ono připravuje na něho, toto přivádí jej na zem.

3. Připojím několik slov o vtělení. Vtělení záleží ve spojení božské a lidské přirozenosti v jedné, totiž v božské osobě v Kristu. V bohovědě má od starodávna zvláštní jméno, zove se spojení hypostasné. Jméno to je vzato z řečtiny a znamená asi tolik jako spojení osobní. Jest to dobré pojmenování, poněvadž se spojení božství a člověčenství v Kristu děje skrze druhou osobu Boží a v ní.

Jaký význam má vzhledem k Bohu? Přivádí jej na věky skrze druhou osobu ve skutečné spojení s námi. Bůh sestoupil se své nekonečné výše a stal se jako jeden z nás. Tvůrce a tvor utvořili jednotu, překlenuvše nekonečnou propast, jež je dělila. Podivuj se všemohoucnosti Boží, neboť spojila věci neslučitelné skutkem, jenž je větším projevem všemohoucnosti a moudrosti Boží nežli stvoření světa. Raduj se z dobroty a milosrdenství Božího. Bůh dává ti už nejen duši a tělo, dary přirozené a nadpřirozené, on dává ti sebe. Bez vtělení nebydlil by ve svato-

stánku a nevstupoval v přijímání do tvého nitra. Užasni nad spravedlností a láskou Boží, jež trestá hřích přísnou spravedlností a při tom miluje duši tvou až k smrti na kříži. Vtělení oslavuje Boha víc nežli slova žalmistova: Nebesa vypravují slávu Boží a dílo rukou jeho zvěstují oblaka.

Jaký význam má vtělení pro tvorstvo? Jest jeho uvršením a zdokonalením. Pantheisté činí si z tvorstva Boha. Bláhoví! Svět vlastností Božích nemá. Kámen, bylina, hvězda, kůň, nejsou božská bytost. Bůh je čirý duch, nekonečně dokonalý v sobě i v každé vlastnosti. Proč se zbožňovatelé přírody neradují raději, že ze stvořených věcí lze poznati tvůrce? Proč nehorují spíše, jak vtělením Božím všecka příroda je posvěcena a povznesena? Oč lépe jí rozumí křesťan, jenž v ní nalézá uskutečněné myšlenky umělce všech umělců. Když pak si přidá, že i on má bytost, která je v Kristu spojena s Bohem, že vtělený Syn Boží z přírody přijal tělo, po zemi chodil, jí se živil, že ve svátostech od něho ustanovených slouží voda k nadpřirozenému obmytí, chléb a víno k nejvznešenější oběti, že bude jednou všecka příroda proměněním zdokonalená, a to vše skrze Krista, aj, tu se mu otvírají obzory, jež uchvacují jeho srdce. Jak bychom byli myslitelům a umělcům vděčni, kdyby nás takovými cestami vedli od všednosti tohoto života k výšinám světlých ideálů, místo aby z přírody činili Boha.

Jaký význam má vtělení pro člověka? Pominu nesmírné povznesení našeho člověčenství tím, že spojeno bylo v Kristu s božstvím. Ani o tom se nešířím, že nám Pán Ježíš zasloužil všecky milosti, jež nás povyšují do nadpřirozeného stavu, že učinil nás dítkami Božími, že nám otevřel nebe, že se tisícové a tisíce tisíců radují již v slávě nebeské, že nám dal na všecky tyto nadpřirozené dary právo, jelikož své zásluhy odevzdal za nás Otci a Bůh je pro nás přijal, ovšem tak, abychom dobrovolnou činností o tyto zásluhy stáli a si je způsobem od Krista naznačeným osvojili, že skrze Krista můžeme Boha uctívati dokonalou bohoslužbou. To a jiné pomíjím. Jen na jednu věc upozorňuji. Pohled na život Páně naplňuje nás srdečnou důvěrou, pevnou jistotou, radostnou nadějí. Je Bůh a má všecku moc. Ale je také člověk, jenž zakusil vše lidské mimo hřích (Žid. 5, 2). Proto apoštol těší křesťany, že máme velekněze, který má útrpnost s námi. Milujme Krista, utíkejme se k němu, spojujme se s ním, s ním i zvítězíme.

Jaký význam má vtělení pro P. Marii? Že je vpravdě Matkou Boží a že pro toto důstojenství vyznamenána byla přednostmi

jako nikdo jiný z lidí. Vy je znáte. Znáte její neposkvrněné početí, její bezhříšnost, její svatost. Ještě snad podivuhodnější jest postavení, které pro Boží mateřství zaujímá. Považte, druhá z božských osob zove ji svou Matkou. Jaký to poměr k nejsvětější Trojici! Neméně podivuhodné jest její postavení k tvorstvu. Jest ze všech nejmocnější, andělé se jí koří, nebešťanům je královnou, pozemšťanům prostřednicí, rozdavačkou milostí, Matkou. Je víc než Eva, matka naše podle těla. Přidejte, že je vzorem všech ctností. Vyznáte, že nemůžeme nežli blahoslaviti vyvolenou mezi ženami. Úcta mariánská náleží podstatně ke křesťanství. Kde jí není, tam křesťanské vyznání nemůže býti pravé.

Na konec se táži: Jaký význam má vtělení pro Krista? Uvedu tři: Jeho lidská přirozenost má účast v důstojnosti božské osoby, je obdařena zcela mimořádnými dary, příslušejí jí zvláštní úřady. Důstojnost Krista je důstojnost Boží. V něho věříme, jemu se klaníme, jej milujeme týmž způsobem jako Boha. Mimořádné dary měla P. Maria, u Krista jsou větší. Má podstatnou svatost, která z osoby Boží na něho plyne, má vědomosti, které se přibližují k vševědoucnosti Boží, má moc nad ďábly, lidmi a přírodou. Úřady. Je hlavou lidského pokolení, jeho nejvyšším králem, knězem a učitelem, je pánem nebe a země, budoucím soudcem andělů a lidí. Však o tom všem je řeč jinde.

* * *

Předvedl jsem vám dvě události: poselství archanděla Gabriele k Zachariáši a k P. Marii. Obě jsou nadpřirozené. Táži se: Mohly-li býti přirozené? Kde jde o věci od staletí připravované a pro celé lidstvo významné, kde jde o vtělení Syna Božího, tam divy jsou na svém místě. Nekritisujme předpojatě, nýbrž děkujme Bohu, že pověřil události tak důležité pro nás způsobem jistým. Radujme se z jejich krásy. Jak je v nich všecko prosté a velebné zároveň! Povzbuďme se ctnostmi zúčastněných osob k víře a důvěře, nábožnosti a lásce. I na nás bude Bůh míti zalíbení, prokáže nám mnohou přízeň, povede k dokonalosti. Jednou uvidíme a zakusíme, jak dobré jest sloužiti Bohu a neustávati v službě té.

VII. Narození sv. Jana a další až k narození Páně.

Když archanděl Gabriel, který přinesl P. Marii poselství, zmizel, uvědomila si dokonaleji sv. panna dosah toho, co se

stalo. Jaké byly její myšlenky a city? Leknutí a strach, či radost a štěstí, nebo vděčnost a láska? Byly zajisté mnohé a živé, všelijak se mísily a střídaly. Časem se uklidnila.

Život P. Marie byl v té době zajisté život živého spojení s Kristem. Všecko její myšlení a cítění soustřeďovalo se v něm. K sjednocení fysickému přistupovalo sjednocení duševní. Anděl řekl jí sice mnoho, ale přece jen ne tolik, aby věděla všecko. I přemýšlela o jeho slovech a Bůh zajisté jí pomáhal vnitřním osvěcováním. Mnoho světla jí přinášelo sv. Písmo. Tak vnikala poznenáhla ve veliké tajemství vykoupení, aniž ovšem pronikla je úplně.

Co vyplynulo z tohoto fysického a mravního spojení s Kristem, provázeného větším a větším pochopením? Především láska, láska k Bohu, jenž se smiloval a ji vyvolil za nástroj svého milosrdenství, láska ke Kristu, jenž dílo vykoupení vykoná. K této lásce rozněcovala se snadno a vroucně, neboť přirozená láska mateřská jí pomáhala. Poté byla to radost. Duchovní věci, k nimž člověk pojal zalíbení, jsou mu nevysýchajícím pramenem čisté radosti. P. Maria tuto zálibu vždy měla. Nyní je postavena sama do středu vykoupení, o němž mnoho přemýšlela, za něž se nepřetržitě modlila, po němž jako každá zbožná Israelitka toužila. Její duše překypovala proto nezbytně radostí. K radosti pojila se touha, aby se dílo vykoupení brzy stalo, a hotovost zasvětiti mu život každým dechem. Někdy mísil se do těchto citů nepokoj, jak bude s ní, zasnoubenou chotí Josefovou, ale důvěra v Boha jej přemáhala, těšíc ji, že Bůh nalezne cestu, aby vše urovnal. Ostatně byla na všecko odhodlána.

Do této doby padá několik událostí: návštěva P. Marie u Alžběty, její odvedení z domu rodičů do domu Josefova, cesta do Betlema k soupisu, císařem Augustem nařízeného, narození Páně. Probereme je časovým pořádkem. Při tom pozorujme, jak prozřetelnost Boží všecko podivuhodně řídí, a nepouštějme s mysli vnitřní život P. Marie, jenž dává překrásný vzor duchovního spojení s Kristem. Matičko Boží, požehnej nám!

* * *

1. První událost jest navštívení P. Marie. Myšlenku navštíviti Alžbětu, vnukl anděl P. Marii zmínkou o ní. Vytušila z upozornění, že syn Alžbětin bude v nějakém vztahu s jejím Synem. Právem se domníváme, že k návštěvě dostala také vnitřní popud od Boha. Anděl zvěstoval Zachariáši, že Jan bude před-

chůdcem Mesiášovým. Jeví se nám velmi vhodně, aby zvěděl též o početí Ježíšově. Mimo to chystal Bůh pro návštěvu nové události. Touha oznámiti velikou věc vzácné příbuzné, jí nevedla, nebo tušila, že o zvěstování, jež se stalo soukromě a obsahuje veliké tajemství, sluší zachovati mlčení. Proto právem soudí sv. Otcové, že sv. Duch ji vedl.

I vydala se na cestu, nejspíše brzy po zjevení. Zachariáš bydlel někde v okolí Jerusalema. Obyčejně se uvádí místo, jež se zove dnes „Sv. Jan v horách". Leží asi dvě hodiny od hlavního města v údolí mezi skalnatými svahy na malé výšině. Cesta byla daleká. Sv. Panna se přidala snad ke karavaně, jichž se tím směrem ubíralo dost. Když pozdravila příbuznou, zaplesalo dítko v životě Alžbětině. Anděl Gabriel řekl Zachariášovi, že bude sv. Jan již ze života své matky naplněn sv. Duchem (Luk. 1, 15). To se stalo nejspíše v tomto okamžiku. Byla to milost, kterou počatý Kristus udělil svému předchůdci. Podle všeobecného výkladu byl sv. Jan očištěn od dědičného hříchu. Svátek, který posvěcení Janovo připomíná, náleží k nejstarším svátkům církevním. Omilostnění přišlo také na Alžbětu. U ní záleželo, jelikož zajisté v posvěcující milosti byla, v osvícení, jež se projevilo proroctvím. Slova, jež promluvila, svědčí že jí bylo zjeveno tajemství vtělení v neobyčejné míře. Nejdříve opakovala část slov andělových „požehnaná mezi ženami", poté blahosloví P. Marii jako Matku Boží a dodává, že se vyplní, co jí bylo řečeno. To mohla věděti jen z vnitřního osvícení. Ostatně sama to nepřímo přiznává. Tak potvrzuje Alžběta poselství andělovo P. Marii a doplňuje je. Zvlášť je významné, že ji zove matkou Pána svého, dále že jí, ač ji léty a postavením předčila, neobyčejně uctívá. Sv. Otcové a vykladači Písma usuzují z toho, že poznala náhlým oním osvícením v mladistvé dívce Matku Boží. Vidíte-li prst božské prozřetelnosti, jež všecko řídí? Vidíte zajisté, neboť je zřejmý.

Zastavme se na okamžik a uvažujme. Církev zove P. Marii rozdavačkou milostí. Zdaliž jí není? Sotva počala a již naplňuje dům Alžbětin nadpřirozenými dary. Uctívejme ji, z její úcty vyplyne duchovní požehnání také na nás. Svatými jsouce budeme i požehnaní pro jiné. Říká se, že svatý člověk má zlaté šlépěje. V Alžbětě můžeme viděti první ctitelku mariánskou. Již anděl uctil P. Marii a to způsobem zajisté neobyčejným. Alžběta je jako první křesťanská ctitelka Matky Boží. Didon, spisovatel znamenitého života Páně, praví, že společnost v domě Zachariášově byla prvním zárodkem a obrazem církve, jelikož

se kupila kolem Krista a jeho Matky. Proč uctívá Alžběta P. Marii? Ze tří důvodů: Pro její Boží mateřství, pro její víru a pro její mimořádné milostné dary. Tyto tři důvody jsou v jejím oslovení zřejmě vyjádřeny. Víra znamená zde svatost vůbec. Alžběta jmenuje víru, poněvadž její manžel pochybovačstvím v svatosti pochybil, P. Maria opatrnou, ale pevnou vírou vynikla a přivolila. Svou úctu k Matce Boží projevuje Alžběta uvnitř a zevně. Diví se, že ona, náhle tak povýšená, k ní přichází; tím větší je její radost. Oslavuje ji slovy, které plynou z hlubiny jejího nitra, a uznává milost, které se jí skrze ni dostalo. Tak je nám vzorem mariánské úcty. Také my uznáváme její přednosti, utíkáme se k ní jako k rozdavačce milostí a radujeme se z její mateřské přízně k nám. Maria nás vede k Ježíši, milému Synu svému.

Po pozdravu Alžbětině uchvátil sv. Duch blahoslavenou Pannu. Projevem tohoto duchovního nadšení je magnificat, velebný chvalozpěv na vykoupení. Začíná: Velebí duše má Hospodina a Duch můj zaplesal v Bohu, Spasiteli mém.

P. Maria v něm oslavuje moc, milosrdenství a věrnost P. Boha, jenž věren zaslíbením prokazuje velikým skutkem vtělení své milosrdenství. Oslavuje ho, že shlédl na ni, nepatrnou dívku, a povyšuje ji na všecky věky. Oslavuje ho, že vykoupením přináší spásu celému světu a zřídí království Boží, tolikrát zaslíbené. P. Maria mluví slovy Písma, vhodně je rozšiřujíc (1 Mojž. 30, 10 n, 1 král. 2, 1 n). Čítala je asi, i užila jich. Sv. Duch ji vedl. O tomto projevu P. Marie praví Didon, že je to hymna nového věku, nejskvělejší výkřik radosti, který kdy vyšel z lidského nitra. Magnificat se často zpívá; kněží říkají je denně při hodinkách. Hleďme, ať mu rozumíme, aby se nadšení P. Marie vlévalo i do našich duší. Také nás povyšuje Bůh, neboť milostí si z nás učinil dítky, spojil nás v církvi pozemské jako v své rodině a chce, abychom byli brzy členy blažené rodiny nebeské. Při všem jest P. Maria činnou prostřednicí.

Blahoslavená Panna zůstala v domě Zachariášově asi tři měsíce. Podivuhodný život duchovní, o němž jsem se v úvodě zmínil, udržoval v něm posvátné ovzduší. P. Maria měla v Alžbětě spřízněnou duši. Zůstala-li přes narození sv. Jana, nelze říci. Má se za to, že nikoliv, jelikož evangelista o něm mluví tak, jako by jí tam nebylo.

2. Narození a obřezání dítka, při němž dostalo jméno Jan, je druhá událost. Některé okolnosti dávají jí nadpřirozený ráz.

Že se dítko narodilo v posvěcující milosti, už jsem řekl. Když Zachariáš napsal, nemoha mluviti, že jeho jméno bude Jan, rozvázal se otci jazyk. Z jednání s příbuznými jde na jevo, že Alžběta o jméně již věděla. Narození dítka starým manželům způsobilo v okolí rozruch. Tím se stalo, že se pověst o něm jako o předchůdci Páně daleko rozšířila. Byla přijímána všelijak, od některých s vírou a radostí, od jiných s pochybovačstvím nebo nevěrou. Znamení, jež narození dítka provázela, dotkla se asi každého, který si o nich zjednal náležitou známost. Když Zachariáš nabyl řeči, naplněn byl věšteckým duchem a proslovil chvalozpěv, zvaný benedictus. Zove se tak, že se v latinské bibli tím slovem začíná. V kněžských hodinkách čte se denně při chválách. Benedictus znamená požehnaný. Benedictus oslavuje v první části vykoupení, uváděje podobné důvody jako magnificat, v druhé části ukazuje na poslání sv. Jana. Končí mocným voláním k Vykupiteli, aby dílo spásy vykonal, přinesl světlo a mír. Vědomost, že sv. Jan bude prorokem a bude připravovati cestu Páně, měl Zachariáš od anděla, který mu to při zjevení v chrámě oznámil. Teď to s radostnými a vděčnými slovy ohlašuje.

Pozorujete, jak se nitky Boží prozřetelnosti splétají v celek. Vše se vyvíjí prostě, svobodně, přirozeně — v Jerusalemě, v Nazaretě. v Judských horách, ale vidíme, jak Bůh všecko pořádá a vede, jak dává lidem dostatečná znamení, aby mohli při trochu bedlivosti a dobré vůli poznati, co připravuje, zúčastněným osobám pomáhá zvlášť. Do okolních míst padly události jako úrodný déšť a oživovaly myšlenku mesiánskou, budily tužby po Mesiáši a naději v jeho příchod.

Sv. Jan odešel záhy na poušť. Podání ukazuje jeskyni, kde se oddával přísnému životu poustevnickému. Je asi hodinu vzdálena od otcovského domu. Soudíme právem, že sv. Duch jej tam vedl, aby se v odloučenosti, zbožnosti a kajícnosti připravoval na své povolání. Někteří míní, že mu popud k tomu dala vražda betlemských dítek. Podle nich skryl se sv. Jan na poušti a pak již zůstal v jeskyni, k níž nebylo z domu daleko. Možná je to, nebo Bůh užívá k cílům svým přirozených příčin. Z jednání všech sv. mužů, ano, samého Pána Ježíše víme, že takové ústraní není ani nerozumné ani zbytečné, že se v něm sv. Duch přibližuje k duši, očišťuje ji, cvičí ve ctnostech, k ní mluví řečí, které člověk jen po takové škole rozumí. Zbožní křesťané to vědí a proto občas svaté zátiší vyhledávají.

3. Třetí událost jest sňatek P. Marie s Josefem. Zasnoubena mu byla. Podle zákona byla tím již choti. Zbývalo slavnostní odevzdání. Dělo se zpravidla takto: Dívky, majíce na hlavách myrtové proutky a v rukou hořící lampy, odváděly snoubenku z domu rodičů do domu manželova, cestou se zpívalo a hrálo, v nové domácnosti byla hostina, při níž se říkaly průpovídky a dávaly hádanky. Pak následovalo požehnání manželům. Tento obřad byl zajisté vykonán také při sňatku P. Marie. Než se to stalo, ukázalo se, že P. Maria je matkou. Byla v tom zkouška pro ni i pro Josefa. Bůh dá milost, ale žádá spolupůsobení. Oběma svatým osobám poskytl příležitost, aby odkryly své srdce. P. Maria osvědčila odevzdanost do vůle Boží. Její útěcha byla: Bůh to chtěl, Bůh to uspořádá. Mohla mluviti, ale mlčela, přenechávajíc vše prozřetelnosti Boží. Také pokora byla asi příčinou, že se tajila. Jen pokora je takové odevzdanosti do vůle Boží schopna a naopak jen dokonalá důvěra je schopna takové pokory. Sv. Josef též obstál. Mohl Marii obžalovati (5 Mojž. 22, 23) a vydati hroznému trestu, mohl jí do očí vyčísti zpronevěru, mohl vzplanouti závistí a mstíti se na domnělém soku. Nic z toho neučinil. Probojoval asi značný vnitřní boj. Na konec si umínil, že snoubenku v tichosti propustí. Zvolil čin nejšlechetnější. Odměna přišla ihned. Bůh sám zakročuje. Vyznamenává ho zjevením andělským a poučuje ho. Stalo se tak ve snu, anděl zove sv. Josefa synem Davidovým, čímž mu projevuje úctu, zjevuje mu nadpřirozené početí P. Marie z Ducha sv., vyzývá ho, aby ji vzal k sobě, udává mu jméno dítka. Tím dává mu na srozuměnou, že ho Bůh ustanovil zákonitým otcem přišlého Vykupitele. Že tím P. Maria v jeho očích nesmírně stoupla v úctě, snadno chápeme. Už nebyla mu dívkou jako jiné, teď byla posvátnou bytostí, od Boha vyvolenou k veliké věci, jemu do ochrany danou.

Také my býváme podrobováni zkouškám, kde jde o čest nebo jiné statky. Zostudit někoho pomluvou, je dnes obvyklou neřestí, zkazit někoho křivým donesením, obvyklou hanebností. Podívejme se do vlastního srdce, jak my v podobných zkouškách smýšlíme a jednáme. Učme se šlechetnosti u vzorů, které nám prozřetelnost Boží dala. Věru podivné jsou cesty její, ale nikdy neklamou.

4. Čtvrtá událost jest narození Páně v Betlemě. Pozorujte: ne v Nazaretě, nýbrž v Betlemě. Není tohle divné? Přece Josef a Maria bydlí v Galileji. Bůh tak určil. Zase vidíme tajemnou ruku, která řídí steré události k zamýšlenému cíli, někdy po

staletí a tisíciletí. Císař Augustus nařizuje sepsání lidu. Nařízení to je doloženo všeobecnými prameny dějepisnými. Národ israelský byl rozdělen podle pokolení, rodů a domů, podle tohoto rozdělení byl podělen zemí, a to tak, že přiřknutý podíl zůstal rodu trvale, nemoha býti zcizen, leda na čas. Dokonale nemohl býti tento pořádek zachován, poněvadž války a jiné příčiny do něho rušivě zasahovaly. Něco z něho přece zbylo. Josef a Maria byli z domu Davidova, jenž měl úděl svůj v Betlemě; proto bylo se jim k sečtení odebrati do řečeného města.

Událost ta zdá se přirozená a nahodilá, a přece je dílem božské prozřetelnosti. Uvažte: Mesiáš měl přijíti, až bude berla odňata od Judy. Nařízení Augustovo ukazuje světu, že proroctví je vyplněno. Spasitel měl býti z rodu Davidova. Sepsání dává světu úřední důkazy, že jest z něho. Micheáš předpověděl, že se Mesiáš narodí v Betlemě. Rozkaz císařův slouží Bohu za prostředek, aby se předpověď vyplnila. Bůh chtěl, aby se Spasitel narodil v chudobě a nízkosti. Zdaliž by sv. manželé zvolili jeskyni dobrovolně? Jistě nikoliv. Přeplněné městečko je do ní vehnalo. Jako útěchu dal jim za toto ponížení to, co slyšeli od pastýřů a tří králů. Tyto věci mluví řečí, již slyší každý, kdo se nečiní zúmyslně hluchým.

Tak se vydali sv. Josef a P. Maria na třídenní cestu. Putovali prostě jako obyčejní lidé. A přec byli vzácnější nežli Herodes a Augustus. Doprovoďte je v duchu a vmyslete se v posvátné myšlenky a city, které v nich, zvláště v sv. Panně vznikaly. V Betlemě, jenž byl přeplněn příchozími, nenalezli přístřeší i uchýlili se do jeskyně, o níž sv. Josef asi věděl. Tam se stalo narození Páně, událost věky připravována a pro věky důležitá.

* * *

Zde se zastavme. Na dvě věci obracel jsem vaši pozornost: na vnitřní život blahoslavené Panny Marie a na prozřetelnost Boží. Také my jsme v plánu božské prozřetelnosti. Podle něho jsme se zjevili na světě a plníme určitý úkol. Víra v prozřetelnost byla vždy silou křesťanů. Čím více bojovali a trpěli, tím více se jí odevzdávali a v ni důvěřovali. Křesťany prvních dob sílila tři století. Odevzdejme se jí také my. Ale snažme se také o milostné spojení s Kristem. Žijme v duchu jeho pravd, plňme jeho přikázání, sjednocujme se s ním v lásce. Tak si nejlépe zabezpečíme, aby se plány prozřetelnosti Boží na nás plnily. I stane se, že se vše pro nás dobře skončí, částečně zde, úplně na věčnosti.

VIII. Narození, pastýři, obřízka.

Nikdy nebyl pokoj v říši římské tak úplný jako za císaře Augusta. Po třetí byl chrám Janův zavřen, na znamení, že v celé obrovské říši není války. Avšak vnitřní poměry nebyly utěšené. Aby je uvedl do pořádku, vypsal císař nejednou sčítání poddaných, římských občanů i jiných příslušníků. Nešlo ovšem jen o jejich počet, nýbrž týkalo se ještě mnohých jiných věcí, zvláště majetkových. Také v Palestině bylo vykonáno. Nařídil je syrský místodržitel Sulpitius Quirinus, provedl Herodes. Herodes, věda, že je králem jen z milosti Augustinovy, hleděl se římskému císaři všemožně zavděčiti. Proto ochotně přijal rozkaz syrského místodržitele, který byl úkolem tím pověřen. Syrie hraničila se sv. zemí.

Sčítání u Židů nebyla věc snadná. Nikdo nenechává rád prohlížeti cizinci své majetkové poměry, zvláště jde-li o zdanění. Židé v této věci byli velmi nedůtkliví. Mimo to měli majetkové zákony, které se od poměrů jinde obvyklých lišily, které však u nich byly žárlivě zachovávány. Při osazení země za Josue byla půda rozdělena podle pokolení, rodů a domů a toto rozdělení mělo trvati nezměněno. Proto v jubilejním, t. j. v každém padesátém roce připadl prodaný majetek vždy zase původním majitelům. Herodes šetřil národních zvyků a ustanovil sčítání podle rozvrstvení u Židů obvyklého. Tím se vyhnul nepokojům, jež by jinak jistě byly vznikly. Zároveň sloužil tím, ovšem nevěda, božské prozřetelnosti. Josefu a Marii bylo jíti do Betlema, kde dům Davidův měl svůj majetkový úděl. I vyplnilo se proroctví, že se Mesiáš narodí v tomto městě.

Racionalistická kritika, která je neúmorná ve vyhledávání námitek proti Písmu, tvrdila, že u Židů sčítání nebylo, jelikož dějepis o něm neví. Ihned činili z toho důsledek, že sv. Lukáš není spolehlivý. Opakovalo se, co se stalo již tisíckráte; podobným badáním se zjistilo, že sčítání, o němž evangelista vypravuje, bylo v letech 748 nebo 749 po založení Říma. V římské říši počítala se léta od založení hlavního města. Tehdy panoval Augustus přes 40 let a Herodes přes 30 let.

Betlem byl přeplněn cizinci. Hospody tehdejší doby nebyly leč jakési ohrady. Přenocovati v jeskyni je na východě věc obvyklá. Jeskyně, do které se uchýlila sv. rodina, byla 40 stop dlouhá a 15 stop široká. Sloužívala v nouzi pastýřům a jejich stádům. Proto byly v ní podél stěn jesle, t. j. korytka. Tam se

narodil Pán Ježíš. P. Maria zavinula ho do plenek a položila do jeslí.

Připomeňme si události, které se k narození Páně pojí. Spasitel nám požehná.

* * *

1. Pán Ježíš ohlašuje narozením světu svůj program. Bude hlásati poslušnost Boha, jeho zákonů a vůle. Hle, z poslušnosti se zjevil na světě, zjevil se v době a místě, jež Bůh ustanovil, zjevil se tak, jak otec chtěl. Bude hlásati vykoupení utrpením. Hle, jeho narození v jeskyni, strádání, útěk do Egypta nejsou prosty utrpení. Bude hlásati pokoru a prostotu jako lék proti pýše a nádheře světa. Hle, rodí se jako syn tesařův, vše kolem je prosté a chudobné. Bude hlásati přemáhání sebe. Hle, betlemská jeskyně je škola sebezapření. Bude hlásati lásku Boží a bližeńskou. Hle, dítko na rukou přesvaté Panny, kterému se pastýři a králové pokloňují, jest nejen živý důkaz této lásky, nýbrž ji také budí a na věky buditi bude. Bude hlásati synovství Boží, vítězství spravedlnosti, povýšení ponížených. Hle, chudé dítko v jeslích má za matku nejsvětější pannu, kolébka jeho je obklopena divy, pastýři a králové jsou šťastni, že je viděli. Teprve konec bude skvělý. Bude žádati nejen zevní spravedlnost, nýbrž, a to především, spravedlnost vnitřní. Hle, sv. rodina je zářivým jejím příkladem. Jaký to rozdíl mezi Hospodinem, jenž za bouře a blesku mluví s hory Sinai, a betlemským dítkem, usmívajícím se na svět.

Jak podivuhodná jsou díla prozřetelnosti božské! Na počátku světa slíbí Bůh vykupitele, po tisíciletí připravuje jeho příchod, celý národ slouží tomuto cíli, jde o vykoupení všeho lidstva, sám Syn Boží zjeví se za tímto účelem: a narození Páně, nejdůležitější událost pro naši zemi, děje se v jeskyni za Betlemem! Cizinec, nezasvěcený do tajemství Božích, řekl by, vstoupiv do jeskyně: aj, dítko se vám narodilo? a blahopřál by mladým manželům. Pastýři a tři králové vědí z tajemství Božích jen něco, ale to stačí, že patří na dítko již očima jinýma, vítají je na kolenou, pastýři jako Vykupitele, mudrci jako velikého krále východu, proroky zvěstovaného, hvězdou ohlášeného. Maria a Josef vědí ještě více. Kdo jest s to, aby vylíčil jejich úctu, lásku, vděčnost, posvátný strach a jiné city, které plnily jejich duši? My známe dokonale všecko, známe proroctví a předobrazy, sledujeme cesty prozřetelnosti božské, jež všecko připravovala a řídila, jsme poučeni o vtělení a vykoupení, máme před očima dílo Kristovo: my každé vánoce spěcháme k jeslím

uvítati božské dítko a rozmnožiti na líbezném jeho zjevu lásku k Bohu, Kristu, P. Marii, sv. Josefu. Nám nadpřirozené události, kupící se kolem narození Páně, nečiní obtíží, nýbrž rozmnožují radost naši, neboť nahlížíme, že jsou nejen stvrzeny svědectvími, jež sahají z věků do věků, nýbrž také velmi případné, ano nezbytné.

Pán Ježíš ukázal se tu jako pravý člověk. Narození, dětská slabost, živení mlékem mateřským, spánek, snad i pláč, jejž zovou řečí dítek, jsou důkazy skutečné lidskosti. Přijdou bludaři, učíce, že Kristus neměl pravého lidského těla. Obránci víry poukáží na tyto důkazy. Jako člověk vykoupil nás Kristus, proto přišel na svět s lidským tělem. Prorok jej vidí a volá radostně: Dítko narodí se nám, syn bude nám dán (Is. 9, 6). I my se radujeme. Syn Boží stal se naším bratrem, aby nás učinil syny Božími. Stál se jedním z nás, abychom měli k němu důvěru, vědouce, že zakusil slabosti lidské.

Pán Ježíš ukázal, že přišel jako Vykupitel. Jeho narození jest již vykupitelské, neboť celý život Páně náleží k dílu vykoupení. Jest zvlášť vykupitelské příkladem: posvěcuje rodinu, potěšuje chudé, pyšným a nádherným ukazuje jejich zaslepenost, všem káže, že štěstí, cena před Bohem, budoucí oslava záležejí ve vnitřních darech, jež každému jsou dostupny. Narození Pána Ježíše je v souhlase mimo to s dalším životem jeho, zvláště s umučením a smrtí. Chudé jesle a smrt na kříži souvisejí.

Pán Ježíš projevil také své božství. Život jeho byl již v jeslích božskolidský. Bohoslovci učí, že jeho duše měla hned od počátku blažené patření na Boha. Bylo-li tomu tak, měla, ač dětská, plnost vědomí, co je, a plnost života. Nadpřirozené události, kupící se k narození, ukazují též na vyšší původ a poslání dítka. Maria, Josef, pastýři, králové, nemluvě o andělích, patřili na ně jako na bytost vyšší. Ale obě tyto věci pomíjím. Upozorniti chci na jiný projev božství. Považte, jak působil a působí božský Vykupitel chudobou, opuštěností, skrytostí svého narození. Považte, jak právě jimi tisíce duší bylo pohnuto k víře, lásce, opuštění světa a k jiným ctnostem nebo dobrým skutkům. Mnohý řekl: K čemu chudoba, opuštěnost, skrytost? Nejsou k ničemu. Zrovna tak mohl by říci: K čemu utrpení a kříž! Jestliže kříž vykoupil svět, jesle učily jej evangelickým radám a hlubšímu duchovnímu životu, učily jej chápati cenu vnitřní svatosti pro čas i věčnost, třebas na venek se neskvěla. Jeslemi působil a působí Pán v duších divy, které svědčí, že

z toho, jenž v nich odpočíval, jde do světa božská obrozující síla. Vidíme to při každých vánocích. Ani duše zesvětštělé neubrání se zcela jejich zušlechťujícímu vlivu.

My jsme slavili narození Páně již mnohokráte. Vždy při nich ožilo srdce naše vírou a láskou, nábožností a radostí. Jak by mohlo býti jinak? Milosrdenství Boží usmívá se na nás z jeslí tak mile, Bůh přibližuje se k nám z nich tak důvěrně a něžně, že nelze se neradovati a nepookřáti vděčnou nadějí. Jen se vždycky vžijme s živou vírou v milostnou dobu vánoční a bude nám nad radovánky a plesy.

2. K narození Páně pojí se zjevení pastýřům.

Asi půl hodiny od Betlema na východě je údolí, mírně pahrbkovité. Tam kdysi Ruth sbírala klasy, tam David pásával stáda. Tam bděli pastýři v památné noci při svých stádech. Náhle obklíčila je jasnost Boží, v ní se vznášel anděl. Pastýři se polekali. Anděl vlídně je oslovil a oznámil jim narození Mesiášovo. Naleznou nemluvňátko, zavinuté v pleny a položené v jeslích; podle toho jej poznají. V tu chvíli přidružuje sek andělu mnoho duchů nebeských, prozpěvujících: Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle. Jde patrně o velikou událost, nad níž nebesa plesají a z níž se rozraduje země. Chvalozpěv andělský stal se vedle Otčenáše první modlitbou a písní křesťanskou; neumlkl do dnešního dne na světě a neumlkne do jeho konce. Nebe a země se spojují, aby slovy andělů oslavovaly milosrdenství Boží, které se ve vtělení projevilo způsobem jediným, nevýslovným. Pastýřům nevymizelo zjevení nikdy z mysli. Prostí jsouce a chudí, nepoznali mnoho z toho, co zoveme světskou radostí; Bůh poskytl jim útěchu, které by nevyměnili zajisté za nic na světě. To se opakuje stále. Lidé světského ducha se diví, proč duchovního člověka nelákají jejich zábavy. Nevědí, že má za ně hlubší a čistší náhradu.

Když zjev zmizel a pastýři si uvědomili, co se stalo, pospíšili k Betlemu. Nalezli jeskyni buď poptáváním nebo z vnitřního popudu, možná, že jim byla známa. Uviděli Marii. Josefa a nemluvňátko. Uzřevše je, vypravovali, co jim bylo pověděno o tom dítku. Všichni se divili. Patrně sešlo se v jeskyni a před ní hojně zvědavců. Maria zachovala si jejich slova v srdci. Pastýři vrátili se k svým stádům, velebíce a chválíce Boha ze všeho, co slyšeli a viděli. Uvěřili a přesvědčili se. Srdce jejich překypovalo radostí. S důrazem, jejž takové radostné přesvědčení dává, rozhlašovali, co zažili. Zajisté je také napadlo, proč se zrovna jim dostalo této milosti. I byli za ni

vděčni. Byli zbožní; nyní jejich zbožnost ještě zvroucněla. Při mesiánských žalmech, při velikonočním beránku vzpomínali, že Mesiáš je již narozen, a tázali se asi, kde je, kdy vystoupí, co se stane. Duší znělo jim přání: Kéž se toho dočkáme. Dost možná, že někteří uviděli Pána Ježíše veřejně vystupujícího a stali se jeho vyznavači.

Tážeme-li se, proč Bůh zjevil pastýřům narození Páně, nedostáváme určité odpovědi; však můžeme badati.

Snad chtěl Bůh, aby narození Mesiášovo nezůstalo utajeno. Josef a Maria nemohli o věci mluviti. Zvolil k tomu pastýře. Zjevení andělské bylo důkazem pro ně i pro jiné. Zároveň tím odměnil jejich upřímnou zbožnost, jež se jevila též v touze po Mesiáši.

Oznámení narození Páně pastýřům bylo okolnostem přiměřené. Komu měl se Spasitel oznámiti, když se narodil chudičký v pastýřské jeskyni, nežli pastýřům? Či měl svolati k jeslím krále, filosofy, učence, farisee, boháče? Snad aby jej bohatě obdarovali a zabezpečili mu pohodlný život? Ani by se tam nehodili. Bojovná moc, pyšná moudrost, světácká nádhera jsou v odporu s duchem Kristovým. Pán Ježíš je kníže míru, žádá prosté víry, varuje před světem. Zavolá mudrce a krále, ale takové, kteří prostotou života a upřímností víry budou povolání hodni. V Betlemě hodili se k jeslím nejlépe pastýři. V nich žila víra v zaslíbení, daná prorokům, nejživěji a nejupřimněji, byla farisejskými přiměškami nejméně pokažena. Žili život sebezapíravý, neboť povolání pastýřů bylo těžké, nebezpečné a chudé. Spasitel bude hlásati kázeň nad sebou, proto vhodně volá nejprve k sobě ty, kteří mu duchem stojí nejblíže. Konečně přinesl Pán Ježíš, ač je Vykupitelem všech, úlevu nejvíce chudým, potlačeným. Chudým evangelium se zvěstuje. Společenského vykoupení potřebovaly nejvíce nižší stavy, otroci, dělníci, řemeslníci. Pastýři jsou jejich zástupci. Sluší tedy přiznati, že povolání pastýřů k jeslím bylo vhodné.

Konečně je v tom poučení také pro nás. Jsme již skoro dva tisíce let křesťany, ale žádost očí, žádost těla a pýcha života nevymřely mezi námi. A neklaníme-li se až přespříliš moci, lesku, nádheře, pyšným filosofickým naukám, hlučné učenosti? Proto je stále časové, když nám jesle připomínají slovo apoštolovo, že Bůh vyvolil to, co je pošetilé, slabé a neurozené, aby zahanbil to, co je moudré, silné, nádherné (1 Kor. 1, 26 n), aby oslaven byl Kristus.

Kéž se podobáme upřímnou vírou a čistotou myšlení pastýřům. Byli bychom Srdci Kristovu blízcí. I nám by nahradil vnitřní duchovní radostí marnost světa.

3. Další událost je obřezání Páně. S obřízkou shledáváme se u východních národů nejednou. Israelité měli ji, jak se zdá, již v Egyptě. Zákon Mojžíšův učinil ze zvyku důležitý obřadní zákon. Obřízka je podobna našemu křtu. Křest přivtěluje do křesťanské církve, uděluje posvěcující milost, dává právo na pomocné milosti, aby pokřtěný mohl po křesťansku býti živ, činí z nás dítky Boží. To obřízka nepůsobila. Obřízka byla svátostí, t. j. svátostí starozákonní, ale účinu jako křest neměla, zvláště neudělovala milosti vykonaným úkonem. Nicméně je tu nejedna podobnost. Obřízka vtělovala do národa, ať šlo o dítko nebo dospělého; jí převzal obřezaný povinnost plniti zákon, přijímaje i jeho zaslíbení a hrozby; připomínala obřezání duchovní, t. j. náležitou sebekázeň. Snad při ní dával Bůh také posvěcující milost, ale nikoliv skrze obřad, nýbrž dobrovolně. Konala se podle zákona osmého dne po narození chlapce.

Pán Ježíš podrobil se obřízce. Jako Bůh-člověk nebyl zákonem vázán, stoje nad nim. Učinil tak dobrovolně. Důvody snadno uhádáme, zvláště také proto, že sv. Písmo dává nám některé pokyny.

Dva evangelisté uvádějí rodokmen Pána Ježíše, z nichž jeden sahá k Abrahamovi, druhý až k Adamovi. Ukazují tím jeho původ z rodu Davidova. Zároveň naznačují jeho lidský původ vůbec a pokrevnost s celým pokolením lidským. Stal se jedním z nás, jak dí apoštol. Poněvadž není člověka, jenž by byl jen člověkem, nenáležeje k žádnému národu, jazyku, náboženství, bylo i Kristu přijmouti určitý typ lidský. Aby se vyplnila proroctví, narodil se z národa židovského, obřízkou se k němu přivtělil, podrobil zákonu Mojžíšovu. Krásný příklad pro naši dobu. Dnes mnozí pohrdají zákony Božími a církevními, stavíce se nad ně. Je prý to krok k nové, vyšší svobodě, kdy člověk sám sobě bude zákonem, t. j. uzná za závazné jen to, co se mu zlíbí. Kam tato nezávaznost vede, vidíme na vlastní oči. Poučme se od Syna Božího, jenž jsa pánem zákona a tvůrcem jeho, jej přijímá, uznává a plní.

Tím potvrdil Pán Ježíš Starý zákon. To jest druhý důvod, proč se podrobil obřízce. Jaký význam má toto potvrzení zákona? Že bude věčně trvat? Nikoliv. Potvrzení, které mu obřízkou dává, znamená, že to byl zákon daný od Boha skrze Mojžíše. Proto jej nejen zachovával, nýbrž také naplnil. Všecka

proroctví, všecky předobrazy na sobě a svém díle provedl. Na kříži je dovrší svou smrtí. Kapka krve, při obřízce prolitá, je výmluvnou předzvěstí vykupitelské smrti. Nám dává tím krásný příklad, abychom pilně plnili zákon Nový a užívali jeho prostředků k svému posvěcení, a to i tehdy, když tato věrnost je spojena s obtížemi. Vyplní se potom na nás jeho zaslíbení. Kdyby Pán Ježíš nebyl obřezán, mnozí by se byli pohoršili. Spasitel nechtěl jim býti úrazem. Ach, co pohoršení dávají si lidé, i představení podřízeným a rodiče dítkám, že neplní svých povinností. Buďme svědomití. Bůh bude věrný i k nám.

Třetí důvod k obřízce byl, že se při ní dávalo dítku jméno. Jméno Páně bylo určeno od Boha. Nazveš jméno jeho Ježíš, pravil anděl nejprve k P. Marii, poté k Josefovi. Bylo určeno, aby vyjadřovalo životní úkol Páně. Ježíš znamená Spasitel. Jako spasitel byl Kristus od proroků ohlašován (Is. 12, 2; Mich. 7, 7 a j.). I zevně chtěl Bůh naznačiti vyplnění těchto proroctví. Co znamenalo pro Krista, znamená i pro nás: spásu. Od počátku křesťanství jest vzývání jména Ježíš u křesťanů denní pobožností soukromou i veřejnou. Je vzýváme léhajíce vstávajíce, jím se pozdravujeme, těšíme, posilujeme, ďábla zaháníme, s ním na rtech umíráme. Jméno Ježíš je souhrn naší víry, naděje a lásky, života, smrti a věčnosti. Pro Krista znamená nyní moc a slávu, která mu jako Spasiteli na zemi a na nebi příslušejí. Kéž nikdy nepozbude pro nás tohoto významu. Kéž nikdy nepřestane naplňovati duši naši sladkostí, důvěrou, zanícením. Kéž pociťujeme vždy něco z toho, co pociťovala blah. panna, když zvala své dítko jménem Ježíš.

* * *

Připomenuli jsme si tři události ze života Pána Ježíše: jeho narození, pastýře, obřízku. Přirozené nadpřirozeným se doplňuje. Stará proroctví a dávné předobrazy začínají nabývati živého tvaru. Je z toho radost na zemi a na nebi. Kde se vůle Boží plní, je vždy radost, i když vede cestou bolestí; radostí se končí. Nechť se Kristus rodí a žije v našich srdcích, nechť se pohnou vroucně při jeho svatém jméně. Radost bude, jako andělé pastýřům a pastýřové Marii, Josefu, poslem od Boha, že radost je nad námi také v nebesích. Svaté jméno tvé, Ježíši, žij v nás, svaté jméno to uč nás milovati zákon Boží, svaté jméno Ježíš doprovoď nás životem a smrtí na věčnost.

IX. Vtělení.

(Příprava, obsah, důvod.)

Od Boha byl poslán anděl Gabriel k P. Marii, aby jí zvěstoval, že se má státi matkou Syna Božího a očekávaného Mesiáše. Zjevil se jí zajisté v lidské podobě, ale tak, aby bylo blahosl. Panně zřejmo, že je to posel z vyšších nebeských světů. Nedivme se, že ji jeho zjev a ještě více jeho slova polekaly. Ale rychle se sebrala a vyslovila památné: Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého. V tu chvíli zastínil ji svatý Duch svou mocí a ona počala. Už byla matkou Boží a anděl ji také tak uctil. Bůh vyžádal si svolení Panny Marie proto, že oceňuje vůbec jen dobrovolné služby a že šlo o dívku, která měla býti obdařena nesmírnou důstojností. Tak se stalo vtělení Syna Božího a začalo naše vykoupení. Jesle nám to tajemství ukazují dokonané.

Sv. Ignác uvádí jako první přípravu k rozjímání o vtělení: Bůh vidí, jak lidé, nesmiluje-li se, v zástupech padají do věčného zatracení, i ustanovuje se, že pošle Syna svého jako Vykupitele. Druhá příprava je prosba, abychom poznali velikost Božího milosrdenství, je náležitě cenili, za ně vděčni byli a vykoupení si osvojovali.

Uvážíme tři věci: jak Bůh vtělení připravoval, jaký jest jeho věroučný význam a jaký jeho účel. Vtělený Synu Boží, požehnej nám a ty, vyvolená mezi ženami, nám přispěj, abychom měli z rozjímání uvedený duchovní úžitek.

* * *

1. Příprava vtělení se začala v ráji a trvala několik tisíc let. Podmínečně se začala vlastně na věčnosti, nebo Bůh určil ve svých věčných úradcích, že pošle, stane-li se prvotní hřích, Syna svého na zem jako Vykupitele. Hřích byl spáchán a tak se úradek Boží stal skutečností. Sám Hospodin jej oznamuje v slovech, která promluvil k hadovi. Proto se zovou potoevangelium, t. j. první blahá zvěst. Pravil: Nepřátelství ustanovuji mezi tebou a ženou, mezi potomstvem tvým a potomstvem jejím, ona rozdrtí hlavu tvou, kdežto ty budeš úklady činiti její patě (1 Mojž. 3, 15). Ženou sluší rozuměti Evu jako předobraz P. Marie a P. Marii jako Matku slíbeného Mesiáše, zvláště ji, nebo ona potře hlavu hada. Proroctví vychází tedy od Evy jako předobrazu, ale směřuje k P. Marii a na ní zůstává. Tak

byl Vykupitel slíben a byl označen jako syn dívky z pokolení Evina. Prarodiče a jejich potomci se asi často tázali, která bude ona vyvolená, toužili po ní, ale nedočkali se, neboť Spasitel měl přijíti teprve po tisíciletích. Pokolení lidské mělo zakusiti na sobě, jak jest zlé, opustiti Hospodina.

To také zakusilo. Hřích dědičný působil a přinášel zlé ovoce, ale lidstvo nebylo od Boha opuštěno. Když se rozmohlo modlářství, vyvolil Bůh Abrahama, jenž si zachoval víru v pravého Boha a naději na vykupitele, vyzval jej, aby opustil modlářské okolí v Mezopotanii a odešel do země kananejské. Abraham poslechl a usadil se v úrodné krajině kolem nynějšího Mrtvého Moře. Abraham žil spravedlivě před tváří Hospodinovou i mělo se mu dostati milosti, že se Vykupitel zrodí z jeho pokolení. Ale tuto milost si měl zasloužiti. Abraham obstál v těžké zkoušce. Byl ochoten obětovati jediného Syna svého. Za to se mu dostalo zaslíbení, že v jeho potomstvu budou požehnáni všichni národové země (1 Mojž. 22, 18). Od té doby nabývají obrazy a předzvěstování určitějšího a určitějšího tvaru. Určují blíže čas, kdy Mesiáš přijde. Zjeví se, až bude odňato žezlo od Judy (1 Mojž. 49, 10), t. j. až uchvátí vládu nad národem cizinec. Daniel udává dokonce podrobně, že přijde za 487 let. Bude z rodu Davidova. O tom jsou hojná proroctví v žalmech u proroků. Tak píše na př. prorok Isaiáš o potomku z rodu Davidova: Dítě se nám narodí, syn nám bude dán, bude míti na rameni vladařství a nazýván bude zázračný, rádce, Bůh silný, otec na budoucí věky, kníže pokoje (Is. 9, 6 n). A bude vládnouti v pokoji a spravedlnosti na věky. Narodí se z Panny. Aj Panna počne a porodí Syna a nazváno bude jméno jeho Emanuel, t. j. Bůh s námi (Is. 7, 14 n). Rodištěm jeho bude Betlem (Mich. 5, 2). Když se tři králové tázali v Jerusalemě po Mesiáši, ihned odpověděli jim znalci Písma, že se narodí v Betlemě, a uvedli jim výrok proroka Micheáše. Dále bylo zvěstováno jeho božství, jeho důstojnost a jeho říše, jeho slavný vjezd do Jerusalema, jeho utrpení, smrt a zmrtvýchvstání. Zvláště utrpení Mesiášovo je v proroctvích podrobně nakresleno a je vytčen jeho vykupitelský význam.

Doba příchodu Páně se přiblížila. Zachariáš a Alžběta jsou od Boha vyvoleni, aby dali život předchůdci Páně, sv. Janu Křtiteli, Panna Maria je zasnoubena sv. Josefovi, aby měla ochránce před veřejností a její syn zákonitého otce, císař vydává rozkaz sepsati lid, aby sv. rodina musila do Betlema kde se měl Kristus narodit, v celém světě je mír, aby bylo

naznačeno, že přichází veliký smírce mezi Bohem a lidem. O zvěstování andělském P. Marii jsem se zmínil.

To jest příprava na Vykupitele, naznačená v hrubých obrysech. Trvala dlouho. Největší událost světa vyžadovala zajisté příslušné přípravy. Lidstvo poznalo, že si samo nepomůže, i obrácelo mysl k Bohu, aby on pomohl. Osoba Vykupitelova byla tak naznačena, že bylo nemožné nepoznati jí pro toho, kdo nezavíral očí. Co my si z této přípravy vtělení vezmeme jako poučení?

Kořme se věrnosti Boží. Co Bůh v ráji slíbil, vyplnil, když přišla plnost času. Rceme: Věrný jsi, dobrotivý Bože, vyplnils, co jsi slíbil, ty učiníš, aby se tvá zaslíbení vyplnila také na nás a přinesla nám spásu. Kořme se všemohoucnosti a moudrosti Boží. Tisíciletí napřed ohlašují, kdo bude Mesiáš, kde a jak se narodí, jaké bude jeho působení. A jeho prozřetelnost řídí vše tak, aby se každý předobraz a každé proroctví dokonale vyplnilo. Při tom nenutí nikoho mocí, nýbrž řídí vše tak, aby lidé pracovali k cíli dobrovolně, často nevědomky, vždy svobodně. O Pane, jak podivuhodná je tvá prozřetelnost! Právem volá sv. Pavel: O, hlubino bohatství i vědomosti Boží! Jak nevyzpytatelné jsou soudy jeho a nevystihlé cesty jeho. Nebo kdo poznal smysl Páně? Anebo kdo byl jeho rádcem? (Řím. 11, 33). Bože, řiď i náš život. Řiď jej tak, Pane, aby směřoval k věčnému cíli. Kořme se vyvolené mezi ženami. Od věčnosti ji Bůh viděl, v ráji na ni poukázal, potom zjevoval její rysy v předobrazích a proroctvích. O, Maria, nade všecky povýšená, hlavní nástroji při vtělení Božím, matko Spasitelova, buď i naší matkou a veď nás k Ježíši, Synu svému. S tebou voláme za dílo vykoupení: Velebí duše má Hospodina. Velikou, nesmírně velikou věc učinil Hospodin lidskému pokolení. Vděčně vzpomeňme na ostatní osoby, při vtělení zúčastněné. Byla to veliká milost pro ně a ony s ní vzorně působily. Orodujte za nás, abychom i my věrně působili ke každému dílu, ke kterému nás Bůh vyvolil.

2. Uvažovali jsme o přípravě vtělení, připomeňme si jeho věroučný obsah.

Stojíme před velikým tajemstvím. Nejsv. Trojice, Kristus, Syn Boží vtělený, a eucharistie, Kristus svátostný jsou největší tajemství víry. Popatřme na druhé z nich, na Krista, vtěleného Syna Božího. Nejkrásněji je vyslovuje sv. Jan, když píše: Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo..... A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi,

a viděli jsme slávu jeho, slávu jako jednorozeného od Otce, plného milosti a pravdy (Jan 1, 1 n). V slovech apoštolových je vyjádřeno toto: Slovo je druhá božská osoba. Je věčná, je pravý Bůh. Toto Slovo se v čase stalo tělem, t. j. člověkem. Připojilo si naše člověčenství a stvořilo s ní jednu bytost. Jest to Kristus, vtělený Syn Boží. Poněvadž si připojila naše člověčenství druhá božská osoba a vytvořila s ním jednu bytost, nejsou v Kristu dvě osoby, božská a lidská, nýbrž jen jedna, totiž osoba božská. Osoba božská zastupuje v Kristu osobu lidskou a plní její úkol. Apoštolové viděli slávu Kristovu. Co tím sv. Jan praví? Co je to sláva, již v Kristu viděli? Apoštol to naznačuje: poznali, že Kristus je jednorozený od Otce, plný milosti a pravdy. Viděli jeho svatost, byli svědky jeho divů, slyšeli jeho kázání, poznali, jak se na něm plní starozákonní proroctví. Výsledek byl, že si řekli: Je Syn Boží a Mesiáš, že se mu celou duší oddali, že jej vyznávali, hlásali, milovali až k smrti.

Popatřme na tajemnou bytost Pána Ježíše podrobněji. Kristus je Bůh a člověk v jedné bytosti. Jako Bůh je Pán Ježíš druhá božská osoba, soupodstatný s Otcem, tedy věčný, všemohoucí, vševědoucí. Sv. Písmo mu tyto vlastnosti přikládá. Jako člověk je ve všem nám roveň vyjma hřích. Ačkoliv Kristus je jedna bytost, nebylo u něho božství a člověčenství smíšeno, nýbrž v Kristu byl samostatný život božský a lidský. Božský život byl na člověčenství nezávislý, byl čiře božský. Lidský život byl na božství závislý, ale vpravdě lidský. Měl tedy Kristus duši jako my, rozum a vůli jako my, tělo se všemi smysly jako my. Myslil, chtěl, cítil zrovna jako my. Jen pokušení a hřích neměly k němu přístupu, poněvadž jej pronikala svatost Boží; poněvadž jeho lidská přirozenost byla spojena s božskou osobou, poněvadž duše měla blažené patření, byla v lásce Boží tak utvrzena jako svatí v nebi, kteří rovněž nemohou hřešiti.

Nelze vůbec mysliti, aby člověčenství, které Syn Boží zval částí své bytosti, měla nějakou mravní chybu. To jest to veliké tajemství vtělení.

Uvažujme o člověčenství Kristově ještě dále. Skrze spojení s božstvím bylo nesmírně povýšeno a zvelebeno, ale zůstalo člověčenstvím jako naše. Kristus jako člověk nebyl vševědoucí, ale měl ze spojení s božstvím, z blaženého patření všecku vědomost, které mu bylo při spasitelném díle třeba a které jeho důstojnost žádala. Víme, že pronikal srdce lidská, že před-

pověděl mnohé věci, které se potom doslova vyplnily. Po nanebevstoupení zasedl na pravici Boží a řídí i jako člověk svět. Jeho vědomost je neobyčejná. On je soudce živých a mrtvých, musí míti tedy o každém dokonalou znalost. Proto lze říci, že jeho vědomost hraničí na vševědoucnost. I nás bude jednou soudit. — Vezměme jeho moc. Jako člověk nebyl a není všemohoucí. Všemohoucnost je zrovna jako vševědoucnost vlastnost Boží, o kterou nelze se s jiným sděliti. Ale Kristus měl moc, která se k všemohoucnosti přibližovala. Kristus uzdravoval slovem, tišil bouře na moři, rozmnožoval chleby, křísil mrtvé, vyháněl ďábly. Moc divů měli také svatí, ale nikdo v té míře jako Kristus. I on ji měl od Boha, ale protože u něho božství a člověčenství bylo v jedné osobě, chápeme, že Kristu příslušela moc mimořádná, jediná. Také jeho spasitelské dílo žádalo, aby měl zvláštní moc. Nyní, když zasedá na pravici Boží, platí o něm v plné míře slovo, jež vyřkl před odchodem k Otci: Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. — Zvláštní význam má svatost Boží. Svatost, která je spojena s božstvím, posvětila člověčenství Kristovo přímo. Tu nebylo třeba, aby božství lidskou duši Kristovu osvěcovalo jako při vědomosti, ani aby byla při divech nástrojem božství, tu sama svatost Boží pronikla člověčenství Kristovo. Proto byl svatý jinak nežli andělé a svatí, on byl svatý svatostí Boží. Z toho ovšem plyne, že nemohlo u něho býti nic nezřízeného, neboť tato svatost pronikala duši i tělo Páně.

Jmenoval jsem tři vlastnosti Boží. Ve všech mělo člověčenství Kristovo zvláštní účast. Aj, jak nevýslovně bylo zvelebeno! Ani to nechápeme, ale věříme, že se v nebi andělé a svatí i oslavenému člověčenství Páně, jež vidí, podivují a v něm mají pramen blaženosti. My se mu klaníme nejraději v Božském Srdci Páně. Pokloňme se nyní v duchu Kristu člověku, v němž naše člověčenství je tak zvelebeno.

Přes tyto vlastnosti cítil Kristus jako my. Z ctností měl radost, z hříchů žal, neštěstí jiného budilo v něm soustrast, práce ho znavovala, potřeboval pokrmu, nápoje, spánku, odpočinku. Ve všem byl jako my. Budí-li uvedené dříve vlastnosti u nás posvátnou bázeň, tísnivý ostych, nakloňují nás čistě lidské jeho vlastnosti k důvěře. Díme si: Pane, rozumíš našim slabostem, nebo jsi jeden z nás. S důvěrou poroučíme se tvému sv. Srdci.

3. To jest bohovědný význam vtělení. Zbývá otázka, proč se Syn Boží vtělil. O tom jedná obšírně druhý svazek tohoto

díla. Opakuji krátce: Říkáme, že se Syn Boží vtělil, aby nás vykoupil. Slovo vykoupil značí: Syn Boží se vtělil, aby nás vysvobodil ze stavu, do něhož uvrhl člověka první hřích, nebo jinými slovy, aby nám vydobyl ztracené posvěcující milosti a s ní možnosti, dojíti blaženého cíle v nebi, ano nejen možnosti, nýbrž i práva na ně, podle slov sv. Pavla: Jestliže synové, tedy i dědicové. Posvěcující milost činí z nás dítky Boží.

Mohl by ses tázati, musil-li se Syn Boží státi člověkem, nebo jinými slovy, nebylo-li jiné cesty k spáse. Na to odpovídám slovy sv. Tomáše Akv., že Bůh měl nesčetné cesty, pomoci člověku. On mohl prostě Adamovi a v něm celému pokolení odpustiti. Odpustit urážku může každý, tedy i Bůh. U Boha jest ovšem třeba, aby hříšník se kál, t. j. zavrhl hřích a od něho se odvrátil. Jinak by mu Bůh odpustiti nemohl, nebo svatost Boží by to nedovolila. Adam se jistotně z hříchu svého kál. Bůh mohl žádati nějaké zadostučinění a s tím se spokojiti. To mohl žádati od anděla za člověka, od Adama, ode všech lidí, od některého člověka zvláště k tomu určeného, nebo nějak jinak. Někdo tě potupí. Přítel onoho člověka ti nabídne zadostučinění. Nevyvažuje urážky, ale nějaké zadostučinění v něm je. Smíš se přijmout a odpustit? Zajisté. Co můžeš ty, může i Bůh. Tak bych mohl uvésti ještě jiné způsoby, podle nichž mohl Bůh člověku pomoci. Z nich je patrno, že vtělení nebylo nezbytné.

Ale věc se ihned obrátí, jestliže Bůh řekl: Žádám zadostučinění podle přísné spravedlnosti, žádám, aby zadostučinění bylo tak veliké, jak veliká byla urážka. Takového zadostučinění nemůže za smrtelný hřích nikdo dáti. Kdyby na usmířenou obětoval život, není to nic proti urážce, obsažené ve smrtelném hříchu, nebo hřích je urážka bytosti nekonečné, tvůrce a svrchovaného pána. A Bůh se postavil na stanoviště přísné spravedlnosti. Bůh řekl: Žádám, aby zadostučinění bylo takové, jaká byla urážka. Proto určil, aby zadostučinění dala druhá božská osoba. Ale jako Bůh ho nemohla dáti, nebo uražený nemůže dáti zadostučinění sám sobě. Bylo nezbytné, aby se vtělila. Jako člověk mohla zadostučinění dáti. Toho bylo zvlášť třeba také proto, že Bůh ustanovil, aby se zadostučinění a vykoupení stalo utrpením. Bůh nemůže trpěti, člověk ano. Druhá božská osoba se tedy vtělila, aby učinila zadost přísné spravedlnosti. Kristus dal za nás Bohu své práce, utrpení, ponížení, smrt a Bůh je přijal. Mají, hledíc k božské osobě Kristově, nekonečnou cenu a uctívají Boha více, nežli jej potupují

všecky hříchy světa. Z těch zásluh nadpřirozeně žijeme. Z nich je milost posvěcující, která nás činí dítkami Božími, z nich milosti pomocné, které nás osvěcují a k dobrému povzbuzují, v nich mají svátosti svou působnost, z nich plyne naše právo na nebeskou blaženost. Kristus je Vykupitel, prostředník, střed bohoslužby, zvláště při mši sv. a ve svátosti oltářní, krátce, Kristus jest cesta, pravda a život, nikdo nemůže dojíti k Bohu leč skrze něho.

Mohl bys říci: Proč se Bůh postavil na stanoviště přísné spravedlnosti, když mohl odpustiti? Na to sluší zvolati se sv. Pavlem: Milostí zajisté spaseni jste. Kdyby byl prostě odpustil, byla by to milost, ale že Syna svého dal, aby se vtělil a nás vykoupil podle přísné spravedlnosti, to je nevýslovně více. Právě za tuto přísnou spravedlnost jest nám nejvíce děkovati. Ona nám darovala Syna Božího v lidské podobě, ona povýšila lidskou bytost až k spojení s božstvím, ona dala světu Matku Boží, ona církev, svátosti, Nejsv. svátost, svaté. Toho všeho by nebylo, kdyby nežádal zadostučinění podle přísné spravedlnosti. Ovšem, kdyby nás byl Bůh podle ní trestal, byli bychom zatraceni jako zlí andělé, ale on jí nežádal od nás, nýbrž od Syna svého a přijal ji za nás.

* * *

Tři pravdy jsem uvedl o vtělení: jak bylo připravováno, jaký jest jeho věroučný obsah, proč se stalo. Popatřme do jeslí. Tam leží vtělený Syn Boží a jeho matička jest vedle něho. To jest Ježíš, od věčnosti podmínečně k vtělení určený, v ráji slíbený, věky připravovaný, v předobrazích nastíněný, v proroctvích zvěstovaný. Kořme se v něm prozřetelnosti Boží. To jest ten Ježíš, který je druhá božská osoba, pravý Bůh, soupodstatný s Otcem a sv. Duchem, který si připojil k nerozlučnému svazku naše člověčenství, v kterém přebývá podle sv. Pavla plnost Božství tělesně. Kořme se velikému tajemství. Velebme lásku toho, jenž nám jej poslal, lásku toho, jenž ochotně přišel, aby se za nás obětoval. To jest ten Ježíš, který nám vtělením, utrpením a smrtí získal ztracenou milost a s ní právo na blažené patření v nebesích, který nám dal Pannu Marii, svátosti, církev, sebe v eucharistii. O, velebné tajemství vtělení, kdo tě po zásluze ocení? Kriste, Synu Boží vtělený, milosrdný bratře náš, dobrotivý prostředníku u Boha, buď vítán v slzavém údolí toho světa. Co bychom byli bez tebe? Buď vítán a veleben. Léhaje, vstávaje, budu tvé jméno vyslovovati

s úctou. S ním na ústech chci jednou umříti, s ním vstoupiti na věčnost před tebe, Spasiteli můj.

X. Idea vtělení.

Proti králi vzbouřil se vlastní syn. Otec zapudil jej na pustý ostrov do vyhnanství. Chtěl jej ponechati osudu, ale srdce otcovské mu nedalo. Posílal na ostrov čas po čase loď, aby zaopatřila vypovězence vším potřebným. Čím déle byl syn vzdálen, tím více rostla láska otcova a tím pečlivěji se o něho staral. A syn? Bloudě po pustém ostrově vzpomínal na štěstí otcovského domu a jeho touha po něm rostla den ode dne. Když viděl, jak se péče otcovská zdvojnásobuje, zalkal nejednou: Ach otče, kdy mi odpustíš? Jednoho dne blížila se opět loď. Vyhnanec zdaleka ji pozdravoval. Než jak se podivil. Nebyla to obyčejná loď, nýbrž královský koráb, na němž se toliko otec plavíval. Když přistal, ejhle, otec a matka vystupují z něho, otevírají mu náruč svou. Syn klesá jim šťasten k nohám. Zapomenuto, odpuštěno vše. Ukončeno vyhnanství. S jásotem vrací se vyhnanec domů.

Na tuto událost jsem si vzpomněl, přemítaje o slovech sv. Jana: A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. Lidstvo opustilo Boha, ale touhu po něm ze srdce vytlačiti nemohlo. Než ani Bůh nezapomněl na nezdárné syny své a v Synu věčném sestoupil na zem, aby je uvedl zpět do ztraceného domova a navždy s nimi se spojil.

Toť myšlenka, o které chci promluviti. Uvedu nejprve všeobecně ideu vtělení Božího a potom zvlášť tři její základní rysy. Bože člověkem učiněný, dej nám pochopiti tajemství vtělení svého a radovati se z něho.

* * *

1. Písmo sv. vypravuje, že v ráji mluvíval Bůh s našimi prarodiči. Snad činil tak v přijaté podobě, snad šelestem vánku nebo palmy, snad vnitřním osvícením. Hlubší smysl tohoto místa sv. Písma jest: Bůh byl s lidmi ve spojení, jež záleželo v přátelství a lásce. Milost posvěcující činila z nich skutečně dítky Boží. Hřích tyto svazky přetrhl; v nebi byl Bůh, na zemi člověk — a mezi nimi propast, která se každým novým hříchem rozšiřovala. Nemíním ovšem propast prostornou, nýbrž mravní, nekonečný rozdíl mezi svatostí Boží a zlobou hříchu, lpícího na člověku. Uplynula tisíciletí. Do Nazareta snáší se zářivý

blesk s nebe, nabývá vzdušných tvarů anděla a mluví: Zdrávas, milosti plná. U Betlema jásají jeho nebeští bratří a mluví k pastýřům: V městě Davidově narodil se vám Spasitel. Stalo se vtělení. A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. Bůh vystavěl most z nebe na zem a ze země do nebe. Už jich nedělí nepřeklenutelná propast. Bůh a člověk spočívají si opět v náručí jako otec a Syn.

Křesťané, jak velkolepá to myšlenka a jak prostá zároveň! Velikost a prostota, často i dítku přístupná, jsou znaky na dílech veleduchů. Vtělení Syna Božího je v pravdě dílo hodné Boha všemohoucího, nejvýš dobrého a moudrého. Žádný člověk nebyl by mohl je vymysliti.

Jak se stalo, že lidstvo toto veliké tajemství přijalo, že se ho nehrozí, ano že právě v době vánoční, kdy se nám připomíná, radost uchvacuje všechna srdce křesťanská, o níž svědkem je milý náš štědrý večer? Řeknete: Bůh to řekl a Kristus potvrdil slovo Boží velikými zázraky. Odpovídám: Máte pravdu; víra naše zaručena jest důkazy, jimž rozumně nelze odporovati. Ale já se táži: Proč tak radostně přijímá lidstvo veliké toto tajemství? Zpytujte povahu lidskou a najdete odpověď. Hledejte v knize lidstva a naleznete v ní mocnou, neukojitelnou touhu po Bohu. Jako vyhnanec touží po vlasti, tak veškeré pokolení lidské hledalo a hledá Boha. Nesvědčí-li tento podivuhodný zjev, že se i člověk cítí ve vyhnanství, že si je vědom vyššího, božského původu, že touží po ztracené vlasti? A jestliže žal a utrpení ho skličují, jest touha jeho tím silnější.

Snad se otážete: V jakém spojení jest tato touha po Bohu, toto hledání Boha s tajemstvím vtělení? Což jste neslyšeli, odpovídám, jak Řekové a Římané měli své kněžky a kněze, kteří ve vytržení mluvili prý s bohy? Neslyšeli jste, jak se jiní národové domnívali, že k nim bohové mluví tu hukotem moře, tu východem hvězdy, tu letem ptáka, tu šumotem lesa? Neslyšeli jste, že nyní, kdy mnozí ztratili jistotu víry, hledí s Bohem a s oním druhým světem mluviti prostřednictvím klepání, stolků, volání duchů, že se oddávají spiritismu? Lidstvo nejen že hledalo Boha, ono chtělo ho i slyšeti, s ním mluviti. Proto mluvil Hospodin k Israelitům na hoře Sinai a skrze proroky. Lidstvo nechce němého Boha, ale Boha mluvícího k němu a obcujícího s ním; nechce Boha vzdáleného za nekonečnými prostorami, ale blízkého, který mu radí, ho vede, mu pomáhá. Znamenitý filosof podává k tomu toto znázornění: Sotva se dítko narodilo, mluví na ně matka. A jakmile pachole ji začne

chápati, chce, aby na ně stále mluvila. Tisíce má otázek, jež opakuje třeba stokráte, jen aby slyšelo hlas matčin. A matce jest milé, mluviti s ním. Nejsme-li, pokračuje filosof, my dítkami Božími? Nestvořil Bůh v ráji naše tělo a při početí naši duši? Člověk touží přirozeně po svém otci, a Bůh neměl by mluviti se svými dětmi? Má se jich jako mrzutý stařec nebo pyšný potentat vzdalovati a zahalovati se v nepřístupnou velebnost? Tu by nám bylo zvolati: Proč jsi nám dal potom, Tvůrce, do srdce touhu slyšeti hlas otce a matky? Což máme býti jako Telemach, o němž dí pověst, že marně bloudil, hledaje otce svého? Ty k nám, svým dětem, nechceš promluviti, ty, náš otec, nechceš se nám ukázati a k nám přijíti? Ty nám přikazuješ, abychom tě nade všecko a z celého srdce milovali, my poznáváme, že tak činíš právem, nebo jsi největší dobro a svrchovaně milování hodný, náš tvůrce a náš cíl; ale, o Pane, jak tě máme řádně a srdečně milovati, když jsme tě nikdy neviděli, nikdy neslyšeli? My tě ovšem poznáváme ze stvořených věcí, z velikosti země, krásy hvězd, nesmírnosti moře; ale to nestačí člověku, jenž má oči a uši a ruce. On chce viděti, slyšeti, aby mohl vroucně milovati. Proto pohané činili si modly, ano i Israelité měli archu a chrám.

Nejkrásněji zjevuje se tato touha po Bohu u Israelitů. Isaiáš ji vyslovil památnými slovy (Is. 45, 8): Rosu dejte nebesa s hůry, oblakové deštěte spravedlivce, otevři se země a vypuč spasitele. Není divu, nebo znali Boha a měli zaslíbení Mesiáše. Dosud zní tato touha modlitbami a písněmi adventu, v zbožných krajích hlaholí v té době chrámy radostnými zpěvy adventními a vánočními, které jsme po předcích zdědili. Dva tisíce let volali a vzdychali Israelité po Mesiáši. Tu se stalo, že kázal na březích Jordánských muž, oděný koží velbloudí. Lid hrnul se k němu v zástupech a visel na jeho rtech, napájeje duši jeho nadšením. Kázání bylo tak utěšené: království Boží se blíží. Jednou náhle ustal v své řeči. Co se stalo, proč nemluví? Jako u vytržení pohlíží na mladého muže. Oči všech se po něm obracejí. Tu zvolá Jan: Ejhle, Beránek Boží. Zachvěl se zástup, ale Ježíš zmizel. Brzy potom přiběhli učedníci Janovi k svému učiteli volajíce rozčileně: Viděli jsme ho. Viděli očima člověka a vírou Mesiáše, i šli za ním. Ještě váhají, ještě zkoušejí, ještě pochybují, ale neopouštějí ho. Po jeho smrti a zmrtvýchvstání nemají již pochybnosti. Bůh byl mezi nimi, viděli jsme ho, slyšeli jsme ho, dotýkali se ho (1 Jan 1, 1). Nesmírné nadšení je uchvacuje. Svět stává se pro jejich nadšení malým.

Křížem krážem jej probíhají, od dědiny k dědině, od města k městu ohlašují radostné poselství, evangelium: Bůh přišel s nebe mezi nás, Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. To mluvila z nich vyplněná touha celého lidstva po Bohu, vyplněná touha národa israelského, vyplněná touha dítka po hlase matčině. Viděli jsme ho, slyšeli jsme ho, byl mezi námi, dotýkali jsme se ho, zvěstují světu. Toho, jejž hledáte, po němž toužíte, s nímž mluviti si žádáte, zvěstujeme vám. Bůh sestoupil mezi lidstvo. A svět uvěřil. Jak neměl uvěřiti, když mu bylo zvěstováno, po čem toužil, co bylo skryto v hlubinách jeho duše. Touhou vyjádřený poměr Boha a člověka, tvůrce a tvora, otce a syna žádal spojení s Bohem. Bůh vymyslil vtělení, prosté a úchvatné zároveň. Svatá dívka, bílá lilie, vonná růže nazaretská vzdychla kdysi k Bohu: Rosu dejte nebesa, a Duch sv. milostí svou poprosil lilií neposkvrněnou. Nad jeslemi sklání se andělský obličej s láskou, s níž se mísí posvátná hrůza, nad čílko Jesulátka. Za krásné noci vánoční zatřpytily se hvězdy, zašuměly palmy: otevřelo se nebe a vydalo Spasitele. Bůh zjevil se viditelně mezi lidmi. Jak prosté a přece grandiosní rozluštění tajemství, spojiti Boha s lidmi a lidi s Bohem.

To jest idea vtělení, pojata všeobecně.

2. Nyní vizme její hlavní rysy. Jsou tři. Ve vtělení Božím jsou tři velká tajemství: první, že se Bůh spojil s člověčenstvím, druhá, že nás utrpením a potupnou smrtí vykoupil, třetí, že zůstal s námi v Nejsv. svátosti navždy. Ptáme-li se po pohnutce k nim, jest jen jedna odpověď: učinil tak z lásky k nám.

a) Spojení Boha s člověčenstvím jest veliké tajemství. Nevěrec stoje před jeslemi řekne: Nepřijímám víry, které plně rozumem nechápu, nebo není rozumná; nevěřím v divy. Nechci zde vyvraceti bláhovou tuto námitku, uvedu toliko, jak na ni odpovídá protestantský svobodomyslný filosof (Schelling, Philos. der Offenb. IV., 23). Dí asi toto: Ty myslíš, že nejvyšší věc na světě jest, býti jen a jen rozumným? Pravda, jest to pěkná chvála, ale míti rozum, toť konečně obyčejná přednost každého člověka. Milý brachu, jest ještě něco více než chladná vypočítavost, a to ovšem není každému dáno. Jest láska a heroismus lásky, který jde daleko za hranice rozumu. Není-li podle tvého výpočtu nerozumné, raději trpěti velikou ztrátu, nežli dopustiti se malé lži? Nerozumné, raději zlé trpěti, nežli činiti? Nerozumné, milovati nepřítele? A přec jsou lidé, kteří to dovedou. Jsou i činy lidské, kterých rozum světa nechápe. A ty chceš díla Boží, díla nekonečné lásky a moudrosti, měřiti svou rozum-

ností? Ty nechápeš, proč se může kvetoucí dívka uzavříti v kláštеře a padesáte let ošetřovati nemocné, a to s láskou a obětováním sebe; ty nechápeš, že se matka vrhá v hořící dům, kde leží její dítko v kolébce, a s ním zahyne: a ty chceš pochopiti lásku Boží? O jdi mi s tím svým kramářským rozumem. Kdybys měl porozumění pro díla nadšení a heroické lásky, která i na zemi jdou daleko za hranice vypočítavého rozumu, ty by ses nedivil, že díla lásky Boží jsou nepochopitelná. Tvé srdce by se nezatvrdilo, ale rozehřálo. Ty by ses vrhl před jesle a zvolal s nejedním myslitelem: Věřím, nebo dílo největší lásky Boží musí býti nesmírné, nepochopitelné, vpravdě božské. — My učiníme tak radostně, volajíce: Pane, přidej nám víry! Je tak krásná, že nás povznáší do lepších světů.

To je první rys vtělení. Záleží ve spojení věčného Slova s naším člověčenstvím.

b) Druhý rys vtělení je, že se stalo, aby Kristus utrpením a smrtí nás vykoupil. Tak Bůh miloval svět — kázávali apoštolé, že Syna svého dal, aby nikdo nezahynul. A tento vtělený Syn zmařil sebe, aby nám vrátil život. Ptáme-li se narozeného Jesulátka slovy rorátní písně: Aj, co vedlo tebe, že jsi tak se snížil, zní odpověď: Poněvadž jsem tě chtěl spasiti. A není to potupení pro tebe, Pane, že se snižuješ k člověku, že se rodíš v chlévě a na potupném kříži umíráš? Řekněte králi, aby se tak snížil! Žádejte něco podobného třeba od zbohatlého měšťana! A vypočítavý nevěrec vrtí opět hlavou řka: Nevěřím; takové ponížení příčí se rozumu. Odpovídám: Příteli, ty nerozumíš lásce. Vtělený Bůh se snížil, ale nepotupil. Slyšte příklad: Priamus, otec padlého Hektora, král trojánský, na kolenou políbil krvavé ruce krutého a divokého Achillea, řka: Líbám ruku, jež zabila mého syna; viz z toho mé neštěstí. Prosil vítěze za mrtvé tělo synovo. A myslíte, že si Řekové nebo Trojanští zastřeli studem tvář? O nikoliv. Nikdo se nesmál, ale nesmírná úcta naplnila všecky k šedinám nešťastného otce. Byla to láska, jež se snížila, a takové snížení je čestné. Bůh byl veliký, když pokynem tvořil nepřehledné světy; ale v jeslích a na kříži tě vida, Pane, nemám slov, jimiž bych vyjádřil obdiv nad velikostí tvou. Zde máš největší velikost, velikost nekonečné lásky. — Láska chce s trpícími trpěti spolu, k nízkým se snížiti, s chudými se státi chudou, láska chce se krátce připodobniti těm, jež miluje. Božskému srdci, milujícímu nás, zachtělo se též s námi trpěti, naši bídu snášeti, s námi žalostněti. Proto s jeslemi začalo pozemskou pout a na Kalvarii ji skončí.

c) Třetí rys vtělení je eucharistie. Hospodin naznačil Israelitům svou přítomnost v oblaku a odtud mluvil k Mojžíši a konal lidu dobrodiní. Nyní Bůh v Kristu má tělo, i nalezl jiný, podivuhodnější způsob přítomnosti. Je pod způsobami chleba a vína. Láska ráda činí těm, jež miluje, dobrodiní, povyšuje je, obohacuje. Syn, který se domohl moci a bohatství, chvátá radostně do rodné chaty, aby stařičkému otci a milované matce nabídl podíl v nich. Dante vypravuje v své velebásni, že Ugolino byl se svými čtyřmi syny uvězněn a odsouzen k smrti hladem. Tři dni seděl nešťastný otec obrácen ke zdi, obličej v dlaních, aby neviděl trápení dítek. Třetího dne nastal boj se smrtí. Dva synáčkové, vidouce to, přivlekli se k otci a řekli: Otče, zabij nás a utiš hlad svůj. Když je láska lidská takových obětí schopna, aj, co dovede láska Boží? Pohleďte k jeslím. Ten vtělený Bůh vezme jednou chléb a víno a řekne: Vezměte a jezte, totoť jest tělo mé, totoť jest krev má. I proto se vtělil, aby byl tajemným pokrmem duší, jež miluje, s nimi byl, je těšil, posvěcoval, živil k životu věčnému.

Hle třetí rys vtělení Božího. Jest to tajemství božské lásky, jest to její nejvyšší realisování. Starověk a středověk ctil je s jakýmsi vytržením, jak ukazují pověsti o grálu a králi Artušovi. Vy je znáte ze spisů Zeyerových, z Wagnerova Parsivala a z jiných. Naše kramářské a sobecké století má pro ně málo smyslu. Ovšem, jen velikost chápe velikost, jen láska lásku. My chápeme lásku Boží, jevící se v Eucharistii. Zamilovav si nás, Pane, chtěls býti navždy s námi. Přijals tělo naše také proto, abys mohl býti s námi jako nadpřirozený pokrm duše. My radostně spěcháme k svatostánku a k stolu tvému, abychom ukázali, že chápeme a uznáváme velikost tvé lásky.

* * *

Než dosti. Před příchodem Krista vycházela z lidstva ona touha po Bohu, o níž jsem mluvil. V křesťanství až do posledních století umlkla. Byla nasycena. Skálopevná byla víra: Bůh jest s námi spojen, je mezi námi. To dávalo středověku jakýsi radostný klid, jakési nasycení duše. Nikdy tenkráte nebylo slýcháno na př., že by si někdo sám vzal život. Ani hříšníci, a byli mezi nimi velicí hříšníci, si nezoufali, ale našli na konec štěstí v Bohu, k němuž se v kajícnosti přiblížili. Veliká, radostná harmonie panovala v žití národů. Dnes nevěra se rozmohla a chtěla svrhnouti Boha s trůnu. A co vidíme? Najednou ho zase hledá. Hledají smysl života, hádají se a píší o Bohu,

pro i proti. Zrovna zuřivě si vedou. Hle, sotva Boha ztratili, ozývá se v nich touha po něm, ale taková zoufalá, mučivá. To je trest. Nejsou-li bláhoví? Nejsou-li jako člověk, který hledá stromy v lese? My vyznáváme s apoštolem: A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. Vykoupilo nás a přebývá s námi. Lidstvo toužilo po Bohu a Bůh po člověku. V Bohočlověku se spojili navždy. V jeslích betlemských odpočívá božství a člověčenství v jedné osobě božské spojené a matka Boží bdí nad ním. Lidem střeží a vychovává Boha, Bohu člověka. Velebné tajemství, které nám odhaluješ hlubiny srdce božského! Jak nemáme před tebou v rozechvění pokleknouti?

O božské dítko, přijmi náš hold. Z tvých jasných očí září nám láska Otce nebeského, my tě milujeme. Zvedni ručky své a žehnej nám. Do tvého srdéčka se uzavíráme. Nebeská Máti, obejmi v dítku svém i nás. Jsme dítkami Božími, bratry tvého Syna, chceme býti i tvými dítkami. Miluj nás i ty. Buď naší matkou, abychom byli jednou rodinou Boží.

XI. Krása vtělení.

Vtělení našeho Spasitele je veskrze líbezné. Andělsky krásná a dobrá matka, neposkvrněná Panna, milostné dítko v jejich rukou, jásavý ples andělů na pláni, zvěstujících narození Mesiášovo, pastýřů dětsky upřímná víra a radost, mudrcové od východu, tajemná hvězda, vše je líbezné a krásné a poetické. Chlév a jesle tvoří sice zarmucující pozadí, ale v celkovém obraze krásy a líbeznosti nabývají i ony poesie, která se nám líbí. Bezděky si k tomu myslíme krásnou jižní noc, tajemný šepot palem, šumění andělských křídel.

Však to je pouze zevní líbeznost památné události, básnicky nad to okrášlená. Možná dost, že při veškerém mateřském štěstí P. Marie bylo jí a ostatním osobám dosti krušno v srdci, vzpomeneme-li na nepřijetí v Betlemě, na chlév, na nedostatek všeho pohodlí a potřeb.

Ale jsou ještě jiné stránky velikého tajemství, mnohem hlubší nežli zmíněné zevní. A ty jsou skutečně krásné a líbezné. K této vnitřní kráse vtělení chci dnes obrátiti vaši pozornost.

Než dříve musíme si říci, co je krása. Věda dává různé výměry o ní. Jeden z nich praví: krása záleží v souladu linií, ploch, tvarů, barev. Klade tedy podstatu krásy v jistý soulad a jistou harmonii částí. Přidržme se tohoto výměru.

Bůh jest nekonečná krása a proto také milovník krásy, t. j. souladu, pořádku, přiměřenosti. Podíváme-li se kolem sebe, jak svět tvoří ladný a harmonický celek, vyznáme rádi: Pane, ty miluješ krásu. Tento Bůh mohl vejíti rozmanitými způsoby ve styk s lidmi, aby je vykoupil a posvětil. Zvolil vtělení. I toto vtělení mohl uskutečniti tisícerými způsoby. Zvolil vtělení podobné tomu, kterým se lidé rodí a na svět přicházejí. Když tedy Bůh je milovník krásy, t. j. souladu, pořádku, přiměřenosti, je patrně tento způsob vtělení krásný, t. j. má spanilý soulad a podivuhodnou vhodnost vzhledem k Bohu a jeho plánům, vzhledem k nám a k světu, vzhledem k vykoupení a posvěcení našemu. V tom záleží jeho vnitřní krása.

Všimněme si této stránky vtělení Božího. Krása budí libost. Kéž Bůh dá, aby naše rozjímání vzbudilo v nás libost a radost nad vtěleným Synem Božím v jeslích.

* * *

1. Ve vtělení vidíme ladné spojení božství, ducha, hmoty. Mimo naši zemi je nepřehledný počet světů. Nevíme, jaké bytosti na nich bydlí, nevíme ani, jsou-li vůbec obydleny. Také nebe naplněno je anděly, o nichž mnoho nevíme. Není pochybnosti, že se všemi bytostmi, jež mají rozum a svobodnou vůli, Bůh vstupuje ve styk, aby je pozvedl k sobě. Než jak se to děje? Nějakým vtělením, podobným našemu? Je to možné, nebo druhá božská osoba se může tisícerými způsoby vtělovati, ale nevíme o tom.

Na naši zemi vstoupil, přijav vtělením člověčenství na sebe v druhé božské osobě. A právě tento způsob souhlasí s naší lidskou povahou. Náš svět je hmotný. Nám nejpřiměřenější je to, co postřehujeme smysly. Vizte myšlenku! Co jest duchovějšího nad ni? A přec spojuje se vždy s obrazy fantasie. Myslíte-li na květinu, hned nám tane její obraz na mysli. A chcete-li se s jiným o svou myšlenku sděliti, musíte jí dáti hmotný šat, šat slova nebo písma nebo obrazu nebo hudby nebo sochy. Nejlepšími řečníky a spisovateli nejsou ti, kteří mají krásné a hluboké myšlenky, ale ti, kteří je dovedou také nejlépe ztělesniti, vyjádřiti, ošatiti. A naopak zase, nejlepší obraz, socha, spis, řeč je ta, kde v hmotném šatě nejjasněji zobrazen je duch, myšlenka, cit. Proto lidská tvář, lidské oko jsou nejideálnější tvary. Jsou hmota, ale duch hledí z nich. Na světě není nic krásnějšího nad sličný, oduševnělý obličej lidský.

Než ani hmota a duch v nejdokonalejším svém spojení neuspokojí nás cele. Hledáme v nich ještě něco vyššího. Nejen že si oduševňujem přírodu, vidouce v bílé lilii čistotu duše, v žhavé růži obraz lásky, v rychlém blesku let myšlenky; my jdeme dále a v kráse nebes vidíme krásu tvůrce, ve velebnosti oblohy velebnost jeho, v dobrotě duše stopu jeho dobroty. Ve věcech pozemských hledáme stopy božské. A naopak zase božské si představujeme po lidsku, Bohu přikládáme vznešené city a ideály, které v sobě a kolem sebe nalézáme. S jakou rozkoší stáli jsme nejednou před obrazem Matky Boží, do jejíhož oka umělec dovedl vložiti něco nebeského, tajemně božského. Jak jsme se do něho pohružovali! A naopak jak znechucuje se nám hned skutečnost kolem nás, která nemá nic ideálního, vznešeného, božského.

Nuže, křesťané, nyní vstupte k jeslím, navštivte Nazaret. Aj, jaká to bytost, která rázem hluboce vás jímá? Z jejího čela nesvítí jen duch, z jejího oka nezáří jen moudrost. Více, více tušíte. Tajemný nádech božství ji obestírá. Kdo jsi ty dítko, jež jakobys na zem přišlo s nebe? Ježíš jsem, odpovídá. Bůh člověk jest to. A Slovo tělem učiněno jest a přebývato mezi námi. V nevýslovném souladě snoubí se v něm Bůh, duch a hmota. Hle, krása vtělení Božího, ladné spojení tří různých světů. Celičký svět, nebe i země, Bůh a člověk, duch a hmota, vše spojeno je v Kristu v jeden celek, spojeno ladně a harmonicky. Božské Srdce Páně jest střed tohoto divu. Překvapeni žasneme a propukáme v obdiv: Sláva tobě, božský mistře! Velkolepější je toto dílo tvé nežli nebe a země.

2. Ve vtělení vidíme ladné spojení lidských růzností. Tažme se: Spasiteli, jaké přijmeš člověčenství? Nějaké mimořádné, skvělé, jediné svého druhu, tak abys byl člověkem ne jako my, ale nějakým vyšším, nějakým nadčlověkem, ozářeným báječným leskem a jasem? Nikoliv. Tak by snad jednal marnivý člověk, který v lesklých cestách vidí velikost. Bůh jednal podle souladu a harmonie našeho světa. Chtěl vykoupiti člověčenství, i vzal je tak jak jest. Nechtěl býti jen radostným poselstvím bohatým, vznešeným, duchaplným, ale všem, od dítka žebrákova až ke královskému princi. Ani ten nejbídnější z lidí, ani ten vyvržený ze společnosti lidské nemá říci: Bůh mnou opovrhuje, opustil mne. I narodil se chud a božskou velebnost spojil se všemi bídami lidskými. Králové mají tam nalézti pokoru a lidskost, geniové ducha náměty k nejvznešenějším výtvorům a nejhlubším meditacím, opovržený žebrák útěchu: i mne miluje

Bůh. A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. Vtělením svým sloučil Bůh v své osobě všecky třídy lidstva. Vznešenost a prostota, největší moudrost a dětská jednoduchost, nejvyšší moc a lidská slabost, nebeská blaženost a pozemské žaly spojují se v kouzelný celek. Proto se stal vtělený Syn Boží předmětem úcty, obdivu a lásky všech. Řekli jsme, že krása záleží v souladu a harmonii částí. Nuž, ptám se, nejsou-li jesle betlemské božsky krásné, spojujíce v sobě všecko pokolení lidské? Ještě vytyčuji zvlášť to, že svět nazýváme slzavým údolím, místem, kde není nikdo plně šťasten. Jsme sice pro blaženost stvořeni, toužíme po ní, ale nedosahujeme jí. Štěstí stále nás klame. Proto, když vidíme jiné, jak zlý osud je stihá a jak trpí, máme s nimi soucit; víme, jak jim je. A vizte, vtělený Bůh vzal všecky naše strasti na sebe. Všemohoucí je slabý, nejvýš moudrý nemluvnětem, dárce života má nedostatek. Necítíte-li, jak tento vtělený Bůh je všecek náš? Jak jeho srdce bije jako naše, cítí jako my? Není-li to krásné a líbezné? Nejeví-li se se v tom nesmírná láska a božský důmysl? Ký div, že svět má něžné sympatie k jeslím. Nemůže ani jinak býti, krása okouzluje. Není-li Ježíš milován, je to důkazem, že duše mnohých odumřela ideálům krásy, dobra, lásky.

3. Ve vtělení je ladný začátek vykoupení.

Bůh mohl si různým způsobem stvořiti tělo lidské. Jak si je asi učiní? Jak si je utvoříš, Spasiteli? Z čistého paprsku slunce? Ze slzy, již nevinné dítko uronilo? Z rosy, jež se blýská v kalichu lilie? Z diamantu, jenž září někde na dně mořském? Nikoliv. Tys chtěl vykoupiti pokolení Adamovo, a proto chtěls, aby tvé tělo bylo utvořeno z jeho krve a masa. Ty ses z něho narodil podobně, jako se rodí ostatní lidé. — Tu začínají tajemství, před nimiž třeba pokořiti ducha. Ani v tom není nelad a nesrovnalost. I hrdý duch musí říci: Ty, božský mistře, který jsi stvořil překrásný vesmír, nesmírný a nedohledný, který jsi stvořil srdce lidské s hlubinami jeho tajů, ty neměl bys dovésti spojiti Boha s člověkem, nejčistší a neporušenou pannu učiniti svou matkou? Ne, to není těžké tobě. Kdo stopoval božského mistra při kterékoliv jeho práci v přírodě, ví, jak je tu veliký! A při svém vtělení, díle mistrovském, měl by se dáti zahanbiti? Ne, ne, věřím v tajemství vtělení.

Lidstvo, jež od pravého Boha odpadlo, jež mělo hrůzu před ním, mělo trvale býti získáno. Mohl-li to Bůh krásněji učiniti, nežli že k nám přišel na rukou matky s blaženým úsměvem dítka? Nebeské dítko, kdo by tě nemiloval? Kdo by se tě hrozil,

když na seně v jeslích odpočíváš? Kdo by měl strach přiblížiti se k Bohu, který k němu vztahuje dětské ručky? Zmizel Bůh hrůzy a jeho místo zaujal Bůh lásky. Ráj je otevřen. V jeho branách stojí místo anděla s ohnivým mečem Matka s dítkem na rukou, dcera našeho pokolení, naše sestra; s dítkem narozeným jako my, z masa a kostí a krve jako my. Jak jsi krásná, Matko Boží! Dva tisíce let dívá se země na tebe s Ježíšem na rukou a nemůže se pohledem nasytiti. Není-li Bůh mistr všech mistrů, který tak ladně a krásně a líbezně rozřešil tajemství našeho vykoupení? A slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. Křesťané, nenaleznete v dějinách světa nic důmyslnějšího a krásnějšího nad toto slovo. Tu se nebe a země políbily políbením věčné lásky a plod jejich jest krása, spanilost, ladnost, radost.

4. Pokročme opět dále. Podivuhodný soulad nalezneme i mezi jeslemi a křížem. Někdo by mohl namítnouti: Co nám tu vypravuješ, je všecko krásné; ale jedno nesouhlasí. Nebyl-li hřích v ráji strašlivou tragedií? A tato truchlohra má se tak líbezně zakončiti? Pak nezdá se býti hřích tak hrozným zlem, anebo chybí ještě ladné vyrovnání s ním. Námitka je oprávněna, ale máme na ni také odpověď. I tuto otázku rozluštil Bůh ladně a harmonicky, aby se všecko přirozeně a krásně vyrovnalo.

Kolébkou vstoupil Bůh viditelně do našeho světa. Jak z něho vystoupí? Pláč matek betlemských, útěk do Egypta dává to tušiti. Hříchem přišla na svět smrt, dí apoštol, a všichni lidé musí skrze ni. Černou branou smrti chtěl odejíti Spasitel, ale tak, že zároveň zvítězil nad největší velmocí světa, nad smrtí. Jedna slza byla by stačila k vykoupení. Z hory Tábor, kde se zaskvěla tvář Ježíšova jako slunce, mohl se Spasitel vznésti k nebi. Ale dílu jeho by něco chybělo. Lidstvo je skeptické, k pochybovačství nakloněné. Mnozí chtěli by popříti i smrt i zmrtvýchvstání Páně; jak by tedy uvěřili tajemnému vtělení? A hřích by pak neměl na sobě znak zloby a hrůzy ďábelské, které jsou jeho podstatou.

Jak to srovnáš, Pane všemohoucí, jak to rozluštíš, aby bylo všemu řádně vyhověno? On ukazuje nám na muže s křížem na ramenou, trnovou korunou na hlavě, jak kráčí na Golgotu. Vedle něho chvějným krokem ubírá se jeho Matka, doprovázejíc ho. Za chvíli bude státi pod jeho křížem, posledním lůžkem, jako stála při jeslích, lůžku prvém. Ale jaký rozdíl! Tehdáž plesali andělové, teď se hrůzou zastírají oči. Ještě okamžik

a hřích je poražen. Není odstraněn, ale je poražen. Avšak stál život Bohočlověka.

Hle, tragedie hříchu v svém dovršení. Lidstvo ji vidí a klesajíc k nohám kříže, líbá rány, velebí tuto smrt, věří. Potupná smrt se mění v triumf slávy na nebi a na zemi. Hřích jí dal ošklivost, ale láska vtiskla ji nebeskou velikost a krásu. Jesle volají k nám: Hle, jak líbezný a dobrý jest Bůh, neurážej ho. Kříž dodává: Nehřeš, až k smrti tě miloval. Všady tatáž láska, tam hravá, milá, poetická, zde úchvatně pravdivá, úžasná svým osudem, velebná svým zakončením. Než tam i zde je dojemně krásná, odpovídajíc plánům Božím i poměrům lidským. Věru, Bože, tys podivuhodný mistr. Abys mohl umříti, abys nás odstrašil od hříchu, abys za něj zadostučinil, abys hrůzy smrti zmírnil, abys utvrdil víru a srdce přemohl, narodil ses jako člověk. A Slovo tělem učiněno jest. Všecko jsi podivuhodně vyrovnal.

5. Krása vtělení jeví se na konec v tom, že ladně léčí chyby lidské bytosti.

Hříchem uvolněno bylo tělo a jeho vášně, rozum se zastřel bludy, vůle pro dobro se oslabila, obětavá láska bližeńská téměř vymřela, pečeť božské krásy, milost posvěcující, zmizela z duše. Vtělením Božím i tu zjednána náprava.

Kleslý člověk klaněl se tělu. Nejdokonalejším uměním pohanským bylo umění řecké. Nazývají je kultem krásy, ale bylo kultem těla. Hrozné byly hříchy, k nimž svádělo tělo. Aby nás vyhojil, přijal Bůh člověčenství. Klaníce se jemu, neklaníme se už tělu, ale Bohu s ním spojenému. Aby ukázal, že tělesné rozkoše nejsou vše, zřekl se všech, trpěl chudobu a bědy. Aby vyhojil vášně našeho těla, skryl se ve Svátosti, podává se nám za pokrm, který i tělo posvěcuje. O ano, tělo potřebovalo též vykoupení, proto Slovo učiněno jest tělem, tělem svatým a posvěcujícím nás.

Hřích ve spojení s tělem zaslepuje ducha. Pohleďte na člověka vášní uchváceného, předsudky zaujatého, zdaž není jako slepý a bez rozumu? Svět je nádherná kniha, vypravující o velikosti a moudrosti Boží, ale kdo před Kristem dovedl v ní řádně čísti? Ne Boha, ale modly vyčetl si z ní zaslepený duch. Novou knihu otevřel Bůh, aby vyhojil zaslepenost lidskou, knihu vtělení. Velkolepá je kniha přírody, ale kniha vtělení je větší. Onu poslala hlavně všemohoucnost a moudrost Boží, tuto psala láska. Je proto i srozumitelnější, nebo mluví více k srdci a tak dojemně, že uchvacuje. Považte jen, od kolika

bludů očistil nás Bůh tím, že mluvil k nám lidskou řečí! Všecky modly zkácel, ukázal nám cíl života a cestu k němu, poučil nás o Bohu, o duši, o ctnostech, položil vůbec základ k našemu proroku a k osvětě.

Podobně posilnil vůli. Kdo zná povahu lidskou, ví, že nade všecka naučení mocnější je dobrý příklad. Jak měl nám býti neviditelný Bůh povzbuzujícím příkladem? I stal se člověkem, na nějž u vytržení patří svět. Kdo dal nám miliony zářících světců s jejich heroickými ctnostmi? Příklad Kristův, Bůh vtělený, člověk na nejvyšší stupeň dokonalosti povýšený. Povaha Kristova je největší zázrak vtělení. V ní jest uskutečněn ideál pravdy, krásy, dobra, všech ctností. Kdo zná Krista, nepotřebuje zázraků, aby věřil v jeho božství. On sám jest mu největším divem. A není-li divem, nadchnouti příkladem miliony k nikdy nevídané a neslýchané svatosti, pak nevím, co má býti zázrakem. Vůle lidská naplněna jest skrze Krista novou, nadpřirozenou energií. Však nedivme se. Jak může býti jinak, když tímto příkladem je vtělený Bůh, Bůh člověčenstvím oděný?

Kristem vzkříšena láska. Láska u pohanů nebyla leč rafinovaně vypěstované sobectví; jejím základem byla pýcha a smyslnost. Ani bohů svých nemilovali, nýbrž jen se jich báli. I ta úcta, kterou jim vzdávali, bylo sobectví a prospěchářství. A láska bliženská? Můj Bože, což neslyšíte chřestění otrokářských okovů, neslyšíte pláč dětí vysazených smrti hladem nebo divou zvěří, nedojímá vás úpění chudých a nemocných, s nimiž nikdo nemá slitování? Podívejte se na nejkrásnější sochy antické: jejich výraz je bez lásky. Může-li bez lásky býti štěstí? — Tu zjevil se Kristus, vtělený Bůh. Ach, Pane, jak probudíš lásku v zkamenělých srdcích? Jestliže to dovedeš, uvěřím v každé tajemství tvé! A co vidíme? Bohatí rozdávají jmění chudým, páni propouštějí otroky, dívky a mladíci zasvěcují se službě malomocných a celý svět závodí v lásce k Bohu a bližnímu. Láska se vtělila, obětovala a od té doby, kde Kristus vtádne, panuje láska.

Ale ani tomu se nedivte. Bůh přinesl nám milost, která lidi činí účastny přirozenosti božské. Poněvadž Bůh je láska, stal se zákon spravedlnosti a lásky hybnou silou života křesťanského. Filii Dei, dítkami Božími, nazývá nás apoštol.

* * *

Ukázal jsem vám na vnitřní krásu vtělení Božího. Vtělení souhlasí podivuhodně s láskou Boží, s jejím plánem, s povahou

lidskou, usmiřuje hřích, zvelebuje člověka. Jest nejkrásnějším dílem Boží všemohoucnosti, moudrosti a lásky, harmonickým spojením živlů nejprotikladnějších, usmíření všech protiv. Syn Boží, jako dítko na rukou panenské matky, je dílo, před nímž nejraději mlčíme pohrouženi v jeho krásy. Syn Boží, jako beránek za naše hříchy vedený k smrti, je obraz, jenž uchvacuje velebností. Vtělení je dílo prosté a zároveň božsky velkolepé, že se musíme diviti, když vzdělanec v ně nevěří a není jím uchvácen. Člověk genius nemůže se mu nekořiti.

Nedávno slavili jsme 700. památku narození sv. Alžběty, sestřenice bl. naší Anežky. Zemřela ve věku 24 let a po staletí podivuje se svět jejímu životu. Jak jest to možno? Prostě: následovala Krista, pochopivši ho. Krása jeho duše zazářila v její duši, jeho ctnosti uskutečnila v sobě. Kristus se v ní mravně vtělil. Bez Krista není již na zemi velikosti a krásy.

Milujme i my Krista, milujme v něm Boha a nejideálnějšího člověka. Hleďme ho poznávati a pochopovati a náš život bude podoben jeho životu, bude vtělením jeho v nás, bude krásný.

Božské dítko, dej nám, abychom byli pravým pokolením Božím, jak dí apoštol (Sk. 17, 28 n), bratry tvými nejen krví, ale i duchem a srdcem, dítkami Božími a také dědici tvé slávy (Řím 8, 17).

XII. **Radost ze vtělení.**

Vyplnilo se, co praví sv. Písmo: A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. Jinde udává také důvod toho pravíc: Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.

S pohnutím myslíme na tebe, noci tajemná, v které se po dlouhém, dlouhém rozdělení Bůh opět spojil v lásce s člověčenstvem k nerozlučnému svazku. Noci svatá, jak veliká tajemství skrýváš pod chudou střechou, pod šumem palem, pod bleskotem hvězd!

Znamenitý básník český opěvuje dojemně a krásně narození Páně. Ale svlékneme-li jeho verše z poetického kouzla, nezbude než narození člověka, jediného sice na světě, ale přece jen člověka. Zeptejte se ho: Myslíš-li, že narození v chlévě, v nedostatku, bez pomocné ruky bylo tak líbezné a poetické, jak ty je líčíš? Co vám odpoví? Snad řekne: Jsem dojat kouzlem vánoc, osobou Kristovou a vaší vírou v Syna Božího, jenž se vtělil, ale nemaje této víry, zdobím Betlem aspoň rozkošnými květy poesie.

Hle, křesťané, jak takový muž sám sebe obelhává, když nedostatek víry okrašluje kulisami fantasie, šepotem palem, sladkou písní vánku, bleskotem hvězd. Věřící duši otvírají se před jeslemi úžasné dálky; onen o tom neví. Nesmírné světlo padá z nich na Boha, člověka, poměr jich; on ho nevidí. Podivuhodná radost a blaženost se z nich šíří po nebi a po zemi; on ji sotva tuší. Dnes každý věřící cítí se Bohu tak blízko, vidí jej v podobě lidské, vidí se jako členem rodiny Boží; nevěřící se potácí světem jako bludička, nemaje podílu ve velikém sbratření lidí, andělů a nejsv. Trojice tam u jeslí.

Co je Betlem bez víry? O svatá víro má, víro dětství, pojď a osvětli mi jej. Sejmi s oka slepotu, jež vidí jen zevní, lidské, a otevři nám oko víry, jež vidí až do hlubin úradků Božích. Vypravuj nám o Bohu, jenž se smiloval, jenž na svět přišel, jenž se z přečisté panny narodil, aby se na nás vyplnilo přání sv. Pavla, které psal křesťanům v Římě: Bůh naděje naplniž vás všelikou radostí a pokojem u víře, abyste se rozhojnili v naději a moci Ducha sv. (Řím 15, 13). Láska, útěcha, radost, pokoj, které jim tu apoštol přeje, jsou věru užitky, které si z jeslí odnáší zbožný věřící.

Půjdeme do Betlema a okem víry pohlédneme na osoby, které se tu sešly, aby počaly dílo našeho vykoupení. Jsou to hlavně Bůh Otec, Syn a Duch sv., sv. Josef a P. Maria. Pozorujme též jejich radost. Ony nám v ní dají účast.

* * *

1. Dílo vykoupení, jež v Betlemě vidíme se uskutečňovati, vykonává nejsv. Trojice; sv. Josef a Panna Maria jsou předními nástroji v něm. Tři jsou osoby božské, Otec, Syn a Duch sv., a každá z nich měla činné účastenství ve vykoupení našem.

Bůh Otec pojal od věčnosti tento úmysl. Stvořím člověka, dám mu na čas blaženost ráje a potom patřením na tvář Boží učiním ho na věky účastným své blaženosti. Avšak sluší se, aby se takových milostí ukázal hoden. Dám mu tedy přikázání, snadnou zápověď, aby si jich poslušností zasloužil. Obstojí-li v ní, všecko to dám mu dědičně pro celé pokolení jeho. Avšak neobstojí-li? Jest to pravděnepodobné, nebo zkouška je lehká a ztráta veliká! Než stane-li se hřích přece? V nekonečné lásce své rozhodl se Bůh, že se smiluje. Bude žádati, aby uražené spravedlnosti bylo učiněno plně zadost, ale poněvadž člověk to učiniti nemůže, pošle Syna svého jednorozeného, aby jako člověk za lidstvo tak učinil. Že jsi nás stvořil, Bože, volá

sv. Augustin, byla láska; že ses po hříchu nad námi smiloval, byla větší láska, že jsi nás vykoupil vtělením Syna svého, jest nekonečná láska. Apoštol se diví: Andělů neušetřil (2 Petr. 2. 4; I Jan 2, 13), ale nad člověkem se smiloval a vydal za něj Syna svého. A opět jinde dí, že nás miloval dříve nežli my jeho, tehdáž, když viděl, že bychom se mohli hříšníky státi.

Hle, dílo Boha Otce. Proto jest Betlem dílo radosti, že jest prvním viditelným svědectvím o velikém odpuštění Božím. Jak toužil Isaiáš po tomto okamžiku: Rosu dejte nebesa s hůry, oblakové dštěte spravedlivého, otevři se země a vypuč spasitele. — Na Kalvarii hrozná smrt Páně tuto radost kalí, ale zde jest svrchovaně milá.

A zdaliž se radoval ze svého smilování i Bůh Otec sám? O zajisté. Odpuštění blaží vždy. Odpuštění jest láska a láska blaží. Otec marnotratného Syna nebyl by měl tak velikou radost, kdyby nebyl z celého srdce odpustil.

Ve válce byl na zámek přinesen smrtelně raněný důstojník (La Veuillée od Fr. Coppée). Mladá šlechtična se ho ujala. Právě měla před sňatkem, když jejího snoubence povolali k vojsku. Myslila si: jak bych byla vděčna té, která by se ho ujala, kdyby byl zraněn. Záchrana raněného byla nejistá. Naprosto bylo třeba, aby mu každou půl hodiny byl podáván lék, mírnící horečku. Mladá šlechtična nikomu nechtěla svěřiti tuto starost i bděla u raněného sama. Vzpomínala na svého snoubence. Tu padl její zrak na brillantový prsten důstojníka. Zbledla, kolena se jí třásla, omdlévala. Poznala svůj snubní prsten. Jak se dostal na prst nepřítele? Hrozné tušení ji jalo. Nemocný mluvil v horečce o jakémsi boji. Kladla mu otázky. Odpovídal. Bylo jisto, že má před sebou vraha svého štěstí. Její snoubenec padl před týdnem rukou tohoto důstojníka. Úžasná bolest uchvátila šlechtičnu. Nejraději by vzala dýku a probodla jej. Ale k čemu vraždit; nedám mu léku a horečka jej sama schvátí. V zbouření tomto padl její zrak na kříž. Spasitel zdál se mluviti: Otče, odpust, nebo nevědí co činí. Vrhla se na klekátko, proud slzí zalil jí oči. V tom bila hodina. Třesoucí rukou vzala lék a podala jej nemocnému; její slzy padaly i na něj. Boj byl dobojován, velikého vítězství dobyto, útěcha nevýslovná, přecházející až v ples, plnila duši šlechtičny. A tato útěcha vždy jí pomohla, když začala želeti ztraceného štěstí. Odpustiti je veliký čin lásky, a proto blaží.

Když se budete modliti před jeslemi, vzpomeňte si na prosbu otčenáše, prosbu významu nesmírného, světodějného, na prosbu:

odpust nám naše viny jakož i my odpouštíme našim vinníkům. Odpusťte všem pro Boha, a zvýšíte radost svou vánoční a rozmnožíte si radost života.

Druhá božská osoba převzala úkol od Boha Otce na ni vložený a jako milé naše Jesulátko odpočívá v jeslích. Syn Boží stal se člověkem. Isaiáš se těšil na tento okamžik a napsal: Dítě narodí se nám a bude míti knížectví na rameni, a nazváno bude jméno jeho: Zázračný, Rádce, Bůh, Silný, Otec budoucího věku, Kníže pokoje (Is. 9, 6 n). Syn Boží přijal úkol ten z poslušnosti. Opět a opět říkával Pán Ježíš, že Bůh ho poslal, že plní vůli Otce svého a sv. Pavel píše, že jako neposlušností jednoho člověka mnozí (t. j. všichni) stali se hříšníky, tak poslušností druhého mnozí stávají se spravedlivými (Jan 5, 30; 6, 38; 8, 29; Řím 5, 19). Ale tato poslušnost byla dobrovolná, poněvadž Pán Ježíš plnil jen přání a nikoliv rozkaz Boží a poněvadž převzal věci neobyčejné, vtělení a utrpení, u nichž o rozkazu nemůže býti řeči. Syn Boží ochotně a radostně přijal úkol ten, nebo má stejnou s Bohem k nám lásku a milosrdenství. Po tom poznali jsme lásku Boží, že svůj život za nás dal, píše sv. Jan (1 Jan 3, 16), líče nadšeně dobrotivost Páně; a sv. Pavel nenalézá ani slov, aby ji vylíčil.

To je dílo druhé osoby. Tam v jeslích odpočívá, přijavši podobu dítka. Velebnost svou zakryla lidským tělem, jež vzala z přečisté Panny, aby byla jako jeden z nás. Synu Boží, budiž pozdraven. Vítáme tě do slzavého údolí, z něhož chceš nám ukázati cestu do ráje. Než bylo-lis, milé Jesulátko, šťastno, v té své chudé postýlce betlemské? O zajisté! Radoval se Otec v nebi, patře na tebe, radovalo ses i ty. Vždyť jsi konalo neslýchané dílo lásky a to blaží vždy. — Důstojník, který zachránil z hořícího domu dítko, jedináčka matky své, pravil v stáří, když prsa jeho zdobily už vzácné řády: Vzpomínám-li, co mi v žití způsobilo největší radost, vyznávám, že to nebyla vítězství, řády, rodinné štěstí, ale ten teplý plamen spokojenosti, který vždy jsem cítil, když jsem si vzpomněl na záchranu dítka a radost jeho matky. Konat dobré, blaží. To Bůh tak ustanovil. Je tajemstvím, jak se to děje, ale je tomu tak. A tak i náš Spasitel zajisté se radoval, nebo konal dílo převeliké lásky, viděl, jak miliony zachraňuje z horších plamenů, nežli je oheň pozemský.

Slibte mu, že chcete milovati a konati dobré, abyste byli hodně šťastni zde a po smrti.

A jaký jest úkol třetí božské osoby? Co Bůh Otec ustanovil a Syn na sebe vzal, to Duch sv. prováděl. On posvětil Pannu Marii hned při jejím početí, on vyzdobil ji milostmi, aby byla všecka krásná a spanilá, on ji zastínil, aby svatě počala, on spojil člověčenství naše s druhou božskou osobou, on uchránil panenství Matky Boží při porodu, on ozdoboval lidskou duši Kristovu všelikou milostí. Duch sv. jest to, který od té doby na základě zásluh Krista Pána posvěcuje lidstvo všemi milostmi. V Duchu sv. jakožto božské Lásce jsou Bůh Otec a Syn spojeni. V něm a skrze něho Bůh vstupuje k nám, vlévá nám božskou lásku do srdce, činí nás bohumilými a svatými.

Když klečíte před jeslemi a vzpomínáte na jejich význam, rcete též: Posvětiteli a Utěšiteli Duše sv., co by nám bylo platno, že Bůh Otec usoudil vtělení Syna svého; že se Syn Boží skutečně vtělil, kdybys ty nepřišel k nám? Když r. 1458 Čechové zvolili si Jiřího z Poděbrad za krále, byla radost v celé zemi. Nikdy tak nadšeně nezněl svatováclavský choral jako tehdáž. Konečně jsme zase doma svými pány. Avšak radost dlouho netrvala. Ctižádost a obojakost králova, politické vášně, zesvětštělá mysl změnily ples v nenávist, boje, úpadek. Není štěstí a síly, kde není míru a jednoty. Ani v malém srdci lidském nejsou možné, není-li v něm božské lásky. I volejme k Duchu sv.: Přijď k nám, posvěť nás; dokonávej v duši naší dílo spásy, které v Nazaretě a Betlemě jsi začal a které do skonání věku v církvi provádíš. Tak volejme a Duch sv. přinese nám také radost. Kde jest, tam není trvalého žalu a bolu a zoufalství. Duch sv. plnil Betlem a proto přes chudobu a nepohodu bylo tam štěstí a radost. Radost Ducha sv. není sice bujná a omamující, ale je trvalá, čistá, bez hořkosti a zklamání.

2. Koho ještě vidíme v Betlemě?

Jest tu sv. Josef, před světem muž P. Marie, před Bohem ochránce její a pěstoun Pána Ježíše. Muž klidný a vážný, muž spravedlivý a nezištný, který poučen jsa andělem přijal úkol, který mu Bůh v díle vykupitelském přiřkl, a vyplnil s oddaností věru podivuhodnou. Síly k němu neměl ovšem ze sebe, ale od Boha. Duši jeho plnily zajisté myšlenky, které jím nejednou otřásly. Snad nechápal celý obsah tajemných dějů, které se před ním vyvíjely, ale věděl a viděl dost, aby s posvátnou úctou patřil na svou snoubenku a její dítko. Znal zaslíbení o Mesiáši, přijal poučení andělovo, slyšel vy-

pravování pastýřů, cítil tajemnou blízkost Boží, i zvolal zajisté rozechvěn: Hospodine, k čemu jsi mne vyvolil? A v duši jeho zahořela touha státi se hodným nástrojem díla, jež mu Bůh uložil pro spásu lidstva.

I táži se: byl-li šťasten? O tys byl příliš nezištný, pokorný a tichý, aby ses dal uchvacovati blahem, býti strážcem a živitelem sv. rodiny. V tvém srdci rostlo štěstí jako květina na pohled neúhledná, ale tys je cítil přec. Tys žil po boku dívky nejčistší a nejsvětější, tys patřil do očí, v nichž plál tajemný lesk božství, tys vdechoval do sebe vzduch prosycený svatostí a blažeností rajskou, tys viděl se nástrojem díla jediného, ty sám byls chrámem Ducha sv., tys měl moře blaha v srdci svém.

O křesťané, když budete dlíti před jeslemi, vzpomeňte si, že kdo žije životem svatým, má po svém boku Matku Boží, že v sv. přijímání a před svatostánkem vnímá svatost a útěchu Syna Božího, že jsa věrným synem církve, na sobě a jiných uskutečňuje dílo vykoupení. Buďte podobni sv. Josefu a také vy budete šťastni. Zkoušky života, bez nichž nikdo není, bez nichž nebyl ani sv. Josef, nebudou s to, aby vám zničily nevyčerpatelný pramen útěchy a svaté radosti, který plyne z víry a vpravdě křesťanského života. Kdybych neměl víry, zoufal bych si, slyším často. Víru, hlubokou víru, která celý život proniká, mějte, víru v prozřetelnost Boží, a přesvědčíte se, že i při nepřízni osudu, v ponížení, utrpeních a smrti lze býti spokojenu a šťastnu. — Nedávno zemřela na Velehradě sodálka, pravé dítko mariánské. Krátký byl její život, ale plný svízelů, chudoby a nemocí. Když ji družky, které ubohou podle možnosti ošetřovaly, litovaly, říkávala: Nelitujte mne, nejsem nešťastna. Jest to vůle božského Srdce Páně a jeho vůle je vůlí mou. V něm a s ním ráda trpím. A božské Srdce ji těšilo; čím těžší byla nemoc a bližší smrt, tím větší byla i její útěcha. Šťastna vydechla duši, naslouchajíc oblíbené mariánské písni, kterou jí sodálky na její přání zapěly. Na jejích vlnách odlétla její duše do nebe.

A nyní ještě na tebe, blahoslavená Matičko Boží, chceme obrátiti zraky. Tu se srdce naše bezděky rozšiřuje. O vyvolená mezi ženami! Ty ses stala hodnou býti Matkou Spasitele. V Tobě se Bůh spojil s námi. Rajský květ spadl s nebe, a tím jsi ty. Tobě lilie se klaní, tobě růže praví: sestro má, tobě Duch sv. dí: nevěsto má, tebe Bůh Otec zdraví: dcero má, tebe Syn Boží objímá slovy: matičko má. Když andělé jásali:

Sláva na výsostech..... i na tebe myslili. Tvůj obraz vryl se pastýřům do srdce, že nikdy na něj nezapomněli, ty ses vkořenila láskou a úctou do srdcí veškerého pokolení lidského.

Jaká asi blaženost plnila duši tvou? V ní se přirozená láska mateřská snoubila s největší láskou nadpřirozenou. Kdo pochopí štěstí tvé? Vůkol sebe jsi viděla jen chlév, jesle, slámu, dítko v chudých plénkách. Pastýři, kteří ti dali toto přístřeší, viděli v tobě jen chudou ženu, která jde vstříc těžké chvíli. A přec před nedávnem jsi volala: Velebí duše má Hospodina. Od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všichni národové. Ty sis byla vědoma, že působíš k dílu, za které věčně věkův blahořečiti bude všechen svět Boha a při tom s láskou vzpomínati i tebe. A úchvatná blaženost dala ti zapomenouti na cestu sem a ponížení, která ti přinesla.

Ach, křesťané, až dlíti budete před jeslemi, vzpomeňte chudičké Matky, jak nyní všechen svět jásá jí vstříc, jak nyní kraluje v slávě nevýslovné v ráji. A řekněte si: Maria, Matko má, lásko má, vzore můj, tebe chci milovati a následovati. Vůli Boží chci plniti jako ty, Bohu se odevzdati jako ty, dobro milovati jako ty. A nechť mne osud stíhá, nechť chudoba mne trápí, nechť ponížení mne pronásleduje, nechť bolest mne skličuje, v Boha a v tebe chci doufati. Věrný jest Hospodin a dobrá jsi ty. Překonám vše a jednou s tebou u něho na věky radovati se budu.

* * *

Hle, jak útěchyplné pravdy zvěstuje nám Betlem. Trojice Boží, vtělená druhá osoba božská, Josef a Maria, jejich nástrojové v díle obětavé, věčné lásky pracují tam pro nás. Nedaleko od místa andělé, kteří vědí, co se děje a oč běží, zvěstují to pastýřům. A jejich slova jsou jásot a radost. Sláva na výsostech..... Pastýři věří a radost, výraz touhy čtyřtisícileté, plní jim nitro. Křesťané, ti andělé zpívali i nám. Upevněme svou víru. S dětskou vírou jako pastýři přiklekejme k jeslím. Taková víra je Bohu milá a nám dává nejvíce klidu. Smělé hloubání přenechme pyšným duchům. Věřme jistě: ten Bůh, který se za nás vtělil, chce naše dobro. Svěříme se mu, nezklame nás. Bůh naděje naplní vás všelikou radostí a pokojem u víře, abyste se rozhojnili v naději a moci Ducha svatého.

XIII. Rodiče Pána Ježíše.

Evangelistové Matouš a Lukáš uvádějí rodokmen Pána Ježíše, Matouš, jenž psal své evangelium pro křesťany ze židovstva, vede jej od Abrahama k Josefovi, Lukáš, jenž psal pro křesťany z pohanstva, od Josefa k Adamovi. Z obou rodokmenů plyne, že Kristus je z rodu Davidova.

Oba rodokmeny jsou důležité. Jimi se prokazuje, že Kristus je pravý člověk, kost z naší kosti, krev z naší krve. Matouš, veda rodokmen od Abrahama do Josefa, naznačuje, že Kristus je cíl, k němuž směřuje celý Starý zákon, že se na něho vztahují všecka zaslíbení, že on jest dědicem slávy Davidovy. Apoštol jakoby děl: Ve všech těchto mužích on žil, on dával smysl jejich životu, on byl jejich doufáním. Sv. Lukáš, veda rodokmen od Josefa k Adamovi, ukazuje, že Kristus je pokrevně spojen s veškerým pokolením lidským, že je pán a vykupitel všech národů, že je prvorozenec nade všecko stvoření (Kal. 1, 15), dědic všech věcí (Žid. 1, 12), druhý Adam. Hle, jeden z lidí může dokázati svůj původ od praotce lidstva. Bůh sám se postaral, aby tento průkaz byl dán, zajisté ne bez úmyslu. Často vidíte obraz, jak z prsou spícího Abrahama vyrůstá strom, jehož větve označeny jsou jmény patriarchů, proroků, králů a kněží Starého zákona. To je rodokmen Páně.

Tento rodokmen jde do Josefa, muže Marie, z nížto se narodil Kristus (Mat. 1, 16), o němž se domnívali, že je synem Josefovým (Luk. 3, 23). U Josefa a Marie, nejvzácnějších ratolestech domu Davidova, se dnes zastavíme. Sluší se zajisté, abychom, mluvíce o životě Pána Ježíše, poklonili se jeho matce a pěstounovi. Spasiteli, požehnej nám!

* * *

1. Nejprve popatřme na sv. Josefa.

Legendy vypravují leccos o svatém choti P. Marie. My se spokojíme tím, co praví sv. Písmo.

Sv. Josef byl z královského rodu Davidova. Tak to bylo předzvěstováno. Rodokmeny, uvedené v evangeliu sv. Matouše a Lukáše, ukazují, že z něho byl. Josefe, synu Davidův, oslovuje ho anděl, když ho poučuje, že P. Maria počala z Ducha sv. (Mat. 1, 20). Proto putoval s ní do Betlema k přihlášce při sčítání lidu, neboť Betlem byl údělným městem Davidova rodu. To znamená, že při původním rozdělení země připadl Betlem domu, z něhož potom vzešel David. Takový majetek nesměl

podle zákona přijíti nikdy v ruce cizí. Různé příčiny, zvláště války, zničily majetek rodu Davidova. Sv. Josef byl zchudlý potomek nejslavnějšího krále, ale stal se nade všecky předky své blahoslaveným. Kolik je zaslíbení mesiánských, které se kupí k jménu Davidovu! Sv. Josef jest jejich ukončením a vyplněním. V jeho domě přebývá ten, jenž byl touhou a očekáváním staletí. Neseděl na trůně, nevládl žezlem, ale králové dávají si jeho jméno a prosí ho u krále králů za přímluvu.

Sv. Josef byl manželem P. Marie. Před sňatkem bylo zasnoubení, jež trvalo delší dobu. Snoubenka bydlila u rodičů, ale byla již zákonitou chotí svého snoubence. V době zasnoubení stalo se andělské zvěstování P. Marii. Počala ze sv. Ducha v době, kdy žila jako panna doma, ale byla zákonitou chotí Josefovou. Pán Ježíš se narodil pod ochranou pravého manželství sv. Josefa s P. Marií. Sv. Josef, přijav ji na pokyn andělův, přejal tím zároveň otcovské povinnosti k dítku, jež se narodí.

Sv. Písmo nazývá Josefa mužem spravedlivým (Mat. 1, 19). Spravedlivý znamená tu souhrn ctností, jež činí člověka Bohu vzácným. I kdyby to sv. Písmo nepravilo, věděli bychom, že sv. Josef byl muž svatý, nebo jen takový se hodil k úkolu pěstouna Páně a manželą sv. Panny. Bůh sám si ho k němu vychoval, podobně jako P. Marii, ovšem s jeho součinností. Ostatní dokonalo soužití se Synem Božím a svatou jeho matkou.

Tak měl sv. Josef vše, čeho zákon, prozřetelnost Boží a budoucí úkol na něm žádaly.

K jakému úkolu byl sv. Josef vyvolen? Aby byl před světem zákonitým otcem božského Vykupitele a hlavou sv. rodiny. Kristus měl otce od věčnosti, neboť je podle božství druhá božská osoba, věčný Syn Boží. Proto nebylo třeba, aby měl otce lidského. Ani by se to nehodilo. S věčným jeho synovstvím duchovním by tělesné synovství nesouhlasilo. Mimo to bylo narození Mesiášovo z Panny v Starém zákoně předpověděno (Is. 7, 14), i bylo nezbytno, aby se vyplnilo. Čeho bylo jen třeba? Aby Pán Ježíš měl otce před zákonem. Důvody jsou na bíledni. Svět tehdy o nadpřirozeném početí nevěděl a také by mu byl nerozuměl, nerci-li na pouhé slovo dívky v ně uvěřil. Avšak Bůh nemohl dopustiti, aby na Kristu a jeho přečisté matce po léta lpěla skvrna pohany. Proto dal Kristu otce před zákonem. Toto zákonité otcovství dávalo sv. Josefu v rodině i na veřejnosti všecka práva skutečného otce. Byl tedy poměr sv. Josefa k Pánu Ježíši a Pána Ježíše k svatému Josefu víc nežli poměr otce k synu přijatému (adoptovanému)

a naopak; byl to poměr, jenž se před zákonem rovnal otcovství skutečnému.

Toto postavení sv. Josefa v sv. rodině bylo vznešené. Každý otec je v rodině zástupcem Božím, nebo jeho otcovská autorita je z Boha. Každý otec má postavení vznešené a odpovědné, neboť jeho úkolem je, aby v své osobě uskutečňoval úmysly Boží. Sv. Josef byl zástupcem Boha otce zvláštním způsobem, neboť byl zvlášť od něho k úkolu svému vyvolen a uzpůsoben. Jeho otcovské postavení bylo zvlášť vznešené a odpovědné. Bůh patřil na něho jako na svého zástupce, neboť když šlo o věc, týkající se sv. rodiny, nařídil jemu, co má činiti. Vzpomeňte si na rozkaz, aby prchl s P. Marií a dítkem do Egypta (Mat. 2, 13), nebo aby se usadil v Galilei (Mat. 2, 22). Sv. Josef byl vpravdě hlavou sv. rodiny. Ač se důstojností nerovnal ani své choti, nerci-li Pánu Ježíši, byli oba povinni ho ctíti, Panna Maria jako chotě, Pán Ježíš jako otce. Jemu náleželo živiti je, starati se o ně, chrániti jich, je vésti. Toto postavení dávalo mu v poměru k božské Trojici místo hned za P. Marií, jakého nezaujímá žádný jiný smrtelník. Toto postavení přinášelo mu mnohou starost a námahu, ale skýtalo mu zase převelký zisk. Stálý styk se sv. osobami jej posvěcoval, dával mu možnost sloužiti jim tělem a duší, pěstoval v něm vroucí lásku Boží, ozdobil jej výsadou neposkvrněného panictví.

Postavení sv. Josefa v sv. rodině bylo jistotně vznešené, pramen velikých milostí, příležitost k ustavičným zásluhám. Domek nazaretský skrýval úžasná tajemství. Sv. Josef žil v jejich stínu. Utajené božství Ježíšovo a nevýslovná vznešenost duše Mariiny jemu se odkrývaly. Tak se zveleboval v skrytosti na světce, jemuž není a nebude rovného od Adama do posledního člověka na zemi. Vzdělávejme se na něm. Učme se od jeho skromnosti a nezištnosti, povzbuďme se k jeho věrnosti a stálosti, vzorem buď nám jeho pracovitost, zbožnost a čistota, jeho něžná láska ke Kristu a P. Marii rozmnožuj naši oddanost k nim. Věžme též, že sv. Josef je mocný na nebi, nebo je jaksi hlavou nebeské rodiny. Mějme k němu důvěru, ale buďme také důstojnými členy jeho sv. rodiny. Církev s oblíbou se utíkává k němu v časných potřebách. Tak prokážeme mu nejlépe vděčnost za vše, čím přispěl k dílu vykoupení, a osvědčíme svou úctu k němu.

2. Nyní popatřme na blahoslavenou matku Pána Ježíše. V životě Pána Ježíše má význam mnohem větší nežli sv. Josef, neboť dala věčnému Slovu početím a zrozením lidskou bytost.

Viděli jsme, že Pán Ježíš žil již před narozením, jako Bůh na věčnosti, jako Bůh člověk v proroctvích a předobrazích. Také P. Maria byla od věčnosti vyvolena a na zemi ohlášena. Bůh jsa vševědoucí, ví o všech lidech, kteří se zjeví na světě; v té věci není rozdílu mezi námi a P. Marií. Ale k P. Marii odnášel se v božské mysli své jinak nežli k nám. Ji vyvolil k neobyčejným věcem a proto neobyčejným způsobem se s ní zabýval. Ji vyvolil za pozemskou matku Vykupitele a proto jí připravoval milosti, kterých taková důstojnost žádá. To vše učinil jednak bez její zásluhy, jednak pro její součinnost s úmysly jeho, o níž jako vševědoucí věděl. A zdaliž mohla býti lhostejná věčnému Slovu, jemuž dá pozemský život? Ani sv. Duch nemohl nezabývati se tou, která bude po Kristu největším dílem milosti, kterou on působí. Proto církev obrací také na ni slova Písma, jimiž velebí moudrost. Na př. Hospodin vládl mnou na počátku cest svých.... (Přísl. 8, 22 n). Já jsem vyšla z úst Nejvyššího... já na výsostech přebývám (Sir. 24, 5). Původně týkají se, jak se zdá, věčné Moudrosti a užívají se o Kristu jako Bohu; ale obsahují některé obraty, které se hodí na Matku Boží. Když se potom zjevila na zemi jako dítko, spočívalo oko nejsv. Trojice na něm se zalíbením jako na nikom z lidí. Nevěděla o tom, nebo ještě jí anděl nepozdravil „milosti plná". Tak bývá na světě. Nejsvětější duše, nad nimiž nebe se raduje, samy o své svatosti nevědí.

Také na zemi žila před svým narozením. V proroctvích a předobrazech, jimiž Mesiáš byl ohlašován, pojata byla i jeho matka. Hned v prvním zaslíbení v ráji je o ní řeč. Nepřátelství položím mezi tebou (hadem) a ženou (1 Mojž. 3, 15). Je ohlášena jako ta, jejíž Syn potře hlavu hada. O ní prorokoval Isaiáš, když ohlašoval králi Achazovi, jemuž pro spojení s assyrským panovníkem hrozilo zahubení, znamení spásy. Nebylo to znamení spásy pro šťastný výsledek války, nýbrž znamení, pro které dům Davidův, z něhož vyjíti měl Mesiáš, bude zachován. Achaz totiž ochrany Boží nezasluhoval. Tenkráte řekl prorok: Aj, panna počne a porodí Syna a nazváno bude jeho jméno Emanuel (Is. 7, 14). Jsou i jiná proroctví, která bohovědci odnášejí k P. Marii. Proroctví mariánských je méně nežli mesiánských, což je přirozeno. Ani předobrazy nechybějí. Jest ustálenou tradicí z prvních století, v kterých se úcta mariánská rozvíjela, viděti ve vynikajících ženách Starého zákona její předobraz. Nejvíce bývá rozbírána podobnost a odlišnost její s Evou; jest mnohonásobná. Pak Esther a Judita

bývají líčeny jako ženy, jež předobrazují některé její ctnosti. Rovněž je ustálenou tradicí, viděti její předobraz v různých předmětech starozákonních. Hořící keř (2 Mojž. 3, 2), rouno Gedeonovo (Soud. 6, 37), rozkvetlý prut Aronův (14 Mojž. 17, 8), sedmiramenný svícen, archa úmluvy jsou takové předměty, v nichž sv. Otcové viděli znázorněny její ctnosti, její neposkvrněné početí, její Boží mateřství a j. Ani na zemi nebyla tedy P. Maria před svým narozením neznáma. Hlavní pozornost byla ovšem obrácena na Mesiáše, ale zapomenuta nebyla.

Když prozřetelnost Boží připravila Kristu pěstouna, aby se k úkolu svému hodil, připravila tím více tu, která se měla státi skutečnou jeho matkou.

Poněvadž Spasitel byl ohlášen jako potomek rodu Davidova, bylo nezbytno, aby z něho byla Panna Maria. Nestačilo, aby z něho byl sv. Josef, neboť právní otcovství není otcovství z těla a krve. Právní otcovství stačilo před zákonem, ale nikoliv při početí ze sv. Ducha. Že P. Maria byla z rodu Davidova, dí sv. Písmo zřejmě. Sv. Pavel píše, že Kristus je podle těla z potomstva Davidova (Řím 1, 3). Míní P. Marii, nebo praví, že Bůh poslal Syna svého, učiněného z ženy (Gal. 4,4). Sv. Petr ohlašuje původ Kristův z rodu Davidova hned v prvním kázání o Letnicích (Kut. 2, 30). Také z podání máme svědectví z nejstarší doby křesťanské. Někdo by mohl říci: Proč vypravují tedy dva evangelisté rodokmen Páně, ale zastavují se u Josefa? Proč na př. Matouš, pravě, že Josef byl muž Marie, z které se narodil Ježíš, nepřidává: a také Maria byla z rodu Davidova? Neuvádí-li proto rodokmen zbytečně? Takové námitky mohou připadnouti nám, nikoliv těm, pro které evangelista psal. Ti rozuměli ihned: Jde zajisté o dceru dědičku. Dcera dědička mohla si podle zákona vzíti jen muže téhož rodu, tedy dcera z domu Davidova zase jen muže z domu Davidova. Když tedy evangelista ukázal, že Josef je z domu Davidova, ukázal tím, že jeho choť je z domu Davidova též. Poněvadž Pán Ježíš byl počat ze sv. Ducha a rodokmeny se vedly po meči, provedl evangelista svůjdůkaz vzhledem k tehdejším názorům nejvhodnějším způsobem. Lukáš vede rodokmen až k Adamovi. „Nevybral si, dí sv. Bernard, Bůh matku z dneška nebo nahodile, nýbrž matku od věčnosti zvolenou, proroky zvěstovanou, od Boha na počátku ohlášenou.“ Vpravdě veliká věc. Jeden evangelista ukazuje, že byla z rodu Davidova, druhý vede nás až do ráje, v němž Bůh vyslovil první zaslíbení o ženě, jejíž Syn potře hlavu hada.

P. Maria byla podle těla a duše důstojnou matkou Boží. V tom záleží další péče božské prozřetelnosti o P. Marii. Některé z těchto darů byly nezasloužené, některé P. Maria svým působením také zasluhovala.

O jejím tělesném vzezření nemáme zpráv, leda ze soukromých zjevení, která však nemají věroučné ceny a jsou příliš osobní, aby mohly býti dějepisným svědectvím. Ovšem soudíme právem, že nebylo na ní tělené vady, jako jí nebylo na prarodičích, a že vnitřní svatost rozlévala na její bytost ve zvýšené míře kouzlo, které vidáme na nevinných a bohonadšených duších. V tom smyslu píší sv. Otcové o její tělesné kráse. O její vnitřní kráse máme svědectví i Písma i bohovědy. Vnitřní krása záleží hlavně v posvěcující milosti, jež činí duši milou Bohu. Touto milostí ozdobil ji Bůh jako nikoho z lidí. Anděl to naznačil, když ji oslovil „milosti plná". Jinak ani nemohlo býti. Pán Ježíš byl bez hříchu, byl prost nezřízených žádostivostí, měl svrchovanou míru milosti posvěcující, i bylo nejen vhodné, nýbrž i nezbytné, aby tyto tři ozdoby měla také jeho matka.

První příprava záležela v tom, že hned při početí byla ozdobena posvěcující milostí. Již tehdy položila nohu na hlavu hada, neboť tím, že neměla dědičného hříchu, byla vyňata z jeho vlády. Dospívajíc, rozmnožovala tuto svatost zbožností a dobrými skutky. Podání praví, že rodiče její, Joachim a Anna, dali ji mezi chrámové panny a že se sami, aby jí byli na blízku, odstěhovali do Jerusalema, kde prý měli dům. Tam byla ve škole sv. Ducha, jehož vnitřnímu vedení se poddávala, cvičíc se v práci, modlitbě a různých ctnostech. Tak vyrostla v pannu, o níž užívá církev slov Písma: Vyvýšena jsem jako cedr na Libánu, a jako cypříš na hermonské hoře. Jako palma v Engadi vyvýšena jsem a jako štěp růže v Jerichu, jako oliva spanilá na poli a jako javor podle vody, jako vinný kmen raším libovonně. Já jsem matka krásného milování a bázně a poznání a svaté naděje (Sir. 24, 17).

Podle úradku Božího byla P. Maria zasnoubena Josefovi. Z jejích slov k andělu, že nepoznává muže, soudí sv. Otcové, že se zaslíbila Bohu. Poněvadž se v celém životě jejím projevuje prozřetelnost Boží mimořádnými způsoby, není pochyby, že i toto zasnoubení, nezbytné k provedení plánů Božích, bylo mimořádným způsobem připraveno a uskutečněno tak, aby plánům vykoupení sloužilo. Snad jí bylo oznámeno, že jako dědička je podle zákona povinna vstoupiti v sňatek s Josefem; i učinila tak, odevzdávajíc se do vůle Boží. Osvědčila tím neobyčejnou

míru úcty k zákonu, poslušnosti, důvěry v Boha. Snad to byla jedna ze zkoušek, kterým Bůh ji podroboval, aby rostla v ctnostech.

Tak připravena byla pro svůj veliký úkol. V Nazaretě, v domě rodičů, byl jí andělem oznámen. Krev rodu královského kolovala v jejích žilách, prvním rodičům byla slíbena, v proroctvích předpověděna, v osobách a věcech předobrazena, milostí nad jiné ozdobena. Slovo: Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého, dovrší mnohotisíciletou tuto přípravu a učiní z ní, co Bůh chtěl, matku Syna Božího a Vykupitele světa, po Kristu bytost nejvzácnější a nám nejmilejší, královnu nebes, mocnou a dobrou přímluvkyni naši.

* * *

Předvedl jsem vám rodiče Pána Ježíše, zákonitého jeho otce a skutečnou jeho Matku, Josefa a Marii. Tak spojena jsou tři jména, všem nám drahá, jež denně vyslovujeme a s nimiž na rtech přejeme si umříti: Ježíš, Maria, Josef. O Josefovi praví podání, že umřel, když Ježíš žil ještě v Nazaretě. Maria, hlavní účastnice vykoupení, doprovodila Krista k smrti a žila pak podle podání ještě asi dvacet let. Mám-li vás vyzvati, abyste ctili rodiče božského Spasitele? Není toho zajisté třeba. Vaše domácnosti svědčí o vaší úctě, důvěře a lásce k nim. Jen manželům a rodičům připomínám, aby na svatou rodinu patřili jako na svůj vzor. Nejen Kristu, i vám ji dal, abychom podle ní upravovali svůj život, Bohu se líbili jako ona s ní přijali odměnu věrných manželů, vzorných rodičů, hodných dítek.

XIV. Neposkvrněné početí z podání.

Vykládal jsem o rodičích Pána Ježíše. Ještě se vracím k jeho matce. Zmíním se o zvláštní přednosti, kterou ji Bůh vyznamenal, o neposkvrněném početí.

Pius IX. prohlásil r. 1854 neposkvrněné početí P. Marie za článek víry, za pravdu Bohem zjevenou. Proto v ně věříme, nebo nevěřiti v pravdu od Boha zjevenou by znamenalo odpírati Bohu; to rozumný člověk neučiní. Nám prohlášení církve stačí. Každý z nás vyznává: Věřím vše, co církev sv. učí. Nám autorita církve stačí k plné jistotě, nebo víme, že církev jest ústav Boží, od Krista k spáse lidí zřízený. Řím promluvil, věc je vyřízena, díme se sv. Augustinem. Přes to můžeme, chceme-li, nahlédnouti do Písma a tradice a přesvědčiti se, že článek

od církve prohlášený je v nich obsažen. To se nám nejen nezakazuje, nýbrž i doporoučí. Praví se nám: Přesvědč se; víra tvá bude tím osvícenější.

Tak i nám jest dovoleno nahlédnouti, jak je víra v neposkvrněné početí P. Marie v sv. Písmě a v podání obsažena, jak povstali proti ní odpůrci, jak se objasňovala a byla na konec prohlášena za článek víry. To učiníme. Budeme stopovati víru, že P. Maria, matka Ježíšova, byla uchráněna dědičného hříchu, v církevním podání. Královno nebeská, osvěť nás, aby naše rozjímání sloužilo ke tvé cti a našemu vzdělání!

* * *

1. Nedávno jsem četl, že bylo na světě napsáno knih asi 5 milliard. Největší počet knih psali křesťané, nebo u nich kvetla nejvíce vzdělanost. Z křesťanů nejvíce knih napsali v minulých dobách filosofové a bohoslovci, nebo po staletí se zabývali vědou a literaturou skoro jediní. Z jejich knih převeliká část jedná o P. Marii. Teď si představte, jaká by to byla knihovna, kdybychom sebrali všecky spisy o P. Marii jednající, od našich dob až do smrti Pána Ježíše. Mnohé jsou psány na pergameně, všecky v rozmanitých jazycích, nejvíce, pokud se týče spisů z prvních století, v jazyku latinském, řeckém a syrském. O P. Marii bývalo také mnoho kázáno a jednáno. Vzpomeňte na veliký sněm v Efesu v r. 431: co tu bylo výkladů o P. Marii! To vše bychom musili pročísti, kdybychom chtěli věděti, jak se v křesťanském světě o P. Marii mluvilo, psalo a kázalo. Myslíte si zajisté: to není ani možné.

A přece je tato práce vykonána; aspoň co se týče prvních deseti století. V 12. a 13. století vznikl proti nauce o neposkvrněném početí odpor a z něho pak veliký spor. V knihách, disputacích, na universitách mluveno a psáno pro a proti. To bylo tehdáž dovoleno, nebo nauka o neposkvrněném početí P. Marie nebyla za článek víry prohlášena. Zastanci neposkvrněného početí, na jejichž straně stáli papežové a věřící lid, dovolávali se na důkaz sv. Písma a ústního podání. Proto byli zastanci neposkvrněného početí nuceni prozkoumati Písmo a ústní podání, všecky spisy, jednající o P. Marii, zvláště spisy z prvních století křesťanských, době apoštolské nejbližších, aby mohli odpůrcům ukázati: hleďte, křesťané věřili vždy v svatost P. Marie tak, že v ní je nezbytně zahrnuta i víra v neposkvrněné její početí. To byla veliká práce, která vyžadovala mnoho, mnoho času. Tím se zároveň nauka tato víc a více ozřejmovala, uvě-

domovala. Co bylo v ní dříve neurčité, stávalo se určitějším. Vidíme, jak Duch sv. v církvi působil, osvěcoval ji, vedl. Celý křesťanský svět se o tento článek zajímal, podobně jako v pátém století o to, že P. Maria jest matkou Boží a musí býti tak zvána. Odpor proti neposkvrněnému početí mizel víc a více. To, co celé živé tělo církve věřilo, ale jaksi nejasně a neuvědoměle, stávalo se zřejmým a uvědomělým. Všecky námitky ukázaly se nepravými a marnými. Všichni viděli, že nauka o neposkvrněném početí je v sv. Písmě naznačena a že ústní podání ji hlásá. Protože se křesťané o tuto věc zajímali a o neposkvrněném početí se přesvědčovali, stávala se víra ta v celé církvi velmi živou a odpor proti ní sám sebou vymíral. Pak už neměla, vyjma nevěrce, kacíře a rozumáře, odpůrců. Ukončena byla prohlášením nauky za článek víry Piem IX. dne 8. prosince 1854. Mohli byste se tázati, proč se stalo prohlášení tak pozdě. Odpověď je lehká. Dříve nauky té nikdo nepopíral i zajisté nebylo podnětu, aby byla prohlášena.

Zde máte případ, jak zjevená od Boha pravda v církvi žije, ale neuvědoměle, podobně jako v nás žije víra všeho, co Bůh zjevil, aniž si ustavičně podrobně uvědomujeme, věřím v to a v to a v to... Věříme všecko a když je třeba, osvědčíme víru v některý článek zvlášť. Tak žila v církvi víra v neposkvrněné početí. Sv. Otcové jí učí, ale pro jiné spory nevěnuje se jí zvláštní pozornost; není toho třeba, nebo nikdo proti ní nebrojí. Spory jsou vyřízeny a pozornost padne na otázku o neposkvrněném početí. Začne se o ní více pracovati, ona vstupuje více do popředí, ale tím budí u někoho odpor. Jsou lidé, kteří neradi vidí, když se něčím hýbe, jiní, kteří jsou příliš opatrní, opět jiní, kteří už mají v povaze, že vždy odporují, nebo kterým jednostranné studium naplnilo duši předsudky. Vznikne spor, čímž zájem širokých kruhů vzbuzen je neméně nežli zájem církve, která nad čistotou učení musí bdíti. Věc se probéře se všech stran a pravda na konec se objeví. Tím věc je vlastně rozhodnuta; prohlášení papežské tvoří toliko poslední stupeň, poslední potvrzení.

2. To je vývoj našeho dogmatu, podaný v hlavních a všeobecných rysech. Nahlédněme do ústního podání nyní blíže.

Dvě myšlenky táhnou se jako význačné rysy všemi starými spisy církevními: V celém ústním podání líčena jest P. Maria jako všestranně a naprosto čistá, bezhříšná, panenská, neposkvrněná matka Boží a pak jako nová, lepší Eva, nevěsta nebeského Adama a nebeská matka pokolení lidského. V těchto

dvou rysech je obsažena víra v neposkvrněné početí P. Marie. Mimo to hlásá ústní podání, počínajíc čtvrtým stoletím, výslovně naprostou neposkvrněnost P. Marie, takže křesťané měli nejen jakési neurčité ještě a jasně neohraničené vědomí o úplné svatosti P. Marie, ale zřejmě a výslovně si byli vědomi, že P. Maria jest všecka svatá, tedy také že je počata v milosti, t. j. bez dědičného hříchu. Ve východních církvích bylo toto vědomí zvláště živé a prošlo bez všelikého odporu stoletími. Už v 5. století měli tam svátek početí P. Marie, v němž naše tajemství bylo obsaženo, nejprve neurčitě, každým stoletím pak určitěji.

Předně tedy celým ústním podáním líčena je P. Maria jako naprosto svatá. Passaglia sebral ve velikém díle mnoho set takových míst ze sv. Otců a spisovatelů církevních staré doby. Tu je P. Maria nazývána stále: neposkvrněná, neporušená, čistá, zcela svatá, zcela nevinná, nejsvětější, nejkrásnější, nad anděly čistší, nevěsta Ducha sv. Jazyk řecký je nevyčerpatelný v nových a nových výrazech, jimiž neposkvrněná svatost P. Marie je líčena. A tyto výrazy hromadí spisovatelé měrou takovou, že více už ani nelze. Když na př. sv. Efrem Syrský nazývá P. Marii neposkvrněnou a čistší nad anděly, když píše: Ty, Kriste, a tvá matka jste jediní bez poskvrny, úplně a naprosto čistí, vyslovil jasně naše tajemství, nebo ani andělé ani Kristus neměli dědičného hříchu. Sv. Efrem jest jeden z nejstarších spisovatelů církevních. Před několika desítiletími vydal profesor východních jazyků na universitě vídeňské, protestant, některé jeho spisy v překladě, mezi nimi 12 modliteb k P. Marii. Z těchto spisů poznal, jak křesťané oné doby ctili P. Marii a že věřili v neposkvrněné její početí. Tento muž stal se proto katolíkem. Podobně jasně píše sv. Hippolit, mučedník z třetího století. Praví, že jako Kristus byl bez hříchu, tak i tělo své vzal si z neporušeného těla P. Marie. Neméně jasně vyslovuje se sv. Augustin v století pátém, pravě, že neměla vůbec hříchu. Však nechci vás unavovati citáty, jichž by nebylo konce. Dím pouze, že P. Maria bývá v nich přirovnávána co do neporušenosti a svatosti ke Kristu a Duchu sv. Věřili tedy křesťané prvních století křesťanských na východě a na západě, že P. Maria neměla vůbec hříchu a tudíž ani hříchu dědičného, že byla vždy milosti plná.

Totéž plyne ze sterých oněch míst, v kterých ji přirovnávají Evě a nad ni ji velebí. Eva byla matkou pokolení v hřích dědičný upadnuvšího; ona při tomto hříchu působila. P. Maria

je líčena jako pravý opak Evy. Jest to námět u sv. Otců a spisovatelů církevních velmi oblíbený. Již sv. Ireneus, Tertullian, Efrem Syrský a mnoho jiných tak píší, tedy mužové dob nejstarších. Sv. Efrem na př. dí: „Dvě nevinné, dvě dobré, Maria a Eva, sobě rovné stvořeny byly; ale jedna potom stala se příčinou naší smrti, druhá příčinou života našeho.“ Zprvu byly si tedy rovny, nebo Eva před pádem neměla hříchu prvotního. Pak se staly nerovnými, nebo Eva upadla do hříchu. Zde jest očividně řeč o hříchu dědičném. O P. Marii se dí, že v tom nebyla Evě podobna. Jak populární a obecná byla v oné době víra v neposkvrněné početí P. Marie, vidíme z toho, že bludař Julian vyčítal sv. Augustinu, že sám ničí učení církve o všeobecnosti dědičného hříchu, jelikož P. Marii z něho vyjímá. Chtěl tím poraziti sv. Augustina a uvésti jej na důkaz proti dědičnému hříchu, ale dal nám tím jen krásný důkaz, že křesťané pátého století věřili i v obecnost dědičného hříchu i v neposkvrněné početí P. Marie. Nejvíce a nejkrásnější svědectví o tomto článku máme však v církvích východních. V 17.stol. uvedl P. Besson třem východním patriarchům a jednomu arcibiskupu přes 200 míst z nejstarších mešních formulářů východních, svědčících pro neposkvrněné početí P. Marie ze všech východních církví. A hodnostáři uznali je nejen za správná, nýbrž písemně potvrdili, že východní církve vždy věřily v neposkvrněné početí matky Boží. Jiný učenec ukázal z ruských starých formulářů, že i Rusové tuto víru vyznávali. Nyní z odporu k církvi katolické ji popírají. Mimochodem a pro zajímavost podotýkám, že učení naše hájil také Luther, což dnešním protestantům není vhod. To my katolíci jednáme důsledněji. Víme-li, že některý článek jest nám od Boha zjeven, neměníme ho, byť nebyl každému vhod, nebo máme za to, že není dovoleno Pána Boha opravovati.

Uvedl jsem jen něco málo z ústního podání, nechtěje vás nuditi četnými a dlouhými citáty, ale i z toho, co jsem uvedl, jde jasně na jevo, že v církvi prvních století víra v neposkvrněné početí Panny Marie mezi křesťany žila, že ji tedy přijali od apoštolů, že jest to víra Bohem zjevená. Když čtu někdy nádherné hymny, modlitby a výklady z prvních století o P. Marii, zdá se mi, že my už ani nedovedeme tak horoucně o ní mluviti a psáti jako oni. Jaký to žár, jaká to víra, jaká hloubka, jaká opravdovost. Krásně o P. Marii a zcela v duchu sv. Otců psal u nás slavný náš král a otec vlasti Karel IV., dále věhlasný filosof český Tóma ze Štítného, rovněž mistr Jan Hus, vroucí

ctitel Matky Boží. Všichni dotýkají se zmíněného prve přirovnání mezi Evou a P. Marií. Zvláště slova Karla IV. jsou nadšená a horoucí a vyznávají aspoň nevědomě naše tajemství (Erben, Spisové Karla IV. 126 n). K nim druží se ctihodný Arnošt z Pardubic, který měl na počest Matky Boží celou knihu, v níž vyslovně dí, že hřích dědičný neměl na ní podílu (Mariale č. 13), že vyniká čistotou, krásou a svatostí nade všechny lidi a celé nebe, že toliko Bůh je v tom nad ní.

Klidně trvala tato víra v církvi do 12. století. Tehdy povstali proti ní první odpůrci. Byl to veliký spor, který zvláště v 13. století zachvátil veškerý učený svět. Mezi odpůrci jsou vynikající bohoslovečtí učenci, ano sám sv. Tomáš Akv. Jest to důkaz, že každý člověk je chybující, že každá pouze lidská autorita může blouditi. Kde by byla církev naše, kdyby se zakládala jen na přirozené učenosti a autoritě! Dávno byla by šla cestou, kterou jde vše, co je lidské, cestou bludů a chyb a pomíjejícnosti. Že za dvoutisíciletého trvání nikdy ve víře nezbloudila, je nejlepším důkazem, že za ní stojí ještě někdo jiný. Vynikající učenci a světci jako sv. Bernard a sv. Tomáš, pravá to světla světa, v této věci pobloudili, ale církev nikoliv. Duch sv. vedl ji bezpečně i přes jejich mínění k pravdě, která prohlášením Pia IX. na věky jest rozřešena. Přál bych vám, abyste se mohli probírati v starých spisech, jednajících o P. Marii. Tu byste viděli úctu, nadšení a lásku k ní, jakých žádné kázání nemůže dáti; tu byste čerpali z nich přesvědčení, jehož nikdo by nezviklal. Chceme aspoň prositi: Ty, Panno neposkvrněná, ty lilie bílá, ty zoro nebeská, ty dennice světlá, rozmnožuj víru a lásku naši.

* * *

Než ukončeme. Dne 8. prosince 1854 bylo naše dogma prohlášeno. Čtyři léta později, r. 1858, rozletěla se křesťanským světem zpráva o zjeveních, která má v Lourdech dívka Bernadetta Soubirous. Tisíce lidí hrnulo se tam, aby byli svědky toho, co se děje. Někdy bylo až 12 000 lidí přítomno, kteří udiveně pohlíželi na dívku u vytržení jsoucí. Dne 25. března téhož roku, v onen den, kdy arch. Gabriel pozdravil P. Marii slovy milosti plná, prosila Bernadetta nebesky krásnou paní, jež se jí zjevovala, aby jí řekla, kdo jest. Odpověděla: Jsem neposkvrněné početí. Na sta zázraků svědčí od té doby, že zjevení bylo pravdivé. Zatvrzelí nevěrci volají sice, není zázraků, ale proti skutečnosti marné jest všeliké popírání. Tisíce lidí vidělo tam na své oči zázračná uzdravení, lékaři a učenci

je zkoušejí vyznávajíce: zde jest prst Boží. A poněvadž P. Maria sama prohlásila: Jsem neposkvrněné početí, lze všecky divy právem bráti za potvrzení tohoto článku víry. Co nám naznačuje sv. Písmo, čemu učí ústní podání, jdoucí až do prvních století křesťanských, co prohlásil Pius IX. za zjevenou od Boha pravdu, to Bůh zázraky lourdskými potvrdil a dosud potvrzuje. Proto věříme i my. Odpírati takovým důkazům byla by nerozumná zatvrzelost, bylo by jednání slepce, který popírá slunce. My věříme radostně, poněvadž milujeme a ctíme Matku Boží. Nás nemusí nikdo přemlouvati nebo nutiti. Naše celá bytost praví nám: O, Matka Boží musí býti neskonale krásná a svatá, dokonalá a blažená, musí býti rozkoší a okrasou nebes. Máme jen jedno přání, abychom ji až do smrti vroucně milovali a jednou se s ní v nebi shledali.

XV. Co dává duši šťastný klid.

Žijeme v době samých nepokojů. Ptáme-li se, odkud tento politováníhodný zjev, odpovídají nám: Není rovnosti, dejte všem rovná práva a bude klid.

Řekly listy břízy: A co my máme stále býti ve vzduchu, hořeti v slunečním žáru, mrznouti v zimě, větrem se klátiti, kdežto kořen je v zemi skryt a hoví si v teple. I sletěly se stromu a zahrabaly se do země. Ale tam shnily a strom uschl. Řekly údové lidského těla, ruka, noha a ostatní: Co my se máme dříti a živiti žaludek, který si jen hoví a zažívá věci, kterých my svými mozoly dobýváme. I nedaly mu jísti. Ale zahynuly s ním.

Společnost jest organismus, v níž jedna část doplňuje druhou a všecky tvoří živý celek, na všech částech závislý. Všichni členové společnosti mají určité povinnosti a proto také určitá práva. Ale ani povinnosti ani práva nejsou stejná. Jiné povinnosti a práva má otec a jiné dítko, jiné muž a jiné žena, jiné pán a jiné jeho sluha, jiné zaměstnavatel a jiné dělník, jiné bohatý a jiné chudý, jiné zdravý a jiné nemocný. Úplná rovnost v povinnostech a právech je nemožná, nikdy nebyla a nikdy nebude Ani násilím se nedá provésti. Ani jí není třeba.

Jinde tedy třeba hledati příčinu stálých nepokojů. Kde jest? V lidském nitru, v rozumu jako bludné zásady, v srdci jako neukázněné žádosti a neúcta k ctnosti. Pohled do světa to potvrzuje. Všude vidíme nekázanost rozumu, nekázanast srdce a neúctu k ctnosti. Zjevené pravdy Boží jsou potírány, každý den přináší nové zásady, kterých už proto nelze usku-

tečniti, že si odporují; tři odvěcí revolucionáři, tělo, mamon, pýcha řádí s nezkrocenou prudkostí, ctnosti jsou v nevážnosti. Odtud stálé nepokoje.

Čeho je třeba? Kázně rozumu a srdce, úcty k ctnosti. Pojďme k jeslím a vizme, jaké poučení nám dává ten, jenž je zván kníže pokoje a při svém příchodu ohlašuje pokoj lidem dobré vůle. On je věčná moudrost i ví, co jest nám k blahu, on přeje nám štěstí a pomáhá nám k němu. Mluv božské dítko a rci, co vrátí společnosti mír a štěstí?

* * *

1. První poučení, které zaznívá z jeslí, týká se rozumu a jeho kázně. Zní: Podrobujte se pravdám a zákonům Božím.

Starý ředitel kůru říkával pěvcům a hudebníkům, dával-li slavnostní mši s dlouhou fugou, při níž se hlasy všelijak proplétají a honí: Přátelé, kdybychom se rozešli, u koruny se sejdeme. Mínil hudební korunu, t. j. delší prodlevu na notě korunou označené. Ve velikém koncertě lidského života, spletitějšího nežli největší fuga, stává se někdy, že lidé zabloudí, někteří do bludných zásad, někteří do prudkých vášní. Mýliti se, je lidské. Také hříchy byly a budou. Ale jedna věc musí zůstati pevná, svatá, nedotknutelná: pravdy od Boha zjevené, zákony od něho dané. Bůh stvořil člověka tak, aby jeho bytost byla v souladu s pravdami a zákony, jež ovládají vesmír vůbec a zemi zvlášť. Proto pochybění proti pravdám a zákonům Božím uvádí rozpor do nitra člověka a šíří se od něho do rodiny a do společnosti. Pak mizí pořádek, klid a štěstí. Ale tyto neduhy lze hojiti, jestliže pravdy a zákony Boží zůstanou nedotčeny. Tyto pravdy a zákony jsou jako koruna v hudbě, u nich se všichni zase sejdou a opraví na nich své chyby: mladí i staří, představení i poddaní, všecky stavy, krátce všichni lidé. Tyto pravdy jsou ten veliký a hluboký základ, na kterém spočívá blaho jednotlivců a celku. Dokud je uznáván, ctěn a chráněn, je společnost zabezpečena, nebo její neduhy, byť byly sebe horší, mohou býti a mnohokráte už také byly vyhojeny.

Podrobujte se pravdám a zákonům Božím, jest první poučení, které nám dává Kristus v jeslích. Je nesmírné důležitosti. Proto je dává příkladem. Syn Boží se podrobuje vůli Boží, fysickým zákonům světa, od Boha zjeveným, příkazům Starého zákona.

Od dob apoštolských říkáme ve Věřím v Boha: Věřím v Ježíše Krista, Syna jeho, totiž Boha Otce, jediného Pána našeho, jenž

se počal z Ducha sv., narodil se z Marie Panny. Když vznikaly proti této pravdě bludy a v křesťanstvu nastaly proto nepokoje, sešli se biskupové křesťanského světa na sněm v Nicaei r. 325 a potvrdili slavnostně, že tato nauka je od Boha zjevena, od apoštolů hlásána, v církvi od počátku věřena. Co z toho plyne? Že pravdy, které nám hlásal a zákony, které nám dal, jsou od Boha, že mají věčnou platnost, že kdo je přijímá, jedná podle Boha a k svému blahu, a že kdo se jim protiví, protiví se Bohu, pravdě, svému blahu. Veřejnost to tehdy uznala. Proto se vrátil do křesťanské společnosti mír. Soulad mezi člověkem a pravdami Božími byl obnoven, bludy po delším vzpírání pominuly, štěstí, spojené s mírem, se vrátilo. Ve francouzské komuně rozbili revolucionáři vrata chrámu, kde mnoho kněží a věřících trvalo na modlitbách. Revolucionáři volali: Ať žije revoluce! Křesťané odpověděli: Ať žije Kristus. Byli povražděni do posledního. To jest dílo těch, kteří o pustili pravdy a zákony Boží. Stali se zbabělými vrahy. Sto let trpí nešťastná tato země takovými nepokoji. Zdá se, že ani vítězství ve světové válce, k němuž jí celý svět dopomohl, nepřineslo jí klidu. Není možný pokoj a zdárný rozvoj tam, kde nic nestojí pevně, ani pravdy a zákony Boží. Utěšenější je příklad z minulosti této země. Kraji burgundskému zemřel král. Zanechal syna sotva rok starého. Poddaní přísahali mu věrnost. Nepřátelé užili nedospělosti následníkovy a vpadli do země. Burgundští postavili se na odpor. Vzali královské dítko do pole s sebou. Pověsili jeho kolébku na větev stromu. Vojínové, vidouce svého krále, vzpomněli si na přísahu a statečně bojovali. Kdykoli byli tísněni a ustoupili až k místu, kde visela kolébka králova, naplnili se pohledem na ni novou odvahou a vrhli se znova v boj. Na konec zvítězili a lupičské nepřátele zahnali.

My jsme povinni věrností tvůrci a pánu svému. Hle, jeho syn dlí jako člověk mezi námi. Nedejme se zviklati v pravdách a zákonech Božích. Syn Boží vtělený za ně ručí. Jsou nezbytný základ zdaru. Netrpme, aby byly znevažovány, podrývány, nahražovány bludnými a změnlivými zásadami domýšlivých a všetečných lidí. Burgundští by byli s králem ztratili i říši. Pravdy a zákony Boží spojeny jsou nerozlučně s božskou osobou Kristovou. Vyznávati neporušeně Krista jest vyznávati neporušeně pravdy a zákony Boží.

Milostný Synu Boží v jeslích, dej, ať tvá osoba a tvá slova jsou národu našemu posvátné, ať se v nich vždy zase sjednotíme ve víře a lásce, v touze a snaze po blahu a spáse všech.

2. Druhé poučení, které nám dává novorozený Spasitel, jest: měj své nitro v náležité kázni.

Po násilně potlačené revoluci je klid, ale tento klid se podobá sopce, která nechrlí právě lávu, než v jejích útrobách to vře. Trvalý pokoj nenastane, leč až svůdcové lidu jsou učiněni neškodnými. Tak jest také v duši. Víra a zákony Boží dávají sice pevný základ a jistotu, ale trvalý klid nenastane, dokud nejsou ukázněni tři hlavní revolucionáři nitra, žádost očí, žádost těla a pýcha.

Žádost těla je první škůdce. Má různá jména. Jednou se zove lenost, jindy obžerství nebo opilství, opět jindy smyslnost. Má těch jmen mnoho. Když se má modlit, cítí nechuť, když má jíti do kostela, je mu horko nebo zima nebo prší, když má konat těžší povinnost, naříká, když si má něco odepříti, plní se hněvem, když nemá požitku, po němž se mu zachce, je mrzut. Kdo tomuto povstalci povoluje, dostává se víc a více do jeho moci, až se stane jeho pánem. Hlásal svobodu od modlitby, povinnosti, pořádku, kázně a na konec ukázal se tyranem. Největší tyranství bylo vždy provozováno jménem svobody. Viděli jsme to na své oči a cítili při každém kroku.

Pohleďme k jeslím. Co vidíš, křesťane? Chudobu, nepohodlí, odříkání. A přec je to dítko šťastno a jeho matička září blahem. Jaké poučení! Tělesný člověk myslí, že by nemohl býti šťasten, kdyby nesloužil choutkám svého těla. Kdosi mi řekl, že nejnešťastnější měsíc jeho života byl, když bylo zavřeno divadlo. Bláhový! Jeho neukázněnost byla příčinou jeho nespokojenosti. Básník Weber dí krásně, že vinař ořezává výhonky, aby dostal plné hrozny. Velmi chybuje moderní výchova, že vypustila ze své osnovy nauku o zapírání, přemáhání sebe a cvičení v důležitých těchto ctnostech. Hračky, svévole, neukázněnost jsou špatná příprava pro životní boj. Kázeň těla je pramen zvedenosti, spokojenosti, krásných plodů, štěstí. Blahoslavení střízliví.

Druhý revolucionář je žádost očí, t. j. nezřízená touha po mamonu. Před válkou jsme čtli o důstojníkovi, jenž zdědil 50.000 zl. Bohatství vzbudilo v něm vášeň po mamonu. Vzal si dovolenou a řekl: Za rok se vrátím v čtyřspřežném voze. Hrál na burse. Měl štěstí, takže mu kolegové svěřovali své peníze, aby s nimi pro ně hrál. Za rok se vrátil, ale jako žebrák. Pozbyl nejen jmění svého, nýbrž i peněz druhů. Ach, co neštěstí plodí démon mamonu. Jidáše učinil zrádcem, krále vyssavačem národa, ministry zloději. Kdo působí drahotu? Kdo loupí a vraždí? Zpravidla jest to žádost očí.

Bláhový, kdo věří, že bohatství činí šťastným. Skýtá arci přemnohé výhody, ale štěstí dáti nemůže. To musíš míti v srdci. Jak jsi chudý, milý Spasiteli. Ani kolébky nemáš. Ležíš v jeskyni v jeslích. A nikdy nebylo lidí tak šťastných jako sv. Rodina. Jaké to kázání pro naši dobu, kdy démon mamonu uchvátil velikou část národa, takže poctivý člověk jest pomalu vzácností! Goethe řekl, že nikdo nemá potřebí tak moudrosti, jako člověk bohatý. Uč se u jesliček, nabudeš moudrosti, že ani mamon ti neuškodí.

Třetí povstalec je pýcha. Má také různá jména, jako ješitnost, pánovitost, ctižádost, slavomam, svéhlavost. Někdy dostupuje výše, že se staví nad Boha, jako pyšní andělé. Spisovatel Nietsche byl tak popleten slavomamem, že se měl za nadčlověka. V šílenství, jež ho stihlo, volal prý často: Jsem Bůh. O Napoleonovi vypravuje Fr. Coppé tuto věc. Napoleon byl v Římě. Právě se mu narodil syn. Byl na vrchole moci. Synovi dal do vínku trojí korunu. Byly vánoce. Napoleon nemohl opojením usnouti. Vedle v pokoji spal jeho synáček. Tu zahlaholily zvony na půlnoční. Tisíce lidí šlo se poklonit novorozenému Spasiteli. Napoleon vstal a vešel do ložnice svého syna. To byl jeho mesiáš, dědic jeho slávy. Tam stál a opájel duši slavomamem. Zanedlouho zvonily zvony zase. Byly to zvony od Vaterloo, kde moc Napoleonova byla potřena.

O, pýcha je děsný revolucionář. Kde se zahnízdí, není klidu a nemůže býti trvalého štěstí. Také béře milost Boží. Choďme k jeslím. Tam se Syn Boží ponížil a nic mu to neuškodilo, nýbrž právě svou pokorou stal se dobrodincem světa, sedí na pravici Boží a bude soudit živé i mrtvé.

To jsou tři revolucionáři v našem nitru, které třeba držeti na uzdě. Zaveďte kázeň u sebe a bude kázeň v rodinách, obcích, říších. Pak bude v nich i více míru a štěstí. Naplní se slovo: Pokoj lidem dobré vůle.

3. Však nestačí spoutati vášně, třeba také pěstovati ctnosti. Bez ctností se člověk podobá zahradě bez květů. A přece květy dodávají jí krásy. Také ve společnosti musí kvésti ctnosti. Byť měla nejlepší zákony, nejrozvitější umění, nejskvělejší vědu, zůstane-li bez ctností, bude zemí studenou, nebem bez hvězd, krajinou bez života. Jen ctnost dává trvale blaživé vědomí štěstí.

Bez kázně, dobrých zákonů, umění a věd nebyly ani národové pohanští. I krásné ctnosti lze u nich nalézti. Ale některé hrozné zjevy ukazují, že bez Krista není pravé lidskosti. Když byla

vykopána města Herkulanum a Pompeje, bylo viděti před domy řetězy, připevněné asi tak jako u nás při boudách na psy. Jimi byli přivázáni otroci. Při tomto pohledu se člověk otřese. O lidských obětech a jiných zjevech pomlčím.

Tu bylo třeba obnovy. Spasitel ji provedl. Láska je ctnost a jesle jsou nejčistší láska. Obětavost je ctnost a jesle ji ukazují. Dobrota srdce je ctnost a my ji v jeslích vidíme. Trpělivost je ctnost a jesle ji hlásají. Pokora je ctnost a jesle o ní vypravují. Syn Boží učinil se vzorem všech ctností a svítí jimi lidu. Kde jej znají a přijímají, tam vznikají Václavové, Ludmily, Vojtěchové, Prokopové, Janové, Anežky, skvoucí obrazy Pána Ježíše, největší okrasa Čech a požehnání země.

O, božský Vykupiteli, buď vzorem i našemu národu. Žehnej mu, aby vydával krásné květy, hojné muže a ženy svaté, představitele tvých ctností. Bude lidem dobré vůle a požehnaný pokoj upraví mu cestu k šťastnému rozvoji.

* * *

K třem věcem pobádají nás vánoční svátky: měj v úctě pravdy a zákony Boží, drž pevně na uzdě žádost těla, očí a pýchu, pěstuj si křesťanské ctnosti. Za tu snahu a práci slibují nám mír v nitru a ve společnosti, požehnání a štěstí. Narozený Spasitel to potvrzuje svým příkladem. Život člověka je boj mezi dobrem a zlem. Bojujme boj dobrý, přemáhejme zlo, milujme a pěstujme dobro. Každé vítězství rozmnoží naši vnitřní sílu a učiní nám další boje snazšími, každé vítězství bude krok k míru a štěstí, každé také zárukou velikého konečného vítězství, jež dá nám v odměnu věnec slávy věčné.

XVI. **Narození Páně.**

(Pokoj s Bohem, s sebou, s lidmi.)

Kristus Pán byl ohlášen v Starém zákoně jako kníže pokoje. Prorok Isaiáš zvěstuje: Maličký narodil se nám a syn dán jest nám, a učiněno jest knížectví na rameni jeho: a nazváno bude jeho jméno Podivný, Rádce, Bůh, Silný, Otec budoucího věku, Kníže pokoje (Is. 9, 6). Tak jej zvěstovali andělé nad Betlemem: Sláva na výsostech Bohu a pokoj na zemi lidem dobré vůle (Luk. 2, 14). Sám Spasitel pravil při poslední večeři: Pokoj zanechávám vám, svůj pokoj dávám vám, ne jako svět dává, já dávám vám (Jan 14, 27). Sv. Petr pravil při křtu setníka

Kornelia: Bůh poslal slovo synům israelským, zvěstuje pokoj skrze Ježíše Krista (Skut. 10, 36).

Ano, Kristus přináší pokoj s Bohem, s sebou, s lidmi všem, kteří jej přijímají. O tom chceme uvažovati. Novorozený Spasiteli, požehnej nám, abychom i my měli pokoj s Bohem, s sebou a lidmi.

* * *

1. Kristus Pán přinesl světu pokoj s Bohem.

Stará báje vypravuje toto: Když Prometheus vzal v nebi oheň a přinesl jej lidem na zemi, rozhněvali se bohové a umínili si, že se pomstí. Nepřáli totiž lidem tohoto dobrodiní. Nejmocnější z nich učinil ženu, oblékl ji v bílé, lesknoucí roucho, přes obličej položil jí drahocenný závoj a kolem boků zlatý pás, ověnčil ji květy. Do rukou jí vložil zlatou mísu s příklopem. Potom zavolal ostatní bohy a každý vložil do mísy nějaký zlý dar, jeden nemoci, druhý mor, třetí války, čtvrtý hlad, pátý smrt. Jen jediný měl s lidem slitování a vložil na dno mísy dar dobrý, naději. Pak poslali ženu, jež se zvala Pandora, na zem, aby dary v míse uložené rozdala lidem. Pandora tak učinila. Když viděla, jaké dary vycházejí z její nádoby, zalekla se a zavřela rychle víko. Ale všecky dary již vyletěly, jen jediný zůstal v míse, naděje.

Z této báje slyšíme slabý, ale zkomolený ohlas pravdy o dědičném hříchu. Hříchem dědičným přetrženo bylo přátelství, jež pojilo Boha s lidem. Následkem dědičného hříchu rozpoutaly se vášně, které zplodily bědy, o nichž staré báje mluví. Ale příčinou hříchu a běd nebyla závist Boží, nýbrž závist ďáblova. Od té doby vládl na zemi hřích takořka neobmezeně. Lidstvo cítilo jeho jho a volalo po osvoboditeli, ale jeho volání znělo beznadějně, nebo vidělo, že si samo pomoci nemůže. Bůh udržoval naději na Vykupitele. Když pohané na něj zapomínali, vyvolil si národ israelský a zachovával naději na něj skrze proroky.

Když nastal čas, přišel Vykupitel. My stojíme radostně u jeho kolébky. Přišel ten, jenž zjedná zase mír mezi Bohem a lidmi. Učiní zadost za hříchy a zaslouží milost, která duši vrátí synovství Boží. Zřídí sv. svátosti, jimiž se očišťujeme od hříchu dědičného a hříchů osobních, jimiž spojení s Bohem v sobě upevňujeme a rozmnožujeme, jimiž nabýváme práva na přátelství Boží a věčnou blaženost. Kristus zjednal tak mír mezi Bohem a lidem a každý, kdo chce, může vstoupiti do synovského poměru se svým tvůrcem a pánem.

Díky tobě, božské dítko. Kéž nikdy neporuší hřích naše přátelství s tebou a s tvým Otcem.

2. Kristus Pán přinesl nám mír v duši.

Stará báje vypravuje, že žil na světě člověk, který se bál svého stínu. Pohlédl za sebe, viděl svůj stín, ulekl se a dal se na útěk. Než hle, stín utíkal za ním. Obrátil se napravo, jeho stín též; obrátil se nalevo, jeho stín jej následoval. I utíkal a utíkal jako zběsilý, až vysílením padl. To je obraz hříšníka, jejž trápí hřích. Písmo dí, že hříšníci nemají pokoje (Is. 48, 22). A to se plní, leda že by pozbyli již mravního vědomí. Nero byl milý a spokojený, dokud byl dobrý. Když se dopustil vraždy na své matce, byl jeho klid ten tam. V noci vyskakoval z lůžka a volával o pomoc, mnohá maličkost plnila jej zděšením. Ubíjel svůj nepokoj rozmanitými výstřednostmi, ale odstranil jej toliko na chvíli. Věru politováníhodný muž, obklopený mocí a nádherou celého světa. Ale sám byl vinen. Hříšník také nemívá pokoje, dokud se se svým svědomím nevypořádá. Pohlédne-li na zemi, ví: musím ji opustiti. Pohlédne-li do pekla, vidí oheň věčný. Kam má utéci? Na lůžko? Hřích spí s ním. Do zábavy? Hřích jde tam také. Do zátiší? Ach, běda, tu trápí nejvíce, nebo mysl se k němu stále vrací. Ve dne, v noci, v samotě, společnosti, všude vidí ho oko Boží a kárá jej. Kde má hledati pokoje? Není takového místa ani na zemi ani na onom světě. Lidé ho mohou těšiti, svatí se mohou za něho přimlouvati, andělé ho mohou chrániti před úrazem, ale pokoje mu dáti nemohou, nebo nemohou odstraniti hřích z duše jeho.

Hříšník, jenž cítí svou vinu, je jako Ahasver, o němž praví báje, že se dopustil vraždy a že proto nemůže umříti. Bloudí světem, touží po klidu, jejž by mu dala smrt, ale marně. Hříšníku, jenž cítí svou vinu, je jako králi, jenž byl stále smuten. Proč jsi, pane, stále smuten? pravil k němu soustrastně věrný sluha. Což nemáš všeho hojnost? Požívej, raduj se. Král posadil sluhu k tabuli, opatřené nejlepšími pokrmy a nápoji, na svůj trůn. To se sluhovi líbilo. Než tu pohlédne vzhůru a vzkřikne. Nad jeho hlavou visí meč, vlasem přivázaný. Chce vyskočiti a utéci, než pod sebou vidí propast. Smilování, králi, volá bled a chvěje se. Ty ses divil mému smutku, pravil k němu král. Věz, že nade mnou visí meč Boží spravedlnosti a pode mnou propast věčného ohně. Toť obraz hříšníka.

A není pro něj pomoci? Není nikoho, kdo by mu vrátil mír do duše? O jest. Pán Ježíš dává pokoj. Ejhle, Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa, pozdravil jej sv. Jan Kř. a zvěstoval

tím radostné evangelium všem, jež trápí hřích. Ach, kolika lidem vrátil pokoj duše, ale vždy tak, že jim odpustil hříchy. Po zmrtvýchvstání řekl apoštolům: Pokoj vám. Potom na ně dechl a pravil: Přijměte Ducha sv., kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadrženy jsou (Jan 21, 22). To byla památná chvíle, kdy ustanovil svátost, jež dává duchovně mrtvým zase život. Rozhřešení ničí vinu hříchu v duši. Nepřikrývá jí jen, nýbrž ničí a to úplně. Tím vrací se do duše mír, nebo jest zase Boží, usmířena, dítkem Božím, dědičkou království. I v nebi jest nad obráceným radost a nebešťané mu žehnají. Podobenství o ztracené ovci zakončil Pán slovy: Pravím vám, že tak větší bude radost v nebesích na jedním hříšníkem pokání činícím, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují (Luk. 15, 7).

Díky tobě, Pane Ježíši, i nám jsi dal ve zpovědi často sladký mír do duše. Kéž žádný hřích ho z ní už nevypudí.

3. Kristus přinesl nám pokoj s lidmi.

Snad si myslíte: Pokoj? Ach, na světě ho není. Jen se trochu rozhlédni. Děti se sváří při hře, žáci se perou ve škole, vzrostlí jsou samý soud, nadávky, nepřátelství, poslanci perou se na schůzích a ve sněmovně, národové v krvavých válkách. Silnější utiskuje slabšího, pán zkracuje dělníkům mzdy, dělníci stávkují pánovi, veliký kapitál ničí malé řemeslníky, jednotlivé strany bojují proti sobě všemi prostředky. Pohlédni kam pohlédni, všude boj. K tomu přistupují boje náboženské, politické, sociální. Ani v rodinách není pokoje, jak ukazují množící se rozluky. Ne, na světě není pokoje mezi lidmi.

A přece pravím, že Bůh přinesl pokoj mezi lidi. Anděl nad Betlemem dodal: lidem dobré vůle. Kde není dobré vůle, není pokoj možný. Ale tam nepanuje Kristus, tam vládne Beliál, svět, mamon, tělo, pýcha. Kde je dobrá vůle, tam přináší Kristus pokoj i s lidmi. Duch Kristův naplnil první věřící a jak se chovali k sobě? Byli jedna duše, jedno srdce. Žili v míru, navzájem si pomáhali, takže nikdo netrpěl nouze, jednomyslně trvali v chrámě (Skut. 2, 42 n). Podobně bylo všude. Jak se chovali v pronásledování? Hájili se mocně, ale jen slovem, nikoliv mečem. Uvězněným pomáhali, za mučedníky se modlili, jejich ostatky ctili. A katané? Těm odpouštěli, za ně se modlili. Křesťané měli mír se všemi, nebo všecky milovali v Kristu, všem přáli časné blaho a spásu věčnou, byli v jednání s jinými trpěliví, snášeli cizí chyby, nenadávali, neklamali jiné, neutiskovali nikoho, rádi jiným posloužili, nikomu se nemstili.

Tak přinášeli všude pokoj a mír. To se opakovalo vždy, když víra Kristova vládla v srdcích lidu. Tehdy i celé říše měly pokoj a spravedlnost vládla v nich, jako za sv. Ludvíka ve Francii nebo Karla IV. u nás. Plnilo se, co pravil Pán Ježíš, když rozesílal apoštoly kázat po dědinách. Vcházejíce do domu, pozdravte jej řkouce: Pokoj domu tomuto: A bude-li dům ten hoden, přijde pokoj váš na něj, pak-li nebude hoden, pokoj váš vrátí se k vám (Mat. 10,12 n).

Ano, Kristus přinesl pokoj lidem, ale musí ho býti hodni. Do jaké míry tento pokoj je možný, ukazují přemnozí svatí, kterým nic nedovedlo vzíti smířlivost, trpělivost, ochotu odpouštěti. Sv. Františku Sal. přinesli mezi kázáním dopis. Sv. biskup maje za to, že jde o neodkladnou věc, dopis přečetl. Aniž dal najevo nejmenší pohnutí, kázal dále. Po kázání se ptal, kdo dopis přinesl. Byli to dva advokáti, najatí proti němu. Dopis byl samá potupa, výčitka, obvinění. Sv. František šel k nim, padl na kolena, prosil je za odpuštění, že je pohoršil, poté ukázal, že na výtkách není ani zbla pravdy. Advokáti byli zahanbeni a prosili sv. biskupa za odpuštění. Od té doby žili s ním v míru, prokazujíce mu nelíčenou úctu. To jest příklad z tisíců.

* * *

Vykládal jsem, že Kristus přinesl světu mír s Bohem, s sebou, s blížními: Mír, pokoj, aj, toť je milá zvěst. Kde je mír, je Bůh, požehnání, štěstí. Vítej nám, něžný poslíčku míru. Kéž se aspoň tyto dny vyplní přání tvého srdéčka a sladký mír oblaží všecka srdce.

V rodině, jíž umřel otec, se ptali synáčka, co by chtěl k Ježíšku. Odpověděl: Kalich. Jakže, divila se matka, kalich? K čemu pak, prosím tě, dítě? Budu sloužiti za otce mši sv. Budu sloužiti tři, jako kněží o vánocích a na dušičky. A za maminku nebudeš sloužiti? Ne, maminka nesmí umříti. Matička ho políbila a koupila mu kalich. Ale dítko přece vykopalo matce hrob, nebo se s lety změnilo a působilo jí zármutek, jenž sklátil ji v hrob. V dvacátém roce věku byl syn duševně a tělesně zničen. Zase byl štědrý večer. Nešťastník myslil na smrt a pohrával si smrtící zbraní. Tu ho volá hospodyně k stromečku. Byl takový jako před dvaceti lety. Hovorná žena vypravovala mu o otci a matce. I to mu připomenula, jak si vyžádal kalich a sloužil za tatíčka tři mše sv., rovněž co řekl matce. To byla nebeská rosa do vyprahlého srdce. Poklekl a zaštkal v slzách. Díky tobě, Jezulátko, jsem zachráněn. A mír,

takový mír, o němž praví apoštol, že převyšuje lidské pomyšlení, zavítal do jeho srdce.

Narozený Spasiteli, kníže pokoje, dej všem mír s Bohem, s sebou, s lidmi, ať každý zakusí něco z nebeského štěstí, nebo z nebe je a do nebe vede. Ať se všecka srdce spojí ve vděčné písni: Narodil se Kristus Pán, veselme se, z růže kvítek vykvet nám, radujme se.

XVII. Význam obřízky.

Osmého dne bylo dítko Panny Marie obřezáno a dostalo jméno Ježíš.

Obřízka byla na rozkaz Hospodinův zavedena Abrahamem a naznačovala smlouvu, kterou Bůh s ním a s jeho pokolením uzavřel. Konala se osmého dne po narození chlapce, zpravidla od otce nebo od blízkého příbuzného. Obřízka byla starozákonní svátost, kterou byl chlapec přivtělen do národa, podobně jako novozákonní křest přivtěluje do církve, ale milosti, jako křest, vykonaným úkonem neudělovala, nebo byla jen nástinem novozákonní svátosti. Obřad obřízky se konal doma v rodinném kruhu. Když přestal Starý zákon, přestala i ona. Pán Ježíš se obřadu podrobil proto, že byl slíben a poslán vyvolenému národu. Byl to jeho první zevní spasitelský čin.

Při obřízce dostal, jak jsem pravil, jméno Ježíš, t. j. Spasitel. Církev, uvádějíc nám dnes tuto událost na mysl, pozdravuje nás jménem Ježíš. Naznačuje tím, že Ježíš nás má provázeti na cestě novým rokem a nás vésti cestou spasení vstříc k věčnému cíli. Když tak činí církev, nevím ani já nic lepšího, co bych vám přál k novému roku, nežli aby Kristus byl vaším vůdcem, chránil vás pobloudění, těšil v soužení, utvrzoval v milosti. Budeme uvažovati o obřízce Páně. Úvaha naše potvrdiž nás ve věrnosti k Spasiteli. A ty, Kriste, rač nám požehnati!

* * *

1. Obřezání Páně ukazuje, že Pán Ježíš je pravý člověk.

Obřízkou volá k nám: Jsem člověk jako vy. Jsem tělo z těla vašeho, krev z krve vaší. Mám srdce jako vy. Zármutek mne dojímá jako vás, dovedu plakati slzy jako vy, radovati se podobně vám. Jsem jeden z vás, vy jste moji bratří a přátelé. Taková slova z úst Syna Božího jsou zajisté potěšitelná. A nejen potěšitelná, nýbrž také svrchovaně čestná. Zahradník vštěpuje na planou růži zušlechtěný štěp a z planého výhonku se stává

krásná růže. Syn Boží přijal naše člověčenství, nebo obráceně řečeno, spojil naše člověčenství s božstvím. Zdaliž není tím zušlechtěno, povzneseno? Je a to způsobem, že si nelze mysliti vyššího. Toto naše člověčenství v Kristu je nyní v nebi na pravici Boží, oslavené neskonalou a nehynoucí dokonalostí. Už není mezi námi a tvůrcem přehrada. Je tu bytost, která je Bůh a člověk zároveň. Kristus pozemský je nejvyšší lidský vzor, Kristus nebeský ukazuje nám cíl, k němuž jsme povoláni. Na zemi ukazuje nám cestu k nebi, v nebi nám pomáhá, abychom po ní dobře kráčeli. Rceme tedy dnes, v den nového roku: Pane Ježíši, ty ses stal jedním z nás, abys nám byl vůdcem, pomocníkem, cílem. Budeme kráčeti za tebou.

2. Kristus Pán se obřízkou přivtělil do určitého národa, do určitého vyznání, do určité vlasti. To je druhá věc, kterou nám obřízka ohlašuje.

Při stvoření světa byla činna bytost Boží, tedy Bůh Otec, Syn a Duch sv. Hle, věčné Slovo, které stvořilo národy, země, jazyky, které rozumí všem řečem a čte ve všech srdcích lidských nejtajnější myšlenky, vstupuje člověčenstvím do určitého svazku národního. Obřízka přivtělovala, jak jsem již podotkl, k israelskému národu. Kristus, jenž vlastně není ani Židem ani Řekem ani Římanem, který je ideálem všech lidí, přizpůsobuje se zvykům určitého národa. Nejvyšší vzor všeho lidstva patří určité národnosti. Tím vyvrací nauku těch, kteří praví, že národnost je přežitek, překážka pokroku, věc bezcenná ano špatná, kteří hlásají nějaké vyšší člověčenství, nějakou neurčitou lidskost. Kristův příklad dí: Buď ideálním člověkem, ale člověkem svého národa. Kristus Pán se přidal k určitému vyznání a plnil věrně jeho požadavky. To učinil ten, který sám je předmětem víry a náboženství, sám chrámem, oltářem, pramenem posvěcení a spásy. Tím vyvrací nauku těch, kteří praví, že býti bez určitého vyznání je pokrok, a opouštějí církev od Krista zřízenou. Při tom pomíjím mlčením, že bez víry v Krista a v jeho církev není spásy, bez přijímání svátostí od něho ustanovených není odpuštění hříchu a posvěcení duše. Co řeknou odpadlíci, až přijdou před soud Kristův? Kristus si vyvolil určitou zemi za vlast a působil v ní. Víme, že ji miloval. Nad zkázou Jerusalema plakal, v zahradě Gethsemanské nejprudší bol mu působilo, že vlast ho nepřijala a proto zahyne. Tím vyvrací nauku těch, kteří pohrdají vlastí, kteří místo aby jí sloužili, ji vyssávají, vzpourami podkopávají, zrazují, kteří se hlásí k heslu: ubi bene, ibi patria, má vlast je tam, kde se dobře mám.

Tak nám obřízka praví: Buď v novém roce ideálním člověkem, ale buď ideálním člověkem svého národa, katolické církve, své vlasti.

3. Obřízka byla, jak jsem pravil, svátost Starého zákona. Pán Ježíš se jí podrobil. A nejen jí, Pán Ježíš plnil věrně všecky předpisy zákona. Kterýsi král pravil, že chce býti prvním poddaným, t. j. prvním plnitelem zákonů své říše. Tak Pán Ježíš skutečně jednal. Ten, jenž jako Bůh upevňoval hvězdy na nebi, který vodám vyměřoval dráhy, který do každé byliny vložil zákon vývoje, ten, stav se člověkem, plní věrně předpisy zákona. Pravil a právem: Já jsem pán soboty (Mat. 12, 8, 17, 25), ale zachovával ji. Pravil a právem, že není povinen platiti daň chrámovou, ale učinil div, aby ji Petr mohl zaplatiti. Kristus chodil do synagogy, putovával na svátky do Jerusalema, konal s apoštoly obět velikonočního beránka, bránil se proti výtce, že neplní zákona. Toto jednání Páně volá mocným hlasem všem křesťanům: Buďte i vy plniteli zákona. Vážné napomenutí, zvláště pro naši dobu.

Vidím, že úcta před zákonem valně poklesla. Že poklesla před zákony světskými, se nedivím, nebo bývají často špatné. Mám na mysli přikázání Boží a církevní. Kdysi se říkalo, že jsou dobrá pro lid, aby byl udržován v bázni Boží, v mravnosti a v pořádku; pro vzdělance, boháče a pány že se nehodí. Lid si řekl: Nejsou-li pro vás, nejsou ani pro nás, nebo jsme lidé jako vy. Co řekli, také prováděli. Tak jsme dospěli tam, že kdekdo se povyšuje nad Boha, Krista, církev. Syn Boží se podrobuje zákonům a svědomitě je plní, člověk dí: co mi do postu, neděle, svátku, posvátnosti manželské, nedotknutelnosti majetku a života. Jsem pánem, co chci, plním, co nechci, neplním. A to máme ještě strážníky, soudce a žaláře. Jak by to vypadalo na zemi bez nich! A zdali stačí, bude-li neúcta k Bohu a tato pyšná svémocnost pokračovati? Tak nám obřízka Páně volá: Jdeš do nového roku, rozmnož v sobě bázeň Boží, úctu před zákonem a svědomitost. Ježíš buď ti příkladem.

4. Obřízka byla výrazem smlouvy Hospodina s lidem; posvátný obřad lidu připomínal, že je lidem Božím, že se má káti z hříchu, zbožně žíti, Hospodina milovati. Obřízka tělesná byla obrazem obřízky srdce a napomenutím k ní. Mojžíš pravil k lidu: Hospodin Bůh tvůj obřeže srdce tvé i srdce potomstva tvého, abys miloval Hospodina, Boha svého, celým srdcem a celou duší svou (5 Mojž. 30, 6). Spasitel pravil jednou o Židech, že jsou neobřezaných uší. Měla tedy obřízka také mravní vý-

znam a značila ušlechtilou zbožnost. Pán Ježíš konal hojné skutky nábožnosti, mnoho se modlil, dojemně mluvil o svém nebeském Otci, myl apoštolům, aby je učil pokoře, nohy, plnil věrně vůli Boží. Pán Ježíš je vzor muže ušlechtile nábožného. A on nepotřeboval skutků nábožnosti, aby se posiloval proti pokušením, nebo k němu neměly přístupu, aby se uchránil hříchu, nebo byl bezhříšný, aby vytrval v horlivosti, nebo měl nejvyšší stupeň lásky z blaženého patření na Boha. Činil je, že podle člověčenství byl tvor, jenž je povinen ctíti svého tvůrce, zvláště pak, aby nám byl příkladem. My skutků nábožnosti potřebujeme. Nám je třeba volati denně: Smiluj se nade mnou, Pane!... Srdce čisté stvoř ve mně, o Bože, a ducha přímého obnov v útrobách mých... Ježíši tichý a pokorný srdcem, učiň srdce naše podle Srdce svého. Nám je třeba poslouchati slovo Boží, choditi na mši sv., přijímati sv. svátosti.

Tak obřezání Páně nám praví: Stojíte na prahu nového roku. Bude váu bojovati s pokušením. Máte v novém roce rozmnožiti posvěcující milost v srdci, jež je obrazem naší dokonalosti. Buďte horliví v skutcích nábožnosti, nebo jimi zkvétá náš duchovní život.

5. Při obřízce prolévalo se něco krve. Nechybíme, pravíme-li, že se jí Pán Ježíš podrobil také proto, aby naznačil, že procedí na naše vykoupení svou krev. Ta kapka krve, již obětoval za nás Bohu při obřízce, byla červánkem krve, jež poteče v zahradě, při bičování a ukřižování. Jméno Ježíš, jež bylo tehdy dítku dáno a jež značí tolik co Spasitel, provází významně posvátný obřad. Tak nám dnešní den připomíná největší děj světa, vykupitelskou obět Pána Ježíše, kterou přinesl Otci na kříži na vykoupení světa. Ponížil se, píše sv. Pavel, a proto ho Bůh povýšil a dal mu jméno, které jest nad všeliké jméno, aby v jménu Ježíšově pokleklo veškeré koleno nebešťanů, pozemšťanů i těch, kteří jsou v podsvětí, a aby každý jazyk vyznal, že Pánem jest Ježíš Kristus ke slávě Boha Otce (Fil. 2, 9 n). S tímto svatým jménem chceme vstoupiti do nového roku, aby jednou, až nastoupíme cestu do věčného života, znělo z našich úst. Zbožní křesťané se pozdravují pozdravem: Pochválen Pán Ježíš. Náš nový rok budiž k chvále božského vykupitele.

* * *

Obřezání Páně, jež se dnes připomíná v evangeliu, poskytlo nám několik poučení. Ukázalo nám, že Pán Ježíš je pravý člověk, že ctil národ, náboženství a vlast, k nimž se přivtělil, že

plnil věrně příkazy zákona, že konal skutky nábožnosti, že naznačil prolitím krve a přijatým jménem vykupitelskou obět na kříži. My jsme si z toho vzali případné povzbuzení. Já vám přeji a za to také Boha prosím, aby se tato poučení stala v novém roce skutkem. Páne Ježíši, buď nám učitelem, ochráncem, vůdcem. Ať tvé jméno zní vroucně v našich srdcích a z našich úst. Zbožná dušička přemýšlela po zaopatřování, co řekne, až po smrti přijde do nebe. Vím, co řeknu, pravila u sebe. vstoupím tam s pozdravem: Pochválen buď Pán Ježíš Kristus. Všichni umřeme, někteří snad v tomto roce. To sv. jméno uvede po zbožném životě i nás tam, kde svatí vzývají Spasitele svého, a my se k nim radostně přidáme.

XVIII. **Poučení z obřízky.**

Začínáme rok 19... Lidé přejí si štěstí. Je to pěkný zvyk, nebo přáti jinému ze srdce blaho, je dobrý skutek. Kéž máme také moc, abychom své přání mohli uskutečniti. Aj, co krásných darů by se sneslo dnes na zem! Můžeme jen přáti; nanejvýše můžeme přidati nějaký dárek. Štěstí závisí hlavně na nás samých. Pohanského mudrce Sokrata se tázali, má-li perského krále za šťastného. Tázaný odpověděl: Nevím, mnoholi má moudrosti a ctností. Aristotela, největšího myslitele pohanského se ptali, kdo je nejblaženější člověk na světě. Slavný filosof napsal jako odpověď spisek, jenž se zove etika Nikomachova. Vykládá v něm, že nejblaženější je ten, kdo má nejvíce ctností. Hle, i pohané poznávali, že se šťastným musí učiniti každý sám, totiž moudrostí a ctnostmi.

Naším učitelem je Kristus. Co praví on? Volá: Blahoslavení chudí duchem, blahoslavení pokojní, blahoslavení čistého srdce, blahoslavení, kteří trpí pro spravedlnost. Však znáte jeho velikolepé náhorní kázání. Také dnešní svátek dává nám pokyn, jak si lze zabezpečiti štěstí. Zove se Obřezání Páně. Obřízka je obřad starozákonní, předobraz našeho křtu. Otažme se, proč se mu Pán Ježíš podrobil, a odpovězme si na tuto otázku. Nalezneme v odpovědi poučení o tom, co přináší štěstí. Sv. Pavel přeje věřícím pokoj Boží, převyšující všecko pomyšlení. Pane Ježíši, požehnej nám, abychom v dnešním tajemství poznali zdroj Božího pokoje, jenž dává štěstí.

* * *

1. Když se Abraham oddělil od pohanského prostředí, nařídil mu Hospodin, aby se jeho mužské pokolení obřezávalo. Tím se potomstvo Abrahamovo rozlišilo i zevně od ostatních národů a uvnitř sjednotilo. Obřízka stala se znakem, který označoval příslušníky určitého národa. Když Mojžíš přijal na Sinai od Boha zákon úmluvy, byla v něm také obřízka (1 Mojž. 17, 1; 2 Mojž. 17, 10 n). Jako my se stáváme křtem členy církve, tak se Israelita stával obřízkou členem svého národa. Byla to svátost Starého zákona. Nemusím zajisté podotýkati, že mezi svátostí starozákonní a novozákonní je podstatný rozdíl. Křest uděluje posvěcující milost vykonaným úkonem, obřízka nikoliv. Ale posvátným úkonem byla. Pamatovala na zaslíbení, daná vyvolenému národu, zvláště na zaslíbení, že z něho vyjde Mesiáš, a Bůh při ní očišťoval duši od dědičného hříchu, nikoliv skrze úkon, nýbrž podle svého milosrdenství. Obřízku vykonával otec osmého dne.

Proč se podrobil tomuto obřadu Pán Ježíš? Dědičného hříchu neměl a zaslíbení se v něm naplnila, nebo byl slíbený Mesiáš. Učinil tak patrně z poslušnosti k nebeskému svému Otci. Bůh slíbil, že Mesiáš vyjde z národa israelského. Přijal tedy Kristus obřízku, aby byl skutečným členem národa; bez ní nebyl by za jeho příslušníka pokládán. Tím se také podrobil celému zákonu Mojžíšovu. Víme, že jej věrně plnil, opomíjeje toliko neoprávněné farisejské přívěsky k němu. Sv. Tomáš Akv. přidává ještě důvod vhodnosti. Praví asi takto: Adam hřešil a uvedl lidstvo do zkázy neposlušností, přestoupiv lehký zákon Hospodinův, nejísti z jednoho stromu. Sluší se, aby druhý Adam, Vykupitel Ježíš Kristus, napravil neposlušnost vynikajícím příkladem poslušnosti. Zároveň naznačil, že vykoná vykoupení způsobem krvavým.

Tolik o úkonu. Nyní se táži: Co praví svatý úkon nám? Připomíná každému z nás: jsi pokřtěn a byls křtem přivtělen k církvi, k národu dvojnásobně vyvolenému. Křtem přijal jsi nauku a zákon křesťanský, sladké a spasitelné jho Pána Ježíše. Buď poslušen jako Kristus. Stůj pevně ve víře jeho sv. církve, plň věrně a radostně, co od tebe žádá. A do tvého srdce zavítá onen pokoj Boží, o němž praví apoštol, že převyšuje všecko pomyšlení. Zdali takový pokoj dává štěstí? Celý svět, pohanský i křesťanský, praví, že v pokoji duše záleží veliké blaho. Pokoj duše, jenž plyne z plnění zákona křesťanského, je podle sv. Pavla pokoj Boží, převyšující všecko pomyšlení. Sv. Pavel to mohl říci, nebo jej zakusil. Ač byl přetížen pracemi, ač

zakusil mnoho zlého, jako mrskání, žaláře, pronásledování, nevděk, oplýval vnitřní útěchou, jež byla někdy taková, že ji skoro nemohl snésti.

Že poslušnost dává klid, každý vidí. Poslušnost znamená pořádek, neposlušnost nepořádek, ale pořádek značí mír, nepořádek nepokoj. Co by se stalo, kdyby si jednou řekla hvězda: Co já budu putovati stále touž cestou? dám se cestou jinou. Rovnováha hvězd by se porušila a vznikl by zmatek, o němž si nelze učiniti ani představu. Na štěstí musí hvězda poslouchati. Co by se stalo v rodině s několika dětmi, kdyby synové a dcery vypověděli poslušnost? Ti by to mohli učiniti, ale oni toho neučiní, nebo vědí, že by zmařili štěstí rodiny a také své. Tvůj život má rovněž vykázané dráhy, ne sice tak nesvobodné jako hvězda, ale přece. Ty víš: zákon Boží tuhle cestu nařizuje, tu radí, tu dovoluje, tu zakazuje. Tvá duše je také jako rodina, nebo jest v ní mnoho myšlenek a citů. Zdali může býti v tvém nitru pravý a blahý klid, jestliže se vydáš na cestu zakázanou, jestliže myšlenkám a citům dáš volnost na všecky strany? Není to možné, nebo v něm budou nepořádky. Za to čím více se upevníš v zákoně Božím, tím bude v tvém srdci větší pořádek a klid, až dostoupí k pokoji, o němž píše sv. Pavel, že přešuje všecko pomyšlení.

První poučení, jež nám dává obřezání Páně, jest: buď poslušen Otce svého. Tím nabudeš klidu duše, jenž ti nastávající rok osladí hojnou útěchou.

2. Ještě lze uvésti jiný důvod, proč se Pán Ježíš podrobil obřízce. První týkal se Otce jeho, tento týká se nás. Spasitel přijal obřad z lásky k nám. Naznačil jím, že nastupuje svůj vykupitelský úřad. Prorok klade mu do úst slova: Obětí krvavých ani darů jsi nechtěl, ale tělo jsi mi připravil, oběti zápalné a za hříšné nelíbily se tobě; tu jsem mu řekl: hle, přicházím,.., abych vykonal vůli tvou (Žid. 10, 5 n). Dnešní den o tom podává důkaz první kapkou krve, kterou prolil. Asi za měsíc bude představen v chrámě a to bude jako doplnění dnešního obřadu, nebo tu bude knězem Bohu obětován.

Tažme se: Zdali víš, Božské nemluvňátko, co béřeš na sebe? Zdali víš, že ti bude prchnouti do Egypta, že budeš pracovati v potu tváři, aby sis vydělal chléb, že budeš sice od lidu milován, ale od fariseů nenáviděn, že na konec umřeš na potupném kříži? Spasitel odpovídá: Ovšem to vím. Jsem beránek, jenž sejme vaše hříchy. A učiním to rád, nebo vám chci otevříti nebe, ukázati cestu k němu a dáti vhodné prostředky na ni.

Zasvěcuji tomuto dílu celý život. Otažme se ho: A nebudeš nešťasten? Vždyť by sis mohl zvoliti život pohodlnější a vykoupení méně bolestné. Spasitel odpovídá: Budu míti trpké chvíle bolu, ale nešťasten nebudu. Obět podle vůle Boží může býti těžká, ale nečiní nešťastným, nýbrž naopak blaží. Veliký a vznešený cíl nemůže býti bez obětí, ale výsledek stonásobně je nahradí. Už teď plesám při myšlence, že vládce tohoto světa bude přemožen, že se země naplní dítkami Božími a nebe blaženci. Tato radost má poroste každým dnem a bude, až dílo dokončím, nevýslovná.

Tak by k nám mluvil Kristus. Nuže, jaké poučení si vezmeme z obřezání Páně pro nastávající rok? Syn Boží zasvěcuje svůj život nám, zasvětíme my nastávající rok jemu. Když sv. Augustin poznal z výmluvných úst sv. Ambrože a z vlastního studia víru křesťanskou a když milost Boží ho osvítila, uvažoval: Komu jsem to dosud žil? Sobě, své zábavě, své cti, svým vášním, svým pracím. I zastyděl se, že on, takový duch, ode všech slavený, spokojil se cíli tak všedními. Tak jsem jednal já, řekl si, kdežto Bůh, můj stvořitel a Pán, poslal Syna svého, aby mně vykoupil, a Ježíš Kristus všecek se mi věnoval od kolébky až k potupné smrti. O, jak jsem mohl býti tak všední a zpozdilý. Ale nyní bude jinak. A sv. Augustin zasvětil další život Bohu, Kristu, církvi. Vy víte, k jaké svatosti dospěl. Snad jsi, milý křesťane, více podoben Augustinu z doby bloudění nežli Augustinu obrácenému. Nuže, dnes na Nový rok, když vidíš, jak se tvůj Spasitel zasvěcuje dílu tvého vykoupení, řekni mu: Božský můj mistře, nastávající rok má býti zasvěcen tobě. I já si jako Augustin postavím vyšší cíle, ty mi dáš milost, abych je uskutečnil.

Řekni mu tak a on ti odpoví: Nemysli, že budeš méně šťasten, nežli když jsi sloužil sobě. Každá obět, jíž pro mne přineseš, změní se ti v pramen štěstí. Či nebyl Augustin tisíckráte šťastnější, když žil pro mne, nežli když žil světu? Čti jeho vyznání, sám ti odpoví. Řekne ti, že jeho duši naplnil pokoj Boží, převyšující všeliké pomyšlení.

3. Ještě jednou se tažme, proč se Pán Ježíš podrobil obřízce. Učinil tak, aby nám dal příklad sebezapření. Sv. Pavel píše, že pravá obřízka není ta, která se děje na těle, nýbrž že pravá obřízka je obřízka srdce, která se děje v Duchu a má chválu z Boha (Řím 2, 28 n). Opět dí: Obřízkou jsme my, kteří sloužíme duchem Bohu a honosíme se v Kristu Ježíši a neskládáme důvěry své v těle (Fil. 3, 3). Jak vidíte, bral sv. Pavel obřízku

v smyslu duchovním. Znamenala mu zapírání vášní, varování hříchu, horlivou službu Boží. To jest třetí význam obřezání Páně. Pán Ježíš nemluvil jen ústy, vykládá sv. Řehoř, Pán Ježíš mluvil každým svým skutkem; obřezáním praví k nám: Obřezejte srdce svá, vypuďte z nich pýchu, svéhlavost, marnivost, nečistotu. Tento přenesený význam slova obřízky byl obvyklý již v Starém zákoně. Jste neobřezaných srdcí! volají proroci. Jste tvrdé šíje a neobřezaných srdcí, hřímají ještě důrazněji. Nový zákon mluví podobně. U sv. Otců je tento obraz velmi oblíben. Jejich úvahy na dnešní svátek vracejí se pravidelně k myšlence, že se ten, kdo chce následovati Krista, musí zapírati, a užívají pro zapírání sebe obrazu obřezati srdce své.

Obřezání Páně napomíná nás tedy, abychom pilně přemáhali své nezřízené náklonnosti. Až Kristus vystoupí jako učitel, pronese památné slovo: Kdo chce za mnou přijíti, zapři sám sebe, vezmi kříž svůj a následuj mne (Mat. 16, 24). A sv. Pavel bude psáti Galatským: Kteří jsou Kristovi, ukřižovali tělo své i s vášněmi a žádostmi (Gal. 5, 24).

Snad si vzdychneš: Ach, to pro mne není. Zapírati se, to bolí. Ukřižovat své tělo, to zní zrovna hrozně. To není přání k novému roku. Já chci býti v novém roce šťastný, šťastnější nežli v minulém. Jak by mne mohlo zapírání, ba dokonce ukřižování učiniti šťastným? Odpovídám: Tak mluvili mnozí, ale potom blahoslavili den, kdy začali s přísnou kázní života. Sv. Bernard praví, že kázeň je s počátku nepříjemná, ale pak blaží; to pravil, protože to sám na sobě zkusil. Ostatně neřekl nic nového. Totéž pravil a zkusil sv. Augustin, ano dávno před ním pohanští mudrci Plato, Pythagoras, Aristoteles a jiní. Ty myslíš při slově mrtvení, ukřižování těla, zapírání snad na svaté, kteří žili na poušti, živili se kořínky, spali na holé zemi s kamenem pod hlavou, nosili žíněnku a se bičovali, odpírali si každou zábavu. Kristus Pán nic z toho nekonal. Kristus Pán žil přirozeně, jak lidé žijí. Proto toho ani na tobě nežádá. Co chce od tebe? Abys řádně chodil spát a vstával, řádně konal modlitby, byl střídmý v jídle a pití, zábav užíval mírně a jen dovolených, varoval se zlých příležitostí, přemáhal pokušení, ostříhal jazyka, krátce věci, které patří k spořádanému životu dobrého křesťana. Za to ti slibuje štěstí, onen pokoj Boží v duši, který převyšuje všecko pomyšlení.

V povídce „Osvobozený“ líčí francouzský šlechtic sebe. Žil jako jeho druhové samým libůstkám. Myslil, že je šťasten, ale nebyl. Přišla revoluce a zbavila ho všeho; zachránil holý

život útěkem do ciziny. Začal boj o život, na libůstky nebylo pomyšlení. A hle, čím více bojoval, tím byl spokojenější. Zdálo se mu, že byl dříve svázán dvaceti řetězy, zlatými sice podle zdání, ale přece okovy a že nyní jeden po druhém praská, až byl jich prost všech. Po každé, když jednu touhu přemohl, cítil se svobodnějším a spokojeně si oddechl. Když se zbavil všech, připadal si jako pták, jenž se lehce vznáší k oblakům. A bylo mu blaze. Nikdy nezakusil dříve takového štěstí. To vše líčí podrobně, zrovna tak, jak to zažíval. Neukázněný člověk je otrokem, ukázněný svobodníkem. Neukázněný člověk má pochybné štěstí otroků, ukázněný štěstí synů Božích.

* * *

Tomu nás učí Obřezání Páně. Napomíná nás: plň zákon Boží, posvěť svůj život Bohu, obřezej srdce své. V té míře, v které to dovedeš, budeš šťastným. Umiň si k novému roku, že se o to budeš snažiti upřímně a úsilovně. Kristus ti slibuje pokoj, o němž dí apoštol, že přesahuje všecko pomyšlení. Pokoj vám, pozdravoval Kristus své apoštoly. Časem tohoto pokoje došli a byli při vší práci, bojích, odříkání šťastni. Já vám přeji k novému roku tento pokoj Kristův, abyste v něm rostli, až se i vám stane pokojem převyšujícím všecko pomyšlení. V Srdci Páně je jeho pramen. Pane Ježíši, za nás se obětující, otevři nám své Srdce a dej nám v něm bydleti.

XIX. Vzkaz Jezulátka.

Není na širém světě věty, která by byla dnes častěji pronášena nežli blahopřání: šťastný nový rok! I rukám se bezděky sděluje, nebo lidé si na potkání tisknou pravice. Také já vám v duchu tisknu ruku s přáním: šťastný nový rok. Činím tak z celého srdce.

Než co bych vám měl přáti? Zdraví a dlouhý věk? To vám bylo již přáno. Štěstí? Básník píše: Štěstí, co je štěstí? Muška jenom zlatá, která mimo chvátá. Dlaň ji lapnout chtěla, však již odletěla. Či peníze? Potřebná věc ovšem, zvláště v nynější drahotě. Ale co pomůže přání, když vám jich nemohu dáti! A kterýsi mudrc vymudroval, že ďábel, když nemohl již nikoho dostati do pekla, vynalezl peníze. V poučné knize přeje spisovatel čtenářům, aby, jsou-li živi, zemřeli, a jsou-li mrtvi, aby ožili. To už je trochu po mé chuti, totiž aby ti, kteří žijí světu, mu umřeli, a ti, kteří jsou pro hřích mrtvi, aby vstali k životu.

Když jsem o těchto slovech uvažoval, padl můj zrak na jesle. Řekl jsem si: Zeptám se Jezulátka. To ví zajisté nejlépe, co bude mým posluchačům k prospěchu, nebo Hospodin dává moudrost a z jeho úst pochází opatrnost a umění (Příl. 2, 6).

I přistoupil jsem k jesličkám a prosil: Ježíšku, dej mi pěkné přání k novému roku. Jezulátko mi odpovědělo: Řekni svým posluchačům, aby se na mne častěji zbožně zadívali a při tom dávali pozor na to, co jim budu našeptávati. Zavštípí-li si to do srdce, budou míti šťastný a požehnaný rok. Tak vám to, milí křesťané, vyřizuji.

Prosil jsem, aby mi božské dítko řeklo, co vám bude šeptati do srdce, ale odpovědělo mi, že by to bylo bez účelu, jelikož ho musí každý poslouchati podle vlastního srdce. Potom, vidouc mě v nesnázích, přece mi něco napovědělo, něco takového, co se hodí pro všecky. A tak slyšte, jaké mi dalo pro vás vzkázání. Matičko Boží, požehnej nám, aby nevyšlo na prázdno.

* * *

1. Po prvé mi řeklo Jezulátko: Poohledni se kolem a rci, co tu vidíš. Odpověděl jsem: Vidím pastýře, pastýřky, ovečky a jiná zvířata. Když jsem vypočítával, začal jsem je pozorovati, s nimi si hráti, takže bych byl málem zapomněl, co jsem vlastně chtěl I pravilo božské dítko: Ach, vidím, že jsi jako všichni, malicherný, lehkomyslný, dětinský. Všichni jste jako onen člověk, který padaje do propasti zachytil se náhodou na malinovém keři. Vida na něm plody, zapomněl na nebezpečí a vesele z nich mlsal. Život je vám hračkou a nejmilejší povinností je vám zábava. Jako ty bys byl málem pro pastýře, ovečky, velblouda zapomněl na svůj účel, tak všichni toužíte po marnostech a zapomínáte pro ně na důležité účely života. Tak nedojdete nikdy trvalého štěstí. Jdi, vyřiď to svým posluchačům a přidej k tomu poučný výklad.

Tak to slyšíte, křesťané, zvláště vy mládenci a panny. Chcete-li býti šťastni, musíte svou náruživost po zábavách napraviti. Hospodin dává moudrost a z jeho úst pochází opatrnost a umění. Slyšte na jeho radu. On hrozí u proroka Jerusalemským: Běda vám, kteří spáváte na ložích ze slonové kosti, kteří si hovíte na svých poduškách, kteří jídáte berany ze stáda a telata z prostřed skotu (t. j. nejvybranější), kteří krákoráte ke zvuku harfy, pijíce víno z mísek a nejlepší mastí se mažíce (Am. 6, 4 n). Prorok jim vytýká, že žijí jen vybranému rozkošnictví a zábavě, nedbajíce, že hyne Jerusalem. Proto jim hrozí:

Běda vám. Sv .Pavel píše: Ukázala se milost Boha, spasitele našeho, všechněm lidem, vyučující nás, abychom odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí střízlivě a spravedlivě a pobožně živi byli na tomto světě.

Snad řeknete: Máme my dívky žíti jako klášternice a my mládenci jako karmelitáni? To netvrdím, dím toliko, že nebudete šťastni, budete-li se oddávati nezřízeně zábavám. A to nemluvím o zábavách hříšných, nebo že hřích nikoho trvale neoblažil a oblažiti nemůže, je pravda samozřejmá. Mluvím o zábavách, které nejsou spojeny s hříchem. Spisovatel Nietsche pravil, že lidé náramně mnoho tancují, do divadel a koncertu běhají, po zábavách se shánějí; soudí z toho, že jsou v srdci nešťastni. To nepravil poustevník, nýbrž syn tohoto světa a jeho znalec. Můžete mu v této věci bezpečně věřiti, nebo byl v nich zkušen.

I zábavy je srdci třeba, aby pookřálo, ale mírné. Bůh rozseł je na cestě života našeho jako kvíti. Mají býti právě jen kvítím, jímž občerstvujeme oko a srdce. Mají býti toliko oddechem, líbezným oddechem při povinnostech, nikoli cílem, nerci-li nezřízenou vášní. Jaký by to byl rolník, který by si místo žita, pšenice a jetele nasel na pole samé sedmikrásky a macešky, maje za to, že bude šťastnějším, jelikož sedmikrásky a macešky jsou barevnější a sličnější? Náruživá milovnice květin dala si jich do ložnice tolik, že se v noci jejich vonným dechem zadusila. Nezřízené hovění zábavám, i dovoleným, udusí v duši ušlechtilé vyšší snahy, zvlášť nábožnost a smysl pro věci božské. Požitkář zesvětačí. Aby svědomí uchlácholil, bude se nábožnosti a ctnostem posmívati. Šťastný nebude. Podívejte se do místnosti, kde se konala hlučná zábava: jaký tam nepořádek, jaké pusto, jaký puch! Podobný nelad zůstává v duši po nemírné zábavě. A roste, až se změní v mrzoutství, nespokojenost, světobol, rozervanost. Přísloví dí, že dobří lidé nosí do smrti dětské střevíčky. Chce říci, že čisté duši stačí nepatrná věc k srdečné zábavě, a že při tom zůstává nevinná, prostá a spokojená jako duše dítěte.

První rada, kterou vám Jezulátko dává, chcete-li býti šťastni, jest, abyste byli mírní v zábavách a chodili do nich v dětských střevíčkách, a ovšem se v nich také vraceli. Mnohý jde do zábavy s nevinným srdcem, ale vrací se s duší pokálenou.

2. Slyšte druhou radu, kterou vám Jezulátko dává. Tázalo se mne: Co vidíš dále v jeslích? Řekl jsem: Vidím seno, slámu, chudé pleny, ubohý chlév. Vidím, že sis, Pane, vyvolil obydlí

velmi skromné, za matku chudou dívku, za pěstouna řemeslníka. A co o tom soudíš? tázalo se božské dítko. Co o tom soudím? Vzpomínám si na slovo apoštolovo, žes ponížil sebe sama (Fil. 2 ,8), že ses takořka zničil. Jezulátko pravilo: Bůh se ve mně ponížil, přijav člověčenství a určiv za cenu vykupitelskou smrt na kříži. Dal vám tím příklad pokory a poslušnosti, jichž je vám svrchovaně třeba. Ale myslíš snad, pokračovalo Jezulátko, že jsem nešťastno, protože mám jesle za kolébku, Marii za matku, Josefa za pěstouna? Řekl jsem, že tak soudím. O, to se mýlíš, zvolalo sv .dítko, velmi mýlíš. Moje matička je královna všech královen, Josef je nejvzácnější ze všech mužů a jesle jsou prvním trůnem světa. Nic lepšího jsem nemohl zvoliti. Je-li možná! divil jsem se. Jak tomu mám rozuměti? Jsi ty nedovtipný, mínilo Jezulátko. Pamatuj si, že jinak soudí svět, jinak já a Otec můj nebeský. Svět soudí podle zevních darů a předností, Bůh podle vnitřních, nebo je zpytatelem ledví a srdcí. V očích světa je krásná a vznešená dcera Herodiana, v očích Božích P. Marie. Před světem důstojnost dávají bohatství, čest, úřad, před Bohem milost Boží a ctnosti. Vyřiď to svým posluchačům a rci jim, aby, chtí-li býti šťastni, oceňovali všecky věci podle pravé jejich ceny, sice se dožijí trpkých zklamání.

Tak vám to, milí křesťané, oznamuji. Dary Boží se cení podle tohoto pořádku. Nejníže stojí dary zevní, u př. peníze a statky. Potom přijdou dary těla. To je jasné, nebo co jsou platny peníze člověku chorému, umírajícímu? Vyšší jsou přednosti ducha: bystrý rozum, soudnost, učenost, paměť. Nad ně vynikají přednosti vůle: ušlechtilá povaha, spravedlnost, dobrota srdce, svědomitost a ctnosti vůbec. Člověk učený a duchaplný, ale špatný a ničemný je hodnější opovržení nežli člověk prostý, ale poctivý a počestný. Nade všemi dary přirozenými stojí dary nadpřirozené, milost, tři božské ctnosti a nadpřirozené ctnosti mravní: opatrnost, mírnost, statečnost, spravedlnost, zbožnost. Všecky přirozené dary pominou, nadpřirozené zůstanou na věky. Přirozené dary pomáhají k podružným cílům na světě, nadpřirozené vedou mimo to k poslednímu a nejvyššímu cíli, k Bohu.

Oceňujme dary Boží správně. Nepřikládejme věcem ceny, které nemají, sice se zklameme, ať jich dosáhneme čili nic. Dosáhneme-li jich, bude nám jako římskému vojevůdci, který toužil po císařské koruně, míně, že bude nevýslovně šťasten, ale dosáhnuv jí, zvolal zkamán: A to je všecko? Nenalezl roz-

koše, o níž snil. Nedosáhneme-li jich, budeme se rmoutiti víc, nežli věc toho zasluhuje. Dívka se k smrti rmoutí, že se neprovdává, mladík se vraždí z nešťastné lásky. Bláhoví! Za krátký čas by snad soudili jinak. Veliká část nespokojeností, mrzutostí a zármutků pochází z nepravého oceňování lidských statků.

Největší cenu mají statky nadpřirozené. Těch lze dosíci každému a v každém stavu. Každé povolání lze vykonávati v milosti Boží, spravedlivě, svědomitě, poctivě, všude lze býti zbožný a ctnostný. Po těchto darech se snažme. Nedosáhneme-li jiných, budeme míti útěchu: nedosáhli jsme darů méně cenných, statky nejvyšší máme. Co konečně na tom záleží, že jsem padesát let nebyl tak šťasten, jak jsem býti chtěl, že jsem nebyl králem, biskupem, továrníkem, učencem; jen když budu věčně blažen, v nebi budu míti vše.

Zde se musím dotknouti výtky, která se činí katolické církvi. Učí prý pohrdati časnými dary. Nedávno vychvaloval někdo ve Světozoru Řeky a Římany, že pěstovali tělesnou krásu a sílu, ale církev prý odkazuje jen na nebe. Kterýsi poslanec řečnil, že katolíci jsou v časných věcech méně snaživí nežli Židé. Odpovídám: Církev neučí, abychom vezdejšími statky pohrdali. To ani nemůže, nebo jsou to dary Boží. Že vedle krásy těla ukazuje na vyšší krásu duše, je přece zcela správné. Že chudý poctivec je ctihodnější nežli milionář, který se domohl jmění nepoctivostí, je také pravda. Církev učí podle Krista, že je veliká dokonalost, opustiti svět a žíti Bohu, ale nepraví, že tak mají učiniti všichni. Církev učí: oceňuj správně všecky dary. Ona učí: jsi tolik, zač tě Bůh má, a nikoliv, zač tě pokládá svět. Učí: nemůže býti trvale nešťasten, kdo je spojen s Bohem .

3. Co ještě vidíš v jeslích, tázalo se mne Jezulátko po třetí. Odpověděl jsem: Co jiného nežli tvou matičku. Je andělsky krásná a dívá se na tebe s takovým tichým a skromným štěstím, že mě to dojímá a v duši hřeje. Při těch slovech vytáhlo božské dítko ručky po své panenské matce a P. Maria, celujíc jeho čílko, přitiskla je k hrudi. Umlkl jsem. Zdálo se mi, že ta dvě srdce tlukou nevýslovnou láskou a blažeností. Mlčel jsem tuše, že jest jakési veliké, svaté blaho. Vzpomněl jsem si na sv. Pavla, jak při pronásledování a strastech oplýval vnitřní útěchou až k vytržení, na sv. Františka Xav., jenž v největší opuštěnosti cítil takový žár štěstí v srdci, že volal: Dost, Pane, dost, nemá-li srdce mé shořeti. Jezulátko znalo mé myšlenky a řeklo: Dobře soudíš. Jdi a řekni svým milým

posluchačům ,že přes chudobu a nedostatek jsme já a matička neskonale šťastni, že bychom svého štěstí nezaměnili za všecky statky světa. Slyšme, Hospodin mluví, Hospodin, jenž dává moudrost a z jehož úst pochází opatrnost a umění.

Jaké poučení si vezmeme? Abychom pěstovali nábožnost a duchovní snahy. Sv. Písmo dí, že milujícím Boha se všecky věci obracejí k dobrému. Nábožnost všecky naše skutky posvěcuje, nábožnost činí i naše strasti záslužnými, nábožnost dává útěchu a sílu. Myslíte, že časné statky dávají dokonalé štěstí? To není možné, nebo jsou omezeny, ale lidská touha po štěstí je bez hranic. Jen nekonečné dobro, Bůh je nasytí. Stane se tak na věčnosti. Zde nalezne šťastného klidu v nábožnosti a duchovním životě, v nichž se k nám Bůh nejvíce přibližuje. O svaté chvíle vroucí nábožnosti, jak jste sladké! Kdyby je lidé znali, nepohrdali by jimi, nýbrž hledali je a nalezli v nich sílu při pokušení, útěchu při zármutku, uzdu při radostech, čistou pozemskou blaženost. A nelze jich snad dosíci? Kdo vám brání, abyste se nespojovali láskou s Kristem v Nejsv. svátosti? Přicházejte k stolu Páně s nábožností, budete míti v sobě zdroj štěstí, nebo naleznete rovnováhu života, základ, vůdce, náhradu za oběti, čisté blaho duše.

4. Co ještě vidíš v jeslích? tázalo se mne Jezulátko naposledy. Odpověděl jsem: Především vidím tebe. A víš, kdo jsem? Ovšem že vím. Jsi dítko narozené z přečisté Panny, rajský květ na sličné ratolesti. Víra mi praví, že jsi druhá božská osoba, které nevidím, ale které se kláním. Řekni mi, proč jsem přišlo na svět. I to vím. Přišlos nás usmířiti s Bohem, učiniti zadost za naše hříchy, otevříti nám nebe. K tomu ses nabídlo. Když Otec žádal, aby se to stalo vtělením a smrtí, souhlasilo jsi. Milosrdná láska tě na zem poslala a tvá láska tě sem vedla. Ty, Otec tvůj a sv .Duch nic si tak nepřejete, jako abychom s vámi po smrti byli na věky blaženi.

Dobře, pravilo dítko Boží, jdi, připomeň to svým posluchačům a rci jim, aby, chtí-li dosíci pravého blaha, žili v tomto roce pro ten účel, pro který jsou stvořeni a vykoupeni. Já vám to vyřizuji.

* * *

To je čtvrý vzkaz božského dítka v jeslích. Až s ním budete mluviti sami v soukromí, řekne každému ještě víc. Tento čtvrý vzkaz je mé přání k novému roku. Uchráníte se mnohého zklamání a naleznete mnohé chvilky štěstí, budete-li skromní v zábavách, budete-li správně oceňovati dary Boží a podle

toho si jich žádati, budete-li pěstovati v nábožnosti vroucí spojení s Bohem a budete-li míti na paměti poslední svůj cíl. Ve všem obstojíte, nechť se vám přihodí cokoli. Začneme tedy nový rok s chutí a důvěrou. Bůh chce naše blaho. Vizte rok minulý. Práce a strasti pominuly, ale naše trpělivost a svědomitost nám zůstaly jako zásluhy. Ba i ty hříchy naše se nám obrátily k dobrému. Káli jsme se z nich i zmizely, ale zůstala milost z kajicnosti, ze sv. zpovědi a ze sv. přijímání. Vše obrací Bůh k dobrému. Hle, jak dobrý jest Bůh.

S důvěrou nastupujeme nový rok, s důvěrou v tebe Pane. Ty nás budeš chrániti, síliti, vésti, ty učiníš, aby, bude-li tento rok naším rokem posledním, vše se nám obrátilo k spasení.

XX. Proč voláme k Bohu jménem Ježíš.

Znamenitý básník a spisovatel německý Brentano, který jako sv. Augustin nějaký čas bloudil po bludných cestách, ale pak se obrátil a žil v pravdě křesťanským životem, má básničku tohoto obsahu: Chtěl bych něco napsati, co by zůstalo věčně, nebo všecky snahy, které odvane čas, nejsou nic. Chtěl bych něco milovati, co by zůstalo na věky, nebo každá jiná láska, která časem zmizí, neznamená nic. Chtěl bych svůj život povznésti k věčnému, nebo co není věčné, smrt pohřbí. Proto píši jedno jméno, proto miluji jedno jméno, proto žiji v jednom jméně, a to jméno jest Ježíš. A končí slovem amen, t. j. staň se. Tyto verše četl jsem v památníku. Ten, jenž je tam napsal, přidal k nim: Slova krásná a pravdivá, nebo jen to, co má pečet jména Ježíš na sobě, je veliké, trvá věčně a má cenu pro věčnost.

Církev sv. řídí se od počátku myšlenkami v památníku vyjádřenými. Vše, co koná, koná jménem Ježíš. Všecky modlitby zakončuje slovy: Skrze Pána našeho Ježíše Krista. Mši sv., hlavní úkon bohoslužebný, slouží jménem Pána Ježíše, ano tak, že on sám je hlavním obětníkem. Znak, jejž vtiskuje všem věcem, jest znak s jménem Ježíš.

Položme si otázku, proč církev tak činí a proč nás učí, abychom všecky modlitby a práce konali jménem Pána Ježíše, a odpovězme na ni. Toho, jenž toto jméno má, vzývám, aby nám požehnal.

* * *

1. Voláme k Bohu jménem Ježíš, protože potřebujeme pomocníka a přímluvce.

Když Bůh povolal Mojžíše, aby vyvedl israelský lid z Egypta, bránil se Mojžíš pravě: Kdo jsem já, abych šel k Faraonovi a vyvedl syny israelské z Egypta. (2 Mojž. 3 ,11). Mojžíš viděl, že jeho síly na takové dílo nestačí. Když ho Bůh ubezpečil svou pomocí a dal mu výmluvného bratra jeho za druha, poslechl a šel. Máme veliké dílo před sebou, máme přemoci ďábla, svět a tělo, máme si dobýti království nebeského. Cítíme živě svou bezmocnost a proto se ohlížíme po pomocníku. Máme pomocníka znamenitého a osvědčeného. Jest jím Spasitel a prostředník náš Ježíš Kristus. Jeho voláme tedy na pomoc, jménem jeho se modlíme, pracujeme a trpíme. To činíme tím ochotněji, že nás k tomu sám vyzývá. Když se při poslední večeři loučil s apoštoly a viděl jejich zármutek a pokleslost, těšil je a pravil mimo jiné k nim: Amen, amen pravím vám: Budete-li zač prositi Otce svého ve jménu mém, dáť vám. Až dosavad jste neprosili za nic ve jménu mém; proste a vezmete, aby radost vaše byla úplná (Jan 16, 23 n). Tak konáme vše jménem jeho. Ke komu mohli bychom se lépe utíkati nežli k němu? Kdo je Bohu a nám bližší nežli náš Vykupitel? A dobře se nám daří. Provedl úkol svůj Mojžíš, ovšem s napětím všech sil a s mnohými obtížemi, i my skrze jméno Ježíš provedeme šťastně úkol života.

2. Proč ještě voláme k Bohu jménem Ježíš? Protože jest to jméno významné. Znamená vykupitel, spasitel, zachránce. Slavný kazatel Segneri volá: Bohu díky, konečně jméno, kterým lze důstojně pojmenovati toho, jenž jest nevyslovitelný. Segneri má na mysli legendu, jež se pojí k jménu Ježíš. Bůh prý oznámil prorokům, dlícím v předpeklí, že nastala plnost času, že věčné Slovo sestoupí na zem a přijme člověčenství naše. Proroci dali se rozradostněně do hledání důstojného jména pro vtělené Slovo. Bůh patřil, podle proroka Malachiáše, na ně, ani přemýšlejí o jméně jeho. David se vyslovil, že musí býti svaté a hrozné, ale neměl odvahy, aby některé vyslovil, nýbrž pravil, že počká. Isaiáš navrhl hned celou řadu jmén: Rádce, silný rek, otec budoucího věku, kníže pokoje. Jeremiáš navrhl jméno: Pán, Spravedlivý náš. Zachariáš mínil, aby byl nazván: Východ slunce. Výsledek porady byl, že navržena byla mnohá krásná jména, ale žádné neobsahovalo vše, co vtělené Slovo mělo míti, nebo některé jméno znamenalo všemohoucnost, ale nikoliv moudrost, jiné spravedlnost, ale nikoliv lásku, opět jiné lásku, ale nikoliv spravedlnost, a zase jiné trpělivost, ale nikoliv svatost. Tu pravil sám Bůh, že jméno jeho bude Ježíš. Toť legenda, nebo snad důmyslná hříčka s výroky proroků, ale

pravda jest, že anděl Gabriel pravil k P. Marii: Nazveš jméno jeho Ježíš (Luk. 2, 31).

Zdali jest významné? Jest, nebo značí, co Kristus bude pokolení lidskému. Církev pokračuje v spasitelném díle Páně, podávajíc lidem jeho ovoce a my je radostně přijímáme, nebo značí naše spasení. Kterým vhodnějším jménem mohli bychom tedy volati k Bohu nežli jménem Ježíš, když značí Spasitel, vykupitel, zachránce a když Kristus je stále naším prostředníkem u Boha? Není jiného. Proto s ním uléháme a vstáváme, s ním na rtech i umíráme.

3. Proč ještě voláme k Bohu jménem Ježíš? Protože jest to jméno svaté. Je svaté původem. Anděl pravil při svém poselství P. Marii: To svaté, co se z tebe narodí, slouti bude Syn Boží (Luk. 1, 35). Jest to tedy jméno Syna Božího. Toto jméno podle významu dává Písmo také Bohu. David pěje: Ty jsi Bůh spasitel můj (Žal. 24, 5). Jinde čteme: Spas nás, Bože, spasiteli náš (1 Par. 16, 35). Sám Bůh praví skrze Oseáše proroka: Není vysvoboditele mimo mne (Os. 13, 4). Bůh je nekonečně svatý a proto i jméno Ježíš je svaté, nebo značí právě: Spasitel, vysvoboditel. I Kristus jest jako věčné Slovo Bůh. Sv. Pavel dí, že je výblesk slávy a výraz bytosti Boží, že udržuje všecko mocným slovem svým (Žid. 1, 3). Jak měl lépe říci, že Kristus je podle božství druhá božská osoba, rovná Otci? Aby to ještě více zdůraznil, obrací na něj slova žalmistova: Kterému z andělů řekl kdy Bůh: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe? (Žid. 1, 5). — Jako je Ježíš jméno svaté původem, tak je svaté účinkem. Krásně to vyjádřil sv. Jan Kř., když zvolal o Pánu Ježíši: Ejhle beránek Boží, který snímá hříchy světa (Jan 1, 29). Kdo je sňal se světa? a kdo je snímá z nás? Kterým jménem rozhřešuje nás kněz? Kterým jménem vymítali apoštolové ďáblelství a konají se exercismy dosud? Kterým jménem udělují se svátosti? Jménem Ježíš, nebo ono posvěcuje. Sv. Jan dí: Každý, kdo má naději v něho, posvěcuje se, jakož i on jest svatý (1 Jan 3, 3), totiž Kristus.

Je-li tedy na nebi a na zemi svaté jméno, jest to jméno Ježíš. Bůh sám se jím zove, sám je dal vtělenému Synu svému, skrze ně všecko posvěcuje. Věru svaté jméno, jež bychom měli vyslovovati vždy jen s největší uctivostí, tak, jak to chce sv. Pavel, když volá: Bůh povýšil ho a dal mu jméno, kteréž jest nade všecko jméno, aby ve jménu Ježíšově pokleklo veškeré koleno nebešťanů, pozemšťanů i těch, kteří jsou v podsvětí, a aby každý jazyk vyznával, že Pánem jest Ježíš Kristus k slávě

Boha Otce (Fil. 2, 9). Právě proto, že jméno Ježíš je svaté, hodí se ze všech jmén k tomu, abychom skrze ně volali k Bohu, chceme-li býti vyslyšeni, a skrze ně se posvěcovali. O sv. jméno Ježíš, jméno Syna Božího, kéž naše ústa tě nikdy jinak nevyslovují nežli s úctou, kéž naše srdce pocítí při jeho zvuku něco z toho, co pociťoval sv. Bernard, když psal svůj hymnus na jméno Ježíš. Pak uslyší Bůh nejen náš hlas, nýbrž i taje našeho srdce.

4. Proč ještě voláme k Bohu jménem Ježíš? Poněvadž je Bohu milé.

To plyne již z toho, že dal Bůh tímto jménem Krista zvátí od proroků a že je sám Kristu určil. Když nám je něčí osoba milá, je nám milé i její jméno. Co pravil Bůh o Kristu při křtu v Jordáně a při proměnění na hoře Tábor? Tento jest můj milý Syn, v němž se mi zalíbilo (Mat. 3, 17). Proto bylo milé také svatým duším. Sv. František z Assisi kázal svým druhům sebrati rozhozené papírky po zemi, jelikož by na nich mohlo býti jméno Ježíš nebo písmena, z nichž se skládá. Proto Jindřich Suso si je vyryl na prsa, prose, aby je Ježíš vryl do jeho srdce. Proto sv. Ignác mučedník, když byl vyzván, aby zapřel Krista, zvolal: Nikdy nezmizí slovo to z mých rtů. Proto sv. Františka Chantal vyryla je do medajlky Srdce Páně a nosila je na hrudi, prosíc jako blah. Suso, aby Bůh je vtiskl do jejího srdce. Proto sv. Bernard pravil, že jméno Ježíš je v jeho ústech jako med, v jeho uších jako hudba, v jeho srdci jako jubil radosti. Proto se radovali apoštolové, když byli od velerady zmrskáni, že byli učiněni hodni trpěti pro jméno Ježíšovo (Skut. 5, 40 n). Proto se celá církev modlí denně: A požehnaný plod života tvého Ježíš.

Když tedy jméno Ježíš je Bohu milé a když milé bylo všem sv. duším, když církev je zove požehnaným, aj, jak bychom si ho neměli bráti na pomoc, když voláme k Bohu? Jest v ústech našich jako zlatý šperk, jako vonná kytice, jako vzácný dým kadidlový, kterým si zabezpečujeme vlídné přijetí u Boha a vyslyšení. Proto tě vzývati budeme, svaté jméno, a ty nám zjednáš milostivé slyšení u Boha. On je uslyší a nakloní se k nám s láskou, nebo tvé jméno je mu milé a nakloňuje ho k přízni.

5. Proč ještě voláme k Bohu jménem Ježíš? Protože je to jméno mocné.

Před svým nanebevstoupením pravil Kristus k apoštolům: Dána jest mi všeliká moc na nebi a na zemi (Mat. 28, 18). Už

ji měl dříve, jak ukazují jeho divy. Od té chvíle, co zasedl na pravici Boží, vykonává ji jménem Otce svého v neomezeném rozsahu a ti, kteří se s důvěrou k němu obracejí, ji poznávají. Jménem mým budou vymítati zlé duchy, novými jazyky mluviti, hady bráti a jestliže by co jedovatého pili, neuškodí jim, na nemocné budou ruce vzkládati a ti se uzdraví (Mar. 16, 17 n). Tak pravil tehdy Spasitel a jeho slova se naplnila. Sv. Petr volá k churavému: Zlata a stříbra nemám, ale co mám, to ti dám, ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a choď (Skut. 3 ,6). Když lid nad uzdravením žasl, vyložil mu, že to neučinil ze své moci, nýbrž že pro víru ve jméno Pána Ježíše uzdraven jest chorý. Moc činiti divy jménem Ježíšovým v církvi nikdy nevymřela. Mám některé jmenovati? Životy svatých jsou nejednou samý div.

Římský císař M. Aurelius Antonius válčil s Germany. Máme od něho z té doby list, jejž napsal římskému senátu. Píše v něm: Pátý den nastával, co jsme začali trpěti nedostatkem vody. Volal jsem prosebně k našim bohům o pomoc, ale byl jsem od nich opuštěn. I kázal jsem přivésti k sobě ty, jež jmenujeme křesťany, a řekl jsem jim, aby se modlili. Oni to hned učinili. Vrhli se na zem a modlili se k Bohu mně neznámému za mne a veškeré vojsko. Ihned spadl déšť z oblaků, hustý a osvěžující, na nepřátele pak krupobití. Proto jest vůle má, aby se náboženství křesťanské nepokládalo již za zločin a každý, kdo byl jen pro ně obžalován, budiž propuštěn. Tak list. Křesťané se modlili arci k Bohu skrze Krista Ježíše.

Sv. Františka z Pauly volají k moři, nebo loď je v nebezpečí. Světec jde, modlí se, vyslovuje jméno Ježíš a bouře se utišuje. Sv. Serinus poručil jménem Ježíš řece Pádu, jež vystoupila z břehů a hrozila zaplaviti kraj, a byl vyslyšen. Marně domlouvala královna Klotilda manželovi Klodvíkovi, aby se stal křesťanem. Vznikl mu boj s Alemany a jeho vojsko bylo v tísni. Tu si vzpoměl král na domluvy královniny a modlil se: Pane Ježíši Kriste, kterého moje manželka prohlašuje za Syna Božího, tebe pokorně vzývám o pomoc a slavně připovídám, že přijmu křest, pomůžeš-li mi. Bůh vyslyšel jeho prosbu. Tak dostala Francie křesťanskou dynastii.

Však nebylo by konce. Jen dodávám: Jak nemáme volati k Bohu v nouzi duše a těla jménem Ježíš, které je nejmocnější, které jest jméno toho, jenž řekl o sobě: Vše, cokoli má Otec, mé jest (Jan 16 ,15)? Naplňme tedy srdce své důvěrou v mocné jméno Ježíš a volejme k Bohu v čas soužení skrze ně.

6. Naposledy se táži: Proč voláme k Bohu jménem Ježíš? Protože jest to jméno milostné.

Při tomto jméně vzpomínáme bezděky na slova Páně: Já jsem dobrý pastýř, jenž dává život za ovce své, na podobenství o marnotratném synu a steré jiné zjevy, které ukazují dobré Srdce Páně. Sv. Ambrož píše o jméně Ježíš: Bojíš-li se smrti, v něm je život, trpíš-li nemocí, v něm je uzdravení, bloudíš-li, ono je cesta, chceš-li do nebe, ono je cesta k němu, hladovíš-li, ono je pokrm, jsi-li soužen, v něm je klid, bojuješ-li, v něm je vítězství a koruna. Ostatně co bych se šířil o tom, že jméno Ježíš je milosti plné, když sám Spasitel slibuje, že prosba jeho jménem přednesená bude vyslyšena, když dí, že k těm, kteří zachovávati budou jeho slovo, přijde on i Otec jeho a že budou jej milovali (Jan 14, 23), když ve Svátosti s námi přebývá a k nám volá: Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste a já vás občerstvím? Není milostivějšího jména a proto skrze ně budeme volati ve všem k Bohu.

* * *

Uvedl jsem několik důvodů, proč voláme k Bohu jménem Ježíš: naši slabost, jména svatost, že je Bohu milé, mocné a milostné.

Jméno Jesus má pět písmen, praví středověký vykladač Písma: I značí immensitas — nesmírnost, e aeternitas — věčnost, s sanctitas — svatost, u neboli v veritas — pravda, s sapientia — moudrost. Tak máš, dodává, v jméně Ježíš vše, co jméno to znamená. Klaň se mu jako Nekonečnému, volej k němu jako k Věčnému, posvěcuj se jím jako Svatým, věř podle něho a budeš míti pravdu. Tak budeš moudře žít a jméno Ježíš se ti stane tím, co značí, Spasitelem.

XXI. Mudrci, očištění, útěk do Egypta.

Další události života Páně jsou: Očištění P. Marie a představení dítka v chrámě, příchod mudrců od Východu, útěk do Egypta. V jakém pořádku jdou za sebou, nelze z evangelií s úplnou jistotou určiti. Proto není u vykladačů Písma v tě věci shody. Staří vykladači kladli příchod mudrců před obětování, novější jej kladou asi o rok později.

Novější vykladači seřaďují událost asi takto: Sv. rodina opustila co nejdříve jeskyni a usadila se v Betlemě. Tam bylo vykonáno obřezání dítka. Odtud se odebrala podle zákona čtyři-

cátého dne do chrámu k očištění a obětování. Když všecko vyplnila, čeho zákon žádal, vrátila se do Nazareta, ale nezůstala v Galilei, nýbrž umínila si, že se usadí v Betlemě, kde snad měla nějaký majetek. Tu přišli mudrci, asi rok po narození Páně. Herodes, vida, že se mužové, od nichž si vyžádal zprávu o nově narozeném králi, nevracejí, nařídil vraždu betlemských chlapců do dvou let. Nežli se stala, dostal Josef pokyn, aby prchl do Egypta, odkud se vrátil, když uslyšel, že Herodes zemřel. Chtěl se opět usaditi v Betlemě, ale odešel, boje se králova nástupce, do Nazareta.

Staří vykladači seřaďovali události takto: Mudrcové přišli hned po narození a obřezání, t. j. třináctého dne po narození, podle našeho letopočtu 6. ledna. Čtyřicátého dne šla sv. rodina do chrámu. Herodes zatím čekal na návrat mudrců. Výjevy, jež se staly v chrámě, dostaly se k uším Herodovým. To se mohlo snadno státi, nebo Simeon, zvláště pak Anna rozhlašovali narození Mesiášovo. Herodes, vida se, jak za to měl, od mudrců oklamána, nařídil vraždu dítek. Kázal zavražditi chlapce do dvou let; soudil, že narozený král bude jistě mezi nimi. Ale již dostal Josef pokyn a prchal do Egypta.

V novém českém překladě sv. Písma jsou uvedeny důvody obou stran. Já je pomíjím a přidávám se s překladatelem k výkladu starému. Souhlasí s odvěkou církevní praxí, která slaví svátek Zjevení 6. ledna, t. j. před obětováním Páně. Herodes zemřel, jak se zdá, asi dva měsíce po betlemské vraždě. Jeho smrt byla zlá. Trpěl nejen tělesně, nýbrž i duševně, jsa krutě stíhán výčitkami svědomí. Na jeho rukou lpělo mnoho, mnoho nevinné krve. Právem soudíme, že pobyt sv. rodiny v Egyptě byl krátký. Poněvadž Archelaus, nástupce Herodův, byl krutý, usadil se Josef ne v Betlemě, jak zamýšlel, nýbrž v Nazaretě, kam Archelaova moc nesahala.

Tak první událost, o které jest mi vykládati, je příchod mudrců. Novorozený Spasiteli, požehnej nám!

* * *

1. Třináctého dne po narození Páně, našeho 6. ledna, byl Betlem vyrušen příchodem mudrců od Východu. Kdo byli tito mužové a kdo je pohnul k cestě?

Důvodně soudíme, že to byli příslušníci kněžských rodin, z vyšší šlechty, kteří se ve východních zemích zabývali vědami a bývali proto bráni za vychovatele princů; vykonávali značný vliv na vládní kruhy. Odtud pochází, že jsou naši mudrci zváni

také králi. K oblíbeným vědám náleželo vedle mudrctví a bohověd hvězdářství. Záleželo hlavně v astrologii, t. j. v hádačství z hvězd. Že byli tři, soudíme ze tří darů. Jména jim přibásnila později legenda.

Odkud dostali popud k cestě? Patrně věděli o proroctví Balaamově, v němž se mluví o hvězdě, jež vzejde z Jakuba (4 Mojž. 24, 17). O Mesiáši zvěděli, ovšem jako o králi, ze sv. Písma a z osobních styků se Židy. Styky Israelitů s východními zeměmi směrem k Tigridu a Eufratu byly velmi živé. Vždyť celý národ trávil léta v asyrském a babylonském zajetí, nemluvě o četných osadách židovských ve všech větších městech Východu. Mudrcové tedy věděli, že nastala doba, kdy má Mesiáš, druhý David, přijíti. Zvláštní hvězda, již zpozorovali, připamatovala jim proroctví Balaamovo a utvrdila je v domnění, že se slavný král, tolik očekávaný, narodil. To vše jest přirozené a souhlasí s jejich nazíráním. Bůh užívá k svým cílům zpravidla přirozených příčin, ale dává jim nadpřirozený rys. V čem záleží v našem případě tento nadpřirozený rys? V podivuhodné shodě všech okolností, jež je zajisté dílem božské prozřetelnosti. Dále záleží nadpřirozený rys ve vnitřním osvícení, aby mudrcové okolnosti správně pojali, a v popudu, aby se šli novorozenému králi pokloniti. Dále v tom, že hvězda jim ukazovala cestu, v Jerusalemě se skryla, za městem se jim opět ukázala a naznačila obydlí sv. rodiny. Hvězda, kterou spatřili doma, byla asi přirozená hvězda, která se objevila na své pouti jejich zrakům, ve hvězdářství vycvičeným. Ta nemohla jíti s nimi, nebo měla svou přirozenou dráhu. Proto lépe jest mysliti na zvláštní světelný odlesk, kterým Bůh v průběhu cesty, zvláště z Jerusalema do Betlema, řídil jejich kroky.

Cestu jejich sluší ceniti za vzácný skutek, nebo byla spojena s mnohými obtížemi. Už vydati se na pout vyžadovalo nemalé odhodlanosti. Cesta trvala asi deset dní. Sami nebyli již v mladých letech. Popud a cíl byly nejisté, takže měla značně dobrodružný ráz. Trapná nesnáz vznikla v Jerusalemě. Kde měli podle lidského úsudku hledati novorozeného krále? Patrně v hlavním městě na královském dvoře. Ale hvězda zmizela a v rodině Herodově novorozeného prince není. Jerusalem se spíše polekal, nežli aby se radoval. Snadno je mohlo napadnouti, že se stali obětí klamu. Bůh přišel jim na pomoc. Podezření tyranovo je probuzeno a znalci zákona naznačují králi a mudrcům město, v němž se podle proroctví Mesiáš zrodí. Sotva vyšli z Jerusalema, objevuje se hvězda, vede je do Betlema

a ukazuje jim obydlí sv. rodiny. Tu nastává třetí zkouška. Cesta jejich na královský dvůr ukazuje, co hledali, a zde vidí dítko řemeslnické rodiny. O knížecím, neřku-li královském lesku nikde ani stopy. Jakže, mohli si říci, toto dítko je budoucí slavný král israelský, bytost zvláštní, určená od Boha k velikým věcem? Ale nezmátli se. Dosavadní důvody jim stačily. Klanějí se dítku, obětují mu se zlatem, kadidlem a myrhou i své srdce. Víra zvítězila. Pohled na Krista a na sv. rodinu naplnil jejich duši milostí. Vrátili se jako věřící a ospravedlnění. Jejich svátek patří k největším a nejstarším svátkům církve. Mudrci, dostavše poučení shůry, vrátili se do své vlasti jinou cestou.

Příchod tří mudrců od Východu jest událost neobyčejná a proto má zajisté důležitý význam. Badáme, co nám Bůh skrze něj naznačuje, a nalézáme leccos. Nejdůležitější význam asi je, že znamená povolání pohanů do církve a ochotné jejich přilnutí k ní. Církev byla zvěstována v proroctvích jako ústav spásy pro všecky. Na prvním místě byli povoláni Židé, ale přijali povolání jen v skrovném počtu. Křesťané jerusalemští upadli tvrdohlavým ulpěním na zákoně Mojžíšově do rozkolu a časem zahynuli. Lépe bylo u Židů v koloniích, kteří stykem s řeckou vzdělaností oprostili se od farisejsko-rabínského fanatismu. Hlavní příliv do církve šel z pohanstva. I naší praotcové byli pohané, až Bořivoj a sv. Lidmila otevřeli křesťanství cestu k nám, když sv. Metoděj jim rozžehl světlo spásy. Pozorujte tajemné nitky božské prozřetelnosti. Už několikráte jsme se podivovali, jak vše splývá a vede k cíli. Zde vidíme zase takový rys. Mesiáš je slíben jako Spasitel všeho lidstva, jeho království jako říše pro všecky, Pán Ježíš bude v tom duchu kázati. Sotva přichází na svět, potvrzuje Bůh příchodem mudrců: narodil se i pro vás pohany. To se stalo v době, kdy židovská nacionální uzavřenost vystupovala do výstřednosti.

To jest hlavní význam této události. Právem lze se také domýšleti, že Bůh chtěl Josefa a Marii potěšiti, ve víře upevniti, před lidmi uctíti. Za krátko budou opět podrobeni zkoušce. Proto obdrželi významné dary. Zlato znamená úctu královskou. Že Ježíš bude králem, věděla P. Maria, neboť jí to anděl výslovně pověděl. Mudrci hledali krále. Kadidlo znamená božství. Páliti kadidlo byla nejobvyklejší obět pohanská. Že sv. manželé i králové viděli v dítku vyšší bytost, je též pochopitelné. P. Maria a sv. Josef soudili tak nezbytně ze všeho, co předcházelo, mudrci z proroctví a hvězdy. Než co znamená myrha? Co

chtěl naznačiti ten, jenž mudrcům tyto dary vnukl? Proč dávají myrhu, která se kladla na rány, kterou omamovali trpící nebo odsouzené ke krutému trestu? Maria o tom zajisté přemýšlela. My víme, že to byl první pokyn: Pán Ježíš bude Mesiášem a vykoupí lid hořkým utrpením. To jest druhý účel příchodu mudrců.

Poněvadž mudrci od Východu byli mužové veliké důstojnosti a hledali velikého krále, z dávna ohlášeného, poněvadž sama velerada, Herodem dotazovaná, dává bezděky Kristu svědectví jako králi, odkazujíc cizince do Betlema, soudíme s nezbytností, že Bůh chtěl i skrze ně zvlášť vytknouti královský úřad Kristův. Pastýři pozdravili chudého Krista, vykupitele ubohých, přítele trpících, toho, jenž pozvedne utlačené třídy, bude vyhledávati bloudící; mudrcové ohlašují světu královskou důstojnost Kristovu. Má ji arci také proto, že v jeho žilách koluje krev královského rodu, ale to u něho nerozhoduje. U něho královská důstojnost má hlubší pramen a vyšší význam: královská důstojnost Kristova plyne z jeho božství. Je věčná a nejvyšší. Bude se vztahovati na všecky lidi. Bude to království víry, lásky, milosti, útěchy, spasení a změní se v nebi v království slávy.

Tří králové dávají nám krásný příklad. Jaký projevují smysl pro věci duchovní! Jak jsou odměněni za svou víru, horlivost, vytrvalost! Svět se odcizuje Kristu a upadá do pohanství. Jak je nevděčný a nerozumný! Myslí, že získá na pozemském blahu, a zatím si připravuje bědy časné a věčné. Či není tomu tak? My se přimkněme tím úžeji ke králi věků, jsouce vděčni za povolání své. Nebudeme zklamáni.

2. Druhá událost je očištění a obětování neboli představení. Jsou to vlastně dva obřady, P. Maria a sv. Josef je spojili. Očista týkala se matky. Zákon žádal, aby matka po narození chlapce přinesla v chrámě obět, beránka jako obět zápalnou a hrdličku jako obět záhřišnou, je-li chudá, dvě holoubátka. P. Maria se podrobila obřadu, ač se zákon na ni nevztahoval. Představení neboli obětování týkalo se více otce. Zákon žádal, aby každý prvorozenec byl Bohu v chrámě představen a pěti penízi vykoupen (asi 15 Kč). Obřad měl lid pamatovati na osvobození z egyptského otroctví a na smlouvu sinajskou. Před Sinaí byl určen pro službu Boží kmen Levi. Aby ostatní nezapomněli na vyvolení národa, bylo se jim vykupovati, totiž každému prvorozenci. Představení bylo spojeno se zvláštním požehnáním kněžským. Však stačil též pouhý výkup. Děl se

zpravidla třicátého dne po narození. Ani tento zákon se nevztahoval na sv. rodinu, nebo Kristus Pán náležel jako skutečný Syn Boží všecek Bohu.

Při příchodu sv. rodiny do chrámu stal se výjev se Simeonem a Annou. Simeon byl svatý stařec. Jeho svatost záležela v bezvadném zachovávání zákona, v hluboké zbožnosti, v sebezapíravém životě, v čistotě úmyslu, zvláště v horoucím dychtění po Vykupiteli. Toto dychtění bylo živeno Písmem a žalostným náboženskо-mravním úpadkem doby. Přineslo mu zaslíbení, že neumře, dokud neuvidí Mesiáše. Vnitřní popud přivedl jej onoho dne do chrámu. Anna byla zbožná stařenka. Bydlila nejspíše při chrámě a oddávala se zúplna nábožnosti. P. Marii asi znala z doby, kdy matka Spasitelova žila mezi chrámovými dívkami. Vedle modlitby konala stařenka hojné kající skutky, zvláště posty. Za svou svatost byla odměněna tím, že viděla výjev se Simeonem a poznala ze slov starcových v Kristu Mesiáše. Simeon pozdravil dítko P. Marie jako Vykupitele a pronesl o obou významné proroctví, o Kristu, že bude k pádu a povstání mnohých a že mu bude odpíráno, o P. Marii, že její duši pronikne meč.

Poté se P. Maria odebrala k bráně Nikanorově a vložila do pokladnice částku, za níž se koupila obětní zvířata. Přijavši požehnání kněžské, vstoupila do předsíně žen. Josef odešel k bráně do nádvoří kněžského, odevzdal dítko knězi, jenž je obětoval Bohu. Josef složil příslušnou částku výkupu. Duchovní spisovatelé vidí v pěti siklech obraz pěti ran, jimiž se Kristus obětoval za nás Bohu na kříži. Bylo to první veřejné zasvěcení Páně vykupitelskému dílu.

Toť v krátkosti druhá událost. Zastavme se u ní ještě na okamžik.

Tenkráte vstoupil Pán Ježíš po prvé do chrámu. Že do tohoto druhého chrámu vstoupí, bylo proroky předpověděno (Agg. 2, 7, n; Mal. 3). Zde za dvanácte let vzbudí podiv zákoníků a za třicet let vystoupí jako Mesiáš. Nepřišel do cizího, nýbrž do vlastního. Jako Bůh byl v něm od staletí uctíván, jako Bůh-člověk vstoupí po svém odchodu do nebe, na všecky křesťanské oltáře a bude na nich ctěn. S pohnutím vstupovalo jsi zajisté, božské dítko, na svaté místo. A když se tvá matička zasvěcovala Bohu, i ty ses nabídlo Otci k oběti. Jaký to obraz! Velekněz Nového zákona na rukou kněze starozákonního, obětujícího jej Hospodinu. Bylo to krásné znázornění pravdy, že Starý zákon připravoval na zákon Nový a že Nový zákon je vyplnění

Starého. Na kříži bude Kristus opět povýšen. Tu bude obět dokonána. Kéž také naše srdce náleží po celý život Bohu!

Výjev se Simeonem je zajisté dílo božské prozřetelnosti. I v Jerusalemě, a to v chrámě, kde bylo stále hojně nábožných lidí, měl býti Mesiáš, ohlášen. Dvoru a veleradě byl ohlášen mudrci. Ohlášení zbožnému lidu bylo úspěšnější. Slova Simeonova jsou vroucí dík k Bohu, že mu dal dožíti se této šťastné chvíle. Nyní rád umře. Však slova jeho jsou významná obsahem. Simeon pozdravuje dítko jako Mesiáše, světlo pohanů, spásu lidu svého. Vidí, jak jedni radostně jej vítají, jiní mu odpírají. Svět se rozdělí pro Krista a proti němu, oněm k spáse, těmto k pádu. Jeho slova se hned plní. On, Anna, zbožné duše se radují, Herodes dává ukrutný rozkaz vraždy. Po lidsku jest nám dítek a jejich matek líto. V duchu víry nelze nežli je blahoslaviti. Dítky půjdou s ním zanedlouho v slavném průvodu do slávy věčné jako první rekové, ozdobení palmou mučednickou, také matkám bude jejich bolest odměněna zásluhami Kristovými. Dále obsahují slova Simeonova proroctví, že srdce P. Marie pronikne meč bolesti. Opět pokyn shůry, důtklivější nežli myrha mudrců. Smrt obětních zvířat byla k němu ilustrací a smrt dítek předzvěstí. Maria a Josef se slovům kmeta divili — jednak proto, že se při každém kroku potkávají s nadpřirozenými projevy, jednak proto, že každý přináší něco nového. Jejich známost zámyslů Božích rostla. Když Anna vše to viděla a slyšela, zaplesala radostí; její radost sdíleli zajisté i mnozí jiní.

Vzpomínka na očištění a představení povzbuzuje a vzdělává také nás. Dojímá nás pokora Matky Boží, věrnost sv. Josefa, posvátnost chrámu, víra spravedlivého starce, radost zbožné stařenky, a nahlédneme-li do srdéčka božského dítka, jsme dojati láskou, kterou pro nás plápolá. Všichni jsou spojeni vírou, úctou, nadějí a láskou ke Kristu. Spojme se s nimi, však náležíme k nim.

3. Třetí událost je útěk do Egypta. Sotva se sv. rodina vrátila domů, dostává sv. Josef jako hlava rodiny pokyn, aby prchl do Egypta. Cesta trvala 20 až 30 dní. Legendy vypravují o ní mnoho dojemného, rovněž o příchodu sv. rodiny do Egypta, evangelia nepraví nic. V Egyptě byly četné osady židovské. Sv. rodina se uchýlila asi do některé z nich. Živila se prací vedouc život tichý, zbožný a spokojený. Nechybělo různé strádání, ale žila s Kristem a pro něho, Bůh bděl a dařil útěchou.

Který je význam pobytu sv. rodiny v Egyptě? Že je dílem božské prozřetelnosti, je patrné. Proč ji tam poslala? Kristus přišel spasit také pohany. Odebral se do země, v níž modlářství nejvíce bujelo. Sv. Matouš dí, že Pán Ježíš pobyl v Egyptě, aby se vyplnilo slovo prorokovo: Z Egypta povolal jsem syna svého (Mat. 2, 15). Egypt dal kdysi pohostinství rodině Jakobově, tam vyspěla v národ, věrný pravému Bohu, tam si jej vyvolil a skrze Mojžíše vyvedl. Tak se dostalo Egyptu požehnání, že sv. rodina posvětila jeho půdu. Brzy tam rozkvete křesťanství a vydá krásné květy. V Egyptě vzniklo mnišství, tam byla věhlasná škola bohovědná, tam žil Cyril Alex, Origines, Cyprian, Augustin. Útěkem a vraždou naznačil Bůh, že Pán Ježíš bude od úředního židovstva zavržen. Mohl ovšem zmařiti úklady Herodovy jinak, na př. jeho smrtí, ale on šetří svobody lidské a ponechává druhotným příčinám jejich přirozenou činnost. Svého cíle dosáhl a užil událostí mimo to k mnohým účelům, na př. že poskytl P. Marii a sv. Josefu příležitost ke krásným ctnostem.

Herodes je představitel tyranů, kteří pohrdají zákony Božími i lidskými. Pýcha, ctižádost, sobectví, smilnost, bezohlednost, krutost jsou rysy jejich povahy. Nesedí jen na trůnech. Naleznete je v rodinách, obcích, sněmovnách. Takový tyran neprolévá krve, ale působí mnoho žalu, jenž pije krev srdce; konec bývá rozvrat. Že vystupuje též proti Kristu a jeho církvi, ukazují dějiny a zkušenost. A výsledek? Herodes plánů Božích nezmařil, sobě nepomohl, lidu neprospěl. To se od té doby opakovalo mnohokráte. Budiž nám to pokynem, abychom se neklamali, když přijde bouře. Zůstaneme-li věrni, změní se ve vítězství. Vyjdeme z ní očištěni, upevněni, zdokonaleni.

* * *

Uvedl jsem příchod mudrců, očištění s obětováním a útěk do Egypta. Všude vidíme prst prozřetelnosti, jež všecko řídí, dojemné příklady víry a ctnosti, konečné vítězství pravdy a dobra, všude také předzvěsti toho, co se později stane. Zároveň vidíme, že se nic velikého neděje bez lidské součinnosti, lidských námah a obětí. Pracujme s Kristem a pro Krista, abychom též působili k velikým cílům Božím a hodni byli veliké odměny.

XXII. Cesta tří mudrců od Východu.

Mudrcové od Východu podnikli dalekou cestu. Trvala asi deset dní tam a deset dní zpět. Byli tedy měsíc na cestě. Již proto zasluhují úcty a pochvaly. Však jejich cesta má zvláštní význam — značí povolání pohanů do církve. To jest dílo božské prozřetelnosti. I mudrcům bylo působiti při cestě do Betlema, ale hlavní příčinu sluší viděti v milosti Boží.

Cesta mudrců ke Kristu do Betlema je obrazem života křesťanského. Nás vede ke Kristu především také milost Boží, ale i my musíme s ní působiti. Spasení duše je dílo Boží, ale neuskuteční se bez naší součinnosti. Spasitel praví: Nikdo nemůže přijíti ke mně, nepřitáhne-li ho Otec, který mne poslal (Jan 6, 44). Sv. Pavel dí, že nejsme sami ze sebe způsobilí něco plniti, nýbrž že naše způsobilost je z Boha, jenž nás uzpůsobil též, abychom byli služebníky Nového zákona (2 Kor. 3, 5). Že musíme také působiti, řekl Spasitel, když pravil: Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království nebeského, nýbrž ten, který činí vůli Otce mého, jenž je v nebesích (Mat. 7, 21). Sv. Pavel napomíná proto Timothea, aby nezanedbával milosti, kterou obdržel (1 Tim. 4, 14). Opakuji: Cesta tří králů znamená nejen povolání pohanů, nýbrž zobrazuje také povolání naše k spasení. To je též důvod, proč cesta tří králů ke Kristu byla křesťanům od počátku milá.

Zastavme se u této dvojí myšlenky. Pohleďme, jak mudrci uvítali hvězdu, jak přišli do Betlema, jak se vrátili, a obraťme věc na sebe. Božské dítko, požehnej nám!

* * *

1. Mudrcové spatřili v své vlasti neobvyklou hvězdu. Vzbudila jejich pozornost, neboť se zabývali zpytováním hvězd. Ohlásili objev zajisté také jiným. Mnoho zvědavých se obrátilo v stranu, kde svítila. Co si lidé při tom povídali?

Jedni řekli: Je to hvězda jako jiné, kdož ví, mají-li učenci pravdu tvrdíce, že je to hvězda nová. Jiní učencům uvěřili a uvažovali, odkud se vzala. Někteří ji vykládali přirozeně. Byla-li to hvězda přirozená, jež se při svém oběhu stala viditelnou, měli pravdu. Všichni se tázali, co její objevení znamená. Hádání z hvězd bylo všeobecně rozšířeno, ano hvězdářství tenkráte v něm vlastně záleželo. Tu projevovány byly zajisté názory rozmanité, hlavně pověrčivé. Nejobvyklejší výklad býval, že nová hvězda oznamuje narození velikého muže. A co

vy o tom soudíte? tázali se mudrců. Vy se zabýváte hvězdářstvím a hádáním z hvězd, rcete, co nová hvězda znamená?

Mudrcové soudili též, že znamená narození velikého muže. Tenkráte neměla to býti pověra, nýbrž pravda. Cítili v sobě zvláštní puzení, aby nové hvězdě věnovali mimořádnou pozornost. Zdálo se jim, že se hvězda béře směrem k Palestině, kde vládl veliký a mocný Herodes, osobnost na celém Východě vlivná. Mudrci otvírají posvátné knihy hebrejské, které dobře znají. Snad vyhledali židovského zákoníka, znalce Písma, aby se s ním poradili. Ten znal národní proroctví zevrubně a ukázal jim na ně. Mudrcové o nich přemýšlejí. Vše se podivuhodně shoduje. Jest jim jasno, že nová hvězda znamená narození velikého krále, jejž Židé očekávají a jemuž dávají jméno: Kristus, syn Davidův, nový David, Mesiáš. Řekli si: Herodovi, velikému králi jerusalemskému, narodil se syn, jenž jest onen očekávaný Mesiáš. To jest ta hvězda z Jakuba, to jest ten prut z Israele, o němž mluví prorok (4 Mojž. 24, 17). V nitru cítí mocné hnutí: jděme a pozdravme ho. Čím více o věci přemýšlejí, tím jest jim jasnější a tím větší popud cítí k cestě. Na konec si řekli: půjdeme! A vydali se na cestu.

Zastavme se na okamžik. Lze přijmouti výklad, že hvězda byla skutečná hvězda. Bůh jí užil, aby pohanům oblásil narození svého syna. Jak to učinil? Osvítil mysl mudrců a povzbudil jejich vůli. To je pomocná milost. Hvězda je mocná milost přirozená, osvícení a popud pomocná milost nadpřirozená. Hvězda je zevní popud, osvícení a povzbuzení popud vnitřní. Hvězda se zjevila snad přirozeně, ale podle věčné prozřetelnosti božské, osvícení a povzbuzení dal Bůh zvlášť. Vše je dílo Boží. Jak působili s ním mudrci? Byli to lidé zbožní, mající smysl pro věci duchovní. Znali Písmo Starého zákona. Proto měli o hvězdu a její význam zájem. Přijali osvícení a povzbuzení, takže se o věc ještě více zajímali, pátrali, zajisté se i modlili. Tím byli hodni nové milosti pomocné, většího světla a silnějších popudů. Na konec došlo ke skutku. Vidíme, že působení Boží je příčina hlavní, spolupůsobení mudrců příčina nezbytná, ale druhotná. Zrovna tak jest u nás. Co byla mudrcům hvězda, bývá u nás slovo Boží, nějaká zevní událost, jež obrátí naši pozornost k Bohu, k víře, k dobrému skutku pro Boha. Bůh přidá osvícení a popud. Přijmeš milost a jsi k dobrému nadpřirozenému skutku povzbuzen. Projevíš ochotu, Bůh zesílí, je-li třeba, milost, skutek se stane.

Často jde o důležitou věc: o obrácení, o vytrvání v dobrém, o překonání nesnází. Vizme mudrce, dají nám k tomu výklad.

2. Mudrci se vydali na cestu. Mnozí měli asi chuť jíti s nimi, ale vůle jejich nebyla dost silná. Mudrci ji konali na velbloudech. Nebyla bez obtíží. Stála značný náklad, byla únavná, nebyla bez nebezpečí, nebo všude bylo hojně lupičů. Mudrci vytrvali. Sílila je myšlenka na cíl a milost Boží, jež rostla v té míře, v které s ní působili. Mudrci působili s ní pevně, vytrvale a živě. Proto překonali všecky obtíže a nezviklali se.

Jejich vyvolení, aby se jménem pohanstva poklonili novorozenému Spasiteli, byla veliká milost. Proto bylo třeba, aby byli podrobeni zkoušce. Zkouška měla ukázati, jsou-li velikého úkolu hodni, a upevniti je dokonale. Mudrci přicházejí do Jerusalema, táží se po novorozeném králi, ale u dvora žádného není. Do Jerusalema jich hvězda nevedla, nýbrž vlastní soud, že novorozeného krále třeba hledati u Heroda. Pochybili. Stalo se to tím, že měli narození velikého krále v Jerusalemě za samozřejmé. Měli více nežli svého rozumu dbáti hvězdy a vnutknutí Božích. Bůh dopustil jejich pochybení a užil ho, aby je zkoušel. Obstáli. Byli asi z počátku zklamáni, snad i zmateni, ale na mysli nepoklesli. Vykládali Herodovi a dvoru o hvězdě a o svatých knihách židovských, ujišťovali, že to nemůže býti klam, dali si všemožnou práci, aby krále přesvědčili. Dost možná, že se jim dostalo i posměchu, ale vytrvali, takže Herodes pojal podezření a dal zavolati zákoníky, aby se vyslovili. Proroctví Micheášovo, že se Mesiáš narodí v Betlemě, dalo mudrcům za pravdu. Tím Bůh jim přispěl na pomoc a odměnil jejich pevnost. Ještě větší odměna je čekala, když vyšli z města. Pozvedli oči a hle, na ztemnělém obzoru svítí hvězda, jež se byla skryla, a ukazuje jim cestu do Betlema. Pozdravili ji s jásotem v srdci. Všecka tíseň z nich spadla. Vyplnilo se na nich slovo sv. Pavla ke Korinťanům: On vás utvrdí až do konce (1 Kor. 1, 8). Přestáli zkoušku, osvědčili se v ní, byli hodni nové milosti a ta je utvrdila. Co bylo obyvatelů v Jerusalemě, ale nikdo nešel s nimi. Zlý Herodes myslil na zradu, ostatní byli lhostejní, mnozí se celé věci posmívali. Žádný z nich nepoznal Krista a nepozdravil ho.

Opět se zastavme. Když člověk přijme pomocnou milost a s ní působí, nastane spasitelný skutek. Často nejde jen o jednotlivý skutek, nýbrž o věc delší, na př. o obrácení k víře z nevěry nebo kacířství, o povstání z hříchu pokáním, o setrvání v dobrém za těžkých okolností, o vyvolení k duchov-

nímu stavu nebo k velikému úkolu. Tu nestačí jeden skutek, tu je třeba řady skutků. Bůh dává milost tak, že kdo je věrný jednou, obdrží další milost a působí-li s ní, opět novou milost. Člověk se tak stále upevňuje, zdokonaluje a blíží k cíli. Spolupůsobení nebývá bez námahy, jako cesta mudrců nebyla bez ní. Kdo vytrvá jako oni, bývá podroben zkoušce, zvláště, jde-li o věc velikou. V duchovním životě bývá takovou zkouškou bezútěšnost. Bůh jakoby se od člověka vzdálil. Při obrácení nastanou pokušení, na př. co řekne svět, a jiné podobné myšlenky. Při vyvolení nebo jiné snaze se nakupí nenadále překážky. Věrná a skutečná duše si vede jako mudrci v Jerusalemě. Snad se zalekne, snad i trochu zmate, ale nezmalátní. Naopak napne síly. A Bůh přispěchá na pomoc. Výsledek je šťastné vítězství, útěcha, radost a upevnění takové, že bude cíl jistě dosažen.

Tak se má věc u toho, kdo milost přijímá a s ní působí. Lidé lhostejní, milovníci světa, zaujatí milosti nepřijmou anebo nevytrvají. Lidé zlí kují nenávistné plány jako Herodes, zrážejí z dobré snahy, tupí ji.

3. Pravil jsem, že byli mudrci milosti Boží a svým spolupůsobením s ní utvrzeni. Tak došli do Betlema. Sv. rodina nebyla již v jeskyni, nýbrž v městečku.

Mudrci nalezli chudé dítko. Ale byli připraveni. Prostý vnějšek jich nezmátl, neboť měli dostatečné svědectví: hvězdu, proroctví, jež znali z Písma a jež slyšeli v Jerusalemě, vnitřní osvícení, které se před Ježíšem ještě rozmnožilo. Byli dost zkušení životem, aby věděli, že z obyčejných dítek vyrostl nejeden slavný král. Tajemství vtělení Božího arci neznali, ale věřili, že to dítko na klíně matky je bytost, vyvolená od Boha k velikým věcem, bytost zvlášť omilostněná, nějaká bytost Boží. Svědčí o tom úcta, již mu prokázali, a dary, jež mu dali. Pokloniti se králi až k zemi, bylo na Východě obvyklé, ale vydati takovou úctu dítku, nikdy neslýchané. Mudrci mu ji vzdali. Viděli v něm patrně víc než budoucího krále. Jejich dary znamenají: zlato úctu, jež se vzdává králi, kadidlo úctu, jež se vzdává bytostem božským, myrha úctu, jež označuje člověka lidským bědám podrobeného. V odneseném smyslu značí zlato lásku, kadidlo modlitbu, myrha sebezapírání. Tak se mudrci zjevili jako zástupci pohanstva před Kristem, aby bylo naznačeno, že pohané budou povoláni do církve, ano že na ně přejde zaslíbení, kterého se vyvolený národ stane nehodným. Vykonali úkol, k němuž je Bůh povolal. Na zemi se bude jejich

památka slaviti do skonání světa, na nebi přijali odplatu věčnou. Podivuhodné toto tajemství bylo hned od počátku v církvi slaveno, zvláště od křesťanů z pohanstva. Nalézáme je v katakombách mnohokráte zobrazeno.

Jak dlouho zdrželi se mudrci u sv. rodiny? Nevíme. Můžeme si mysliti, že toužili zvěděti něco o dítku a že P. Maria jim něco z toho, co věděla, řekla. Stalo-li se to, poodhalil se pro ně závoj z velikého tajemství ještě více. Co lidí vidělo dítko, než kolik z nich došlo k víře v ně? Neměli ctností, které osvědčili mudrcové.

Opět se zastavme a uvažujme. Uplynuly skoro dva tisíce let. Každým rokem o vánocích vystavují se v kostelích jesle s králi od Východu. Mnozí před nimi klečí a klanějí se tajemství vtělení Syna Božího, o němž jsou nyní zevrubně poučeni. Proč mají takovou víru jen oni? Proč se jiní před jeslemi ani nezastaví anebo proč se na ně dívají jako na milou hračku? Proč jiní jsou naplněni nenávistí proti božskému dítku a proč hledí všemi prostředky vyrvati víru v ně z duší jiných? Jedni se modlí, přikázání Boží plní, slovo Boží poslouchají, i jsou ve víře utvrzeni. Mnozí z nich stali se kněžími, apoštoly, misionáři, světci. Milost Boží, s níž působili, je tím učinila. Jiní se nemodlí, osvícení Božích nedbají, popudů neposlouchají, slova Božího neslyší, a tak zůstávají nevěřícími nebo málověřícími, svět je ovládá, nemají pro věci duchovní smyslu. Mnozí z nich z lhostejnosti a nevěry postoupili k nenávisti. U nich zasedl na trůn srdce ďábel, nenávistník Boží. Kdyby mohli, povraždili by vše, co má znak víry, a vše, co ji připomíná, by odstranili jako Herodes.

Děkujme Bohu za dar víry. Obětujme Kristu myrhu, t. j. přemáhejme nezřízené náklonnosti, aby ďábel, svět a tělo nás nepřemohli. Obětujme mu kadidlo, t. j. konejme horlivě skutky nábožnosti, aby naše víra rostla a se upevňovala. Tak si Krista zamilujeme. Tato láska bude obět zlata, obět Bohu nejmilejší a pro nás nejšťastnější.

4. Ještě vizme návrat mudrců.

Mudrci odcházejí v mysli osvíceni a v srdci posvěceni. Co viděli a slyšeli, co Bůh jim mluvil v nitru osvícením a popudem, to vše uchovali v duši a přemýšleli o tom. I nabyli velikého světla o Bohu a jeho prozřetelnosti. Obraz P. Marie s Ježíškem zářil mile v jejich vzpomínce do smrti. Často v zbožném pohnutí obraceli na něj mysl.

Před odchodem se jim dostalo nové milosti. Milost rodí milost. Bůh nenechal bez odměny úctu, jíž jeho Synu vzdali, ani dary, jež mu obětovali. Mluví k nim ve snu, aby se nevraceli do Jerusalema. Z toho vidí, že dítko je pod zvláštní ochranou Boží. Nastupují cestu s plesáním v srdci. Jest jim blaze. Srdce jim přetéká útěchou. Cesta má zase různé obtíže, ale ani jich neznamenají. Ve vlasti budí jejich návrat rozruch. Přátelé se táží: Co jste viděli? Osvědčilo se vaše domnění? Vypravujte! Mudrci vypravovali, ano více činili. Jsouce plni světla a radosti, kázali. Nyní rozuměli prorockým knihám židovským mnohem lépe i mohli poučovati své rodáky, že přišel Vykupitel, Bohem zaslíbený. Pohané poslouchali udiveni. V jejich duších se probouzela vzpomínka na dávné zkazky. Byly to zkomolené zbytky prazjevení. Mnozí přijímali jejich slova. Kdyby mohli, šli by také se pokloniti dítku v jeslích. Snad si povzdychli: Škoda, že se jeho díla nedožijeme! I jim vzešlo nějaké světlo. Milost Boží posvětila jejich duše. Mnozí se vyslovili o mudrcích, že to jsou fantasti, dítko v jeslích bylo jim k smíchu. Pozornost, kterou lid mudrcům projevoval, byla pyšnějším z nich nemilá i vystoupili proti nim, tajně pomluvami a výsměchy, veřejně důvody. Nejvíce je těch, kteří buď vůbec nemají o věc zájmu anebo poslouchají jen ze zvědavosti a pro zábavu, ale potom jdou po svých pracích a radovánkách.

Zase se zastavme. Odměna za vytrvalost v dobrém je radost, nadšení, zdokonalení. Vzpomínám velikých mužů Božích, sv. Pavla, jak spěchá od města k městu a káže, na sv. Cyrila Metoděje, kteří cestují po celém Slovanstvu, putují do Říma, káží, zřizují chrámy a bohoslužbu, na sv. Františka Xav., jak pracuje mezi pohany na dálném Východě. Jaké napětí sil, jaké námahy, jaké též utrpení. Oni vše konají, jakoby nebylo překážek, jakoby neznali únavy, jakoby necítili utrpení. Duch Boží je nesl. Z jejich nitra vycházela slova jako plamen. Vše je v nich víra, nadšení, radost, štěstí. Vykonali divy. Narazili na lhostejnost, na vášně, na nepřátelství, ale zvítězili. To je plod věrného spolupůsobení s milostí Boží: radost, které nikdo neodejme z nitra.

* * *

Uvažovali jsme o cestě tří mudrců od Východu do Betlema. Z krásného tajemství plyne pro nás poučení: nepohrdej pomocnými milostmi, nezavrhuj světla, které ti Bůh dává, nezamítej popudů, kterými tě budí. Abraham poslechl a v jeho pokolení byla požehnána pokolení země (1 Mojž. 22, 16 n).

Šavel poslechl a stal se apoštolem národů. Magdalena poslechla a je světicí. Zamítání pomocných milostí bývá osudné. Hospodin praví: Volala (Moudrost) jsem vás, odpírali jste, vztáhla jsem ruku svou, a nebyl, kdo by pohleděl, pohrdli jste všelikou radou mou a domlouvání mého nedbali jste: protož i já také k zahynutí vašemu smáti se budu a posmívati se budu, když přijde na vás to, čeho jste se báli (Přísl. 1, 24 n). Žádný nevěrec, žádný sektář, žádný hříšník není bez viny, nebo všichni dostávali světlo k pravdě a popud k dobru. Říkali: Odejdi od nás, znalosti cest tvých nechceme (Job 21, 14), i jsou sami vinni, že zahynou v nevěře, v bludu, v hříchu.

Tak nebudeme jednati. My budeme se Samuelem volati: Mluv, Pane, slyší služebník tvůj (1 Král. 3, 10). Sv. tří králové budou nám vzorem. Ano, Pane, za tvým hlasem chceme jíti. Mluvíš k nám slovem Božím, budeme je poslouchati, mluvíš k nám v pobožnostech, budeme se jich účastniti. Kdybychom umdleli, povzbuď nás. Dal jsi nám Krista, on je cesta, pravda, život, s ním dej nám žíti a umříti.

XXIII. Příklad tří králů.

Apoštol Pavel začíná list k Židům, t. j. ke křesťanům jerusalemským, krásnými slovy: Druhdy Bůh na mnohokráte a mnoha způsoby mluvil k otcům našim skrze proroky, v těchto dnech doby poslední mluvil k nám skrze Syna svého, kteréhož ustanovil dědicem všech věcí, skrze nějž i světy učinil (Žid. 1, 1). Těmi mnohými způsoby, jimiž Bůh mluvil, nemíní jen slova proroků, nebo to jest jeden způsob řečí, nýbrž míní také jejich divy a různé zjevy přírodní. Když vyvolil Mojžíše, aby vyvedl lid, dal mu hůl, která se měnila v hada. Co znamenal ten div? Pravil: Já Hospodin, který tento div konám a jedině konati mohu, dosvědčuji, že Mojžíš je můj vyslanec. Podobně mluvil Bůh ranami egyptskými, že na konec této řeči porozuměl i Farao a všechen jeho národ. Tak mluvil přechodem skrze Rudé moře, vyvedením vody ze skály a jinými divy. Skrze proroky mluvil tak, že jim dal do obraznosti obrazy. Oni tyto obrazy uváděli, na př. oheň, hrnec, meč. Zároveň jim naznačil v mysli, že oheň znamená trest, jenž stihne národ, neobrátí-li se, že bude rozdrcen jako hlíněný hrnec, do něhož někdo udeří, že přijde na ně meč nepřátel. Naposledy mluvil Bůh k lidu skrze vtěleného Syna svého, Pána Ježíše Krista.

K třem králům mluvil Bůh hvězdou na nebi a milostí, t. j. osvícením a povzbuzením v duši. Oni porozuměli a poslechli. Tak dospěli k jesličkám novorozeného Spasitele. Povzbuďme se příkladem víry, naděje a lásky, jejž nám dávají. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

1. Tří králové od Východu dávají nám krásný příklad víry. V sv. Písmě je příchod mudrců tak jasně vypsán a v katakombách je tolikrát zobrazen, že o skutečnosti této události nelze pochybovati. Mudrci byli mužové vznešení, neboť jinak by nebyli mohli podniknouti nákladnou cestu do Betlema, nebyli by bývali od Heroda slavnostně přijati, nebyli by obmyslili Pána Ježíše vzácnými dary. Byli to mužové učení, totiž podle tehdejších poměrů, nebo znali sv. knihy židovské a vyznali se v hvězdářství. Ze Starého zákona se dověděli, že vyjde z israelského národa nový David, mocný král, Mesiáš a že se doba jeho příchodu přiblížila. Byli to mužové zbožní. Nejen v sv. Písmě pilně badali, nýbrž přijímali je také s vírou. Neobvyklá hvězda jim řekla, že Mesiáš přišel. Neobvyklá hvězda byla tehdy pojímána za znamení, že se narodil veliký muž. Z těchto dvou poznatků, z Písma a hvězdy, učinili si soud: narodil se zajisté onen slavný král židovský. V tom je utvrdila okolnost, že hvězda plula směrem k Jerusalemu. Tak Bůh mluvil k mudrcům zevně. Mimo to k nim mluvil také uvnitř. Osvěcoval je, aby spojitost Písma s hvězdou spíše nalezli a jasněji poznali; povzbuzoval je, aby se šli novorozenému králi poklonit.

Tří králové této zevní a vnitřní řeči Boží porozuměli, jí uvěřili a poslechli. Tak je vidíme u jesliček novorozeného Spasitele. Ani chudoba a prostota sv. rodiny jich nemate. Věru, krásná víra. O nich lze říci, co pravila Alžběta k P. Marii: Blahoslavení jste, že jste uvěřili. Mnozí z jejich krajanů věděli o hvězdě a mesiánských zprávách Písma. Jistě o tom s nimi mluvili. Také dostali asi osvícení a povzbuzení. Ale u nikoho nedostoupila víra toho stupně, aby se odhodlal k cestě. Ani obyvatelé jerusalemští, kteří Mesiáše očekávali a příchodem mudrců byli na jeho narození upozorněni, nedospěli k víře, aby zašli do nedalekého Betlema a podívali se, co na věci je. Tří králové uvěřili.

Hle, tajemství víry. Několik lidí slyší tytéž pravdy, ale účinek je u každého jiný: jeden věří, druhý zůstává lhostejný, třetí pravdy zamítá, čtvrtý je potírá. Odkud ten rozdíl? Řeč

Boží je přece jedna a tudíž stejná pro všecky. Patrně není příčina v Bohu, nýbrž v lidech; v jejich rozumu a srdci. Zdravý, nezkažený rozum vidí jasněji nežli rozum předsudky a bludy porušený; dobré a nevinné srdce přijímá pravdu snadněji a upřímněji nežli srdce zaujaté věcmi pozemskými. Jak krásné svědectví dává duševní událost mudrcům, jejich rozumu a srdci. Věru zasluhují, abychom se jejich vírou povzbudili.

Nám nesvítí jen neurčitá hvězda jako jim. K nám nemluví proroctví ještě nevyplněná jako jim. My nepotřebujeme mimořádného osvícení a povzbuzení uvnitř. K nám mluví Bůh skrze Syna svého, na němž se všecka proroctví vyplnila, jenž se osvědčil divy a zázraky, o němž svědectví vydávají apoštolové a celá církev. Nám není těžko uvěřiti. Naše vírą může býti pevná a jistá. O, by taková byla! Osvěžme ji na krásném příkladě tří králů. Spravedlivý živ jest z víry (Řím. 1, 17), dí apoštol. Žijme z ní, zvláště v radostných dnech vánočních. Bez víry nelze se líbiti Bohu, píše týž apoštol (Žid. 11, 6). Jeho slova mají také kladný smysl, že se ten, kdo věří a žije z víry, nezbytně Bohu líbí. Pravím, osvěžme svou víru krásným příkladem tří králů, ať se líbíme Bohu a ať naše radost z narozeného Spasitele je dokonalá.

2. Tři mudrci od Východu dávají krásný příklad naděje. Naděje je druhá božská ctnost a plyne z víry. Kolumbus věřil, že lze do Indie doplouti přímo kolem země; proto doufal, že se mu cesta podaří. Věříme, že se nám v pokání odpouštějí hříchy a uděluje milost, že se v přijímání posvěcujeme a přijímáme záruku zmrtvýchvstání; proto doufáme, že život šťastně dokonáme a dojdeme věčné spásy. Také u tří mudrců zplodila víra naději, že novorozeného krále naleznou. Nebýti této naděje, nebyli by se vydali na dalekou a nebezpečnou cestu.

K naději patří, že doufáme pevně a že se proto nedáváme odstrašiti překážkami. Naděje vylučuje pochybnost. Kdo vážně pochybuje o výsledku, nemá naděje. Tři králové měli pravou naději. Snad jim jejich známí řekli, že se vydávají na cestu nejistou, že nedojdou cíle, že z ní vůbec nebudou nic míti. Králové se nezviklali. Cesta, která trvala asi 10 dní a konala se na velbloudech nebo na koních, byla obtížná. Při obtížích naděje se snadno zmenšuje, odvaha klesá, vytrvalost mizí. Tři králové se nezviklali. Před Jerusalemem se hvězda ztratila, na dvoře novorozeného prince nebylo, ani zákonící, ani lid nejevili o věc nadšeného zájmu. Tři králové se nezviklali. Taková naděje nemohla býti zklamána. Sotva vyšli z hlavního

města, zazářila jejich hvězda a rozradostnělí poutníci sklánějí koleno před dítkem P. Marie. O svatí králové, vaše naděje je hodna podivu. Jistě vám ji novorozený Spasitel hojně odměnil, utvrdiv vás v blažené naději věcí nebeských. Už jste nebyli jako pohané, kteří nemají naděje, jak dí apoštol, nýbrž od té chvíle svítila vám do života hvězda spásy a vy jste se z toho radovali.

Tři králové mohou býti věru povzbuzením, abychom stáli pevně v naději křesťanské. Křesťanská naděje nás učí, abychom pevně doufali, že nám Bůh dá, co potřebujeme k životu časnému a věčnému, ne ovšem bez našeho přičinění. Spoléhal Faraon na své vojsko a utonul s ním v moři. Spoléhal Samson na svou sílu a podlehl zrádné Dalile. Spoléhal Goliáš na své brnění a David jej porazil. Spoléhal Petr na svou statečnost a zapřel mistra před děvečkou. Moderní člověk spoléhá na technický pokrok a pyšní se, jak ovládá přírodu; tu Bůh zatřese maličko zemí a veleměsto Tokio leží z velké části v troskách, ostrovy mizejí v moři, stroje vypovídají službu. Tak asi napsal r. 1923 universitní profesor, laik (Arne Novák). I my ovšem spoléháme na dary svého ducha a těla, na svou přičinlivost a vytrvalost, zvláště ve věcech časných, ale pokorně, vědouce, že člověk seje, okopává a zalévá, ale že Bůh dává vzrůst (1 Kor. 3, 7). Ve věcech nadpřirozených nemůžeme bez milosti vůbec nic, nebo tu je všecka naše způsobilost z Boha (2 Kor. 3, 5). My tedy spoléháme na Boha a proto nebudeme zahanbeni. Ctihodný Labre si zvolil z lásky ke Kristu život žebrácký. Vlastně nežebral, nýbrž žil jen z toho, co mu lidé z vnuknutí Božího dávali. Přátelé jeho měli strach, že někde zahyne Odpovídal jim: Buďte o mne bez starosti, neboť prozřetelnost Boží bdí nade mnou. Když kat zvedl meč, aby sv. Martinu ufal hlavu, a mučedník klidně očekával ránu, pravil popravčí mistr udiven: Jak! Ty se nechvěješ? Martin mu odpověděl: Proč bych se chvěl? Smrt není nic zlého. Pokládám ji za svou přítelku, která mě uvede z tohoto života k Bohu do života lepšího, nebo mám naději v Boha a v jeho milosrdenství.

Nedejme se žádnými obtížemi zviklati v naději, že obdržíme dobra, jež nám Bůh slíbil. Slíbil nám milost a dá nám ji, abychom přemohli pokušení, vytrvali v souženích, šťastně zemřeli. Slíbil nám život věčný a dá nám jej, jen když my učiníme, co na nás jest. Před krásným příkladem tří králů zapuďme malomyslnost, nejistotu, bázeň. Rceme se sv. Bernardem: Ty, o Pane, ty jediný jsi moje naděje. Cokoli či-

ním, myslím, trpím, žádám, při všem důvěřuji v tebe, ty jsi jediný předmět všech zaslíbení, jediný důvod všech mých očekávání. Jen Boha se chci držeti ve všem. Naděje má založena je na tvé otcovské lásce, na pravdě tvých zaslíbení a na moci, jež je může splniti.

3. Tři králové dávají krásný příklad lásky.

Když opustili Jerusalem a uviděli zase hvězdu, zaradovali se, pospíchali s chvátaním za ní, a když se zastavila nad obydlím sv. rodiny, zaplesali řkouce: Zde to jest, nešli jsme nadarmo. S úctou se poklonili dítku. Jejich láska je čistá. Nic nechtí od Krista, nýbrž sami mu nabízejí dary. Jsou to dary vzácné. Však neodešli s prázdnou, nebo Bůh nezůstává dlužníkem, nýbrž odměňuje královsky. O Magdaleně hříšnici pravil Kristus: Odpouštějí se jí hříchové mnozí, poněvadž milovala mnoho. Tenkráte se zaskvěla její duše v nebeském rouše milosti. Aj, co přijali jste vy, svatí králové, kteří jste vážili dalekou cestu, abyste viděli Mesiáše a poklonili se jemu? Co přijali jste vy, kteří jste ho uctili významnými dary, zlatem, kadidlem a myrhou? Jistě jste přijali milost, která vás nejen očistila, nýbrž i posvětila a v dobrém utvrdila.

Jaký to krásný příklad pro nás! Vzácná je víra a naděje, ale láska je vzácnější. Nyní zůstávají tyto tři, píše sv. Pavel, víra, naděje a láska, ale největší z nich je láska (1 Kor. 13,13). Apoštol líčí její velikost, vyvyšuje ji nad proroctví, divučinění a mučednictví. Když chtěl Pán Ježíš odevzdati Petrovi hlavenství v církvi, píše sv. Jan Zlat., neptal se ho, chce-li pro něho vše opustiti, chce-li pro něj pracovati, trpěti a umříti, nýbrž jen se ho ptal: Šimone, synu Jonášův, miluješ mě? Dal tím na jevo, že bude-li ho Petr milovati, všecko učiní. Milujme tedy Boha, milujme ho v Kristu, v němž se nám ukázal tělesně. Milujme ho láskou přátelství jako tři králové, jež pro sebe nic nežádá, ale sama všecko dává. Nic tím neztratíme. Naopak! Čistá láska přátelství je láska největší a proto také největší odměny hodna.

Tři králové ukazují, co máme Bohu dávati. Dali mu zlato, kadidlo a myrhu. Zlato, král mezi kovy, znamená královskou důstojnost Pána Ježíše a čistou lásku k němu. Kadidlo, jež se pálí před oltářem, znamená jeho božství a naši modlitbu, kterou ho jako Syna Božího máme vzývati. Myrha značí jeho vykupitelský úkol, jejž vykonal utrpením a smrtí, u nás zapírání všeho nezřízeného. Milujme tedy Krista jako svého nejvyššího pána, jako Syna Božího, jako svého Vykupitele. Zapí-

rejme se, abychom svobodně a radostně dovedli jemu sloužiti, jeho vůli plniti, s ním se spojovati. Ten mne miluje, dí Pán, kdo zachovává má přikázání.

* * *

Uvažovali jsme, jak nám sv. tři králové dávají krásný příklad víry, naděje a lásky.

Víra, naděje a láska jsou božské ctnosti. Kdykoli se je modlíme, získáváme odpustky několika let (Bened. XIV., 28. ledna 1756). Modlíce se je, rosteme také v nich: víra se upevňuje, naděje sílí, láska se množí; tak se život křesťanský zdokonaluje. Rodiče dali synovi, opouštějícímu domov, při loučení modlicí knížku, na jejíchž deskách byl vytlačen ve zlatě kříž s kotvou a hořícím srdcem, a pravili k němu: Vezmi tuto knížku na památku. Ten obraz značí víru, naději a lásku, tři božské ctnosti. Víš, že jsme se snažili žíti podle nich a že jsme je také tobě vštěpovali do duše. Vzpomeň si na to, kdykoliv vezmeš tyto modlicí knížky do rukou. Tak budeme v životě a smrti spojeni v Bohu, u něho se také jednou shledáme. Pěstujme modlitbu tří božských ctností, i nám budou bezpečnými vůdkyněmi na cestě k Bohu. U něho se změní víra v patření, naděje v požívání, ale láska zůstane, aby nás s Bohem spojila k věčnému přátelství a oblažovala nejčistším štěstím na věky.

XXIV. Kdo nalézá a nenalézá Krista.

Kdo jest ten novorozený král židovský? tázali se tři mudrci od Východu, přišedše do Jerusalema. Novorozený král židovský? Nevíme o žádném, dostává se jim v odpověď. Jakže, nevíte? My jsme viděli jeho hvězdu na Východě a přišli jsme se mu poklonit, naléhají mudrcové. Vedou je ke dvoru, neboť narodil-li se král, musí o tom dvůr věděti. Mudrcové opakují svou otázku a její odůvodnění před králem Herodem.

Herodes přemýšlí o věci. Ví, že Židé očekávají Mesiáše, že si jej představují jako druhého Davida, nad tohoto ještě mocnějšího a slavnějšího, že očekávají jeho příchod jako blízký. Aby to byla pravda? Musí míti jasno. Svolává znalce sv. Písma. Zákoníci mu praví, že Mesiáše očekávají a že se narodí v Betlemě.

Otázka mudrců, která se dosud zdála divná, ano směšná, nabývá náhle jasnosti a určitosti. Všichni chápou, že se týká

slíbeného od Boha Mesiáše. Z královského dvora se šíří zpráva po městě a vzrušuje lid. Jak by neměla hýbati myslemi, když jde o Mesiáše, po němž národ touží. Než výsledek? Jde-li Jerusalem pozdraviti svého Vykupitele? Ne, ani nepátrá, mají-li mudrcové pravdu, ač Betlehem není od hlavního města daleko. Jedině Herodes po něm slídí a navádí mudrce, aby mu řekli, co naleznou, ale to činí proto, že se chce soupeře zbaviti.

Nenalezl Jerusalem svého Mesiáše. Nenalezl ho Herodes, nenalezli ho fariseové a zákoníci, nenalezl ho lid. Mudrci jej nalezli. Odkud tento zjev? Zpytujme jeho příčiny. Novorozený Spasiteli, požehnej nám, abychom správně soudili a aby náš soud byl nám k poučení.

* * *

1. Nenalezl Krista král Herodes.

Herodes věřil jako všichni lidé tehdejších dob ve hvězdy. Věřil, že zvláštní hvězda oznamuje narození velikého muže. Proto zprávou mudrců, zprávou určitou a hodnověrnou, nepohrdal. Že Židé očekávají Mesiáše, nemohl nevěděti, nebo o tom denně slýchal. Bezděky ho napadlo, že by hvězda mudrců mohla oznamovati velikého krále, nebo lid si tak Mesiáše představoval. Myšlenka ta ho vzrušila. Ale nevzrušila ho radostně, že se splní horoucí přání národa, nýbrž bázní o trůn. Aj, mluví v něm hlas tyrana: já bych měl přijíti o trůn, který mě stál tolik práce, peněz, bojů, krve? Můj rod by měl býti svržen? To se nesmí státi! To dítě hvězdou ohlášené musí zahynouti. Zapomíná, že dítko takto ohlášené je patrně pod zvláštní ochranou Boží. Vášeň bývá slepá. Než Herodes neví, kde má dítko hledati. Svolává znalce Písma, aby mu řekli, kde se Mesiáš narodí. Zákoníci to zajisté vědí. Nemýlil se. Dostává určitou odpověď, že místo narození Mesiášova je Betlehem. Král je spokojen. Zve mudrce tajně k sobě, vyzvídá na nich bedlivě čas, kdy se hvězda objevila, posílá je do Betlema a praví k nim: Jděte a ptejte se pilně po dítěti, a když je naleznete, zvěstujte mi, abych i já přijda poklonil se jemu (Mat. 2, 7 n). V srdci si řekl: Až se dovím, kde je, zahubím je. Že takový plán měl, dosvědčují další události. Mudrci se nevrátili, po Jerusalemě se šíří zpráva, co se stalo v chrámě při obětování Pána Ježíše, i káže Herodes zavražditi všecky chlapce do dvou let v Betlemě a okolí. Utěšoval se, že Mesiáš bude mezi zabitými.

Král Herodes nenalezl Krista, t. j. Kristus se mu nestal Mesiášem. Známe povahu královu a nedivíme se jeho jednání. Herodes byl muž hrubých vášní. Byl krutý, panovačný, podezřívavý, smilný. Měl také některé skvělé vlastnosti, na př. udatnost, politickou bystrost, houževnatost, ale uvedené vášně převládaly a stupňovaly se až k nepříčetnosti. O jeho krutosti svědčí také vražda betlemských dítek. Než tento čin je proti jiným ukrutnostem tak nepatrný, že ho jeho životopisec ani neuvádí. Na jeho rozkaz vykrvácelo na tisíce Židů. On dal zavražditi jednu ze svých žen, dva své syny, třetího syna pokusil se otráviti. Bylo pořekadlem, a je prý z úst římského císaře, že se za Heroda mají vepři lépe nežli vlastní jeho rodina. Pro svou krutost byl od lidu nenáviděn a této nenávisti nezmírnila ani nádherná oprava chrámu. To bylo Herodovi ovšem známo. Věda, že se z jeho smrti bude národ radovati, dal první osoby židovské, prý několik tisíc, svolati do cirku a poručil, aby byly, až bude umírati, povražděny. Národ měl nad jeho smrtí truchliti tímto způsobem. Na štěstí nebyl rozkaz vyplněn. Nemoc Herodova byla velmi bolestná. Byl to následek nezřízeného života.

Mohl-li takový muž nalézti Krista, t. j. mohl-li nabýti víry v něho a spasiti duši? Srdce vášněmi tak zachvácené a rozryté nebylo světlu Božímu přístupno. Nedím, že to bylo vůbec nemožné. Ze spásy není nikdo vyňat. Každý dostává milost k ní potřebnou. I do srdce Herodova se dobývala. Či nebyla zpráva mudrců, hvězda, proroctví o Betlemu pro něho pokyn od Boha, aby prohlédl, poučil se, uvěřil? Byla to milost a znamenitá. Ale Herodes milost zamítl. Tak bývá u člověka oddaného vášním zpravidla. Nenalezl jsi svého Spasitele, králi, vášně příliš zatvrdily tvou mysl.

Tuto smutnou úlohu koná hříšnost dosud. Sv. Jan píše v evangeliu: To pak jest soud, že světlo přišlo na svět, a lidé milovali více tmu nežli světlo, neboť skutkové jejich byli zlí. Každý zajisté, kdo činí zlé, nenávidí světla a nejde k světlu, aby nebyli usvědčeni skutkové jeho (Jan 3, 19 n). Zatvrzelý hříšník nenalézá Krista. I on dostává milost, ale on ji zamítá. Svědomí mu řekne: Je Bůh, soudce lidských skutků, on bude souditi také skutky tvé. Hříšník se vyruší, jako se vyrušil Herodes při zprávě mudrců, ale on tu pravdu zapudí. Řekne si: Není, není, nesmí býti. Jiní žijí jako já. Nauka o pekle je nesmysl. Zatvrdí se. Kdyby pravdu přijal, musil by se obrátiti; to však nechce. Ano on učiní ještě více. Jako Herodes

pátral po dítěti, aby je odstranil, tak on pátrá po každé námitce proti víře a přijímá ji. Se zadostučiněním vítá nevěrecké nauky, podvratné spolky, útoky na církev a utvrzuje se jimi v svém stavu. Ani na tom nemívá dost, nýbrž hledí svésti také jiné, aby měl útěchu, že není sám. Herodes zabíjel těla, on zabíjí duše. Jak by tedy mohl nalézti Krista? Není to u něho možné.

Příklad Herodův volá výstražně: Nedej vzniknouti vášním, máš-li jaké, pilně je potlačuj, aby tě neovládly. Když byl vrah Ravachol odsouzen k smrti, pravil: Kdybych byl věřil, nikdy bych byl nespáchal zločinu, za nějž nyní pykám. K nevěře dospěl tím, že se oddával vášním.

2. Nenalezli Krista fariseové a zákoníci. Fariseové byli národní šlechta židovská a duchovní vůdcové národa. Zákoníci vynikali ve vědách, hlavně v sv. Písmě. Na otázku Herodovu, kde se narodí Mesiáš, odpověděli hned proroctvím Micheášovým: A ty, Betleme, území judské, nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými, nebo z tebe vyjde vévoda, který bude spravovati lid můj israelský (Mat. 2, 6). Jestliže tedy někdo měl nalézti Mesiáše, byli to fariseové a zákoníci, tito jako znalci Písma, oni jako ti, kteří pro mesiánskou myšlenku nejvíce horovali. Nenalezli ho. Tři králové z dalekého Východu podnikli dlouhou a nebezpečnou cestu, aby jej pozdravili, fariseové a zákoníci neučinili ani kroku, nedím, aby jej uvítali, nýbrž aspoň aby se o věci přesvědčili. Simeon poznal při obětování Páně v dítku Mesiáše a dobrořečil Bohu, že mu dal dožíti se této chvíle, Anna, dcera Fanuelova, všude rozhlašovala, že dítko P. Marie je slíbený Mesiáš. To se stalo v chrámě, kde fariseové a zákoníci učili. Než Krista nepoznali.

Odkud tato zaslepenost? Odpověď dává Písmo, když praví: Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost svou. Jinde dí, že Bůh přebývá v mrákotě a ve světle. Smysl slov je: bydlí v mrákotě pro ty, kteří ho pro pýchu nevidí, ve světle pro ty, kteří mu v pokoře otvírají své srdce. Jak líčí Písmo a světské dějiny farisee a jejich druhy? Jako lidi pyšné. Sv. Jan Kř. je nazval pokolením zmijím, které se protiví Bohu. Mírný Kristus jim řekl, že jsou obílené hroby, zevně pěkné, uvnitř hniloba. Touto hnilobou byly mnohé jejich vady, ale především jejich pýcha. Tato pýcha jim pravila: Jakže, Mesiáš měl by býti ohlášen mudrcům cizincům a pohanům? Jaké bláznovství! K tomu jsme my, synové Abrahamovi, nejspravedlnější ze spravedlivých, vyvolenci Hospodinovi. Až přijde Mesiáš, oznámí

to Hospodin jim a jediné jim. Víte, jak se farisej modlil v chrámě. Tato pýcha zaslepila jim oči. Vyplnilo se na nich, co dí Písmo: Moudrost tohoto světa jest pošetilost u Boha, neboť jest psáno: Jenž lapá moudré v chytrosti jejich (1 Kor. 3, 18 n).

Tato pýcha ještě nevymřela na světě a plní stále svůj osudný úkol. Kdo zamítá Krista? Jest to pyšná věda, pyšná osvěta, pyšná moc, dnes také pyšná nevzdělanost. Kdybych měl rozsouditi, kde je více zatvrzelých odpůrců Páně, zdali mezi hříšníky či mezi pyšnými duchy, řekl bych, že u těchto. Hříšníci se často obracejí, pyšní duchové zřídka. Pyšní duchové mají víru v Krista za pověru, na niž patří s pohrdavým vědomím své osvícenosti. To věděl Kristus a proto se ponižoval a pokoru zvlášť doporučoval. Zůstaneme pokorní, aby nám nemusil prorok hroziti: Běda vám, kteří jste moudří ve svých očích a chytří sami před sebou (Is. 5, 21).

3. Nenalezl Krista lid jerusalemský.

Dějiny israelského národa jsou protkány myšlenkou o Mesiáši. K němu se všecko odnášelo. O něm dostávali patriarchové zprávu, po něm toužili králové, o něm zvěstovali proroci, oběti, zvláště velikonoční beránek, byly jeho předobrazy, celý Starý zákon na něj připravoval, lid s toužebností jej očekával. Sám Spasitel to naznačil, když pravil k učedníkům: Pravím vám, že mnozí proroci a králové chtěli viděti, co vy vidíte, a neviděli, slyšeti, co vy slyšíte, a neslyšeli (Luk. 10, 24). O Mesiáši se učily dítky ve školách, vykládalo se dospělým v synagogách a v chrámě, vedly se soukromé hovory a každá modlitba byla volání po něm. Co bychom při takových okolnostech očekávali, když se v Jerusalemě zjevují tři králové a táží se, dovolávajíce se hvězdy, po Mesiáši? Lid také věřil, že mimořádná hvězda zjevuje narození velikého muže. Očekávali bychom, že se celý Jerusalem požene do Betlema. To bychom očekávali tím spíše, jelikož město bylo zprávou mudrců vzrušeno. Než hle, vzrušení se rychle uklidnilo a lid jde bez zájmu dál za svými pracemi a zábavami. To jest věru divné a my se tážeme po příčině tohoto zjevu.

Není jiné odpovědi, nežli že příčinou tohoto chladu byla vlažnost, zaujatost pro časné věci, lehká mysl. Horovali pro Mesiáše, ale byl to oheň, kterým hoří sláma a klest. Také si asi řekl: To je věc velerady, ta ať se stará.

O vlažnosti a lehkomyslnosti lidské, kéž jsi vymřela s obyvateli jerusalemskými. Ale ty žiješ dále a působíš, že mnozí nenalézají Krista ani dnes. Jako spánek tíží ospalého, tak

držíš v zajetí světa lidská srdce. O Židech pravil Pán: Běda tobě, Kovozain, běda tobě, Betsaido! Neboť kdyby v Tyru a Sidonu byly se udály zázraky, které se děly ve vás, byli by dávno v žínici a popelu činili pokání. Avšak pravím vám: Tyru a Sidonu bude lehčeji v den soudný nežli vám (Mat. 11, 21 n). Co by řekl vlažným a lehkomyslným křesťanům dnes? Snad to, co dí sv. Petr převráceným křesťanům své doby řka: Lépe zajisté by jim bylo, aby nebyli poznali cesty spravedlnosti, nežli aby poznavše ji, odvrátili se od svatého příkazu, který jim byl dán (2 Pet. 2, 21). Poučení a výstraha pro nás.

4. Krista nalezli tří králové.

Korunovaný pěvec se modlil: Zachovej milost svou těm, kteří tě milují, a svou spravedlnost těm, kteří jsou upřímného srdce (Žal. 35, 11). Prosil tak za sebe. Protože Boha miloval a byl upřímného srdce, neprosil marně. Takového srdce byli tří králové. Čítali v svatých knihách, byli zbožní, hvězda je upozornila na proroctví v Písmě obsažená, milost Boží je osvítila a povzbudila, i uvěřili a vydali se na cestu. Byla dlouhá a namáhavá, byla spojena s překážkami a nebezpečím, v Jerusalemě se mohli v svém podnikání snadno zviklati, ale vytrvali. Ani chudé obydlí ani prostota rodičů jich nemátla. Milovali Boha, byli upřímného srdce, a tak je vidíme klečeti před novorozeným Mesiášem a podávati mu dary. Šťastní králové, do konce věků si budou křesťané vypravovati o tom, jak jste hledali a nalezli Krista, do konce věků se budou vaším příkladem vzdělávati. Co jste si odnášeli domů? Víru, naději, lásku, světlo a spásu. Šťastní králové, díky vám za podivuhodný příklad!

Nevymřely hřích, pýcha, vlažnost, ale žije také láska Boží v upřímných srdcích a nalézá Krista. Než co dím, nalézá, ona se Kristu všecka oddává a skrze něho zvelebuje do té míry, že může říci s Pavlem: Nežiji již já, ale žije ve mně Kristus. Nic je od něho neodloučí, ne soužení, ne pronásledování, ne svět, nic. Blahoslavená srdce, která takto nalézají Krista! K nim chceme patřiti také my. Novorozený Spasiteli, dej nám tuto milost!

* * *

Uvažovali jsme, proč nenalezl Krista Herodes, proč ho nenalezli fariseové a zákoníci, proč ho nenalezl lid. U Heroda byly příčinou hříchy a vášně, u fariseů a zákoníků pýcha, u lidu vlažnost a lehkomyslnost. Těchto chyb se chraňme! Pro nás by ztráta Krista byla osudnější, nebo větší má škodu ten,

kdo pozbyl dobra, které již měl, nežli ten, který ho ještě neměl. Mudrci nalezli Krista, protože šlechetně žili, milostí od Boha jim daných nezamítli, upřímným srdcem Boha milovali. Těm se chceme podobati. Hvězda víry, naděje, lásky nás povede za Kristem na pozemské pouti a dovede — už ne k jesličkám betlemským, nýbrž k oslavenému trůnu Spasitele světa.

XXV. Dvanáctiletý Ježíš.

Jak dlouho zůstal Pán Ježíš v Egyptě, nelze určitě říci. Někteří praví, že rok, někteří i něco přes rok; ale zdá se, že tam pobyl dobu kratší, neboť Herodes zemřel brzy po betlemské vraždě. Hned po smrti králově vrátil se sv. Josef do vlasti. Chtěl se usaditi v Betlemě, ale poněvadž nástupce Herodův Archelaus byl krutý tyran, odešel do Galileje a usadil se v Nazaretě. Tam žil Pán Ježíš do třicátého roku. Z této dlouhé doby vypravují evangelisté obšírně jedinou událost, pout dvanáctiletého Ježíše do Jerusalema na svátky. Spasitel chtěl patrně zůstati skryt. Proto se jeho život v Nazaretě zove skrytý život. Tak zvané apokryfy, t. j. spisy, psané na způsob evangelií, obsahují mnoho zpráv o Kristu z této doby, ale zprávy ty nemají věroučné ceny; jsou to legendy, které si spisovatelé vymýšleli, někdy ze zbožnosti, někdy s kacířskými úmysly, někdy z pouhého spisovatelského pudu. Uznání církevního nikdy neměly. My je ovšem pomineme úplně.

Tehdy mluvilo se v Palestině syrskochaldejsky. Syrskochaldejština byla tudíž mateřským jazykem Páně. Byl to jazyk semitský. Otec byl povinen vyučiti syna v zákoně a v zaměstnání, jež by ho živilo. Práce byla u Židů ve cti. Veliký rabín Hiller byl drvoštěpem, Jochanan obuvníkem. Dílny byly vždy mimo dům. Krámy obchodní byly v bazaru. Školy, zvané domy zákona, počaly se tehdy po městech hojně stavěti. Učilo se v nich zákonu a dějinám. Byly tedy náboženské a národní. Byla-li tehdy v Nazaretě škola, nevíme. Hlavní povinnost výchovy měl otec, byla mu přísně ukládána. Třikrát do týdne chodilo se do sbornice neboli synagogy, kde se čítal a vykládal zákon a proroci; ke konci bylo vysloveno požehnání, na něž lid odpovídal: Amen. Zákon byl uschován ve skříni, byl zakryt skvostnou oponou, před níž hořela neustále lampa, jako u nás věčné světlo. Ženy stávaly před vchodem. Ve sbornici mladý Israelita doplňoval domácí výchovu. Tam poznal Pán Ježíš farisee a zákoníky, jejich pýchu, tvrdost,

předstíranou spravedlnost, ctižádost. Znatel nynějšího východu píše, že jsou dnes zrovna takoví jako před dvěma tisíci lety. Pán Ježíš chodil arci též do sbornice. U proroků četl a slyšel vlastní svůj život, jak byl předpověděn a předobrazen.

Pán Ježíš jako dítko účastnil se zajisté dětských her, jako jinoch chodíval mezi soudruhy. Řemeslu se vyučil u sv. Josefa. Ač byl moudrý a svatý jako nikdo, nelišil se ničím od ostatních, leda tím, že nebylo u něho v ničem pochybení.

Toto předeslav, promluvím o dvanáctiletém Kristu v chrámě a poté o skrytém jeho životě. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

1. Možná dost, že Pán Ježíš chodil již dříve na pouti do Jerusalema. Mladík na východě rychleji dospívá nežli u nás a Spasitel toužil zajisté po chrámu. Ale povinen byl konati pout od dvanáctého roku. Písmo vypravuje jen jednu jeho pout, tu, při které vystoupil ze svého ústraní a se projevil. Stalo se to vhodně v dvanáctém roce jeho, poněvadž v něm se stal údem církevní obce. Zákon zavazoval k pouti jen muže, ale odedávna bývaly při ní také ženy. Mužové, ženy a mládež putovali v oddělených skupinách. Josef Flavius udává počet poutníků na dva miliony osob. Na všech cestách, vedoucích k svatému městu, zněly žalmy, hlavně mesiánské, ohně na návrších oznamovaly blížící se svátek, mosty se opravovaly, hroby natíraly, obchodníci se sjížděli se svým zbožím. Sta a sta velikonočních beránků nabízelo se na prodej. Mnozí si jej pro jistotu přinesli s sebou. Také pokrmy si přinášeli; pravidelně mělo několik osob k tomu osla. Přespání dělo se z velké části pod širým nebem. Snadno si představíme nesmírný ruch. Jen při teplém podnebí a veliké skromnosti východanů byly takové pouti vůbec možné. Nadšení bývalo veliké a bylo to nadšení vpravdě náboženské a národní.

Pán Ježíš, P. Maria a sv. Josef putovali z Galileje Samařskem do Judska, zastavujíce se se svou skupinou na určených místech. Cesta trvala asi tři dni. Byla vyplňována modlitbami a zpěvy. Mnohokráte opakovali slova žalmistova: Veselil jsem se z toho, když mi jest povědíno: do domu Hospodinova půjdeme. Stály nohy naše v síních tvých, Hospodine. Kdož doufají v Hospodina, jsou jako hora Sion: nepohne se na věky, kdo bydlí v Jerusalemě (rozuměj duchem a srdcem). Nadšení a radost rostly, čím více se Jerusalem blížil. Když se ukázala zlatá střecha chrámu, v němž tehdejší Israelita

spatřoval souhrn všeho náboženského a národního života, dostoupilo nadšení vrcholu; při velikonočním beránku, největší obětí zákona, se projevovalo v určitých myšlenkách a obřadech, hlavně ve víře v Mesiáše, jehož předobrazem beránek byl. Dne 14. nisanu odstranil se z domu všechen kvas, odpoledne zabil otec rodiny nebo místo něho levita v předsíni kněžské svého beránka, kněz zachytil krev žertvy do zlaté misky a vylil ji za zpěvu tak zvaného malého Halletu, t. j. žalmu 113, u zápalného oltáře. Tuk připadl oltáři, beránka si odnesl otec rodiny domů, nabodl jej na granátové dřívko a pekl nad ohněm. Když nastával večer, byl od rodiny požit. O podrobných obřadech bývá výklad při velikonočním beránku, jejž slavil Pán Ježíš s apoštoly před svou smrtí. Při pouti přibrala si sv. rodina i jiné osoby, snad příbuzné, neboť zvyk stanovil, že má býti při večeři nejméně 10 osob. Byl-li tehdy Kristus po prvé na pouti, požíval beránka zajisté s pohnutým srdcem, věda koho představuje a mysle, jak jej bude za dvacet let v sv. městě slaviti s apoštoly. Snad si opakoval slovo prorokovo: Obětí a darů nechtěl jsi, ale tělo způsobil jsi mi... Tehdy řekl jsem: Ejhle, jdu..., abych učinil, Bože, vůli tvou (Žid. 10 5 n). A Bůh mu vnukl, aby se v následujících dnech projevil.

Velikou nocí nebyla slavnost skončena. Druhého dne, 15. nisanu, bylo se všem mužům dostaviti do chrámu k mimořádným obětem, které se přidávaly k obvyklé ranní oběti denní.

Večer 15. nisanu semlela se z prvních klasů ovesných mouka a byla 16. s jinými obětmi spálena. Tím začala doba žní, trvající do svátků letnic. Po této oběti, t. j. třetího dne, mohli se poutníci vrátiti. Mnozí tak činili; mnozí zůstali celý týden. Sv. Josef a P. Maria se vrátili. Pán Ježíš zůstal v chrámě. Učinil tak z vůle Otce svého, jak následující událost nasvědčuje. Čas trávil v chrámě, v síni, kde se konaly bohoslužebné výklady, v síni, kde přednášeli domácí i cizí zákoníci, jichž po přednášce bylo dovoleno se dotazovati. Kde trávil noc a jak si zjednal pokrm, evangelium nepraví; nejspíše u známých nebo s jinochy, s nimiž přišel a z nichž někteří zůstali v městě též.

Rodiče pozorovali, že chybí, teprve pozdě večer, když nebyl ani v poslední skupině, jež do noclehárny dorazila. Měli ovšem o něho strach a vrátili se hned zrána do Jerusalema. Tři dni ho hledali marně u známých. Byla to pro ně, zvláště pro matku, nemalá zkouška. Když se mluví o sedmerých bolestech

P. Marie, uvádí se jako třetí. Na zemi nikdo není bez utrpení, ale zbožné duše činí si z něho zásluhu, přijímajíce je pokorně z ruky Boží a statečně je snášejíce. Tak učinila také P. Maria a sv. Josef. Třetího dne nalezli syna v chrámě, v oné síni, kde po přednášce rabínů bylo dovoleno se jich dotazovati. Seděl, nejprve zajisté jako ostatní, na rohožce, poslouchaje, dotazuje se a odpovídaje na dotazy. I mistři zákona žasli nad jeho moudrostí. Když rodiče vstoupili do síně, neseděl již na zemi mezi lidem, nýbrž mezi učiteli na povýšených stolcích. Podivili se tomu. O čem vedl se rozhovor, evangelium nepraví. Poněvadž otázka o příchodu Mesiáše hýbala myslemi a Pán Ježíš jím byl, soudí vykladači Písma, že se jeho dotazy i odpovědi týkaly osoby a příchodu Mesiáše. Sloužila mu k nim mesiánská proroctví. Příchodem rodičů, zvláště slovy P. Marie, klerá v úzkosti a radosti své promluvila asi s pohnutím, rozhovor byl přerušen. Pravila: Synu, proč jsi nám tak učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe. Pán Ježíš odpověděl. Co jest, že jste mě hledali? Zdaliž jste nevěděli, že já musím býti v tom, co jest otce mého? Oni neporozuměli slovu jeho. P. Marie je uschovala v svém srdci, t. j. uvažovala o nich. Pán Ježíš vrátil se s nimi do Nazaretu a prospíval, jak dokládá evangelista, moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí (Luk. 2, 48 n). Slova Pána Ježíše jsou první jeho výrok, jejž evangelisté zaznamenali. Uvádějí jej patrně jako věc neobvyklou. Tou vpravdě jest. Vymykají se tou měrou z celého skrytého života Páně, že znamenají nezbytně něco zvláštního, neobyčejného. A co jest to? Bůh chtěl, aby se Ježíš ve významný den svého mladého života projevil. On to učinil. Projevil se lidu, projevil se též rodičům. My pak rozumíme, proč zůstal v chrámě, proč se dotazoval a odpovídal, proč odpověděl matce řečí povýšenou, které hned neporozuměla, ale o které přemýšlela. Zajisté jí potom porozuměla a i lid se dověděl o Mesiáši asi též leččeho nového.

2. Hledáme-li důvody, proč Pán Ježíš vystoupil ze skrytého života, snadno některé nalézáme.

Poslední projevení Kristovo bylo, když přišli mudrci od východu. Od té doby uplynulo dvanácte let, v kteréžto době Pán Ježíš neprojevil mičím vyšší své bytosti. Do veřejného vystoupení uplyne 18 let, doba ještě delší. Třicet let bez všelikého projevu, znamenalo by zapomenutí a přetržení vzbuzených myšlenek a nadějí. Proto nový projev byl žádoucí. Vhodně stal se v dvanáctém roce, vhodně při hlavních svátcích, vhodně

v chrámě, vhodně dotazováním a vykládáním. Pán Ježíš, stav se členem náboženské obce, ukončil tím dětský život, dal najevo, že bude učitelem zákona a tvůrcem očekávané říše mesiánské. Jeho vystoupení vzbudilo rozruch, mnozí se rozpomenuli na narození Janovo, na pastýře a mudrce, naděje mesiánské ožily. Tak prozřetelnost vše řídí, aby lidé dobré vůle nalézali jistotou, pevnou cestou k Bohu.

Také pro sv. Josefa a zvláště pro P. Marii byl nový projev Kristův žádoucí a prospěšný. Nemíním, že by bylo třeba, aby upevněni byli ve víře v Krista. K tomu dosavadní projevy stačily. Na nich bylo, aby je zachovali v paměti a jimi se ve víře posilovali. Jiného bylo třeba. Sv. Josef a zvláště P. Maria měli míti v díle Pána Ježíše značnou účast, i bylo vhodné, aby o něm byli poučeni a na ně připraveni. To se stalo. Oni dobře chápali, že poučení, kterého se jim dostalo, je od Boha. Pravilo jim: Vůli Boží třeba se podrobiti, i když žádá obětí. Kdyby žádala odloučení od milovaného dítka, ano i smrt jeho, třeba v pokoře a ochotně ji vyplniti. Poučení to doplnilo Matce Boží, co jí naznačila myrha, dar tří králů a co prorokoval Simeon. P. Maria byla učelivou žákyní sv. Ducha.

Totéž poučení dává Bůh nám a příklad P. Marie je k němu dojemným doprovodem. Někdy nás volá Bůh k vyššímu. Známenáme jeho hlas v nitru a přesvědčíme se, že je pravdivý. Tu sluší poslechnouti. Snad stavějí se v cestu překážky, snad prospěch vlastní nebo blízkých rodných zrazuje. To jsou klamy. Máš věděti, že vyplniti poznanou vůli Boží je víc. Neposlechneš-li, zmaříš krásný cíl, který s tebou Bůh měl. Kolikrát radila P. Marii chytrost světská jinak nežli Bůh, ona však ochotně a bez váhání šla cestou, kterou jí naznačoval. Jednala moudře. My často chybujeme, poněvadž přílnulost k věcem pozemským zatemňuje náš rozum a oslabuje naši vůli. Zanedbáváme malých sebezapírání, hovíme pýše, ctižádosti, tělu, zábavnictví, a pak nemáme síly, zvláště ne k vyšším věcem duchovním.

Nepřátelé křesťanství užívají událostí s dvanáctiletým Ježíšem v chrámě k mnohým útokům. V posledních letech uvádějí ji na důkaz, že se mesiánské vědomí v Kristu vyvinulo přirozeně. Příroda, ústraní, ponížení národa vzbudily prý v něm touhu, státi se lidu Mesiášem. V chrámě se tato touha jeho objevila a majíc úspěch vyvolala v snílku vědomí, že Mesiášem skutečně bude. Jsou to rozumářské fantasie.

3. Nyní několik slov o skrytém životě Páně. Byl to život nábožnosti. Život prostého lidu byl hluboce náboženský. V

domě sv. rodiny kvetla nábožnost zajisté zvlášť spanile. Záležela v pravidelných modlitbách, v pění žalmů, v čtení svatého Písma, v němž uloženy byly zároveň dějiny národa, v chození do synagogy a na pouti. Více však ještě ve vnitřním spojení s Kristem, jež posvěcovalo každý krok sv. osob. Na nás působí vystavená Velebná svátost, v níž Krista vidíme jen vírou; P. Maria a sv. Josef měli Krista viditelně před očima. Dům sv. rodiny byl, ač se nelíšil svými obyvateli zevně od jiných příbytků a osob, vpravdě chrámem, místem Božím. Kéž se naše rodiny podobají zbožností rodině nazaretské.

Byl to život poslušnosti. Písmo svaté zvlášť poznamenává, že Pán Ježíš byl rodičům svým poddán. Bůh to tak chtěl a Pán Ježíš radostně se podrobil. Poslouchal zajisté ochotně na každý pokyn, srdcem i rozumem. Viděl v rodičích zástupce Boží a proto přijímal jejich rozkazy tak, jakoby mu je dával jeho Otec nebeský. Leccos byl by zajisté lépe dovedl, kdyby jednal podle svého rozumu, ale on vše konal, jak mu bylo nařízeno, sjednocuje vůli svou s rozkazem, neboť věděl, že právě v tomto ochotném souhlase záleží ctnost poslušnosti, jíž Bůh na něm žádá. Zase příklad pro nás. Zplodil duchovní řády, jejichž hlavní rys je život v poslušenství podle vzoru Páně.

Byl to život práce. Nazaretští znali, jak dí Písmo, Pána Ježíše jako syna tesaře Josefa a též jako tesaře. Tesařskou prací se sv. rodina živila. Když Josef zemřel, vykonával Pán Ježíš řemeslo tesařské sám, živě jím sebe a matku. Pracoval věci velmi prosté, pracoval namáhavě a za malý plat. Nepracoval na poli filosofickém, vědeckém, apoštolském, učitelském, nýbrž v prosté dílně na uhrazení životních potřeb. Uvažte, že tento dělník, jenž osekává a hobluje dříví, jenž má mozoly na rukou a perly potu na čele, je Syn Boží. Není-li tohle div divoucí? Ale tak to Bůh chtěl. Nikdy jsem nemohl pochopiti, jak se mohou dělníci a vůbec lid rukou pracující stavěti proti Kristu nepřátelsky, jenž božskou rukou posvětil jejich zaměstnání. Jaké opět poučení pro nás! Pohané pohrdali ruční prací, Židé nikoliv. Křesťané měli ji vždy v úctě. Křesťanské řády ji měly v řeholích předepsanou, ani dnes není přísnějšího řádu, v němž by chyběla. Moderní pohané učinili z filosofie, vědy, umění modly, ale dělníka zotročili. Z toho vznikly naše hrozné společenské boje, jež nás ničí. Tak se mstí odpad od Krista a křesťanství. Organisované dělnictvo, stavíc se proti Kristu a křesťanství, nezíská, i když si vymůže veliké mzdy, neboť pozbude samo pochopení pro práci, pro její význam mravní a

nadpřirozený, a intelligence s kapitálem od svého sobectví neustoupí. I bude boj do nekonečna. Jen obnova křesťanského ducha může zjednati mír. My křesťané ceníme poctivou práci duševní i tělesnou vědouce, že oběma lze získati nebe. Život sv. rodiny dává nám víc moudrosti nežli knihovna učených spisů. Máme v něm nesmírné světlo, nedejme si ho vzíti. Kdo měl příležitost nahlédnouti do křesťanských spisů o otázkách společenských a viděl zmatek sterých soustav, ví, co znamená Syn Boží pracující v tesařské dílně a děkuje mu za to na kolenou.

Byl to život pokroku. Evangelista zvlášť podotýká, že Pán Ježíš prospíval věkem, moudrostí a milostí. V milosti a vnitřní moudrosti neprospíval, maje jejich plnou míru od počátku. Ale prospíval věkem, zkušeností, zásluhami, tím, že se dětská milostnost měnila v spanilost jinocha a vážnost muže, že se jeho dary projevovaly na venek podle okolností. Pán Ježíš mohl oslniti svět vynálezy, ale on se spokojil kulturním pokrokem vlastní bytosti. Opět poučení pro nás. Kam zavedl nás velebený moderní pokrok? Do světové války, jež barbarstvím všecky dosavadní války předčila, a do bolševismu, jenž naplnil svět hrůzou. Technika šla vpřed, duše lidská nazad, technika do výše aeroplánem, člověk do propasti bludných nauk a vášní.

Konečně byl to život v ústraní. Nazaret byl zastrčený koutek, světu neznámý. Ale má líbeznou tvářnost. Tam se skryl vtělený Syn Boží. Ukryl svou moudrost, ukryl svou moc, ukryl svatost své duše, ukryl moc svého slova a lesk svých ctností. Ukryl ovšem také své božství. Kdo ho znal? Jen několik lidí, kteří se s ním stýkali; a ti měli jej za syna Josefova. O tom, co se stalo při jeho narození, slyšeli asi něco, ale vzpomínka ta bledla. Vystoupením v chrámě obrátil na sebe pozornost; časem vybledla i tato vzpomínka. Nanejvýše blízcí známí řekli: to je ten, co se narodil v jeskyni u Betlema a vystoupil v chrámě; slyšeli jsme o tom. Snad má s ním Bůh nějaké úmysly. To bylo vše. Nathanael, jenž bydlil v Kani, půl druhé hodiny vzdálené, ho neznal. Jen dvě bytosti na zemi ho znali, Maria a Josef, Maria asi více, a pobyt s ním, poznání jeho srdce, pronikání tajemné jeho bytosti naplňovalo je svatou rozkoší.

Tolik o skrytém životě Páně.

* * *

Uvedl jsem vám na paměť dvanáctiletého Krista v chrámě a dotkl se jeho života v Nazaretě. Pro praktický život křesťanský

neznám vhodnějšího předmětu rozjímání a poučení nad domek a dílnu nazaretskou. Třicetiletím, které tam Pán Ježíš prožil, ukazuje Bůh zřejmě, že tento život předkládá světu jako důležitý příklad. Narození je líbeznější a zázračnější, smrt ukrutnější, ale nazaretský život je vzorem pro náš život, školou nejdůležitějších zásad a ctností pro naše rodiny. Vstupujte tam častěji. Odhalí se nám víc a více. Budeme míti praktickou moudrost, vzácnější nade všecky filosofie. A co více, zamilujeme si Ježíše, Marii, Josefa z celého srdce.

XXVI. Spojení s Kristem.

Ztráta Pána Ježíše byla pro P. Marii a sv. Josefa bolestná, ale ublížiti jim nemohla. Pro nás ztráta Krista je osudnější, nebo náš nadpřirozený život, který jediné vede k spasení, plyne ze spojení s Bohem skrze Pána Ježíše a jeho milost. Ztrácíme Krista smrtelným hříchem, ještě více ho ztrácí ten, kdo přestane v něho věřiti.

Pán Ježíš to naznačuje v podobenství o vinném kmeni a ratolestech. Praví: Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Zůstaňte ve mně a já ve vás. Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama ze sebe, nezůstane-li na kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten přináší ovoce mnoho, nebo beze mne nemůžete nic činiti. Jestliže kdo ve mně nezůstane, vyvržen bude ven jako ratolest, i uschne a seberou ji a uvrhnou na oheň, a bude hořeti (Jan 15, 1 n). Sv. Petr to vyjadřuje slovy: Není v nikom jiném spásy, neboť není jiného jména pod nebem daného lidem, v němž bychom měli spaseni býti (Skut. 4, 12).

Pro nás je tedy ztráta Pána Ježíše věc zlá. Chraň nás Bůh smrtelného hříchu a ještě více nevěry. Obě tyto bědy nás obklopují se všech stran a útočí na nás, někdy tak mocně, že se jim ztěží ubraňujeme. Ztráta a nalezení Pána Ježíše buďtež nám napomenutím, abychom si spojení s Kristem chránili a abychom Krista, kdybychom ho ztratili, hledali. O tom chceme uvažovati Pane Ježíši a ty svatá jeho matičko, požehnejte nám.

* * *

1. Chraňme si spojení s Kristem.

Po prvé spojila nás s ním milost, kterou jsme přijali na křtu sv. Tehdy jsme, podle obrazu sv. Pavla, vstoupili do vody jako Kristus do hrobu a vystoupili z ní obnoveni jako Kristus zmrt-

výchvstalý. Stali jsme se skutečně jiným člověkem. Milost Boží vtiskla nám do duše nadpřirozený obraz Boží a byli jsme přivtěleni do rodiny Boží jako její dítky. Zrodili jsme se znova, nadpřirozeně, z Ducha sv., jak dí Písmo. Bílé roucho, kterým se křesťané v starých dobách odívali, bylo znamením tohoto obrození v milosti. První křesťané byli toho mínění, že křestní milost nesmí býti nikdy ztracena. Proto bylo pokání u nich tak těžké. Říkali mu bolestný křest, záchranná deska po ztroskotání, připouštěli je při zvlášť těžkých případech jen jednou. To byly krásné doby, doby svatého nadšení a vytrvalé snahy po dokonalosti. Tenkráte stále se opakující pronásledování udržovalo toto duchovní napětí jako svěží květ. I tehdáž byly ovšem hříchy, ale právě přísná kající kázeň ukazuje, jak věřící usilovali o to, aby si ztracenou milost opět získali. My jsme mnohem lehkomyslnější a proto upadáme v hříchy snadno a často. Které jsou příčiny, že ztrácíme Krista?

Víra se oslabila. Kde slábne víra, slábne také bázeň Boží. Dokud Jidáš věřil jako ostatní apoštolové, byl dobrým učedníkem. Když jeho víra slábla, přestal se báti hříchu, když zmizela, nebál se ani zrady. Příklad nevěřících fariseů ho asi v nevěře utvrzoval. Není-li tak i u nás? Aj, jak máme strach před hříchem, když víra je pevná! Jsme si živě vědomi, že se Bůh na nás dívá, a tato myšlenka zapuzuje i pomyšlení na hřích. Zcela jinak je, když víra zeslábne. Tu je nám hřích jako nic. Dnes působí bohužel mnoho příčin, že se víra zeslabuje. Měli jsme dlouholetý boj proti Písmu, ano proti Kristu samému. Boj ten nezůstal bez zhoubného vlivu, zvláště na vzdělané třídy. Vidíme četné odpady od víry vůbec nebo vznikání sekt. Veřejný život se laicisuje. Jsou i jiné příčiny. Tu nezbývá, nežli vyhýbati se všemu, co víru zeslabuje, a pilně užívati prostředků, jimiž se udržuje a sílí.

Jiná příčina, proč ztrácíme snadno hříchem Krista, je, že klesáme na mysli a pozbýváme síly k boji. Mojžíš vida, jakými divy provázel Hospodin vyjítí lidu z otroctví egyptského, propukl v jásavý zpěv chvály a díku (2 Mojž. 15, 1 n). Cítíme z něho, jak jeho duch mohutněl v naději a jeho srdce překypovalo odvahou. A hle, za krátkou dobu prosí Boha, aby mu dal umříti, jelikož není s to, aby snesl obtíže, které mu zlý národ působil. Na samém apoštolu Pavlu, tomto nadšenci všech nadšenců, nalézáme podobnou slabost. Víte, jak volá: Kdo nás odloučí od lásky Kristovy (Řím 8, 35 n)? A vypočítává vše, co člověka krušívá, míně, že nic, zhola nic u něho to nesvede.

U něho nadšení je jistě mnohem prudší a horoucnější nežli u Mojžíše. A hle, tento neúmorný bojovník volá poklesle: Já nešťastný člověk, kdo mě vysvobodí z těla smrti této (Řím 7, 24)? Jestliže takoví mužové jako Mojžíš a Pavel byli někdy překážkami, bojem, pokušeními znaveni až k smrti, co říci máme my lidé slabí, nestálí a vrtkaví? Či nemáme obtíží a bojů? Nepociťujeme-li pravdu slov sv. Pavla, že jest nám bojovati nejen proti tělu a krvi, nýbrž i proti mocnostem temnosti (Ef. 6, 12). Tak se stává, že se rozhodnost naše kolísá, odvaha klesá, vytrvalost mizí, pokušení vítězí. To jsou zlé okamžiky. Ale právě příklad uvedených mužů budiž nám poučením. Klesali, ale neklesli. Slabost na chvíli jakoby je přemáhala, ale nepřemohla. Vytrvali a dobyli slavného vítězství.

Jindy je to zase přílišná zaujatost pro věci světské, která hrozí odtrhnouti od nás Krista. Jedeš krajem v neděli a vidíš orati, sekati obilí. Přijdeš do města v den Páně a na náměstí hned z rána plno krámů. V některých domácnostech jakoby vůbec nebylo neděle, aspoň dopoledne ne, a odpoledne je věnováno zábavám. Že prý domácí práce nedovolují jíti do kostela. O nezachovávání postních dní abych se ani nezmiňoval, jelikož prý práce žádá náležitého posilnění. O těch, kteří nemají smyslu nežli pro mamon, zábavy, schůze a sporty, vůbec nemluvím. Tak se duše Bohu odcizuje a Kristus jakoby ani neexistoval. To jest převrácený svět. Následky nemohou býti nežli zlé. Tolik práce a požehnání málo; tolik hamižnosti, a blahobyt se nedostavuje; tolik požívačnosti, a srdce je prázdné štěstí. Vynikající anglický generál se zúčastnil u nás vojenských cvičení. Vida, že lidé v neděli pracují na poli jakoby byl všední den, žasl. Nejbohatší země světa, světovládná Anglie, zachovává třetí Boží přikázání velmi přísně. Plní se, co řekl Pán Ježíš Martě: Marto, Marto, pečlivá jsi a znepokojuješ se v mnoha věcech, ale jednoho jest zapotřebí, Maria nejlepší stránku vyvolila (Luk. 10, 41). A Marta byla zbožná dívka. Opět dí Ježíš: Hledejte nejprve království Božího... a toto vše bude vám přidáno, t. j. věci časné (Luk. 12, 31). Nezapomínej pro časné starosti na Boha a duši svou, sice ztratíš Krista a tvá škoda bude větší, nežli kdybys upadl do neštěstí.

Tyto a jiné příčiny stávají se mnohým příležitostí k hříchu. Je-li hřích smrtelný, jsi ratolest useknutá od vinného kmene, jímž jest Kristus. Setrváš-li v něm, rozum se zatemní, srdce zatvrdí, vášeň vzroste. Bude se ti zdáti, že to bez Krista také jde. Ale běda, jsi mrtev a tvůj život je pro věčnost bez ceny.

Marnotratný syn si liboval nevázaný život, ale vystřízlivění přišlo a bylo kruté. Štěstí, že nalezl cestu k otci; ale mnohý jí nenalézá, ano, on jí ani nehledá, jelikož Bohu a víře odumřel a učinil si víru podle své chuti. Jde cestou k záhubě věčné, a on o tom neví, ano snad myslí, že je osvícený a nad ty, kteří žijí podle víry, povznesený. Tyhle dni oznamovaly veliké plakáty přednášku o původu člověka. Veliký Orangutan ukazoval, jaký bude její obsah. To je konec těch, kteří ztratili Krista: ze synů Božích, křtem přijatých do rodiny Boží, stávají se potomci Orangutana; a snad si pokládají za vzdělanost a čest, že nejsou nežli vyvinutější zvíře.

Chraň si Krista! Bez něho není spasení na věčnosti, bez něho není ani ušlechtilý a svatý život na zemi.

2. Než jestliže jsi ho ztratil? Pak hleď, ať ho rychle nalezneš a staneš se zase živou ratolestí na vinném kmeni.

Tážeš se: Kde ho naleznu? Pohleď, kde ho našli Maria a Josef. Hledali ho na ulicích, mezi známými, ale nebyl tam. Nalezli ho v chrámě. Ani ty ho jinde nenajdeš, nebo jinde není. Snad řekneš: Já naleznu Boha a Spasitele v svém srdci. Kterak ho tam nalezneš, když jsi ho z něho hříchem vypudil? Bůh je arci i v tvém srdci, ale jen tak, jako je v přírodě, jelikož je všudypřítomný. To nestačí, ty musíš s ním býti spojen jako ratolest s kmenem, aby z něho přecházel do tebe život. To je možná jen skrze Krista. Řekneš: Já ho naleznu v přírodě. Či není příroda knihou o Bohu? Je arci, ano velikolepou, ale jestliže tě příroda nepovede do chrámu ke Kristu a ke spojení s ním, zůstane mezi tebou a Bohem přehrada. Budeš jako člověk, který vidí krásný kraj, ale nemůže k němu, jelikož nezná k němu cesty. Písmo dí: Tento pak jest život věčný, aby poznali tebe, jediného pravého Boha a kterého jsi poslal, Ježíše Krista. Bez Krista není živoucího a spasitelného spojení s Bohem. Nebudete-li jísti tělo mé a píti mou krev, nebudete míti života v sobě, dí sám Kristus. Kde chceš ještě hledati Krista? Na ulicích, v divadlech, v románech, koncertních síních? Tam ho nenajdeš. Odtamtud zmizel dávno i kříž.

Jedno jediné je místo, kde přebývá, učí, očišťuje, posvěcuje, život dává — chrám se svatostánkem. Tam musíš jíti, musíš poslouchati slovo Boží, v němž k nám mluví, aby se tvá víra zesílila a srdce naklonilo k nábožnosti. Musíš se tam modliti, zvláště musíš choditi na povinné služby Boží, aby ti milost přispěla, nebo bez milosti nemůžeš nic. Proč nevstává nemocný nebo raněný? Nemá sil. Lidé musí ho vzíti a odnésti. K nad-

přirozenému životu, zvláště k prvnímu kroku, je třeba nadpřirozené pomoci, osvícení mysli a povzbuzení vůle. V chrámě je Kristus štědře rozdává. Praví: Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste, já vás občerstvím. V chrámě je místo zvláštní milosrdné lásky Boží, v němž Kristus pro svou krev a její zásluhy očišťuje srdce a osvojuje nám ovoce vykoupení. Jest to místo, o němž platí slovo jeho: Komu odpustíte hříchy, odpouštějí se jim. Jest to zpovědnice. V chrámě ji uvidíš. Uvidíš lidi, jak si k ní přiklekají, i pozbude hrůzy pro tebe. Jinde nežli v chrámě jí nenalezneš. V chrámě najdeš Krista živoucího, skrytého, ale skutečného. Pokloníš se mu ve Svátosti, srdce tvé se pohne nábožností, víra se posilní. Snad zatoužíš brzy po spojení se svým božským mistrem. On ti dá sílu, abys přistoupil. O, to bude pro tebe sladká chvíle útěchy, až pocítíš přítomnost Páně v sobě a nový duchovní život tebe provane. V chrámě nalezneš P. Marii, nebeskou svou matičku, pomocnici a útočiště naše. Uslyšíš lid se modliti. A Ježíše nám po tomto putování ukaž, a ty si k ní vzdychneš s důvěrou. V chrámě a jen v chrámě nalezneš Krista. Až ho nalezneš, zvoláš se Sulamitou z Písně Šalomounovy: Nalezla jsem toho, jehož miluje duše má (Pís. 3, 4). Tvá duše se rozraduje.

Dnes je mnoho lidí, kteří ztratili Krista. Jasně je to vidět v tom, že nenalézají cesty do chrámu. Jinde, jak jsem řekl, není. Myslí, že nepotřebují prostředníka. Dali se chytiti na frázi, které neporozuměli, že nepotřebují nikoho, kdo by prostředkoval mezi jejich duší a Bohem, nýbrž že si poměr k Bohu upraví sami. Politováníhodní zaslepenci! Tím by každá nevěra a každá sekta byla oprávněna. A ty, Kriste, byl bys zbytečně přišel na svět, zbytečně nás učil o Bohu, o duši, o věčném životě, zbytečně bys byl umřel, ustanovil svátosti, zřídil církev jako ústav spásy. Ale tys řekl apoštolům: Jděte do celého světa a učte... kdo uvěří, spasen bude, kdo neuvěří, bude zavržen. Ty jsi řekl k nim: Kdo vás slyší, mne slyší, kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá, kdo pohrdá mnou, pohrdá tím, který mě poslal. Nemylte se, tvrdí nevěrci, bez Krista není spasení. Jiní si dělají Krista podle své chuti, vybírajíce si z něho, co se jim líbí, vypouštějíce, co se jim nelíbí, přidávajíce, co láká davy. Říkají si: My máme také Krista. Ba nemáte, pobloudilci, máte jeho karikaturu. Kristus evangelií je jiný. Klamete sebe a své posluchače. Kristus přikázal apoštolům, aby učili všecko zachovávati, co on jim odevzdal. Sv. Pavel volá, že je proklet, kdo hlásá jiné evangelium, i kdyby to byl

anděl. Pobloudilcům, kteří Krista předělávají, by řekl, co řekl bludařským křesťanům své doby: Kristus vám nic neprospěje. Nelze nikde nalézti Krista nežli v chrámě a to v tom, jenž patří k jeho církvi. Jinde není. Jestliže jsi ztratil Krista, ať hříchem nebo nevěrou nebo bludařstvím, vrať se k němu. Hledej ho s námahou a vytrvalostí jako P. Maria a Josef hledali Ježíše. Nalezneš ho, nebo Bůh ti přijde vstříc. Ale hledej ho jedině v chrámě katolickém.

* * *

Dnešní výklad nás pobízí, abychom si chránili spojení s Kristem. Jsouce s ním vírou a milostí spojeni, žijeme život nadpřirozený, jenž je průpravou pro život věčný. Sv. Jan Zlat. o něm praví: Kdo si zachovává milost synovství Božího, je vznešenější a blaženější nežli ten, jenž se skvěje v purpuru a diademu, nebo má blažený pokoj a je pln nejkrásnějších nadějí. Pravdivé a potěšitelné slovo. Duše má klid ze spojení s Bohem, v jehož náručí bezpečně odpočívá, a jeho krásné naděje v blažený život věčný jsou neklamné a jisté. O, buďme ratolestmi na kmeni, jímž je Kristus, budeme dobrými členy rodiny Boží. Svátek rodiny Boží připadá na neděli, kdy se čte evangelium o dvanáctiletém Pánu Ježíši v chrámě. Bohu říkáme Otče, P. Marii matičko, Kristus se nazval naším bratrem. Zůstaňme s nimi spojeni, abychom byli po smrti členy rodiny jejich nebeské.

XXVII. Skrytý život Páně.

O životě Páně máme různá vidění. Nejznámější jsou vidění Kateřiny Emerichové, zbožné klášterní sestry Augustiánky, zesnulé v Dülmen ve Westfálsku r. 1824. Líčí příchod P. Marie se sv. Josefem do jeskyně, přípravy, které činili k ubytování, jeskyni samu, narození Páně, počínání rodičů, příchod pastýřů a mudrců, jakož i všecky další události s názorností, z níž je patrno, že všecko viděla; její vypravování má zřejmý ráz popisu. Těchto zjevení nepřijímá církev za dějepisný pramen. Dovoluje věřícím je čísti, ale nečerpá z nich. Soukromá zjevení mohou býti od Boha, ale bohovědným pramenem nejsou.

Odkud mají evangelisté zprávy o událostech, týkajících se mládí Páně? Od Pána Ježíše nebo od P. Marie anebo ze zjevení. Pán Ježíš věděl arci vše, co se týká jeho osoby. Nejpřirozenější mínění je, že evangelisté měli své zprávy od matky Je-

žíšovy, s níž se stýkali již za života a ještě více po nanebevstoupení Páně. Sami poznamenávají, že P. Maria slova pastýřů, Simeona, dvanáctiletého Ježíše uchovávala v srdci. Zvěděli od ní ještě mnoho. Že nám tak málo pověděli, je patrně vůle Boží. Ale právě tím dává Bůh světu důležité poučení. Spasitel vykonává část vykupitelského díla skrytě. Život lidský skládá se z činnosti na venek a dovnitř. Který je důležitější? Zajisté život vnitřní. Život vnitřní určuje naši pravou hodnotu před Bohem, neboť sídlem milosti a ctnosti je naše nitro. Život vnitřní je základ činnosti vnější, on jí dává směr a cenu. Jakými jsme, k takové činnosti směřujeme a s takovými úmysly ji vykonáváme. Tak chápeme, proč Bůh vyměřil Spasiteli třicet let skrytého života, věnovaného modlitbě, práci, rodinnému spolužití v ústraní, proč je tento jeho život bez skvělých skutků na venek, proč i evangelisté vypravují o něm málo. Vypravují o něm tolik, abychom viděli a uvážili, že vnitřní vzdělání ducha a srdce je nejdůležitější a největší úkol lidský jak pro blaho osobní tak pro blaho společenské.

Zastavme se tedy ještě jednou v nazaretském domku sv. rodiny a zpytujme podle evangelií tajemství, jež skrývá. Pán Ježíš nám požehná.

* * *

Tři osoby tvoří sv. rodinu, sv. Josef, P. Maria a Ježíš. Pohleďme na ně okem vnímavé víry.

1. Sv. Josef je hlava rodiny. Jeho úkolem je zastupovati rodinu, dbáti, aby doma vládl zákon Boží, starati se prací o výživu.

K prvnímu úkolu náleželo: cesta k soupisu do Betlema, obřízka, představení v chrámě, útěk do Egypta, usazení v Nazaretě, poměr k úřadům světským a církevním. Úkol na výsost čestný. Prostý řemeslník je zástupcem Syna Božího a jeho Matky. Tážeme se: Kdo tě učinil hodna takové cti? Písmo naznačuje odpověď, zovouc sv. Josefa spravedlivým, t. j. dokonalým. Rozmýšlejte někdy o tom, že zástupcem sv. rodiny učinil Bůh muže prostého, aby vám bylo patrno, že hlavní důvod, jenž rozhodoval, byla spravedlnost Josefova. Zajisté byl by se nalezl spravedlivý muž také mezi učenci, boháči, vznešenými, a ne-li, mohl si jej Bůh vychovati; ale volil prostého, aby bylo zcela patrno, že rozhodovala spravedlnost. Řekl jsem, rozmýšlejte o této věci. Je dnes důležitá. Dnes volíte sobě sami své zástupce, kteří vám vládnou. Kterým dáte hlas? Urozeným, učeným, bohatým, chytrým, výmluvným? Ve světle evangelia odpovídám:

Urozenost, učenost, bohatství, výmluvnost, chytrost jsou cenné vlastnosti, ale spravedlnost je nad ně. Bez spravedlnosti stávají se dvojnásobnou zhoubou pro lid, spojeny se spravedlností stávají se dvojnásobným požehnáním. Až to poznáte, bude dobře v české republice, ať jí vládnou agrárníci, socialisté nebo lidovci.

Druhý úkol sv. Josefa, aby vládl doma zákon Boží, byl snadný, neboť mysl všech byla řízena k Bohu. Tehdy měli Israelité desatero napsané na pergameně, uložené v pouzdře, připevněné v bytě nade dveřmi, jako u nás kropenky; příchozí a odchozí se ho dotkli říkajíce žehnání. Nikde na širém světě nebylo desatero tak věrně, radostně a vznešeně plněno jako v domě nazaretském. Sv. Josef byl vůdcem, neboť jemu jako muži bylo předcházeti příkladem. On předčítal a vykládal modlitby, žalmy, dějiny národa, on určoval pobožnosti, práce, volné chvíle, vodil do sbornice a na pouti. Pán Ježíš dával se vésti jako jiné dítko, nebo tak to Bůh chtěl. Život israelské rodiny, výchova, práce, odpočinek, vše mělo náboženský ráz. Pozorujte vážnost, s kterou sv. Josef plní náboženský svůj úkol. V rodině klade se základ k povaze člověka. Škola, společnost, život mnoho změní, někdy polepší, někdy pokazí, ale hlavní směr je z prvních let a nejsilnější dojmy jsou příklad rodičů, zvláště otce. Plní-li naši otcové úkol strážců zákona Božího v rodině? U nás jistě ne, neboť by zkáza, jakou vidíme, nebyla možná. Bůh ví, čeho je třeba lidstvu, proto dal v sv. Josefu vzor otcům a hlavám společenstev.

Třetí úkol sv. Josefa, starost o výživu, byl tehdy obtížný. Venkovská rodina nepotřebovala mnoho, nicméně měl sv. Josef dost starostí, aby potřebné opatřil. Pracoval rád, poctivě, s námahou. Dílna byla školou, v které mu Bůh dával příležitost k ctnostem a zásluhám. Také my žijeme z práce. Je následkem hříchů těžká, často velmi těžká, ale Bůh ji učinil pramenem požehnání. Křesťanskou prací, t. j. prací kterou přijímá člověk z ruky Boží a ke cti Boží spravedlivě vykonává, se živíme, chráníme pokušení, vystříháme pobloudění, zachováváme a upevňujeme zdraví, přemáháme přírodu, zpříjemňujeme si život, modlíme se, sbíráme zásluhy pro věčnost. Úpadkem křesťanské víry zvrhla se také práce. Kdo má oči, vidí to denně.

Podání praví, že sv. Josef zemřel, když Pán Ježíš dospěl v muže. Vyplnil úkol, jejž Bůh na něho vložil. Snad byl tehdy již starcem. Měl požehnanou smrt, neboť zemřel v rukou Pána Ježíše a blah. Panny. Při nanebevstoupení odešla jeho duše

s Kristem do nebe, aby přijala odměnu svou. Je zajisté veliká. Jeho úkol převzal Pán Ježíš. Smrt člověka spravedlivého je vždy krásná. Třebas je bolestná nebo těžkými nesnázemi provázená, přece plní přítomné, když boj je dobojován, útěchou. Blahoslavení, kteří v Pánu umírají. Dejž nám všem Bůh dobrou smrt!

2. Významnější bylo postavení P. Marie v sv. rodině.

Pán Ježíš byl pravý člověk a proto potřeboval všelikého ošetřování jako jiné dítky. Všecko, co činí pečlivé matky svému dítku, konala P. Marie Ježíškovi. Tu byl všecek její. Není pochyby, že plnila svůj úkol ráda, pečlivě, s láskou, s celým srdcem, s celou duší. Také Ježíškovi byla P. Marie vším. Matka Boží věděla, že neošetřuje jenom dítka svého, nýbrž také vykupitele všech lidí. Její láska byla obrazem lásky, kterou křesťané celého světa, dítky i dospělí, Krista budou milovati. Se zevní službou, jež mu prokazovala, spojovala službu vnitřní. V čem záležela tato služba? V nábožné úctě, kterou mu vzdávala v nitru. Pravím v nitru, poněvadž zevní úcty tehdy Pán Ježíš nežádal ani nepřijímal. Všecko aspoň nasvědčuje tomu, že nechtěl býti leč dítkem jako jiné. V nitru mohla mu jí vzdávati a zajisté vzdávala. Tajemství vtělení a narození, události v chrámě samy ji k tomu vedly. O všem tom přemýšlela, vše to znovu a znovu prožívala. Bůh jí pomáhal, aby do tajemství, v Kristu ukrytých, hlouběji a hlouběji vnikala. Tak Pán Ježíš byl středem jejího duchovního života. Její mateřská láska se měnila v lásku Boží, její služby v službu Boží, její úcta v úctu Boží. Pozorujíc tvář dítka, unášena byla k Bohu. Božské a lidské rysy bytosti Kristovy poznávala a zakoušela již dříve, nežli poznala dosah pravdy: vtělený Syn Boží. Mám za to, že pro skrytý život v Nazaretě bylo vhodnější, aby dosah této pravdy zůstal poněkud utajen, snad asi tak, jako apoštolům do seslání sv. Ducha, jsa postihován vnitřním tušením, ovšem stále vzrůstajícím a se odkrývajícím. Stačilo, že z něho plynuly pro matku nevyslovitelné proudy nábožnosti, útěchy, posvátné radosti, vroucího spojení s Bohem.

Posvátný je poměr matky k dítku v křesťanství. U pohanů mělo dítko význam jen majetku, chlapec majetku cennějšího, dívka méně cenného, dítko nemocné nebo slabé bezcenného. Tím byla znehodnocena i matka. Moderní pohané klesli ještě níže. Však nechci se o tom šířiti. Křesťané pohlížejí na dítko podle vzoru P. Marie. Oni je pokládají za dar Boží a budoucího obyvatele nebes. Oni je mají za něco posvátného, za

bytost, kterou jim Bůh svěřil, aby mu ji vychovali. Mají za svatou povinnost starati se o ně, učiti je Boha znáti, vypěstovati jeho tělo a duši podle vzoru Pána Ježíše. Jak vznešená je v očích křesťanských matka, která dává dítku život, pro ně žije, klade základy k jeho zvedenosti! Má účast ve vznešenosti matky Boží. Proto je matce tak přirozeno, býti ctitelkou Panny Marie. A dobře činí.

Styk P. Marie s Ježíšem sloužil také k jejímu posvěcení. Není pochyby, že jeden z důvodů, proč se Syn Boží narodil jako dítko, byl, aby P. Maria vyspěla na bytost po Kristu nejsvětější. Posvěcením pro P. Marii bylo její neposkvrněné početí. Bylo základem k sv. mládí. Početí Pána Ježíše její svatost rozmnožilo a utvrdilo. Dlouholetý blízký styk s Pánem Ježíšem ji vypěstoval na nejvyšší stupeň. Nemocná žena se uzdravila, když se dotkla roucha Páně. Jak posvěcovalo P. Marii božské srdéčko, plné milosti a synovské lásky! Neposvěcuje-li nás zbožný pohled na Velebnou svátost? P. Maria hleděla v božskou tvář, slyšela božská slova po dlouhých třicet let. Tak vyrostla Kristu důstojná matička, nebi důstojná královna, nám důstojná přímluvkyně.

I pro nás se P. Maria posvěcovala. Jednu věc věděla P. Maria jistě: že její Syn je Mesiáš. Že se vykoupení stane nějakým utrpením, tušila ze slov Simeonových a z vraždy betlemské. Že má při vykoupení důležitou účast, věděla a vyslovila v Magnifikat. Nemohla tedy nemysliti na ty, jež Kristus vykoupí a pro něž jej vychovává. Čím více poznávala horlivost Kristovu pro vykoupení lidí, tím více rostla i její přízeň k nim. Tak jsi nás již tehdy všechny milovala, milosrdenství Božímu poroučela, při pracích a obětech na mysli měla. Díky tobě, blahoslavená.

Také vy, rodičové, máte se posvěcovati skrze dítky své. U křesťanských rodičů se to zajisté děje. Znajíce svou odpovědnost a toužíce vychovati dobře duši od Boha jim svěřenou, dbají pilně, aby ani slovem dítek nepohoršovali, předcházejí jen dobrým příkladem, zachovávají důstojnost zástupců Božích. Nevinnost dítka jim k tomu napomáhá. Mnohý, jenž za svobodného stavu žil ledabyle, je jako otec vzorným mužem, mnohé motýlové děvče stává se jako matka vážnou paní. To snad je jeden z důvodů, proč Bůh ustanovil lidem dlouhé dětství. Rodičové vědí též, že vychovávají dítky své národu. Tím přestává býti jejich práce ohraničena na úzký kruh nejbližšího pokrevenství a stává se širší, obětavější. Podobají se v tom P. Marii.

Ještě na dvě věci upozorňuji. Pán Ježíš ctil P. Marii jako svou matku. Třicet let prokazoval jí v dokonalé míře, co zvedené dítky prokazují rodičům. P. Maria jeho úctu také zasluhovala. Vidíte, že úcta P. Marie v katolické církvi je podle Písma a mravního zákona. Druhá věc. Pozorujte, že se výchova božského dítka děla v ústraní. Sám Bůh varuje tím rodiče před moderními zásadami, bráti dítko do proudu veřejného života, do nedětských zábav, koncertů, divadel, spolků, jimiž sice rychle dozrává, ale nikoliv k svému blahu.

3. O Kristu v skrytém jeho životě jsem již mluvil. Řekl jsem, že život Páně v Nazaretě byl život modlitby, poslušnosti, práce, skrytosti, rozvoje. Že nejen sv. Josef a P. Maria prožívali v Nazaretě dobu štěstí, nýbrž že i Ježíš jako dítko, jinoch a muž žil v blažené spokojenosti, nemusím ani podotýkati. Ač zaměstnání bylo namáhavé, živobytí skrovné, ač stav ten trval dlouhá léta, byli všichni spokojeni a šťastni, spojeni jsouce mezi sebou úctou a láskou, jež tisíceronásobně nahrazovala jim vše, co svět dává svým milovníkům.

Ještě se zmíním o tom, proč Bůh tento život Kristu určil. Uvedu dva důvody: první týká se Boha, druhý nás.

Bůh žádal, aby Vykupitel dal světu příklad, jak má býti vůle Boží ctěna. Spasitel jej dal. Třicet let žil v ústraní, práci, strádání, on, jenž mohl sebe i matku zahrnouti všemi příjemnostmi světa, svět oslniti učeností a divy. Pán Ježíš se ochotně podroboval vůli Boží, věda, že není nic důležitějšího, posvátnějšího, prospěšnějšího. Tím vzdal mu čest největší a vykupoval neúctu, kterou lidé projevují pohrdajíce zákonem Božím. Tato neúcta se velmi rozmohla. Bezbožná filosofie vyřkla zásadu, že člověk je svéprávný, že důstojno ho je jedině plniti vůli svou. Strašlivá nauka, která svrhuje tvůrce a pána s trůnu. Hlasatelé její se domnívali, že zůstane výsadou lepších tříd. Ale ona vnikla do lidu. Lid si řekl: co je pro pány, je také pro nás; bezbožnost se šířila. Co zůstalo z přikázání Božích: Pomni, abys den sváteční světil, nezabiješ, nepokradeš, nesesmylníš, nepromluvíš křivého svědectví, nepožádáš? Co z přikázání církevních? Kdo jich dbá, je prohlašován za zpátečníka. A přece zůstává, co praví Písmo: Boha se boj a přikázání jeho ostříhej, nebo to jest všeliký člověk (Kaz. 12, 13), t. j. to činí člověka dokonalým. Běda světu, jestliže neobrátí. Válka a její hrůzy, děsy bolševismu, lichva, zábavnictví a jiné zjevy — nejsou-li výstrahou nahoru a dolů? Proč se neučí z dějin? Což nevypravují, že vždy bylo podobně, kdykoliv vůle Boží byla

v nectí? Ctíti ji a plniti, toť jistý ale také jediný prostředek blaha pozemského a věčného.

Tu jsem u druhého důvodu. Týká se nás. Skrytý život je pro nás vykoupením, naukou a příkladem.

Poněvadž rodina je základ společnosti, zvedená rodina základ osobního a společenského blaha, dal Bůh světu sv. rodinu jako vzor, sice nedostižný, ale právě proto zářící. Bylo třeba vzoru, který by i slepému bil do očí. Sv. rodina je takovým vzorem. Byla šťastna. Šťastnější rodiny nedovedeme si mysliti. Herodes král měl velikou moc, byl v přízni u Římanů, oplýval bohatstvím, vše se mu kořilo, dopřával si nejvybranějších požitků, než byl-li šťasten? Nebyl. Na chvíli omámil své smysly, ale pak přišly strach, nespokojenost, nuda a jiné trýzně. Nejpádnějším důvodem jsou jeho četné vraždy, a to i ve vlastní rodině. Vraždí-li šťastný člověk? Rodina nazaretská neměla nic z uvedených pozemských blah, ale nebyla by měnila s králi a císaři. Odkud ten neutuchající pramen útěchy a radosti? Z Boha, z Krista, ze svatosti, z ctností. Přátelé, otevřte oči a přesvědčte se, že jiné cesty k pravému blahu není. Nedejme se másti pozlátkem světa. Že tato cesta vede k věčnému blahu, nemusím rozváděti.

Tři jsou prameny všeho zla: žádost očí, žádost těla a pýcha života, praví apoštol. Přehlédněte smutné zjevy doby válečné a poválečné. Kolem kterých model se točily? Který byl jejich pramenů? Všechny vyplynuly z pramenů apoštolem naznačených. Kdo zhojí tyto rány, z nichž lidstvo krvácí? Kdo odstraní jed, který otrávil jeho krev? Hle, sv. rodina, jež došla největšího lidského blaha právě opačnými ctnostmi. V ní kvetou lilie čistoty, že skvělejších nenaleznete v žádném sadě. Je mimořádná, aby byla zářivým vzorem. A jest jím. Kdyby se svět jen trochu zadíval do její krásy, poznal by, jak ohavná jest nezřízená tělesnost. V sv. rodině kvetou prosté chudobky. Syn Boží, budoucí královna nebes, první patriarcha ráje pracují rukama, skrovně bydlí, prostě jedí. Rozmařilý světe, pohleď na tento příklad a zřekni se aspoň mamonářství, které tvou duši zatvrzuje proti milosti Boží a lidskému strádání. V svaté rodině je domovem pokora. Popatř, pyšný světe, jak je krásná. Ty myslíš, že vypínaje se nad jiné jsi víc, že čest, kterou si tvá nádhernost platí, tě povýšuje? Před Bohem a nesčetnými obyvateli nebes jsi to, co váží tvá vnitřní hodnota. Ty tři skromné osoby byly více nežli celý svět. Starej se o to, abys jednou v nebi něčím

byl, ale k důstojnosti na nebi vede jen ctnost a mezi nimi také ta, o níž pravil Spasitel: Kdo se ponížuje, bude povýšen.

* * *

Nahlédli jsme do skrytého života Páně v Nazaretě. Všecky tři svaté osoby sloužily nám k poučení a povzbuzení. Nejde o věc nahodilou, nýbrž o důležité zjevení Boží. Skrytým životem Páně mluví k nám Bůh líbezněji nežli s hory Sinai, ale neméně důtklivě. Rozjímejte o pravdách, jež nám káže, jsou ze života pro život. Jsou mnohostranné a důležité pro dítky a rodiče, věk mladý i starší, pro život soukromý a veřejný. Bože, otevři nám srdce, ať rozumíme krásné tvé řeči a obracíme ji k svému spasení.

XXVIII. Sv. Lukáš o dětství Pána Ježíše.

O původnosti a hodnověrnosti sv. evangelií jsem pojednal na počátku tohoto díla (svazek prvý). Útoky, které rozumáři vedou na nadpřirozené početí a narození Páně, vedou mě k tomu, abych promluvil zvlášť o původnosti a hodnověrnosti této části sv. Písma. Jde o první dvě hlavy u sv. Matouše a první tři hlavy u sv. Lukáše. Kladu úvahu sem, protože jednáme o těchto tajemstvích ze života Pána Ježíše.

Rozumáři mají článek víry, že se nic nadpřirozeného nestalo a neděje. To mají z hmotařského (materialistického) názoru na svět. Proto popírají, že sv. Písmo obsahuje pravdy od Boha zjevené a že je psáno pod ochranou sv. Ducha. Z toho si berou právo, nakládati s ním libovolně. K nadpřirozeným zjevům patří zázraky. Podle rozumářů nikdy se zázrak nestal. Podle nich je vůbec nemožný. Nic jim nevadí, že se zázraky dějí a že se o nich může každý přesvědčiti. Z toho si berou právo, všecky zázraky z Písma škrtati. Se zvláštní pochoutkou jezdí na nadpřirozeném početí a narození Pána Ježíše. Podle nich jsou to legendy, mythy, báje. Ale popírat může každý hlupák. Rozumáři postřehli, že holé popírání nemá ceny. Rozumní lidé jim řekli: Písmo je kniha věky posvěcená a milionům svatá. Ukažte, že je vaše popírání odůvodněno. Křiky, že nic nadpřirozeného není, nestačí, nebo svět uznává zázraky dále.

Proto se pustili rozumáři do kritiky řečených hlav u sv. Matouše a Lukáše a hledí podrýti jejich dějepisnou váhu. Podíváme se na jejich počínání podrobně. Dnes si uvedeme dějepisnou váhu příslušných částí v evangeliu sv. Lukáše. Při

tom přihlížeti budeme k výtkám, jež jim rozumáři činí. Božské dítko požehnej nám!

* * *

Sv. Lukáš píše obšírněji o prvních událostech ze života Páně, proto začneme s ním. Nejdříve podám výklad všeobecný, potom se dotknu jednotlivostí.

1. V úvodě píše: Poněvadž se mnozí podjali toho, aby uspořádali vypracování těch věcí, které se u nás naplnily, jak nám je podali ti, kteří byli od počátku očitými svědky a přisluhovateli slova, vidělo se i mně, který jsem od prvopočátku vyzvěděl vše důkladně, pořadem o tom psáti tobě, velmožný Theofile, abys poznal pravdu těch věcí, kterým jsi byl vyučen (Luk. 1, 1 n). Z těchto slov jde, že sv. Lukáš nepíše legendy a báje, nýbrž to, co se skutečně stalo a co on důkladně od očitých svědků vyzvěděl. Říci prostě, že sv. Lukáš psal nebo pojal do svého vypravování báje, je libovolné tvrzení, které má takovou váhu, jako kdyby někdo prostě tvrdil, že Tomek v dějinách Prahy nepsal dějiny, nýbrž báchorky. K tomu sluší přidati toto: Sv. Lukáš nijak nenaznačuje, že by první tři hlavy jeho evangelia měly menší dějepisnou váhu, nýbrž vypravuje události z dětství Ježíšova s touž vážností, s kterou vypravuje další život Páně. Potírat tyto tři hlavy značilo by potírat celé jeho evangelium. Toho se ani zarytý rozumář neodváží. Dále vidíme, že podává dějepisné pozadí, zeměpisné popisy, obyčeje židovské s takovou znalostí, určitostí a podrobností, jaká je možná jen u pilného, svědomitého a bystrého dějepisce. V té věci jeho zprávy o dětství Páně vynikají dokonce nad zprávy další. Sv. Lukáš měl k této pečlivosti příčinu. O nadpřirozeném početí a narození Páně kázali apoštolové asi méně často. Svátky vánoční, které k takovým kázáním poskytují příležitost, nevznikly hned na počátku a apoštolům šlo především o pravdy, že Kristus je Mesiáš a Syn Boží, že Starý zákon je naplněn, že je třeba křtu k znovuzrození ze sv. Ducha a pod. Sv. Lukáš byl si vědom, jakou odpovědnost béře na sebe, když uveřejnil s váhou dlouholetého žáka a průvodce apoštolů tajemství z dětství Páně. Chápeme, že si právě tu vedl pečlivě a to tím více, že mezi lidem vznikaly fantastické pověsti o početí a narození Páně. Bylo třeba jim čeliti a podati věrně a zevrubně, jak se narození Páně stalo. Tyto důvody jsou tak vážné, že jen zaujatost, spojená s lehkomyslností, může říci: sv. Lukáš psal o dětství Ježíšově legendy. Ne, tak lehce nelze věc odbýti.

Bezděky se naskytá otázka, jak sv. Lukáš vše vyzvěděl. Měl k tomu vhodnou příležitost. Kolem r. 60 byl sv. Pavel dvě léta vězněn v palestinské Caesarei. Lukáš byl jeho průvodce, ale byl volný. Měl tedy dost času, aby procestoval, a to nejednou, Galilei a Judsko a vyhledal svědky, kteří Krista znali, jej slyšeli a jeho skutky viděli. Takových svědků žilo ještě mnoho. I tací žili, kteří se pamatovali na narození Páně. Bylo-li některým pastýřům, kteří přišli k jeslím, 10 až 20 let, bylo jim tehdy, když Lukáš sbíral své zprávy 70 až 80 let. Hlavně se obracel na tak zvané bratry Ježíšovy, t. j. na příbuzné Páně. Ještě v druhém století jich bylo hojně. Říkalo se jim desposynes, t. j. příbuzní Pána Ježíše a byli u křesťanů ve zvláštní úctě. Ti zajisté věděli podrobně a jistě o zvěstování, pastýřích, mudrcích, nebo v příbuzenství se rodinné události zachovávají a přetřásají; zde pak šlo o události zcela mimořádné.

Snad vás napadá otázka, mluvil-li sv. Lukáš tehdy s P. Marií. Nemožné to není. Panně Marii by bylo 75 let. Právem lze za to míti, že ji znal a dříve nejednou s ní mluvil. Zcela jisté je, že se setkal s nejednou ze zbožných žen, které provázely Pána Ježíše a P. Marii. Jako lékař měl k nim snadný přístup. Byly důvěrnicemi Matky Boží a zvěděly od ní zajisté vše, co se týká narození Páně. Také od Alžběty a prorokyně Anny slyšely vše, co se tehdy stalo. Vidíme, že svědků a svědkyň nalezl sv. Lukáš dost, a to takové, od nichž zvěděl čistou pravdu. Přirozené jest, že se zprávy, týkající se početí a narození, udržovaly hlavně mezi ženami. A hle, v evangelium sv. Lukáše mají ženy skutečně vynikající úkoly. U něho nestojí v popředí sv. Josef, jako u sv. Matouše, nýbrž P. Maria. Alžběta a Anna ohlašují její velikost a blahoslaví ji. Dále se zmiňuje sv. Lukáš o Marii Kleofášově, matce Jakuba a Josefa, tak zvaných bratří Ježíšových, o Magdaleně, o Suzaně, Martě a Janě, o ženě Herodova úředníka Chusy. U sv. Lukáše čteme o zázracích, které Pán Ježíš vykonal v prospěch žen, na př. vzkříšení mládence najmského, uzdravení ženy krvotokem choré, obrácení hříšné ženy a Magdaleny. U sv. Lukáše je řeč o vdově, která vložila groš do pokladnice, o nespravedlivém soudci, který ženě učinil spravedlnost, o ženách jerusalemských, kvílících nad Kristem, o ženě, velebící rodičku Pána Ježíše. To vše ukazuje, že sv. Lukáš čerpal od těch, kteří o Krista a jeho matku měli živý zájem. Měl tedy dobré prameny. Při tom pomíjím, že jako průvodce sv. Pavla slyšel jeho výklady, a to nesčetněkráte.

Sv. Lukáš byl Řek. Znal tedy dokonale řecký jazyk. Byl z Antiochie nebo z Tarsu a prošel školy. Než hle, v jeho evangeliu je tolik slov a úsloví hebrejských nebo aramejských, že se některým zdálo, jakoby jeho evangelium bylo původně psáno hebrejsky a aramejsky. Tomu asi není tak, ale nezbytně musíme souditi, že měl hebrejské nebo aramejské předlohy, z nichž čerpal. To značí, že si opatřil palestinské spisy o Pánu Ježíši a badal v nich. Nespokojil se tedy jen ústními zprávami, nýbrž srovnával je s příslušnými spisy. Slyšeli jsme, jak píše v úvodě evangelia, že vše důkladně vyzvěděl. To platí také o spisech. V jeho evangeliu, zvláště v prvé hlavě, pro narození Páně důležité, uvádí tolik určitých udání, že nemohou býti jen z ústního poučení. Jmenuje Zachariáše a jeho ženu Alžbětu, ví, že byla dcerou Aronovou a příbuznou P. Marie. Je mu známo, že Zachariáš konal službu v chrámě, poněvadž podle pořádku na něj došlo, užívá pro týden slova efemeria, které jinde nikde nepřichází, zná podrobně chrám jerusalemský, dobu bohoslužby, kdy a kde se pálilo kadidlo, jak se zatím lid venku modlil. Vidíme zrovna, kde stál anděl, jenž se Zachariášovi zjevil. Ví, že Anna žila 7 let s mužem a pak ovdověla, že jí bylo 84 let, že byla při obětování Pána Ježíše. Tyto a podobné rysy jeho evangelia svědčí, že se nejen důkladně o všem poučil, nýbrž také, že měl své poučení od očitých svědků a že používal předloh zdělaných od lidí, kteří vše viděli a slyšeli. Tato podrobnost se jeví v jeho evangeliu do konce druhé hlavy, t. j. ve všech věcech, týkajících se narození Páně. Zdá se, že měl před sebou tři písemné prameny, o zvěstování, o narození Pána Ježíše a o výjevu v chrámě při pouti dvanáctiletého Krista. Sv. Lukáš se tu jeví jako svědomitý a přísný dějepisec, nikoliv jako sběratel nebo básník legend. Racionalista si to nechce přiznat, poněvadž je zaslepen předsudkem, že nic nadpřirozeného není.

Sv. Lukáš ani nemohl psáti nebo vymýšleti legendy. Narození sv. Jana a Pána Ježíše byly události, které jistý kruh lidí vzrušily. Zjevení anděla Zachariášovi, jeho němota a uzdravení, narození sv. Jana z neplodné matky, život sv. Jana, byly události neobvyklé, mnozí o nich věděli. Rovněž narození Pána Ježíše, pastýři, Simeon, Anna, která vypravovala všem, co se stalo, dvanáctiletý Ježíš v chrámě byly události, o nichž se mnoho mluvilo. Takové věci se nezapomínají, nebo každý vidí, že to jsou znamení, která ohlašují něco do budoucna. Všichni, kdo o těchto událostech věděli, čekali, co se stane. Uplynulo mnoho let. Události byly zatlačeny, ale nezapomenuty. Jako blesk z

čista jasna působil zjev dvanáctiletého Krista v chrámě a oživil paměť na to, co se stalo před dvanácti lety; pak bylo zase ticho. Tu vystoupil sv. Jan a jeho kázání působilo rozruch po celé Palestině. Tento rozruch byl způsoben hlavně jeho slovy, že Mesiáš je zrozen, že žije již mezi lidem, že království Boží přichází. Rázem ožilo vše to, co se stalo při narození jordanského proroka. Zachariáš a Alžběta již asi nežili, ale žili mnozí, kteří byli při obřezání sv. Jana a věděli, co se přihodilo. Tehdy ožila ovšem také památka na to, co lidé věděli o narození Pána Ježíše. Když se potom Kristus objevil, kázal a divy činil, byli mezi jeho posluchači lidé, kteří aspoň některé tehdejší zjevy zažili. Mezi příbuznými Páně byli tací, kteří v něho věřili, ale stáli více stranou. Když Pán Ježíš vstal z mrtvých, bylo jim jasno, že jest, zač se vydával, Mesiáš a Syn Boží. Teď nemlčeli o tom, co se stalo při jeho zrození, nebo vzkříšení Páně dalo oněm divům váhu.

Nyní se táži: Jak by mohl sv. Lukáš psáti báje a legendy? Byl by narazil na prudký odpor. Osoba Pána Ježíše byla všem svatá, apoštolové bděli nad čistotou víry, když vznikaly apokryfy, vystoupila církev proti nim. Apokryfy jsou zbožné spisy, obsahující všelijaké legendy. Evangelium sv. Lukáše bylo přijato od apoštolů a církve jako kniha Boží. Sv. Lukáš musil býti věru velmi opatrný a nesměl se na píď uchýliti od skutečnosti, neměl-li jeho evangelium stihnouti osud apokryfů. On to věděl. Sv. Lukáš napsal dějiny.

Zde učiním malou, ale významnou poznámku. Rozumáři tvrdí, že evangelisté psali o Kristu ne jak skutečně žil, nýbrž jak v něj křesťané tehdy, když psali svá evangelia, věřili. Tehdy prý byl Kristus křesťanům již Syn Boží a události z jeho života změnily se v zázraky. Je to tvrzení libovolné, pro křesťany, zvláště pro apoštoly hrubě potupné. Je jistotně nesprávné. Právě z prvních hlav evangelia od sv. Lukáše vidíme, že tvrzení rozumářů je nepravdivé. Jak mluví u něho anděl k P. Marii? Dí mezi jiným: On (Syn tvůj) bude veliký a Pán Bůh dá mu trůn Davida, otce jeho, a bude království jeho nebude konce (Luk. 1, 32 n). Anděl mluví k P. Marii v duchu národního a místního nazírání na Mesiáše. Tak musil k P. Marii mluviti, aby mu rozuměla. Týž místní a národní rys je v hymně, kterou klade Lukáš do úst Zachariášovi, když nabyl řeči. Zrovna tak smýšleli tehdy Židé o Mesiášovi. U Zachariáše není to představa čiře světská, ale je význačně dobová. Jen si ji u sv. Lukáše přečtěte, je v první

hlavě od verše 68, a pocítíte, že tu mluví čistokrevný Israelita. Nyní se táži: Tak mluvil o Kristu sv. Petr o letnicích po seslání sv. Ducha? Tak píše o něm sv. Pavel ve svých listech? Naprosto ne. Všecky čistě národní a místní, řekněme čistě židovské rysy zmizely. Kristus je Syn Boží, vykupitel z hříchu, spasitel všeho lidstva, král duchovní. To jest zajisté přesvědčivý důkaz, že sv. Lukáš nepsal o křesťanství, jak se — podle rozumářů ovšem — vyvinulo. Jeho řeč navazuje na představy, které z věřících dávno vymizely. Kdyby byl psal podle nauky své doby, na př. podle kázání sv. Pavla, která tolikráte slyšel, byl by psal jinak. On psal tak, jak se události staly a jak je zúčastněné osoby pojímaly. Zároveň z toho vidíme, jak pečlivě sv. Lukáš události, spojené s narozením Páně, probadal. Sv. Lukáš nepsal bájí, výmyslů svých a cizích, bajky a výmysly předkládají čtenářům rozumáři devatenáctého století.

Sv. Lukáš psal své evangelium r. 62 a 63. Řekl jsem, že r. 60 byl s Pavlem v palestinské Caesarii a odtud podnikal cesty po sv. zemi. Zdali se mohly za 30 let, jež uplynula od smrti Páně, vyvinouti legendy neboli myty? První apokryf, jenž se zachoval, je z r. 110 a byl dělán podle evangelií. Ač si apokryfy vzaly evangelia za vzor, je přece mezi nimi a evangeliemi takový rozdíl, že i dítko jej postřehne. Jako tyto apokryfy mají zřejmou pečeť legend, často nechutných, tak evangelia mají pečeť dějepisného vypravování. Zvláště u sv. Lukáše dojímá prostota, vážnost, přesvědčení.

Racionalisté tvrdí někdy, že evangelisté vzali nadpřirozené narození Páně z pohanských bájí. Kdo tak mluví, nemá už ani špetku křesťanského ducha v sobě. Pohanské báje o spojování bohů s lidskými dcerami jsou bujné výstřelky smyslnosti, kdežto narození Páně je výraz nejvyšší čistoty. Křesťané pohrdali pohanstvím tak, že raději umírali v mukách, nežli by hodili kadidlové zrnko nemravnému Jovišovi nebo chlipné Venuši. Od pohanů si věru nic nevypůjčili. Kdo soudí jinak, tomu duch prvních křesťanů je vůbec španělskou vesnicí. Sv. Pavel pověrčivé báje pohanské přímo kárá a blahopřeje křesťanům, že se z nich vyzuli (Ef. 5).

Ze všeho, co jsem naznačil, jde, že sv. Lukáš vypravuje to, co se skutečně stalo. Míním zprávy o narození Páně a co s ním souvisí. Při tom jsem pominul, že sv. Písmo je psáno pod ochranou sv. Ducha a že je z něho všeliký omyl vyloučen. A tu píše o základní pravdě křesťanské.

2. Nyní si všimněme některých podrobností.

Rozumáři kritisují s oblibou hymny, které sv. Lukáš klade do úst P. Marii, Zachariášovi, Simeonu, a slova, která řekla k P. Marii Alžběta. Říkají, že hymny ty nejsou od jmenovaných osob. Za důvod uvádějí, že jsou umělé, na způsob volných básní. Když však mají udati, odkud je sv. Lukáš má, nevědí a hádají sem tam.

My přijímáme, že hymny ty byly v podstatě proslovený od osob, kterým je sv. Lukáš klade do úst, nanejvýš připustíme, že jejich slova dostala umělý tvar. Ale ani toho není třeba. Byl jsem svědkem nejednou, jak lidé při větším vzrušení propukli v krásné výlevy srdce. Byla to chvíle inspirace, vyššího oduševnění. Na Východě přicházejí takové inspirace mnohem častěji. U Israelitů, kteří žili duchovně z Písma, jež zevrubně znali, byla věc obyčejná, že mluvili slovy žalmů nebo proroků. Uchvátilo-li je vzrušení, mluvili také v povýšeném a umělém slohu, jímž proroci, žalmy a jiné knihy vynikají. P. Didon píše správně: Poesie je řeč prudkých dojmů a vznešených myšlenek. Na Východě plyne z inspirace zvlášť často a mocně. Jestliže byla duše, která mohla býti uchvácena výbuchem inspirace, byla to dívka, jež se stala Matkou Boží. Slova béře od žen Starého zákona, jež mluvily ve vzrušení, a mění je v hymnus na milosrdenství, moudrost a věrnost Boží. Tak P. Didon. My jeho slova podpisujeme. Magnificat nepřesahuje nikterakž síly P. Marie, jež Písmo znala, z něho žila a byla mocně vzrušena. My mimo to přijímáme u ní zvláštní osvícení sv. Duchem. Důvod rozumářů je nicotný.

Důvod jejich mizí ještě více, když vidíme jejich marnou snahu udati, odkud hymny jsou. Někteří pravili, že jsou od sv. Lukáše samého. Ale toto mínění nenabylo ohlasu. Jiní praví, že to jsou plody tehdejší židovské slovesnosti. To je tvrzení libovolné. Známe dokonale tehdejší židovskou literaturu. Není v ní nic, co by třeba jen zdaleka souhlasilo s našimi hymny. Čtou se jen a jen u Lukáše. Jiní praví, že to jsou obřadní modlitby první církve. To je arci možné, ale pod podmínkou, že je křesťané znali z úst těch osob, jímž se přikládají, nikoliv tak, že by si je vymyslili a do obřadních modliteb vložili. Sv. Lukáš klade je do úst řečených osob, dí, že jsou od nich. Kdyby byly od křesťanů, nemohl by to říci; jako svědomitý dějepisec by jejich jinaký původ označil. Když rozumáři Lukáše prostě odstrkují a vymýšlejí různé domněnky, jednají nejen libovolně, nýbrž i nespravedlivě. Opět jiní praví,

že sv. Lukáš má hymny od osob, u nichž vyzvídal, a že tyto osoby vložily do hymen své smýšlení. To už je zoufalý výmysl.

Hymny samy svědčí, že všecko toto hádání je marné. Slova Alžbětina týkají se jen P. Marie a Alžběty samé. Nikdo jiný nemohl je říkati. V Magnificat jsou slova, která se týkají P. Marie, na př. že Bůh shlédl na ponížení dívky své, že jí učinil veliké věci, že ji lidstvo bude blahoslaviti. Podobné čistě osobní rysy jsou v hymnu Zachariášově a Simeonově. Proto jsou od nich. Hotové předlohy nemají nikdy takových osobních rysů. Říci, že je sv. Lukáš do nich vložil, je libovolné podezřívání. Ostatně to není možné. Kdyby to Lukáš učinil, neměly by onoho národního rázu, o němž jsem se zmínil, nýbrž byly by jiné, očištěné od rysů čistě židovských.

Měl bych se zmíniti ještě o jiné podrobnosti, totiž o soupisu, nařízeném od císaře Augusta a prováděném od Cyrina. Rozumáři dlouho jásali, že takového soupisu nebylo. Vydali o tom spoustu článku, brožur a knih. Dnes je věc odbyta a jen zaostalci činí sv. Lukáši výtku, že se zmýlil. Proto můžeme věc s dobrým svědomím pominouti.

Rozumářům je dále nepochopitelný dvanáctiletý Ježíš v chrámě. Z toho soudí, že to není skutečnost, nýbrž legenda. Ovšem, kdo všecko nadpřirozené předem popírá, ten výjevu nepochopí. Ale ten nepochopí ani Písma, ani Krista, ani P. Marie, ani církve. Takový by měl vlastně popírati také tajemství přírody, na př. že naše světlo je ze slunce, že každý den jsme několik hodin hlavou dolů, a tisíce jiných tajemných věcí.

* * *

Tolik o hodnověrnosti sv. Lukáše a jeho zpráv, jež vypravuje v prvních třech hlavách svého evangelia. Mnohé pěkné poučení k nim naleznete v poznámkách, přidaných pod čárou k překladu Písma. Nejživěji pocítíte pravdu vypravování Lukášova, když si je vážně přečtete. Jaká to prostota, jaká určitost a jasnost, jaká vznešenost! Ne, to nejsou legendy. To vůbec nemohl psáti člověk jen ze sebe, ne P. Maria, ne Alžběta, ne Zachariáš, ne Simeon, dokonce ne sv. Lukáš. Všude cítíme působení sv. Ducha, jenž osvěcuje, dává výmluvnost, plní silou. Sv. Lukáše chránil, aby napsal to, co Bůh chtěl lidem zjeviti, a aby v tom nebylo bludu. Nám je radostné evangelium o početí a narození Páně zvlášť milé, nebo nám připomíná slova sv. Janova: Tak Bůh miloval, že Syna svého dal. O vánocích tě, Ježíšku, radostně uvítáme a ty nás zavřeš do srdéčka svého.

XXIX. Sv. Matouš o dětství Pána Ježíše.

Probrali jsme to, co vypravuje sv. Lukáš o narození Pána Ježíše. Až budeme probírati podrobněji hlavní námitky rozumářů, ještě se k němu tu a tam vrátíme.

O mládí Pána Ježíše vypravuje také sv. Matouš. Vzali jsme nejdříve evangelium sv. Lukáše, ač je mladší, protože má o početí a narození Pána Ježíše víc. Evangelium sv. Matouše je nejstarší. Bylo napsáno někdy r. 42 nebo 43. Lukášovo evangelium je 20 let mladší. Když vyšlo a čítáno bylo v církvích evangelium sv. Matouše, žila ještě většina osob, které Krista Pána znali, ovšem také sv. Petr, Pavel, Ondřej a ostatní apoštolové, kromě jednoho nebo dvou. Bylo tedy evangelium sv. Matouše pod veřejnou kritikou vrstevníků Páně a pod úřední kritikou apoštolů. Zdali něco proti němu měli? Nic. Sv. Marek se o mládí Páně přímo nezmiňuje. Nebylo třeba, nebo křesťané je znali ze sv. Matouše. Sv. Lukáš doplnil zprávy Matoušovy. Sv. Jan o nadpřirozeném narození Pána Ježíše nemluví, ale předpokládá je. Nikdo tak skvěle nelíčí vtělení Syna Božího a božství Ježíšovo jako sv. Jan. Nadpřirozené narození rozumí se u něho samo sebou. Sv. Jan znal evangelia sv. Matouše, Marka a Lukáše. Když psal své evangelium, byla evangelia synoptiků dávno rozšířena po všech církvích. Sv. Jan je doplnil. Proč neopravil nic u evangelií sv. Matouše, Marka a Lukáše? Protože nebylo, co by mohl opraviti, a musil by tak učiniti, kdyby v nich bylo něco nesprávného. Schvaluje tedy plně a vědomě také to, co vypravují sv. Lukáš a Matouš o nadpřirozeném početí a narození Páně. Ve vyznáních víry říkali křesťané tyto pravdy denně.

To vše pánům racionalistům nic neznamená. Udělali si dogma, že nic nadpřirozeného není a se neděje, i kritisují směle, škrtají, předělávají. Čím směleji si někdo počíná, tím je slavnější. Rozumí se samo sebou, že se jim nezamlouvá ani sv. Matouš, nebo vyslovuje nadpřirozené narození Páně neméně jasně a určitě nežli sv. Lukáš.

Věnujme dvěma prvním hlavám jeho evangelia tuto chvíli. Vtělený Synu Boží, požehnej nám!

* * *

V době apoštolské se utvořila sekta Ebionitů. Ebionité měli evangelium sv. Matouše, ale začínalo kázáním sv. Jana na poušti, t. j. hlavou třetí. Rozumáři si z toho sestrojili nauku, že

evangelium sv. Matouše začínalo původně třetí hlavou a že první dvě hlavy byly k němu později přidány. Ale věc se má jinak. Z Epifania, tedy ze svědka naprosto spolehlivého, víme, že Ebionisté z evangelia sv. Matouše první dvě hlavy vypustili. Proč tak učinili? Protože v nich je podán nadpřirozený původ Pána Ježíše a oni této pravdy nepřijali. Mimo to víme, že část Ebionistů, tak zvaní Nazareni, měli evangelium Matoušovo celé. Veliký potírač křesťanství Cerint užíval právě první hlavy Matoušova evangelia, v němž je rodokmen Páně od Abrahama do sv. Josefa, aby ukázal, že Pán Ježíš je syn Josefův. Tak činil jiný nepřítel křesťanů Karpokrates. Od sv. Jeronýma víme, že apokryf, zvaný evangelium podle Židů, měl první hlavy Matoušova evangelia. Vidíte, že tvrzení rozumářů, jakoby tyto první dvě hlavy byly pozdější přídavek, je nejen zcela libovolné, nýbrž také zřejmě nepravdivé. Možná je však, že se rodokmen, jejž Matouš uvádí, tu a tam v kostele nepředčítal a nevykládal. Na tom však nezáleží, nebo pro nadpřirozený původ Pána Ježíše nemá významu. Rodokmen ten ukazuje lidský původ Páně z rodu Davidova.

1. Pozorujme vypravování Matoušovo. Je veskrze logické a tvoří dokonalý celek. Josef je stavem své snoubenky zmaten. Anděl jej poučuje a Josef je uklidněn. Přicházejí mudrci. Podezřívavý Herodes se zalekne. Aby si zajistil trůn, káže zavražditi v Betlemě a okolí dítky do dvou let. Zatím nařídil anděl Josefovi, aby prchl do Egypta. Po smrti tyranově mu oznamuje, aby se vrátil. V tomto vypravování nelze nic vynechati. Kdo by tak učinil, musil by potlačiti přechody, které jsou s vypravováním organicky spojeny. Z vypravování stala by se nepřirozená slátanina. Ani vsuvky do textu nejsou možné. To je mínění všech vážných posuzovatelů tohoto vypravování a rozumář to musí přiznati. Vymlouvají věc říkouce, že je to jednota toliko zevní, nahodilá. Říká se, že z nouze liška chytá mouchy.

Také sv. Matouš užil k evangeliu pramenů. To se rozumí samo sebou, nebo ač chodil s Kristem, neslyšel a neviděl všecko, některé věci, na př. rodokmen Páně, musil odněkud vzíti. Jaké to byly prameny? Nevíme o tom nic. Měl-li své zápisky, byly mu asi pramenem hlavním. Zdá se, že jeho prameny byly jiné nežli ty, jichž užil sv. Lukáš. Jisté je, že zprávy o narození Páně jsou z Palestiny. Evangelium sv. Matouše je tak prosyceno židovskými zvyky, že může býti jen od křesťana ze židovstva a z Palestiny. To jest každému znalci jasné na

první pohled. Zvláštnost evangelia Matoušova je, že v něm při narození Páně vedle Pána Ježíše a P. Marie vystupuje význačnou měrou sv. Josef. Sv. Matouš měl k tomu důvod. Chtěl zdůrazniti, že sv. Josef je před zákonem otec Pána Ježíše. To podle zákona stačilo na důkaz, že Kristus je z rodu Davidova. Aby hned v tomto rodokmeně naznačil, že Josef není tělesným otcem Pána Ježíše, končí jej slovy: Jakob zplodil Josefa, muže Marie, z níž se narodil Ježíš, jenž slove Kristus (Mat. 1, 16). Nadpřirozené početí z Ducha sv. oznamuje sv. Josefovi anděl. Pravil k němu: Co se v ní počalo, z Ducha svatého jest (Mat. 1, 20), a poručil mu, jaké má dáti dítku jméno.

Matouš psal pro Židy, kteří věřili v Písmo Starého zákona jako v knihu Boží. Proto dokládá své vypravování výroky z něho a ukazuje, že se na Kristu vyplnily. To mělo křesťany ze židovstva ve víře v Krista jako Mesiáše utvrditi a Židy obrátiti na víru. Toho se chopili racionalisté a hlásali: Mesiánská idea byla v Starém zákoně a tato stará mesiánská idea stačí na výklad křesťanské víry. Řeklo se: Co dřív bylo v naději, to je teď skutkem. Na věci je něco pravdy. Křesťanství je vyplnění Starého zákona. Kristus je Mesiáš od proroků předpověděný. Tak hlásali starší racionalisté. Mladší tento výklad opustili. Proč tak učinili? Viděli, že by se zdůrazňováním proroctví chytili do léčky, kterou jiným strojí, nebo by proti vůli dali starozákonním proroctvím význam, který by nebyl čistě přirozený. Mimo to byly v době Kristově názory o Mesiáši různé, přetvořené a pokažené. Zákoníci učili, že Mesiáš bude z rodu Davidova a narodí se v Betlemě, lid však věřil, že přijde náhle a skvěle. Jiná škola učila, že přijde na oblacích nebeských. I tu je nepřekonatelná obtíž, jak si mohli první křesťané, když přece mohli míti jen názory vrstevníků, vytvořiti novou ideu mesiánskou. Proto mladší rozumáři tento výklad opustili a hlásali, že křesťanská idea mesiánská je plod řecké vzdělanosti. Valně si neposloužili. Matoušovo vypravování o dětství Ježíšově je tak palestinské, je tak prosté všeho cizího, že mínění racionalistů je zhola nemožné. Drží se ho, protože jiného nemají.

Jako důvod, že nadpřirozené narození Páně je vzato z řeckých bájí, uvádějí Pannu Marii. Dí, že Starému zákonu je myšlenka Panna — Matka cizí; proto je z pohanství. Prve jsme slyšeli, jak staří racionalisté učili, že si křesťané vytvořili svou víru tím, že přenesli na Krista, co nalezli v Starém zákoně o Mesiáši. Teď praví, že myšlenka panenského zrození je Starému zákonu

cizí. Jednou tak, podruhé onak, vždy jak se to hodí. To je roztomilá věda. Jakoby vše, co je v křesťanství, musilo býti odněkud vzato! Ostatně nebyla myšlenka Panny — Matky Starému zákonu úplně cizí. Isaiáš dí: Panna počne a porodí syna a nazváno bude jeho jméno Emanuel, t. j. Bůh s námi (Is. 7, 14). V tom duchu nesou se také slova Micheáše proroka (Mich. 5, 1 n). Byl tu tedy zárodek tradice. Nevyvinul se, protože si Židé panenství neváţili. Židům bylo největší tužbou a požehnáním četná rodina. V době Kristově však bylo přece jinak. Židovští dějepisci vypravují, že bylo v Palestině tehdy 4.000 Esenů; Eseni zachovávali přísný celibát. Židé nepohrdali celibátem, jen se báli neplodného manželství. Zdali by stačilo to, co jsem uvedl, aby si křesťané vymyslili panenskou matku? Sotva. Víra v nadpřirozené narození Pána Ježíše, víra v neporušené panenství P. Marie jsou pravdy čistě křesťanské, přijaté proto, že se zakládají na skutečnosti. Říci lze, že jim uvedená tradice razila cestu.

Podle rozumářů jest to hlavně sv. Matouš, jenž vypravuje legendy. On vypravuje o andělu a andělích, o mudrcích, o hvězdě, jež mudrce vedla, o vraždě betlémských dítek, o útěku do Egypta. Legendy, nic než legendy, volají rozumáři. Kdo nevěří v anděly, musí arci zjev anděla prohlásiti za báji. Kdo nevěří v prozřetelnost Boží, ano má snad svět za mrtvý stroj, tomu příchod mudrců od Východu a tisíce jiných věcí musí býti bájí. My věříme v Boha, v jeho prozřetelnost, v anděly; proto nezavrhujeme šmahem a předem vše, co se vymyká z přirozeného řádu. Ale ovšem nadpřirozené zjevy posuzujeme vážně a kriticky. U sv. Matouše vidíme, že věří v to, co vypravuje, že to podává jako skutečnost, leda že se vyjadřuje někdy lidově, na př. o hvězdě. Zcela jinak si vede, když vypravuje podobenství. To nepodává jako skutečnou událost, nýbrž jako vymyšlenou, aby znázorňovalo nějakou pravdu. Sv. Matouš je muž, který zasluhuje plné víry.

2. Tolik všeobecně. Nyní si všimněme hlavních věcí z jeho prvních dvou hlav podrobně.

Tu jsou sny, v nichž Bůh oznamuje svou vůli. Rozumářům jsou kamenem úrazu. Nám ne. Čtyřikráte mluví Bůh ve snu Josefovi, jednou mudrcům. Že Bůh mluví někdy člověkovi ve snu, byla tehdy obecná víra. V Starém zákoně máme mnoho příkladů podobných. V Novém zákoně jsou řidší, ale jsou. Skutky vypravují několik takových případů a Skutky je kniha uznaně dějepisná. Proto měl Matouš věc za možnou. Mimo to mu

váha osob, k nimž Bůh mluvil, zaručovala, že mluví pravdu. Proč bychom ji popírali u Josefa, když jsou zaručené a jasné u sv. Pavla? Josef je zván spravedlivý, na nějakou ošemetnost nelze u něho pomysliti. Halucionářem nebyl. Josef sny vyplnil a ukázalo se, že jednal dobře. Matouš vypravuje vše tak prostě, že čtenáře myšlenka na klam nebo lehkověrnost ani nenapadne. Rozumáři poukazují na to, že se anděl zjevil Josefovi v noci, kdežto P. Marii při zvěstování se ukázal ve dne; vidí v tom rozpor a jest jim to podezřelé. Zbytečné starosti. Evangelisté vypravují věc tak, jak se stala. Ostatně uvádí sv. Matouš také zjevení jež se stala ve dne, ovšem proto, že se tak stala. Jest jich sedm (Mat. 4, 11; 17, 3; 27, 53; 28, 5 n). Že se anděl zjevil P. Marii ve dne a s ní mluvil, je zajisté vhodné. Šlo o věc velikou a bylo třeba, aby P. Maria projevila souhlas.

Zjevení andělů ve dne nebo v noci, jež sv. Matouš vypravuje, se skutečně stala. Znalci evangelia sv. Matouše a Lukáše poukazují na věc, která je jistotně významná. Matouš byl Žid, vychovaný v tradici, že Mesiáš bude velikým králem a zřídí mocné království pozemské. Kdyby nelíčil skutečnosti, nýbrž kdyby mluvil ze svého, byl by narození Pána Ježíše pojal v tomto smyslu. A Matouš? Líčí Pána Ježíše jako spasitele celého světa. Lukáš byl Řek, nebyl vychován v židovských tradicích. Od něho bychom očekávali, že vylíčí Krista jako spasitele lidstva. Než hle, u něho mluví anděl k P. Marii, mluví Zachariáš, ano P. Maria sama v duchu starozákonních tradic. Minule jsem podotkl, proč je tomu tak. Patrně také Lukáš vypravuje, co se stalo a jak se to stalo, nikoliv vlastní výmysly.

Rozumáři pozastavují se nad mudrci. To už nemají ani za báji, nýbrž za anekdotu. Hledali, odkud se vzala. Kdo hledá, nalezne, zvláště má-li veliké oči. Vypravují dějiny, že v polovině prvního století přišli do Říma magové, pokloniti se Neronovi. Přišli s perským králem Tiridatem. Magy rozumáři měli. Ještě chyběla hvězda. Také ji našli. Praví, že přišla do vypravování Matoušova ze vzpomínky na hvězdu Jakobovu, ohlášenou Balaamem, anebo že mohla býti přibásněna, protože se magové zabývali hádáním z hvězd. Už měli všecko, co chtěli. Jenže kabát ten špatně přiléhá. Tiridat přišel do Říma, aby usmířil tyrana a zachránil si trůn. Magové byli jeho průvodci a rádci. Racionalisté dodávají vítězoslavně, že se Tiridat Neronovi poklonil a domů se vrátil jinou cestou, nežli kterou přišel. Ovšem se musil Tiridat Neronovi pokloniti a do Říma vedly cesty mnohé, ale co s tím? Matoušovo vypravování je přece podstatně

jiné. Co by se stalo z dějin, kdyby pro takové nepatrné podrobnosti byly důležité dějinné události prohlašovány za vymyšlené? Nezbylo by z nich nic. Hlavní slabost rozumářské vynalézavosti je, že magové z evangelia přišli do Betlema padesáte let dříve nežli magové s Tiridatem do Říma a že evangelium Matoušovo, napsané též dříve, vypravuje věc křesťanům dávno známou. Co se týče hvězdy, sluší říci, že Matouš Balaamovo proroctví zajisté znal, ale zprávu o hvězdě z něho nevzal. Kdyby byl na ni myslil, byl by na proroctví poukázal. Matouš dokládá každou událost ze života Páně, je-li o ní nějaké proroctví, slovy: aby se naplnilo Písmo a p. To provádí důsledně. O proroctví Balaamově se nezmiňuje. Ani se nedotýká slov Isaiášových, že pohané přijdou pokloniti se Sionu (Is. 60 a 61), ani slov žalmů podobně znějících (Žal. 72, 11 n; 68, 29 a). Byl patrně všecek zaujat skutečnou událostí.

Jak se rozumáři všeho chytají, aby oslabili váhu Písma, o tom ještě příklad. Roku 1866 byl nalezen syrský spis. Balaam v něm prorokuje o dobytí Assirie Řeky a mluví o hvězdě v Israeli. Balaam poslal proroctví do Assirie a tam bylo uschováno v archivě. Hvězda v naznačené době vyšla a do Judska byli posláni magové. Rozumáři jásali, nebo měli nový pramen pro příchod magů. Ale jejich radost netrvala dlouho. Řečení magové přišli do Judska r. 118—119 po Kr. Evangelium sv. Matouše bylo napsáno r. 42. R. 107 píše sv. Ignác Muč. o evangelických mudrcích jako o věci všem známé a dovozuje z toho s nadšením, že tak Bůh oznámil narození Pána Ježíše z Panny i pohanům. Hleďte, jak opatrně třeba přijímati námitky rozumářů.

Rozumáři s důrazem vytýkají dále, že Josef Flavius, který napsal život krále Heroda, nemluví o vraždě dítek. Ihned usuzují: vražda ta je výmysl. Ne tak prudce, pánové. Zavražděných dítek bylo asi 20. To je u Heroda jako nic. Herodes zabil svou ženu Mariamnu, macechu Alexandru, tři své syny Aristobula, Alexandra a Antipatra, švakra Kostoba, strýce Josefa, spoustu fariseů a jiných vynikajících lidí. Při jeho smrti mělo býti v cirku jerišském zavražděno několik tisíc občanů palestinských. Chtěl, aby byl v zemi, až umře, smutek, nebo věděl, že pro něj smutnět nebudou. V tomto moři krve je krev dvaceti dítek jako kapka. A pak to byly dítky chudých sedláků, kteří Herodovi neznamenali nic a Josefu Flaviovi, svobodomyslnému a pořímštěnému povýšenci, skoro nic.

Ještě leccos vytýkají rozumáři sv. Matoušovi. Ale jsou to výtky bez významu, proto je možno pominouti. Za to není

zbytečné zmíniti se o obtížích, které i nám působí nesnáze při výkladě. Jsou hlavně dvě: rodokmeny Páně, jeden u sv. Matouše, druhý u sv. Lukáše, a pak různost událostí z dětství Páně.

Vizme rodokmeny. Prostý pohled na ně ukazuje, že nesouhlasí spolu. Ani v otci Josefově není jednota. Matouš zove jej Jakobem, Lukáš Helim. Odtud tento nesouhlas? Odpověď je: Jeden evangelista uvádí předky podle krve, druhý podle zákona. U Židů mohl míti někdo dva otce, skutečného a zákonitého. Když muž zemřel bezdětek, musil si jeho bratr vzíti vdovu po něm, ale syn, jenž se mu narodil, byl připsán zemřelému prvnímu muži. Příslušný zákon se jmenuje levirát. Tak je to na př. u Josefa. Skutečný jeho otec byl Heli, ale protože jeho žena byla vdova po jeho bratru Jakobovi, jenž zemřel bezdětek, byl podle levirátu Josefovým zákonitým otcem Jakob. Podrobný výklad máte v novém překladu bible. Pro dětství Ježíšovo nemá rodokmen zvláštního významu. Křesťané neodvozovali původ Pána Ježíše od Davida z rodokmenu. Marek a Pavel hlásají, že Kristus je z rodu Davidova, aniž své tvrzení dokládají rodokmenem. Křesťané soudili takto: Pán Ježíš je Mesiáš, proto je syn Davidův. Původ Kristův z rodu Davidova byl všeobecně znám. Matouš a Lukáš vypsali rodokmen z nějakých seznamů, buď úředních nebo soukromých.

Druhá obtíž je různost událostí. Lukáš vynechal mudrce, Matouš vynechal obřezání a obětování. Lukáš, mlče o mudrcích, mlčí ovšem pak také o vraždě a útěku. Matouš vynechal zjevení anděla P. Marii a uvádí zjevení Josefovi. U sv. Matouše je Josef v popředí, patrně proto, aby bylo zjevno, že jest zákonitým otcem Pána Ježíše. Z této různosti vzniká obtíž, určiti jistě, jak jdou události za sebou. Ale tato nesnáz se týká vykladačů Písma, nikoliv vypravovaných událostí. Písmo je psáno pod ochranou sv. Ducha, ale ponechává také leccos důvtipu lidskému. To je moudré, sice bychom neměli mnohých bohoslovných věd. Každý evangelista psal to, co viděl, čeho se dověděl od očitých svědků, co nabyl v hodnověrných pramenech. Matouš byl od počátku s Kristem, Lukáš byl dlouholetým průvodcem apoštolů a pilný badatel. Duch sv. působil, aby nevynechali nic z toho, co Bůh chtěl míti zjeveno, a aby to, co nalézali u lidí a v pramenech, napsali správně. Psali podle své povahy, i prostonárodně, každý jak uměl, ale bez bludů. Jejich vypravování zasluhuje plné víry z důvodů čistě přirozených, nebo byli poctiví a pravdu znali, více pak ještě z důvodu

nadpřirozeného, jímž je ochrana sv. Ducha. Mluviti u nich o legendách, výmyslech, bájích, jak činí rozumáři, je přirozeně nepřípustné, nadpřirozené nemožné a rouhavé.

* * *

Dnes jsme věnovali pozornost sv. Matouši, pokud vypravuje o nadpřirozeném narození Pána Ježíše. Uvedu na konec dvě svědectví, jak vážně byla tato pravda od křesťanů brána.

Sv. Ignác Muč., žák apoštolů, biskup v Antiochii a metropolita Východu, píše r. 106, že panenské narození Pána Ježíše je stejné váhy jako vykupitelská smrt Syna Božího. Dí: Panenství P. Marie, její početí a smrt Páně jsou tři tajemství, dnes slavně prohlášená, ale uskutečnila se v mlčelivosti Boží. Sv. Ignác chce říci, že početí P. Marie bylo, když se stalo, známo jen Bohu a P. Marii, že ďábel a lidé měli Pána Ježíše za syna Josefova. Sv. Josef zvěděl o věci nějaký čas po početí. Podobně když Kristus umíral, vědělo jen málo osob, že umírá potupnou smrtí Syn Boží. Listy sv. Ignáce byly v úctě na celém Východě. Jejich původnost je zaručena naprosto. Druhé svědectví. R. 125 přibyl císař Hadrian do Athen. Filosof Aristid podal mu obranu křesťanů. Máme ji v syrském překladě, před nedávnem nalezeném. Mezi podstatnými články víry uvádí Aristid panenské početí P. Marie, nadpřirozené narození, smrt, vzkříšení a nanebevstoupení Páně. Doslova dí, že Bůh sestoupil s nebe a přijal tělo z panny a že Syn Boží přebýval na zemi v lidském těle. Obranu tu máme také v překladě armenském. Tento překlad vytyčuje panenství P. Marie a božství Kristovo zvlášť důrazně. Znalci mají za to, že slova Aristidovy obrany jsou vzata z vyznání víry, tehdy u křesťanů řeckých obvyklého.

Tak věříme také my. Rozumářství odmítáme jako libovolné, smělé, nepravdivé, zkázonosné kažení víry apoštolské. S apoštoly vyznáváme: jenž se počal z Ducha sv., narodil se z Marie Panny. Víra ta nás těší, povznáší, zušlechťuje, ona, jak doufáme, otevře nám cestu tam, kde to, co věříme, uvidíme.

XXX. Námitky rozumářů.

Probrali jsme vypravování Lukášovo a Matoušovo o dětství Pána Ježíše. Přihlíželi jsme při tom stále k námitkám rozumářů. Nyní probereme zvlášť hlavní námitky, které nepřátelé nadpřirozeného narození Pána Ježíše uvádějí.

První odpůrce byl Cerinth, Žid a vrstevník sv. Jana evang. Křesťany potíral, protože byl židovským horlivcem, jenž měl zákon Mojžíšův za vykupitelský a věčný. Hlásal, že Pán Ježíš byl přirozený syn sv. Josefa a P. Marie, člověk jako jiní. Teprve na křtu stal se Mesiášem, když na něj vstoupil sv. Duch. Cerinthovu nauku převzala sekta židovských horlitelů, tak zvaní Ebionité. Slyšeli jsme, že proto vypustili ze sv. Matouše první dvě hlavy, které vypravují nadpřirozené narození Páně. Jiného evangelia nepřijali. Proti takovému Židovi napsal r. 150 sv. Justin památný rozhovor s Tryphonem a skvěle jej potřel. Jiný zlý nepřítel křesťanství byl pohan Celsus. Psal kolem r. 178. Jeho spis je snůška potup. V jeho duchu psal o Kristu talmud. Nejhorší potupy jsou v talmudském spise Toledot Jesu, vyšlém v 13. staletí.

Za doby francouzských encyklopedistů útočili rozumáři na Krista tím, co nalezli v uvedených pramenech. Voltaire k tomu přidal zžíravý vtip a kousavý výsměch. Ale všecko to nevedlo k cíli. Tehdy se šířil hmotařský názor na svět a strhl také protestanské bohoslovce. Nastal boj nový. Leccos ze starých námitek podrženo a nově zpracováno, k tomu přistoupil boj proti všemu nadpřirozenému a učená kritika Písma, zvláště evangelií. Úspěchy rozumářů byly značné, nebo katolíci pěstovali tehdy biblické vědy slabě. Byvše povzbuzeni sv. Otcem, vrhli se na toto pole. Brzy sláva rozumářů zbledla. V posledních dobách se pustili hlavně do té části evangelií, které vypravují početí a narození Pána Ježíše. Tam je mnoho nadpřirozeného, i domnívali se, že jim zde pšenice zase pokvete. Způsobili mnoho zlého, ale nezvítězili. Nemohou zvítěziti, nebo jejich heslo, na němž všecky jejich námitky spočívají, že není nic nadpřirozeného, zvláště že není zázraků, je zřejmě bludné. Mimo to je v jejich kritice tolik libovolného, za vlasy přitaženého, ano nerozumného, že její váhu sami podrývají.

Probeřme důležitější věci. Dobrotivý Spasitel nám požehná, abychom se ve víře posilnili.

* * *

1. Jeden z prvních moderních rozmarů (G. Paulus) vykládal evangelium o dětství Ježíšově asi takto. Josefu nezjevil se anděl, ani k němu nemluvil Bůh, nýbrž to, co sv. Matouš vypravuje, byl sen. Zjevení P. Marii byla komedie, kterou si Alžběta s P. Marií zahrála. Domnělý anděl byl z masa a kosti. Jiný (Venturini) přidal k tomu potupy z Celsa a talmudu. Legrač-

nost se spojila se sprostotou. Rozruchu bylo z toho dost, ale útok minul se s úspěchem.

Vystoupil hlavní rek starších rozumářů, muž učený a pilný (Strauss). Pustil do světa heslo, že ve vypravování evangelistů je skutečnost smíšena s mythy neboli legendami, a dává návod jak se mají rozlišovati. Ale doba Kristova není doba mythická jako doba, v níž vznikly řecké báje, nýbrž je dobou historickou, kdy kvetla i v Palestině slovesnost. Z prvních padesáti let po Kristu máme 26 knih dějepisně zaručených. V takové době nevznikají báje. To byla obtíž, která nové teorii hrozila zkázou. Přispěchal jiný profesor (Bauer), aby ji zachránil. Prohlásil, že evangelia jsou z pozdější doby. Mimo to pravil, že mesiánská myšlenka u Židů žila, i nebylo třeba, nežli aby ji křesťané obrátili na Krista. Sebral několik proroctví starozákonních a řekl, že si podle nich křesťané Krista vytvořili. V Starém zákoně jsou příklady, že neplodné ženy v stáří počaly. Podle toho si prý křesťané vytvořili báji o narození sv. Jana Kř. To se prý stalo někdy po smrti apoštola Jana a mělo ukázati velikost Pána Ježíše, jenž měl takového předchůdce. V Starém zákoně se někdy čte, že narození vynikajících osob bylo zvěstováno nějakým zvláštním zjevem. Proto musilo se státi něco nadpřirozeného také při narození Pána Ježíše, i vymyšleno zvěstování P. Marii. V Starém zákoně je, že se Mesiáš narodí z Panny. Odtud vzato prý panenské narození Páně. A poněvadž narození velikých mužů bývalo někdy provázeno bouřemi a vraždami, přidána k narození Páně prý vražda betlemských dítek. Tak to jde dále. Také pohanské báje béře na pomoc, báji o Herkulovi, Romulovi. Alexandru, Pythagorovi. Podle nich zosnována prý nauka, že Kristus jest Syn Boží.

2. Tak si počínali starší rozumáři. Při tom se dušovali, že se nechtí dotknouti křesťanských pravd, nýbrž podrobují jen zprávy Písma historické kritice. Neviděli, že sami vymýšlejí báje, ano dětinské povídačky. Proto většina jejich názorů padla, některé proto, že jich nebylo možno držeti, jiné, že mladším rozumářům byly ještě příliš křesťanské. Teorii o mythech neboli legendách zachovali, ale všelijak ji předělávali, neboť se ukázalo, že vznik Písma nelze přeložiti do pozdější doby. Tím dostala stará mythická teorie těžkou ránu, nebo čas dvaceti nebo třiceti let na vytvoření velikého, uceleného a mnohostranného bájesloví, jak je starší rozumáři vymyslili, nestačí, zvláště uvážíme-li, že by jeho tvůrcem byl lid. Mimo to

chtěj nechtěj musili uznati, že sv. Matouš a Lukáš byli mužové vážní a svědomití, že pilně vše vyšetřovali, že jsou prostí a věrní. Krátce rozumáři poznali, že je dosavadní cesta nepovede k cíli. Proto k výkladům, pokud bylo možno jich užíti, přistoupila učená kritika textu. Probíráno slovo za slovem, věta za větou, hledány nesprávnosti a odpory, brány na pomoc jazykověda, archeologie, dějepis, zkoumány staré rukopisy a hledány nové, přitaženy i východní báje a budhismus. Byla to horečná práce, jež je neméně libovolná nežli práce starších rozumářů a ztroskotá se, protože vychází z bludného hmotařského předsudku, že nic nadpřirozeného není a se neděje. Uvedu z ní důležitější věci.

Hlavně usilují rozumáři o to, ukázati, že se víra v nadpřirozené narození Pána Ježíše vyvinula. Jeden z vynikajících rozumářů (Pfleiderer) líčí tento vývoj takto: Nejprve věřili prý křesťané, že Kristus je syn Josefa a Marie a tedy člověk jako jiní. Takto prý bylo i v původním Písmu. Křest anebo domnělé vzkříšení způsobily, že byl Kristus přijat za syna Božího. Tyto myšlenky jsou z Cerintha a z Ebionitů, o nichž jsem vypravoval. To byl prý stav prvotní víry. Potom přišlo k tomu početí z Ducha sv. Vzato je prý podle některých z bájí řeckých, podle jiných z bájí východních, podle jiných z budhismu. Na konec stal se z Krista věčný Syn Boží, jenž vtělením z Panny přijal naše člověčenství a nás vykoupil. Původcem této změny je prý sv. Pavel. Musím říci, že věc je pěkně sestavena, ale má zlou vadu, je od a až do z libovolně vymyšlena, je to romantická filosofie, fantastický román. Důvody, jež pro věc uvádějí, jsou ubohé. Vizme.

Sv. Marek nevypravuje o narození Páně. To není nic divného. Jeden evangelista vypravuje ze života Pána Ježíše to, druhý ono. Rozumáři si z toho udělali důvod: Marek nemá nic o nadpřirozeném narození, on stojí na stanovisku prvotní víry křesťanů, evangelium Markovo musí býti evangelium první a nejstarší. Každý vidí, že je to tvrzení libovolné; mimo to není pravdivé. Markovo evangelium je o deset let pozdější nežli Matoušovo. Nemůže tedy býti první. Marek nevypravuje nadpřirozeného narození, nebo je napsal Matouš, ale i u něho jsou o něm stopy. Marek nikdy nemluví o Josefovi, Pána Ježíše zove vždy jen synem Marie a jmenuje ho s důrazem Synem Božím. To zajisté stačí na důkaz, že nadpřirozené narození Boží znal a uznával.

V rodokmeně Pána Ježíše, jak jej uvádí sv. Matouš, se čte: Jakob zplodil Josefa, muže Marie, z nížto se narodil Ježíš, jenž slove Kristus. Rozumáři tvrdí, že to nejsou původní slova, nýbrž že dříve byl uváděn Josef jako otec a že potom to křesťané změnili. A důvod? Žádný, leda jejich heslo, že není nic nadpřirozeného. Tu byl nalezen sinajský rukopis. Poslední slova rodokmenu v tomto starém rukopise potvrzovala na první pohled mínění racionalistů, že Ježíš je syn sv. Josefa a P. Marie. Byl z toho jásot v celém táboře. Ale radost netrvala dlouho. Sinajský rukopis, je to syrský překlad některých částí Písma, usiluje o to, aby ukázal nadpřirozený, panenský původ Pána Ježíše z Marie Panny. Proto slova rodokmenu, jak jej uvádí, musí míti jiný smysl. A mají. Chtí ukázati úřední otcovství sv. Josefa. Slovo, jehož rukopis užívá, má v syrské řeči širší význam a hodilo se k označení otcovství podle zákona, aniž nutně značilo otcovství přirozené. Odtud také kolísání v některých rukopisech při uvádění posledních slov rodokmenu podle toho, zdůrazňují-li více nadpřirozené mateřství P. Marie anebo právní otcovství Josefovo. Ze slavného tažení nezůstalo nic.

Naděje rozumářů ožila uveřejněním rozhovoru: Timotheus a Aquila. Je psán řecky a pochází z pátého století. Ve známost vešel roku 1898. Timotheus je křesťan, Aquila Žid. Aquila uvádí rodokmen Páně podle sv. Matouše, ale přidává k němu větu, jež praví, že Josef byl otcem Pána Ježíše. Rozumáři chtěli toho chytře užíti, ale na jejich úskok se rychle přišlo. Timotheus vytýká Aquilovi, že neuvádí slov správně a opakuje mu slova sv. Matouše, jak jsou v evangelium. Mimo to mu dokazuje panenství P. Marie. Útok se změnil v důkladnou porážku.

Tak se všecky pokusy rozumářů, ukázati, že poslední slova rodokmenu sv. Matouše byla původně jiná a svědčila pro otcovství sv. Josefa, rozplynula v nic. Není a nemůže býti pochyby, že slova, jak je dnes čteme, jsou původní. Mimo to sv. Matouš výslovně praví, že P. Maria počala z Ducha sv. Co s tím? Rozumáři to škrtli

3. Však je tu sv. Lukáš, jenž vypravuje podrobně zvěstování andělské. Co s ním? Tu byla rada drahá. Rozumáři vybrali to, co je přirozené, a to, co je nadpřirozené, ono přijali, toto škrtli. Jednání libovolné. Je také nemožné. Celé vypravování souvisí tak, že se nedá bez porušení smyslu nic škrtnouti. Když čteme, že dáno bylo dítku jméno Ježíš, kterým bylo nazváno od anděla, prve než se počalo v životě (Luk. 2, 21), ne-

měla by slova smyslu, kdyby se škrtlo, že anděl mluvil k P. Marii. Námitka, že u sv. Lukáše je P. Maria vyvýšena a že takové vyvýšení ženy odporuje židovským zvykům, je bez ceny, nebo Lukáš nevypisuje židovských zvyků, nýbrž uvádí, co Bůh učinil té, jíž zvolil za matku svého syna. Rozumářům přispěchal na pomoc jejich nejznamenitější vůdce (Harnack), aby ukázal, že takové škrty jsou u sv. Lukáše oprávněny. Uvádí tři důvody. Suďte sami, jakou mají cenu.

První je, že sv. Lukáš užívá výrazů, které jinde nepřicházejí. To je asi takový důvod, jako kdyby někdo řekl, lev u nás nepřichází, proto neexistuje.

Důvod druhý: Vypravování je přerváno vsuvkou: Hle počneš v životě... Hle, Alžběta... Ale žádného přervání tu není. Přervání by nastalo, kdyby se slova škrtla. Jak mohla P. Maria říci: Kterak se to stane...., když byla zasnoubena? táže se náš rozumář dále a dodává, že slova nejsou věrohodná. Že katoličtí vykladači od dob apoštolských je odůvodňují slibem P. Marie, velkopansky zamítá. Opět se mu nelíbí slova andělova o Alžbětě. Namítá, že by tu menší zázrak byl důvodem pro zázrak větší. Dosud stačil celému světu, i P. Marii, a kde kdo chápal, že důvod je zesílen dodatkem: Neboť u Boha není.... Náš rozumář je vztahuje na Alžbětu, kdežto se týkají patrně P. Marie. Aby Alžběta počala, k tomu nebylo třeba zázraku, ale věc veliká měla se státi P. Marii; proto ukazuje jí anděl na všemohoucnost Boží. Opět není spokojen, že Zachariáš za trest oněměl; kdežto P. Marie je pro svou víru chválena. To už je věru hledání hnid nedůstojné. Přece každý vidí, že Zachariáš pochyboval, kdežto P. Marie žádala jen vysvětlení; k tomu měla příčinu. I to přitáhl, že v jednom rukopise jedno místo chybí a místo něho stojí: Aj, já dívka Páně; tato věta je tam dvakráte. Jakoby z toho plynulo něco proti nadpřirozenému početí. Je to zřejmé přepsání opisovače, věcně vůbec bezvýznamné.

Tak se dělají námitky. Nestojí za nic, ale hromaděním jich a pak tím, že jsou líčeny učeně anebo jako věc bůhví jak důležitá, mají na čtenáře působiti.

Třetí důvod řečeného rozumáře je, že otázka P. Marie nesouhlasí s její povahou. Prý vždy mlčí: u Alžběty, při pastýřích, Simeonovi, ale tu najednou mluví a směle. To je důvod, není-liž pravda? A není ani pravdivý. P. Maria mluvila u Alžběty. Náš racionalista to popírá, ale v Písmě to stojí. Když se ho dovolává pro mlčení P. Marie, musí ho uznat pro mluvení. Mluvila

i jindy. Při zvěstování andělském musila mluvit, nebo potřebovala vysvětlení.

Na podkladě takových důvodů soudí slavný náš rozumář, že původní znění nemělo o nadpřirozeném narození Páně nic, nýbrž že vše je pozdější dodatek a že slovo Panna, které přichází v 27. verši dvakráte, nahraditi je slovem žena. Když škrtneš, co se ti nelíbí, a dáš slovům jiný význam, než mají, můžeš dokázati vše, co chceš.

4. Jiné námitky jsou. Ve spise Acta Pilátova brání přátelé Kristovi mistra proti židovským pomluvám před veleradou, ale nadpřirozeného narození se nedovolávají. Jakoby tak před veleradou mohli učiniti! Panna Maria se divila těm věcem, které vypravovali pastýři. Jak prý se mohla diviti, když věděla, že její dítko je z Ducha sv. Výtka ukazuje na nedostatek životní zkušenosti. Člověk čte popis moře, ale když je po prvé vidí, je překvapen a jat podivem. P. Maria byla s příbuznými, kteří chtěli Krista uchvátiti. Co z toho plyne? Že nevěřila v Krista jako oni? O nikterak, nýbrž že měla o něj strach, nebo farizeové činili mu nástrahy. Strach, co bude s Ježíšem, měla nejednou a my mu nejen dobře rozumíme, nýbrž vidíme v něm část utrpení, kterým Bůh z ní činil královnu mučedníků.

To je vše, co dovedou rozumáři říci proti nadpřirozenému narození Pána Ježíše.

O tom, jak vyvozují početí z Ducha sv. z řeckých, nyní i z východních bájí a budhismu, nebudu se šířiti. Uvedu jen příklad, až kam v nechutnosti zacházejí. Královna Maja viděla, jak Budha vstoupil v její útroby v podobě slona a tak se z ní vtělil. Odtud prý Lukáš čerpal. Sv. Lukáš neměl o této báji zajisté ani tušení, a znal-li ji, hleděl na ni jako na pohanskou ohavnost.

5. To pomíjím, ale zmíním se o domnělém třetím rozvoji myšlenky mesiánské, o vtělení Syna Božího. Původcem jejím je prý sv. Pavel a vzal ji prý ze škol rabínských. Sv. Pavel viděl podle rozumářů v Kristu bytost duchovní, osobní, jež žila v nebi, nežli se stala člověkem. Není prý podle Pavla Bohem, nýbrž jakýmsi obrazem Boha otce, jemuž dává jméno syn, syn Boží. Vidí v něm ideál člověka, druhého Adama. Přišel, aby nás vykoupil. Sv. Jan prý tuto myšlenku vyvrcholil v svém evangeliu. Ale ani Pavel ani Jan prý nepraví, že Ježíš je syn Panny. V těchto slovech je něco pravdy, ale rozumáři ji mají za vymyšlené dílo sv. Pavla. Podotýkám však, že každý mluví jinak,

že si odporují a že nelze z této směšeniny pravdy a bludu sestaviti nauku určitou a jednotnou. Nahlédněme do sv. Pavla.

Sv. Pavel nevypravuje nadpřirozené narození Pána Ježíše, ale z toho nenásleduje, že ho neznal nebo dokonce popíral. Jeho nauka o Kristu je předpokládá, nebo hlásá nebeský původ Páně a nevýslovnou svatost osoby Ježíšovy. Sv. Pavel vůbec uvádí jen málo věcí ze života Páně. Jeho listy jsou psány věřícím, kteří život Páně znali, a mají jiné účely nežli evangelia. Sv. Pavel patrně o nadpřirozeném narození Páně kázal, nebo jeho žák a průvodce, sv. Lukáš, široce je vypravuje. V listě ke Galatům (Gal. 4, 4), dí o Kristu, že je učiněn z ženy. Je to úsloví neobvyklé, které nikde jinde o narození člověka nepřichází. Patrně vyjadřuje narození neobyčejné. Významné je, že jako Žid uvádí matku a ne otce. To je zcela proti zvykům židovským. Dále mluví sv. Pavel podrobně o dědičném hříchu a dí, že jen nevinný mohl dáti výkupné za vinníky (2 Kov. 5, 21; Ef. 2, 3 n; Řím. 12, 21). Na mysli má Adama, jak vyšel z ruky Boží. To vše svědčí, že nadpřirozený původ Páně znal a jej hlásal.

Rozumáři vytýkají, že sv. Pavel zdůrazňuje původ Páně od Davida. Ale to je správné. to činí i Matouš i Lukáš. Viděti v tom popírání nadpřirozeného původu Páně je nemožné a nesprávné. Vtělený Syn Boží nemůže míti lidského otce. Pro Pavla a jeho vrstevníky je synem ten, koho zákon za něj uznává. U Krista uznával zákon otcem Josefa. Proto i Matouš i Lukáš, také sv. Pavel dovozují pravdu, že Pán Ježíš je potomek Davidův, z Josefa, ač jistě i P. Maria byla z rodu Davidova. Přihlížejí tu k zákonu.

Ale potomství Davidovo není podle Pavla hlavní přednost Páně. Kristus s ním spojuje přednost nebeskou. Kristus je podle sv. Pavla jediný syn svého Otce nebeského. Vykládá to jasně v listě k Římanům. Také evangelisté to praví, ale více zavinutě (Mat. 22, 41 n; Mar. 12, 35 n; Luk. 20, 41 n). Sv. Augustin a jiní praví, že zákon stačí, aby byl Kristus zván synem Davidovým, i kdyby P. Maria nebyla z Davidova rodu. Ano rodokmen P. Marie by před zákonem nestačil na důkaz, že její syn je z rodu Davidova. Mesiáš není jen synem, nýbrž také dědicem Davidovým. Ale u Židů nikdy nepřecházelo žezlo na přeslici, nýbrž vždy z otce na syna buď skutečného nebo z levirátu pocházejícího. Proto podle zákona je Kristus synem Davidovým jen skrze Josefa. Odtud zdůrazňování evangelistů, že Josef je z rodu Davidova.

Sv. Pavel měl Krista za syna Božího věčného. Mesiášem je proto, že je Synem Božím, nikoliv naopak. Vzkříšení a jiné zjevy jsou projevy jeho božství. Tuto nauku hlásá hned v prvních listech, tedy dříve, nežli vznikla evangelia. Patrně to byla původní víra křesťanů. Říci, že Pavel měl Krista za Syna Božího od doby křtu a pod., je zapírati základní nauku apoštolovu. Petr v prvních řečích o tomto Božím synovství zřejmě nemluví, ale míří k němu. Zdůrazňoval hlavně, že Kristus je Mesiáš. Jednal moudře. Že sám dobře věřil, jde již z toho, že v těchto řečech nazývá Krista původcem života. Původcem života je Bůh.

Říci, že kázání Pavlovo o Kristu bylo v odporu s tím, co kázali ostatní apoštolové, je nepravda. R. 51 útočili někteří na sv. Pavla pro jeho kázání. Pavel dovolal se hned veřejnosti. Zašel do Jerusalema a podrobil svou nauku soudu apoštolů. Apoštolové ji schválili (Gal. 2; Srov. Skut. 15). Kdyby Petr a Pavel učili jinak, byl by to Marek věděl, nebo je provázel. Ostatně víme, jak církev přísně bděla nad čistotou nauky.

* * *

Tolik o námitkách rozumářů. Byl jsem nucen sáhnouti hlouběji a podrobněji do věd bohovědných. Jestliže vás to namáhalo, můžete si za to říci, že znáte v krátkosti vše, co rozumářská věda za sto let vynašla proti evangeliu o dětství Ježíšově. Nic důležitého jsem nevynechal, nic nezakryl. Jaký dojem máte? Mě jejich námitky ve víře spíše utvrzují, nežli aby mi uškodily. Škoda té učenosti a píle, které rozumáři na ně věnují. K tomu přidejte odpovědnost za to, že potírají pravdy Bohem zjevené a slabým berou víru. Co řeknou, až je Kristus bude soudit?

Pane Ježíši, Synu Boží, z Ducha sv. počatý, my vyznáváme vše, co jsi zjevil. Zachovej nás v této víře. Pro tuto naši víru nič a mař osudný vliv rozumářských námitek světlem své milosti, osvěť i je, aby prohlédli a vrátili se k tobě, jenž jsi cesta, pravda a život.

XXXI. Bratří Ježíšovi.

Základní článek víry o Kristu byl, že je Mesiáš a Syn Boží. Tyto dvě pravdy byly hlavním předmětem kázání apoštolů. Základním článkem o P. Marii bylo její panenství a Boží mateřství. V té míře, v které se rozvíjela nauka o Kristu, roz-

víjela se nauka o P. Marii. Nauka o Kristu byla v popředí, nauka o P. Marii se k ní družila jako nezbytný doplněk. Podobně také bludy o Kristu vrhaly stíny na P. Marii. Když r. 380 povstal Helvidius a popíral ustavičné panenství P. Marie, narazil nejen na odpor církve, nýbrž vzbudil pohoršení v celém křesťanstvu. Spisy proti němu psané odmítají jeho novotu s rozhořčením, nazývajíce ji nerozumnou, bezbožnou, kacířskou. Když patriarcha Nestorius psal, že P. Maria nemá býti zvána matkou Boží, jelikož dala život jen Kristu člověku, vznikl proti němu odpor nemenší. Zřídka bylo usnesení sněmu přijato s takovým radostným zadostučiněním celé církve jako usnesení sněmu efesského, že P. Marii náleží název bohorodičky.

Helvidius uvedl ve svém spisku proti ustavičnému panenství P. Marie mimo jiné také místa sv. Písma, v nichž se mluví o bratřích Ježíšových. Helvidius byl patrně špatný znalec Písma, nebo evangelia uvádějí jejich rodiče; ale nejsou jimi sv. Josef a P. Maria, nýbrž jejich příbuzní. Zdá se, že tato nevědomost nevymřela, neboť ještě dnes slyšíme nebo čítáme tu a tam v pokrokových spisech, že Pán Ježíš měl rodné bratry, t. j. že sv. Josef a P. Maria měli po narození Pána Ježíše dítky. Promluvím proto o bratřích Ježíšových. Tato věc souvisí kromě toho se životem Pána Ježíše, o němž vykládám. Nebudu mluviti o panenství P. Marie, ač to s otázkou o bratřích Ježíšových souvisí. Obracím zřetel hlavně na tyto bratry. Věc jeví se takto:

Jest jisté, že bratři Ježíšovi, o nichž sv. Písmo mluví, nebyli jeho rodní, skuteční bratři, nýbrž jeho příbuzní. Není jisto a nelze přesně určiti, v jakém stupni byli s Kristem příbuzní, na př. byla-li tato příbuznost se strany P. Marie nebo se strany sv. Josefa. S tím souvisí otázka o panictví sv. Josefa a o tom, patří-li bratři Ježíšovi k apoštolům.

O těchto věcech promluvím a prosím božského spasitele, aby nám požehnal.

* * *

1. Nejprve se tažme, co vypravuje o bratřích Ježíšových sv. Písmo.

Všichni čtyři evangelisté o nich mluví; také Skutky apoštolské a sv. Pavel se o nich zmiňují. Sv. Matouš a Marek uvádějí jejich jména. Jmenovali se: Jakob, Josef, Simeon a Juda. První tři evangelisté uvádějí mezi zbožnými ženami, které následovaly Krista a stály na Kalvarii u jeho kříže, Marii, matku

Jakobovu. Sv. Matouš a Lukáš praví ještě zvlášť, že tato Marie byla matkou Jakoba Menšího a Josefa. Jakob a Josef jsou dva z bratří Ježíšových; zvláště Jakob je zván bratrem Páně. Vidíme, že to nebyli rodní bratři Pána Ježíše, neboť byli syny řečené Marie. Tuto Marii zove sv. Jan Marií Kleofášovou a praví o ní, že byla sestrou P. Marie. Slovo sestra P. Marie nemusí značiti rodnou sestru, nýbrž příbuznou, na př. sestřenici. Tak tomu zajisté jest, ale o to nám dnes neběží.

Sv. Písmo praví jasně a určitě, že dva z bratří Ježíšových byli synové Marie Kleofášovy, sestry nebo sestřenice P. Marie. Nebyli tedy skutečnými bratry Pána Ježíše, nýbrž jeho příbuzní. Slovo Marie Kleofášova může značiti buď ženu nebo sestru Kleofáše. Podobně soudíme o druhých dvou, Simeonu a Judovi, nebo jsou uváděni od sv. Matouše a Marka v téže skupině spolu s prvními dvěma, t. j. soudíme, že to nebyli rodní bratři, nýbrž příbuzní Pána Ježíše. Buď to byli také synové Marie Kleofášovy, anebo synové jiné Marie, příbuzné sv. rodiny. Však o tom později. Zatím se spokojíme tím, co praví sv. Písmo, že oni čtyři muži nebyli rodní bratři Pána Ježíše, nýbrž jeho příbuzní. Slovo bratr nesmí nás másti, nebo tehdy bylo obecným zvykem, zváti příbuzné jménem bratři. Mimo to sluší věděti, že bylo zvykem, rozlišovati stejná jména nějakým přídomkem. V první církvi bylo několik Marií. Proto se říkalo Marie Kleofášova, Marie Magdalena a pod. Zvláště bylo mnoho Jakobů, Simeonů a Judů. Proto označovali ty, kteří byli z příbuzenstva sv. rodiny, přídomkem bratr Ježíšův, bratři Ježíšovi, ale nikdy syn Mariin, synové Mariiny. Jedině Pána Ježíše označovali stále a důrazně přídomkem syn Mariin.

2. K těmto zprávám ze sv. Písma přidávám několik zpráv z jiných pramenů. Židovský dějepisec Josef Flavius píše, že kolem r. 62 byl usmrcen Jakob, bratr Ježíše, zvaného Kristus. To víme také z jiných pramenů. Císař Domitian dal kolem r. 90 předvésti příbuzné Páně před soud. Byli mu podezřelí jako potomci krále Davida a příbuzní Kristovi. Vida, že to jsou prostí lidé, propustil je. Nezdáli se jeho trůnu nebezpeční. Ještě sto let později napočítal Julius Africký přes 50 potomků Davidových. Roku 160 shledával dějepisec Hegesipp v Palestině zprávy o bratřích Ježíšových. Zajisté s nimi mluvil. Podle něho vypravuje dějepisec Eusebius, že Jakob, bratr Páně, zvaný Spravedlivý, spravoval s apoštoly církev jerusalemskou jako její biskup. Když byl umučen, byl zvolen biskupem Simeon, syn Kleofáše. Stalo se to jednomyslně, jelikož to byl „jiný,

druhý bratranec" Páně. Byl za Trajana ukřižován ve věku stodvaceti let. Trajan vládl 98—117. Simeon znal a slyšel zajisté Pána Ježíše. Slova Jakob, bratr Páně, a slova Simeon, jiný druhý bratranec Páně ukazují, že slovo bratr značí rovněž bratrance, nebo jinak by slova jiný, druhý bratranec neměla smyslu. Potvrzuje tedy Hegesipp zprávu sv. Písma o bratřích Ježíšových. Dále slyšíme, že je v Písmě řeč o Marii Kleofášové, z níž se Simeon narodil. O tomto Kleofášovi praví Eusebius podle Hegesippa, že to byl bratr sv. Josefa. Tak máme dva bratrance Páně, již mají v Písmě jméno bratří Ježíšových, Jakoba a Simeona. Třetí je Juda, od něhož máme v Písmě list, je zván od Hegesippa také bratrem Ježíšovým. Sám jmenuje sebe v svém listě bratrem Jakobovým. Jakob, jenž je zvlášť zván bratrem Ježíšovým, byl, jak jsme právě slyšeli, bratrancem Páně, byl tedy Juda též bratrancem Páně. O Josefovi, čtvrtém bratru Pána Ježíše, podání mlčí. Patrně brzy zemřel, i nebylo proč o něm se zmiňovati.

Když shrneme, co praví dějepisné zprávy z druhého století, vidíme, že potvrzují to, co praví Písmo, totiž že tak zvaní bratři Ježíšovi byli další příbuzní Páně, nejspíše jeho bratranci, buď ze strany P. Marie nebo ze strany sv. Josefa. To je jisté, jasné a nezvratné.

3. Nejistota a neurčitost začíná, když chceme určiti přesně stupeň příbuznosti mezi Pánem Ježíšem a jmenovanými jeho bratranci. Nové úsilovné, pečlivé a bystré badání kloní se k tomuto názoru. Sv. Josef měl bratra a sestru. Bratra sv. Josefa již známe z Hegesippa a Eusebia. Je to Kleofáš. Sestra se jmenovala Marie. Kleofáš byl ženat s Marií, sestrou nebo spíše sestřenicí P. Marie. Sestra Josefova Marie byla vdána za Alfea. Kleofáš měl syny Simeona a Judu. Alfeus Jakoba a Josefa. To jsou bratři Ježíšovi z Písma. Když je o nich řeč jako o bratřích Pána Ježíše, jsou jmenováni všichni. Když je uváděna matka, jsou jmenováni jen dva, Jakob a Josef. Z toho soudí badatelé, že dva a dva mají jinou matku; ovšem také jiného otce. Simeon a Juda, synové Kleofáše a Marie, jsou podle toho bratranci Pána Ježíše se strany otce i matky, nebo Kleofáš byl bratr sv. Josefa a jeho žena Marie příbuzná P. Marie. Se strany P. Marie byli nejspíše druhými bratranci, nebo Marie Kleofášova byla asi sestřenicí P. Marie, nikoliv sestrou. Jakob a Josef byli bratranci Pána Ježíše se strany Josefovy a jen z ní, totiž skrze Marii, sestru sv. Josefa, provdanou za Alefa. To je výsledek novějšího bádání. Není dosud pověřen tou měrou, aby

bylo lze určitě a jistě říci, že je tomu tak. Nežli se k tomuto výsledku došlo, trvalo delší bloudění o rodičích bratří Ježíšových vůbec a tím také o stupni jejich příbuznosti s Kristem. Je to zajímavá historie. Tak se na ni krátce podívejme.

4. V době Kristově a v době apoštolské věděli křesťané palestinští, kdo byli čtyři mužové, zvaní bratři Ježíšovi, a jaká byla jejich příbuznost s Kristem. Když apoštolové a jejich vrstevníci zemřeli a křesťanství se rozšířilo daleko za hranice Palestiny, znalost ta zmizela. Základní pravda, že Pán Ježíš je syn P. Marie, z Ducha sv. počatý, a že P. Maria je panna, zůstala, ale znalost, kdo jsou bratři Ježíšovi, se ztratila. Panenství P. Marie byla víra tak vžitá, že nebylo nikoho, kdo by je popíral. Uvádí se jedině Tertullian, ale znamenitý tento muž se tehdy již zapletl do kacířství, zvaného montanismu; mimo to berou mnozí Tertulliana v ochranu a ukazují, že jeho slova o P. Marii připouštějí výklad správný. Od vrstevníků byl Tertullian pro svá slova zle kaceřován, důkaz to, že víra v stálé panenství P. Marie byla pokládána za článek víry, ač tehdy nebyl ještě od církve prohlášen. Nebyl prohlášen proto, že nikdo proti němu nevystoupil. Než co s bratry Ježíšovými? Původní znalost se ztratila. Křesťané přijali výklad, jak se právě namanul. V lidových legendách, v tak zvaných apokryfech neboli podvrzích čtli, že bratři Ježíšovi jsou synové sv. Josefa z prvního manželství, a přijali to. V tom smyslu psali sv. Epifanius, Řehoř z Nyssy a Cyril Alex. K nim se přidali Origines a sv. Hilarius, ale mínění to se jim příliš nezamlouvalo. Jiní jako Eusebius a sv. Ambrož se ho zdržují. Píší prostě: Písmo jmenuje čtyři muže, zvláště Jakoba a Judu bratry Ježíšovými, protože se jim tak říkalo, jako se říkalo sv. Josefovi otec Ježíšův. Zdá se, že tehdy otázka o bratřích Ježíšových nebudila zvláštní pozornosti. Panenství P. Marie byla víra jistá a všem známá, takže by byl pokládán za kacíře, kdo by ji popíral, ale sv. Josef stál stranou. Řeklo se tedy, že bratři Ježíšovi jsou synové sv. Josefa z prvního manželství, a tím byla věc odbyta.

Tu vystoupil Helvidius a vydal r. 380 spisek proti panenství P. Marie, v němž také tvrdí, že bratři Ježíšovi, v Písmě uvedení, jsou dítky sv. Josefa a P. Marie. Helvidius byl člověk nepatrný, v sv. Písmě neobeznalý, i tážeme se, odkud vzal smělost, vystoupiti proti víře celého křesťanstva? Lidé omezení bývají troufalí, protože si nejsou vědomi vážnosti věci. Takový byl Helvidius. Popud k smělému vystoupení dostal z tehdej-

šího sporu o stavu panickém a manželském. V třetím století rozkvetlo řeholnictví se svým slibem čistoty. Panenství a panictví bylo u křesťanů od počátku v úctě. Nemohlo jinak býti, nebo Kristus je velebí a sv. Pavel vynáší. Ale mnozí přepínali jejich chválu tak, že překročili hranice a budili odpor. Jejich odpůrci vychvalovali zase stav manželský a přepínali také. Při tom poukazovali na sv. rodinu a líčili P. Marii jako vzor ženy a matky. Toto hnutí vyšlo ze Syrie a rozšířilo se na západ. Tu se objevovalo mínění, ale skrytě a zastřeně, aby nebylo vzbuzeno pohoršení, že bratři Ježíšovi jsou dítky P. Marie. Helvidius to vyřkl otevřeně. Pohoršení, jež jeho spisek vzbudil, bylo nesmírné. Bylo zajisté oprávněné. Sv. Jeronym slynul tehdy slávou velikého bohoslovce a nejlepšího znalce Písma. Tím také byl. Požádali jej, aby spisek Helvidiův vyvrátil. Sv. Jeronym nechtěl, nebo spisek Helvidiův za to nestál, ale když viděl pohoršení a slyšel přání křesťanů, aby panenství P. Marie bylo obhájeno, dal si říci. Napsal spis o ustavičném panenství P. Marie tak výtečný, že jsme mu za něj vděčni ještě dnes. Shrnul v něm vše, co bylo o této věci dosud známo, a přidal ze své podivuhodné učenosti tolik, že předmět v pravém smyslu slova vyčerpal. Ze spisu vane žár rozhořčení proti smělému novotáři, ale ještě více přesvědčení, úcta a láska k matce Boží. V tomto spise rozřešil také, a navždy, otázku o bratřích Ježíšových, totiž že to nejsou bratři, nýbrž příbuzní Ježíšovi.

Od té doby se neodvážil nikdo tvrditi, že bratři Ježíšovi jsou skuteční bratři Páně. Teprve racionalisté posledních dob obnovili námitku Helvidiovu. Nuže, hrdi na svou učenost nemusí býti. I pověstný Renan uznal, že mínění to je nemožné. S počátku je hlásal, ale po desíti letech se ho vzdal (Les évangiles 542). Shledal, že Pán Ježíš je první syn P. Marie, ale že jeho tak zvaní bratři jsou starší. Nemohli se tedy naroditi ani před Pánem Ježíšem ani po něm. Uznal, že stálé označování Pána Ježíše úslovím syn Mariin značí nezbytně syna jediného. Dále přiznal, že víra křesťanů v panenství P. Marie, stálý název Panna Maria, ustavičná Panna (virgo Maria, semper Virg) lépe souhlasí s názorem, že P. Maria neměla kromě Krista jiných dítek. Důvody Renanovy jsou proti důvodům sv. Jeronyma slabé, ale jsou správné. Pro znalce poměrů na Východě jest velmi silný důvod, že by tak zvaní bratři Ježíšovi byli mladší nežli Pán Ježíš. Jejich vystupování proti němu je takové, jaké za tehdejších poměrů a zvyků je možné jen proti mladším.

Žárlili na jeho popularitu, posuzovati a napomínali ho, jednou chtěli vložiti na něj ruce, říkajíce, že se pominul smyslem (Mar. 3, 21). I nejzarytější racionalista, jsou-li mu obyčeje a zvyky Východu z doby Páně známy, musí připustiti, že Pán Ježíš byl první dítko P. Marie a že nemohl míti mladších bratří.

Sv. Jeronym obhájil skvěle víru v panenství P. Marie a ukázal jasně, že tak zvaní bratři Ježíšovi jsou příbuzní Páně. Pokusil se určiti také stupeň příbuznosti. Jeho rozřešení je jednoduché, ale moderní badatelé se od něho uchylují. Sv. Jeronym měl všecky čtyři muže, od sv. Matouše a Marka uváděné, za syny Marie Kleofášovy. O dvou to praví evangelisté určitě. Na snadě je myšlenka, že řečení muži byli bratři a tudíž všichni synové Marie Kleofášovy. Slovům „Marie Kleofášova" rozumíme nejpřirozeněji „Marie, žena Kleofášova". Tento výklad je tak prostý, že jej dosud mnozí přijímají. Jiní se od něho uklonili a uvádějí ten, jejž jsem dříve dal. Podrobili otázku novému, přísnému a všestrannému bádání. Nuže, to se týká učených bohoslovců, nikoliv nás. Nám stačí jasná a jistá pravda, že bratři Ježíšovi jsou příbuzní Páně, ať jejich příbuznost s Kristem je jakákoli.

Však pominouti nesmím, že jsme sv. Jeronymu povinni díkem ještě za jinou věc. Týká se ctitelů sv. Josefa a těmi jsme všichni. Sv. Jeronym obhájil krásně také panictví sv. Josefa. V sv. Písmě není o tom zmínka, podání prvních tří století mlčí, ale sv. Jeronym uvedl z rozumu důvody, jimž nelze upříti přesvědčující vážnosti. Béře je z vtělení Syna Božího, z panenství P. Marie, ze svatého ovzduší nazaretské rodiny. Jakmile byly proneseny a vešly ve známost, ihned je přijali sv. Jan Zlat., Augustin, Theodoret, Theophylakt a j. Od té doby otcové západní, zmiňují-li se o domnělém prvním manželství sv. Josefa, činí to proto, aby prohlašovali, že mínění to je nemožné. Nauka o panictví zobecněla v celé latinské církvi. Sv. Petr Damiani píše, že je v jedenáctém století obecnou vírou církve. Sv. Tomáš Akv. zavrhuje opačné mínění jako výklad Písma křivý. Petavius, bohoslovec znamenitý, míní sice, že nauka ta je jen pravděpodobná, ale víra v panictví sv. Josefa se vžila tak, že ji právem lze nazvati naukou církve a vírou všech věřících. Článkem víry ovšem není ani se jím snad nemůže státi, jelikož není v pramenech víry, v Písmě a v apoštolské podání výslovně zjevena, ale je zbožným míněním, jehož nelze bez smělostí nepřijímati. Křesťané, kteří vnikli poněkud ve veliké tajemství, skryté v nazaretské rodině, přijímají a vyznávají je radostně a s přesvěd-

čením. Pro ně jen přečistý muž je důstojným manželem sv. Panny a pěstounem jejího Božského syna.

Tím jsem objasnil zevrubně otázku o bratřích Ježíšových. Pro úplnost přidám dodatek. Badatelům působí nemalou nesnáz tato věc. Tři z domnělých bratří Ježíšových: Jakob, Simeon a Juda mají táž jména, která mají tři apoštolové. Jsou tak uváděni, že bezděky myslíme na totožnost řečených osob s apoštoly. Od Jakoba a Judy máme v Písmě po listu. Juda se v něm sám zove bratrem Jakobovým. Podle toho by byl synem Alfeovým. Má příjmí Tadeáš nebo Lebeus. Moderní badatelé jmenují Judu synem Marie, příbuzné P. Marie a Kleofáše, bratra Josefova. Proč působí jména ta nesnáz? V Písmě čteme, že bratři Ježíšovi v Krista nevěřili a stavěli se proti němu nepřátelsky. (Jan 7, 5; Mar. 3, 21; 6, 4). Pravil jsem, že čtouce ona tři jména, bezděky myslíme, že Jakob, Simeon a Juda v Krista na konec uvěřili a stali se apoštoly. Tak pojímá věc liturgie západní i východní, sněm tridentský mluví o apoštolu Jakobovi, spisovateli listu, jako o bratru Ježíšově. Otázka je na ten čas nerozřešena. Utvořily se dvě školy, patristická a exegetická. Ona přihlížejíc k sv. Otcům má za to, že se bratři Ježíšovi nestali apoštoly, tato, přihlížejíc k Písmu míní, že se jimi stali.

* * *

To jest výklad o bratřích Ježíšových. Pro duchovní užitek vytknu z něho tři myšlenky. Pozorujte, jak bludař někdy pravdu Boží zatemní, ale jak se právě proto probudí hlubší její studium a ona se velikolepě objasní, takže se stává i prohlášeným článkem víry. Vidíme, jak prozřetelnost Boží nad čistotou víry bdí. Pozorujte, jak si bohoslovci nedávají pokoje, dokud neprozkoumají vše, co by mohlo skrytou pravdu objasniti. Badají po staletí s vynaložením všech sil, ducha a těla. Kdo to pozoruje, tomu se mělké fráze rozumářů zprotiví také pro jejich povrchnost a ledabylost. My se jimi svésti nedáme. Pozorujte, jak se prohlubováním nauky tříbí také duchovní cítění. Staří snesli mínění o prvním manželství sv. Josefa, sv. Jeronym, prohloubiv nauku o panenství P. Marie, obhajoval panictví sv. Josefa a křesťanská mysl pochopila, že to tak musí býti. Slyšme rádi pravdy Boží, uvažujme o nich, abychom do nich vnikli, i my dostaneme živé náboženské cítění. Ihned vytušíme vždy, co je katolické a co ne. Toto cítění bude nám milým vůdcem. Pravím milým, nebo skýtá útěchu a radost. Naše cesta slzavým údolím k Bohu bude jistější a radostnější.

XXXII. Svět v době Kristově.

(Řím, pohanství, Řecko, Židé.)

V době, kdy myšlenka vývojová ovládla mysli, říkalo se a psalo, že Kristus není nežli stupněm ve vývoji lidstva po stránce náboženské. Podle této domněnky musil přijíti, neboť rozvoj náboženského života byl takový, že křesťanství bylo přirozeným dokončením toho, co předcházelo. Kristus prý jen vyslovil, co, jak se říká, viselo již ve vzduchu. Proto se křesťanství tak rychle ujalo.

V této nauce je zrnko pravdy. Pán Ježíš byl v lidstvu připravován. Svědčí o tom mesiánská proroctví Starého zákona, ukazují to starozákonní předobrazy. V těchto proroctvích a předobrazech je mnoho, přemnoho rysů z osoby Pána Ježíše a jeho díla. Ani pohané nebyli od Boha opuštěni. Nemluvím o tom, že dostávali milosti, aby se pro zásluhy Vykupitelovy mohli spasiti, mám na mysli různé zjevy a cesty, kterými byli připravováni na Mesiáše. V tom smyslu je Kristus stupněm vývoje. Vývoj záleží v tom, že byl prozřetelností božskou připravován, u pohanů vzdáleně a nepřímo, u Israelitů přímo. Avšak chybou by bylo, kdyby si někdo myslil, že Kristus přirozeným vývojem vyrostl z poměrů a že byl jejich přirozeným a nutným následkem. Příprava na Krista byla nadpřirozená, aspoň u vyvoleného národa, a proto nemohl býti plodem přirozeného vývoje. Proroci prorokovali o Kristu z osvícení sv. Ducha, předobrazy ukazovaly na Krista, poněvadž Bůh to tak nařídil.

Promluvme o poměrech, jaké byly v době, v které se Kristus zjevil. Na obrazích bývá pozadí, aby hlavní osoby zřetelněji vystoupily. Jest ostatně oprávněným požadavkem dějepisu, nakresliti prostředí, v kterém vynikající muž žil. Pán Ježíš je vynikající osoba dějepisná. Přišel v době největšího osvětového rozkvětu u Římanů. Proto není nesnadno nakresliti prostředí, v kterém žil. Také o palestinských poměrech můžeme čísti jako v otevřené knize. Nakresleme si, ovšem jen v hlavních rysech, toto prostředí. Čtyři věci padají tu na váhu: římská říše, pohanství, řecká filosofie a židovství. Tito činitelé určovali směr doby a její ráz. Do tohoto pozadí zasazena je osoba Božského Vykupitele. Božský mistře, požehnej nám!

* * *

1. Římský stát. Co svět stojí, nebylo takové moci. Daniel jej předpověděl králi babylonskému jako království železné, on

jím byl. Železem si podmanil celý svět kolem Středozemního moře, železem nad ním vládl a jej udržoval. Severní Afrika s Egyptem, Malá Asie hluboko do nitra, Řecko s ostrovy, sever od Dunaje až k Rýnu, Španělsko, Galie, Anglie kloní se římskému žezlu. Po nesmírné té oblasti panuje římská moc, římský jazyk, římské právo a mrav.

V době, v níž se Kristus narodil, vládne císař Augustus. Všecka moc světská a duchovní se soustřeďuje v něm. Je nejen nejvyšším vladařem, je také nejvyšším knězem. Jeho činnost je nesmírná. Staví silnice, jež spojují celou říši s jejím srdcem, Římem, zakládá města, buduje chrámy a divadla. Chrám Janův je zavřen; po celých 12 let zůstane zavřen. To znamená klid zbraní, jakého říše římská nikdy neměla. Daniel mluví o šelmě, jež všecko pohltí. Pohltila národy, praví proslavený spisovatel, užívaje Danielova proroctví o říši římské, a odpočívá, aby je strávila.

Ale při tomto zevním rozmachu vidíme hluboký pokles náboženský a mravní. I my žasneme, pohlížejíce na tento dějepisný zjev, jemuž nebylo a není rovného. Bůh dopustil světovládu římskou. Dopustil ji i nad národem, kterého učinil nositelem proroctví mesiánských. V Jerusalemě vládne Herodes, král z národa cizího.

Je podroben římskému císaři. Znaje lakotu římských vlád, ukájí ji plnými hrstmi. Má nejen pokoj, nýbrž je i v přízni a vymáhá národu židovskému značné svobody.

Sedm set let budoval národ římský svou světovládu. Za Augusta byla na vrcholu. Z jeho trůnu jdou otěže daleko široko na všechny strany světa a on jej jimi řídí pevně a hravě jako výtečný vozataj své spřežení, tu švihne bičem do krvava, tu přitáhne otěže, tu pohladí lichotivým slovem. Všechen svět upírá k němu oči, poslouchá ho na pokyn, kloní se mu, jásá mu vstříc uměním a vědou.

Myslitel, jenž věří, že vyšší prozřetelnost řídí osudy lidstva k určitým cílům, ovšem za součinnosti lidské, klade si otázku: K čemu slouží takové nevídané dílo v rozvoji lidstva? Hledá přirozené příčiny na vysvětlenou, neboť vidí, jak se vše rozvíjelo na pohled přirozeně. Nalézá mnohé, ale žádná ho plně neuspokojuje. A otázka se vrátí opět. Otevře evangelium. Jeho zrak padne na slavnostní příkaz Spasitele, odcházejícího do nebe, apoštolům. Dí: Jdouce do celého světa, učte všechny národy (Mat. 28, 19. Mar. 16, 15). On se zachvěje v svém nitru, neboť ho napadne bezděky slovo Augustinovo, že člověk pracuje,

ať vědomě, ať nevědomky, aby se naplnily záměry Boží. Sjednotil se svět, aby se mohlo uskutečniti království spásy. Spojil se silnicemi, aby po nich mohli kráčeti věrozvěstové Kristovi. Všechny cesty vedly do Říma, aby tam nástupce Vykupitele světa postavil věčný trůn, sloup a utvrzení pravdy Boží na zemi. Myslíte-li, že pronáším myšlenku smělou anebo fantastickou? Není má. Otevřte spisy sv. Otců a najdete ji v nich. Vzpomeňte si, jak připravoval národy na příchod Syna svého. přehlédněte letem, jak se křesťanství rozvíjelo a vy vyznáte s badateli křesťanskými: Prst Boží je tuto. Římané budovali sedm set let svou říši a Bůh ji připustil, aby sloužila jeho cílům. Nevadí, že se jim vzepřela, potlačujíc křesťanství. Krev mučedníků je podle Tertulliána semenem jeho. Svět měl viděti a uviděl, že slovo Boží z úst galilejského rybáře je silnější nežli meč římských legií, udržujících národy v poddanství, a že proto je šílenstvím odpírati pravdě Boží. Církev pak, vznešená nevěsta svého božského snoubence, měla býti ozdobena šarlatem, kmentem, korunami, palmami, aby se skvěla krásou důstojnou svého chotě

Že se Kristus přirozeně nevyvinul ze světovlády římské, je každému zajisté zřejmé.

2. Pohanství. Světská moc je svazek po výtce zevní. Hlubší je moc náboženství, nebo sahá do svědomí a dává smysl lidskému životu. Jaké byly poměry po této stránce?

Hlavní národové oné doby byli Egypťané, Asyřané, Řekové, Římané, Kellové, Germáni. Co zbylo jim z původního zjevení o Bohu jednom, stvořiteli nebe a země? Velmi málo. Všichni upadli do náboženských bludů, jimž dáváme společné jméno pohanství. Vzdělanější z nich mají bohaté náboženské bájesloví, velikolepý zevní kult, kněžský stav s hierarchickým zřízením, ale jejich nauka o Bohu, o nesmrtelnosti duše, o budoucím životě, o očišťování sebe skrze krev zvířat, o smyslu života, o právech osoby je temná, nejistá, bludy pomíchaná, ačkoliv jde o pravdy přirozené, jež se poznávají pouhým rozumem. Všichni ztotožňují nějakým způsobem božství s přírodou, činíce z Boha přírodu a z přírody Boha. Všem, Bohu a mrtvé hmotě, připisují božské vlastnosti. Všichni uznávají tajemný osud, jenž vládne neúprosně nad lidmi a bohy, honí se po tajemných a divných obřadech, které čím jsou výstřednější, tím více lákají. Jedni blouzní o prodloužení života do nesmrtelnosti, jiní o stěhování nebo proměňování duší, jiní o konečném zaniknutí v přírodě. Vyhlašují některé lidi za bohy,

ale zároveň odsuzují větší část spolubližních k otroctví. Pohanství mělo u divochů hrubý tvar fetišismu, u Egypťanů, národa prý nejučenějšího, jevilo se v uctívání zvířat, zvláště koček, u Řeků, umělecky nejuhlazenějších, v oslňujícím bájesloví, u Římanů velikolepou, státem provozovanou bohoslužbou. Jedno chybí ovšem: čistá pravda, a to i přirozená. Všichni národové jsou v začarovaném kruhu bludů.

Úkolem náboženství jest, vésti k Bohu, sjednotiti s ním, hojiti pokaženou přirozenost, učiti, aby duch panoval nad tělem, podporovati v boji se zlem, očišťovati, povznášeti, těšiti v utrpení, ukazovati na věčnou spravedlnost. Mohlo-li to plniti pohanství? Ne. Vždyť místo aby povznášelo mysl k Bohu, sklání člověka pod přírodu, jež se stala strašlivou modlou. Lidé myslivi, kteří věří v posmrtný život a v spravedlnost na onom světě, jsou skličováni nejistotou a snaží se pro život po smrti zabezpečiti. Očišťují se sterými obřady, vodou, krví zvířat, dávají se zasvěcovati do mysterií, při tom mají hlavu ověnčenou myrtovým věncem, dívají se za tajemnou oponu, slyší záhadné průpovídky. Tyto kejkle mají jim dáti jistotu. Zdali jim ji dávaly? Sotva. Jiní, a k těm patřila v době Kristově asi většina, si myslí, že bohové nejsou nežli zosobnění přírodních sil, že účelem člověka není, leč splynouti s přírodou. Smutně málo pro život. Divoké slavnosti, oslavující plodivou sílu, jež tvoří život, mají je odškodniti, že život zase mizí. Pohanství zdá se býti smavé, ale je kruté a bezútěšné. Jeho moc je úžasná. Tam matky nabízejí v strašlivém poblouznění své dítky ke krvavé oběti. Tam se ženy v čest bohyně v chrámě prostitují, tam králové činí osud národa závislým na výroku ztřeštěného nebo vychytralého čaroděje a věštce, tam obětuje kněz bohům krev gladiatora, jenž umírá s kletbou na osud.

V době Augustově hleděli pohanství reformovati. Básníci dávali božským bájím sličný poetický šat, učenci vyhledávali smysl, jenž se v nich skrývá, myslitelé odstraňovali hrubou pověrčivost jejich, státníci užívali jich k zesílení státní myšlenky. Nejlepší duchové pracují o reformě pohanství. Ale výsledek je zrovna opačný. Pantheon už nemůže pojmouti všech bohů, bohové dostávají pitvornější a pitvornější tvary, hadači a čarodějové soupeří s divadelními a cirkusovými reky o palmu popularity. Při saturnaliích a banchanaliích třeští Řím jako zpitý, úvolnění mravů nabývá úžasných rozměrů. I tehdy byli jednotlivci, kteří se zachovali neporušeni, toužili po pravdě, ctili ctnost, ale svět, tonoucí v pohanství, byl těžce nemocný. Isaiáš

naznačil tuto nemoc slovy, že chodí ve tmách (Is. 2,2). Chodil ve tmách rozumu a srdce. Může-li býti zachráněn od smrti? Zdá se, že nikoliv. Ale skutečnost ukázala, že ano. Tak nesmírná je síla pravdy, že zachraňuje i umírající. Jako slunce dává mrtvé přírodě život, tak pravda dává život duším. Ale bude-li míti síly, aby přemohla bludy, které tři tisíce let mají lidstvo v moci, vytvořily vědy a umění, daly životu směr? Bude ji míti. Podstoupí s nimi úžasný boj, ale na konec zvítězí. Kristus řekne: Já jsem pravda — a vítězství potvrdí jeho slova způsobem, jenž právem pokládáme za mravní zázrak. Jako blesk zasvítí jeho slovo o jednom Bohu, čirém duchu, otci všech. Miliony model se zachvějí, dají povel k útoku na něj, utkají se s ním v boji, ale na konec nezůstane z nich nežli popel a prach. Jako blesk zasvítí jeho slovo: Jste vykoupeni, cesta k Bohu je otevřena, a lidstvo si oddychne cítíc, že kámen, těžký jako alpský velikán, padá se srdce jeho. Představte si živě světlý zjev Kristův, zasazený do úžasných temnot pohanství, abyste pocítili něco z nesmírného vysvobození lidstva a vzplanuli láskou k osvoboditeli světa.

Táži se: Vyšel Kristus z přirozeného rozvoje pohanství? Je jeho plod? Ne. Světlo není přirozený vývoj tmy.

3. Řecká filosofie. Vládl-li Řím mocí, vládlo Řecko duchem. Jeho filosofii najdete ve všech školách římské veleříše, ano i mimo ni. Je tak mnohotvárná, že v ní naleznete všecky soustavy, které nepokojný duch lidský vymyslil, od dětské upřímné víry k vášnivému pochybování, od smavého optimismu k mračnému pessimismu, od hrubého hmotařství k čirému idealismu, od nihilismu a nauky o zlé hmotě k aristikratismu a obožení přírody. Kdokoliv chtěl rozumovati o přírodě, o člověku, o skladbě těles, o duši a jejích vlohách, mohl tak činiti podle sterých soustav. Co myslitelé vybadali, umělci provázeli výtvory tak umělými, dokonalými, že dosud na ně pohlížíme jako na vzory. Kdokoliv v pozdějších dobách hloubal o otázkách světa a života, přihlížel k duševní práci řeckých myslitelů, nevyjímaje ani katolíky, ano jeden z Řeků, Aristoteles, stal se základem, na němž svatí Otcové a zvláště scholastikové středověku vybudovali křesťanskou filosofii. Všechny filosofické bludy vyšly z řecké filosofie anebo se jí živily. Velikolepá duševní práce, hodna podivu a uznání, než hle, žádné z velikých otázek života nerozřešila.

Řecká filosofie opanovala také Řím. Římané, národ veskrze praktický, nehloubali, nýbrž obraceli nauky řecké filosofie

na život. Kladli si otázku: v čem spočívá blaho a dobro, která cesta k nim vede? Proto Římané nemají filosofů, ale mají spisovatele mravovědné, kteří se podle řecké filosofie snaží obnoviti zásady mravního života. Vykonali mnoho dobrého. Křesťanství s vděčností přijalo a ocenilo muže jako Cicerona, Seneku, Epikteta, Marka-Aurelia a jiné. Než právě tehdy, když tyto vědy kvetly, národ mravně upadal, národ světovládný, národ tvrdé kázně, národ občanských ctností. Myslitel se táže: Jak je to možné? Když se poohlédl po dějinách doby, nediví se. Duševní vedení národa přešlo od kněží na filosofy a tím mravní zákon pozbyl posvátné síly. Tento zjev opakoval se v dějinách několikráte a vždy s týmž výsledkem. Kdekoliv a kdykoliv odmlklo kněžstvo, ať dobromyslně, ať násilně, a náboženskomravní vedení uchvátili filosofové nebo jiný stav jim podobný, nastal úpadek a zmatek. Je to přirozené. Kněžstvo má vždy pevnou nauku, vírou předků posvěcenou, katol. kněžstvo nauku od Boha zjevenou. Filosofové vymýšlejí systémy, jejich slovům chybí vyšší autorita. I bludné náboženství, jsouc ctěno, má větší mravní váhu a vliv nežli nejlepší filosofie, podepřená jen rozumem.

Tehdy vládly hlavně dvě filosofické školy: epikurejská a stoická. Škola epikurejská hlásala jako životní zásadu užívání a upadla v rozkošnictví; škola stoická hlásala ctnost, ale v duchu, jejž označuje duchaplný kritik slovy, že vyplazovala na celý svět pohrdlivě jazyk. Obě zbožňovaly člověka.

Do tohoto prostředí vstoupil Kristus. Rozřešil otázky života a věčnosti Nepoučoval o nich způsobem učeným, nýbrž prostě je vyslovil. Věříme v ně, že upokojují ducha i srdce, ale více proto, že jsou zaručeny božskou autoritou. A nejen je rozřešil, on naučil nás podle nich žíti. Chtěli vyvoditi jeho zjev z řecké filosofie. Naprostá nemožnost. Kristus nemá s epikureismem nic společného, ano jest spíše opak jeho. Od stoiků dělí ho propast, jaká je mezi prostotou a rozumářstvím, pokorou a pýchou.

4. Židovství. Náboženství židovské bylo před Kristem náboženství nejdokonalejší. Víra v jednoho Boha, tvůrce nebe a a země, byla lepší nežli pohanství, mravouka osobní a společenská, ač ne dokonalá, lepší nežli slovutný zákoník babylonský a právo římské, bohoslužba pro předobrazný svůj ráz účinnější nežli nádherné náboženské slavnosti ostatních národů. Starý zákon byl arci původu božského. Po staletí podléhal národ zhoubnému vlivu okolního pohanství, ale od návratu

z babylonského zajetí utvrdil se ve víře v jednoho Boha a v lásce k zákonu tak, že se nejen nekolísal, nýbrž upadl spíše v pravověrný fanatismus. V době před Kristem a po něm kvete židovské proselytství neobyčejnou měrou. Proselyté spravedlnosti přijímají celý zákon a stávají se skoro Židy, proselyté brány přijímají aspoň víru v jednoho Boha a některé jiné pravdy. Neobyčejně četné jsou proselytky. V Damašku byly jimi prý všecky ženy města. Pro nesmírné bohatství a některé vynikající vlastnosti měli Židé po celém světě veliký vliv. Židé palestinští byli přísně pravověrní, Židé v osadách zůstávali sice zákonu věrni, ale vykládali jej v duchu řecké filosofie.

Pán Ježíš žil mezi Židy palestinskými. Dávno před ním utvrdily se v nich dva charakteristické rysy: náboženský nationalismus a vykoupení národně-politické. Starý zákon byl dán jen Israelitům, ale v něm bylo opět a s důkazem ohlašováno, že království Mesiášovo pojme všecky národy. Rovněž bylo v Starém zákoně jasně vysloveno, že není věčný, nýbrž, že Mesiášem bude naplněn, že je tudíž přípravou na něho. Židé pojímali jej už tehdy čistě národně. Učili: Zákon sám je vykupitelský, bude věčně trvati. Království Mesiášovo bude pro všecky národy, ale tak, že národové přijmou Starý zákon a učiní se poddanými Israele. Toto nacionální pojímání zákona bylo příčinou, že jen málo palestinských Židů přijalo křesťanství, že mnozí z nich prohlašovali plnění Starého zákona za závazné i pro pokřtěné, ano že k němu zavazovati chtěli i křesťany z pohanstva. Následek byl, že jerusalemská církev zahynula. Druhý charakteristický rys palestinských Židů byl, že v Mesiáši očekávali osvoboditele od Římanů a slavného krále — podmanitele. Poněvadž bájili, že přijde, až bude zákon dokonale zachován, přidávali k němu podrobné předpisy, jejichž zachovávání přísně vymáhali. Náboženství změnilo se v malicherné zevní puntičkářství.

To jest nejbližší prostředí, v kterém Kristus žil. Mám-li vykládati, že k němu stál v ostré protivě? Není třeba, vždyť fariseové, nejhorlivější představitelé nationalismu a světského vykoupení, právě proto ho nenáviděli a umínili si jej zničiti. Ani ze židovství nelze Krista vývojově vysvětliti. Ze Židů přijímali křesťanství hlavně Židé z osad, kteří prosyceni jsouce řeckou filosofií, byli uvedených dvou rysů více méně prosti.

* * *

Římská veleříše, řecká filosofie a židovství je prostředí, v němž Kristus žil. Všecky tyto složky pracovaly pro něho, ale nevyšel přirozeným vývojem ze žádné z nich, ani z jejich souhrnu. Byl naplněním Starého zákona, žil na pohled jako jiní Židé jeho doby, ale je zjevem mimořádným, ode všeho, co tehdy bylo, odlišným, jediným. Přirozeně nedá se vysvětliti. Není stupněm rozvoje. Je bytost, která světu dává jiný směr. Mysliteli stačí tato skutečnost k jistému soudu: Kristus jest bytost vyšší, z jiného světa.

Nám víra praví, že jest Syn Boží vtělený. Proto jeho zjev není nám hádankou. Naopak výborně chápeme, že je jako jeden z lidu, ale při tom nad dobou, zeměpisem, lidopisem, vývojem. My vyznáváme s přesvědčením: A Slovo tělem učiněno jest. Pro nás se jím stalo. To uznáváme radostně vědouce, že kdo uvěří, spasen bude.

XXXIII. Náboženské poměry při vystoupení sv. Jana Kř.

Před veřejným vystoupením božského Spasitele vystoupil sv. Jan. Prorok jako předchůdce Páně byl dávno předpověděn. Od Boha ustanoven byl k tomuto úkolu syn Zachariáše a Alžběty, sv. Jan. Zove se Jan Křtitel, poněvadž lidu, jenž přijal jeho slovo, uděloval křest. Křest Janův nebyla svátost. Písmo zove jej křtem pokání. Neuděloval posvěcující milosti vykonaným úkonem, ale Bůh hříšníkům pro dokonalou kajicnost, již křtem zevně projevovali, zajisté milost dával a spravedlivým ji rozmnožoval. Kázání Janovo mělo účelem, ohlásiti příchod Mesiáše a obnovou vnitřního člověka skrze pokání připravovati srdce na něho.

Sv. Jan, jenž dospěl na muže třiceti let, čekal zajisté již na pokyn shůry, aby vystoupil. Stalo se tak nějaký čas před veřejnou činností Páně. Evangelista uvádí určitě dobu, kdy se to stalo. Vystoupení a smrt sv. Jana je doložena také dějepiscem Flaviem. Byl patnáctý rok vlády císaře Tiberia. Augustus, za něhož se Pán Ježíš narodil, vládl po narození Páně ještě čtrnácte let. Po něm nastoupil Tiberius, jenž byl tři léta již spoluvladařem Augustovým. Panoval od roku 14. do roku 37. po Kr. Povolání sv. Jana padá do 15. roku vlády Tiberiovy, tudíž do roku 29-tého po Kristu. Dále uvádí evangelista, že Pilat z Pontu spravoval Judsko. Kde se vzal římský místodržitel? Po smrti Heroda Velikého nebo též Krutého, za kterého se

Pán Ježíš narodil, nedostal jeho syn Archelaus celé říše. Byla Římanům příliš veliká. Dali mu jen Judsko, ani králem ho neučinivše. Tak nemohl býti nebezpečný. Po devíti letech ztratil i tuto říši. Archelaus byl neméně krutý nežli otec. Žaloby na něho v Římě byly tak naléhavé a bylo jich stále tolik, že jej Tiberius sesadil a poslal do gallského, t. j. francouzského města Vienne. Z Judska a Samařska staly se římské provincie. Prvním prokuratorem judským byl Coponius. Pilat z Pontu byl čtvrtý jeho nástupce. Dva bratři Archelaovi: Herodes Antipas a Herodes Filip zachovali si své úděly. První měl, jak dí evangelista, Galileu, druhý vedlejší kraje iturejské. Celá sv. země byla vojensky pod správou syrského místodržitele. Nejednou bylo mu zakročiti proti vzpourám. Zvlášť nesnadné bylo uvedení do země římského vladaře. Jen oblíbeností a pevností tehdejšího syrského místodržitele Quirina bylo to možné. Tyto a jiné údaje evangelistovy shodují se dokonale s dějepisem. Stojíme na půdě historické. Křesťanství vzniklo za jasného dne v době velikolepého kulturního rozmachu.

Vystoupením Janovým začínáme veřejný život Páně. Pohlédněme se poněkud zevrubněji po tehdejších poměrech. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

1. Palestina byla, jak jsem pravil, v době Kristova vystoupení rozdělena na několik samostatných částí. V Galilei panoval Herodes Antipas. Je to týž, jemuž Pilat poslal Krista a jenž si s dvorem učinil z něho posměch; přišel tehdy právě do Jerusalema. Po otci zdědil zálibu v nádheře, zvláště v nádherných stavbách. Vystavěl s nesmírným nákladem nové město na břehu jezera Genesaretského, jež nazval ke cti císaře Tiberias. Jeho nádherností trpěl ovšem lid, neboť podaným bylo ji platiti. Jiné rysy jeho povahy byly lstivost, věrolomnost a požívavost. Žil v cizoložném poměru se ženou svého polobratra Filipa. Víte, že pohoršení to stálo sv. Jana Kř., jenž je káral, život. Přes to byl lepší nežli jeho otec a bratři. Byl aspoň mírný a mírumilovný. Vykonával na severu značný vliv. Na severovýchodě od Galileje vládl jeho bratr Lysanias, o němž není nic známo.

Pilat spravoval Judsko deset let od r. 26—36. Dějepisec Filo vytýká mu úplatnost, násilí, lupičství, útisky, popravy bez předchozího rozsudku, nesčetná a nesnesitelná ukrutenství. Sv. Lukáš se zmiňuje, že dal kdysi při oběti povražditi několik Galileanů. Ostatně je nám znám z hrdelního procesu s Kristem.

Rozkouskovanost země měla přece některou výhodu. Pronásledovaný mohl se snadno uchýliti na cizí území. Pro působení Kristovo a jeho apoštolů nebylo bez významu, že v zemi žilo hojně Římanů a Řeků. Stali se jejich svědky před světem.

Sv. Lukáš praví, že se vystoupení Janovo stalo za velekněžství Annáše a Kaifáše. Poněvadž podle zákona směl býti velekněz jen jeden, ukuli si ze zprávy evangelistovy rozumáři ihned námitku proti Písmu, řkouce, že se Lukáš zmýlil. Ale dějepisné badání brzy ji rozmetlo. Ukázalo, že římský vladař osazoval stolici Aronovou libovolně. Již Annáš neobdržel nejvyšší úřad po právu dědičném, jak zákon žádal, nýbrž byl od Římanů libovolně dosazen. Po několika letech jej zase svrhli a ustanovili jiného. Učinili tak v krátké době třikráte. To vše bylo proti zákonu. Krátce před vystoupením Janovým ustanovili Kaifáše, zetě Annášova. Ale Kaifáš byl muž slabý a tak všechen vliv přešel na jeho tchána Annáše. Byli tedy skutečně velekněži dva, jeden de jure, druhý de facto, t. j. jeden ustanovený, druhý vládnoucí. Patrno, že Lukáš znal poměry výborně a správně o nich píše.

Neutěšené poměry politické a církevní před Kristem zplodily mnohá zla společenská a náboženská. K oněm patřilo vášnivé stranictví, k těmto sektářství se svými následky, s oslabením víry na straně jedné a s nezdravým fanatismem na straně druhé. To pak plodilo boje do nekonečna.

Ten jest v hlavních rysech stav Palestiny při vystoupení sv. Jana, předchůdce Páně. Vedl nezbytně, nenastane-li reforma, k rozvratu. Obnovu přinášel Kristus. Nepřijali ho, i nastala zkáza, dovršená vyvrácením Jerusalema.

2. Aby obraz byl aspoň v hlavních rysech úplný, třeba dodati některé podrobnosti, týkající se poměrů náboženských.

V malém kousku země, zvaném Palestina, nalézáme čtveru aristokracii: rodovou, peněžní, kněžskou a učeneckou. Všimněme si šlechty kněžské. Patřili k ní velekněži se svými rozvětvenými rodinami a hlásili se k ní mnozí členové z ostatní aristokracie. Úřad velekněžství byl podle zákona dědičný v rodině Aronově. Tehdy si vybírali Římané velekněze podle libosti z prvních rodin šlechtických. Rozhodovaly při tom oddanost k římské veleříši, protekce, peníze, pletichy. Tak se dostávali k veliké této hodnosti mužové nehodní a bývali vlivem jiných, kteří více obětovali nebo v pletichách byli nestydnější, brzy opět svrženi. Kupování úřadů bylo nákladné, ale zvolení si je v krátkosti nahradili mnohonásobně. Následek

se dostavil neúprosně. Velekněži, dříve lidem na výsost ctění, a právem, stali se nenáviděnými a opovrženými. Jedni je trestali krutými výsměšky, druzí je proklínali, všichni jimi pohrdali a jim se mstili. Ač bez úcty, vládli přec mocně, neboť za nimi stála šlechta a římská moc.

Nenávist lidu byla oprávněna. Tato šlechta s velekněžstvem v čele je sice zevně pravověrná, zachovává dokonale, ba okázale všecky obřady, je konservativní, hájí starých řádů, ale to jí nikterak nebránilo, žíti rozkošnicky, utiskovati a vydírati lid. Z prodeje některých obětních zvířat si učinili monopol, rozmnožili zákonem případy, kdy bylo třeba obětovati zrovna tato zvířata, a vyhnali jejich cenu do závratné výše. Rodiny velekněžské bohatly, kněžstvo a lid chudly. Desátky vybírali neúprosně. Často se stávalo, že poslali prostě své sluhy, kteří vnikli do domů a zabrali příslušné obilí. Soudy vykonávali s neúprosnou tvrdostí. Proč by se báli! Když se ztýraný lid bouřil, přišli římští vojíni, a ti uměli zjednávati pořádek, zvláště šlo-li o Židy. Patrno, že šlechtě, nevyjímaje ani velekněze, šlo sice o zákon a zbožnost, ale ještě více o to, aby se udrželi v úřadech, nádherně žili, byli v přízni u Římanů. Byli zajisté i hodní šlechtici, ale to byli výjimky. Táži se: Byl-li hněv lidu oprávněný? Věru byl, ale byl bezmocný. Až propukne, nepovede k opravě, nýbrž k zničení, neboť se obrátí v revoluci.

Zvlášť třeba si všimnouti aristokracie učenecké. Zabývala se vědou náboženskou, mravní, obřadní a soudní. Thora, zákon jest zřídlem jejich vědy, které nejen učili, nýbrž kterou sami také s přísnou věrností vykonávali. Z Řecka drala se do země pohanská filosofie a bohověda, z Říma dobýval se zákoník občanský a státní. Oni byli strážci thory slovem i skutkem. Poněvadž thorą znamena odloučení Židů ode všech jiných národů, ducha, jímž národ má býti ovládán, zaslíbení, daná praotcům, byli zároveň bojovníky za národní svéraz a strážci jeho neporušenosti. Náboženství a národnost se spojily v jedno a učenecká šlechta jest představitelem nábožensko-národní ideje židovské. Ale všichni nevytrvali, nýbrž rozdělili se časem na dvě strany, na Saducee a na Farisee. K saduceům, t. j. k spravedlivým, hlásili se mnozí členové z aristokracie peněžní a kněžské, k fariseům, t. j. od lidu odděleným, učenci. Obě strany upadly v sektářství. Saduceové nasákli duchem řecké filosofie, zavrhli podání, popírali jsoucnost andělů a zmrtvýchvstání. Národního ducha měli málo, s cizinci a jejich názory snadno se spřátelili. Byli to rozumáři, svobodomyslníci. V ná-

rodě neměli vážnosti, u některých pro jejich svobodomyslnost, u některých pro jejich národní vlažnost. Fariseové ulpěli se zaslepeným fanatismem na liteře zákona, jejž porušili. Velicí učitelé jako Hilelové a Šamaiové byli nemožní, veliké myšlenky nemohly se zroditi. Vše ubíjela litera a malicherné spory obřadní, na př. smí-li se v sobotu jísti vejce téhož dne snesené. Kam zacházeli horlitelé, viděti z kletby: kdo obmešká omytí rukou před jídlem, bude vyhlazen z tohoto světa. Saduceové se jim posmívali. Většina národa podivovala se fariseům, ale bezděky upadala do vlažnosti, nebo zákon se stával nesnesitelným jhem. Tento dvojí následek přemrštěnosti se opakoval v dějinách mnohokráte; vzpomeňte na francouzské Jansenisty nebo u nás na České bratry.

Podivným zjevem tehdejší doby jsou Esseni. Podobali se více náboženskému řádu nežli sektě. Vzdalovali se světa, zříkali se veřejné činnosti. Vyšli z horlitelů pro zákon. Juda Makkabejský patřil k nim. Fariseové byli jim vlažní, synagoga odrodilá. Odumírali světu. Žili pospolitě v chudobě na západním břehu Mrtvého moře. I skutečné kláštery měli. Nebylo jich mnoho. Pěstovali kajícnost, střídmost, čistotu, mlčelivost, živou víru v šťastnější život věčný. Neměli sluhů, byli si rovni a bratři. Neženili se, nýbrž doplňovali dítkami cizími, jež přijímali za vlastní. Hlavní jejich obřad záležel v častém omývání; koupali se vždy při východu slunce. Pokládali se za kněze. Nepili vína, nevcházeli do měst. Procházeli pouští a vesnicemi, oblečeni jsouce bílým rouchem, s pasem kolem beder, jako bytosti z jiného světa. Saduceové se jim posmívali, nazývajíce je nábožnými hlupáky, Fariseum vadilo společné užívání všech věcí, jež prohlašovali za nerozumné.

Esseni lišili se od boháčů, většinou hrdých a porušených, od učenců, převracujících přirozený život svými výmysly, od davů, žijících bezmyšlenkovitě podle časových proudů a klonících se k lehkomyslnosti, ale byli při vší své neobvyklosti živlem dobrým. Byli prostí a prostomyslní, žili bez hluku a okázalosti, spokojovali se málem, snášeli oddaně svízele života, byli prosti marné ctižádosti, milovali pokoj, měli útrpnost s trpícími, lačněli po vnitřní spravedlnosti. Byli přes některé výstřednosti mocným příkladem lidu.

Nejopovrženější třídou, aspoň u fariseů, byli publikáni neboli celníci. Prohlíželi zboží, vybírali cla z dovozu a vývozu, mýtné na mostech a silnicích. Byli to jednatelé císařského fisku, od něhož si právo na vybírání poplatků najímali, t. j.

zaplatili státu cla a pak si je na lidu vymáhali. K ruce měli celní vojíny. Dopouštěli se vydírání. Byl to úřad neradostný a nejistý, ale šel jim k duhu. Nenávist lidu k nim je zajisté pochopitelná.

Asi v polovině třetího století před Kr. vznikl sanhedrin, velerada. V sanhedrinu měl národ jakousi samovládu, neboť velerada měla nejvyšší moc náboženskou a národní. Zákon Mojžíšův, jenž je nepoměrně starší, sanhedrinu nezná. Skládal se z 71 starších. Římané tento samosprávný sbor ponechali, ale omezili jeho moc. Předsedou této velerady byl nejvyšší kněz, její členové byli vybíráni z nejzámožnějších rodin, které svými rodokmeny mohly prokázati, že v nich koluje čistočistá krev židovská, z učenců, rabínů, představených škol, znalců thory. První skupině se říká „velekněži", nebo jimi dříve byli anebo se jimi mohli státi, druhé „starší", třetí „zákoníci nebo mistři". Práva velerady byla veliká. Vše, co se týkalo nábožensko-národního života židovského podléhalo do nejmenších podrobností jejímu soudu. Byl to církevní sněm, národní shromáždění, nejvyšší soud v jednom. Rozsuzoval otázky věroučné, právní, obřadní, ustanovoval kalendář a tím dobu církevních slavností, bděl nad zákonem a podáním, nad čistotou plemene, zvláště rodin kněžských, řídil pře židovské, odsuzoval rouhače, falešné proroky, vynášel trest smrti, ukamenování, ale od času římské vlády, t. j. od r. 64 před Kr., bylo třeba, aby rozsudek smrti byl od římského vladaře potvrzen. Proto přivedli Krista, když ho velerada odsoudila, ještě k Pilátovi. Však tehdy pozbyl již bývalé úcty a váhy. Velerada tehdejší měla v čele povolné stvůry, vnucené jí od Římanů, v saduceích a jiných členech aristokratických ponížené služebníky římské. Živlem nábožensko-národním byli v něm skoro jen fariseové a třeba vyznati, že jejich horlení neznalo mezí.

Takové byly poměry v Palestině za posledních let před Kristem. Od r. 64 stále se zhoršovaly. Byla-li cizí vláda národu těžká, stávala se nesnesitelnou pro přehmaty náboženské. Římané byli modláři a od Augusta ujalo se u nich zbožňování císařů. To bylo pro Židy, u nichž se víra v jednoho Boha pevně utvrdila, ohavností. V té věci byli za jedno horlitelé i vlažní, přísní zastanci židovských tradic i ctitelé řecké vzdělanosti. Římané to věděli a střežili se, aby neprobudili nábožensko-národního fanatismu. Zvláště nedovolovali, aby legie vešly do Jerusalema s obrazem císařovým na praporech. Ale všem pohoršením nebylo lze zabrániti. Některé srážky přišly bezděky

a nutně při vyměřování daní, stíhání přečinů, úkazech vladařských. Některé vyvolala rostoucí nenávist proti Židům pro jejich zlé vlastnosti. Za Piláta, který všecky ohledy pustil mimo, byly stálé a divoké, ženouce národ do revolučního zoufalství. Při svém ustanovení nařídil, aby legie s obrazem císařovým vtrhly do města. Židé, dozvěděvše se o tom, oblehli jeho dům v Cesarei, trvajíce tam pět dní a pět nocí. Vladař svolal je do cirku, dal obstoupiti vojíny a pohrozil, že budou do jednoho pobiti. Židé obnažili prsa k ráně, ale nehnuli se. Pilát se zalekl a ustoupil. Do té míry vzplanul fanatismus nábožensko-národní, rozdmychovaný horlivci a četbou o slavných bojích minulosti.

S tímto probuzením nábožensko-národního ducha souvisela myšlenka mesiánská. Přijde zaslíbený Mesiáš, svrhne jho, pomstí národ, podrobí mu svět — stalo se živým a hořoucím přesvědčením všech. Nebylo nikoho, jenž by nebyl ubezpečen: království mesiánské se již začíná. Z pouště judské sestupuje k Jordanu muž oděný v plášť ze srsti velbloudí, v očích jeho planenadšení, ústa jeho mluví jako hrom. Lid hrne se k sv. Janu. Ale nauka mesiánská dávno byla zkomolena a agitátoři užili poměrů, aby lid připravili pro velké vzbouření. Mesiáš biblický byl zkreslen tak, že jen ten, kdo stál mimo politické boje, byl s to, aby jej pochopil; a ani on toho nedovedl úplně, jak vidíme na učednících Páně. Proto sv. Jan kázal pokání, očistění, obnovu, nebo jen člověk od vášní očistěný byl s to, aby pochopil a přijal toho, jemuž měl připraviti cestu.

* * *

Tolik o poměrech v době kolem vystoupení sv. Jana. Nejednou jste si asi při nich vzpomněli na poměry naše. Poučme se z obou. Pamatujme, že nad vojenskou mocí i silou politiky, nad chytrostí vladařů i lidovými proudy vládne Bůh a jeho prozřetelnost. Běda tomu, kde se vzpírá, ale blaze těm, kteří mají zákon Boží v úctě. Pamatujme, že nespořádané poměry, stranictví, stavovské sobectví, náboženská lhostejnost i náboženská přemrštěnost, přílišná volnost i ulpělost na liteře jsou zjevy nezdravé, jež zastírají zrak a mrhají silami národa. Pamatujme, že kdo pravdu Boží hledá, vždycky ji najde. V ní je obnova, v ní je uspokojení duše, v ní záchrana z každého nebezpečí. Kristus nám ji přinesl, církev jeho ji hlásá. Stůjme při nich, obstojíme zde i na věčnosti.

XXXIV. Sv. Jan Křtitel.

Nastínil jsem poměry v době vystoupení sv. Jana.

Lidé zbožní a tiší žijí z naděje, že přijde Vykupitel. Nevědí, jak se to stane, ale nepochybují. Berla odňata jest od Judy a svědectví proroků je svědectví Boží. Lidé lhostejní a světští hledí se vpraviti v poměry a uchvátiti z nich pro sebe, co se dá. Římská vláda je tísní, ale hledajíce především vlastní prospěch, slouží jí, lichotí, věrnost osvědčují. Avšak kdyby se naskytl osvoboditel, jenž by dával nějakou naději na úspěch, šli by s ním. Myšlenka mesiánská žije i v nich, neboť pronikala duši národa, ale je jako udušena. Než stačí jiskra a vzplane. Nebude to arciť myšlenka proroků, nýbrž plamen národovců, sobců, vzbouřenců. Horlitelé sní o světovládě, v niž věří s horoucností blouznivců a fanatiků. Až přijde ten, jenž je uchvátí, položí mu k nohám statky i životy. Nikdy nebyli slabší, podotýká věhlasný badatel o této době, a nikdy nebyla jejich ctižádost větší. Povaliti chtějí světový Řím a na jeho místo postaviti Sion. Byli jisti, že se to stane. Jejich myšlenka je též světská, národní, ale má náboženský podklad: jejich světovláda bude světovládou thory, zákona.

Otázka mesiánská hýbe nějakým způsobem všemi myslemi. Kdy přijde Mesiáš? Proč tu ještě není? Jaký bude? Na tyto otázky pochybovači krčili rameny, zbožní odevzdávali věc do rukou Božích, horlitelé odpovídali: už by tu byl, ale vaše vlažnost jeho příchod oddaluje; plňte horlivě zákon a bude tu hned. Proto sami zachovávali pilně jeho předpisy a horlili pro něj. Že se od jeho ducha vzdálili a utkvěli na liteře, nevěděli anebo si nepřiznávali.

Přišel r. 29. po Kristu. Byl to rok sobotní. Práce na poli odpočívala. Neoře se, ani neseje; i dobytek odpočívá. Co vyrůstá, náleží chudým, pro něž rok sobotní je rok volnosti, nadbytku, radosti. Sbornice jsou v dobách modlitby hojně návštěvovány; v sobotu jsou přeplněny. Poutě do Jerusalema se denně množí. Sjíždějí se učitelové zákona a mají výklady k lidu, někteří v chrámě, jiní na ulicích, opět jiní venku. Rozbírají a přetřásají věci náboženské a politické vůbec. Lid takové besedy miluje.

Tu se šíří zpráva: Na poušti směrem k Jordánu vystoupil prorok a káže, že se přiblížilo království Boží. Mluví jako Eliáš a zástupové se sbíhají k němu. To byla novina, jež napiala zvědavost a rozčilovala. Byla pravdivá. Pojďme a vizme události,

které se pojí k vystoupení sv. Jana Křtitele. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

1. Zvláštním zjevem u národa israelského byli proroci. Nikde jinde ve světě nevidíme nic podobného. Chtěli je přirovnávati pohanským věštkyním, ale není mezi nimi podobnosti. Proroci byli mužové, kteří vedli přísný život, horlili pro zákon, trestali bezbožnost a jiné chyby mocných i prostých. Zvláště potírali mocně modlářství. Jejich život byl veřejný, na svůj úřad se připravovali tím, že se přidružili k vynikajícímu proroku, u něhož se učinili hlubšímu poznání zákona a od něhož byli duchovně vedeni. Nic z toho nevidíme u věštkyň pohanských. Někteří z proroků prorokovali z vnuknutí Božího o Kristu. Pravím někteří, neboť proroků bylo mnoho; těch, již o Kristu prorokovali, jen několik. Proroctví ta mají nesmírný význam, ale životním povoláním proroků nebyla. Životním jejich povoláním byl přísný život podle zákona, v němž se cvičili sami a k němu jiné nabádali.

Poslední prorok žil r. 450 př. Kristem. Byl to Malachiáš. Od té doby proroctví přestalo, až vystoupil sv. Jan Křtitel. Podivuhodný zjev. Dlouholetý pobyt na poušti vtiskl jeho vzezření patrné stopy. Židé viděli kajícníka v hrubém plášti z velbloudí srsti, z jeho očí sálá prorocký oheň. Každá věta, která burácí z jeho rtů, svědčí, že si v dlouhé samotě osvojil nejen sílu, s kterou mluvili proroci, nýbrž i jejich ducha. Prorok každým coulem, vně i uvnitř. Kdo by se divil, že jeho vystoupení budilo rozruch? Kolikráte slyšeli o Isaiáši a jiných duchovních velikánech dávných dob a nyní stojí před nimi muž, jenž všecky jejich představy zosobňuje překvapující měrou. Hrnou se za ním. Poušť, obávané místo duchů, bydliště šelem, úkryt loupežníků, prázdná a smutná, oživuje ruchem. Jako řeky všecky tekou k moři, tak všecky cesty a cestičky, vedoucí do pouště, jsou plny poutníků, kteří hledají muže Božího, aby jej viděli a slyšeli. Když pak sestoupil k Jordánu a kázal podél jeho břehů, poutníci rostli v zástupy.

Však bylo to slovo! Co učitelů a řečníků slyšeli. Ale žádný nekázal jako on. Z něho mluvila celá bytost jeho. Tu hřměl jako Hospodin z hory Sinai, trestaje hříchy a volaje k pokání, tu uchvacující něžnost lila se z jeho rtů, tajemná sladkost s úctou smíšená; to když mluvil o Mesiáši. Sáhni do života, vždy vzbudíš zájem, pravil moderní znatel lidského srdce. Jan Křtitel uhodil na nejnapiatější struny lidové duše, když volal: Čiňte pokání,

přiblížilo se království Boží. Druhá věta vábila, neboť nikdy nebylo očekávání Mesiáše tak živé. Slova sv. Jana uchvacovala, poněvadž život prorokův dodával jim důrazu a neutěšené poměry veřejné pokládány byly za trest Boží. Každý nahlížel, že vykoupení třeba připraviti pokáním. V přípravě na Mesiáše záležel úkol Janův.

2. Pokání je první část přípravy. Vnitřní obnovu před Bohem jako podmínku milosti Boží kázali nejen všichni proroci, nýbrž také všichni praví reformátoři. Tím se právě liší od reformátorů falešných, kteří, aby si získali přízeň a zabezpečili úspěch, uvolňovali kázeň, rozdmychovali vášně, lichotili nahoru i dolů. Připravujte cestu Páně, hřměl do duše lidu. Jen pokáním, jež očišťuje nitro, mu ji připravíte. Pohleďte na poušť, jak je pustá, jak neschůdná a nepřístupná (Srov. Luk. 3, 4). Tak je v duši, jež zarostla trním hříchů a vášní. Odstraňte pahrbky, vyplňte údolí, křivé cesty učiňte rovné. Pokání to vykoná. Vzezření prorokovo dodávalo jeho slovům názornosti a síly. Již pohled na něho kázal. Jakoby se zjevil Eliáš.

Dva byli hlavní vůdcové lidu, fariseové a saduceové, fariseové křivou horlivostí, saduceové svobodomyslným životem. Křivá horlivost zplodila pýchu, licoměrnost, fanatismus, zkažení mesiánské idee, tvrdé jho malicherných předpisů; svobodomyslnost u boháčů. rozkošnictví, sobectví, přijímání cizích názorů a zvyků. Proto se řeč Janova proti nim stává dvojnásob přísnou. Pokolení zmijí, volá na ně, neujdete soudu, neučiníte-li hodného pokání (Mat. 3, 8). K lidu, k hříšníkům z křehkosti, i k celníkům, již se kajícně hlásí ke křtu, je mírný a dobrotivý. Mezi nimi byli i pohané. Od nich nežádá leč zachovávání přirozeného zákona. Sv. Jan je tu obrazem Krista a věčného soudce, jenž přijímá s láskou kajícího, ale pyšného zatvrzelce odmítá. Poněvadž se vnitřní obnova neděje bez zevních znamení, což má platnost zvláště u východanů, libujících si v obřadnictví, uděloval sv. Jan kajícím křest jako zevní znamení obnovy. Uděloval jej pohružováním do vody Jordánu na znamení, že celý člověk potřebuje očištění a obnovy. Křest Janův nebyla svátost, nýbrž projev kajícnosti, neočišťoval sám sebou, nýbrž očišťovala kajícnost s ním spojená.

Slovo Janovo má věčnou platnost. Žádný vniterný pokrok není možný bez kajícnosti, nebo kajícnost znamená uznání hříchů, bolest nad nimi a odvrácení od nich. U nás křesťanů má kajícnost ještě zvláštní význam, nebo připravuje k přijetí Krista ve Svátosti, jež je pramenem posvěcení a posilnění v dobrém.

Proto se výzva sv. Jana ke kajícnosti týká všech, kdož se chtí očistiti, k víře a dokonalosti dospěti, i nás křesťanů, ano nás zvláště, abychom vynikli bohumilým životem a sv. přijímání vydávalo v nás krásné plody. Pamatujme: bez kajícnosti není živé spojení s Kristem možné. I největší světci byli jí plni. Ona je pluhem, jenž zorává tvrdou půdu, aby přijala zúrodňující déšť milosti.

3. Druhá část Janova kázání byla: království Boží, t. j. Mesiáš se blíží. Připravovati na něho byl vlastní úkol jordánského kazatele. Jako předchůdce jeho byl předpověděn, od Boha Zachariášovi ohlášen, sv. Duchem veden.

Sv. Jan ohlašoval lidu, že Mesiáš již přichází, že jest již mezi nimi a že ho brzy uvidí. Činil to mocně, přesvědčivě, že lid si řekl: on ho zná, on ho již viděl. Bezděky vzniká v lidu otázka, jaký jest. Prorok čte ji v očích a na rtech jeho. Veliký jest, odpovídá Jan. Já nejsem hoden, abych mu rozvázal řemenka na obuvi jeho, t. j. prokázal nejnižší službu. To jest osobní jeho vznešenost. Také činnost jeho bude veliká. Já křtím vodou, on bude křtíti ohněm a svatým duchem, t. j. on udělovati bude sv. Ducha, jenž obnoví milostí lidská srdce. Abychom vystihli sílu a význam slov Janových, musíme si představiti podiv, úctu, jež posluchači měli k Janovi. Zdál se jim jako bytost z jiného světa, jako Isaiáš nebo Eliáš, jejichž představy měly v mysli lidu dávno gigantické obrysy. A tento prorok, vynořivší se z pouště jako zázrak, budící rozruch v celé zemi, praví o sobě, že proti Mesiáši, jehož patrně zná, není nic, zhola nic. Chápeme, že se dmula hruď mužů a plály oči žen. Mesiáš, veliký Mesiáš, aj, toť jejich luzný sen. Jan poukazuje správně jen na duchovní velikost jeho, ale lid myslí na slávu Davidovu a Šalomounovu.

4. Kázání sv. Jana na poušti a na Jordáně je první svědectví jeho o Kristu. Jaký je jeho výsledek? U fariseů a saduceů skoro žádný. Oněm bránila pýcha, těmto světáckost nebo svobodomyslnost. Ani nepřišli z touhy po spáse. Saducee vedla asi zvědavost. Šli se podívat na sensačního muže a poslechnouti si ho. Ale jeho život měli za přemrštěnost, jeho zprávu o Mesiáši přijímali pochybovačně. Fariseové přišli jako vůdcové národa, jimž jde o vládu. Zavrhovali každého, kdo jinak učil nežli oni, zvláště nebyl-li z jejich středu. Běda tomu, kdo by projevil pochybnost o jejich vyvolení a spravedlnosti. Jan přirovnává jejich ducha plazící se, záludné a zlé zmiji. Jejich sebevědomou spravedlnost, již odůvodňovali původem od Abra-

háma, odbyl, že si Bůh může učiniti syny z kamena a skal. To ovšem nebyla řeč, která by mu získala přízeň mocné sekty; U lidu mělo mocné kázání Janovo úspěch. Šlechta, kněžstvo, měšťané, vojíni, prostý lid, i celníci, nevyjímaje ani cizinců, vyznávali své hříchy a přijímali křest. Veliká obnova srdcí se počala. Mrtvé moře, pusté skály, pouště, z nichž veliký kazatel bral přirovnání, jakoby se měnily v úrodné nivy jordánské. Zřídka ovšem mluvil kazatel za příznivějších okolností nežli Jan a jeho slovům dodával kraj úchvatné názornosti.

To jest první vystoupení Janovo. Kristus nazval brzo poté jordánského kazatele největším prorokem. Byl jim osobně, neboť byl mimořádně vyvolen, mimořádně se na úkol připravil, mimořádně jej plnil. Byl jim též významem. V něm vystupuje celý Starý zákon jako úhrnem. Co proroci po staletí připravovali, on dokonává, co oni zvěstovali do budoucna, on ohlašuje v přítomnosti. Nevěra a víra, nevěrnost a věrnost k zákonu, duch světa a duch Boží, zatvrzelý blud a svatá pravda, jež po tisíc let vedly v národě boj, objevují se vyvrcholeny ve farisejích, v saduceích a v kajícím lidu. Také předzvěst budoucna se ohlašuje: povolání pohanů, již přijímali křest, milosrdenství hříšníkům, víra lidu, skepticismus filosofů, povrchnost světáků, nenávist fariseů. Dějiny světa, kolísajícího se mezi vírou a nevěrou, slyšícího hlas Boží anebo odpírajícího jemu, vyvrcholily se na Jordáně v obraze, jenž zachycuje na rozhraní dvou největších období lidstva minulost a zvěstuje budoucnost. Mimochodem podotýkám, že osobnost sv. Jana je doložena také světskými prameny.

Co se dělo na Jordáně, opakuje se v každé duši. Slyšme hlas, jenž nás volá k pokání a připravuje na Krista.

5. Hnutí na Jordáně bylo takové, že si ho všimla velerada neboli synedrium, nejvyšší národní vrchnost správní a soudní, kdysi úplně nezávislá, nyní pod dozorem římským. Vyslala poselstvo z kněží a levitů k Janovi, aby jej úředně vyslechlo. K tomu měla velerada právo a povinnost. Ohlašování Mesiáše, zavádění křtu, úspěch u lidu žádaly věru, aby velerada věc vyšetřila. Zdá se však, že poselstvo bylo předpojato proti Janovi. Apoštol to naznačuje, pravě, že bylo od Židů posláno, kterýmžto úslovím naznačuje vždy nepřátelskou stranu (Jan 19, 2, 18; 5 16 a j.), nebo když zvlášť poznamenává, že v něm byli fariseové. Také výslech a výsledek to potvrzují, výslech byl špičatý, výsledek zamítavý.

Poselstvo, dnes bychom řekli vyšetřující komise, nalezla Jana v Bethanii na Jordáně. Nejprve se táže po jeho osobě, je-li Kristus nebo Eliáš nebo prorok, t. j. Jeremiáš. Patrně měli někteří Jana za Mesiáše, někteří za jeho předchůdce, Židé myslili, že před Kristem přijde Eliáš nebo Jeremiáš. Odtud otázky. Jan vyznal, že není žádný z nich. Co jsi tedy? táže se poselstvo, ať odpověď dáme těm, kteří nás poslali. Jan odpovídá: Já jsem hlas volajícího na poušti: spravte cestu Páně (Jan 1, 19). Jsou to slova z Isaiáše, jenž předpověděl, že přijde Hospodin a mocný hlas na poušti oznámí jeho příchod (Jan 40, 3). Jan se vydává za tento hlas. Jeho odpověď je skromná a pravdivá. Skromná, nebo mohl o sobě říci mnohem, mnohem více, pravdivá, neboť byl předchůdcem Syna Božího. Znalci Písma ji pochopili ihned. Věděli: ohlašuje příchod Mesiáše.

Druhá otázka poselstva se týkala křtu. Táže se, jakým právem křtí, když není ani Kristus, ani Eliáš, ani prorok? Jan odpověděl, že křtí jenom vodou, t. j. že jeho křest je pouhou přípravou na Mesiáše jako jeho kázání. K tomu přidává svědectví o Kristu. Jest to druhé svědectví o něm. Praví tři věci: První, že jest již mezi lidem, druhé, že je tak důstojný a vznešený, že on není hoden, rozvázati řemínky u nohou jeho, třetí, že ač po něm přijde, před ním jest. Třetí pravda je stupňování druhé a proto značí věc velikou. Vykládači míní, že Jan poukazuje na Božství Páně.

Svědectví Janovo má velikou váhu. Byloť úřední a stalo se před mnohými svědky. Jest proto jistě dílem prozřetelnosti Boží. Po staletí byl Mesiáš národu předpovídán, náboženství israelské na něho poukazovalo a jej předobrazovalo. Také předchůdce byl zvěstován. Bůh řídí věc tak, aby se nejvyšší autoritě národa, veleradě, dostalo úřední zprávy, že se proroctví naplnila. To se slušelo a stalo. Na ní bylo nyní, aby věc náležitě vyšetřila a podle výsledku jednala. Její jednání však nebylo v souhlase s vážností věci. Chápali bychom opatrnost, ano i nedůvěru, ale nemístná byla předpojatost. Předpojatost je zlý rádce, nebo kalí jasný zrak. Předpojatost jsou barevné brýle, které ukazují vše v jiném světle. Zvláště však sluší vytknouti, že šetření bylo nedostatečné. Celý národ očekává Mesiáše, Mesiáš se ohlašuje vzrušujícím způsobem a poselstvo spokojuje se několika špičatými otázkami. Zde bylo třeba jednání mnohem vážnějšího. Není pochyby, že by se mu dostalo vysvětlení.

Podobnou zaujatost a povrchnost shlédáváme bohužel často. Byla osudná Židům a bývá osudná jiným. Poohlédněte se po společnosti kolem, všude se s ní setkáte. Vzpomeňte si, s jakou zaujatostí a povrchností je veden boj proti Písmu, proti církvi, ba proti víře vůbec. Zaujatá věda řekne: Vše je hmota, člověk není leč vyvinutější zvíře, svět je věčný, není posmrtného života, Kristus je mythus, Písmo je snůška bájí, katolická církev dílem římského imperialismu, kněží jsou nepřátelé národa: a tisíce rukou tleskají, nic se neohlížejíce, že se takové domněnky střídají jako den, že co včera bylo prohlašováno za pravdu, dnes je prohlašováno za blud. A přec jde o osudné otázky, jednotlivce, národ a společnost vůbec. Úžasné zjevy posledních let mohly by lid poučiti, že je nebezpečno, otřásati lehkomyslně a zaujatě pilíři lidského života.

Třetí svědectví, které Jan dal Kristu, stalo se při křtu Páně. Zmíním se o něm jindy. Dnes poukáži ještě krátce na svědectví čtvrté a páté.

Jakmile počal Pán Ježíš veřejně působiti a shromáždil učedníky kolem sebe, odešel Jan k Sichemu na samou hranici Judska. Působení svého zcela ještě nezanechal, neboť úkol jeho, připravovati Mesiáši cestu, ještě se neskončil. Poměr byl takový, že Kristus teprve začal, Janovo jméno plnilo zemi. Ačkoliv poukázal při Křtu na Krista jako Mesiáše a někteří učedníci jeho, porozuměvše pokynu, přidali se ke Kristu, ačkoliv ustupoval do ústraní, hlásilo se k němu nicméně stále mnoho učedníků. Zůstali mu věrni, i když byl od Heroda jat a uvězněn. Stalo se, že učedníci Janovi počali žárliti na Krista a jeho učedníky. Úspěchy Kristovy, přílišná přilnulost učedníků Janových k mistru způsobily závist. Učedníci Janovi požalovali si svému mistru. Jan užil příležitosti, aby je vyléčil z chyby a poučil znovu o Kristu. Jejich závist léčí tím, že je odkazuje na Boha. Úspěch Kristův je od Boha, i nemají žárliti, nýbrž se radovati. O Kristu praví asi toto: Jsem předchůdce Mesiáše. Kristu jako Mesiáši dal jsem svědectví, vy je máte jako moji žáci přijmouti. Družba se nermoutí, když se ženich a nevěsta najdou, nýbrž raduje. Vykonal svůj úkol a zmizí. I mně jest nyní zmizeti, nebo přišel Kristus. Jemu jest růsti. Ani na tom neměl Jan dosti. Uvádí dále: Já a my všichni jsme ze světa, Kristus je z nebe a nade všecky, on je Syn Boží, jemuž Otec dal všecku moc a moudrost. Kdo v něho věří, má život věčný, kdo v něho nevěří, ho nemá, nýbrž hněv Boží zůstává na něm (Jan 3, 25).

Jasnějšího svědectví nemohl jim o Kristu dáti. Pozorujme opět Janovu skromnost, šlechetnost a pravdivost. Jak krásně naplnil slovo Páně: Když jste všecko naplnili, řekněte: služebníci neužiteční jsme. Ani nejmenšího hnutí ctižádosti, závisti nebo jiné slabosti není v něm.

Učedníci sv. Jana se spokojili, ale svého mistra neopustili. Pán Ježíš naplnil Galileji svými divy. Viděli je a vypravovali o nich svému mistru. Pán Ježíš se dosud neprohlásil za Mesiáše. Sv. Jan užil příležitosti, aby jej k tomu pohnul. Učinil tak ne k vůli sobě, neboť věděl, kdo Kristus je, nýbrž k vůli svým učedníkům, aby je ve víře v Krista utvrdil. Poslal k nim dva z nich, aby se zeptali, je-li on ten, jenž přijíti má, či mají-li čekati jiného. To je páté, nepřímé svědectví Janovo o Kristu. Víte, jak Spasitel učedníkům odpověděl. Užil slov Isaiášových, jimiž prorok naznačil Mesiáše. Tím jasně, ale opatrně jim naznačil, kdo jest. Rozuměli. Sv. Jan jim zajisté podal ještě určitější výklad (Mat. 11, 2). Brzy poté byl předchůdce sťat. Je mučedník, nebo zemřel z důvodu, jenž dává korunu mučednickou. Byla to milost, kterou Kristus svému předchůdci dal a která mu získala zvláštní slávu na nebi. Dějepisec Josef Flavius vypravuje o smrti Janově dosti obšírně. Oceňuje též pěkně jeho působení.

* * *

Jen krátce jsem vypravoval o Janovi, neboť slyšíte o něm často v evangeliích a výkladech. Mně šlo hlavně o to, abych vytkl hlavní úkol jeho života. Vyplnil jej skvěle. Vzpomeňte si na jeho narození, i přiznáte, že je mužem prozřetelnosti Božské. Jeho život buď nám pohnutkou, abychom plnili věrně úkol, jejž nám Bůh na světě dal, vědouce, že tak naplníme vůli Boží. Svědectví jeho o Kristu budiž nám povzbuzením, abychom pevně stáli k Spasiteli světa. Víra v něho dá nám život. Nechoďme cestou fariseů. Je to cesta neblahá. Ten vediž nás, jemuž Jan dal svědectví. Ten vede do života.

XXXV. Velikost sv. Jana Kř.

Zvláštní zjev v dějinách lidstva jsou starozákonní proroci. Míním pravé proroky. Všeho dovedou lidé využitkovati. Tak se mnozí vydávali za proroky, kteří jimi nebyli. Činili to z rozmanitých důvodů časných. Ti neučili pravdě, nehorlili pro zákon, netrestali hříchů, nýbrž hověli vášním knížat a lichotili lidu. To byli falešní proroci, před kterými Spasitel

varoval. Praví proroci byli od Boha k prorockému úkolu povoláni a Bůh jejich povolání dosvědčoval různými znameními. Jsou mezi nimi mužové vpravdě podivuhodni, kteří vynikají bystrostí ducha, silou vůle, svatostí života, horlivostí pro pravdu a mravy nade všecky mudrce a mravokárce pohanské. Hledejte mezi pohany muže, které by bylo lze postaviti po bok proroku Isaiášovi, Jeremiášovi, Eliášovi, Davidovi! Nenaleznete jim podobných.

Posledním a největším z proroků starozákonních je sv. Jan Křtitel. Sám Spasitel to praví. Řekl o něm: Amen pravím vám, nepovstal mezi zrozenci ze ženy větší nad Jana Křtitele (Mat. 11, 11). Jak krásně mluví o něm adventní evangelista. Věnujme proto jeho osobě toto rozjímání. Uvažujme o jeho velikosti, jak se jeví v jeho zrození, životě a smrti. Kriste, který jsi sv. Jana tak oslavil, požehnej nám, abychom si z něho vzali spasitelné povzbuzení.

* * *

1. Veliký jest sv. Jan v svém zrození. O tom byla již řeč. Něco z toho musím znova připomenouti, ale přidám jiné rysy. Ze životů svatých vidíme, že Bůh naznačil někdy budoucí velikost svých vyvolenců hned při narození. Totéž se stalo při narození sv. Jana Křtitele, a to způsobem neobyčejným; události, jež jeho narození provázely, jsou podobny událostem, jež se staly při narození Páně. Pozorujte, jak důmyslně prozřetelnost Boží vše vede. Sv. Jan měl býti předchůdcem Mesiášovým, jenž by Pánu Ježíši připravoval cestu; proto jeho narození je připodobněno narození Páně. Rozpomeňme se krátce na zvěstování, omilostnění a narození sv. Jana.

V horách judských žil kněz Zachariáš, jeho žena se jmenovala Alžběta. Oba byli věřící, zachovávali svědomitě zákon a žili ctnostně, ale neměli dítek. Stalo se, že Zachariáš sloužil v chrámě. Král David rozdělil kněžstvo na čtyřiadvacet tříd. Každá třída, když na ni přišla služba, vykonávala ji po sedm dní. Tu žili tito kněží odděleni od svých rodin při chrámě. Zachariáš vstoupil podle pořádku před zlatý oltář, jenž stál ve svatyni lidu nepřístupné, aby přinesl večerní oběť. Když naložil kadidlo, uzřel náhle na pravé straně oltáře anděla. Lekl se ovšem, ale anděl ho upokojil slovy: Neboj se, Zachariáši, neboť vyslyšena je modlitba tvá, manželka tvá porodí tobě syna a nazveš jméno jeho Jan. Dále mu pravil, že se on a mnozí jiní budou z jeho narození radovati, že bude veliký

před Bohem, že bude již v životě mateřském naplněn sv. Duchem, že bude vésti přísný život, že mnohé obrátí k Bohu, že bude jako Eliáš připravovati cestu Mesiáši (Luk. 1, 13).

Zachariáš pochyboval. Jeho pochybování bylo trochu oprávněné a trochu neoprávněné. Bylo oprávněné, poněvadž zjevení anděla mohl býti přelud, poněvadž on a jeho choť byli věkem pokročilí a mohli ztěží doufati v potomstvo. Bylo neoprávněné, poněvadž se mohl o skutečném zjevu přesvědčiti a poněvadž v jeho pochybování je skryta nedůvěra v Boha. Dal mu tedy anděl znamení, které jej o pravdivosti zjevení přesvědčilo a zároveň obsahovalo malý trest. Pravil: Budeš němým až do dne, v kterém se ty věci stanou (Luk. 1, 20). Anděl zmizel a Zachariáš nemohl mluviti. Měl, vyšed ze svatyně, říkati nad lidem obvyklé požehnání, ale nemohl. Naznačil to shromážděnému zástupu a ten porozuměl, že se se Zachariášem stalo něco podivného. Když dokončil službu, vrátil se domů.

To jest první událost, týkající se narození sv. Jana. Zda je významná? Zda ukazuje na budoucí velikost sv. Jana? Zajisté. Již její podobnost se zvěstováním P. Marie na to ukazuje a slova anděla Gabriela to oznámila.

Druhá podivuhodná událost jest příchod P. Marie k Alžbětě. Matka Boží přichází, aby posvětila toho, jenž měl býti předchůdcem jejího Syna. Když P. Marie vstoupila a pozdravila Alžbětu, naplněna byla žena Zachariášova sv. Duchem, dítko v jejím životě zaplesalo a Alžběta pozdravila P. Marii jako Matku Boží. To neměla ze sebe, nýbrž z osvícení sv. Ducha. V této chvíli byl sv. Jan očištěn od hříchu dědičného a jeho duše se zastkvěla milostí. Poté zapěla P. Maria Magnificat. Zde máte podobnost s výsadou, jež jmenujeme neposkvrněné početí. Sv. Jan nebyl ochráněn dědičného hříchu jako P. Maria, ale byl byl od něho před narozením očištěn. A jest to budoucí rozdavačka milostí, jež tento dar mu přinesla. Není-liž sv. Jan veliký hned v narození svém?

Třetí podivuhodná událost z narození sv. Jana je jeho obřezání. Alžběta, vědouc, co se v chrámě stalo, pravila, že se dítko bude jmenovati Jan. Příbuzní, kteří se k slavnosti sešli, odporovali. Namítali, že se tak nikdo v příbuzenstvu nejmenuje. I otázali se otce. Otec, nemoha mluviti, napsal na tabulku: Jan jest jméno jeho. V tu chvíli se rozvázal jeho jazyk. Všichni užasli. Tušili, že se chystají veliké věci, i pravili: Čím bude dítko toto? Zachariáš jim odpověděl! Měl chvalořeč na Boha.

v níž mu děkoval, že přišla doba vykoupení a že Jan bude předchůdcem Mesiášovým. Tento hymnus, dílo prorockého ducha, říká se denně v kněžských hodinkách při chválách. Má podobnost s velebným Magnificat P. Marie.

Takové bylo v krátkosti narození sv. Jana Křtitele. Tři pamětihodné události je vyznačují: zvěstování andělem Gabrielem, omilostnění při příchodu P. Marie, zjevy při obřezání. Projděte život patriarchů a proroků starozákonních. Který z nich byl při svém narození tak vyznamenán? Žádný. Veliký jest sv. Jan v svém příchodu na svět. Sám Bůh to naznačil. Lidé, kteří věděli, co se stalo, to poznali. My to vyznáváme též. V církvi byl svátek sv. Jana vždy slaven.

2. Veliký byl sv. Jan svým životem.

Sv. Jan byl od Boha vyvolen k úřadu proroka. A měl býti prorokem vynikajícím, ano největším. Proroci se vyznamenávali hlavně dvěma ctnostmi: přísným životem a apoštolskou horlivostí. Tyto ctnosti zdobily vynikající měrou sv. Jana.

Sv. Jan vedl přísný život. Tenkráte byla zevní přísnost pokládána za cestu dokonalosti a za její projev. Sv. Jan dostoupil tímto způsobem takové dokonalosti, že byl od Krista uznán nejen za prvého proroka, nýbrž za proroka největšího. On spojoval tedy v sobě ctnosti všech proroků měrou neobyčejnou. Sv. Písmo dí, že dítko rostlo a sílilo podle ducha a bylo na poušti až do dne, kdy se lidu israelskému ukázalo (Luk. 1, 80). Hned z mládí vedl sv. Jan život poustevnický. Zdržoval se v pustině judské, která dodnes má po něm jméno. Také se ukazuje jeskyně, v které obýval. Nosil hrubý oděv ze srsti velbloudí, kožený pás kolem beder, živil se kobylkami a medem lesních včel. Opojných nápojů nepil. Zvláštní známkou kající zbožnosti bylo nestříhati si vlasů a vousů. To zachovával sv. Jan též. Čím se mimo úkony kající zbožnosti zaměstnával? Čtením sv. Písem. Vidíme to z jeho kázání, nebo mluvil slovy proroků, a to tak, že znal nejen jejich slova, nýbrž pojal do sebe i jejich ducha. Rozuměl jim tím spíše, že věděl o Mesiáši. Tak žil sv. Jan do třicátého roku. Dospěl v muže dokonalé svatosti. Nikdy těžký hřích nepokálel jeho duše. Nad sebou nabyl tuhým životem moci, že žádná vášeň neobmezovala svobody jeho vůle, že byl schopen každé práce a každého boje, že neznal strachu, nestál o přízeň lidskou, že byl mužem jako ze železa a kovu. Jen jeden oheň plál v jeho nitru, oheň horlivosti pro úkol, k němuž ho Bůh povolal. Dlouho čekal na hlas, jenž jej vyvede z pouště, ale čekal trpělivě. Sv. Jan byl s vůlí

Boží dokonale sjednocen. Že mu nechyběla pokora, o tom dal krásný důkaz, když se ho vyslanci velerady tázali, kdo je, když po vystoupení P. Ježíše upozorňoval na něj své učedníky, chtěje, aby šli za ním, a když sám ustupoval do pozadí. On musí růsti, já pak se menšiti, pravil krásně (Jan 3, 30). Sjednocení s vůlí Boží a pokora jsou zajisté zkušební kameny pravé ctnosti. Sv. Jan podal o nich takové důkazy, že mu musíme přiznati svrchovanou dokonalost. Přísná kajícnost v jeho životě převládá. Měl býti kazatelem pokání, i bylo třeba, aby byl vycvičen v ctnosti, již bude hlásati. Ale kající jeho život nebyl mu účelem, nýbrž prostředkem k dokonalosti a k veřejnému působení. Ovšem se v něm dokonalost také projevovala. Vésti třicet let přísný život, aby se stal člověk hodným nástrojem k úkolu, k němuž byl povolán, je zajisté čin, který zasluhuje uznání a úcty.

Tu se stal k němu hlas Boží, aby své dílo započal. I vystoupil z pouště do krajin kolem Jordánu a sv. země uslyšela řeč, jaké neslyšela od dob velikých proroků. Co si za třicet let nastřádal v duchu a srdci, rozlévalo se nyní z jeho nitra, někdy tklivě, někdy důrazně, ale vždy se silou, kterou dává sv. Duch. Hlavní obsah jeho kázání byl: Čiňte pokání, nebo se přiblížilo království nebeské (Mat. 3, 2). A stále více poukazoval na toho, jenž přijíti má a jest již zde, až na něj poukázal přímo památnými slovy: Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa. Veliké udivení nastalo po celém Judsku. Tisícové putují k Jordánu a na kraj pouště, aby viděli tajemného muže a slyšeli jeho řeč. Duši všech prochvělo radostné vědomí: rozpomenul se Hospodin na svůj lid a poslal nám zase proroka jako otcům našim. Ještě více je rozechvěla zpráva z jeho úst: Mesiáš se blíží, jest již tu, připravujte mu cestu, kajte se, dejte se pokřtíti, abyste jej poznali a přijali. Přišli i fariseové, ale byli uvítáni, jak zasluhovali. Nebál se Jan mocných tohoto světa.

Veliký byl sv. Jan ctností, veliký svým působením jako prorok. Ale jeho velikost neodpuzovala, nýbrž vábila, nestlačovala, nýbrž povznášela, ranila srdce, ale tak, že se očišťovalo a plesalo, budila naděje a nezklamala. Takové velikány vychovává jen sv. Duch.

3. Veliký byl sv. Jan v své smrti. Sv. Jan kázal pokání a připravoval Pánu Kristu cestu. Ale k prorockému úřadu patří také, kárati hříchy, zvláště takové, které jsou veřejným pohoršením. Dříve vystupovali proroci hlavně proti modlářství.

Nejeden zaplatil svou horlivost smrtí. V době sv. Jana takových pohoršení u Židů nebylo. Tehdy byli Židé přesvědčení ctitelé jednoho Boha. Ale život Židů byl namnoze pohoršlivý. Sv. Jan hlásal proto pokání. Proti převrácenosti fariseů vystupoval neméně rozhodně. Fariseové byli by se mu vymstili, ale báli se lidu. Tu se stalo veliké pohoršení. Král Herodes Antipas, syn Heroda Vel., tetrarcha nad Galileí, smýšlením svobodomyslník jako Saduceové, urval ženu svého bratra a vzal si ji za choť. Sv. Jan vystoupil proti této hanebnosti a pravil králi: Není dovoleno tobě míti ji (Mat. 14, 4). Žena Herodova zuřila. Žádala na králi smrt smělého kazatele. Herodes uvrhl sv. Jana do vězení, ale sáhnouti mu na život se neodvážil, boje se lidu, jenž měl sv. Jana za proroka. Také věděl, že Jan je muž spravedlivý a svatý. Ač ho uvěznil, choval se k němu slušně, ano poslouchal také výklady jeho (Mat. 6, 20). Ale žena nedala pokoje a štvala krále proti němu. Tu se jí naskytla vhodná příležitost k pomstě. Král slavil své narozeniny. Dcera Herodiana tančila před ním a tak se mu zalíbila, že jí slíbil pod přísahou vše, zač by žádala. Dcera se otázala matky, co má žádati. Matka se zaradovala. Teď přišel vhodný okamžik. Řekla dceři, aby pravila králi: Dej mi tuto na míse hlavu Jana Křtitele (Mat. 14, 25). Král se zarmoutil, ale přání vyplnil. Učedníci sv. Jana, uslyševše, co se stalo, přišli, vzali tělo jeho a pochovali je. Poté oznámili věc Pánu Ježíši.

Tak skonal veliký prorok. Mučednická smrt je veliká milost, nebo otvírá ihned nebe a dává v něm zvláštní oslavu. Duše sv. Jana musila ovšem čekati do nanebevstoupení Páně. Pak ji se spravedlivými vyvedl Kristus do ráje.

* * *

Veliký jest sv. Jan Křtitel v svém narození, životě a smrti. Vezmeme si z něho poučení. První je odstrašující. Praví: nestav se proti Bohu, je to marné a osudné. Bůh své plány provede. Nedej v sobě vzniknouti vášním. Hleď, kam zavedly Heroda. Pohlédneš-li kolem sebe, uvidíš, že vášeň má dosud ďábelskou moc. Co tu bylo v poslední době zločinů, vražd, ano i vražd otce, matky, manžela a manželky, dítek z vášně. Přemáhej ji, sice na cestě spravedlnosti nevytrváš. Druhé poučení je povzbuzující. Po lidsku mluveno měl sv. Jan těžký život, neboť byl zapírání, chudoba, práce, utrpení, ukrutná smrt. Přece to byl život požehnaný a sv. Janovi bylo v něm blaze. A po smrti? Aj, zdaliž nepatří k předním oslavencům nebe?

Bůh jej vytříbil v tuhé zkoušce života a dovedl k nejvyšší dokonalosti, v nebi jej oslavil slávou věčnou. Jaké povzbuzení pro nás! Vytrvej, duše křesťanská, vytrvej v dobách dobrých i zlých, vytrvej v bázni Boží a pobožnosti. Sv. Duch tě bude síliti svou útěchou a Bůh ti dá korunu, kterou sis připravila.

XXXVI. Křest Páně. Pán Ježíš na poušti.

Přiblížila se doba, kterou Bůh určil k veřejné činnosti Páně. Sv. Jan Kř. působil při Jordaně již několik měsíců, ohlašuje, že se království Boží přiblížilo, a vyzývaje všecky, aby se pokáním na ně připravili.

Jednoho dne oznámil Pán Ježíš své matce, že přišel jeho čas a rozloučil se s ní. Bolestná chvíle pro P. Marii. Co byl jí Nazaret bez miláčka, s nímž prožila tolik šťastných, svatých let? Ani Kristu nebyl zajisté odchod lehký. Ale Bůh volal. Apoštolský úřad žádá obětí. Od apoštolů bude Spasitel žádati, aby opustili všecko (Tuk. 9, 59 n; 14, 13). Obětí Páně byly duše vykoupeny, obětí je třeba také těm, kteří se Kristu jako mistru zasvětí. P. Maria se od Krista neodloučila úplně. Nalézáme ji mezi zbožnými ženami nebo mezi posluchači. Patrně sledovala působení svého syna. Pán Ježíš se do nazaretského domku asi nevrátil. Už nepatřil matce jako dříve, už patřil všecek Bohu, jehož vůli plnil.

Pán Ježíš, opustiv Nazaret, odešel k Jordanu a bral se podél řeky na jih. Jordan se někdy rozšiřuje, někdy je skalami zúžen, někde plyne klidně, někde se žene prudce, tvoře peřeje. Z obou stran se do něho vlévají četné říčky, protékající údolí, jež se k Jordanu otvírají. Břehy Jordanu se skládají nejprve z pitvorných útvarů skalních, často se ssutinami hradů na vrchole, potom ze stepní nížiny, pak z bohatých pastvišť a bujného stromoví. Tudy se ubíral Pán, snad s poutníky, putujícími k Janovi. Cesta trvala dva až tři dni. Zdali tušili rodáci, kteří ho provázeli, že s nimi jde Spasitel světa, jehož zanedlouho bude vyznávati celý svět? Snad slyšeli o divném jeho narození, ale to se stalo dávno. Jim se jevil Pán jen jako syn tesaře Josefa. K osobám, které věděly více, náležel sv. Jan, ale osobně, jak se zdá, Krista neznal.

K němu se Spasitel ubírá. Sv. Jan vydal již svědectví, že se království Boží blíží a že ten, jenž přijíti má, dlí už mezi lidmi, ale dosud ho neoznačil. To se nyní stane. Při křtu prohlásí nejprve sám Bůh Krista za svého milého syna, až se Pán Ježíš

vrátí z pouště, pozdraví jej Jan památnými slovy: Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa.

Zastavme se při těchto prvních událostech, jež jsou přípravou k veřejnému vystoupení Páně. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

1. Křest Páně stal se snad nedaleko místa, kde se Jordan vlévá do Mrtvého moře. Z jedné strany je volný a krásný prostor. Není pochyby, že tu bylo hojně poutníků a snad i stanů. Poslouchali kazatele a mnozí z nových příchozích se dávali pokřtíti ponořením do řeky. Z nich byl také Pán Ježíš. Když přistoupil k sv. Janu, poznal jej jordanský prorok; stalo se to zajisté vnitřním osvícením. S mocným vzrušením patřil na toho, o němž po měsíce kázal. Jsa jat uctivostí a zahanbením, vzpírá se vykonati křest, pravě, že on má potřebí býti pokřtěn od něho. Pán Ježíš odpověděl: Nechej nyní, neboť tak sluší nám naplniti všelikou spravedlnost (Mat. 3, 15). Slova Janova, že on potřebuje křtu Kristova, ukazují, že poznával v Kristu nejen Mesiáše, nýbrž i víc, toho, jenž ustanovuje ze své moci prostředky spásy. To pouhý člověk nemůže.

Představte si živě úkon. Na prostranství táboří směsice lidu, sv. Jan vyniká v drsné své prostotě a je přítomností Páně vzrušen, Pán Ježíš, milý a prostý, raduje se ze svatosti a ctnosti sluhy Božího. Když Pán Ježíš vystoupil z vody, otvírá se nebe, sv. Duch sestupuje v podobě holubice na Krista. Zjev sluší si mysliti asi takto. Ze světlého oblaku padaly paprsky na Pána Ježíše, v jejich záři se skvěla holubice jako obraz sv. Ducha. S hůry je slyšeti slova: Tento jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo (Mat. 3, 17). Sv. Jan byl zajisté uchvácen úžasem. Podobně se dělo lidu, jestliže mu bylo dáno, aby viděl a slyšel, co se děje. Pán Ježíš se nepozorovaně vzdálil.

Křest je první skutek z veřejného života Páně. Proto má důležitý význam. Snadno jej uhádáme.

Pán Ježíš se odměnil křtem sv. Janu. Sv. Jan byl jeho předchůdce, k vůli němu byl veden od Boha k životu prorockému, pro něho několik měsíců pracoval. To nemohl dobrý Ježíš nechati bez odměny. Příchodem způsobil mu radost, křtem uctil jej a jeho křest, zjevením potvrdil, že působení Janovo je od Boha. Viděl-li zjev také lid, uznal i on, že Jan je prorok Boží. Druhý význam události se týká křtu. Pán Ježíš pravil, že sluší naplniti všelikou spravedlnost. Tím naznačil, že nemáme pohrdati žádným prostředkem, jenž slouží k posvěcení

duše. Křest Páně má ještě hlubší význam. Spasitel nazval později své utrpení křtem (Luk. 12, 50). Smrtí vykoupení dokonal, křtem je hned na počátku naznačuje. Křesťanům byl křest po staletí obrazem smrti, kterou starý člověk v nás umírá. Vstupování do křestní koupele nazývali vstoupením do hrobu. Křest je první svátost, kterou se nám ovoce vykoupení po prvé osvojuje. Křest Páně je obraz křtu svátostného. Mnozí vidí v křtu Páně nejen obraz svátostného křtu, nýbrž i počátek jeho. Další význam události je, že se Kristus projevil. Rouška, která ho dosud zakrývala, padá. Neznáte ho ještě, ale je již mezi vámi, kázal sv. Jan. Snad se tázali, kdy se zjeví. Bůh sám dává odpověď. Lepší místo nemohlo býti k projevu zvoleno. Celé okolí Janovo bylo prosyceno nadějí na příchod Mesiášův. Projev se podobá zjevu andělů pastýřům při narození Páně, ale je význačnější, skvělejší. Na Jordaně mluví sám nebeský Otec a sv. Duch je zobrazen. Nejsv. Trojice je zúčastněna. Kristus je označen jako vyslanec a Syn Boží, plný sv. Ducha. Proto býval tento křest zván pomazáním Pána Ježíše. Otec uvádí jej do úřadu velekněze, krále a učitele, sv. Duch bude jej vésti. Také na nás sestupuje při křtu sv. Duch a působí v nás.

Vidíme, že křest Páně je událost veliká. Podivuhodné zjevy se udály při narození Páně, ale byly omezeny na úzký kruh zasvěcených osob. Projevení Páně při vstupu do veřejného života je skvělejší. Přijmeme-li, že zástupové lidu vše viděli a slyšeli, máme projevení Páně veřejné, slavnostní zahájení veřejné činnosti. Až se Kristus Pán vrátí z pouště, oznámí sv. Jan událost všem. Podivuhodné zjevy se ukáží též při smrti Páně.

O křtu Pána Ježíše píší sv. Otcové, že tehdy s Kristem vstoupilo do vody veškeré pokolení lidské. Krásné slovo. Jako Pán Ježíš za všecky umře, tak přijímá křest jménem všech a pro všecky. Prostý jordanský kazatel působil při úkonu podivuhodném. Křest Páně byl vrcholný čin v působení sv. Jana. Též my jsme vyšli z křestní koupele. Náš křest byla již svátost, jež nám dala posvěcující milost a synovství Boží, otevřela nám dráhu k věčnému cíli.

2. Byl-li lid svědkem křtu Páně jako sv. Jan, nastal rozruch. Pán Ježíš ho užil a nepozorovaně se vzdálil. Měl k tomu hlavně dvě příčiny. Představy lidu o Mesiáši byly bludné, očistiti je od politických přívěsků nebylo kdy. Vznícené očekávání Mesiáše a křest Páně mohly snadno vésti k bouřlivým výstupům. To byla jedna příčina, proč se Pán Ježíš vzdálil. Druhá záležela

v tom, že jej sv. Duch pudil na poušť. Objevení sv. Ducha nad Kristem neznamenalo, že na něho tehdy sestoupil, neboť Spasitel byl jím od počátku naplněn. Duch sv. se zjevil, aby Kristu dal svědectví, aby nejsv. Trojice byla plně zastoupena, Pán Ježíš byl označen jako Mesiáš a potvrzeno bylo kázání sv. Jana. Zjevil se právě tehdy, poněvadž Kristus začínal veřejný život. Duch sv. jej vedl od počátku, nebo od něho je všecek nadpřirozený život, povede jej i dále. Pán Ježíš vstupuje do veřejné činnosti, sv. Duch svědčí, že řídí jeho kroky.

Nebyl-li lid svědkem výjevu při křtu, mohl se Kristus, nejsa poznán, vzdáliti bez nesnází.

Duch sv. vedl Krista na poušť (Mat. 4, 12; Luk. 4, 1; Mar. 1, 12 n). Spasitel odešel od Jordanu směrem k Jerichu, odtud vystoupil svahem, zvaným Quarantania, do hor, jež se táhnou až k hoře Olivetské. Červený vápenec je tu nakupen jako v pyramidách. Vítr a deště vyhlubily v nich díry, jež lidská ruka rozšířila, aby byly v dobách nebezpečí útočištěm. Hluboké průrvy zvýšují divokost pouště. Podání ukazuje jeskyni, v které se Pán Ježíš zdržoval. Je asi uprostřed nejvyššího horského hřbetu. Viděl odtud kvetoucí Jericho, tiché Mrtvé moře, stříbrný pruh Jordanu, v dáli na severu sněhem pokrytý Libanon, před sebou směrem k Jerusalemu, zakrytému horou Olivetskou, nehostinnou, mrtvou pustinu, obydlenou hady, ještěry, liškami, šakaly dole, ve vzduchu supy a jinými dravými ptáky. Žil mezi divokou zvěří, dí evangelista (Mar. 1, 13).

Připravovati se k velikému úkolu v zátiší, je zvykem velikých duší. Mojžíš uchýlil se na horu Horeb, Eliáš na poušť (2 Král. 19), sv. Jan Kř. prožil v ústraní celé mládí. Zpytovali vůli Boží, hledali světlo a sílu v své duši, posvěcovali se kajícími skutky a stupňovanou modlitbou. Zpravidla čítáme, že mužům, odešedším do samoty, bylo překonávati různá pokušení. Zdá se přirozeno, že při zvýšeném působení sv. Ducha mohutní také útoky nepřítele všeho dobrého. Avšak útoky ty nebraly jim klidu mysli.

Oba tyto rysy nalézáme u Krista na poušti. Žije život vroucího sjednocení s Bohem, koná kající skutky, je pokoušen zvláštním způsobem od ďábla. Kajícím skutkem bylo samo místo. K tomu přistupovalo zimní období, spojené s prudkými vichry, hojným deštěm a značným chladem. Jeskyně, v níž Kristus podle podání meškal, je ve výši 1500 stop. Třetím skutkem kajícím byl půst, trvající čtyřicet dní. Byl možný nadpřirozeným napětím sil. Po něm se dostavila únava a vysílení.

Tážeme se po příčinách tohoto prodlévání na poušti. Jednu jsem již udal: Spasitel se připravoval na veřejnou činnost. Šlo o činnost duchovní, směřující k slávě Boží a k spáse duší. Jak jinak se měl připravovati nežli modlitbou, jež vyprošuje požehnání, odhaluje úradky Boží, sílí duši, a postem, jenž vykupuje duše? Jiný důvod je, že chtěl Spasitel všecko prožíti, co zakoušíme my, aby nám poskytl příklad a útěchu. Jest pro nás útěcha, když vidíme, že božský mistr zakusil vše mimo hřích, co prožíváme. Modlící Kristus nám praví: Modli se. Pohlédneš na něj a není ti třeba, tázati se po důvodech. Kající Kristus ti dí: Kaj se. Postící Kristus tě učí, že sebezápor je k dokonalosti nezbytný. Kristus snášející nepohodu a nepohodlí, dává trpělivost a sílu. Pozoruje jej, řekneš si: Povedu život zbožný a sebezapíravý, přijmu vše, co mi podá hořkého, s trpělivostí, nebo můj Spasitel to zakusil a dal mi příklad. Ano víc, on mi tenkráte zasluhoval milost, abych vše to konal a snášel s ochotou. Zbožné duše udržují v jeskyni, v níž Pán Ježíš meškal, stálé světlo. Svítí do nehostinného okolí. Světlo to je obrazem milosti, která ze čtyřicetidenního postu plyne všem, kteří se s ním v modlitbě, sebezapírání, v nesnázích spojují. Opět jiný důvod je v tom, že Spasitel za nás dosti činil. Odešel z hlučného světa. Nádhera, požívavost, ctižádost, zábavnictví jsou duch světa. V nich si libuje a jimi hřeší. Pán Ježíš se za tyto hříchy kaje, ukazuje cestu, na které z nich vybředneme, povzbuzuje nás k tomu. Doba velikého postu před velikonocemi připomíná nám každoročně Krista na poušti. O, bychom aspoň tehdy opustili hlučný svět a trvali s Kristem na poušti v horlivější modlitbě, v postu posilujícím duši, v kajícnosti. Každý rok našeho života by byl krok k dokonalosti, k Bohu, k nebi.

3. Jedna věc by nám v příkladě Kristově chyběla, kdyby záležel jen v modlitbě, postu, ústraní, námaze. My máme mnoho bojovati s pokušeními. Značná část lidí trpí jimi více nežli jinými zly. Bylo třeba, aby byl Pán Ježíš pokoušen. Bylo toho třeba také vzhledem k dílu, k němuž se připravoval. Či nepřišel proto, aby svět vytrhl z moci ďábla? Přišel. A nevěděl-li ďábel, že Vykupitel je očekáván? Věděl. Slyšel kázání Janovo, snad byl i při křtu Páně a tázal se, kdo Kristus je. Jak neměl tedy na něm zkusiti svou sílu, aby jej zkazil jako Adama anebo nabyl o něm aspoň jistoty. Také Kristu bylo ukázati, že přišel ten, jenž rozdrtí jeho hlavu. Pokušení bylo nezbytné a stalo se.

Při prvním pokušení užil ďábel vysílení a zemdlenosti Pána Ježíše. Pravil: Jsi-li Syn Boží, rci, ať toto kamení chlebové jsou. Chtěl dosíci, aby Kristus projevil, kdo je, a aby upustil na jeho výzvu od postu, jejž konal z vnuknutí Ducha sv., a aby si zjednal samovolně pokrm divem. Pán Ježíš odpověděl: Psáno jest, ne samým chlebem živ jest člověk, nýbrž každým slovem, které vychází z úst Božích (Mat. 4, 3 n). Podobně pokoušel ďábel Evu a Israelity na poušti. Zvítězil nad nimi. Opustiti věc duchovní, přikázání Boží, dobrý záměr z lenosti, pohodlí, požitku, je pokušení velmi časté a bohužel nezřídka úspěšné. Kolikráte opouštějí lidé dobrou věc, ano i vážnou povinnost pro podívanou, pro lidskou řeč, pro okamžitou nechuť, pro trochu zimy nebo horka! Zvláště se tak děje v dobách, kdy tělo zatlačuje ducha. Takovou dobu právě prožíváme. Hudba, malířství, sochařství, divadlo, četba, sporty, všecko je vypočítáno na lichocení a dráždění smyslů

Ďábel vida, že z této stránky nepořídil, pojal, užívaje moci, kterou anděl má, Pána Ježíše, přenesl jej mžikem přes poušť a postavil na cimbuří chrámové. Spasitel to připustil. Pokušitel řekl: Jsi-li Syn Boží, spusť se dolů, neboť psáno jest: andělům svým přikázal o tobě a na ruce uchopí tebe, abys neurazil o kámen nohy své. Poněvadž Pán Ježíš odpověděl na první pokušení slovem Písma, mluví k němu ďábel též tak. O Mesiáši bylo namnoze bájeno, že se zjeví náhle, podivuhodně. Chrám byl místo Božích projevů. Skok se závratné výše byl by podle pokušitele projev důvěry v Boha, Mesiáše hoden a lidu vítán. Pán Ježíš odpověděl: Také psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého. Mínil se jinak projeviti, dokonce ne na výzvu ďáblovu. Veliká část našich pokušení uchvacuje nás při nezřízené sebelásce, ať se jeví v přílišném vědomí vlastní síly a přednosti, ať v přemrštěné důvěře v jiné, to i v Boha, ať v touze oslniti a uchvátiti, ať ve vzplanutí, prudkým skutkem ukončiti, co žádá opatrné vytrvalosti. Odpověď Páně praví také nám: Nepokoušej Pána Boha svého.

Ďábel, jsa po druhé odmrštěn, učinil třetí pokus. Nepodařilo se mu, roznítiti žádostivost smyslovou, nepodařilo, probuditi nezřízenou sebelásku, plynoucí z pýchy, učiní pokus, oslniti Krista skvělostí slibů. Věděl, že takovému pokušení dovede odporovati málo kdo. Nepochybuje, že se mu zdaří. Proto činí také větší požadavek. Mžikem postavil Krista na temeno vysoké hory, snad té, na které byla jeskyně Páně — říká se jí hora ďáblova. Rozhled je z ní velikolepý, na straně k Jor-

dánu utěšený. Ďábel ozářil kraj pohádkovou skvělostí a krásou, rozšiřoval výhled dál a dál. Co dovedou moc, nádhera, bohatství, umění, zjevilo se v kouzelném oslnění. Ďábel sám dal si velebnost krále, vládnoucího světem. Pravil: Toto všecko tobě dám, jestliže padna budeš se mi klaněti. Pán Ježíš odpověděl: Odejdi, Satane, nebo psáno jest: Pánu Bohu svému budeš se klaněti a jemu jedine poctu božskou vzdávati. Teď zvěděl ďábel, kdo Kristus je, nebo jeho slovo jej zahnalo jako vichr plevu. Nádhera, moc, bohatství, skvělost před světem — ach, kdo nezná démonickou sílu pokušení, jež odtud přicházejí. Veliká část běd, jež nás stihají, pocházejí odtud, v malém skrze podvody, krádeže, bezcharakterní činy, ctižádostivé boje, ve velkém skrze kacířstva, výbojné války, revoluce. Co tu model, jimž se lidé klánějí. O, pohanské modlářství není ještě přemoženo. Modly utekly se z chrámů toliko do jiných místností, zvláště do lidských srdcí.

Když ďábel prchl přišli andělé a sloužili Kristu. Pokušení mění se v ples, jenž plní duši Páně nebeskou útěchou. Tak bývá po každém duchovním vítězství. Vítězné věnce, jež pocházejí z těchto zápasů, budou jednou skvělé.

Snad se tážete, má-li se vypravování evangelistů bráti jako skutečnost, anebo jako věc, jež se odehrála toliko v mysli Pána Ježíše. Odpovídám: V církvi bylo vypravování evangelistů bráno jako skutečná událost a tento výklad je v ní přijímán dosud, ačkoli moderní rozumářství nad tím krčí ramena. Že se chová odmítavě, netřeba se diviti, ono odmítá vše nadpřirozené. Proč přijímáme pokušení Páně jako skutečnost a nikoliv jako pouhý vnitřní zažitek? Důvody máme mnohé. Věříme v anděly dobré a zlé, rovněž v jejich vyšší moc. Evangelisté vypravují pokušení tak, že sluší mysliti na skutečnou událost. Pán Ježíš nemohl býti pokoušen v nitru jako my, nebo naše pokušitelnost je nedokonalost, které Syn Boží nemohl míti. Pokušení je významné jak pro Krista tak pro nás, ano je nezbytnou součástkou vykupitelského díla Páně. Potříti moc ďáblovu, do níž lidstvo upadlo, byl úkol Pána Ježíše i bylo třeba, aby ukázal, že tu moc má. Náš život je, chceme-li žíti podle vůle Boží, naplněn pokušeními, i bylo třeba ukázati nám, že modlitbou, postem, sebezapíráním lze se připraviti k vítěznému boji proti nim a že v Kristu máme bezpečného pomocníka. To jsou některé důvody, proč přijímáme pokušení za skutečnou událost. Didon rozvádí myšlenku, že Pán Ježíš vykupoval nás utrpením a že pokušení jsouc pro něho bolestná zkouška, patří k němu.

Apoštolové by byli nepochopili pokušení, kdyby bylo jen vnitřním bolestným zažitkem, nebo Mesiáš trpící byl pro ně názor nemožný a nepřijatelný. Že bylo pro Pána Ježíše pokušení bolestné, sluší připustiti, nebo ukazovalo jeho duchu démonickou moc zla, na světě vládnoucího a tisíce lidí do hříchů strhujícího.

* * *

Uvedl jsem křest, půst a pokušení Páně. Jsou poučné a utěšené. Jsou pro náš život jako stvořeny. Važme si křtu. Bez něho není spasení. Nedejž Bůh, aby mezi námi vzniklo pokolení nekřtěných a vrátilo se v novém tvaru staré pohanství. Važme si modlitby, občasného ústraní, postu a sebezapírání. Jsou nezbytnou školou křesťanské dokonalosti. Odkud tolik nepořádku, povrchnosti, nepoctivosti, nekázně, sobectví, nezřízených vášní? Uvedené prostředky zdokonalování jsou zanedbávány. Nemyslete, že se poměry samy napraví anebo že je lze odstraniti zákonem? Jest jediná cesta nápravy, napraviti sebe. K tomu nic nepomůže leč slovo Boží, modlitba, sebezapírání. Važme si příkladu Pána Ježíše, jež nám svým pokušením dal. Pokušení se nikdo nevyhne. Odporujme mu jako on. On bude s námi. Každé vítězství naplní naši duši silou, radostí, útěchou, nemluvíc o tom, že je vždy krokem k dokonalosti. Dobojujeme šťastně pozemský boj a také k nám přijdou andělé, aby nás doprovodili tam, kde už není boje, nýbrž blažený klid v Bohu.

XXXVII. Začátek veřejné činnosti Páně.

Mezi tím, co Pán Ježíš meškal na poušti, kázal sv. Jan dále. V té době poslala k němu velerada poselstvo. Vzbudilo ovšem pozornost. Považte: vyšetřující komise velerady přichází k jordánskému kazateli. Způsobila nepochybně sběh lidu neobyčejný.

V té době ukončil Pán Ježíš svůj pobyt na poušti a vrátil se k Jordánu. Podle sv. evangelia přibyl k řece druhého dne po události s poselstvem. Když ho sv. Jan spatřil, vyřkl památná a významná slova: Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa. To jest ten, o němž jsem pravil: Po mně přijde muž, jenž přede mnou jest, neboť byl prve než já. A já jsem ho neznal, ale aby uveden byl v známost lidu israelskému, proto jsem já křtil vodou (Jan 1, 29 n). Evangelista pokračuje, uváděje další slova Janova: Viděl jsem Ducha jako holubici sestupovati s nebe, a zůstal na něm. A já jsem ho neznal, ale ten, jenž

mne poslal křtíti vodou, mi řekl: Nad kým uvidíš Ducha sestupovati a na něm zůstávati, ten jest to, jenž křtí Duchem svatým. A já viděl a vydal svědectví, že tento jest Syn Boží (Jan 1, 32 n).

Spasitel se u sv. Jana nezdržel. Patrně přišel jen, aby mu dal na jevo, že se vrátil z pouště a nastoupí svůj úřad. Poněvadž nekázal a ani jiných projevů o sobě neučinil, choval se lid zdrženlivě čekaje, co bude. Pozoroval zajisté s podivem mladého muže, dotazoval se na něj, hovořil o něm. Spasitel asi nic jiného zatím nechtěl. Oč mu šlo, bylo, aby získal učedníky. Sv. Jan jich měl hojně, ale žádný nešel za Kristem; buď nebyli právě přítomni anebo se nechtěli od svého dosavadního mistra odloučiti. I přišel Pán Ježíš druhého dne opět k Jordánu. S Janem byli dva učedníci. Když ho prorok spatřil, pravil: Ejhle Beránek Boží. Učedníci se vydali za Kristem a zůstali u něho. V té době získal Pán Ježíš ještě jiné učedníky. Připraviti Spasiteli učedníky náleželo zajisté také k úkolům sv. Jana. To se stalo. Pak se vrátil Pán Ježíš do Galileje. Šel rychle, takže třetího dne byl již v Káni. Tam se konala u příbuzných P. Marie svatba a matka Páně byla na ní. Pán Ježíš zavítal na svatbu a projevil se prvním divem. Přišel se svými učedníky a byl uctivě vítán.

To jsou události, jež připravovaly veřejné vystoupení Páně. Uvedl jsem je úhrnem, jak jdou za sebou. Nyní se při nich poněkud pozdržíme. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

1. Všimněme si slov sv. Jana. Jsou svrchovaně významná. Nejvýznamnější je věta: Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa. Označuje osobu, dílo a vlastnosti Pána Ježíše tak, že lépe je vysloviti nelze. Při přijímání, když se věřící spojují se svým Spasitelem jako se zdrojem věčného života, říká je kněz drže sv. hostii v rukou. Pro tuto svatou chvíli nezná církev slov lepších. A není jich. Zvěstují: Pohleďte na svého Spasitele v eucharistii přítomného. Jako obětní beránek položil život za vaše vykoupení a nyní přichází, aby vám osvojil ovoce jeho.

Fariseové učili, že není jiného vykoupení kromě toho, jež dává zákon. Vykupitele, jehož očekávali, pojímali jinak. Překroutili dávná proroctví. Isaiáš hlásal zřejmě, že Kristus bude potřen pro hříchy světa, že tedy vykoupí svět utrpením. Přirovnává jej k beránku, jenž je veden k zabití (Is. 53, 4 n). Líčení je tak určité a podrobné, že se nám zdá, jakoby prorok

staletí napřed viděl utrpení a smrt Mesiášovu očima. Fariseové potlačili tuto pravdu. Tak se vžili v Mesiáše velebného, mocného, vítězného, že slovům Isaiášovým už vůbec nerozuměli. Blud přešel také k lidu. Sv. Jan navazuje na proroctví a udává pravý význam vykoupení. Přísný kající život zbystřil jeho ducha, aby poznal pravdu, očistil jeho srdce, aby se nedalo svůdným kouzlem farisejského Mesiáše svésti. Hle, co dává ústraní od světa a vážné hledání pravdy. Po prvé po dlouhé době slyší národ slova dávného proroka v nezfalšovaném smysle, neboť věta Janova nemohla mu jich nepřipomenouti, a zároveň vidí toho, na nějž je jordánský prorok obrací. To byla překvapující novina. Snadno si domyslíme, že lid více vzrušila nežli osoba Páně sama a že mohl Pán Ježíš klidně odejíti. Byl to blesk z čista jasna, otvírající náhle výhled do jiných světů. Tři léta bude Pán Ježíš pracovat, aby přesvědčil lid o vykoupení z hříchu bolestnou smrtí, ale nebude pochopen leč až po zmrtvýchvstání. Ani apoštolové neporozumějí dříve. Taková je moc zakořenělého bludu, zvláště lichotí-li lidské pýše.

Tak jest Pán Ježíš na počátku veřejného vystoupení označen tím, čím byl. Vykladači sv. Písma praví, že beránkem jsou také naznačeny některé vlastnosti Mesiášovy, na př. nevinnost, prostota, trpělivost, tichost.

Neméně významná jsou ostatní slova Janova. Praví v nich, že Pán Ježíš je ten muž, o němž kázal. Označuje ho tedy výslovně jako Mesiáše, jemuž připravoval slovem a křtem cestu. Důležitější je, že zřejmě označuje jeho božství. Slovy „byl prve než já" připisuje mu věčnost. Sv. Jan byl starší nežli Kristus, i nemohou se jeho slova vztahovati na pozemský věk. Kristus byl dříve jako druhá božská osoba nevtělená. Že sv. Jan míní tuto věčnost, plyne také z toho, že jmenuje Pána Ježíše zřejmě Synem Božím. Nemá to ze sebe, nýbrž sv. Duch mu to vnukl. On mu také označil způsob, jak ho pozná: Ten jest to, na nějž sv. Duch sestoupí a nad nímž zůstane.

Shrnu-li význam slov sv. Jana, dostaneme toto svědectví: Pán Ježíš je Mesiáš, vykoupí lid z hříchu utrpením a smrtí, je věčný Syn Boží, prorok to vše ví z vnuknutí sv. Ducha. Ohlašuje nejdůležitější pravdy o Kristu, o jeho osobě a díle. Je to třetí svědectví Janovo o něm. Rozumáři, kteří vše nadpřirozené zavrhují, nemohou takového svědectví připustiti; poněvadž se nedá předělati, zavrhují celé evangelium sv. Jana. V této zaujatosti a úpornosti se podobají na vlas fariseům, jen

s rozdílem, že fariseové měli předsudky jiné. Zdá se, že i lidu bylo svědectví Janovo těžké a že přes veliký vliv jordánského proroka neproniklo. Je arci těžko, vzdáti se předsudků, jež přešly v tuk a krev, zvláště předsudků, jež lichotí národní pýše. Než bez vlivu slova Janova nezůstala. Nutila k přemýšlení. S podivem viděli mnozí, že souhlasí se slovy proroků. V lidu byli tací, kteří pravdu upřímně hledali, kdo však Boha upřímně hledá, tomu se dává Bůh nalézti. Takovými muži byli učedníci Janovi. I vidíme, že se někteří přidávají ke Kristu.

2. Jsme u druhé události. Tenkráte nešel nikdo z učedníků Janových za Pánem Ježíšem, buď že slovo prorokovo přišlo neočekávaně, buď že nebyli přítomni. Stalo se tak druhého dne. Spasitel přišel opět k Jordánu. U sv. Jana se nezastavil, nýbrž šel nedaleko mimo. Jan opakoval slova: Ejhle, Beránek Boží a naznačil, koho se týkají. Jeden z dvou učedníků, kteří stáli s Janem a slyšeli svědectví, byl Ondřej. Druhý není jmenován. Byl jím patrně sám evangelista Jan. Byli-li včera přítomni, přemýšleli o svědectví sv. Jana. Když je prorok dnes opakoval, šli za Ježíšem. Nešli k němu a neoslovili ho, jelikož si netroufali. Spasitel věděl, že ho následují. Zastavil se a obrátiv se k nim, pravil: Koho hledáte? Odpověděli otázkou: Rabbi, kde bydlíš? Rabbi, t. j. mistře, řekli. Snad měl Ježíš už odznak učitele zákona. Odpověděl jim: Pojďte a vizte. Šli s ním a zůstali ten den u něho. Byly asi čtyři hodiny odpoledne. Zůstali s ním tedy několik hodin, buď v přírodě anebo v bydlišti Páně. Co s nimi Spasitel mluvil? Evangelista o tom nepraví nic, ale hned z dalších událostí je patrno, že se jim prohlásil za Mesiáše, nebo se stali jeho učedníky a přivedli mu jiné. První učedníci Páně byli Ondřej a Jan. Do smrti blahoslavili zajisté požehnanou chvíli, vzpomínajíce na ni s hrdostí a díkem Bohu. Věděli, že je to milost, kterou od něho obdrželi. Mnoho, mnoho let uplyne, nežli Jan napíše své evangelium, ale vypíše událost tak prostě a názorně, jakoby se právě stala, důkaz to, že nejmenovaný společník Ondřejův byl on: Takové bývají chvíle vyvolení. Blaze tomu, kdo poznává hlas Boží a slyší jej.

Ondřej byl galilejský rybář od jezera Genesaretského. Jeho srdce překypovalo nadšením. Komu má je otevříti? Vzpomene na bratra Šimona. Ví, že je také na Jordáně. Jde k němu a volá: Nalezli jsme Mesiáše, a vede ho ke Kristu. Pán Ježíš pohlédl na něj a řekl: Ty jsi Šimon, syn Janův, ty budeš slouti Kefas. Slovo Kefas znamená skála, řecky Petr. Po prvé stál Petr před Pánem, po prvé upřel Ježíš na něho oko. O, okamžik

světodějný. Změna jména ukazuje, že hned tehdy pojal Kristus myšlenku: ty budeš hlavou mé církve. Osvědčí-li se? Ano. Opustí svým časem rodinu a stane se hlavou jiné rodiny, jeho nástupci ho budou v hlavenství církve následovati. Hodil se pro úřad mu svěřený. Byl dospělý muž, silný a otužilý, ohnivý a podnikavý. Osoba Kristova ho mocně dojala, takže se rozhodl, státi se jeho učedníkem. Rybaření ještě nezanechal, aniž Pána Ježíše stále provázel. Spasitel toho ještě nežádal. Úplně se oddá po zázračném rybolovu.

Tak měl Pán Ježíš tři učedníky. Druhého dne, když se hotovil k návratu do Galileje, potkal Filipa, který byl jako Ondřej a Šimon z Bethsaidy. Ježíš řekl k němu: Pojď za mnou! Filip šel. Snad neměl odvahy, aby se sám hlásil, jsa povahy zdrželivé a nesmělé, ale Pán Ježíš četl v jeho duši. Že se k Pánu přidal s vírou v srdci, svědčí způsob, jak hleděl získat Nathanaele. Nathanael byl z Kany v Galilei. Buď o Kristus ještě neslyšel, anebo byl povahy méně přístupné, kritické. Na nadšená slova Filipova: Nalezli jsme toho, o němž psal Mojžíš v zákoně a proroci, jest to Ježíš, syn Josefa z Nazareta, odpověděl nedůvěřivě, ano trochu pohrdlivě: Může-li z Nazareta být něco dobrého? Filip řekl: Pojď a viz. Nathanael šel. Slovo Nathanaelovo o Nazaretě bylo příslovečné. Mělo asi platnost pro Galilei vůbec. Galilea byla promíšena pohanským obyvatelstvem. Proto na ni pohlíželi Židé z Judska s opovržením jako na zemi méně pravověrnou. Podle nich, zvláště podle fariseů, byl by prorok z Galileje nemožností. Na Nazaretě lpěl snad tento předsudek zvlášť. Nathanael nicméně vyzvání Filipova poslechl. Pán Ježíš viděl mu do srdce. Proto pravil k němu: Aj, pravý Israelita, v němž není lsti. Na otázku, odkud ho zná, dodal: Prve nežli tě Filip zavolal, když jsi byl pod fíkem, viděl jsem tebe. Prvním slovem naznačil asi toto: Ty máš předsudek o Galileanech, zvláště o Nazaretanech? Jsou mezi nimi praví, čistí, upřímní a poctiví potomci národa, ty jsi jeden z nich. Chválou tou napravil jeho předsudek a ukázal, že čte v jeho duši, v duši muže, jejž vidí po prvé a jenž se dosud nijak neprojevil. Druhé slovo Páně mělo jej poraziti ještě více. Spasitel mu připomíná událost pod fíkem. Byla to patrně věc vážná a jiným neznámá. Nathanael žasne. Mocné pohnutí zachvacuje jeho nitro: Volá: Mistře, ty jsi Syn Boží, ty jsi král israelský! Vyznání, že Pán Ježíš je Mesiáš, onen slíbený a očekávaný Mesiáš, sluší bráti do slova. Je zatím jen projevem náhlého nadšení. Potrvá ještě dlouho, nežli se stane pevnou vírou. Pán

Ježíš je přijal a odměnil. Pravil: Protože jsem řekl: Viděl jsem tě pod fíkem, věříš; větší věci uvidíš nad tyto a dodal k němu a ostatním: Amen, amen pravím vám: Uvidíte nebe otevřené a anděly Boží vystupovati a sestupovati na Syna člověka. Slova Páně připomínají sen Jakobův (Mojž. 28, 12). Pán Ježíš tím potvrzuje, že je Mesiáš, neboť Jakob, praotec vyvoleného národa, byl předobrazem toho, jenž bude otcem nového pokolení Mnohokráte sloužili andělé Pánu Ježíši. Otevřené nebe a mistra vznášejícího se do něho uvidí při nanebevstoupení Páně.

To byli první učedníci Páně, na Jordáně získaní. Sv. Jan Kř. vykonal hlavní úkol: připravil lid na příchod Mesiášův, označil Ježíše Nazaretského jako Vykupitele, přivedl mu první učedníky. Působil ještě dále, ale ustupoval víc a více do pozadí. Pozornost lidu se obracela na Krista. Lid čekal, co bude. Očekával nějaký skvělý čin, souhlasný s jeho představami o Mesiáši. Když Pán Ježíš spěchal do Galileje, předcházela a provázela ho napiatá naděje mnohých.

3. Jsme u třetí události, kterou se veřejný život Páně začíná, u proměnění vody ve víno v Kani Galilejské.

Zdá se, že Spasitel nešel do Nazareta, ačkoliv tam měl blíže, ale že jej minul a odešel hned do Kany, ležící na tři hodiny na severovýchod od Nazareta. P. Maria se tam nejspíše uchýlila k příbuzným a byla pozvána na svatbu. Proto byl snad na ni pozván také Pán Ježíš. Přišel se svými učedníky. Svatby konaly se hlučně a nákladně. Trvaly několik dní. Ženy seděly od mužů odděleně, ale přicházely mezi ně posluhovati hostům. Příchod nových hostí nebo jiná příčina, nám neznámá, způsobila, že došlo víno. P. Maria to zpozorovala a přistoupila k synovi řkouc: Nemají vína. (Jan 2, 3). Proč právě ona projevuje péči a proč se obrací na syna? Na první otázku je odpověď snadná. K péči ji pohnulo její dobré srdce. Ale proč se obrací na syna? Což může pomoci, když se právě vrátil z dlouhé cesty? Kde by vzal víno? P. Maria ví, že může pomoci jiným, vyšším způsobem, a její slovo je prosbou, aby tak učinil. Další průběh události to potvrzuje. Pán Ježíš odpověděl: Co mně a tobě, ženo? Ještě nepřišla hodina má. Odpověď divná, podobná té, kterou slyšela, když nalezla ztraceného dvanáctiletého syna v chrámě mezi učiteli zákona. Maria tentokráte již pochopila Rozuměla, že k ní mluví Kristus ne jako její dítko, nýbrž jako vyslanec Boží, který čeká na pokyn s výše, aby vykonal

div, jímž se projeví. Proto P. Maria nepochybovala, že se tak stane a řekla sluhům, aby učinili všecko, co jim Ježíš přikáže.

Pán Ježíš vyšel ven, kde stálo šest velkých štoudví na vodu, a přikázal, aby je naplnili do vrchu. Když se to stalo, poručil, aby z nich nabrali a donesli správci svatby. Správce okusil a shledal, že jest to výborné víno. Myslil, že je ženich uschoval. Pravil k němu: Každý člověk dává nejprve dobré víno, a když se podnapili, tehdy špatnější; tys však zachoval dobré víno až dosavad. Ženich o takovém víně nevěděl, i nastalo dotazování a vyšetřování, odkud je. Evangelista končí vypravování slovy: Tím učinil Ježíš počátek divů v Kani galilejské a zjevil slávu svou, i uvěřili v něho učedníci jeho (Jan 2, 4). Vypravování jeho je dramatické, takže čtenář takořka vidí, jak se vše děje. Odkud tato podrobnost a názornost? Byl očitým svědkem. Jen očitý svědek může takto psáti.

Význam divu je mnohonásobný.

Je to div krásný. Všecko se děje prostě, takořka přirozeně! Takové jsou všecky divy Páně. Nic v nich není okázalého, dryáčnického, na podiv vypočítaného, nýbrž přimykají se vždy přirozeně k okolnostem, jsou skromné, prosté, mají ušlechtilý účel, dějí se hravě a lehce, jakoby šlo o věc nepatrnou.

To je div prostý neboli absolutní, t. j. je to div, jakého žádná stvořená síla učiniti nemůže. Prostý neboli absolutní div převyšuje tak pořádek od Boha v přírodě ustanovený, že jej může vykonati jen on, buď sám anebo skrze jiného jako skrze svůj nástroj Příroda vytváří podle zákonů, které Bůh do ní vložil, hrozny na vinném keři a člověk z nich lisuje víno, ale tento děj je vázán na určité, nevyhnutelné podmínky. Náhlou proměnu vody ve víno může způsobiti jen tvůrce a pán přírody.

Je to div jasně doložený. Nic se neděje při něm skrytě. Sluhové plní štoudve vodou v místnosti, kam hosté chodili, aby si myli ruce. Sluhové nabírají a nosí správci, správce uvědomuje ženicha, nastane vyptávání a vyšetřování. Také učedníci se dovídají o divu svého mistra teprve tímto šetřením.

Je to první div Páně a stal se na svatbě. Div je tím, že je první, zvlášť důležitý. Všimněte si též, že je obrazem jiného, ještě většího proměnění. Hle, první božský čin Páně ukazuje na eucharistii. Že se stal na svatbě, má význam přirozený a mystický, přirozený v tom, že oslavil manželství, mystický, že svatba je obraz nadpřirozeného spojení Krista s církví (Ef. 5, 32). Často bude Pán Ježíš potom mluviti o svatební hostině, aby zobrazil spojení věřících s ním, na zemi v církvi, na nebi

v slávě věčné. V Kani vystupuje po prvé jako tvůrce království Božího na zemi a na nebi, proto oslavuje manželství. Paprsek z této oslavy padá také na rodinu, v níž po třicet let žil a jež byla vpravdě královstvím Božím. Sv. Otcové často o tom píší.

Je to div, při němž P. Maria měla činnou účast. Po prvé vystupuje Kristus jako Mesiáš, rozdává milosti — a blahosl. Panna je při tom. Je tu dojemně naznačen její prostřednicí úkol. Dala světu Krista, původce milosti, a zůstává prostřednicí milosti na věky. Tak je div také oslavou P. Marie.

Je to div, jenž zjevuje velkodušnost a dobrotivost Srdce Páně. Jaký nadbytek vína měli náhle svatebčané! Celou vesnici mohli podělit. Takové jsou všecky divy Páně. Kdybychom neznali o Kristu leč jeho divy, mohli bychom si učiniti představu o jeho osobě. Vymíliti z evangelií divy, jak činí rozumáři, znamenalo by vymítiti z nich Krista samého. Nauka, osoba a divy Páně tvoří nerozlučný celek. Víno a přebytek vína mají též smysl duchovní. Víno jest obrazem milosti, sv. Ducha, nadpřirozených darů. Nadbytek vína ukazuje na bohatství duchovních darů, jež nám Kristus zjednal.

Je to div, kterým se Pán Ježíš projevil. To je jeho hlavní význam. Učedníci uvěřili v něho. O to božskému mistru šlo a toho dosáhl. Nebyla to ještě plná víra, ale Pánu Ježíši zatím stačilo, že uvěřili v něho jako v muže Božího, proroka, Mesiáše. I to je div, div duchovní, jenž se stal v jejích srdcích. Byl to div milosti. Na druhém místě se týkal též ostatních účastníků.

Tak zjevil Kristus slávu svou. Zjevuje ji dosud. Vždy se věřící vzdělávali na prvním divu Páně a budou se jím vzdělávati, dokud nepomine smysl pro pravdu, dobro a krásu.

* * *

Poslední příprava k veřejné činnosti Pána Ježíše záležela tedy v setkání jeho se sv. Janem Kř. na Jordáně, ve vyvolení prvních učedníků a v prvním divu. Zázrakem v Kani už se začala. Je krátce před velikonocemi. V Jerusalemě se sejdou tisícové národa. Tam Pán Ježíš půjde a rozvine veřejnou činnost. Zatím vyčká v Kafarnaum, kam přišla také P. Maria. Pobyt ten trval jen několik dní.

Jaká příprava od narození do tohoto dne! Spasitel bral svůj úkol věru vážně. Bože věčný, dej nám milost, abychom s podobnou vážností pojímali úkoly života, zvláště dílo své spásy. Pak

budou dokonale podle vůle Boží a dovedou nás k blahu časnému a věčnému.

XXXVIII. První zázrak.

První zárak Pána Ježíše je událost tak důležitá, že se k ní ještě jednou vrátíme a přidáme k tomu, co jsme řekli minule, ještě některé poznámky. Víme, že Pán Ježíš získal na Jordáně první učedníky. Nejprvnější byli Ondřej a Jan. Pobyli u Krista několik hodin, Kristus se jim projevil jako Mesiáš a oni uvěřili. Ondřej přivedl svého bratra Šimona. Řekl k němu: Nalezli jsme Mesiáše. Filipa povolal Pán Ježíš sám. Filip vyhledal Nathanaele a řekl k němu: Nalezli jsme toho, o němž psal Mojžíš a proroci. Nathanael pochyboval, ale když mu Pán Ježíš připomenul událost pod fíkem, zvolal: Mistře, ty jsi syn Boží, ty jsi král israelský. Tak měl Pán Ježíš pět učedníků. S nimi se zjevil na svatbě v Káni, kde učinil první svůj zázrak.

To jsem minule vypravoval podrobněji. Opakoval jsem to, abychom se na památnou událost rozpomenuli a mohli na ni navázati dnešní úvahu. Týká se učedníků a divu proměnění. Pán Ježíš račiž nám požehnati, aby nám byly k užitku.

* * *

1. Obraťme zřetel k učedníkům.

Ze slov, která pronesli o Kristu a k němu, mohli bychom souditi, že měli Krista za proroka, Mesiáše a Syna Božího tak, jak o něm potom kázali a jak my v něho věříme. To by byl soud přenáhlený. Osoba Krista Pána působila na ně jistě dojmem hlubokým a vzrušujícím, avšak to byl projev okamžitého nadšení, projev překypujícího podivu. Víme, že trvalo dlouho, nežli došlo k pevnému přesvědčení o tom, kdo Kristus jest. Víra, jíž v první chvíli projevují, byla ještě nejasná a neurčitá. Rozbeřme věc trochu.

O proroku mohli míti a měli asi pojmy jasné a určité, nebo měli o něm četné vzory, všem Israelitům známé. Každý Israelita slyšel a věděl o Mojžíšovi, Isaiášovi, Eliášovi a mnohých jiných prorocích. Všichni věděli, že Mojžíš ohlásil Mesiáše jako proroka (5 Mojž. 18, 18). Myslili si proroka jako muže od Boha povolaného a vyšší mocí obdařeného. Takový význam mají slova učedníků, řkoucích o Kristu, že je prorok. Jejich představa o Kristu jako Synu Božím byla z počátku nejasná a neurčitá.

Když tedy čteme, že učedníci, vidouce div proměnění vody ve víno, uvěřili v Krista, sluší mysliti, že uvěřili v Krista jako proroka, že se k této jasné představě družila nejasná představa o vyšší bytosti Kristově a chybná představa o Mesiáši. Tyto představy se poznenáhla vyjasňovaly a tříbily dlouho, nežli byly zcela jasné a správné. Nejhůře se loučili s představou o Mesiáši jako o skvělém králi a největší obtíže jim působila představa Mesiáše, jenž má trpěti a umříti. Teprve zmrtvýchvstání Páně, vlastně teprve poučování o zmrtvýchvstání do nanebevzetí a seslání sv. Ducha dalo jim dokonalou správnost, jasnost, určitost a pevnost.

Vidíme, že učedníci nedospěli k víře sami ze sebe, nýbrž že Bůh jim pomáhal. Pomáhal jim zevně, na př. skrze slova sv. Jana, jimiž Krista pozdravil, skrze osobnost a projev Pána Ježíše, skrze divy, u Nathanaela skrze div vševědoucnosti, u všech pěti skrze div proměnění. Ale to by nestačilo. Jiní vše to zakusili a nevěřili. Bylo třeba pomoci uvnitř, totiž osvícení a povzbuzení. Obojí pomoc, zevní a vnitřní, zove se pomocná milost; ale vlastní nadpřirozená milost je pomoc vnitřní, osvícení a povzbuzení. Než ani zevní popud ani vnitřní milost nestačí. Je třeba ještě něčeho jiného. Je třeba, aby člověk milost přijal. Zamítne-li ji, k víře nedospěje. Učedníci ji přijali. Zevní popud vzbudil jejich pozornost, přistoupila vnitřní milost, oni ji přijali. Tak se stalo, co dí evangelium, že uvěřili v Krista. Bez popudu a milosti by se to nebylo stalo. Vidíme tedy, že víra je dílo Boží. Katolická nauka učí, že první milost je vždy darem dána. Ovšem je nezbytné, aby člověk milost přijal a s ní působil.

Obrátíme-li věc na naše poměry, třeba učiniti rozdíl mezi nevěřícími a věřícími. Pohan, nevěrec, bludař dospívá k víře v Krista touž cestou jako učedníci. Nějaký zevní popud jej upozorní na Krista, dnes hlavně na jeho církev. Už to je milost, ale zevní. Jestliže si ho nevšimne anebo jej přímo zamítne, zůstane v svém stavu, t. j. pohanem, nevěrcem, bludařem. Všimne-li si ho, vezme-li jej vážně, přidá Bůh pomoc vnitřní, nadpřirozenou pomoc, osvícení a povzbuzení. Nezamítne-li této pomocné milosti, nastupuje cestu, která vytrvá-li na ní, dovede ho k víře. Někdy to jde rychle; to se děje, když zevní popud je neobyčejný, když vnitřní milost je mocná, na př. pro modlitby zbožné duše, když povaha člověka je vážná a ušlechtilá. Někdy to trvá léta. To se děje, když člověk má různé předsudky, když má rozum pokažený špatnou filosofií, špatnou četbou,

převrácenou vědou, když srdce je lehkomyslné, povrchní, světu oddané. Jisté je, že Bůh chce spásu všech a že proto nikoho po čas života na zemi nenechává bez zevních popudů a vnitřních pomocných milostí. Proto jest věru politování hoden ten, kdo všecku tu snahu Boží zmaří.

U nás katolíků je jinak. My přijímáme základ víry, totiž božskou ctnost víry jako činnou vlohu při křtu. U nás netřeba, nežli ji rozvíjeti. To se má díti dvojím směrem: máme víře stále lépe rozuměti a máme se v ní životem z víry stále víc a více upevňovati. Kdo nechá božskou ctnost ladem, u toho se ovšem tato vloha nerozvine. On jí může dokonce i pozbýti. Děje se to smrtelným hříchem nevěry. Všimněte si, že dím smrtelným hříchem nevěry. Jinými smrtelnými hříchy ztrácí se posvěcující milost, ale nikoliv ctnost božské víry. Takový nevěrec je politování hodnější nežli pohan nebo bludař v kacířství zrozený, nebo měl nezbytnou podmínku spásy a sám ji promrhal. Může jí ovšem zase nabýti, ale cesta zpět bývá obtížná, zvláště u toho, kdo zevně odpadl k nevěře nebo k nějaké sektě.

Víra se rozvíjí životem z víry. Kdo žije z víry, roste v ní, nebo jí stále lépe rozumí. Jeho víra je osvícená, je bez bludů, je bez pověr, stále se rozšiřuje a prohlubuje. Příležitosti, poučiti se, má dost. Máme katechismus, knihu nesmírně vzácnou, máme biblické dějepisy, krásný překlad Písma s dokonalým výkladem, máme úplnou obsáhlou věrouku, různé obrany, poučení o obřadech, hojné spisy duchovní, máme dobré kazatele, kteří vážně vykládají celou zjevenou nauku Boží. Kdo žije z víry, stále více se v ní upevňuje. Poznání víry samo vede k tomu, aby člověk podle ní také žil, t. j. své myšlení, cítění a jednání řídil zásadami, jež jsou z Boha a k Bohu vedou.

Obojí vzrůst ve víře, poznání a upevnění, je potřebný. Prvního je třeba, abychom se nedali zviklati námitkami, jež činí nepravá věda, ani bludnými naukami, jež hlásají sekty. Druhý je důležitý pro křesťanský život. O dobrý mistře a Spasiteli náš, tys vychovával a utvrzoval své učedníky ve víře s dojemnou vytrvalostí a pečlivostí, měj podobnou péči také o nás. Osvěcuj a poučuj nás, abychom dobře věřili, povzbuzuj a veď nás, abychom dobře z víry žili.

2. Pozorovali jsme učedníky, obraťme nyní pozornost k divu proměnění. Jak se stal, víme již. Také na některý jeho význam jsem poukázal. Slova a skutky Páně jsou nevyčerpatelné. Hledejme a nalezneme nové rysy v nich.

Div proměnění je významný, že předobrazuje jiné proměnění, ono, jež Spasitel slíbil v Kafarnaum po nasycení lidu a jež vykonal při poslední večeři. Oba divy souvisejí. První div, proměnění, předobrazuje proměnění chleba a vína v tělo a krev Páně, druhý, dvojí rozmnožení chleba, naznačuje mnohonásobné proměnění na všech oltářích. Proměnění a obé rozmnožení se stalo vůlí Páně a neviditelně, jen výsledek byl viditelný. Svátostné proměnění se děje slovy, které Pán Ježíš určil, skrze kněze, obdařeného kněžským svěcením, neviditelně. Při něm ani účinek není očím zřejmý, ale ukazuje se viditelně tím, že lidé, kteří hodně přijímají, docházejí veliké svátosti.

Hle, první veřejný čin, kterým Pán začal své poslání, je div, jenž připravoval apoštoly na poslední jeho čin, na ustanovení Nejsv. svátosti. Zde družná chvíle svatebního veselí, tam posvátná chvíle rodiny Boží, apoštolů s Kristem. Vzpomenete-li při tom na zaslíbení eucharistie a dvojí nasycení, bezděky vyznáte, že myšlenka na Nejsv. svátost provázela Pána Ježíše po celý veřejný život a že mu šlo o to, aby veliké tajemství bylo náležitě připraveno. Právem zajisté, nebo jde o střed křesťanské bohoslužby a o hlavní prostředek našeho posvěcení. Jest tedy proměnění vína v Kaně zázrak velevýznamný. Co praví nám? Abychom ve velebnou svátost oltářní pevně věřili, nade vše si jí vážili, na mši sv. rádi chodili, svátostného Krista zbožně přijímali. I pro nás jej Spasitel učinil, nebo kolem Nejsv. svátosti točí se hlavně náš duchovní život.

Pán Ježíš učinil svůj první div na svatbě. V životě božského mistra není nic nahodilé, bezvýznamné, nýbrž všecko, každé slovo, každý posunek, každá okolnost zasluhuje uvážení. Proto i to, že Pán Ježíš vykonal div na svatbě, má nějaký význam.

Sv. Otcové, vykládajíce toto evangelium, míní, že Pán Ježíš účastí na svatbě a divem, kterým ji proslavil, vydal čest rodině, v které po třicet let žil. Je to krásná myšlenka, která se dobře shoduje s dobrotivým a vděčným Srdcem Páně. Můžeme ji vložiti do úst Páně asi těmito slovy: Byli jste v nesnázi, nemajíce dost vína, bez něhož není svatba možná. Dal jsem vám výborné víno, jež vaše srdce naplnilo radostí a veselím. Víno je obraz lásky. Požíval jsem třicet let čisté a blažené lásky v rodinném kruhu. Proto jsem přišel sem a učinil vám dar vína. Uctívám tím památku sv. Josefa, svého pěstouna, a projevuji dík drahé matičce své. Nechť vaše manželství je také svaté a šťastné.

Jiní svatí Otcové pronášejí myšlenku, že Pán Ježíš účastí na svatbě a divem proměnění posvětil manželství vůbec, že předem

naznačil jeho význam v křesťanství, totiž že zrušením mnohoženství a rozluky obnoví manželství v původní čistotě, jak bylo v ráji ustanoveno, dále že je povýší na svátost a učiní základem nové společnosti, nové vzdělanosti, nové mravní dokonalosti, hlavní školou ctností. To vše lze zajisté přijmouti. Méně se zamlouvá mínění těch, kteří myslí, že tehdy povýšil manželství na svátost. Povýšení manželství na svátost stalo se v době, když byl pokoušen od Židů otázkou, je-li dovolena rozluka jen pro zpronevěru anebo také z jiných důvodů. Tenkráte totiž poukázal na manželství, jak je ustanovil Bůh v ráji, a dodal památné slovo: Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj. Bližší poučení dal apoštolům potom v soukromí anebo až po zmrtvýchvstání. Ale svrchovaně významné jest, že na svatbu šel a právě sňatek si zvolil k prvnímu divu. Jest to pocta neobyčejná. Nechť katoličtí snoubencové nezapomínají, že Kristus má býti přítomen při jejich sňatku a jim žehnati. To se děje, konají-li jej hodně podle toho, jak jsou od církve vedeni.

Ještě jedna myšlenka se namanuje. Poněvadž proměnění vody ve víno ukazuje na eucharistii a poněvadž se stalo na svatbě, bezděky nás napadá, že Pán Ježíš chtěl poukázati na význam, který má Nejsv. svátost v křesťanské rodině. Rodina jest od Boha zřízený ústav na zákonné rozmnožování lidského pokolení a na pěstování ušlechtilých ctností. V rodině přicházíme na svět jako dítky Adamova pokolení, v rodině jsme živeni, vychováváni, k dobrému naváděni, z rodiny vycházíme do ži-života jako vyspělí členové společnosti. Ale my máme vésti také život nadpřirozený, jehož pramenem a středem jest Nejsv. svátost. Sv. Augustin praví o zjevu, že z boku Páně na kříži probodeném vyšla krev a voda, asi toto: voda je obraz křtu, krev obraz eucharistie, křtem se rodíme jako dítky Boží, eucharistie nás duchovně živí. Podobný význam má proměnění vody ve víno na svatbě v Kaně. Voda, kterou Pán Ježíš proměnil, je obraz křtu, víno obraz eucharistie. V rodině se rodíme pro tento svět, ale rodina má býti také školou pro věčný život. Proto musí býti v ní dvě věci ve zvláštní úctě: křest a eucharistie. Jednou se rodíme, proto jsme jednou křtěni. Výchova trvá léta a třeba o ni dbáti ustavičně. Tak se mají rodiče i dítky stále posvěcovati Nejsv. svátostí, vírou ve veliké tajemství, úctou k němu, horlivou návštěvou nejsv. oběti mše sv., zbožným sv. přijímáním. Tak vyhoví rodina svému úkolu přirozenému i nadpřirozenému.

Při svatbě v Kaně byla také P. Maria a měla na zázrak proměnění zvláštní vliv. To jest další významný rys dnešního divu. Po prvé vystupuje Pán Ježíš veřejně a ukazuje své božské poslání. Maria je při tom. Podobně bude při jeho smrti. P. Maria nemůže býti od Krista odloučena. Kdo ji vypouští z víry, kdo opomíjí nebo dokonce zavrhuje její úctu, nerozumí evangeliu a duch křesťanství jest mu cizí. Však Maria musí býti nejen tam, kde je Kristus, ona musí býti také všude tam, kde jde o nás. Zajisté byla při svatbě od počátku a pomáhala při přípravách na ni. Vidouc nesnáz chudých svatebčanů, utíká se k Synu, aby pomohl, a Syn její prosbu vyslyšel. Její účast naznačuje, že bude pečlivou pomocnicí křesťanů. Také se jí stala. Kolikráte v životě zakusili jsme její mateřskou ochranu a pomoc! Však důvěra naše v blahosl. Pannu nemá hranic. I přítomnost P. Marie na svatbě a její účinnou pomoc lze spojiti s Nejsv. svátostí. Kdo nám dal Krista, s nímž se v přijímání spojujeme? Panna Maria. Z ní vzal naše člověčenství. V eucharistii přijímáme Syna Božího vtěleného. Toto jest tělo mé, toto jest krev má, pravil Spasitel při poslední večeři. Poukázal zvlášť na své člověčenství, jež má z Marie Panny. A která jest hlavní činnost P. Marie, když se nás ujímá? Aby nás přivedla k Synu, nebo on nás vykoupil, on nás očišťuje a posvěcuje, on činí z nás dítky P. Marie, on živí nás k věčnému životu, on nám jej jednou dá. Když Matka Boží vidí, jak celá rodina, otec, matka, dítky přistupují k zdroji věčného života, jest její radost zvláště živá. Však je to milý, povznášející pohled. Ctitelé P. Marie bývají horliví navštěvovatelé stolu Páně.

* * *

Hle několik myšlenek k prvnímu divu Páně. U svatebčanů vzbudil zázrak nejen podiv, nýbrž i radost podle slov Písma: Víno obveseluje srdce člověka. Míněno je nejen víno z hroznů, nýbrž také, a to zvláště, víno jako obraz radosti duchovní. Jaký podiv a jakou radost vzbudilo proměnění chleba a vína při poslední večeři, usuzujeme z vypravování evangelistů. Nás jímá podiv též, ale více ještě radost. Ach, hodné sv. přijímání, zvláště když jsme k němu neměli delší dobu příležitost, toť nejčistší radost duchovní.

Dobrý Ježíši, milostivý Spasiteli náš, obveseluj srdce naše svou přítomností a ty, Matičko, bdi, aby každé přijímání bylo k naší spáse.

XXXIX. Vyčištění chrámu, Nikodem, působení v Judsku.

Dospěli jsme k veřejné činnosti Pána Ježíše. Proměnění vody ve víno v Káni galilejské byl poslední čin přípravy a zároveň první skutek veřejný. Podám v dalších úvahách obraz veřejného působení Páně jen v hlavních rysech, ale tak, aby nic podstatného nechybělo. Nyní předvedu činnost Páně do druhých velikonoc, t. j. činnost prvního roku.

Pán Ježíš odešel z Káni do Kafarnaum. Město leží na jezeře Genesaretském. Později se tam přesídlil z Nazareta. Tentokráte pobyl v městečku jen několik dní, nebo se chystal do Jerusalema na velikonoce, které se již blížily. V Kafarnaum měl Šimon dům, v němž s rodinou bydlel, ale rodem byl, jakož i ostatní první učedníci Páně, z nedaleké Bethsaidy.

Do Jerusalema musil Pán Ježíš jíti. Jerusalem byl střed náboženského života. Židé měli jediný chrám, jenž stál v Jerusalemě. Na svátky, zvláště velikonoční, přicházelo do města na tisíce poutníků z celé země i z osad. Proto nebylo vhodnějšího místa, v němž by Spasitel mohl své poslání projeviti. V Judsku připravoval mu sv. Jan půdu, tam podle proroctví Malachiášova měl se Mesiáš zjeviti (Mal. 3, 1). Odešel tedy Pán Ježíš po několika dnech pobytu v Kafarnaum do Jerusalema a vystoupil v chrámě jako učitel a divotvůrce. Město nemohlo pojmouti všech poutníků. Proto bydlili za městem a v okolních vesnicích. Poněvadž ani předměstí ani okolní vesnice jich nepojímaly, zřizovány pro ně stany. Galilejští poutníci měli místo směrem k hoře Olivetské. Pán Ježíš bydlil snad u Lazara v Bethanii a docházel odtud do chrámu; že se tak dělo později, víme jistě. Když z Bethanie přišel na horu Olivetskou, měl město před očima. Rozkládalo se na pateru vrchů, obklopeno bylo vysokými zdmi. Chrám a ostatní posvátné budovy tvořily čtverec jehož každá strana byla 150 loket dlouhá. Byly obehnány silnými hradbami. Měly podobu mohutné tvrze a vzezření nádherného paláce. Svatyně, ležící v severozápadním úhlu řečeného čtverce a mající tvar veliké kostky, byla celá z mramoru a obložena zlatými deskami. Vyčnívala se svým sloupořadím na 100 loket. Pohled na tyto budovy uváděl každého Israelitu v nadšení. Nechtěl umříti, dokud se aspoň jednou v životě nepomodlil na místě, kde bydlil Hospodin jeho Bůh. Nádherná svatyně, Herodem s nesmírným nákladem opravená a rozšířená, měla různé síně. Do některých směl každý, do některých jen

Israelité, některá byla jen pro muže, některá jen pro ženy, opět jiná byla určena pro kněze. Na konci stála svatyně a za ní svatyně svatých. Odděleny byly oponou. Od té doby, co archa úmluvy zmizela, byla svatyně svatých prázdná. Vše zářilo nádherou a vkusem.

Do tohoto posvátného místa vstupujeme s Kristem, hlavně do síně pohanů a do síně svatých. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

1. Jaký to pohled! Což nejsme v místě Božím? To není zpěv posvátných písni ani šumot modliteb, to jest šum, hluk a křik vášnivců. Vše, co slouží k umývání a k obětem, třeba kupovati tak zvanou svatou mincí. Proto kolem stolů peněžoměnců, kteří světské peníze vyměňují za svatou minci, je jako na burse. Kupci přivádějí do nádvoří stáda obětních zvířat, býků, jalovic, ovcí, zvláště beránků. V jiné části jsou prodavači holubů, hrdliček, vrabců se svými stolky, vedle nich krámky s olejem, kadidlem a solí. Co ošklivých projevů sobectví, zištnosti, mamonářství! Prodávati tyto věci poutníkům bylo nezbytno, neboť nemohli jich přinášeti s sebou, ale mělo se to díti a dříve také dělo venku. Zištnost nebojí se zneuctíti city nejposvátnější. Spasiteli bylo to vše známo, neb od svého dvanáctého roku býval tu rok co rok na všecky povinné svátky. Slyšel reptání lidu, protivilo se mu znesvěcování chrámu, pohoršovalo jej rušení bohoslužby. Litoval kněžstva, které proti fariseům a zákoníkům bylo bezmocné, ale mlčel, neboť nepřišla ještě hodina jeho. Snad projevil u představených žádost, aby neřest byla odstraněna, ale bez výsledků. Úpadek pravé zbožnosti byl příčinou, že se kněží neodvážili rozhodně vystoupiti. Mnozí mlčeli snad proto, že měl chrám z propůjčených míst zisk.

Teď vstoupil Ježíš do chrámu ne jako pouhý poutník, nýbrž jako vyslanec toho, jemuž chrám byl zasvěcen. Snad opět zakročil u představených, snad se obrátil k prodavačům a kupcům. Když to nepomohlo, udělal z provázků bič a vyhnal z chrámu nejprve dobytek, poté rozsypal peněžoměncům peníze a převrátil stoly, k těm pak, kteří prodávali holuby, řekl: Odneste to odtud a nečiňte z domu Otce mého dům kupecký (Jan 2, 15 n). Vzbuzuje-li podiv smělá velikost činu, žasneme nad jeho úspěchem. Na sta lidí, vášnivě zaujatých svým prospěchem, prchá před mladým mužem s bičíkem z provázků. Bezděky se tážeme: Jaká to velebnost zářila z tvé bytosti, Kriste, že se vážně dávají před tebou na útěk? Vykladači sv. Písma upozor-

ňují, jak si Pán Ježíš při vší rozhodnosti vedl mírně. Jedině lichvářům převrátil stolky, s ostatními zacházel mírně, zvláště s malými prodavači drobných zvířat, určených k obětem chudých.

Čin Páně byl čin prorocký. Tak jednávali proroci. Bez bázně před mocnými a lidem kárali neplechu nahoře i dole. K tomu si všimněte, že Pán Ježíš mluví o chrámu jako i domě Otce „svého". Jaký byl výsledek? Že vzbudil rozruch, rozumí se samo sebou. Já se táži, jak byl pojímán. Lid jistě jej schvaloval. Šlo o lid zbožný, jenž přišel do chrámu se modlit a obětovat. S radostným podivem pohlížel na smělého muže tázaje se, kdo to jest. Jméno, jež slyšel, nebylo mnohým neznámo, těm totiž, kteří viděli nebo věděli, co se stalo na Jordáně, a těm, kdož slyšeli o divu v Kaně. Zprávy o Pánu Ježíši rychle se šířily. I sluší přiznati, že vystoupení bylo vpravdě mocným projevem poslání Páně. Za to fariseové a kněžstvo se horšili. Místo, aby se těšili, že jiný učinil, co oni měli dávno učiniti, pojali skutek Páně jako zasáhnutí do jejich práv. Přišli a pravili k Pánu Ježíši: Které znamení ukazuješ nám, že ty věci činíš? Smysl je: Představeným nejsi, abys mohl poroučeti v chrámě. Kdo ti dal tedy právo k tomu? Jen Bůh mohl by ti je dáti. Ukaž divem, že je od něho máš. Představení chrámu mohli Pána Ježíše zatknouti. Neučinili tak. Nejspíše vnikla k nim zpráva, že lid pohlíží na něho jako na proroka. Řekli si: Požádáme od něho zázrak; tím bude před lidem zahanben, jelikož bude zřejmé, že si osoboval něco, k čemu nemá ani práva ani poslání. Předpokládali ovšem, že Kristus divotvorné moci nemá. Spasitel odpověděl: Zbořte chrám tento a ve třech dnech jej vzdělám. Vykladači míní, že při těchto slovech položil ruce na prsa, naznačuje, že se slova týkají jeho osoby a nikoliv chrámu skutečného. Když Pán Ježíš vstal z mrtvých, rozpomenul se sv. Jan, očitý svědek všeho, na posunek, neboť praví v svém evangeliu, že Pán Ježíš myslil chrám těla svého. Představení nerozuměli, neboť pravili s rozhořčením: Čtyřicet šest roků stavěn byl chrám tento, a ty jej zděláš ve třech dnech? Proč odpověděl Pán Ježíš tímto způsobem? Poněvadž věděl, že přicházejí k němu s předsudky a nevěrou v srdci a že by neuvěřili, i kdyby učinil div. Další události to potvrdily. Evangelia mluví o mnohých divech, jež potom Pán Ježíš učinil. Zda-li uvěřili? Nikoliv, nýbrž zatvrdili se ještě víc. Jiný důvod tajemných slov byl, že chtěl jimi jako proroctvím na počátku svého vystoupení naznačiti, jak vykoupí svět, aby až vstane třetího dne z mrtvých, bylo potvrzením jeho osoby. To se stalo.

Představení o slovech Páně dále nepřemýšleli a nechali Pána Ježíše v pokoji. Myslili, že je dostatečně pokořen. Ale nebyl. Mocné jeho slovo a ještě více divy, které konal, působily, že mnozí uvěřili v něho, ne-li jako Mesiáše, aspoň jako proroka. Spasitel se tím spokojil. Znal nestálost lidu, věděl též, že jeho víra jest ještě slabá, aby mohl plně odhaliti svou bytost. Mimo to víme, že národ pojímal Mesiáše bludně. Nepovolaný byl by se dal svésti přízní davu a hledal by jí využitkovati pro své záměry; Pán Ježíš to neučinil ani teď ani později, nýbrž jednal, jak úkol jeho mu kázal.

To bylo první vystoupení Pána Ježíše přede tváří lidu. Naznačil, kdo jest a jaký jest jeho účel. Boha zove svým Otcem, horlí pro jeho čest, vystupuje v chrámě jako ten, jenž má v něm svrchované právo, projevuje moc, před kterou bezděky ustupují lidské vášně. Mocné jeho řeči ohlašují jej jako proroka, divy, záležející hlavně v uzdravování nemocných, ukazují, že je od Boha pověřen. Slovy představeným naznačuje prorocky svou smrt, kterou vykoupení provede, i slavné zmrtvýchvstání, jež bude poslední pečetí jeho díla. Tušíme, že úkol je těžký, neboť lid má v otázce mesiánské pojmy bludné, ctižádostivé a zištné, jež zakalují jeho zrak a činí jej nestálým, vládnoucí třídy pak projevily nepřátelství, jež každým úspěchem poroste. Tak prvním vystoupením kreslí Spasitel celý veřejný svůj život. Ano ještě víc, nebo osud jeho bude také osudem jeho církve ve světě. Zajisté vystoupení významné.

2. Že Pán Ježíš vzbudil pozornost netoliko lidu, nýbrž i mužů vynikajících, toho důkazem jest událost s Nikodemem, jež se tehdy stala.

Nikodem byl farisej, náležející k veleradě, tedy muž vynikající a vlivný. Byl knězem. Úřadem jeho bylo, starati se o studnice, aby o svátcích, kdy se obětí a omývání množily, bylo dost vody. Žil ještě při obléhání Jerusalema Titem. Náležel k trojici nejzámožnějších rodin města. Při pronásledování křesťanů pobrali mu Židé ze msty všechen majetek. Bůh to připustil, aby jej připodobnil chudému Kristu a připravil mu hojnou odměnu nebeskou.

Nikodem pozoroval Krista a nabyl přesvědčení, že je mužem od Boha poslaným. Zároveň postřehl, že se Kristus vydává za víc. Umínil si tedy, že se ho zeptá. Vidíme, že Nikodem byl muž poctivý a věřící, jenž nezamítal předem vše, co nebylo z jeho strany. O Mesiáši měl arci názory farisejské školy. Přišel v noci. Snad chtěl s Kristem mluviti nerušeně a důvěrně, snad chtěl

zameziti, aby lid nemyslil, že jde o nové úřední vyšetřování, snad se rozpakoval, navázati jako vynikající farisej a člen velerady důvěrné styky s Kristem veřejně. Nechť je tomu jakkoliv, přišel a mluvil otevřeně a poctivě. To jej ctí. Také Spasitel mu řekl více, nežli komukoliv jinému. Mluvil utajeně, ale vyškolený učitel zákona mohl mu rozuměti. Mnohé ponechal jeho přemýšlení, aby sám dospěl k víře. Nechtěl náhlého vzplanutí, s jakým se setkával u prostého lidu, vzplanutí často mocného, ale nestálého, poněvadž citového, chtěl přesvědčení, k němuž nevěřící dospívá přemítáním. Bez milosti Boží nikdo nemůže dospěti k víře, proto mu pomáhal Spasitel také v duši. Jednání Páně s Nikodemem je mistrovské. Sv. Jan byl patrně rozhovoru přítomen, neboť nám o něm vypravuje. Rozhovor je pro nás nadmíru důležitý, neboť obsahuje zjevení několika základních pravd Kristových. Nikodem řekl: Mistře, víme, že jsi od Boha vyšel jako učitel; neboť nikdo nemůže činiti těch divů, které tu činíš, není-li Bůh s ním (Jan 3, 2 n). Ze slov jde, že Nikodem pozoroval Krista a uznával ho za proroka. Chce věděti víc. Pán Ježíš odpovídá: Amen, amen pravím tobě: Nenarodí-li se kdo znova, nemůže viděti království Božího. Slova svědčí, že Pán Ježíš věděl, proč Nikodem přišel. Proto vyšel mu vstříc. Židé myslili, že tělesný původ od Abrahama dává sám právo na království Boží. Pán Ježíš poučuje Nikodema, že je třeba jiného, duchovního narození. Nikodem nechápe. Spasitel dodává k svým slovům: Nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha svatého — nemůže vejíti do království Božího. Co se narodilo z těla, tělo jest, co z ducha, duch jest. A přirovnává sv. Ducha větru, jenž vane, kde chce. Tato slova Páně jsou již určitější. Označují potřebu křtu. Křest záležeti bude v zevním obmytí vodou a ve vnitřním posvěcení milostí, již sv. Duch dává. To jest znovuzrození. Zrození z Abrahama je jen podle těla. Zrození křtem je zrození z Ducha. Zrození z Ducha jest tajemství. Duchovní stránku tohoto znovuzrození naznačuje Spasitel tím, že přirovnává sv. Ducha větru, tajemnost znovuzrození tím, že nevíme odkud vítr je a kam vane. Podobné myšlenky o původu z Abrahama a o křtu Kristově hlásal sv. Jan na Jordaně. Mnozí vykladači vidí v slovech Páně též nauku o sv. Duchu. Nikodem nechápal, jak se znovuzrození může státi. Měl věděti, že se v době Mesiášově rozlejí dary sv. Ducha na lid a nový vyšší život povstane v něm, nebo proroci o tom mnoho psali: Ty jsi učitelem v lidu israelském a toho nevíš? pravil Ježíš. Výčitka Páně není mířena na Nikodema osobně, nýbrž

na nauku farisejské školy. Tato škola pojímala království Boží jako stav panství, bohatství, zdraví, veselí. Nikodem byl v ní vychován a měl proto její názory. Spasitel vidí, že ani jemu nelze odhaliti všecka tajemství Boží, ale nicméně zjevuje mu velmi mnoho. Obsah jeho poučení je asi tento: Praví, že co mluví, viděl. Viděl to, poněvadž sestoupil s nebe. Nikdo jiný to neučinil nežli Syn člověka. Proto zná nebeská tajemství. Na poušti povýšil Mojžíš hada, aby uštknutí nezahynuli; tak bude povýšen Syn člověka, aby nikdo, kdo v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný, neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, kdo v něho věří, nebude souzen, kdo neuvěří, jest již odsouzen. Světlo přišlo na svět a lidé milovali více tmu, poněvadž skutkové jejich byli zlí. Řekl tedy Pán Ježíš Nikodemovi dosti jasně, že je skutečný Syn Boží, s nebe sestouplý, že hlásá pravdy nadpřirozené, t. j. tajemství, ale že je viděl že vykoupí svět smrtí, že jediná cesta spásy je víra v něho, že on bude soudit. Nikodem měl představu o říši mesiánské jako o říši nádherné a stkvělé. Spasitel nepraví, že taková nebude; bude velkolepá na zemi a ještě více v nebi, ale bude duchovní, nadpřirozená. Nikodem byl dost vzdělaný a bystrý, aby chápal, že tato velikost je vyšší a větší nežli všecko vybájené velikášství fariseů. Nikodem měl věru o čem přemýšleti. A přemýšlel. Přemýšlel bez předsudků a zaujatosti, pozoruje pilně Krista. I nalezla milost cestu do jeho srdce. Pod křížem se s ním shledáme jako s učedníkem Páně.

My se povzbuďme jednáním Pána Krista. Pohleďte, jak Spasitel je přívětiv. Není předpojat, že Nikodem je farisej, ani jím nepohrdá, že přichází v noci, ani mu nevyčítá bludné názory o Mesiáši a jeho království. Vidí poctivé srdce, jež upřímně hledá pravdu, i přijímá ho vlídně. Chválí s jemným taktem jeho krok, odhaluje se mu s otevřeností jako posud nikomu. Jaký to svět pravd, do nichž mu ukázal výhled! Nikodem nemohl býti touto převahou Kristovou nedotčen. I my se díváme s posvátným podivem na Spasitele a jeho jednání. Mimo to vidíme, jak celé dílo vykoupení má před očima. Nejedná jako ten, jenž neví, co bude zítra a za rok, nýbrž jako ten, jenž to vše ví. Rozhovorem s Nikodemem podává určité svědectví o svém božství a podává je s předpovědí. Jak klamou sebe a jiné, kteří praví, že Kristus neměl vědomí Mesiáše a Syna Božího. Měl je a osvědčoval. Osvědčil je na Jordaně, v Káně, v chrámě. osvědčil je hlavně před Nikodemem. Je to ten Kristus, jak ho apoštolové pak hlásali a církev dosud v něho věří, ni-

koliv Kristus, jak jej přebásnil racionalismus. Utvrďme se ve víře v něho, jako se v ní utvrdil Nikodem. Co řekl, se vyplnilo a trvá nezměněno do dnešního dne. Je Syn Boží, víra v něho dává spásu, křest je znovuzrození, Duch sv. posvěcuje duše, Kristus bude nás soudit, jeho slovo zůstává na věky. Památná noc, skoro tak památná, jako ona, v které slavil před smrtí velikonočního beránka.

3. Z Jerusalema odešel Pán Ježíš na venek a působil po městečkách a dědinách judských. Učedníci ho provázeli. Pobyt ten trval několik měsíců, celé Judsko bylo naplněno jeho hlasem. Judsko bylo od počátku hlavním působištěm proroků, tam působil sv. Jan Kř. je tedy přirozeno, že po Jerusalemě, středisku náboženského života, zvolil judský venkov. Bohužel víme o působení Páně z této doby velmi málo. Ani sv. Jan nevypravuje mnoho. Z něho se dovídáme, že kázal, křtil a že učedníci Janovi si proto stěžovali u svého učitele.

Co kázal? Zajisté totéž co v Jerusalemě. Ohlašoval, že království Boží přišlo. Projevoval se jako prorok a připravoval lid, aby v něm uznal Mesiáše.

Kterak křtil? Že nekřtil sám, nýbrž skrze učedníky, uznává se všeobecně (Jan 4, 2). Dosvědčuje to stížnost učedníků Janových. Že to byl jiný křest nežli Janův, je jasno, neboť byl zajisté udělován na rozkaz a jméno jeho. Než byl-li to již svátostný křest, nelze s jistotou říci. Jisto jest však, že byl poukazem na svátost křtu, již Pán Ježíš zavede a její předobraz.

O stížnosti učedníků Janových jsem se zmínil dříve. Sv. Jan jí užil, aby dal svědectví o Kristu jako o vyslanci a Synu Božím, jenž přišel na svět, a upozornil své učedníky, kteří lpěli na něm oddaností nezřízenou, že neuzří života, kdo neuvěří v Krista.

Toto svědectví Janovo bylo vážným vyzváním učedníkům, aby nyní, kdy přišel, uvěřili v něho. Jest to jeho slovo na rozloučenou. Zakrátko Herodias se pomstí. Janu tím neublížila, nýbrž sobě. K smilstvu přidala se mstivost, sv. Jan k svatosti obdržel korunu mučednickou. Uvážíme-li vše, co Písmo o této události praví, zdá se, že fariseové donesli Herodovi kázání, v němž odsuzoval jeho pohoršení, a že mu ho sami vydali. Byl jim dávno nepříjemný. Sichem, kde se Jan zdržoval, není daleko od Perei, kde sídlil Herodes. Herodes si vážil Jana, ale jeho výtky se bál. Proto byl rád, že ho dostal do moci, ale jinak nemínil mu ublížiti, až mstivost Herodianina ho svedla ke krutému činu.

Pro Pána Ježíše utvářily se tím poměry v Judsku nepříznivé. Že byl straně farisejské nemilý, věděl. Svědectví sv. Jana a jeho uvěznění způsobilo, že se učedníci Páně množili a úcta u lidu rostla. Uvěznění Janovo bylo pro něho pokynem: při nejbližší vhodné příležitosti odstraní mne. Však jeho hodina ještě nepřišla. Proto opustil Judsko a vrátil se přes Samaří do Galileje. Tam vliv farisejské strany byl menší. Tak se vyplnilo: Do vlastního přišel a svoji ho nepřijali.

* * *

Zde se zastavme. Pozorovali jsme první vystoupení Pána Ježíše v Jerusalemě, vystoupení v chrámě, rozmluvu s Nikodemem, činnost na judském venkově. Vystoupení Páně bylo mocné, jak ukazuje vyčištění chrámu. Jeho kázání a divy svědčily, že je poslanec Boží. Bystrý pozorovatel mohl souditi, že je víc. Nikodem je toho svědkem. Lid byl vzrušen a hrnul se k novému proroku, ale bludný pojem o mesiášství kalil mu zrak. Strana farisejská stavěla se nepřátelsky. Uvěznění sv. Jana Kř. bylo předzvěstí toho, co se stane jemu. Ostatně naznačil svou smrt jasnými slovy. Tak první veřejné vystoupení jest nejen programem jeho činnosti, nýbrž i obrazem jeho osudu.

Pokloňme se s úctou a vděčností jeho práci. Zdělával roli tvrdou, ale neustal, nýbrž plnil úkol od Boha na něho vložený. Konal jej také pro nás. Kéž se mu daří u nás! Kéž u nás nalézá víru, jež otvírá cestu k spáse.

XL. Kristus na cestě z Judska do Galileje.

Úkol sv. Jana Kř., jejž Bůh na něho vložil, byl, připravovati na Krista. Když Pán Ježíš počal veřejně vystupovati, úkol sv. Jana přestával. Přestával v té míře, v které se Pán Ježíš projevoval. Když Spasitel vystoupil o svátcích velikonočních v Jerusalemě v chrámě, středisku náboženského života, možno říci, že úkol sv. Jana byl dokonán. Od počátku veřejného působení ustupoval do pozadí, zdržuje se na místech vzdálených. Kterak nyní ustoupí z veřejného života vůbec? Jest vhodné, aby Bůh největšímu z proroků připravil odchod slavný. To se stalo. Dal mu milost mučednické smrti. Když Kristus působil v Judsku po venkově, byl sv. Jan uvězněn.

Vězení Janovo leželo na vysokých skalách u Mrtvého moře. Sv. Jan užil vězení k modlitbě a jiným skutkům nábožnosti. Tak si obrátil utrpení v zásluhu. Zdá se, že vězení nebylo přísné.

Vidíme, že se sv. Jan mohl stýkati s učedníky svými. Odtud je vyslal ke Kristu, chtěje, aby ho uznali za Mesiáše a přidali se k němu. Sám Herodes se s ním stýkal a jeho řečí poslouchal. Zdá se, že král byl více nástrojem jiných, jimž sv. Jan byl nepříjemný.

Kdo byli tito zapřisáhlí nepřátelé jeho? Herodias byla ovšem mezi nimi, neboť se bála, aby se král nerozmyslil a jí nezanechal. Ale hlavní odpůrci byli, jak se zdá, fariseové. Sv. Jan uznával Krista za Mesiáše, dal mu několik veřejných svědectví, zmenšoval se, aby on rostl, káral je. Vše nasvědčuje, že měli v zatčení prsty.

Zatčení Janovo bylo proto Kristu pokynem, aby opustil Judsko a přeložil své působení do Galileje, kde vliv fariseů byl menší. Provoďme Pána Ježíše na jeho cestě, prosíce: Spasiteli, požehnej nám!

* * *

1. Zabýváme se veřejným působením Pána Ježíše od jeho vystoupení do druhých velikonoc. Uplynul asi rok od času, co sv. Jan Kř. vystoupil při Jordaně. Po krátkém působení v Galileji odešel Pán Ježíš na první velikonoce do Jerusalema a odtud na judský venkov, uče několik měsíců po dědinách a městečkách. Výsledek byl, zdá se, nepatrný. Tu slyší o zatčení Janově (Mat. 4, 12 n). Sv. Jan evangelista píše, že bylo fariseům doneseno: Kristus získává více učedníků nežli Jan Křtitel (Jan 4, 1 n). Také o tom se dověděl Kristus. Soudil zajisté: odstranili Jana, budou chtíti odstraniti mne. I vyhnul se jim, odebrav se do Galileje. Přišel do vlastního, a jeho ho nepřijali (Jan 1, 11), lze říci se sv. Janem. Odpudili od sebe toho, jenž jim přinášel spásu. Předpojatost, pýcha, závist přinášely osudné plody.

Cesta z Judska do Galileje vede Samařskem. Spasitel mohl jíti podle moře, podle Jordanu anebo prostředkem Samařska. Zvolil tuto cestu. Bezděky nám připadá otázka, proč tak učinil, když cesta Samařskem byla nejhorší? Neměl-li k tomu nějaký zvláštní důvod? Událost, jež se přihodila u studnice Jakobovy, nedaleko městečka Sichem, ležící na úpatí hory Garizim, ukazuje. že volba této cesty byla úmyslná. Je to událost významná a důležitá, které třeba si povšimnouti.

Samařsko byla pěkná země, ale její jméno mělo u Židů špatný zvuk. Tam sídlil kmen Ephrain, od něhož vyšlo po smrti Šalomounově odtržení desetí kmenů od Judska. Odtržení od ná-

boženskо-národního středu mělo za následek, že se lid naklonil k pohanství. Bůh poslal mu proroky, ale neměli úspěchu. I potrestal jej Bůh, že připustil, aby byl odveden do asyrského zajetí. Do země takořka vylidněné stěhovali se pohané, kteří se s pozůstalými smísili. Tak vznikl národ smíšenců, kterých Židé neuznávali za sobě rovné a jichž nepřipouštěli k společné bohoslužbě v Jerusalemě. Samarští si vystavěli tedy vlastní chrám na hoře Garazim, čímž se propast mezi nimi a Židy stala ještě větší. S počátku bylo v jejich náboženství hodně prvků pohanských, později však ctili jediného Boha jako Židé. V době Kristově ležel jejich chrám dobrých sto let v ssutinách. Tak žili bez kněží a oltářů; následek byl úpadek náboženství ve vědění a výkonu. Avšak v Mesiáše, jak Israelité jej očekávali, věřili, majíce za to, že budou také účastni jeho království. Na Židech, kteří jimi opovrhovali víc nežli pohany, všelijak se mstili, na př. také tím, že činili jerusalemským poutníkům obtíže. Zdá se, že by je byli Židé slušnějším chováním získali; svou hrdou nenávistí je odpuzovali.

Do země tohoto lidu, opuštěného, nenáviděného, opovrženého, z národa vyvrženého a za cizince pokládaného, zašel Pán Ježíš. Věděl, že mu to bude bráno za zlé. Víte, že mu proto nadávali „samaritánů“ (Jan 8, 48) a nezakázal-li učedníkům, když je po dvou poslal po dědinách, aby k pohanům a Samaritánům nechodili (Mat. 10, 5)? Proč tam tedy šel?

Z události se Samaritánkou u studnice soudíme, že i je chtěl připraviti na Mesiáše. Věřili v jeho příchod, žili v svaté zemi, při založení církve v Jerusalemě budou jejími nejbližšími sousedy, i projevil se i jim. Byli cizinci, k nimž nebyl poslán, ale byli národu bližší nežli pohané. Když zašel tu a tam i mezi pohany, slušelo se, aby se tím spíše ukázal Samaritánům. Po zklamání, jehož se dožil v Judsku mezi těmi, k nimž byl poslán, zatoužil, přinésti požehnání, jehož oni odmítli, tomuto opuštěnému a pronásledovanému lidu.

Tak jej vidíme sestupovati z kopcovitého Judska do údolí Sichem, bohatého na vodu a květenu. Mocné vzpomínky jímaly jeho duši. Tam Abraham, přicházeje na výzvu Boží do země kananejské, zdělal první oltář (Mojžíš 12, 6 n), tam Jakob zakoupil a vykopal studnu (1 Mojž. 33, 18 n), tam pochován byl Josef (Jos. 24, 32). U studnice, jež se dosud zvala studnice Jakobova, se posadil a poslal učedníky do blízké obce Sichar nakoupiti pokrmů. Místo posvěcené šlépějemi světců bývá místem požehnaným, jakoby zalíbení Boží na něm stále lpělo. Spasi-

leli bylo povzbuzením, aby připravil Samarské na blížící se království Boží.

2. K studnici přišla žena rodem ze Samaří vážit vodu. Její život měl mnohé těžké vady jsa obrazem národa, k němuž patřila. Smutné poměry lidu byly pro ni polehčující okolností. Jinak byla věřící, svým způsobem nábožná, otevřená, upřímná, živé mysli (Srov. Jan 4, 17 n). Kristus znal její život, nebo věděl i jako člověk vše, co souviselo s jeho povoláním. Zvolil si ji za prostřednici k lidu. Rozhovor jeho se Samaritánkou jest nám znám, ale památná událost zasluhuje, abychom si ho podrobněji všimli.

Pán Ježíš žádá o trochu vody. Tak navázal rozhovor. Zároveň si ženu naklonil. Žádost za malou službu lásky nakloňuje pravidelně člověka, neboť předpokládá u něho dobré srdce a nějakou moc. V našem případě měla žádost význam mnohem větší. Žena viděla na první pohled, že žadatel je z národa, který Samaritány pohrdá, jich nenávidí, s nimi za nic na světě nenavazuje styků. Byla tedy žádost Páně projevem zvláštní důvěry. Žena to hned postřehla. Odtud její otázka, kterak on od ní žádá píti. Pán Ježíš jí dává odpověď, která vzbuzuje v ní podiv a zvědavost. Kdyby věděla, kdo jest, žádala by od něho vody živé. Jaká to řeč! Sám žádá vody, studnice je hluboká, nemá, čím by z ní čerpal a slibuje jí vodu živou! Žena dí: Což ty jsi víc nežli Jakub, který tuto studnici zřídil? Pán Ježíš svými slovy obrátil řeč na svou osobu. To chtěl a to se mu zdařilo. Žena nerozumí jeho slovům. Spasitel nedává jí výkladu, nýbrž pokračuje v tajemné řeči. Kdo pije vodu ze studnice Jakobovy, bude opět žízniti, on dá vodu, po níž nebude nikdo již žízniti; voda ta bude v něm pramenem věčného života. Žena byla vtipná a mohla poznati, že Kristus míní vodu duchovní, nauku spásy; snad to i tušila. Ale žádost, nikdy nežízniti a nebýti nucena choditi ke studni, t. j. stránka hmotná zatlačila stránku duchovní. I žádá o tuto vodu. Snad myslila na nějakou zázračnou vodu. Tím projevila však také ochotu a touhu, vyslechnouti, co jí cizinec o své vodě řekne.

Pán Ježíš dosáhl tím, čeho chtěl. Teď šlo o to, aby poučení, které jí o sobě dá, neboť vodou myslil sebe a svou nauku, přijala. Důmyslně a jemně užil k tomu obvyklého u Židů zvyku, nepoučovati žen; židovský učenec nemluvil nikdy veřejně k ženám. Znatel východu ví, že ještě dnes je tam postavení ženy velmi podřízené. Samaritánka nemohla tím býti dotčena, neboť zvyk ten byl všeobecně přijatý. Řekl jí tedy Ježíš: Jdi, zavolej

svého muže a přijď sem. V dalších slovech jí ukázal, že zná podrobně její život. Žena se divila. Právem, neboť cizinec, jejž poprvé viděla, tohle věděl. Zároveň byla asi jata studem pro svůj život, neboť přetrhuje řeč a přeskakuje na jiný předmět. Při tom projevuje důmyslnou pohotovost. Dí: Vidím, že jsi prorok. Tím se přiznává k svým poblouzením. Jakoby hledala cestu ze své bídy, táže se, kde se sluší klaněti Bohu, v chrámě jerusalemském anebo na hoře Garizim? Přiznání ženy a projev touhy po pravé nábožnosti stačil Pánu Ježíši, že ji poučil o sobě, a to zřejmě jako Nikodema. Přestane Jerusalem, t. j. Starý zákon, přestane Garizim, t. j. různá náboženství přirozená, bude náboženství od Boha zjevené, jež on Kristus přináší. On zná Boha i může říci, jak má býti ctěn. Bude ctěn v duchu, t. j. náboženství bude směřovati k vnitřnímu zdokonalení a posvěcení člověka, připodobní jej k Bohu, zevní úkony budou k tomu prostředky. Bůh bude ctěn v pravdě, t. j. bez bludu, tak jak má a chce býti ctěn. Vida, jak žena je věřící a jak po Mesiáši touží, zřejmě jí naznačil, že jím jest on. V tom přišli učedníci. Žena nechala konev u studně a odešla do města. Tam vypravovala, co se jí přihodilo, a dodala: Pojďte a vizte, není-li to Kristus? Kristus znamená očekávaný Mesiáš (Jan 4, 29).

Pozorujme psychologický postup rozhovoru. Žádostí o vodu si Pán Ježíš ženu příznivě nakloňuje. Slovy o vodě života vzbuzuje její zvědavost a touhu. Poněvadž žena pochybuje, že by takovou vodu měl, překvapuje ji svou vševědoucností. Šetrností, s kterou ji poučuje o hlavním sporu mezi Židy a Samaritány, a slovy, jimiž ukazuje novou úctu Boží, pravou a milostnou, působí, že projevila víru v Mesiáše. Tu se jí zjevil plně. Pozorujte zároveň, jak postupné zjevování je nejen projev milosrdné lásky Kristovy, nýbrž také podmíněno dobrou vůlí ženy. Je nevzdělaná a bloudí, ale má dobré srdce, je věřící, má smysl pro nábožnost, projevuje zájem o poučení. Názorným příkladem, jak se její duše vírou ke Kristu klonila, jsou jména, jež mu dává: nejprve Žid, potom pán, potom prorok, na konec Kristus. Obrácení a zdokonalení člověka vyžaduje vždy dvojí věci: milostivé pomoci Boží a dobré vůle naší. Bůh dává pomoc vždy. Zůstává-li člověk v nevěře, zatvrzelosti, hříchu, je příčinou nedostatek dobré vůle.

Tolik o památném rozhovoru Páně se Samaritánkou u studnice Jakobovy.

3. Rozhovor nebyl posledním cílem Pána Ježíše. Rozhovor měl sloužiti za prostředek k ohlášení doby spásy ve veřejnosti samařské. Učedníci přinesli občerstvení, ale Spasitel se ho nedotkl. Jeho mysl provázela ženu do Sichem. Že odběhla vzrušena, o tom svědčí zapomenutí džbánu. Mistr vidí, jak slova ženy probouzejí v lidu zájem, vidí, jak se chystají k němu, a jeho srdce plesá. Jejich víra poskytne mu sladkou útěchu za namáhavou a neplodnou práci v Judsku. To jest pokrm občerstvení. Za čtyři měsíce bude v kraji žeň. On bude slaviti duchovní žeň hned. Jeho žeň bude zároveň setbou, kterou apoštolové sklidí, až přijímati budou tento lid, jenž uvěří jemu a jim, do církve. Budou pracovati pro království Boží a odměnou bude jim hojná žeň zde a odplata na věčnosti; a ti, jež přivedou k spáse, budou se radovati s nimi.

Za nějaký čas přišli obyvatelé Sicharští a pozvali Pána Ježíše k sobě. Spasitel zůstal u nich dva dni. Mnozí uvěřili slovu jeho. Pravili k ženě: Věříme nikoliv již pro tvoji řeč, neboť jsme sami slyšeli a vidíme, že tento jest vpravdě Spasitel světa (Jan 4, 42). Vykladači poznamenávají, že evangelium nic nepraví o divech, které by Pán Ježíš v Sichar činil, i soudí, že uvěřili na jeho pouhé slovo. Hle, volají, čeho nedosáhl Spasitel v Jerusalemě a v Judsku divy a slovem, dosáhl u prostých těchto lidí pouhým slovem. Měli patrně touhu po Bohu v srdci, i nalezla milost v něm úrodnou půdu. Proto duše prostá chápe často, co zůstává moudrým tohoto světa tajemstvím.

4. Událost samařská má nemalou důležitost. Vytknu některou její stránku.

Rozumářská kritika posledních let tvrdí, že Pán Ježíš neměl vědomí mesiánského ani synovství Božího, anebo že k němu dospěl teprve později, sveden jsa úspěchem. Tvrzení nepravdivá. Viděli jsme, že se projevil jako Mesiáš v chrámě, když se po prvé jako veřejný učitel zjevil v Jerusalemě. Viděli jsme, že se v rozmluvě s Nikodemem projevil i jako Mesiáš i jako syn Boží. To se stalo též hned při prvním vystoupení v Jerusalemě. Tuto máme nový projev. Pravil to ženě zcela zřejmě. Když řekla: Víme, že přijde Mesiáš, který slove Kristus, jenž oznámí nám všecko, pravil k ní: Já to jsem, jenž mluvím s tebou. Sicharští uvěřili v něho jako Spasitele světa; patrně se jim jako Mesiáš projevil.

Jiný význam události je, že ukazuje katolický ráz církve. Spasitel byl poslán jen k národu, jemuž Mesiáš byl zaslíben,

ale naznačil některými činy, že se vykoupení týká všeho lidstva, že do jeho církve budou povoláni všichni národové. Jedním takovým činem je právě naše událost. I ubohý a opuštěný lid samařský bude povolán do církve. Skutečně bylo Samaří jednou z prvních osad křesťanských, vzniklých mimo Jerusalem. Připravil apoštolům půdu. Zároveň se ukázalo skutkem, co potom naznačil tolikráte v podobenstvích, že bude od vlastních, k nimž byl poslán, zavržen a od jiných přijat.

Třetí význam jest, že vrhá krásné světlo na povahu božského Spasitele. Ani stín předsudků židovských proti Samaritánům nekálí vznešenou jeho duši. Neopovrhuje jimi, nenenávidí jich, ani se jich neštítí. Patří na ně jako na ubohé, zaostalé, nemocné, touží pomoci jim. Duše ženy je mu tak milá jako duše muže i nerozpakuje se proti zvyku východu poučovati Samaritánku. Učedníci se nad tím pozastavovali. Ještě dlouho potrvá, než dospějí k vznešenému smýšlení svého mistra. Tato milosrdná láska Pána Ježíše, neznající předsudků, plynoucích z nacionalismu, z hrdosti, sobectví, horující všemi silami těla a duše po spáse všech, zasluhuje netoliko úcty, nýbrž ukazuje též, že Kristus byl více nežli pouhý syn národa. Syn národa měl by všecky jeho rysy. Jeho jednání s ženou ukazuje netoliko nadlidskou vědomost, nýbrž i jemný takt, mistrovskou dovednost výchovnou, jež dojímá a podiv budí. O, by se všichni vychovatelé u něho učili! Pochopili by, že láska k Bohu a dušim je základ umění vychovatelského.

5. Pán Ježíš, pobyv dva dny v Sichar, odebral se do Galileje. Odebrati se do Galileje byl jeho úmysl, když opustil Judsko. Událost v Samaří byla jen episoda, událost důležitá a významná, ale nahodilá. Vlastním polem zjevení Božího mělo býti Judsko, neboť tam byl střed náboženského života, tam žili čistokrevní potomci národa. Proto Spasitel se tam opět a opět vracel a tam i dílo dokonal. Ale nepřátelství fariseů a zatvrzelost lidu způsobily, že Spasitel nejvíce žil a pracoval v Galileji. Měl k tomu i jiné důvody.

V Galileji prožil třicet let svého věku. Proto jej srdce pudilo, aby rodákům hlásal plnou měrou nauku spásy. Galilejští byli světem méně porušeni a proto blahé zvěsti přístupnější. Při tom však hrozilo jim nebezpečí z jiné strany. Vzdálenost od chrámu a stálý styk s pohany, kteří se drali do země, budily vlažnost, kazily mravy, šířily pohanské ovzduší. Pohrdání, kterým obyvatelé Judska stíhali Galilejské, pohlížejíce na ně jako na plémě méně čistokrevné a cenné, nebezpečí to ještě

zvyšovalo. Konečně bylo zvěstováno proroctvím, že Mesiáš bude nejprve působiti v Galileji (Mat. 4, 14 n; Is. 9, 1). To jsou důvody, jež přiměly Pána, že větší část veřejného působení přeložil do Galileje.

* * *

Ze všeho, co jsem řekl, jedna myšlenka mocně na nás doráží, myšlenka, již vyjádřil sv. Augustin: Bůh tě stvořil bez tebe, ale nespasí tě bez tebe. Hle, kdekoliv Spasitel nalezl dobrou vůli, tam jeho slova měla úspěch, tam obracel, očisťoval, posvěcoval; kde jí nebylo, jakoby hrách na střechu házel. Mějme dobrou, ochotnou vůli a milost Boží vždy nalezne cestu do našeho vnitra. Kam vnikne milost a kde se zachytí, tam působí neustávajíc, až přivede duši k spáse. Doufáme, že k ní dovede i nás.

XLI. Pán Ježíš v Galileji.

Po málo útěšných námahách na judském venkově vrátil se Pán Ježíš přes Samaří, kde se setkal u studně Jakubovy se Samaritánkou, do Galileje. Příchod jeho se změnil v slavný vjezd. Mnozí rodáci viděli jeho vystoupení v chrámě a vypravovali doma o něm (Luk. 4, 45). Lichotilo jim, že se galilejský jejich rodák proslavil tam, kde na ně jako méně cenné patřili s patra. Řekli si: Veliký prorok povstal a je z nás. Byli na Krista hrdi. I v Galileji setkal se Spasitel s nedůvěrou, ano i s nevěrou a nepřátelstvím, ale na počátku to byly zjevy řídké, na jednotlivá místa a osoby ohraničené. Úhrnem celá Galileje přilnula ke Kristu, nejednou se projevilo pro něho nadšení, které uchvacovalo všechen lid, ano i na pohany působilo. Poněvadž země je od Judska vzdálena tří dni cesty, byl farisejský vliv na lid menší a Spasitel byl volnější. Později se však poměry zhoršily. Uslyšíme o tom.

Jest tudíž přirozeno, že Spasitel svou činnost přenesl do Galileje. Také země sama je vábivější nežli Judsko. Judsko je hornaté, zasmušilé, málo přístupné, dosti pusté. Galilea je též hornatá, ale její svahy jsou mírnější. Úrodná pole v pěkných údolích a hojné stromoví dodávají jí přívětivějšího vzezření. Lid byl méně zesvětštělý, byl silný, pilný, otevřenější, přístupný, svobody milovný. Nejkrásnějším krajem bylo okolí jezera Genesaretského. Kolmé břehy na východě jsou dosti vysoké a sáhají až k hladině. Na západní straně jsou méně strmé a nepřilehají až k jezeru, takže dávají dosti místa osadám, letohradům, zahradám a polím. Tam leží Tiberias, jež Herodes,

tetrarcha galilejský, vystavěl ke cti císaře Tiberia, aby si získal jeho přízeň, tam Magdala, Bethsaida, Kafarnaum a Chorozain, jména z evangelií dobře známá. Křišťálová voda jezera poskytovala nadbytek vody nejen pro zahrady, nýbrž i k pití, v svých hlubinách chovalo mnoho ryb. Její hladinu oživovalo četné vodní ptactvo.

Galileji a hlavně místa u jezera zvolil si Spasitel za působiště. Tam rozvíjel svou nauku, potvrzuje ji četnými divy. Odtud si vyvolil apoštoly. Do Judska a Jerusalema musel arci jíti. Chodil tam hlavně na svátky, aby se ohlásil jako Mesiáš a Syn Boží. To bylo nezbytné, nebo Jerusalem s chrámem byl střed náboženského života Starého zákona. Tam také své vyznání potvrdil smrtí a vzkříšením. Ale zase to byla Galileje, kde se apoštolům zjevoval a o založení církve je poučoval. Nanebevstoupení stalo se však u Jerusalema a tam vznikla církev.

Doprovodili jsme Pána do Galileje. Vizme jeho působení tam. Božský mistře, požehnej nám!

* * *

1. Předesílám dvě poznámky.

Není mým úkolem, vypravovati celý život Páně do všech podrobností. K tomu jsou obsáhlá díla. Mým úkolem jest vykresliti život Pána Ježíše v hlavních rysech. Nepominu nic důležitého, ale zastavím se jen u takových událostí, které mají zvláštní význam.

Poté upozorňuji, že u některých skutků Páně nelze určitě udati, do které doby padají. Proto nechť se nediví, kdo by slyšel nebo četl o nich při jiné příležitosti.

Po těchto poznámkách přidružme se k Pánu a provázejme ho na jeho cestách.

2. Přišed do Galileje, zastavil se v Káni, kde byl učinil první zázrak. Měl-li již před odchodem do Jerusalema pověst divotvůrce, skutky, které tam konal a jichž mnozí jeho rodáci byli svědky, ji rozmnožily. Tak se stalo, že slyšel o něm zámožný úředník královský z Kafarnaum, t. j. úředník galilejského krále Heroda. Měl syna na smrt nemocného. Pospíšil za Kristem do Kány a prosil, aby Pán Ježíš přišel a syna mu uzdravil. Znáte událost z evangelia. Spasitel mu řekl, aby šel domů, že jeho syn je zdráv. Na cestě stihli ho jeho služebníci a ohlásili mu, že jeho syn je zdráv. Úředník vyšetřil, že se uzdravení stalo v touž hodinu, kdy mluvil s Kristem. On a celý jeho dům uvěřili v Krista.

Zázrak je proto důležitý, že se uzdravení stalo na dálku a že tudíž všecky výklady rozumářů o hypnose nebo o jiných podobných vlivech jsou marné. Zároveň je potvrzen mnohými svědky. Dále vidíme z jednání Pána Krista, že učinil div, aby vzbudil víru v sebe. Vykonal jej tedy na důkaz svého božského poslání. To jest proto důležito, že takový zázrak je svědectvím Božím. Bůh mohl by učinit zázrak i skrze pohana, mohl by připustiti, aby divotvůrce užil svého daru k osobnímu prospěchu. Ale nikdy nemůže připustiti div na důkaz Božího poslání u toho, kdo takového poslání nemá, nebo tu by dával svědectví podvodníku a uváděl lid do bludu.

3. Z Kány odešel Pán Ježíš do Nazareta. Toužil zajisté zvěstovati spasení v městečku, kde prožil své mládí, aby se mu odměnil. Měl tam také příbuzné; jeho návštěva patřila i jim. Než dobrá vůle Páně přišla nazmar. Když se při sobotní bohoslužbě, při níž se vykládal zákon, Kristus hlásil k čtení a výkladu, připustili jej a zvědavě poslouchali. Spasitel četl mesiánské proroctví (Luk. 4, 16). Odloživ závitek, vykládal, že se proroctví na něm vyplnilo. Tím naznačil sebe jako slíbeného Mesiáše. Nazaretští se divili moudrosti, která plynula z jeho úst, s podivem si vzpomněli na divy, které se o něm vypravují, ale neuvěřili. Řekli: Není-li tohle syn Josefův? Neznáme-li ho všichni? Čím se to činí? Měli si blahoslaviti, že od nich vyšel veliký prorok, ale malicherné ohledy udusily milost jim udělenou. Když Pán Ježíš jim učinil proto výtku a nevykonal žádného většího divu, naznačiv, že jsou tím sami vinni, rozhněvali se, vyhnali jej ze synagogy a chtěli jej z útesu, na kterém stál, shoditi do hlubiny. Ale Spasitel prošel prostředkem jich. Buď zmizel s očí jejich anebo se obestřel velebností, že se zalekli a neublížili mu.

Vystoupení Páně v Nazaretě má několikerý význam. Učí nás pietě. Pieta je ctnost, náležející k spravedlnosti. Navádí k tomu, abychom příbuzným, rodákům, vlasti zachovávali vděčnost, i když mezi nimi nežijeme. Obětavé chování amerických Čechů k nám v době válečné a poválečné byla pieta. Zároveň ukazuje Spasitel, že láska k příbuzným, k národu a vlasti nesmí býti příčinou, abychom k jejich chybám mlčeli, snad je i schvalovali. To by byla láska bezcharakterní a škodlivá. Ještě jeden poučný rys má pieta Páně. Spasitel věděl, že jeho vystoupení v Nazaretě bude neúspěšné, ano ohrozí jeho život, nicméně šel tam přec. Pokyn pro nás, abychom zachovali vděčnou lásku k příbuzným, národu, vlasti, i když klidíme od nich nevděk.

Křesťan to snadno dovede, neboť chce se ctností zalíbiti především Bohu. Jiný význam události je, že Pán Ježíš zřejmě a veřejně před celým světem označil sebe jako Mesiáše. Opět důkaz, že rozumáři nemají pravdu, tvrdíce, že mesiánského vědomí neměl anebo že v něm vzniklo teprve omamujícím úspěchem. V Nazaretě věru úspěchu neměl. Poučná, arci bolestně poučná je také tato okolnost. Třicet let žil Pán Ježíš v Nazaretě. Neprojevoval své vyšší bytosti, ale svítil příkladným životem všem, kdož ho znali. Totéž má platnost o P. Marii a sv. Josefu. Přece však náboženské a mravní poměry města nebyly utěšené, neboť Spasitel je přirovnal k neutěšeným poměrům za doby proroka Eliáše a Elisea. Na to nechť si vzpomenou rodiče, učitelé, kněží, když se jim přes nejlepší snahy a námahy dílo nedaří. Nechť se netrápí a nečiní si výčitek; i božskému mistru vedlo se podobně. Neúspěch Páně vrhá také světlo do minulosti a budoucnosti. Nebyli-li proroci, které Bůh lidu posílal, pronásledováni a kamenováni? Byli, zvláště v dobách úpadku. Tak je neúspěch Páně předzvěstí toho, co se Kristu stane. I to se opakuje v národech. V dobách náboženskomravního úpadku nejlepší synové vlasti bývají zneuznáni, ano i tupeni, kdežto jeho zlí duchové jsou ve cti a vládnou. Následek je zkáza. Hleďte, jak každé slovo Páně a každá událost Písma vrhá podivuhodné světlo na žito lidský.

4. Z Nazaretu odešel Pán Ježíš do Kafarnaum. Kafarnaum, z něhož dnes nezůstaly nežli chudé trosky; bylo kvetoucí město na severozápadním cípu jezera Genesaretského, nedaleko od ústí Jordánu. Bylo obehnáno zdí, mělo posádku, celní a berní úřad, krásnou sbornici, kterou jim vystavil římský setník a na níž obyvatelé byli nemálo hrdí. Tudy přecházely četné karavany. Čilý byl tam obchod s rybami. Zásobovali jimi též Jerusalem, kde měli své tržiště. Tepnou města bylo jezero. Domy šly až k jeho vodám. Cestovatel praví o něm, že za slunečního jasu je bílé jako sníh na Hermonu a oko nerozeznává kde končí jezero a začíná obzor. Blízké vrchy mají barvu temně fialovou, vzdálenější bledě modrou. Večer jakoby jezero usínalo, nehybné jeho vody jsou jako kovové. Břeh má tvar ocelového pruhu. Když vyjdou hvězdy a koupají se v jezeře, je pohled na ně rozkošný. Když zavane větřík, jezero se probouzí a jeho vlny mluví tichým líbezným šepotem. Snad také odtud jméno harfa, jímž staří je nazývali. V Kafarnaum se Pán Ježíš usídlil trvale, takže se stalo jeho druhým domovem (Mat. 9, 1). Zdá se, že bydlel v domě apoštola Petra. Tam

nejvíce působil, odtud konal cesty do okolí, tam přicházeli k němu učedníci, zůstávajíce tu kratší tu delší dobu s ním.

Působení Pána Ježíše záleželo v kázání, jež provázel divy, hlavně uzdravováním všelikých nemocí (Mat. 4, 23). Kázání Páně má dva rysy: vybízí ke kajícnosti a ohlašuje království mesiánské. Pokání je vždy první krok k obrácení a nezbytný průvodce k ctnosti. Znamená živé zavržení hříchů a zla vůbec, odvrácení od něho k dobru, očištění a naplnění dobrými snahami. V živém a zámožném městě, jakož i v lidnatém okolí, posetém letohrady boháčů, bylo kázání o pokání nezbytným počátkem. Poněvadž bylo ze života a pro život, poněvadž obsahovalo nové a neslýchané pravdy o Bohu, o jeho milosrdenství a spravedlnosti, o cíli a významu života, nemohlo nebuditi pozornost a zájem. Tak neučil žádný vykladač Písma ve sborници. Což teprve druhý rys, ohlašování království mesiánského! Každý znal proroctví o něm, každý po něm toužil, každý viděl v něm vrchol štěstí. Mocný prorok hlásá, že se již blíží, ano že jest již tu. Líčí je sice trochu jinak, nežli jsou zvyklí. Neslyší z jeho úst barvité, oslňující obrazy pozemské slávy, moci, blahobytu, je nějak příliš duchovní, ale blíží se a posluchači si je podle svých představ doplňují.

Nový prorok má moc činiti divy. Evangelia vypravují o uzdravení tchýně Petrovy. Měla v Kafarnaum dům a onemocněla v něm prudkou horečkou. Kristus ji uzdravil. Na zprávu o uzdravení tchýně Petrovy nahrnulo se před dům mnoho nemocných. Spasitel šel od jednoho k druhému, vkládal na každého ruku a uzdravil jej, takže se uzdravování protáhlo dlouho do noci.

Tento noční výjev upoutal nejednoho myslivého ducha svou náladovostí. Noc byla mu obrazem temnot, které po dědičném hříchu obestřelo lidstvo. Temnem jsou bludy rozumové, neznalost Boha, zbožňování přírody, pověrčivost, nevědomost o významu a účelu života, pak plynoucí z nich bludy mravní: jako otroctví, ubohé postavení žen a dítek, zbožňování státu jako jediného a nejvyššího zdroje všelikého práva, nedostatek prostředků k mravnímu obrození a zdokonalení. Veliký počet všelikých nemocí, které se před domem sešly, byl mu obrazem lidstva ubohého, opuštěného, nemajícího útěchy, lidstva s jeho neduhy tělesnými a duševními. Však nebyla temná noc. Svítil měsíc, zářily hvězdy. Nebylo lidstvo opuštěno úplně. Ne, milosrdenství Boží mu pomáhalo. Zvláště nad Palestinou svítilo vírou v jednoho pravého Boha. Starým zákonem, prorockými

zaslíbeními zvláštní prozřetelností Boží. Kristus uzdravuje nemocné. On je slunce, jež zapuzuje temnoty ducha a pro naše těla i duše podává prostředky. Ještě jest jeho osobnost zastřena, ale již prosvitává. Zakrátko vzejde nad obzor lidstva jako slunce, ozářujíc celý svět.

5. Není, pravím, bez významu noční výjev před domem Petrovy tchýně. My však všimneme si jiného divu, jelikož ohlašuje něco nového, zvláštního a jelikož div tu stojí v čele přemnohých podobných divů. My si všimněme uzdravení posedlého. Sv. Lukáš vypravuje div takto: Pán Ježíš učil ve sborници v sobotu. Žasli nad jeho učením, neboť řeč jeho byla mocná. Byl pak v synagoze člověk, který měl ducha nečistého a ten vzkřikl hlasem velikým řka: Ha, co tobě do nás, Ježíši Nazaretský? Přišel jsi nás zahubit? Vím, kdo jsi: Světec Boží. I přikázal mu Ježíš řka: Umlkni a vyjdi od něho. A duch, vrhnuv jej doprostřed, vyšel od něho nic mu neuškodiv. I padl úžas na všecky a rozmlouvali vespolek řkouce: Jaké jest to slovo, že s mocí a silou rozkazuje duchům nečistým a vycházejí (Luk. 4, 31)?

Tak evangelista. Podle jeho vypravování byl to výjev vzrušující. Představte si: synagoga plná mužů, také zvláštní oddělení pro ženy je plno, na nejvyšším místě mluví Kristus, všichni napjatě poslouchají. Tu se rozlehne křik posedlého. Vydává zvuky, ale jejich původce jest duch zlý, jenž nemoha snésti pravdy, Kristem hlásané, nutí svou obět k řeči. Řeč posedlého zní jako zoufalý výkřik tonoucího. Ďábel, jakoby byl svírán vyšší mocí, se protiví, zoufale brání a při tom dává bezděčně Kristu svědectví. Představte si ustrnutí všech. Co se stane? Vrhne se posedlý na Krista? Anebo ďábel posedne i jej? Věru chvíle velikého vzrušení. Tu promluví Kristus, klidně ale mocně. Ďábel srazí posedlého na zem, ale musí ho opustiti, chorý je zdráv. Snad propukl v chválu Boží. Teď se uvolnilo kouzlo, které všecky drželo jako v omámení, zástup se rozvlnil a projevuje úžas, že Kristus pouhým slovem poráží moc ďábelskou.

Událost tuto třeba bráti v duchu víry tehdejší doby. Lze zajisté za to míti, že tenkráte nejedna nemoc byla pojímána jako posedlost, která jí nabyla. V našem případě zaručuje nám Písmo, že jde o posedlost vpravdě. Že ďáblem posedlí byli, jest skutečnost, které popříti nelze. Máme o nich zprávy ze všech národů a dob a nikoliv jen zprávy ledajaké, nýbrž takové, že popírati je by znamenalo popírati zaručené dějepisné p avdy. U Židů byla posedlost uznanou skutečností. Měli také zaklinače

posedlosti. Nám se zdá posedlost věc divná, poněvadž mezi námi se nevyskytuje. Mýlil by se však, kdo by myslil, že úplně zmizela. V pohanských zemích potkávají se misionáři se zjevy, které souhlasí se zprávami Písma a jiných pramenů o posedlých. Že i mezi námi jsou démoničtí lidé, t. j. lidé se zlobou takořka chorobnou, kdo by o tom pochyboval. Neříkají-li Rusové a Maďaři o bolševicích, že to byli vtělení ďáblové?

Křesťanství dává nám o posedlosti uspokojivý výklad. Písmo dí: Od koho je kdo poražen, toho jest služebníkem. Hříchem dědičným byl Adam od ďábla poražen. Hříchy jeho potomstva vítězství ďáblovo rozmnožovaly. Doba pohanská se proto nazývá vládou ďábla. Ďábelská moc se jevila někdy i v posedlosti. Ďábel dostal do moci tělesné schopnosti některého člověka. Někdy takového člověka trápil, někdy skrze něho konal podivné věci. Nad duší jeho přímé moci neměl. V době, kdy vystoupil Kristus, posedlost se v Palestině značně rozmnožila.

Po pokušení na poušti stál tu Kristus po prvé proti ďáblu, mocnému vládci světa. Setká se s ním ještě často. Pokaždé vystupuje jako ten, jenž potírá jeho moc. Přišel silnější, aby silnému odňal kořist (Luk. 11, 32), lze říci slovy z podobenství Páně. V tom je význam tohoto divu a všech dalších uzdravení posedlých. Přišel ten, jenž potře moc ďábelskou. První tento div naznačuje část vykupitelského díla Kristova, to jest vymanění lidstva z moci ďábelské. Chování zlého ducha je též významné. Pouhá přítomnost Kristova ho rozčiluje, jeho slova jej uvádějí jednak v zuřivost, jednak v sklíčenost. Jeho výkřik je výkřik zoufalosti, buď že tušil, kdo Kristus je, nebo cítil, jak před ním jeho moc mizí, aneb poznával vnitřním utrpením svého soudce. Když nenalezl smilování, chtěl obět svou zničiti, ale nepodařilo se mu.

Jaké bylo smýšlení posluchačů Kristových? Saduceové vůbec v jsoucnost duchů nevěřili, věřící pokládali posedlost za jednu z největších běd. Teď jsou svědky vzrušujícího výjevu. Dojem nemohl býti jiný nežli úžas. Nic podobného dosud neviděli. Osoba Páně rostla v očích jejich. Odtud tolikerý ohlas v Písmě: i duchové zlí poslouchají ho.

* * *

Hle, několik zpráv z prvního působení Páně. Po událostech, jež jsem vypravoval, odebral se Pán Ježíš na osamělé místo, aby se modlil. Mnozí, majíce Petra v čele, ho vyhledali. Spasitel odpověděl, že musí ohlašovati blahou zvěst i jinde a odešel kázat po okolí.

Ďábel nebyl zbaven veliké moci na světě, ale může škoditi jen tomu, kdo se mu poddává. Odporujme jemu a jeho svůdnictví zmužile. Všimněme si, že Kristus, jenž s největšími hříšníky jednal vlídně a milosrdně, neodpuzuje žádného od sebe, s ďáblem jedná přísně a s opovržením. Učme se od něho odporovati zlému pevně a bez smlouvání. Nebojme se ho. Stojíce věrně ke Kristu, uvidíme, že se nám zloba ďábelská obratí k dobrému. Dítkám Božím slouží všecko k dobrému, nemoc, nevděk, ponížení, světská zloba, sám ďábel. Proto i jejich vítězství je slavné a odměna veliká. Dítko Boži, odpírající zlému a trvající pevně v zákoně Božím, je veliký vítěz, hodný nebeského věnce. Bojujme boj života, abychom byli také korunováni.

XLII. Pán Ježíš v Galileji.

Nebylo populárnějšího slova v národě nad slovo „království Boží". Rčení je vzato z proroka Daniela a označuje království Mesiášovo, které přijde po velikých říších světských, babylonské, perské, řecké, římské. Není proroka, který by o něm nemluvil, po něm nevolal, na něm se netěšil. Po pět století jest touhou národa, touhou nejhlubší a nejrozšířenější. Úsloví „království Boží" zahrnuje v sobě naději národa od pokolení do pokolení. Nebylo modlitby, v níž by nebylo vzpomenuto království Božího. Při obřadech v chrámě odpovídal lid k modlitbám kněží: Požehnáno buď jméno království Božího na věky.

Když tedy vyšlo z úst sv. Jana Křtitele slovo, že se království Boží blíží, zapálilo srdce. Ten, jenž je přinesl, úpěl v žaláři, ale jeho slovo žilo, spíše nabývajíc síly, nežli pozbývajíc. Má ještě určitější ráz. Tedy je to pravda, víří v nitru tisíců, čekají, jak se uskuteční. Oči mnohých pozírají na Krista jako na toho, jenž by mohl býti jeho uskutečnitelem. Někteří již v něho věří, někteří ještě váhají, všichni čekají. Běda tomu, kdo vyvolá naději, tvořící takořka duši národa, ale pak zklame; zkusí hněv lidu v nejprudší míře.

Kristus nezklame. Kristus vyplní všechno, co proroci předpověděli. Zklamáni budou ti, kteří do pojmu „království Boží" kladli své výmysly. Jedni při něm myslí na obnovení království Davidova, druzí na vítězství thory, t. j.: Starého zákona po celém světě, jehož středem bude Jerusalem s chrámem, opět jiní myslí na svržení Římanů, ano na politickou nadvládu nad celým světem. Ti všichni budou zklamáni. Království Boží v duchu proroků a Kristově je jiné, je vykoupení, usmíření

Boha, nauka pravdy, posvěcení duše, říše milosti. Církev Kristova bude touto říší. Viděli jsme, jak Pán Ježíš na počátku užil tohoto úslovía vázal je na svou osobu. V Galileji pojem jeho rozvíjel. Těžká, nebezpečná a nevděčná práce, neboť bylo mu opravovati oblíbené národní ideály. Odtud takový podiv nad jeho řečí, tolik nadšení a odporu.

Provázejme Pána dále v jeho galilejském působení. Trvá do druhých svátků velikonočních. Všimněme si veškeré činnosti, u některých událostí se poněkud zastavme. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

Některý den po událostech minule vypravovaných chodil Pán Ježíš po břehu Jezera nedaleko Kafarnaum. Zástupy lidu tísnily se kolem něho, toužíce slyšeti slovo jeho. Spasitel se ohlížel po příhodném místu k tomu. U Bethsaidy viděl Šimona a Ondřeje vypírati sítě. Jejich lodi byly přivázány k břehu. Spasitel vstoupil na lodičku Petrovu a požádal ho, aby poodrazil trochu od břehu. Šimon ochotně vyhověl. Lid se rozložil po břehu a Pán Ježíš mu kázal. Bylo to místo příhodné, neboť skalní zeď za lidem zachycovala zvukové vlny, takže mu bylo dobře rozuměti.

Spasitel zašel sem z Kafarnaum za určitým cílem. Šimon a Ondřej, jejich druhové Jakub a Jan, zvaní Zebedeové, byli z Bethsaidy a provozovali rybářství. Všichni čtyři se hlásili k němu jako učedníci, ale provázeli ho jen občas, odcházejíce zase domů za svým řemeslem. Spasitel chtěl je získat, aby se mu oddali úplně. Potřeboval učedníky stálé, aby si je mohl vychovati a odevzdati jim úkol, jenž bude plodem jeho vykoupení, zříditi církev. Div zahrnutí ryb mu měl k tomu sloužiti. Vyzval Petra, aby vyjel na hlubinu a vyhodil sítě. Pro zkušeného rybáře byla taková žádost divná. Proto pravil, že celou noc pracovali a nic neulovili. Smysl slov je: kterak bylo by možné, abychom něco polapili nyní za dne. Ale k slovu Páně učinil, čeho Ježíš žádal. Od Krista byla to zkouška oddanosti a důvěry. Petr ji dobře obstál. Co se stalo, víme. Do sítě se chytilo tolik ryb, že musil Šimon a Ondřej přivolati na pomoc ostatní dva s jejich lodičkou. Naplnili obě lodě rybami. Pro zkušené rybáře bylo zahrnutí nesporným divem. Petr, jehož srdce dávno náleželo Pánu, byl divem zvlášť dojat. Živě si uvědomil milost, která se mu stala. Úcta jeho k němu vzrostla tou měrou, že mu bylo, jakoby před sebou viděl vyšší bytost. U vědomí své nehodnosti padl Pánu Ježíši k nohám, volaje:

Odejdi ode mne, neboť jsem hříšný člověk. Pán Ježíš řekl k němu: Neboj se, od té doby budeš loviti lidi (Luk. 5, 1 n). Poslední slova Petra zarazila. Přemýšleje o nich, tázal se asi sebe, co znamenají. O smyslu jejich nemohl býti v nejistotě. Ježíš Nazaretský chce, abych se stal jeho učedníkem. Jsem jím, ale chce patrně, abych se mu oddal úplně. Petr cítí, že je s to, aby opustil vše a šel za Ježíšem.

Za takových asi myšlenek dorazily obě lodi k břehu. Tam, jak se zdá, pravil Spasitel Petrovi a jeho třem druhům: Pojďte za mnou, učiním Vás rybáři lidí (Mat. 4, 4). Oni tak učinili. První rok veřejné činnosti Kristovy se chýlil ke konci. Mnohokráte byli s mistrem, slyšeli jeho slova, viděli jeho skutky. Jistě jim přišla myšlenka, úplně se k němu přidati. Ale takového vyzvání se jim dosud nedostalo. Na jezeře viděli div, jehož velikost dovedli jako rybáři plnou měrou oceniti, a ten div stal se pro ně. Řekli si, že Kristus jest muž Boží, vyšší mocí obdařený, nejspíše Mesiáš, od Boha slíbený a lidem očekávaný, snad i více, nežli pouhý člověk. Či nemluví proroctví o Mesiáši jako bytosti vyšší? Kristus jest takovou bytostí. Z jeho úst mluví Boží moudrost, jeho ruka hojí nemoci, proměňuje vodu ve víno, zahrnuje ryby, poroučí ďáblům. V jejich duších rostla víra v Krista nejen jako v proroka, nýbrž jako v Mesiáše a vyšší bytost Boží. Když na břehu přišlo určité vyzvání, rozhodli se ihned uposlechnouti. Rozhodnutí jejich bylo dovršení toho, co dávno v nich zrálo.

V díle Pána Ježíše má zahrnutí ryb důležitý význam. Dalo mu první čtyři stálé učedníky s Petrem v čele. Pravím s Petrem v čele, neboť on řídil rybaření, z jeho lodičky Kristus učil, na jeho lodičce vyjel na moře a učinil div, k němu řekl, že bude loviti lidi. Jaký obraz zjevuje se před vašimi zraky, když vidíte, jak Petr s třemi druhy opouští lodi, sítě, jezero a jde za Kristem? Zdá se vám, že vidíte začátek církve Kristovy, zvané často lodičkou Petrovou. Tak tomu jest. Tenkráte položil k ní Spasitel první základy. Kdosi řekl duchaplně, že ryby, které Petr zahrnul, jsou národové, které apoštolové pod jeho vedením uvedou do církve Kristovy. Jistě pěkné a pravdivé slovo.

2. S povoláním Petra a jeho druhů souvisí povolání Matoušovo. Stalo se nějaký čas později, ale také v období prvního roku, jež probírám. Pán Ježíš, uče u Jezera, přišel k celnici, v které hospodařil Levi neboli Matouš. Matouš byl tedy celník. Palestina byla Římanům podrobena i vybírali v ní cla. Činili to takto: Od státu najímali je římští celníci, odvádějíce určitý

peníz vládě. Římští celníci nevybírali cel osobně. Jednak nechtěli, jednak obvod jejich byl příliš rozsáhlý. Pronajímali tedy zase cla drobným celníkům podle menších obvodů. Pronajímali je arci dráže nebo chtěli míti zisk. Také drobní celníci chtěli žíti i snažili se, aby vybrali z lidu více nežli odváděli. Tito drobní celníci byli velmi nenáviděni. Nikdo neplatí rád daně, mezi celníky byli vydřiduchové. Mnozí rychle bohatli. Vyhnouti se jim nebylo snadno, neboť měli na pomoc celní vojíny. Myslete na válečné rekvisice a válečné zbohatlíky, i máte o celnicích obraz ze zkušenosti. Když byl celníkem Žid, byl pokládán za odpadlíka a zrádce; pohrdali jím a nenáviděli ho dvojnásob. Slovo celník znamenalo tolik jako pohan a veřejný hříšník. Mnohá výtka byla oprávněna, ale jisto je též, že úhrnem byli lepší nežli jejich pověst. Byli mezi nimi i lidé spravedliví a čestní.

Matouše, člena povržené vrstvy celníků, vyhlídl si Kristus za učedníka. Je to týž, od něhož máme první evangelium. Spasitel ho asi vídával mezi svými posluchači a poznal, že celník má k němu úctu. Pohlédl na něho a řekl: Pojď za mnou! Poněvadž se všichni sympatikové, t. j. první tři evangelisté zmiňují o pohledu Páně, byl to zajisté pohled zvláštní, jenž vyšší silou pronikal srdce a ledví. Celník opustil vše a stal se učedníkem Páně jako Petr se svými druhy. Vystrojil hostinu, k níž pozval mnoho druhů celníků jakož i Krista s jeho učedníky. Všichni přišli. Fariseové se pohoršili, že Pán Ježíš jí s celníky a vyslovili jeho učedníkům svou nevoli. Pán Ježíš odpověděl, že nepotřebují lékaře zdraví, nýbrž nemocní, že on přišel volati k pokání hříšníky, nikoliv spravedlivé, že zákon nezapovídá soustrasti s hříšníky, nýbrž doporučuje milosrdenství. Dodal významně: Jděte a učte se, co jest to: Milosrdenství chci, ne oběti (Mat. 9, 13). To byl dodatek pro ty, kteří pro prázdné zevní zachovávání zákona zapomínali na spravedlnost, milosrdenství, lásku.

Při této události záleží význam ne tak v povolání nového učedníka, jako v tom, že povolaný byl celník a že povolání dalo Pánu Ježíši příležitost k důležitým výkladům o zevní spravedlnosti farisejské a vnitřní dokonalosti, kterou žádal on. Nežli na to poukáži, zmíním se o dvou událostech, které vpadají mezi zahrnutí ryb a povolání Matoušovo. Jsou to dva divy, uzdravení malomocného a ochrnulého.

3. Malomocenství je nemoc hrozná. Zohavuje člověka. Proto je přiléhavým obrazem hříchu, jenž zohavuje duši. Že se

malomocný proti přísným zákazům osmělil mezi lid a protlačiti se až ke Kristu, svědčí, že měl nejen víru v jeho moc, nýbrž znal také jeho dobrotu. Chci, buď čist, byla odměna za to. Spasitel ukládá očištěnému, aby se ukázal kněžím a přinesl zákonitou obět. Takové zázračné uzdravení mohlo snadno vésti k tomu, že by uzdravený pominul ustanovení zákona, který žádal, aby kněží vydali svědectví očištěnému, že je čist, a aby Bohu projeven byl náležitý dík. Spasitel naznačil uzdravením a připomenutím důležitou svátost, kterou zřídí, sv. zpověď. Dá kněžím moc odpouštěti za určitých podmínek hříchy. Každý, kdo upadl do malomocenství hříchu, kněz i laik, nalezne očistění u kněze k tomu ustanoveného. I tehdy, když dokonalá lítost očistí nás před zpovědí, bude třeba v příhodný čas podrobiti hříchy moci klíčů.

Druhý div je uzdravení ochrnulého. Stal se v Kafarnaum. Lidé přinesli ochrnulého na loži a nemohouce se dostati do domu, v němž Pán Ježíš učil, učinili ve střeše otvor a spustili lůžko s chorým dovnitř, zrovna před učícího mistra. Ploché střechy na východě byly sdělány tak prostě, že mužové mohli dílo, jak evangelium je vypravuje, snadno provésti. Že svědčí o veliké víře a důvěře v Krista, netřeba dokládati, neboť bez všech obtíží nebylo. Významné je, jak si Pán Ježíš počínal. Řekl k nemocnému: Odpouštějí se tobě hříchové tvoji. Snad byl ochrnutý hříšník, snad naznačil Pán Ježíš, ale jen všeobecně hřích jako původ všeho zlého, snad pronesl jen slova útěchy, ale ať je tomu jakkoliv, hlavní účel slov byl jiný. Spasitel chtěl se projeviti jako ten, jenž má moc odpouštěti hříchy. Poněvadž jen Bůh může odpouštěti hříchy, dal tím Spasitel na jevo své božství anebo aspoň, že tuto moc od Boha obdržel. Fariseové to ihned pochopili, nebo myslili v srdcích svých, že Kristus se rouhá. Pán Ježíš znal jejich myšlenky i pravil: Co myslíte v srdci svém? Co jest snáze říci: Odpouštějí se tobě hříchy, čili říci: Vstaň a choď? Abyste však věděli, že má Syn člověka na zemi moc odpouštěti hříchy, řekl k ochrnulému: Tobě pravím: vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého. To se stalo.

V jednání Pána Ježíše je patrno, že mu šlo o to, aby zjevil svou moc, odpouštěti hříchy a tím dal najevo aspoň božské své poslání. Zde máme zase případ, kdy div je Božím svědectvím pro proroka a jeho poslání. Takového svědectví nemohl by Bůh dáti, kdyby prorok nebyl skutečně od něho poslán. Fariseové nevěřili. Byli zatvrzelí. Nalezli si nějaký výklad nebo

omluvu, kterými svou nevěru ospravedlnili. Odpírali pravdě. Zatvrzelec zavírá oči před sluncem a potom volá: není ho. U lidí s dobrou vůlí vzbudil zázrak podiv, posvátnou úctu, vděčnost. Nejvíce chválil Boha arci uzdravený. Hlavní význam divu je, jak jsem řekl, potvrditi, že Kristus má moc odpouštěti hříchy na zemi a že je od Boha poslán. Po svém zmrtvýchvstání řekne apoštolům: Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim. Rozpomenou se, jak jejich mistr odpustil ochrnulému hříchy a divem svou moc potvrdil. I budou také rozhřešením očisťovati duše, s Bohem je usmiřovati, milost jim prostředkovati.

4. Nyní se vraťme ještě na okamžik k vyvolení Matoušovu. Matouš vystrojil hostinu asi proto, aby se se svými druhy rozloučil, seznámil je s Kristem, neznali-li ho, a tak jim ukázal, proč jde za ním. Celníci viděli s uspokojením, jak se jich Pán Ježíš ujímá. Nazývá je sice nemocnými, ale má s nimi soustrast a hlásá pro ně milosrdenství. Tak Matouš, nejsa ještě apoštolem, již apoštoloval.

Jaký to jiný svět názorů, jejž tu Kristus pootvírá! Bůh hledá hříšníky, aby je spasil. Není žádné privilegované spravedlnosti, jež by záležela v rodu nebo jiné vnějšnosti. Každý ji může míti, záleží v lítosti, ctnostech, milosti. Všichni jsou povoláni k spáse. I celník může býti apoštolem. Neodsuzujme zaujatě jiných. Pohlížej na bloudící jako na choré, pomáhej jim jako Kristus.

Tenkráte se dostalo fariseům bezděčného spojence se strany, odkud toho zajisté nejméně očekávali, od učedníků Janových. Hned od počátku žárlili někteří z nich, nerozumějíce ani Janovi ani Kristu. Jan je poučoval, ale žárlivost je nemoc, která se nesnadno hojí. Dokud byli se svým mistrem, měl je v své moci. Když byl v žaláři, mohli sice k němu, ale styk byl přece omezen. Zatím Kristus mocně vyrostl v úctě všeho lidu, kdežto oni bez mistra nejsou nic. Že se měli přidati ke Kristu, nepochopili. To vše je vysvětlitelné. Učedníci Janovi hověli po příkladě svého mistra zevní přísnosti, vidouce v ní dokonalost. Právě měli svůj přísný půst, když byl Kristus s učedníky na hostině u Matouše. To je pohoršilo. Vytkli Spasiteli, že se jeho učedníci nepostí, kdežto oni a též žáci fariseů se postí. Jde o mimořádné, dobrovolné posty a modlitby. Fariseové si je ukládali a veřejně konali na důkaz bolesti nad podmaněním národa a dlouhým otálením Mesiáše. Mínili, že tak jeho příchod uspíší. Také si tím dávali před veřejností záři vyšší spravedlnosti a horouc-

nějšího vlastenectví. Mnohé, co činili, byla holá licoměrnost. Oni vůbec vymýšleli mnohé skutky a měli pak za jedině spravedlivého toho, kdo je konal, ač v zákoně o tom nebylo nic. Nešlo jen o nějaký půst a modlitbu, šlo o důležité názory na zákon a život.

Odpověď Páně obsahuje čtyři myšlenky. Předně Pán Ježíš nezavrhuje postu. Sám se postil a zařídí posty též v církvi. Ale půst není spravedlnost sama. Půst je prostředek k dokonalosti. Koho k ní nevede, u toho nemá ceny. Vede-li k duševní pýše, jako u fariseů, je spíše od ďábla. Za druhé není příhodná doba k postu. Což ukládá někdo svatebčanům půst, když ženich je s nimi? Jak má ukládati učedníkům posty, když je s nimi? Smysl je: Mesiáš přišel a hledá učedníky; není doba postu, ale radosti. Fariseové a učedníci Janovi zajisté rozuměli, nebo znali přirovnání Mesiáše k ženichovi z Písma a také sv. Jan se ho dotkl (Is. 49, 18; 18, 54, a j. Jan 3, 29). I pro ně přijde doba smutku, i postí se pak, tehdy, až ženich bude od nich odňat. Těmi slovy naznačil Pán Ježíš svou smrt. Za třetí pravil, že nikdo nepřišívá záplaty z nového roucha k rouchům starým a nenalévá mladého vína do starých měchů. Proč? Taková záplata se nehodí a mladé víno starý měch roztrhne. Pán Ježíš mluví tu o Starém zákoně a o tom, jejž on dá. Liší se, že nelze jich smíchat, nebo jsou jiného ducha. On a učedníci jeho jednají jaksi již podle Nového zákona. Podle něho spravedlnost záleží ve vnitřní dokonalosti, plynoucí z lásky Boží a bliženské, nikoliv v mimořádných přísnostech. Za čtvrté omlouvá Pán Ježíš farisea a žáky Janovy. Přivykli svému konání a lpí na něm. Kdo pil staré víno, t. j. lepší, tomu mladé, t. j. horší, nechutná. Spasitel varuje před stranickým ulpěním na starém, jež překáží pokroku. Katolíci mají z úst samého Krista, že nemají býti zaslepenými konservativci.

* * *

Vylíčil jsem veřejné působení Pána Ježíše za jeden rok, od prvních svátků velikonočních k druhým. Při některých událostech jsem se zdržel krátce, při některých déle. Jaký jest celkový obraz Páně v této době? Pomíjím vlastnosti srdce, pokoru, dobrotu, neúnavnou horlivost, vážnost a jiné. Poukazuji na to, že opět a opět tu nepřímo, tu přímo prohlásil sebe za Mesiáše, jenž přijíti má, že naznačil ne nezřetelně svou božskou bytost, že potíral bludný obraz Mesiáše, že se dotkl své vykupitelské smrti, že o spravedlnosti Nového zákona dával mnohá

poučení, že hlásal království mesiánské přístupné všem, že položil volbou několika učedníků pod prvenstvím Petrovým základ k své církvi a naznačil některá její zřízení. Vidíme, že Pán Ježíš vystupuje s plánem od počátku jasným a jistou rukou jej provádí. U něho není tápání, rozvoje, hledání. Ví, který je jeho úkol, a plní jej důsledně. Kristus prvního roku jest Vykupitel, od Boha poslaný, v němž vidíme všecky rysy jeho bytosti. To nikdo nevyvrátí a nepředělá. Dobrá vůle otvírá milosti Boží srdce a věří. K věřícím patříme i my. Končím prosbou: Pane, udržuj a posiluj naši víru.

XLIII. Druhé velikonoce.

Ukončili jsme první rok veřejného působení Páně. Nyní probereme činnost Pána Ježíše od druhých velikonoc k třetím, t. j. přibližně druhý rok veřejného působení. Dějištěm jeho je po krátkém pobytu v Jerusalemě na svátcích velikonočních opět Galilea.

Hlavní události této doby jsou: volba apoštolů, náhorní kázání, nasycení lidu na poušti, zaslíbení Nejsv. svátosti. S volbou apoštolů souvisí jejich výcvik v nauce obsáhlými kázáními, upevnění ve víře četnými divy, navedení k apoštolské činnosti vysláním jich po kraji. Mimo to vpadá sem stětí sv. Jana Kř., spory s farisei o svěcení soboty a několik podobenství.

Účelem tohoto roku bylo ovšem dílo vykoupení. Již v prvním roce projevoval Kristus svou osobnost, zvláště že je slíbený Mesiáš, hleděl slovy i skutky přesvědčiti lid, že se království Boží přiblížilo. Také na své božství poukázal, zpravidla méně jasně, neboť taková věc potřebovala přípravy. V druhém roce projevuje svou bytost víc a více, také své božství. Zvláštní péči věnuje zvoleným apoštolům, neboť podle vůle Boží měli uvésti církev v život. Nejsv. svátost potřebovala také přípravy, jednak pro veliké tajemství, jež skrývá, jednak pro její důležitost v církvi. Z ní především poplyne nadpřirozený život do duší věřících. Proto je Pán Ježíš nasycením lidu předobrazil a hned po té v Kafarnaum slíbil. Vidíme, jak dílo Kristovo spěje rychle k vyvrcholení. Volbou apoštolů s Petrem na prvním místě je budoucí zřízení církve vysloveno, o odpouštění hříchů byla zmínka již v prvním roce a opakuje se opět, nepřátelství fariseů, stále se stupňující, naznačuje osudné ukončení.

O těchto věcech budeme uvažovati, o důležitých nebo méně známých zevrubněji, o méně důležitých nebo známých krátce.

Jsme v Jerusalemě, středišti Starého zákona, ovládaném veleradou. Zde musil Pán Ježíš dáti o sobě svědectví. Největší svátek, o němž přicházeli do města Židé ze všech končin světa, byl k tomu čas příhodný. Vizme, jak se Pán Ježíš o druhých velikonocích v Jerusalemě projevil. Spasiteli, požehnej nám!

* * *

1. Nedaleko chrámu byl rybník, zvaný Bethesda. Byl opatřen čtyřmi síněmi, jež tvořily jakousi nemocnici. Čas po čase se v rybníce zvířila voda, nemocný, jenž do ní vstoupil první, se uzdravil. Zvíření vody se přičítalo andělu. Není pochyby, že tu působila milostná ruka Hospodinova. Bethesdu lze přirovnati našim milostným místům.

Spasitel zašel do síní. Tam leželo mnoho rozmanitých nemocných, mezi nimi ubožák, jenž byl 38 let chorý a u rybníka ležel zajisté také již dlouho. Doufal, že se nad ním někdo smiluje a pomůže mu do vody, když se rozvlní, ale v takových věcech bývají lidé sobečtí, ba krutí. Vždycky ho předešel jiný. Spasitel, vida jeho opuštěnost a bídu, otázal se ho: Chceš býti zdráv? Ubožák si postěžoval, že ho vždy jiný předejde. Pán Ježíš řekl k němu: Vstaň, vezmi lože své a choď (Jan 5, 8). Nemocný byl zdráv a učinil, jak mu Pán poručil. Ložem nesmíme si mysliti postel podle našeho způsobu, nýbrž nějaký koberec. Spasitel zmizel. Nechtěl obrátiti na sebe pozornost. Ani nemocný nevěděl, že ho uzdravil Ježíš Nazaretský.

Uzdravení se stalo v sobotu. Fariseové viděli, jak muž nese lože, zastavili ho a volali k odpovědnosti. Uzdravený se hájil, že ten, jenž ho uzdravil, mu tak poručil, ale kdo by to byl, nevěděl. Později jej Pán Ježíš potkal v chrámě a řekl k němu: Hle, učiněn jsi zdráv, již nehřeš, aby se ti nepřihodilo něco horšího. Teď věděl nemocný, kdo ho uzdravil, a oznámil Židům, že to byl Pán Ježíš. Neučinil tak zajisté, aby ho udal, nýbrž aby projevil svou vděčnost a svého dobrodince oslavil. Ale Židé pojali věc jinak. Obvinili Krista, že porušil sobotu. Již uzdravení měli za porušení soboty, ještě více odnášení lůžka. Tím se zázrak Páně rozhlásil (Jan 5, 1 n).

To je první událost z druhých velikonoc. Vystoupení Pána Ježíše se liší od jeho vystoupení loni. Tehdy se uvedl mocným činem vyčištění chrámu, nyní divem v tichosti vykonaným. Uzdravení má podobnost s uzdravením ochrnulého, neboť zde i tam uzdravuje Pán duši a tělo, duši od hříchu, tělo od nemoci, jež jest obrazem a následkem hříchu, zde i tam odnáší

uzdravený na pokyn Páně své lože. Máme zde opět obraz svátosti pokání, v níž se odpouštějí osobní hříchy, vrací se hříšníkům zdraví duše, t. j. život v milosti. Zde jest ještě zvláštní okolnost. Uzdravení se stalo u rybníka Bethesdy, proslulého podivnou uzdravovací silou. Rybník ten býval vždy pojímán jako obraz církve, které Kristus odevzdal svátost pokání, t. j. moc uzdravovati duši. Proto znázorňuje tento div při druhém vystoupení Jána Ježíše v Jerusalemě účel, pro který na svět přišel, totiž vykoupení člověka, navrácení nadpřirozeného života. O velikonocích po zmrtvýchvstání ustanoví svátost pokání. Známe nesmírnou důležitost sv. zpovědi pro zdokonalování a spásu člověka i nedivíme se, že Spasitel na ni opět a opět poukazuje, podobně jako na Nejsv. svátost.

Vlastní význam divu záleží v následcích, které měl a kterých Pán Ježíš užil k novému, tentokráte mnohem zřetelnějšímu projevu o své bytosti před veřejností nežli loni.

Židé byli událostí pobouřeni. Když se Pán Ježíš objevil v chrámě, vytkli mu, že poručil uzdravenému odnésti si lože a tím porušil sobotu. Výtku svou rozšířili tak, že mu i uzdravování a divy, vykonané v sobotu, kladli za vinu, prohlašujíce je za porušení sobotního klidu. To byl vliv farisejské školy. Pán Ježíš neporušil soboty, jak byla v zákoně přikázána, nýbrž jednal jen proti neoprávněným a tvrdým přídavkům školy. Zákon zakazoval jen hlučné a na zisk vypočítané nošení nákladů (2 Mojž. 20, 8). Mimo to se musíme dívati na závazky Páně jako na skutky bohopocty a bližeuské lásky, které nejsou nejen zakázány, nýbrž potřebné a hodné chvály. Pán Ježíš byl dále pánem soboty a mohl v té věci ustanovení zákona pozměniti. Proti výtkám Židů se hájil zvláštním způsobem. Pravil: Otec můj dosavad dělá, i já dělám (Jan 5, 17). Fariseové a jejich strana pochopili ihned význam těchto slov. Pochopili, že Otcem je Bůh, jenž je stále činný v přírodě, již udržuje v celku a v jednotlivostech, že Kristus Boha nazývá svým otcem, že působení Boží uvádí za důvod v tom smyslu: Když Bůh, můj Otec, je v sobotu činný, mohu v sobotu býti činný i já, jeho Syn. Taková řeč byla v očích velerady a jejích přívržencův rouhání, hodné smrti. Evangelista poznamenává, že hleděli Krista usmrtiti. Proč volil Pán Ježíš tento způsob hájení, ač věděl, že narazí na odpor? Protože chtěl dáti veřejné svědectví o své osobě. K tomu výtka rouhačství dala příležitost. Bráně se proti ní dosvědčuje své božství. V tom záleží význam uzdravení v Bethesdě. Jest to chvíle na výsost významná. Uvažujme o ní trochu.

Slovy: Otec můj dělá dosavad, i já dělám — prohlašuje Pán Ježíš Boha za svého Otce. Neodvolává nic z toho, jak Židé slovům rozuměli, nýbrž trvá na tom, co řekl. Když Bůh činností v sobotu neruší soboty, neruší jí ani on, nebo napodobí svého Otce, ano víc, on ho vlastně nenapodobí, neboť činnost Otcova a jeho je činnost táž. Slyšme, jak to vyjadřuje. Dí: Amen, amen pravím vám: Nemůže Syn sám od sebe činiti ničeho, leč co vidí, že činí Otec. Vždyť cokoli činí Otec, to činí podobně i Syn, neboť Otec miluje Syna a ukazuje mu všecko, co sám činí. A větší ještě skutky ukáže mu, abyste se divili. Jako totiž Otec mrtvé křísí a oživuje, tak i Syn, koho chce, oživuje. Vždyť Otec nesoudí nikoho, ale veškeren soud dal Synu, aby všichni ctili Syna, jako ctí Otce. Kdo nectí Syna, nectí Otce, který ho poslal. Amen, amen pravím vám: Kdo slyší slovo mé a věří tomu, jenž mne poslal, má život věčný a soudu nepropadá, nýbrž přešel ze smrti do života. Amen, amen pravím vám: Přichází hodina a nyní jest, kdy mrtví uslyší hlas Syna Božího, a ti, kteří uslyší, živi budou, neboť jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synu, aby měl život sám v sobě (Jan 5, 19). To je část řeči, kterou se Pán Ježíš hájil. Mrtví, o nichž mluví, jsou lidé duchovně mrtví, jež víra v Krista nadpřirozeně oživí. Z lidu mnozí nerozuměli všemu, ač obrazné řeči, které Kristus užil, byli zvyklí a měli pro ni bystrou chápavost, ale fariseové rozuměli. Chápali, že se Ježíš Nazaretský prohlašuje za vyslance Božího, že se činí Synem Božím, že si připisuje týž život, jejž má Bůh, že si připisuje patření na Boha, na jeho bytost a činnost, touž všemohoucnost, kterou má Bůh, neboť vzkřísiti mrtvého může jen Bůh, ale on, Kristus, křísí je zrovna tak, touž mocí a koho chce, dí, že jen ten vstane ze smrti hříchu a dojde věčného života, kdo v něho uvěří, chápali, že si osvojuje soudní moc nad veškerým světem. Všecko to má ne sám ze sebe, nýbrž od Otce. I jiné pravdy jsou v slovech Páně. Vybral jsem ty, kterým jistotně porozuměli fariseové a kterým aspoň zdostatek porozuměl i lid.

Táži se: Zda-li Pán Ježíš projevil o druhých velikonocích v chrámě jerusalemském před vládnoucí stranou a četným lidem své poslání, svou bytost, své mesiánské a božské vědomí? Musíte říci: Ano. Učinil to tak, že aspoň fariseové a jejich přívrženci tomu porozuměli. My dnes vidíme to zcela jasně. A přece tvrdí naši rozumáři, že Pán Ježíš takového vědomí neměl. Mluví proti zřejmým slovům Páně. Mají u mnohých úspěch, ale jen proto, že si ti, kteří je slyší, nedají práci, aby

se o pravdě přesvědčili. Proto jsou, abych užil slov sv. Pavla, bez omluvy.

Vraťme se k řeči Páně. Pán Ježíš jmenoval skutky Boží a dodal, že tytéž skutky činí on. Skutky Boží neruší soboty, proto nemohou rušiti sobotu ani skutky jeho, neboť nejsou jen napodobováním skutků Božích, nýbrž jsou s nimi totožné. Bůh má život sám v sobě a dal tento božský život Synu, jemu, i má on, Kristus, zrovna tak život v sobě jako Otec, neboť jest to týž božský život. Proto i skutky, které z tohoto božského života vyplývají na venek, jsou skutky Otce i Syna. My vyjadřujeme dnes to, co tu Pán Ježíš řekl takto: Kristus je jako Bůh druhá božská osoba, od Otce od věčnosti zplozená a s ním soupodstatná.

To je krátký obsah řeči Páně. Spasitel přidává k ní ještě zevní odůvodnění. Má sloužiti k tomu, aby mu posluchači uvěřili a nemohli říci, že si dává svědectví sám. Jaké je toto odůvodnění? Nejprve uvádí sv. Jana Kř., jenž o něm vydal svědectví. Židé je znali. Také velerada o něm věděla, nebo vyslala k Janovi komisi. Sv. Jan byl svící hořící a svítící, pravil Pán Ježíš, a Židé to uznávali. Poté poukazuje Spasitel na své skutky. To je druhé odůvodnění. Jeho skutky svědčí, že ho Otec poslal. Mysliti sluší hlavně na divy, které činil. Zajisté důvod zřetelný a vážný. Za třetí poukazuje na sv. Písmo. Ať je zpytují, přesvědčí se. Či nepsal o něm Mojžíš? Psal. Neuvěří-li, bude Mojžíš proti nim svědčiti. Sluší mysliti na proroctví, jež se na Kristu plnila. Rovněž důvod jasný a pádný. Židům bylo Písmo knihou Boží.

To je druhá část řeči Páně. Na základě všeho toho žádá Pán Ježíš touž úctu a víru, kterou vzdáváme Bohu. Za víru slibuje odměnu, zvláště život věčný. Za nevěru hrozí trestem časným a věčným. Předpovídá, že neuvěří-li, upadnou do bludů, budou od falešných Mesiášů svedeni, nebudou míti účast ve vykoupení, přijde na ně soud. Zdaž se to vyplnilo? Ano a strašně.

To jest obhajoba Pána Ježíše na výtku, že ruší sobotu a je rouhačem. V ní záleží druhé jeho vystoupení v Jerusalemě. Zdržel jsem se při něm, protože je důležité. Obsahuje projev o božské bytosti Pána Ježíše. Židé mu rozuměli, ale neuvěřili. Jejich odpor proti Kristu vzrostl. Člověk, jenž se činí Synem Božím, je rouhač a zasluhuje smrt. Ale hodina ještě nepřišla. Pán Ježíš opustil Jerusalem a vrátil se do Galileje. Tam se za ním odebéřeme budoucně. Dnes si přidáme nějaké povzbuzení.

2. Pán Ježíš mohl položiti své působení kamkoli v Palestině, ale v Jerusalemě, kde byl střed náboženského života, chrám, nejvyšší církevní úřad, tepna národa, nemohl se nezjeviti. Ano jestliže někde bylo třeba, aby řekl, kdo je a co chce, bylo to nezbytné v Jerusalemě. Proto jej tam vidíme o největším svátku, proto se tam projevuje, proto se tam jeho působení dovrší. Z toho plyne pro nás pokyn, abychom plnili povinnosti, kterých Bůh, církev, blaho národa, naše spása žádá a které pro svou důležitost mají zvláštní význam. Dnes k nim patří statečné vyznávání víry, péče o náboženskou výchovu dítek, spojenou s bedlivou ochranou před vlivy, které vycházejí ze špatných škol, knih, spolků, odbírání katolických novin, volby. Mnohé tyto povinnosti jsou nepříjemné a obtížné, ale jsou neméně potřebné nežli modlitba, chození do kostela, přijímání svátostí. Bez živé účasti katolíků ve veřejném životě není náprava moderních běd možná, neboť jinak zůstane správa veřejnosti v rukou nepřátel Boha, Krista, církve.

K víře patří jako základní pravda nauka, že Ježíš Kristus je vtělený Syn Boží, poslaný na svět od Boha k naší spáse. Pán Ježíš tuto pravdu projevoval, jak jsme viděli, hned od počátku, někdy nepřímo nebo opatrně, někdy jasně a určitě. Viděli jsme dnes, že se o druhých velikonocích v Jerusalemě projevil s dokonalou jasností. Obžaloba Židů z rouhačství je toho důkazem. Dnes rozumíme slovům Páně ještě dokonaleji nežli tehdy Židé, nebo se na ně díváme ve světle dalších svědectví, která Kristus o sobě dal, a ve světle, které dává bohověda. Dnes víme, jak je Kristus soupodstatný s Otcem, nebo jsme pochopili, že se Syn, druhá božská osoba, rodí z Otce božským poznáním a že tím všecka bytost Otcova přechází na Syna. Tuto víru vyznáváme. Nestojíme na straně zarputilých fariseů, ani na straně volnomyšlenkářských saduceů, ani na straně lhostejných milovníků světa. Stojíme k církvi, která božství Páně přijala jako základní zjevenou pravdu a ji zachovává. Tak se na nás vyplní, co Kristus slibuje pro čas a věčnost těm, kteří věří v něho.

Spasitel nelpěl na farisejské sobotě. Jako při prvním pobytě v Jerusalemě vyčistil chrám, tak při druhém bojuje proti znešvaření zákona o sobotě. Fariseové si myslili, že Bůh v sobotu úplně odpočívá, jako odpočinul sedmého dne od stvoření, a že proto také lidem třeba zachovávati naprostý klid sobotní. Vymyslili k zákonu o sobotě rozmanité přídavky. Ačkoliv si sami v svůj prospěch všelicos v sobotu dovolovali, stihali jiné

pro porušení přímo fanaticky. Sobota se stala názorným obrazem toho, jak se celý zákon jejich výklady porušil, jak zkostnatěl, pozbyl výchovné síly, stal se nesnesitelným jhem. Proto vedl Pán Ježíš proti farisejské sobotě boj. Měli jsme o tom několik příkladů a jiné ještě uvidíme. Také my často lpíme na frási, zásadě, snad i polobludné a veliká pravda nám ubíhá. Krásné je vlastenectví, ale mnohý pro ně zapomíná na spravedlnost. Jiný horuje pro národní církev, již vidí v odtržení od Říma, a zapomíná, že bez nástupce Petrova není církve Kristovy a že pro malý národ je náboženské osamocení dvojnásobně osudné. Krista třeba vyznávati tak, jak byl, ne jak ho bludaři zkreslují. Kristus žije v své církvi, plní ji svým duchem, chrání jí bludů a vede ji. Ona je mystický Kristus. Jinde není. Nedávejme se strhovati frásemi. Veřejnost, jež se jimi dává ovládati, dává na jevo, že je nemyslící, mělká, zaostalá. Frází o sobotě fanatisovali fariseové davy. Nebuďme rohatým davem, buďme lidmi osvíceného ducha a pevné vůle.

Pán Ježíš spojil dobrý skutek s vyššími účely. Uzdravil chorého v Bethesdě, aby měl příležitost projeviti svou bytost. Nechlubil se divem, ale užil ho k vystoupení v chrámě. Chlubení a okázalost zmenšují zpravidla mravní cenu dobrých skutků a ničí jejich blahodárný vliv u nás i u jiných. Čiňme dobré prostě a upřímně, ale s moudrým rozmyslem. Věc potřebná a důležitá měj přednost před věcí nepotřebnou a nedůležitou.

* * *

Pozorovali jsme Pána Ježíše při jeho vystoupení v Jerusalemě o druhých velikonocích. Uzdravení nemocného provázíme prosbou: Božský mistře, snad i my jsme choří na těle a duši, uzdrav nás. Tvé vyznání v chrámě budí v nás přání: Utvrď nás ve víře, ať pevně vyznáváme, že jsi Syn Boží a Spasitel světa. Nechť se na nás plní, co jsi tehdy řekl: Amen, amen pravím vám, kdo slyší slovo mé a věří tomu, jenž mne poslal, má život věčný a nepropadá soudu, nýbrž přešel ze smrti k životu.

XLIV. Volba apoštolů.

Pán Ježíš opustil záhy Jerusalem a odebral se do Galileje. V klerousi sobotu po svátcích šel s učedníky polem. Učedníci byli hladoví a trhali klasy, vymleli je v rukou a ukojili zrnem hlad. Fariseové to viděli a kárali učedníky, že porušují sobotu. Výtka byla neoprávněna. Trhati klasy bylo zákonem dovoleno

(5 Mojž. 23,25) a viděti v tom porušení soboty mohla jen převrácená mysl fariseů. Pán Ježíš ujal se učedníků. Pronáší na jejich ochranu tyto myšlenky: Sobota je pro lidi a ne lidé pro sobotu; zákon lidu nezavazuje v nouzi, v jaké byli jeho učedníci. To ukazuje Pán Ježíš z Písma na Davidovi, jenž v nou i jedl předkladané chleby, aniž velekněz mu bránil. Dále dovozuje to z prací, jež se v sobotu v chrámě konají. Když jde tedy o službu Boží anebo o zachování bližního, zákon neváže. To jest jeden důvod. Druhý záleží v slovech: Syn člověka jest pánem i soboty. Smysl je: já viděl, co učedníci činí a nebránil jsem jim; proto se neprohřešili, nebo já jsem pánem zákonů. Jako třetí důvod uvádí, že jednání fariseů je proti duchu zákona, jenž hlásá lásku a milosrdenství.

Zdá se, že z Jerusalema přišel pokyn, aby byl Pán Ježíš pozorován a stíhán. Pán Ježíš to zajisté věděl, ale neustoupil. Nám se líbí jeho krásný názor, že zákony nejsou svěrací kazajka trestní, nýbrž že jsou ke cti Boží a k lidskému blahu. Hle mistr, u něhož by se měli zákonodárci učiti, aby jejich zákony byly projevy lásky, spravedlnosti, velikého srdce.

Zdá se, že fariseové měli uloženo, stíhati Pána Ježíše zvláště co se týče soboty. Proto když o jiné sobotě učil v synagoze a přivedli mu muže s uschlou pravicí, postavil ho do prostřed a otázal se: Sluší-li v sobotu dobře činiti? Poukázal na to, jak oni dovoluji vytáhnouti ovci i v sobotu, padne-li do jámy, a dodal: Není-li člověk lepší nežli ovce (Mat. 12, 11)? Fariseové a zákoníci mlčeli. Spasitel na ně pohlédl, dí evangelista. Pohlédl na ně zajisté se spravedlivým hněvem. Po té uzdravil člověka. Fariseové a zákoníci se tajně radili, jak by jej zahubili.

Zmiňuji se o těchto dvou událostech krátce v úvodě, poněvadž pospíchám k jiné věci, k volbě apoštolů. Volba apoštolů jest zajisté událost významná, neboť apoštolové budou sloupy církve Kristovy. Již způsob, jak sv. Lukáš o věci mluví, ukazuje její význam. Spasiteli, požehnej nám!

* * *

1. Spasitel byl s učedníky a zástupy lidu u jezera nedaleko od Kafarnum. Když nastal večer, odešel sám na horu, aby se modlil. Hora ta má dva vrchy, mezi nimi je loučka. Skýtá krásný pohled na sněžný Hermon, na jezero a na vlnící pole. Tam ztrávil božský mistr noc na modlitbách až do rána. Proč tam odešel? Patrně měl před sebou důležitou věc, neboť tak činíval vždy, když podnikal něco velmi vážného. Skutečně!

Jde o volbu apoštolů. Má mnoho učedníků, není nikdy sám, ale učedníci ti mimo několik, které k sobě připoutal, přicházejí a odcházejí. Potřebuje takové, kteří by s ním byli stále, aby se mohli státi základem duchovní říše, kterou zřídí, potřebuje jich více, neboť mají nésti jeho evangelium do celého světa. Odevzdá jim svou nauku, svátosti, moc, již od Otce obdržel. Lidé mají býti vedeni k spasení lidmi a to do skonání světa. Věru veliká věc. Chce se na ni připraviti, chce zpytovati úradky svého Otce, chce apoštoly míti od něho. Při poslední večeři ům řekl. že je od něho obdržel (Jan 17, 6 n). O. Pane, jak jsi se tenkráte asi modlil! Jak horoucně volala duše tvá k Bohu! Jak ses radoval, že se stane dílo, které na věky bude množiti čest Boží a zalidní nebeské stánky!

Vyšlo slunko. Spasitel volá k sobě učedníky a volí z nich dvanácte za apoštoly. Jsou většinou z dělnické třídy, jen někteří mají školské vzdělání. Ani svatí nejsou. Jedenácte z nich jest z Galileje, Jidáš z Judska. Čtyři jsou ženatí. Z kněží starozákoních není mezi nimi žádný. Však jsou to muži poctiví, světem nezkažení, tak zvanou kulturou nedotčení. Jeden však se zvrhne. Zvolil ty, které mu Otec naznačil. Zvolení podávají jasný důkaz, že církev není jejich dílo, nýbrž dílo Boží, ale že oni byli k němu ochotnými nástroji. Podívejme se na ně krátce z blízka.

První je Šimon, zvaný Petr, neučený a nevýmluvný rybář, ženatý a v letech pokročilý, ale ducha živého, srdce ušlechtilého, letory ohnivé. Kristu se oddal s nadšením, ale poněvadž bylo nedokonalé, jsouc příliš přirozené, dopustil Pán jeho pád, aby se povzneslo v oddanost čistě nadpřirozenou. Pád jej také poučil, aby byl milosrdný k hříšníkům a trpělivý k slabým. Klíče jsou jeho odznak!

Ondřej, bratr Petrův, je prostý rybář jako bratr, méně ohnivý nežli on, ale za to vytrvalejší. Byl první povolán, ale jakmile přišel Petr, ustoupil na druhé místo. Proč? Mistr tak ustanovil. Z jeho úst je slovo: Nalezli jsme Mesiáše, on přivedl Petra k Ježíši. Pracoval v Epiru, Thracii, Skythii. Při mučednické smrti pozdravil kříž, jenž ho s mistrem na věky spojil, s nadšením, které svět čte s podivem a které mnohé srdce naplnilo touhou, státi se jeho druhem v mučednictví. Za odznak má kříž, jejž radostně objímá.

Třetí je Jakob, bratr Janův, syn Zebedeův, byl rovněž prostý rybář a živil se prací rukou. Jeho matka prosila kdysi Krista, aby její synové seděli v jeho království jeden na pravici a jeden

na levici (Mat. 20, 21). Když se jich Spasitel otázal, mohou-li píti kalich, jejž on píti bude, odpověděli, že mohou. Pili jej. Jakob zemřel z apoštolů nejdříve. Herodes dal jej v Jerusalemě stíti. Spasitel dal jemu a jeho bratru jméno boanerges, synové hromu, snad pro prudké projevy lásky k němu. Jeho odznak je meč.

Jan, bratr předešlého, byl mnohem mladší Jakoba. Je proslaven v Písmě a církvi panickostí srdce a darem prorockým. Byl bez vzdělání jako ostatní a prostý rybář, ale měl vzácné poklady v nitru: čistotu, jemnost, sílu, na rtech výmluvnost. Byl to orel duchem, mysl básnická v největším smyslu slova. Věčně žije na něho vzpomínka, že odpočíval při poslední večeři na hrudi Pána Ježíše, stál s Marií pod jeho křížem a obdržel ji od něho odkazem. Jeho evangelium dává neomylný důkaz o božství Páně. Od něho jsou tři listy a Zjevení. Mnoho přetrpěl, ale zemřel smrtí přirozenou, přeživ všecky apoštoly, kolem roku 100. Jeho odznakem je orel.

Pátý je Filip z Bethsaidy. Byl ženatý a otec několika dcer, které prosluly v prvotní církvi krásou ctností. Byl mužem modlitby a rozjímání. Znal Písma a proroctví v něm obsažená. Jediný pohled Páně stačil, aby byl získán. Od něho jsou slova: Pane, ukaž nám otce, a dostačí nám (Jan 14, 8), čímž způsobil, že Spasitel řekl: Filipe, kdo vidí mne, vidí i otce. Nepsal, ale mnoho kázal. Jak umřel, nevíme. Odznak jeho je malý kříž na znamení jeho veliké lásky ke Kristu.

Šestý je Bartoloměj (Nathanel). Zdá se, že to je ten, o němž pravil Pán: Ejhle, pravý Israelita, v němž není lsti (Jan 1, 27). O něm víme nejméně. Kázal prý v Indii. Byla mu za živa kůže sedrána. Nástroj jeho mučednické smrti jest jeho odznakem.

Sedmý je Matouš, celník. Evangelisté Marek a Lukáš zamlčují jeho povolání, asi ze šetrnosti, on sám je uvádí. Byl patrně muž pokorný a upřímný. Krásně vylíčil v svém evangeliu Krista, Petra a ostatní; o sobě mlčí. Pilně vše sledoval, a co viděl, pěkně si zaznamenával. Bývalé povolání ho k tomu vedlo. Jeho evangelium je první a má zvláštní cenu v tom, že ukazuje, jak se starozákonní proroctví na Kristu vyplnilo. Poněvadž uvádí rodokmen Páně od Abrahama, t. j. po lidské stránce, má za odznak člověka.

Osmý je Tomáš, zvaný Didymus. Byl prostý, čistý, zbožný, velikomyslný, ohnivý, obětavý. Jeho oddanost oznamují slova, která vyřkl, když se Pán Ježíš odhodlal jíti k Lazarovi: Pojďme i my a umřem s ním (Jan 11, 10). Jeho poznámce, že nevidí, kam Kristus jde, děkujeme památná slova: Já jsem cesta, pravda

a život (Jan 14, 5 n). Znám je také tím, že nechtěl věřiti ve zmrtvýchvstání Páně. Když pak viděl vzkříšeného mistra a dotkl se snad i jeho ran, zvolal: Pán můj a Bůh můj (Jan 20, 28), kteréžto slovo věčně žije na rtech zbožných křesťanů, nebo jest vyznáním víry a lásky v Krista jako Syna Božího.

Devátý je Jakub, syn Marie a Kleoťáše, nejspíše druhý synovec P. Marie. Nebyl vyvolen proto, že byl po matce příbuzný Páně, nýbrž že Bůh chtěl. Má přídomek, „spravedlivý". Byl od života mateřského Bohu zasvěcen, v Nazaretě vychován, snad s Kristem, andělské nevinnosti, v nábožnosti vytrvalý, takže měl kolena tvrdá jako kolena velbloudí. Je zván bratrem Ježíšovým. Stal se biskupem v Jerusalemě. Sv. Pavel zove jej s Petrem a Janem sloupem. Staří spisovatelé zahrnují jej chválami. Odznakem má kyj, kterým byl dobit, když po svržení s cimbuří chrámového ještě dýchal.

Desátý je Thadeus, zvaný též Juda, bratr Jakoba mladšího, právě jmenovaného, příbuzný s Kristem. Byl ženat a měl několik dítek. Spasitel si ho vážil pro jeho čilost a horlivost. Napsal list, jenž je živý pomník jeho veliké víry a pevných zásad mravních. Za odznak má palmu.

Jedenáctý je Šimon z Kány. Byl při proměnění vody ve víno. Zázrak jej pohnul, že se oddal Kristu. Podle nezaručeného podání východní církve byl ženichem, při jehož svatbě učinil Kristus svůj první div. Procestoval mnohé země na západě, hlásaje evangelium. Jeho odznakem je kalich.

Dvanáctý je Jidáš z Kerioth v Judsku. Je smutně pověstný zradou Páně a nešťastnou svou smrtí; výstražný příklad, že i vyvolený a horlivý učedník může zahynouti, zanedbává-li duchovní život a nepotlačuje-li rodící se vášně. Zrádné jeho políbení je znamení zrádných duší. Za odznak má měšec, jejž křečovitě svírá v ruce, snad začátek pádu.

2. To jest sbor apoštolský, jenž vykoná největší dílo, jaké svět viděl. Není lepšího důkazu, že církev jest dílo Boží, nežli pohled na ty, kteří ji uvedou v ži ot. Oni jsou její věčný, nezměnitelný základ, posvátná hierarchie. Tam a jen tam je církev Kristova, kde je sbor apoštolský pod hlavou sv. Petra, biskupové s apoštolskou posloupností pod nástupcem sv. Petra. Památný okamžik. Bezděky vzpomínáme na svěcení kněží, jak biskup vyvolává jména čekatelů a vkládáním rukou uděluje jim kněžskou moc. Tam stál Kristus, dosud viditelná hlava sboru, kolem něho apoštolové právě zvolení s Petrem v čele, budoucím viditelným zástupcem Páně, kterým odevzdá trojí

svůj úřad, učitelský, kněžský a pastýřský, zástup učedníků a dole čekající lid. Hle obraz církve, půdorys budovy s trváním na věky. Ustupuje Starý zákon, aby učinil místo zákonu Novému. Nová církev bude obrazem Krista, jeho mystickým tělem. Jako Kristus měl stránku lidskou a božskou, tak se církev bude skládati z lidí, ale božská síla dá jí vznik a bude ji vésti. Křesťané v ní spojení a milostí Boží opatření budou tvořiti mystické tělo Kristovo.

Přemýšlím, k jaké důstojnosti jste byli povoláni a žasnu. Jste apoštoly. Roznesete evangelium Páně po celém světě. Přinesete spasení tisícerým duším. Potřete bludy rozumu a srdce, rozdrtíte vládu Satanovu, světu dáte jiné vzezření. Kde Vás přijmou, budou Vám blahoslaviti, neboť poznají nový, lepší svět, účel života, cestu k časnému a věčnému blahu.

Jste svědky Pána Ježíše a jeho zástupci. Budete o něm svědectví vydávati před prostými a vznešenými, neumělými a učenými, slabými a nemocnými, na dědinách a v městech. Vaše prosté slovo bude mocnější nežli meč, bohatství a učenost, mocnější nežli pikle ďábelské. Na konec zdánlivě podlehnete, ale vaše krev, prolitá pro Krista, bude semenem křesťanství, zásluhou pro nevýslovnou odměnu v nebesích. Prostí jste, ale máte účast v moci, kterou Kristus přinesl s nebe. Budete očisťovati duše od hříchů, budete je odívati nebeským rouchem milosti, budete připravovati lidu nebeský pokrm, zdroj svatosti zde a spásy tam. Budete říditi církev a dávati jí představené, odevzdávajíce jim vkládáním rukou svou moc. I divy budete činiti, obdařeni jsouce dary mimořádnými, na potvrzení svého kázání a k blahu bližních. Do konce světa bude Vás lidstvo zváti svými učiteli a otci.

Jste vyvoleni k svatosti. Sám Spasitel si vás vychová, abyste pojali ducha a srdce jeho, podle nich se přeměnili, stali se jeho obrazem. Pošle Vám sv. Ducha, aby všecky nedokonalosti ve vás spálil ohněm své lásky, zabezpečil vás proti bludu, osvítil, v milosti navždy utvrdil. S vaší apoštolskou důstojností bude v souhlase případná svatost, smrt mučednická dá jí korunu. I skvíti se budete v nebi jako hvězdy prvního řádu, větši nežli patriarši a proroci, větší nežli svatí církve, nejblíže budete k Matce Boží.

Jste povoláni k největšímu štěstí. Budete provázeti Pána, spojeni jsouce s ním přátelstvím, posvěcovati se jeho naukou, utvrzovati se jeho divy, zdokonalovati jeho příkladem. Budete členy nové rodiny, neméně šťastné nežli rodina nazaretská.

Sám mistr bude vás blahoslaviti, že vidíte, co si králové přáli viděti a neviděli (Mat. 13, 16; Luk. 10, 23).

Apoštolové tušili, že se děje s nimi věc veliká, a jejich srdce vzplanulo novou oddanosti ke Kristu. Petr zaujímá od počátku mezi učedníky Páně místo první. Že přednost ta mu zůstává, ukazuje mistr tím, že jej jmenuje na prvním místě i dává mu jméno Petr. Jak hořelo asi tvé prudké srdce v památné této chvíli, svatý Petře!

Když byla volba vykonána, sestoupil Pán s apoštoly a ostatními učedníky dolů k lidu, shromážděnému na planině u paty hory. Jest to obraz nové církve, jež tu sestupuje ze zátiší do světa, aby začala své dílo. Lid je obrazem tohoto světa. Jsou ho veliké zástupy, Židé, Samarští Galileané, pohané, mužové rozmanitých věr a směrů životních. Jakoby veškeré pokolení lidské bylo zastoupeno. Po významném díle, jež Kristus volbou vykonal, bylo by vhodné, aby podal čekajícím zástupům program nové společnosti, právě utvořené, neboť je pozemským základem království Božího, jehož příchod hlásal. Spasitel tak skutečně učinil. Proslovil památné náhorní kázání. Náhorní kázání jest nárys hlavních pravd a zásad mravních, platných pro novou církev. Kristus je kázal ovšem i jindy, ale tenkráte je podal programově. Řeč začíná osmerem blahoslavenství. Proto hora, s které ji měl, zove se horou blahoslavenství. Však ponechme si tuto věc na příště. Volba apoštolů je věc tak veliká, že si z ní chceme vzíti nějaké poučení.

3. Dvě slova tanou mi na mysli, když patřím na dnešní událost: církev, apoštol.

Církev! Tenkráte naznačil Pán, že bude míti hierarchii pod hlavenstvím nástupce Petrova. To jest známka církve Kristovy. Kde tohoto zřízení není, není církev Kristova, nýbrž nějaký lidský její padělek, který spasení nedává. Bylo těch padělků na tisíce a stále nové se rodí. Kdo je zakládá, náleží k těm, kteří Srdce Páně nejbolestněji zraňují, neboť kazí jeho dílo, pro které na svět přišel, pracoval, trpěl a umřel. Spasitel je přednaznačil, když přijal mezi apošloly Jidáše. Políbení, kterým zrazují Krista, jsou hesla, jimiž svádějí lid k odpadu od církve Kristovy. Někdy to bylo heslo líbezné, které na nemyslící hlavy a na neumrtvená srdce mívá kouzelný vliv, někdy heslo ošklivé, uměle vytvořená a rozšířená pomluva, vypočítána na lidské vášně. O, nešťastníci, kteří za bludné heslo dáváte pravdu Boží, zdali jste si vědomi, jakého osudného se dopouštíte činu? Zdali víte, že kazíte dílo Kristovo, prací a krví

apoštolů vybudované? Jak odpovíte před soudnou stolicí jeho? Ach křesťané, nezapomeňme nikdy, že církev, v níž vládne sbor apoštolský pod hlavenstvím Petrovým, je jediná pravá církev Kristova, jediný ústav milosti a spásy. Má lidskou stránku, nebo je z lidí, lidé mají chyby, žádný nejsme bez nich, neodhazujme pro lidské chyby dílo Boží. Církev Kristova je vždy vznešená a dobrá a svatá. Nemůže nikdy býti špatná, neboť Kristus je v ní a s ní. To jest tak jisté, jako že je slunce na nebi. Nikdy nemůže býti ke škodě jednotlivců a národů, neboť Bůh ji založil a řídí k jejich blahu. Nedejme se másti výtkami a pomluvami nepřátel. Važme si církve, milujme ji, pracujme s ní.

Tu jsem u druhého slova: apoštol. Na dnešních zvolencích vidíte, jak vznešené je povolání apoštolské. Blahoslaveni jsou a blahoslaveni zůstanou na věky. Naše doby jsou těžké a potřebují duší apoštolských. Plody bludných nauk dozrávají. Všude boj, rozvrat, korupce, požívavost, teror. Kdo nás zachrání? Kdo zastaví rozklad? Kdo vrátí světu víru, mravní řád, klid, štěstí? Apoštolské duše, prodchnuté duchem Kristovým. Kněží nestačí, nebo jest jich málo a mnozí jsou zachváceni proudem. Každý věřící budiž apoštolem. Vy inteligenti, kteří bludnými naukami máte na zkáze Evropy největší vinu, máte přede všemi povinnost, napravit zlo. Buďte apoštoly pravdy Boží, jako jste byli apoštoly ďáblovými. Ve Francii hlásilo se prý po světové válce mnoho advokátů, profesorů, úředníků, důstojníků do řad apoštolských. Jsou-li zprávy pravdivy, bylo by to důkazem, že francouzská inteligence pochopila svou povinnost. Apoštolem buď každý, komu spása duší a blaho země jsou drahým statkem. Ale apoštolování musí se díti ve spojení s pravou církví a jejími apoštoly, od Krista ustanovenými. Každé jiné apoštolování by se skončilo tam, kde skončil Jidáš. Neříkej: Co mohu já, na mně nezáleží! Zdaliž by apoštolská církev změnila pohanský svět, kdyby byli křesťané tak mluvili? Každý působil, kde a jak mohl. Ale při tom sám se zdokonaloval. Apoštol musí sám býti svatý. Život prvních křesťanů byl svatý a proto sám sebou byl apoštolováním. Ale svatost plyne jedině z Krista, z církve, z jejích posvěcujících prostředků. Tam nalezneš posvěcení a sílu i ty.

* * *

V úvodě jsem se zmínil krátce o dvou dívech, pro které vzniklo proti Pánu Ježíši nepřátelství. Konal dobré a konal je způsobem řádným, přece však vlivem předsudků a zlé vůle

byly jeho skutky obráceny od fariseů proti němu. Nedivme se, že i naše dobré snahy jsou někdy pojímány špatně. Dal-li se tím Kristus odvrátiti od dobrého? Nedal. Ještě méně se divme, že skutky církve obracovány jsou na zlou stránku. Jak by mohli jinak ďábel a jeho pomocníci proti ní vystupovati? Převracejí je tedy. Zdali se tím dává církev svésti, aby přijímala zásady světa a tak se jim zavděčila? Nedává. Buďme tedy pevni v dobrém i my. Vězme, že apoštolování pro církev Boží je vznešený skutek dobrý. Na církev se dívejme pravdivě, jsouce přesvědčeni, že nechtěla nežli blaho časné a věčné. Jednotlivci se někdy v prostředcích mýlili, byli mezi nimi tu a tam i lidé zlí, sobečtí, pánovití. Nekladďme chyby a viny jednotlivců na vrub celku. Stůjme věrně k církvi. Tím stojíme věrně k apoštolům a ke Kristu. Přijdou zase lepší časy. Bude nás blažiti vědomí, že jsme k tomu přispěli. Nedočkáme-li se plodů z práce své, spokojme se, vědouce, že nám Kristus chystá za ni odměnu věčnou.

XLV. Náhorní kázání.

Po volbě apoštolů měl Pán Ježíš velikou řeč. Jest to památné náhorní kázání. Poněvadž začíná blahoslavenstvími, nazývá se hora, při které ji měl, hora blahoslavenství. Vlastní její jméno je Rohy Hattimovy. Jméno je vzatu z tvaru. Hora má dva vrcholky. Leží nedaleko Kafarnaum.

Poznamenal jsem již, že bylo vhodné, aby po volbě apoštolů, kterou byl dán nárys budoucí církve, Pán Ježíš nastínil mravní zásady království Božího. To bylo vhodné také proto, že zástupy lidu, jež ho očekávaly, byly ze všech krajů Palestiny a okolí a představovaly veškeré člověčenstvo v pestré jeho rozmanitosti národní, kmenové, náboženské a stavovské.

Obsah řeči lze rozděliti asi takto: Nejprve přednesl Pán Ježíš osmero blahoslavenství, za druhé promluvil o postavení apoštolů vzhledem k Israeli a světu, za třetí poukázal na svůj poměr k zákonu Starému a na to, jak od fariseů byl pokažen, za čtvrté kladl důraz na zákon lásky, za páté přidal některá důležitá pravidla mravního života. O těchto věcech mluvil Pán Ježíš zajisté také jindy; při náhorním kázání podal je v sytém souboru. Takové souhrnné vylíčení pravd a zásad, jež budou základem království Kristova, bylo nejen mohutné, nýbrž budilo i podiv, neboť obsahovalo názory, které nebyly v souhlase s dosavadními názory, zvláště s těmi, jež vešly do lidu ze škol farisejských. Řeč Páně znamenala nejen očistění

zákona, nýbrž i jeho vyplnění. Chápeme ovšem, že lid žasl nad slovy, jež slyšel.

Probeřme krátce náhorní kázání Páně. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

1. První část obsahuje osmero blahoslavenství. Jsou základem a výtahem celého kázání. Tehdy byl nejen ve světě, nýbrž i v Israeli přirozený zákon mravný, jenž poučuje člověka světlem rozumu o pozemských statcích, namnoze bludný, nejasný, zkomolený. Osmero blahoslavenství vrací mu pravý smysl a jasnost.

Kdo chce dobře žíti, tomu jest znáti cíl života a prostředky, jimiž se k tomuto cíli jde. Kdo má za cíl života bohatství, čest, moc, požitky, řídí k němu své skutky a užívá prostředků, jež k němu vedou. Který jest cíl, jejž Kristus Pán v blahoslavenstvích prohlašuje za základ své mravouky a za účel lidského života? Jest to blaženost věčná, blažené patření na Boha a účast v jeho životě. Které jsou prostředky, jež k němu vedou? Ctnostné činy, ctnostný život. Poněvadž poměry lidské jsou rozmanité, dotýkají se blahoslavenství některých, zvláště těch, v kterých jakoby ctnost nebyla od Boha odměňována. Bude. Všem ctnostem kyne věčná blaženost jako odměna, jen cesty k ní jsou různé. Pohleďme na jednotlivá blahoslavenství. Vytknu z nich toliko hlavní smysl.

a) Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské. Nejlepší vykladačí Písma soudí a jejich důvody jsou přesvědčivé, že Pán Ježíš má na mysli hmotné statky. Blahoslaví ty, kteří svým duchem jsou na statcích nezávislí. To jsou ti, kteří cenu a význam bohatství nepřeceňují, ti, kteří více nežli po mamonu touží po ctnosti, ti, kteří jsouce chudí, nejsou proto nešťastni a po bohatství nezřízeně se nepachtí, ti, kteří jsouce bohatí, nelpí na mamoně, nevyvyšují se proto pyšně, moudře bohatství užívají, konečně i ti, kteří si pro vyšší cíle volí dobrovolně chudobu. Ti všichni jsou blahoslavení. Jejich odměnou bude království Boží, nebo snadněji ujdou lákadlům světa, snadněji naleznou cestu víry a spásy zde, bezpečněji dojdou blaženosti věčné. Jestit podle Písma chtivost peněz kořen všeho zla (1 Tim. 6, 9) a zkušenost to potvrzuje. Jedna z mravních zásad jest tudíž, nevěsiti srdce svého nezřízeně na mamon, nýbrž zachovati si proti němu svobodu ducha. Tenkráte odsuzoval Kristus zvláště světské a hmotařské představy fariseů o Mesiáši a jeho království.

b) Blahoslavení tiší, nebo oni zemí vládnouti budou. Druhá mravní zásada království Kristova je tichost. Namířena je proti nezřízenému hněvu, mstivosti, teroru, pěstním právu, krevní mstě, výbojným válkám. V pohanských zemích vládly všeobecně. Odpustiti, nemstíti se, byla nečestná slabost. Odtud krvina, příčina stálých krvavých činů mezi jednotlivci. Odtud mezi říšemi ustavičné boje, hubení celých národů, násilné potlačování slabších. Také proti Židům je blahoslavenství namířeno. Mesiáše představovali si jako hrdinu, který mečem dá jim svobodu a podmaní svět. Mimo to byli mstiví a příliš často místo na právo a pomoc Boží spoléhali, k své škodě, na moc zbraní. Spasitel hlásá zásadu tichosti. Blahoslaví ty, kteří ovládají hněv a se nemstí, ty, kteří při domáhání práv neužívají násilí, ty, kteří pro Boha dovedou odpouštěti a spoléhají na spravedlnost Boží. Proti Židům naznačuje, že on dobude světa pravdou, ctností, trpělivostí, láskou, utrpením svých vyznavačů. A tak tiší budou zemí vládnouti. Skutečně se církev, vedená duchem tichosti, rozšířila po celém světě, pronikajíc srdce všech. Trpěla, ale Bůh byl s ní, i zvítězila nakonec. Tichost zdá se slabá, ale je silná, neboť Bůh ji miluje, lidé se jí ochotně podávají, je trpělivá. Zkušenost učí, že vytrvalá tichost více zmůže nežli prudký hněv.

c) Blahoslavení lkající, neboť oni potěšení budou. Koho míní Spasitel slovy: lkající? Snad-li ty, kteří stiženi jsouce těžkomyslností stále se rmoutí? Nebo ty, kteří pláčí nad ztrátou majetku, nad úmrtím milé osoby nebo pro jinou bědu? Nebo ty, kteří jako farisejové lkali nad neštěstím vlasti, ale při tom ji naukou kazili, hmotně vydírali, panovačností svírali? Nebo pesimisty, kteří se na vše dívají černými brýlemi nahořklé nespokojenosti? Ne, z těchto lkajících nemíní nikoho. Pán Ježíš míní smutkem vážnost v pojímání života. Slovo smutek, lkání je tu protiva rozpustilosti, lehkomyslného zábavnictví, nemírné touhy po pozemských rozkoších. Proto dí u sv. Lukáše: Běda vám, kteří se smějete. Míní rozpustilý smích dítka tohoto světa. Křesťané se varovali pohanského rozkošnictví, dávajíce na jevo vážnost, která jim získávala u dobrých úctu, u rozpustilců výtku, že pohrdají světem. Tato vážnost jejich plynula z víry, že život je přípravou pro věčnost. Ale nebyli nešťastni. Naopak, byli stokráte šťastnější nežli pohané, jejichž veselost se končila v přesycení, nechutenství, nudě, pesimismu. Pojímej vážně život pod zřetelem života věčného, je třetí mravní zásada Páně.

d) Blahoslavení, kteří lačnějí a žíznějí po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou. Spravedlnost znamená tu dokonalost přirozenou a nadpřirozenou. Dítky světa myslí jen na pozemská dobra, dítky Boží se snaží, aby nabyli ctností a zdokonalili se v nich. Blaze jim. Vyvolili si krásný cíl. Bůh svou milostí bude jim pomáhati. Také Židé představovali si mesiánské království velmi pozemsky. I pro ně je slovo Páně poučením, že království Kristovo bude království milosti. Skutečně osvobozuje nás Kristus od hříchu, posvěcuje nás, činí z nás dítky Boží a dává věrným vrcholné zdokonalení v oslavě věčné. Vzhůru srdce, slyšíme denně při mši sv. Vzhůru k statkům, které už na zemi nasycují klidem, spokojeností, nadějí.

e) Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou. Mnoho běd je na světě. Slzavým údolím zoveme jej ve známé modlitbě. Míti soustrast s bližním, pomáhati mu tělesně a duchovně, toť milosrdenství, jež míní Pán. O, jak byl pohanský svět tvrdý! Jak jeho srdce bylo zatíženo sobectvím! I Židé, čím více se odkloňovali od ducha Písma, upadali v zásady, jež odporovaly blíženské lásce. Království Boží bude království milosrdenství. A bylo jím. Jest jím dosud. Křesťan znamená člověka dobrého, jenž rád pomáhá. Pomáhá pro Boha. Od něho očekává jako odměnu, že bude milosrdný k jeho chybám a dobré odmění mu dary nebeskými.

f) Blahoslavení čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou. Čistý srdcem je ten, kdo nemá hříchu. Zvláště lze mysliti na čistotu pohlavní, pak na přemáhání vášní vůbec. V pohanstvu vše bylo poskvrněno hříchy a vášněmi, tělesnost pak hýřila bezuzdně. U Židů bylo lépe, ale ani oni nevyšinuli se k ideálům panenství a panictví. Mezi křesťany byly vždy čisté duše, čisté od hříchů, panny a panici bez poskvrny. Zpověď a svátost oltářní udržovaly v nich čistotu vůbec a pěstovaly i pohlavní čistotu. Pán Ježíš praví o čistých duších, že budou viděti Boha. Pohané pokládali za štěstí, viděti tvář svého panovníka, neboť se před veřejností skrýval. Čisté duše uvidí samého Boha. Snadno ho naleznou vírou zde, nebo čistá duše má pro věci Boží zvláštní vnímavost. V nebi uvidí ho tváří v tvář. Panici a panny budou tam míti zvláštní oslavu, neboť budou provázeti Beránka.

g) Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou. Pohané neměli pokoje ani s Bohem, ani s lidmi. S Bohem neměli pokoje, poněvadž tonuli po krk v hříších, zvláště v modloslužbě, k níž v poslední době přišlo zbožňování císařů. Ne-

měli pokoje s lidmi, nebo říše jejich byly v ustavičných bojích a uvnitř revoluce stíhala revoluci. Neměli pokoje v nitru svém, užírajíce se vášněmi. Židé v oné době byli v stálém revolučním rozechvění. Nenávist cizinců a stran mezi sebou dostoupila chorobné míry. Kristus blahoslaví pokojné, kteří dávají Bohu, což jeho jest, státu, co mu patří, bližnímu, co žádá spravedlnost a láska. Jeho stoupenci budou pokojní, nebo budou dítkami Božími a bratry mezi sebou. Rozervanost, plod hříchů a vášní, bude jim cizí. Jejich Bůh je Bůh pokoje, i budou milovati pokoj. Zaslouží si jméno synů Božích, nebo jimi budou. O, by lidé zase milovali Krista! Zase by se pokoj vrátil světu!

h) Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské. Pro spravedlnost trpět znamená trpět pro víru, pro Krista, pro církev, pro hájení práva, pro apoštolskou horlivost, pro některou ctnost. Sv. Pavel byl takový trpitel. Sám vypočítává, kolikrát byl mrskán, zrazen, se topil, žalářován, v nouzi veliké. A on se nejen nemstil, on se ani nermoutil, nýbrž radoval. Radoval se, že je připodobněn svému mistru a bude sdíleti s ním za to jeho slávu. Tak všichni, kteří bez hříchu a viny trpí pro spravedlnost, ozdobují se vznešenou ctností, jež naplnila a naplňuje svět podivem, jim pak připravuje palmu, podobnou palmě mučednické. Zove se láska kříže Kristova.

Toť osmero mravních zásad Kristových. Blahoslaven, kdo se k nim přibližuje.

2. Druhá část náhorního kázání ukazuje věřícím, zvláště apoštolům, čím mají světu býti. Mají býti solí země a světlem světa.

Solí země. Sůl chrání hniloby, zachovává, činí pokrmy chutné, sama při tom mizejíc. Proto byla v Starém a jest i v Novém zákoně obrazem případných vlastností duchovních. Věřící mají býti v duchovním smyslu solí země. Mají vírou, ctnostmi, zásadami v blahoslavenstvích obsaženými působiti na jiné. K tomu je arci třeba, aby nejdříve byli sami jimi proniknuti. Tak budou apoštoly. Tím více mají býti solí země ti, kteří apoštolát mají za povolání, neboť jsou k tomu od Boha určeni. Běda, budou-li solí zmařenou. Zmařená sůl se k ničemu nehodí, i bývá vyvržena. Křesťan, zvláště apoštol, jenž pozbyl víry, mravně upadl, duchem světa je naplněn, není k ničemu. Neprospívá, ano škodí. Či nekazí špatná sůl pokrmy? Kazí. Plní se slovo Písma: Zkáza z tebe, Israeli! Bude vyvržen a soud dvojnásobný přijde na něho.

Světlem světa. Křesťané, zvláště jejich představení, mají svítiti jako světlo. Světlo plaší temnoty, dává vystoupiti krásným barvám, zahřívá k plodnosti. Křesťané, zvláště jejich představení, mají vírou zaplašovati temnoty ducha, svítiti krásou ctností, ploditi ji v jiných. První křesťané tak činili. Zvláště apoštolové a přemnozí jejich nástupci skvěli se jako slunce a hvězdy. A celý svět dostal jinou tvářnost. Pán Ježíš to znázorňuje dvojím přirovnáním. Město, postavené na kopci, je všem viditelné, aniž se může skrýti. Na křesťany, zvláště na jejich představené, upírá oči celý svět. Na otce patří dítky, na učitele žáci, na vladaře poddaní, na kněze osada, na biskupa diecese, na křesťany nevěrci a pohané. Svíce neklade se pod kbelík, nýbrž na svícen, na vyvýšené místo, aby svítila všem. Křesťané, zvláště představení, mají býti svící. Jsou jí, i kdyby se skrývali, neboť nemohou býti neviděni. Který je důvod, že mají svítiti? Aby lidé poznali a chválili Boha pro dobré jejich skutky. Jest to jejich svatá povinnost, neboť jsou členy království Kristova a mají je šířiti. Svatou povinnost tuto mají arci především ti, které Kristus k apoštolátu vyvolil. Avšak všichni mají býti apoštoly.

Jaký je poměr Pána Ježíše k Starému zákonu? Bylo třeba, aby se o tom vyslovil, neboť Starý zákon byl od Boha, náhledy o tom, co bude s ním v mesiánském království, byly neurčité, vlivem fariseů namnoze bludné. Spasitel tak učinil, ale zatím jen všeobecně, neboť Starý zákon byl ještě v platnosti. Pronesl tři zásady. První, že nepřišel zrušit zákona, druhou, že jej naplní, třetí, že spravedlnost bude jiná, nežli jak ji fariseové pojímají.

Pán Ježíš prohlásil, že nepřišel zrušit zákona. Skutečně nezrušil základ zákona, desatero přikázání, ani mravních zásad, od proroků hlásaných. Ano na věrné plnění desatera slíbil zvláštní odplatu Boží. Ale Pán Ježíš naplnil zákon, Zákon Starý a Nový jsou arci protivy, jež se vylučují, ale tak, že Starý zákon byl nástin, příprava Nového. Nový zákon je vyplnění Starého. Oba zákony souvisí, ale nemohou býti spolu. Přestalo vše předobrazné a přípravné. To není vlastně zrušení, nýbrž naplnění. Desatero a mravní zákon zdokonalil. Ani to není zrušení. Přestaly na př. krvavé oběti, ale proto, že přišla obět, kterou předobrazovaly, smrt Páně a nekrvavé její představení ve mši sv. Přestal zákaz, nemíti obrazů a soch věcí Božích, ale to je zdokonalení úcty, když nehrozilo nebezpečí modlářství. Jiná bude spravedlnost nežli ta, již hlásají fariseové. Starý zákon není vykupitelský, jak učili, nýbrž vykupitelská je jedině smrt Páně. Nestačí zevní zachovávání předpisů, jež fariseové

mimo to rozmnožili do nesnesitelných malicherností a přemrštěností, je třeba vnitřní spravedlnosti, milosti a lásky. Platnost bude míti: litera zabijí, duch oživuje.

Ten jest poměr Pána Ježíše k zákonu Starému. Tenkráte ještě byl v platnosti. Proto jej Pán Ježíš zachovával, vyjma farisejské přídavky. Ale tu a tam naznačil, že vyplněný zákon bude míti jiná zařízení.

V další části své řeči zdůrazňuje Pán Ježíš zákon lásky. Činí to tak mocně, že zákon lásky vyniká jako hlavní základ a obsah Nového zákona. Aby zákon lásky takto vynikl, nespokojuje se všeobecnými předpisy, nýbrž uvádí některé příkazy podrobné a to záporně i kladně.

Tak zapovídá hněv spojený se zlobou, neústupnou přísnost v odplatě, nenávist nepřátel, neodůvodněné posuzování. Zakazuje hněv se zlobou, t. j. s touhou ublížiti jiným. Proč? Poněvadž to odporuje zákonu lásky a poněvadž z takového hněvu vznikají jiné těžké hříchy, i vraždy. Oznamuje na takový hněv a jeho stupně přísné tresty. Smířiti se, odpouštěti, toť jest, co žádá duch jeho zákona. Zakazuje neústupnou přísnost v odplatě. Dovoluje všem domáhati se zákonitě práva, avšak má se to díti bez hněvu a msty v srdci. Takové hájení práv je často povinností, na př. když jde o nezadatelná práva stavu, státu, církve. V osobních záležitostech doporučuje odpouštěti, zlé dobrými odpláceti z lásky k Bohu, jenž škodu nahradí. S krásnou názorností to vyličuje mimo jiné příkladem, dáti tomu, jenž vzal sukni, i plášť. Plášť na východě měl důležitost, jelikož byl nejen oděvem ve dne, nýbrž i přikrývkou v noci. To jest ovšem příklad, znázornění, nikoliv doslovný příkaz. Totéž platí o ráně do tváře. Zakazuje nenáviděti nepřátel. V té věci chybovali nejen pohané, nýbrž i Židé, ano sám Starý zákon byl neúplný. Kristus žádá, abychom nepřátel neměli v nenávisti, jim zlého nepřáli, neodpírali jim všeobecně platných projevů úcty a přízně. Jako důvod uvádí Boha, jenž dává slunci vycházeti nad dobrými i zlými, ke všem je milosrdný. Jemu třeba se připodobniti, abychom byli dítkami jeho. Zapovídá neoprávněné posuzování. Židé, kteří znali nicotnost model a měli zvláštní zákon od Boha, snadno upadali v hřích, že jinými pohrdali, že šmahem odsuzovali, sebe za spravedlivé měli. Tohoto nebezpečí není prost křesťan, který víru dobře zná a věrně vykonává vzhledem k lidem, zmateným bludnou filosofií, vědou, světem. Měj se na pozoru, napomíná Pán, aby věčný soudce nesoudil tebe přísně.

To jsou zápovědi. Kladně poroučí, abychom bližnímu konali, co chceme, aby bližní konal nám, a prohlašuje, že v tom je zákon i proroci. Doporoučí dávati míru plnou, natřesenou, což rozuměti je nejen o almužně, nýbrž o každém díle ve prospěch bližního. Co se týče vlastní osoby, žádá od svých cudnost, upřímnost v řeči a pokoru. Co se týče čistoty, byl Starý zákon nedokonalý, dovoluje rozluku a mnohoženství. Spasitel žádá cudnost v smýšlení, pohledech, žadostech, žádá ji tak přísně, že si máme oko vyloupnouti, kdyby nás vedlo k hříchu. To je ovšem obraz a znamená, že máme raději drahou věc obětovati nebo zlou ztrpěti, nežli bychom hřešili nečistou žádostí. V řeči žádá prostou upřímnost, aby přísaha nebyla potřebna leč v nejvážnějších případech. U křesťanů má stačiti: ano, ne. Časté přísahy podkopávají její vážnost. Kdo snadno přísahá, snadno odpřisáhne něco ne zcela správně, ano i křivě. Pokoru žádá v dobrých skutcích. Nemáme je činit okázale, ne se jimi chlubiti, jak činili fariseové. Bůh o nich ví.

Na konec dává některá poučení. Varuje před falešnými a nezpůsobilými učiteli, poněvadž bludař vede do bludů, nerozumný do škody. Na mysli měl asi farisee, kteří převraceli zákon a svou pýchou byli nezpůsobilí přijmouti pravdu. Obrazem jsou všech kacířů a falešných učitelů. Mají nejprve sebe napraviti. Také varuje, hlásati pravdy Boží tam, kde je stíhá jen pohrdání a spíše zlo působí. Nemoudrý učitel při nejlepší snaze někdy více škodí nežli prospívá jak pravdě samé, tak posluchačům. Falešné učitele lze nejlépe poznati na ovoci, které jejich nauka přináší. Třeba míti bystrý pozor na ně, nebo přicházejí v ovčím rouše, t. j. předstírají dobro, slibují blaho. Budou míti přísný soud. Právem zajisté, zvláště užívají-li svého umění vědomě, aby kazili pravdu Boží, se obohatili, cti a moci nabyli. Běda jim. Poprvé ohlašuje se tu Kristus jako soudce.

* * *

To jest v krátkosti obsah veliké řeči Páně. Že je vznešený, tehdy neslýchaný, každý vidí. To nejsou jen lidská ústa, jež ji mluvila, to jsou ústa vtěleného Syna Božího. Proto právem budila podiv a úctu.

Na konec vyzval Pán Ježíš všecky, aby mu uvěřili a následovali ho. Kdo tak učiní, bude moudrý. Zajisté, nebo půjde cestou Boží k věčnému cíli. Víra v něho je základ, odevzdati se mu, jistá spása. My jsme přijali víru křesťanskou. V Krista

věříme, za ním jdeme, jeho zákon se snažíme plniti. On dovede nás tam, kde se na nás vyplní jeho slovo: Blahoslavení jste.

XLVI. Různé divy v Galileji.

Pán Ježíš rozvíjel od druhých velikonoc do třetích v Galileji velikolepou činnost a stále ji stupňoval. Lid byl oslněn a hrnul se za ním. Ale také závist a odpor farisejské strany, rostly.

Vyberu z této doby některé závažné události. Všimnu si hlavně divů. Některých jsem se již dotkl. Všimněme si divů zvláště významných. Pán Ježíš konal divy nejen na důkaz, že je od Boha poslán a že tedy každé slovo, které pronáší, je pravda, nýbrž jeho zázraky měly nejednou důležitý význam náznačný. Proměnění vody ve víno, o němž byla již řeč, ukazuje na jiné, větší proměnění, na proměnění chleba a vína v tělo a krev Paně. Na Nejsv. eucharistii ukazuje též dvojí nasycení lidu na poušti, zvláště prvé, nebo bylo spojeno se zaslíbením Nejsv. svátosti. Uzdravení sluhy hejtmana v Kafarnaum je památné slovy, která tento pohan pronesl, nebo se říkají při mši sv. a sv. přijímání; mimo to ukazuje div na povolání pohanů. V té době setkáváme se po prvé s Marií Magdalenou. Bouře na jezeře je významná tím, že je obrazem církve.

O těchto událostech promluvím.

Jsou vám všem dobře známy, nebo se čítají o nedělích v kostele a často se o nich káže. Mohu je tedy probrati krátce. Nechci je opominouti, aby život Páně byl úplný. Božský divotvůrce, požehnej nám!

* * *

1. Po náhorním kázání odebral se Pán Ježíš do Kafarnaum. Kafarnaum leželo na hranici zemské; mělo proto posádku pod velením hejtmana. Hejtmanovi onemocně sluha, jenž mu byl milý. Požádal starší města, aby se stali u Krista jeho přímluvčími. Starší učinili tak rádi, neboť vážili si hejtmana, jenž byl lidu přízniv a městu vystavěl synagogu. Žádali Pána Ježíše, aby šel a uzdravil sluhu hejtmanova. Pán Ježíš vydal se ihned na cestu. Hejtman vida nebo slyše, že Kristus přichází, poslal k němu přátele a poté, jak se zdá, vyšel sám Pánu vstříc. V této věci sv. Lukáš (Luk. 7, 1 n) a Matouš (Mat. 8, 5) se rozcházejí, i nevíme dobře, jak máme jejich vypravování srovnati. Na tom konečně nezáleží. Oba vypravují památná slova, jimiž

hejtman buď sám nebo skrze přátele projevil velikou víru v Krista, úctu před ním a důvěru v něho, jakož i slova, jimiž Pán Ježíš jej pochválil. Hejtman řekl: Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale rci toliko slovem, a uzdraven bude služebník můj. Odůvodnil prosbu, že má též vojíny pod sebou a že každý na jeho slovo vykoná, co mu poroučí. Odůvodnění znamená v ústech hejtmanových: jako mne poslouchají vojíni, tak tebe poslechne nemoc; stačí pouhé slovo. Vpravdě krásná a podivuhodná slova. Zasloužila si, aby se stala nesmrtelnými a žila věčně v církvi. To se stalo. S malou obměnou říkají se při každé mši sv. a při přijímání věřících. Pán Ježíš vyslovil svůj podiv řka: Amen pravím vám, nenalezl jsem tak veliké víry v Israeli. Sluhu hejtmanova ovšem uzdravil.

Význam události je veliký. Hejtman byl asi Říman, stojící ve ve službách Herodových, tedy pohan. Modlářství pohanského se patrně vlivem okolí zřekl, poznav jeho nerozum. Snad slyšel také Krista kázati; jistě o něm věděl a měl ho jako muže Božího v úctě. Pozorujte jeho pokoru! Zde máte klíč k jeho víře, k chování, k nesmrtelným slovům. Pokorným dává Bůh milost a oni ji přijímají. Po prvé vstupuje Spasitel v přímý styk s pohanstvím a potkání je na výsost šťastné. Židé tento styk zprostředkovali. Pozorujte, že událost je jako proroctví. Pán Ježíš to naznačuje, neboť dodal: Pravím vám, že mnozí přijdou od východu i od západu a stolovati budou s Abrahamem.... v království nebeském, synové království však budou vyvrženi to temnosti vnější, tam bude pláč a skřípění zubů (Mat. 8, 11). Židé, zprostředkovatelé vykoupení, nepřijmou Krista, pohané, jež představuje hejtman, jej přijmou. Spasitel viděl v té chvíli budoucí děje. Také naši předkové byli pohané a přijali Krista. Vzpomeňme si někdy na hejtmana z Kafarnaum, aby jeho pokora, víra, šlechetnost nás povzbudily. Zvláště před sv. přijímáním padejme s ním k nohám Ježíšovým a opakujme jeho slova s vroucností jako on.

2. Z Kafarnaum odešel Pán Ježíš do Naim. Zástup lidu ho provázel. Naim bylo tehdy městečko dosti značné. Když se přiblížil k bráně, vyšel z ní pohřební průvod. Napřed šli plačky a hráči, za nimi vdova, tiše plačíc, za vdovou nesli čtyři muži prkno, na němž ležel mrtvý syn vdovin, zaobalený v plátno, ale s obličejem odkrytým, za marami šel veliký zástup lidu. Smrt jinocha, jediného syna vdovy, probouzí vždy živou soustrast. Také Pán Ježíš byl dojat. Přistoupil k vdově a řekl jí: Neplač. Poté poručil nosičům zastaviti a pravil k mrtvému: Mládenče, tobě pravím,

vstaň (Luk. 7, 14). Mrtvý se posadil a počal mluviti. Pán dal jej mateři jeho. Lid, jatý bázní, velebil Boha řka: Veliký prorok povstal mezi námi a Bůh navštívil lid svůj. Zpráva o divu se rozšířila až do Judska.

Troje vzkříšení z mrtvých je zaznamenáno v evangeliích, toto je první z nich. Význam divu záleží v tom, že Pán Ježíš vykonal na důkaz svého božského poslání div, který náleží zajisté k největším divům. Pozorujte, jak jej konal. Ne jako proroci, kteří mnohými modlitbami a jinými usilovnými skutky vzkříšení na Bohu vyprošovali (Skut. 9, 39; 20, 10), nýbrž jako ten, jenž má moc a prostě poroučí. Snad chtěl naznačiti také své božství. Při posledních velikonocích pravil v Jerusalemě, že Otec mrtvé křísí a oživuje, a že tak činí i Syn (Jan 5, 21). Za tohoto Syna se tenkráte vydával. Apoštolové, kteří byli tehdy s ním a slyšeli jeho řeč, vzpomněli si zajisté na slova a přemítali o nich.

3. Tenkráte se stalo poselství sv. Jana Kř. ke Kristu. K Pánu Ježíši, jenž obklopen je lidem, přinášejícím k němu všeliké nemocné, přistupují dva muži, ohlašují se jako žáci Janovi a táží se: Ty-li jsi ten, jenž přijíti má, čili jiného čekáme? (Mat. 11, 3 n; Luk. 7, 19 n). Spasitel ukázal na lid kolem, zvláště na nemocné a pravil: Jděte a zvěstujte Janovi, co jste slyšeli a viděli: slepí vidí, kulhaví chodí, malomocní se očisťují, hluší slyší, mrtví vstávají z mrtvých, chudým zvěstuje se evangelium, a blahoslavený jest, kdo se nebude horšiti nade mnou (Mat. 11, 4 n).

Proč poslal sv. Jan toto poselství? Jeho učedníci nechtěli se od něho odtrhnouti, žárlili na apoštoly, pohoršovali se, že nehovějí přísnosti jako oni. Když sv. Jan slyšel o divech, které Pán Ježíš v Galileji koná, rozhodl se k uvedenému poselství. Myslil si, že na přímou otázku dostanou přímou odpověď i uvěří. Takové odpovědi se jim skutečně dostalo. Jako žáci prorokovi, v Písmě dobře vyučení, věděli, že slova Páně jsou z Isaiáše a označují Mesiáše. Porozuměli, že odpověď Páně znamená: ano, jsem Kristus, jak vidíte na vlastní oči. Řekl to poněkud zastřeně, poněvadž se nemohl ještě prohlásiti zřejmě. Přidal napomenutí, aby se nikdo nad ním nepohoršoval. Učedníci Janovi se nemají pohoršovati, když si on nebo jeho učedníci jinak vedou nežli proroci. V jeho říši budou jiné pořádky. Slova o pohoršení týkají se také posluchačů, fariseů a lidu, ano jich ještě více. Víme, že se pohoršovali prostotou Pána Ježíše, nejvíce pak jeho smrtí.

Když učedníci Janovi odcházeli, promluvil Pán Ježíš chvalořeč na sv. Jana. Byla to řeč pohřební, podotýká Bougaud, nebo brzy poté sv. Jan byl sťat. Chválil jeho ctnosti, z nichž zvlášť vytkl jeho přísnou umrtvenost a pevnou charakternost. Nazval jej největším z proroků. Sv. Jan byl v Starém zákoně předzvěstován a tím, že připravoval na Krista přímo, patřil již do zákona Nového. Chvála Páně byla neobyčejná. Považte, že vyvýšil jej nad Isaiáše a všecky ostatní. Tím uctil sv. Jana před veškerým lidem a potvrdil vše, co sv. Jan na Jordáně kázal. Sv. Jan věru chvály zasluhoval. Všecky své ctnosti korunoval skromností, s kterou ustoupil, když se Mesiáš zjevil.

K svým slovům přidal Pán Ježíš mocné poučení. Jak je mínil vážně, svědčí, že je začal slovy: Kdo má uši k slyšení, slyš! Který jest obsah tohoto poučení? Asi tento: Sv. Jan jest ukončení Starého zákona. Nyní již neočekáváme, že mesiánské království přijde, nyní už je tu, i třeba je uchvátiti. Jan byl jeho předchůdce. Jako Eliáš přijde na konci věků, tak on přišel před Kristem. Blaze tomu, kdo tuto chvíli pozná. Hle, celníci a prostý lid se obracejí, fariseové nikoliv. Běda těm, k nimž Kristus přišel, u nichž učil a divy činil, kteří však ho nepřijali. Rady Boží se vyplní, vyplní se k blahu těm, kteří se jim poddají, k zavržení těm, kteří jim vzdorují. Mocná slova. Dopadala do srdcí jako údery. Spasitel, aby uctil sv. Jana, promluvil nejen o něm, nýbrž i v duchu jeho. Krátce po té padla hlava velikého proroka, padla na žádost lehké tanečnice, jež rozbouřila smyslnost královu. Tak tomu bývá na světě. Násilí, mamon, podlost chlubně si vykračují, naplňují svět hlukem a vládnou. Spravedlnost, ctnost, láska, kvetou skrytě, často bývají i pošlapány. Čím větší úpadek, tím skvěleji vystupuje duch světa a zatlačován je duch Boží. Proto jest ještě jiná spravedlnost, dokonalá, jež trestá násilí, pomluvy, podlost, mamonářství, smilstvo a pozdvihuje k věčné cti spravedlnost, lásku, skrytou zásluhu. Slovo Pána Ježíše o sv. Janu je takové vyvýšení jeho. Jest to jeho svatořečení, platné na všecky věky.

4. Do této doby padá, jak se zdá, jiná událost, která jest protivou k události na dvoře Herodově. Tam nízká duše užívá své svůdnosti ke mstě a klesá k zločinu, zde vznešená duše od světa se osvobozuje a propracovává k svatosti.

Farisej Šimon pozval Pána Ježíše ke stolu. Snad to bylo v Magdale na břehu jezera. Nepozval ho, aby jej uctil, neboť neprokázal mu služeb, kterých zvyk žádal, nepodal mu vody k umytí nohou, nepomazal vlasů jeho olejem, nevítal políbením.

Pozval Pána Ježíše ze zvědavosti a proto, aby jej pozoroval. Když Spasitel ležel podle východního zvyku na nízké pohovce při stole, přistoupila žena, bosá a s rozpuštěnými vlasy, vrhla se k nohám jeho, smáčela je slzami, utírala vlasy a pomazala drahocennou mastí. Vykladači míní, že to byla Marie Magdalena, dívka vznešeného ducha, ale nepožívající pro volný život dobré pověsti. Co znamená její skutek? Jest to heroický projev pokání, kterým dává najevo, že svůj dosavadní život zavrhuje a započíná život jiný, nový, takový, jaký Kristus hlásá. Byl to skutek heroický. Celé jednání, zvláště vystoupení s rozpuštěnými vlasy bylo u Židů ponížení sebe, nad něž si nelze mysliti většího. Co způsobilo obrat bohaté a skvělé světačky? Patrně slyšela kázání Pána Ježíše, viděla jeho divy, byla uchvácena vyšší jeho osobností. Bojovala asi delší dobu, až nový svět, jenž se otvíral před jejím zrakem, zvítězil. Magdalena uvěřila, víra vedla ji k pokání, pokání způsobilo vnitřní obnovu. Vznešeného jsouc smýšlení, nespokojila se skutkem obyčejným, nýbrž učinila věc velikou, značící veliké pokání a veliký obrat.

Farisej Šimon se divil, ale nerozuměl. O Pánu Ježíši si myslil: kdyby byl prorok, věděl by, že Magdalena je hříšnice, a nestrpěl by jejího činu. Na ráz dostal odpověď, která mohla a měla ho přesvědčiti, že Pán Ježíš je prorok, neboť odkryla i jeho myšlenky i obrácení Magdalenino; zároveň nakreslila také trochu jej samého. Pán Ježíš vypravuje Šimonovi podobenství o dvou dlužnících, z nichž jeden byl dlužen 500 denárů, druhý 50. Oběma odpustil pán dluh. I táže se ho, kdo z obou více jej miloval? Šimon dí, že ten, jemuž odpustil víc. Dobře odpověděl. Ten, jemuž pán odpustil 500 denárů, měl větší důvod k vděčnosti. A nyní Spasitel vypočítává, co on Šimon neučinil, ač si jej pozval a slušnost toho žádala, a co učinila Magdalena. Její činy jsou důkazem veliké lásky a proto se jí mnoho odpouští. A obrácen k ženě pravil: Odpouštějí se tobě hříchy. Víra tvá tě spasila, jdi v pokoji.

Událost je významná. V ní vidíme Krista nejen jako toho, jenž zná myšlení lidská a odpouští hříchy, tedy jako Syna Božího, v ní vidíme jej též jako dobrého pastýře, jenž hledá ztracenou ovečku, jako lékaře, jenž uzdravuje, jako přítele. Jaká protiva mezi ním a fariseem! Farisej je tvrdý, pohrdá jinými, má se za spravedlivého, v úsudku je kvapný a sebevědomý. Kristus, svatost sama, je pokorný, dobrotivý, milosrdný. Vida upřímnou lítost nad hříchy a touhu po dobru, odpouští a milostí pomáhá. Je-li ženou tou skutečně Magdalena, máme obrácení,

jež dospívá rychle k nejvyššímu stupni dokonalosti. O, by naše hříchy naplnily také nás pokáním a důvěrou v Krista. Pokání, s nímž se pojí důvěřivá láska, nejen očisťuje, nýbrž napravuje též a vede k dokonalosti. Pro poznání srdce Ježíšova jest tato událost krásným příkladem. Opakuje se stále. Stále jsou Magdaleny, stále i fariseové.

5. Do této doby padá utišení bouře na moři, uzdravení ženy, trpící krvetokem, vzkříšení dcery Jairovy a uzdravení dvou slepců.

Pán Ježíš žádal apoštoly, aby odpluli na druhý břeh. Unaven usnul. Náhle vzniklá veliká bouře, jak se na jezeře Genezaretském často stává. Znáte událost. Víte, jak vytkl Pán učedníkům nedostatek důvěry a potom bouři rázem utišil. Účel divu jest jasný. Potvrzoval víru sv. apoštolů. Jako rybáři, které podobná bouře nejednou překvapila, dovedli velikost divu ceniti více nežli jiní. Poté dal jim na srozuměnou, že i jim bude snášeti bouře a nejen jim, též jejich nástupcům. Nemají pozbýti důvěry. Lodička církve bude se zmítati, ale neutone. Na druhém břehu naskytl se apoštolům strašný pohled. Dva posedlí bydleli tam v slujích a mezi hroby. Smutný obraz ďábelské moci nad pohany. Země Geraza byla většinou pohanská. Křičeli, chodili bez šatů, trýznili sebe i jiné, nikdo se neodvážil tudy jíti. Také za Kristem šli. Spasitel vyhnal z nich zlé duchy, kteří vjeli do vepřů a hnali je do jezera, kde se zvířata utopila. Apoštolové naplněni byli hrůzou před zjevy, k nimž vedlo pohanství, obyvatelé zase hrůzou před Kristem. Prosili ho, aby odešel. Myslili, že přišel, aby jim škodil. Spasitel opustil kraj. Událost má několikerý význam. Ukazuje, že Pán Ježíš vykoupí též pohanstvo. Posedlí pozdravili Krista jako Syna Božího a prosili, aby jich nezahnal do pekla. Patrně mluvili z nich démoni, uznávající moc Kristovu.

6. Pán Ježíš se vrátil na západní stranu a přistál nedaleko Kafarnaum. Na břehu očekávaly jej zástupy lidu. Mezi nim byl Jairus, představený synagogy. Přistoupiv ke Kristu, prosil jej na kolenou, aby šel a uzdravil jeho dceru. Spasitel šel ihned. Zástupové tísnili se kolem něho. Žena krvotokem nemocná dotkla se jeho roucha a byla uzdravena. Celé jmění odnesla lékařům, ale nepomohli jí. Slyšíc o Kristu, pozorovala jej a veliká důvěra zaujala srdce její. Jen tajně se dotkla Pána, poněvadž byla nejspíše pohanka a za svou nemoc se styděla. Pán Ježíš ovšem věděl vše a odměnil její důvěru. Pravil k ženě, jež se viděla prozrazena a se bála: Doufej, dcero, víra tvá tě uzdravila, jdi v pokoji (Luk. 8, 48). Proč Pán Ježíš učinil,

aby se div projevil? Snad chtěl posilniti Jaira ve víře a ženu za její důvěru vyznamenati. Jistě projevil tu Pán nejen moc uzdravovati, nýbrž i podivuhodnou míru vševědoucnosti. Nám může býti uzdravení pokynem, abychom měli v úctě ostatky. svatých. Ne lem roucha uzdravil ženu, nýbrž Kristus pro její víru. Podobně má se věc, když úctou ostatků dochází někdo vyslyšení nebo uzdravení.

7. Hned po uzdravení přišel posel, jenž zvěstoval Jairovi, že jeho dcera umřela, aby Pána Ježíše zbytečně nenamáhal. Pán Ježíš jej povzbudil, aby doufal. Když přišli k domu, byli tam již plačky a hráči, aby dělali smutek. Pán Ježíš je vyzval, aby umlkli, pravě, že dívka spí. Smáli se mu proto. Pán Ježíš vzal otce, matku a tři apoštoly (Petra, Jakoba a Jana) do světnice, kde mrtvá ležela, vzal ji za ruku a řekl: Dívko, vstaň! Dívka vstala, jsouc živa a zdráva. Jest to druhé vzkříšení z mrtvých. Ukazuje dobrotu Pána Ježíše. Jak ochotně vyhovuje Jairovi, jak jej povzbuzuje, když posel hlásí smrt, jak mile vše vykonává! Nazývá smrt snem. Pro spravedlivé jest snem, probuzení z něho jest radostné a slavné. Pohleďte, jak si Pán Ježíš vzal svědky k dílu a jak některé okolnosti dávají mu zvláštní svědectví, jakoby věděl, že jednou přijdou lidé, kteří budou div popírati.

Vyšed z domu potkal dva slepé. Volali za ním: Synu Davidův, smiluj se nad námi (Mat. 9, 27). Spasitel se jich otázal, věříte-li že to mohu učiniti vám? Řekli: Ovšem, Pane. I pravil k nim Ježíš: Staniž se vám podle víry vaší.

9. Tolik divů způsobilo rozruch. Když učil v Kafarnaum v domě, obléhán posluchači, přišli jeho příbuzní, aby ho odvedli, řkouce, že se pominul smyslem (Mar. 3, 20). Tehdy začali fariseové mocněji proti Kristu vystupovati. Možné je tedy, že se příbuzní o něho báli. Možné jsou i jiné domněnky. Snad nevěřili a počínání mladého příbuzného zdálo se jim bláznivé. Snad se zlobili, že nemají z tolikerých dobrodiní Páně prospěchu. Než ať je tomu jakkoliv, přišli a volali Pána Ježíše ven. Vzali s sebou jeho matku. Pán Ježíš jich nedbal. Když ho upozornili, že matka a příbuzní ho žádají, pravil: Kdo jest má matka a bratři mojí? Pohleděv na sedící vůkol, řekl: Hle, matka má a bratři mojí, neboť kdokoliv činí vůli otce mého, ten jest bratr můj i sestra má i matka má (Mar. 3, 33). Zde máme podobný případ jako s dvanáctiletým Ježíšem v chrámě a s ženou, která blahoslavila jeho matku (Luk. 11, 28). Hlásá: vůle Boží nade vše. Zde máme zvlášť poučení vzhledem k příbuzným. Lidé často z lásky k příbuzným, rodiče z lásky k dětem, dítky z lásky

k rodičům přestupují zákon Boží. Spasitel volá: Vůle Boží nade všecko. Zprotivíš-li se jí, ublížíš sobě i příbuzným, vyplníš-li ji, prospěješ jim, i kdyby zdání bylo proti tobě.

* * *

S myšlenkou „vůle Boží nade všecko" končím. Viděli jsme, jak Kristus v Galilei mocně rozvíjí své učení a četnými divy je potvrzuje. Hnutí v lidu bylo veliké. Mnozí počali věřiti. Fariseové se z toho horšili. Pracovali proti němu v lidu, brzy vystoupí proti němu tváří v tvář. Pán Ježíš jde za svým cílem, plniti vůli Otce svého. Vyhne se útokům, ale jedině proto, že podle vůle Otcovy nepřišla ještě hodina jeho. Jeho horlivost nemá mezí. Stále učí, stále je na nohou, stále pomáhá. Budu plniti vůli Boží — zapišme si též do svého srdce. Budu ji konati věrně, horlivě i přes překážky pro Boha, jenž mne postavil na mé místo a dívá se, jak je vyplňuji. On mi dá také odměnu za věrnou službu jeho.

XLVII. Nasycení, eucharistie.

Blížily se třetí velikonoce. Plná dvě léta pracoval Pán Ježíš. V druhém roce stupňoval víc a více svou činnost. Nebylo v Galilei místečka, kde by nevěděli a nemluvili o Ježíšovi Nazaretském, velikém proroku v slově a v skutku. Jedni nevěřili a se posmívali, druzí věřili, ale jen na polo a na nejisto. Byli tací, kteří věřili upřímně, ale byli také zarytí nepřátelé, kteří nejen nevěřili, nýbrž kterým Ježíš byl trnem v oku. K těmto zarytým nepřátelům náleželi hlavně fariseové.

Dva důvody vedly farisee k odporu proti Kristu, jeden věcný, druhý osobní. Věcný záležel v nepochopení Krista. Podle jejich školy bude slíbený Mesiáš pouhý člověk, rabín, jenž bude zachovávati veškerý zákon jako nikdo před ním, osvobodí národ a učiní jej vladařem světa. Do této představy o Mesiáši se vžili tou měrou, že se jim stala článkem víry. Podle tohoto obrazu Kristus nebyl. Činil se vyšší bytostí, ano Synem Božím. Neprohlásil se za něj dosud přímo, ale fariseové dobře chápali jeho vyznání nepřímá. Pán Ježíš nezachovával přívěsky, které oni k zákonu přidali a na nichž tolik lpěli, on se s nimi nesjednocoval, ano on se osmělil činiti jim dokonce i výtky. Pán Ježíš pojímal mesiánský úkol duchovně, nikoliv světsky, mluvil tak, jakoby mesiánská říše měla býti pro všecky, i pro pohany. Fariseové si řekli: Ježíš Nazaretský není Mesiáš.

K tomu přistoupil důvod osobní, jenž věc přiostřil. Pán Ježíš nabýval velikého vlivu v národě. Jeho divy se množily. Některé z nich byly takové, že svědčily patrně o vyšší moci; lid je také tak pojímal. A on se jich dovolával na důkaz, že je poslán od Boha. Na snadě byl soud, a lid jej činil: Ježíš činí divy na důkaz božského poslání, tedy je od Boha poslán, neboť jinak nemohl by jej Bůh divy pověřovati. Tak vyrostl nazaretský prorok nad všecky učitele, ano nad celou stranu farisejskou. Probudila se závist, hrozná otravovatelka duší. Když si Pán Ježíš dovolil farisee i kárati, přistoupila k závisti uražená pýcha. Teď řekli netoliko: není Mesiáš, nýbrž také: třeba jej zničit.

Pán Ježíš to věděl. Přišly třetí Velikonoce. Nešel na ně do Jerusalema, kde se na něho strojili. Ale také Galilea stala se mu nepohodlná. Fariseové mohli jej vydati Herodovi jako Jana Kř. Herodes začal se skutečně o něho zajímati a přál si ho viděti. Kdož ví, co by z toho vzniklo? Pán Ježíš nemínil navazovati styky s vrahem svého předchůdce. Přátelské by nemohly býti a jeho hodina ještě nepřišla; mimo to vrchol a zakončení vykupitelského díla bylo v Jerusalemě. Odešel tedy na nějaký čas na východní neobydlenou část jezera. Avšak nebyl nečinný, nýbrž vykonal jeden z nejvýznamnějších skutků: předobrazil a zaslíbil Nejsv. svátost.

Při této věci se zastavme podrobněji. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

Pravil jsem, že se také Galilea stala Pánu Ježíši nepohodlná, a uvedl jsem Heroda jako důvod. Věc měla se asi takto:

Herodes byl od arabského krále Areta na hlavu poražen. Porážka stala se na místě, kde padla hlava sv. Jana. Lid, jejž zavraždění jordánského proroka mocně pobouřilo, viděl v tom trest Boží. Pokořený král ukryl se v Tiberias nedaleko Kafarnaum. Zde denně slyšel o Ježíši z Nazaretu. Některé osoby z jeho nejbližšího okolí, i příbuzní, věřili v Krista. Kdo jest tento Ježíš? tázal se udiven. Obdržel odpovědi různé. Jedna z nich jej rozrušila. Zněla: Ježíš je Jan Kř., z hrobu povstalý. Vidíme z ní, jak mysl lidu byla mocně vzrušena. Herodes chtěl Krista viděti (Luk. 9, 9). Pán Ježíš se setkání vyhnul. Poručil apoštolům, aby sedli na lodičku a zajeli na protější břeh. Kraj ten se skládal z pahrbků, ale neměl údolí a tudíž ani schůdných silnic. Proto nebyl obydlený. Jen tu a tam na břehu stála rybářská chýše. Kraj náležel k državě Heroda Filippa, muže dobrého, od něhož nebylo se čeho obávati.

Apoštolové ovšem poslechli a namířili kýl lodi k Bethsaidě. To nebyla galilejská Bethsaida, nýbrž místo téhož jména na druhém břehu (Mar. 6, 30).

Lid zpozoroval odchod Páně i směr lodi. Dal se po břehu kolem severní části jezera a byl na místě, kde apoštolové přistali, dříve nežli lodi. To souhlasí se vzdáleností. A byly ho veliké zástupy. Sever jezera je hustě obydlený a silnice byly samý poutník na svátky velikonoční (Jan 6, 4). Spasitel vystoupiv, rozhlédl se po zástupech, které dychtivě ho očekávaly; zdály se mu jako ovce bez pastýře. Také jiný výklad evangelické zprávy je možný. Podle něho odešel Pán Ježíš, připluv k břehu, na poušť, to jest na vzdálenější, opuštěné místo, kde nějaký čas pobyl. Lid v zástupech přišel za ním, hledaje ho. I navrátil se k břehu a vida opuštěné zástupy, kázal jim až do večera, uzdravuje nemocné. Lid byl skutečně opuštěný. Fariseové se od něho jako šlechta odlučovali, kněžstvo bylo od nich poníženo a zotročeno, Herodiané myslili na svůj prospěch. Římané byly cizinci. Mimo to zákon pro výklady a přívěsky farisejské školy stal se neutěšeným jhem.

Když se blížil večer a Spasitel neustával, napomenuli ho apoštolové, aby propustil lid, jenž cestou a dlouhou lačností zemdlel. Spasitel vyzval učedníky, aby dali lidu jísti. Zkoušel apoštoly. Sám věděl, co učiní. Měl nejen soustrast s lidem, nýbrž chtěl mu připraviti slavnost jako náhradu, zvláště za pout do Jerusalema těm, kteří tam nepůjdou, všem připomenouti, že dá jim paschu novozákonní, mannu s nebes, beránka živého. I učinil památný zázrak nasycení lidu na poušti nebo též rozmnožení chlebů. Rozhovor s apoštoly ukazuje, že jde o div veliký, absolutní. Apoštolové rozdělili lid na skupiny, jež usedly do trávy. Bylo jaro, vše se zelenalo, kvetlo a vonělo. Jemné šumění vln sličného jezera znělo jako tichá hudba. Pán Ježíš, obklopený apoštoly, byl na vršku. Na něho se upíraly oči všech. Vzal chleby a rybičky, pozvedl oči k nebi a žehnal, díky Bohu vzdával, dělil pokrm a dával apoštolům, aby jej rozdíleli. Všichni pojedli do syta, pět tisíc mužů, nepočítaje žen a dětí. Mužů bylo více nežli žen. Spasitel kázal sebrati drobty: nasbíráno jich dvanácte košů.

Pozorujete-li Krista, vše se vám líbí a vás dojímá. Krásná je jeho soustrast, krásná je jeho velkodušnost, s jakou nahrazuje přítomným slavnost velikonoční v Jerusalemě, krásný je klid, s kterým vše koná, krásná je nábožnost, jež z jednání dýše. Pozorujete-li div, vše je významné. Odlehlé místo pamatuje na

pouště, v které Mojžíš dával lidu mannu, rozmnožení děje se prostě, jakoby se nic nedělo, ač jde o skutek, jehož jen moc božská je schopna, účelem jeho je nasycení tělesné, ale zároveň velikolepým svědectvím pro Krista a podivuhodným předobrazem Nejsv. svátosti, kterou za rok v téže době ustanoví. Účinek divu je též hoden pozornosti. Byl asi mnohonásobný, tu posvátná bázeň, tu úcta, tu radost, tu chvála. Apoštol Jan zmiňuje se o tom, že muži chtěli Krista učiniti králem. Mnozí z přítomných mužů patrně si řekli: To je slíbený Mesiáš, o němž Mojžíš a proroci mluvili, to je Kristus, jenž zavede mesiánské království a dá nám svobodu, slávu, moc. Prohlašme ho za krále. On se nám postaví v čelo a provede dílo rázem, bez obtíží. Hleďte, jak se bludné názory o Mesiáši vžily. Spasitel vida, co se děje a pozoruje zvláště, jak se apoštolům záměr zamlouvá, poručil jim odplouti ihned do Kafarnaum a sám ušel na některý z vrchů kolem, aby se modlil. Kdykoliv Pán Ježíš probděl na modlitbách, připravoval důležitou věc. Vzpomeňte si, abych o pobytu na poušti pomlčel, na probdělou noc před volbou apoštolů a náhorní kázání.

2. Apoštolové odešli k hladině. Snad čekali na svého mistra. Když nepřicházel, vstoupili na loď a pluli určeným směrem. Jezero bylo mocně rozbouřeno, i byla plavba velmi svízelná a zvolná. O třetí hodině ranní byli teprve asi v polovině cesty. O něco později zjevil se P. Ježíš v temnu nedaleko lodi, jda po vodě. Apoštolové vzkřikli strachem. Domnívali se, že vidí strašidlo. Spasitel řekl: Nebojte se, já to jsem. Z hlasu, postavy a bystřejším pohledem poznali svého mistra, ač ne s plnou jistotou, a utišili se. Ohnivý Petr zvolal: Pane, jsi-li ty to, rozkaž mi, ať jdu k tobě po vodě (Mat. 14, 28). Pán Ježíš řekl: Pojď. Petr seskočil z lodi do vody a kráčel k Pánu. Když se vlny mocně dmuly, jeho nadšení ochablo, dostavil se strach a se strachem pochybnost. I klesal do vln. Volal k Pánu o pomoc. Pán Ježíš podal mu ruku pravě: Co jsi pochyboval, malověrný, a oba vstoupili na loď. Učedníci na lodi vše viděli. Rychle měnily se v nich různé pocity, podle rychlého postupu výjevů, na konec zůstal podiv. Přišli, padli Pánu Ježíši k nohám, řkouce: Jistě Syn Boží jsi ty. Lodička přistala někde blízko Kafarnaum.

Modlitba Páně a divy, jež jsem právě vypravoval, mají důležitý význam. Poznáváme jej z toho, co následovalo, totiž ze zaslíbení Nejsv. svátosti. Apoštolové měli vybudovati jeho církev, i bylo třeba, aby byli připraveni na veliké tajemství. Zaslíbení mělo býti také zkouškou jejich víry. Aby je utvrdil,

modlil se Spasitel na hoře. Vyprošoval jim milost. Ale Bůh žádá vždy také spolupůsobení. Chodil po moři, zachránil Petra, vstoupil s ním na loď a nejspíše také utišil moře, aby si sami učinili úsudek: je prorok, je víc než prorok, je Syn Boží, za nějž se vydává. Apoštolové toto vyznání skutečně učinili. Vykladači Písma mají za to, že vyznání apoštolů je vyznání božství Ježíšova. Zaslíbení ukáže, je-li jejich víra tak silná, aby přijala veliké tajemství, a to bez výkladu, prostě na slovo božského mistra. Jako všude, je i zde sv. Petr v popředí. Vyznejme ochotně, že způsob, jak Pán Ježíš připravil lid a zvláště apoštoly na svátost oltářní, je krásný a vhodný. Podivme se zvlášť, jak se namáhá, aby v nich vzbudil víru, ale jak ponechává vše jejich svobodnému rozhodnutí. Křesťané se potěšovali událostí na jezeře také ještě jiným způsobem. Vzpomínali na mnohá nebezpečí, na obtíže a námahy zbožného života, na slabost lidských správců církve, ani nástupce Petrova nevyjímaje. Tu zjeví se Kristus, a vše nejen dobře skončí, nýbrž zesiluje i víru věřících. Viděli v události podobný obraz jako v bouři na moři, zde ještě zvláštní zřetel k Petrovi.

3. V Kafarnaum slyší Spasitel udivenou otázku: Mistře, jak jsi sem přišel (Jan 6, 25)? Patrně se tázali tak někteří z těch, kteří byli při nasycení lidu a viděli, že Pán Ježíš nevstoupil s apoštoly na loď. Snad se ráno vydali po lodi na místo divu, hledajíce ho. Nenalezše ho, vrátili se do Kafarnaum, kde se s ním setkali. Proto učinili řečenou otázku. Pán Ježíš na ni neodpověděl, neboť co se na moři stalo, bylo jen pro apoštoly. Snad tázající ani nečekali odpovědi. Jejich otázka byla spíše projev podivu. Zatím zpráva o nasycení se rozšířila a vzbudila rozruch. Vypravování těch, kteří šli Pána Ježíše hledat a nenalezli ho na druhém břehu jezera, nýbrž zde, zvědavost ještě zvýšilo. Vidouce, že Pán Ježíš, obklopený zástupem, jde do synagogy, hrnuli se za ním. Také fariseové nelenili a přišli nebo vyslali zástupce. Nový div a rozruch, jejž vzbudil, je rozčilovaly. Pán Ježíš chtěl zajisté takové napětí. Mínil zaslíbiti Velebnou svátost, jež v mesiánském království bude středem veškerého duchovního života, i chtěl, aby zaslíbení mělo veřejný slavnostní ráz. Navázal na mannu, k čemuž div na poušti a slova odpůrců poskytla příležitost; manna byla krásným předobrazem eucharistie. Pozorujte a podivte se, jak vše souvisí a je připraveno. Vše se rozvíjí prostě a přirozeně, že nelze neviděti ruku Boží, která vše řídí a století napřed pořádá.

Tak nastal na věky památný rozhovor. Spasitel jej zavádí poznámkou, že nevedou lidu divy, t. j. věc duchovní, božská, vyšší, nýbrž nasycení, věc hmotná, pozemská, nižší, a dodává: Pracujte o pokrm, který zůstává k životu věčnému, jejž vám dá Syn člověka (Jan 6, 27). To jest úvod k rozhovoru. Rozhovor sám má dvě části. V prvé žádá Pán Ježíš víru v sebe jako Syna Božího. Tak jest též chlebem k životu, totiž skrze víru, jež učí dobře žíti a vede k spasení. V druhé části žádá Pán Ježíš víru v Nejsv. svátost, totiž že jest v ní přítomen a že na udržení nadpřirozeného života je nezbytno přijímati ji. Tak jest Kristus chlebem k životu, vírou a skutečným přijímáním.

Vizme první část. Lid slyše výtku Páně, se táže, co má činiti. Spasitel odpovídá, že mají věřiti v něho jako poslance Božího. Lid žádá znamení s nebe na důkaz a poukazuje na mannu, kterou dával Mojžíš otcům jejich. Žádost neoprávněná, neboť viděli divů dost; mnozí z nich byli svědky včera nasycení. Pán nečiní proto nového divu. Praví, navazuje na zmínku o manně, že manna nebyla chléb s nebe, ale že on dá chléb, který bude s nebe. Lid dí, aby jim toho chleba dal. Pán Ježíš poukazuje na sebe, řka, že on je chléb života, který s nebe sestoupil, a vykládá podrobněji své božské poslání. Židé reptali, namítajíce, že je syn Josefa z Nazareta a že ho všichni znají. Odmítli tedy božské poslání Ježíšovo. Pán Ježíš opakuje slavnostně: Amen, Amen pravím vám, kdo věří ve mne, má život věčný. Poté přechází na eucharistii.

To je druhá část jeho řeči. Vaši otcové jedli mannu, praví, a zemřeli. Já jsem chléb živý, jenž s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky. A chléb, který já dám, tělo mé jest, které dám za život světa (Jan 6, 48 n). Když se Židé hádali, jak jim může dáti své tělo za pokrm, opakoval Pán Ježíš slova svá znova ještě jasněji a určitěji, pravě, že tělo jeho jest pokrm, že krev jeho jest nápoj, že kdo jich nepožívá, nemá života, že kdo tak činí, zůstává v něm a dosáhne slavného vzkříšení. Teď reptali také mnozí učedníci a odešli s lidem. Spasitel se obrátil k apoštolům a pravil k nim: Chcete-liž i vy odejíti? Petr odpověděl jejich jménem: Pane, ke komu půjdeme? ty máš slova života věčného a my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Kristus, Syn Boží (Jan 6, 69). Pán Ježíš poukázal ještě na zradu Jidášovu. Že je v této druhé části řeč o Nejsv. svátosti, každý vidí. Všichni posluchači jí tak rozuměli. Právě proto se lid odvrátil a také mnozí učedníci odešli. Apoštolové byli zaraženi, ale zůstali.

Byla to veliká zkouška. Nedivíme se, že se někteří pozastavili tážíce se: Kterak nám může dáti své tělo za pokrm a svou krev za nápoj? Ale neměli se pohoršovati. Pro neobvyklé, tajemné slovo se hned bouřiti, je špatná známka lidu. Měl se zeptati a říci: Mistře, divná a nepochopitelná mluvíš slova. Zajisté nemíníš požívání podobné jako požívání zvířat. Mimo to zákon zakazuje, jak víš, požívání krve. V tvých slovech skrývá se patrně nějaké tajemství. Vylož nám je. Pán Ježíš byl by se snad vyslovil. Buď by slova hned vysvětlil anebo odkázal na budoucnost. Lid a učedníci se netázali, nýbrž odešli. Ačkoliv Pán Ježíš jim naznačil, že je s nebe a do nebe se vrátí, t. j. že je bytost božská a že jeho slova jsou duch a život. Ale už zaujatost je zatemnila.

Spasitel obrátil se na apoštoly. Co učiní oni? O ně mu šlo. Petr pravil uvedená prve slova (Jan 6, 69). Mohl prositi za vysvětlení, ale neučinil tak, nýbrž vyznal jménem apoštolů víru svou. Obstáli skvěle. Spasitel měl zajisté radost. Jen Jidáš mu ji kalil. Jidáš se tehdy již ve víře v něho viklal.

To jest památné nasycení lidu a zaslíbení Nejsv. svátosti. Stalo se, jak jsem řekl, o třetích velikonocích. Lze právem říci, že jest to vyvrcholení činnosti Páně v Galileji.

Pozorujte, jak je zaslíbení důmyslně připraveno a ohlášeno. Předchází náznačné nasycení na poušti, aby upamatovalo na Mojžíše a mannu. Na ně je zaslíbení navázáno. Divy mají utvrditi víru v Krista, slova o chlebě ukazují na důležité pravdy, zvláště na význam eucharistie. Podobně navázal u studnice Jakobovy na slovo voda. Pozorujte, jak Spasitel je otevřený. Nezahaleně mluví těžkou pravdu a trvá na ní, i když učedníci ho opouštějí. Byl by nechal odejíti i apoštoly. Podává Boží pravdu a třeba ji přijmouti celou. Tu se ukazuje vznešená povaha Páně. Světu se dává výstraha, aby si s pravdou Boží nezahrával, jí neměnil a neotesával. Mnozí myslí, že mají pravdu Kristovu a dojdou skrze ni spásy, ačkoliv si ji upravili podle své hlavy. Jsou hodni politování. Apoštolové a sv. Otcové měli kacířstvo vždy za jeden z největších a nejosudnějších hříchů. Pozorujte také, že byly velikonoce. Za rok v téže době ustanoví, co tu slibuje. Ustanoví eucharistii při požívání beránka, poněvadž tato oběť byla jeho hlavním předobrazem a poněvadž eucharistie bude také oběť. Pozorujte, že Pán Ježíš při této příležitosti zvláště důrazně mluvil o svém Božství. Pochopitelnou Víra v eucharistii předpokládá nezbytně víru v Krista jako Syna Božího.

* * *

To jest působení Páně v druhém roce. Končí památným zaslíbením.

Tenkráte se v Kafarnaum rozhodl osud apoštolů. Všichni kromě Jidáše uvěřili i obstáli skvěle ve zkoušce, které Pán je podrobil. Jidáš půjde dál na cestě ke zkáze, oni dál na cestě k spáse. Vždy víc a více přilnou k svému mistru. Za rok bude jejich škola skončena. Smrt Páně je zmate, ale jen na chvíli. Brzy se vzpamatují a vykonají dílo, které Kristus jim uloží. Zahrnuti zásluhami, ozdobeni palmou mučednickou vstoupí na nebe, aby přijali od milovaného mistra věčnou odměnu.

Stůjme ve víře jako oni. Cesta, kterou kráčejí kacíři a jejich sekty, je cesta Jidášova. Stůjme pevně na cestě apoštolů. Vyznávejme víru jako oni, víru celou, jak ji Kristus v své církvi uložil, žijme podle ní, pracujme o spáse své a svých bližních. Také my po krátké škole tohoto života půjdeme si za apoštoly ke Kristu pro odměnu věčnou.

XLVIII. **Podobenství Páně.**

(Přehledně.)

Kristus Pán užíval v kázáních rád podobenství. To byl oblíbený způsob vyučování na východě. Ale podobenství Páně vynikají nade všechna podobenství východu, i nad podobenství Starého zákona. Křesťanští spisovatelé vymýšleli podle příkladu Páně podobenství nová. Jsou jich celé skupiny, ale podobenství Kristových nedostihují.

Podobenství je znázornění nadpřirozené pravdy příkladem z přírody nebo z lidského života. Podobá se bajce. Ale mezi bajkou a podobenstvím je rozdíl. Bajka znázorňuje pravdu přirozenou, podobenství pravdu nadpřirozenou. Bajka Vrána a liška ukazuje, jak se lidé dávají od chytráků ošálit, podobenství o Marnotratném synu ukazuje Boží milosrdenství.

Všech podobenství Páně, obsažených v evangeliích, počítá se 72. Všecky jednají o království Božím. Co značí slovo: království Boží? U Krista značí říši duchovní, říši pravdy a milosti. Tato říše se jmenuje Boží, poněvadž ji založil Syn Boží, přišlý s nebe, a poněvadž se v nebi uvrší. Je pro všecky lidi, uskutečňuje se nejprve vírou a milostí v srdci každého, její členové tvoří na zemi společnost, církev, v nebi budou příslušníky věčné říše Kristovy. Podobenství Páně mají na zřeteli Kristovu říš pozemskou, církev, někdy Kristovu říši pozemskou a nebeskou

zároveň. Pozemská říše Kristova je přípravou pro Kristovu říši nebeskou a bude trvati do skonání světa. Na zemi musí její členové bojovati, v nebi budou už jen požívati. Jejich blaženost bude odplata za věrné vytrvání ve víře a v milosti do ukončení pozemského života. Bude věčná.

Pravil jsem, že všecka podobenství jednají o království Božím. Dvacetosm podobenství líčí vznik, vzrůst a působení království Božího, třicetpět mluví o členech tohoto království a jejich povinostech, devět o hlavě tohoto království a jejím poměru ke členům. Promluvím o podobenství Páně. Uvedu z naznačených skupin hlavní podobenství a jejich význam, ale krátce a přehledně. Božský učitel nám požehná, abychom měli z úvahy duchovní užitek.

* * *

1. Dvacetosm podobenství líčí vznik, vzrůst a působení království Božího.

Tu jest podobenství o rozsévači. Rozsévá na svém poli. Některé zrní padá na cestu, některé na kámen, některé do trní, některé na dobrou půdu. Zrní na cestě, na skále, v trní hyne, zrní v dobré půdě přináší užitek třicetinásobný, šedesátinásobný, devadesátinásobný (Mar. 4, 3 n; Srov. Mat. 13, 3 n; Luk. 8, 5 n). Spasitel jmenuje své podobenství „slovo o království", t. j. o království Božím, které zřídí. Bude jako zrno. Poroste a přinese užitek, nejprve v lidských srdcích, nakonec pro nebe. U některých přijde slovo Boží nazmar. Spasitel uvádí tři příčiny, pro něž se království Boží u nich neujme a nepřinese plodů ani pro čas ani pro věčnost, tvrdost srdce, lehkomyslnost a vášně. Vlastní účel podobenství jest poukázati na tyto příčiny zmaru.

Podobenství týká se, jak patrno, vzniku, vzrůstu a působení království Božího. Prvním rozsevačem jest sám Syn Boží vtělený. On zrní božských pravd přinesl. Již tehdy se ujalo v mnohých srdcích a přineslo u nich království milosti. Tak vzniká v srdcích stále a vznikati bude do konce světa. Jako zevní království Boží se začalo o Letnicích založením církve. Vstupují do něho ti, kteří zrno slova Božího přijmou; setrvají-li, vstoupí do království Kristova věčného v nebi. Podobenství klade důraz na uvedené tři překážky, na tvrdost srdce, lehkomyslnost a vášně, které vznik a vzrůst království Božího v srdcích zamezují, a varuje před nimi. Království Boží na zemi, totiž církev, má boje s týmiž překážkami jako království Boží

v lidských srdcích. Ale je tu rozdíl. Jednotlivci mohou zahynouti, království Boží zahynouti nemůže, může však míti zlé doby. Království Boží roste stále, je bezpečné pro celek i jednotlivce, trvati bude věčně.

Jiné podobenství sem náležející je podobenství o klíčícím zrnu. Je méně známo, proto je uvedu: Tak se děje v království Božím, jako když člověk uvrhne símě do země; i spí a vstává v noci a ve dne, a símě vzchází a vzrůstá, on sám neví jak. Neboť země sama od sebe plodí nejprve bylinu, potom klas, poté plné zrno v klase. Když však plod to dopustí, ihned přičiní srp, neboť nastala žeň (Mat. 4, 26 n). Podobenství je vzato z východních poměrů, kde rolník nemá s polem jiné práce, nežli rozhoditi zrní a trochu je zaorati nebo zavláčeti. Podobenství souvisí s předešlým, ale poukazuje zvlášť na jinou věc. Rozsévačem je v něm Kristus. Až vykoná své vykupitelské dílo, vzdálí se a jeho působení nebude viděti. Ale nepřestane. Působí jeho nauka, působí jeho příklad, působí jeho svátosti, působí jeho skrytá prozřetelnost. Tak působí v srdcích lidských a v církvi jako společnosti do konce světa. Jako se rolník při žni objeví na poli, tak přijde Kristus. Přijde hned při soukromém soudě každého člověka, ale Kristus spojuje tento příchod se slavným svým příchodem na konci světa. Pole po rozsetí musí samo pracovati. A pracuje. Slunko a déšť mu pomáhají. Duše lidská, volá ti Kristus tímto rysem podobenství, musíš pracovati o svém zdokonalování a své spáse. Milost ti nechybí, prameny její jsou otevřeny, božská síla je v tobě. Není nic jiného třeba, nežli abys darů těch náležitě užíval. Vyjdou-li nazmar, budeš sám vinen.

Dále uvádím podobenství o koukoli, jejž nasel nepřítel tajně mezi pšenici. Zase vidíme rozsevače, ale podobenství míří jinam, nežli první dvě. Símě, které nebeský rozsevač rozsívá, je veskrze dobré, než v jeho pozemském království, v duších i v církvi, vyskytne se také símě zlé. Ďábel, nepřítel Boží, naseł zlé símě do srdce prvního člověka a činí tak stále. Dobří a zlí mají žíti pospolu, neboť dokud je člověk na zemi, je pro něho čas milosrdenství. Dobří mají býti zkušeni, zlí se napraviti. To má trvati pro jednotlivce do smrti, pro celé království Boží na zemi do konce světa. Touž myšlenku má podobenství o dobrých a špatných rybách. Bylo třeba, aby to apoštolové věděli a neukvapovali se jako v Samaří, když chtěli za to, že nebyli přijati, seslati na Samařské oheň s nebe (Luk. 9, 54). Spasitel mluví o konci světa a o soudu, poněvadž má na mysli celé království

Boží na zemi, t. j. církev, a spojuje, jako často, soukromý soud se soudem obecným. Před Bohem není minulosti ani budoucnosti. Osud nekajících nevěrců a hříšníků bude ohnivá pec, kde je pláč a skřípění zubů, t. j. peklo. Ale spravedliví budou zářiti jako slunce v království jejich otce. Podobenství obrací pozornost hlavně na vznik a vzrůst a konec zlých. Je tudíž varovné a výstražné. Z něho jde také, že církev musí býti společnost viditelná. Milost a hřích není vidět: Musí tedy dobré a zlé spojovati něco viditelného, totiž zevní spojení s církví.

Jiná podobenství o vzniku, vzrůstu a působení království Božího jsou:

Podobenství o starém rouše, na něž se nedávají nové záplaty, a o starém měchu, do něhož se nedává mladé víno, ukazují, že Starý zákon přestal a Nový se začíná, že se od sebe liší a že jich nelze spojiti.

Podobenství o zrnu hořčičném. Království Boží začne malé, ale poroste a bude skvělé. Proto nemají jeho členové nikdy malomyslněti. Podobenství o kvasu, jenž proniká mouku. Tak přemění milost duši a dovede ji k svatosti. Křesťanství proměnilo svět. Podobenství o skrytém a drahém pokladu, podobenství o drahé perle ukazuje na vzácnost duchovních darů, jež království Boží skýtá. Jsou víc nežli všecky dary světa. Proto moudrý člověk raději vše obětuje, nežli by zapřel víru, odhodil milost, ztratil věčné blaho. Podobenství o velké žni a malém počtu dělníků napomíná věřící, aby se modlili za hojné a horlivé kněze, misionáře a duchovní pracovníky vůbec, nebo jimi se království Boží šíří a vzdělává v podobenství, že neposkvrňuje to, co z vně vchází do žaludku, nýbrž to, co vychází ze srdce (Mar. 7, 17 n), ukazuje, že království Boží nezáleží v nějakých mimořádných vnějších přísnostech fariseů, nýbrž ve víře, v milosti a ctnostech. Ty jsou v duši, z ní vycházejí potom šlechetné skutky. Podobenství o slepých vůdcích varuje před zaslepeností proti pravdě Boží, zvláště když se takoví zaslepenci ještě jiným za vůdce vnucují. Zahynou i s těmi, které svedou. Podobenství o dělnících najatých na vinici v různé době dne, ale stejně odměněných, ukazuje, že Bůh volá do svého království různě a že horlivý služebník Boží může i v krátké době získati u Boha velikou odplatu, nebo Bůh nepatří jen na skutek, nýbrž i do srdce. Podobenství o pozvaných na svatbu a některá mu podobná ukazují na povolání všech lidí do církve a k spáse, ale též, jak někteří pro pýchu, předsudky, světské důvody je zamítají. Také je

tu vyjádřena myšlenka, že k spáse nestačí, ke království Božímu se jen přihlásiti, nýbrž třeba mimo to svatebního roucha, t. j. milosti.

Neuvedl jsem všech osmadvacet podobenství. Než i z toho, co jsem řekl, je patrno, že Pán Ježíš vykládal o vzniku, vzrůstu a působení království Božího často, v hlavních rysech zevrubně a důrazně, že varoval, povzbuzoval, těšil. Vše, co je v podobenstvích obsaženo, se vyplnilo a dosud plní. Proto se vyplní i to, co zvěstují o další budoucnosti, zvláště o posledních věcech. Poučení pro nás, abychom pozemské království Kristovo měli za dílo Boží, k němu zevně členstvím, uvnitř milostí patřili, v něm tak do smrti setrvali. Pane Ježíši, rozšiřuj a upevňuj království své v srdcích našich, uveď do něho všecky, aby byl jeden ovčinec a jeden pastýř.

2. Třicetpět podobenství mluví o členech království Božího a jejich povinnostech.

Tu jest podobenství o fíkovém stromu. Tři léta neměl ovoce. Vinař se přimlouvá, aby jej pán nedával vykopati, nýbrž aby počkal ještě rok. Okopá jej a ohnojí, snad přinese ovoce, ne-li, zničí jej (Luk. 13, 6 n). Před tím volal Kristus k pokání. Všem členům království Božího na zemi je třeba, aby přinášeli hodné ovoce pokání, nebo nikdo není bez hříchu; mimo to skutky pokání jsou samy sebou dobré. Pokání je třeba zvláště hříšníkům, nemají-li zahynouti. Však Bůh jest dobrotivý. Čeká s trestem, ano nejen čeká, nýbrž hojnými milostmi pomáhá. Milosrdný má býti i křesťan, nemá jen odsuzovati, nýbrž také pomáhat.

Tu jest podobenství o špatném stromě, jenž nese ovoce špatné, a o dobrém, jenž nese ovoce dobré (Mat. 7, 16 n; 12, 33 n; Luk. 6, 43 n). Spasitel napomíná členy království Božího: Buď uvnitř dobrý, neboť budeš-li uvnitř zlý, budou tvé skutky také zlé. Potom běda tobě. Nezměníš-li se, budeš uvržen na oheň. Budeš-li uvnitř dobrý, budou i tvé skutky dobré. Podobenství bylo namířeno na fariseje, ale týká se všech. Šťasten člověk dobrý. Je požehnáním sobě a jiným.

Podobenství o fariseovi a celníkovi v chrámě je známo, rovněž jejich modlitba. Fariseové se měli za vyvolené od Boha, za spravedlivé a nad jiné povýšené. To je zaslepovalo, že nepoznávali svých chyb a že i Krista zavrhli. Spasitel varuje před takovým domýšlivým míněním o sobě. Stále jsou takoví domnělí spravedlivci. Lze je nalézti i mezi zbožnými dušemi. Nejvíc jest jich ve světě. Pohrdají zbožností, svátostmi a slovem

Božím, snad i církví a Kristem. Mají se za osvícené. Jejich spravedlnost je podle jejich domnění vyšší. Než hle, ospravedlněn byl pokorný celník, na nějž farisej tak potupně shlížel. Pokořil se před Bohem, uznal své chyby, litoval jich a Bůh ho ospravedlnil. Sv. Otcové užívají podobenství hlavně k povzbuzení k pokoře, zvláště k pokorné modlitbě. Podobenství o hledání míst při hostině (Luk. 14, 7 n) napomíná k ušlechtilé skromnosti a slibuje jí povýšení jako odměnu. Hostitel pak podle jiného podobenství (Luk. 14, 12 n) nemá zváti jen vzácné hosty, nebo i v tom je pýcha, nýbrž má hostiti také chudé a bídné. Ubožáci se mu neodplatí, ale Bůh to učiní za ně. Pán Ježíš mířil obojím podobenstvím na fariseje, kteří vyhledávali prvních míst a zvali jen sobě rovné, ale podobenství hodí se na všecky.

Podobenství o bohatém pošetilci, který pravil: Duše, máš mnoho zboží složeno na mnoho let; odpočívej, jez, pij, vesel se (Luk. 12, 16 n), je známo. Ještě téže noci požádal Bůh duši jeho. Podobenství kárá spolehání na bohatství, špatné jeho užívání, zapomínání na statky věčné. Kdo tak činí, je sice před světem bohat, ale před Bohem chud. Podobenství je výkladem k slovům Páně: Skládejte si poklady v nebi, kdež ani rez ani mol nekazí a kdež zloději nevykopávají aniž kradou (Mat. 6, 20).

Ještě uvedu úhrnem několik jiných podobenství sem spadajících.

Podobenství o bdělém služebníku a o zloději, přicházejícím v noci, pobádá k bdělosti před pokušením a k věrnému plnění povinností, aby byl člověk stále připraven k příchodu Páně. Podobenství o věrném správci domu napomíná představené, aby dbali o pravou kázeň (Mat. 24, 45 n; Luk. 12, 41 n). Podobenství o moudrých a nemoudrých pannách (Mat. 25, 9 n) kárá nepečlivé jednání a napomíná nejen k bdělosti na hlas Boží v duši, nýbrž také k náležité přípravě, aby jej duše s užitkem přijala. Podobenství se týká hlavně příchodu Páně při smrti a soudu. Podobenství o hřivnách učí, že máme s dary Božími pilně hospodařiti pro věčnost (Mat. 25, 14 n). Podobenství o neužitečném služebníku učí, abychom se svými dary a skutky nevypínali, nýbrž vše přičítali Bohu, dárci dober. Podobenství o milosrdném Samaritánu poučuje o lasce bliženské. Podobenství o chytrém, ale nespravedlivém správci varuje před hříšným nabýváním majetku a napomíná, užívati bohatství dobře. Podobenství o boháči a Lazarovi ukazuje, že pyšný boháč může přijíti do pekla a opovržený bídák do nebe. Zá-

roveň udává příčinu, proč se tak může státi: rozhodne nespravedlnost jednoho a spravedlnost druhého. Jako poslední příčinu zlého osudu boháčova na věčnosti udává jeho nevěru. Podobenství o dvou pánech, jimž nelze zároveň sloužiti, je výstrahou těm, kteří se utěšují, že nějaká ta nábožnost je spasí, ač slouží světu. Podobenství o nemilosrdném služebníku kárá tvrdost, jež neodpouští, a napomíná k smiřlivosti. Podobenství o třísce v cizím oku a o trámu v oku vlastním kárá ty, kteří jiné polepšují, ač jsou sami horší. Podobenství o prosícím dítku povzbuzuje k dětinné důvěře v Boha. Podobenství o neodbytném příteli ukazuje na moc vytrvalé modlitby. Tutéž myšlenku ještě stupňuje podobenství o nespravedlivém soudci, jenž činí ženě po právu, aby měl od jejích proseb pokoj. Podobenství o dvou dlužnících, jimž pán odpustil dluh, jednomu malý, druhému velký, ukazuje, jak vroucí láska hříšníka k Bohu může získati větší milost nežli chladná láska spravedlivého. Podobenství o soli země, o svíci na svícnu napomínají k svatosti a poukazují na její blahodárný vliv, zvláště u představených. Jiná podobenství zdůrazňují nezbytnost dokonalého následování Pána Krista. Kdo tak nečiní, je líčen v jiném podobenství jako muž, jenž staví dům na písku.

Přehlédnete-li podobenství, jednající o členech království Božího a o jejich povinnostech, vyznáte, že jsou v nich poučení mnohá, důtklivá, důkladná a krásná, že jsou ze života a pro život, že vedou nejen k spasení, nýbrž i k dokonalosti. A jak mnohé z nich jímají ducha a srdce! O bychom je čítali a o nich uvažovali! Co krásných podnětů by vznikalo v srdcích našich! Čiňme tak. Budeme dobrými členy království Božího.

3. Třetí část podobenství, počtem devět, jednají o hlavě království Božího a jejím postavení k členům. Hlavou je Kristus.

Tu jest podobenství o Kristu jako o světle světa (Jan 3, 9 n). Co by byl svět bez světla? Mrtvá hmota. Světlo mu dává život, plodnost, krásu, radost. Každý východ slunce z rána o tom dává svědectví. Kristus je věčné světlo, jež dává nám život nadpřirozený. Proto se Syn Boží stal člověkem, aby nám ztracený nadpřirozený život vrátil. On to učinil. Všecka pravda a milost je z něho. Proto není spasení, leč v něm a skrze něho. V nebi je rozkoší andělů a svatých, jejich král a nejvyšší ozdoba. Blahoslaven, kdo ho zná, následuje a miluje, jím se posvěcuje.

Tu jest podobenství o zrnu pšeničném, jež musí zhníti, aby vydalo klas (Jan 12, 24 n). Pán je začíná slovy: V pravdě,

v pravdě pravím vám. V obyčejný zjev přírody klade veliké pravdy, že on musí umříti a tak vykoupiti lidstvo, že každý musí umříti, t. j. svléci hříšného člověka a znovu se zroditi v dítko Boží, že i pak musí v sobě vše hříšné potlačovati a v milosti růsti, že oběť Krista Pána má učiti obětovati i nás, zvláště ty, kteří chtějí pracovati pro Boha a jeho království.

Tu jest podobenství o vinném kmeni a ratolestech (Jan 15, 1 n). Kristus je vinný kmen, my jsme ratolesti. S ním musíme býti spojeni vírou a milostí. Tak zůstaneme ratolestí živou, nebo z Krista poplyne na nás život a Bůh bude námi oslaven. Koho nevěra od Krista oddělí, je jako ratolest useknutá. Uschne a nebude leč k spálení. Také smrtelný hřích odděluje, ale ne tak jako nevěra. Spojení s Kristem třeba udržovati. To se děje modlitbou a jinými skutky nábožnosti, zvláště hodným svatým přijímáním. Spasitel napomíná zvláště k horlivé modlitbě a slibuje těm, kteří jsou živými ratolestmi, že bude u nich zvlášť účinná.

Milé je podobenství, v němž Kristus jmenuje sebe lékařem (Mat. 9, 12 a j.). Kdo potřebuje lékaře? Slabí a nemocní. Kristus je lékařem duší, lékařem milosrdným, obětavým. Takovými lékaři mají býti jeho učedníci. Nemají pyšně pohrdati bloudícím, nýbrž pomáhati mu a zachraňovati jej. Příkladem má jim býti milosrdná láska Boží, ne chladná povýšenost fariseů.

Tuto milosrdnou lásku vylíčil názorně v nesmrtelných podobenstvích o dobrém pastýři (Jan 10, 1 n), který dává život za ovce své, o ztracené ovci (Mat. 18, 12 n), kterou pastýř hledá a béře, našed ji, na bedra svá, o ztracené drachmě (Luk. 15, 8 n), o marnotratném synu (Luk. 15, 11 n).

Také devět podobenství této části obsahuje krásné pravdy. Nejdůležitější z nich jest pravda o spojení s Kristem a nejutěšenější pravda o milosrdné lásce Boží.

* * *

Tolik všeobecně a přehledně o podobenstvích Páně. Opakuji: Všecky jednají o království Božím, dvacetosm o vzniku a vzrůstu a působení jeho, třicetpět o jeho členech a jejich povinnostech, devět o hlavě jeho a jejím poměru k členům. Jen jsme se jich dotkli a jsme naplněni obdivem nad božským učitelem. Jaká bohatost, rozmanitost, hloubka a vznešenost myšlenek! Jaká znalost života! Jaká vynalézavost! A vše je prosté jako pro děti a vážné jako pro největšího myslitele.

Čítejme podobenství Páně, rozjímejme o nich. Zamilujeme si božského mistra jako apoštolové. Jeho srdce se nám odkryje, ucítíme jeho tepot, budeme jím uchváceni. Bezděky si osvojíme jeho smýšlení a cítění. Ukáže se na nás slovo Pavlovo, že se v nás má vytvářiti Kristus. Nebudeme žíti už jen my, bude žíti v nás Kristus. Vyplní se na nás slovo písně: S jeho Srdcem spojeni dojdem jistě spasení.

II. Čtvero podobenství o rozsevači.

Již jsem uvedl, že bylo na východě oblíbeným zvykem, vkládati pravdy do průpovídek, bájek a podobenství. Pán Ježíš se tomuto zvyku přizpůsobil. Bajek neužíval, nebo jimi se znázorňují pravdy přirozené; také nejsou pro slovo Boží dosti důstojné. Průpovídek a podobenství, jimiž se znázorňují pravdy nadpřirozené, užíval, zvláště když mluvil k lidu. Vzpomeňte na osmero blahoslavenství. Jaké to krásné průpovídky! Vzpomeňte na výroky: Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, ale na duši škodu utrpěl; Já jsem cesta, pravda a život; Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim; Odpust a bude ti odpuštěno a j. Podobenství je v evangeliích, jak jsem minule pravil, dvaasedmdesát a dělí se na tři skupiny. První skupina líčí vznik, vzrůst a působení království Božího, druhá povinnosti členů tohoto království a třetí poměr hlavy k členům.

Minule jsem podal přehled podobenství podle těchto tří skupin. Dnes se zastavíme u první skupiny zvlášť a vybereme z ní pět podobenství, jež spolu souvisí. Jsou to podobenství o rozsevači, klíčícím osení, o koukole, o zrnu hořčičném a o kvasu. Učiníme tak s úmyslem, abychom si z nich vzali nějaké poučení. Spasitel nám požehná, aby nám bylo k prospěchu

* * *

1. První podobenství je o rozsevači. (Mat. 13, 3 n). Pán Ježíš vyšel z Kafarnaum na břeh jezera Genezaretského. Mnoho lidí šlo za ním a jiní se k nim ještě přidali. Místo na břehu bylo rozkošné a prostranné. Spasitel vystoupil na lodičku. Viděl všecky, nebo kraj mírně stoupá, a lidé viděli jej. I pravil: Slyšte: Vyšel rozsevač, aby rozséval. A stalo se, že některé zrní padlo na cestu... Znáte podobenství, i není třeba, abych jej opakoval. Něco však podotknu. Obraz rozsevače je kreslen tak podle skutečnosti, že lid ihned živě viděl, jak vychází, rozhazuje zrní, jak některé padá na cestu, některé na skalnatou

půdu, pokrytou jen slabě prstí, některé mezi trní, některé na půdu dobrou. Pole na stráních byla zrovna taková, jak o nich Spasitel mluví. Měla části úrodné, tu a tam skaliska nebo trní, také pěšiny. Zrovna tak živě viděl lid osud zrní, nebo znal to ze zkušenosti. Zrní, padlé na cestu, je rozšlapáno a od ptáků sezobáno. Zrní, padlé na skalnatou půdu, vchází, nebo trochu prsti je tam, ale nemajíc dosti pokrmu a vláhy, brzy usychá. Zrní padlé mezi trní vzchází a mohlo by se udržeti, ale trní je dusí. Zrní, padlé na dobrou půdu, přináší užitek třiceti násobný, šedesátinásobný a stonásobný. I tento užitek souhlasí se skutečností.

Hlavní myšlenka podobenství je, že království Boží narazí na překážky a u mnohých se neujme. Spasitel měl asi na mysli odpor, jejž fariseové roznítili a jenž nezůstal bez úspěchu. Mysl fariseů byla pýchou zatvrdlá, proto se u nich slovo o království Božím vůbec neujalo. Lid byl povrchní, proto se kolísal, jednou na stranu Páně, po druhé na stranu fariseů. U mnohých přicházelo slovo Páně nazmar, že byli oddáni vášním, tu sektářským, tu světáckým, tu jiným. Než podobenství je tak všeobecné, že má platnost pro všecky doby; ukazuje to výklad, který božský mistr dal, a skutečnost to potvrzuje. Překážky, jež Spasitel uvádí, jsou: u prvé třídy tvrdost srdce pro víru, u druhé povrchnost a zbabělost, u třetí vášně. Ve všech případech je překážka zaviněná. Mezi posluchači Páně byli zajisté lidé z každé uvedené třídy. Ale byli i tací, kteří byli půdou úrodnou.

Jaké poučení dává podobenství toto?

Království Boží jsou pravdy a milosti, jež Kristus přinesl a uložil v své církvi. Království to se šíří kázáním. Proto řekl Spasitel apoštolům a v nich jejich nástupcům: Jděte do celého světa a učte všecky národy. Misijní dílo je veliká a svatá povinnost, církvi od Krista uložená. Církev to ví a plní ji ze všech sil, ale nenalézá u křesťanů vždy dostatečného porozumění. Míním křesťany dobré, ano i kněze. Jest jim ke cti, že se horlivě starají o duchovní potřeby své osady, ale na veliký úkol, aby se království Boží rozšířilo po celém světě, zapomínají. Kdyby mu věnovali aspoň to, co konají nadbytečného! Jakési místní nebo osobní sobectví, řekněme svaté sobectví, omezuje jejich ducha a srdce. A přece učí zkušenost, že péče o misie zdárně podporuje náboženský život osady.

Podobenství Páně týká se, jak jsem již podotkl, všech dob. Kdekolik je hlásáno království Boží, tam se objeví uvedené

tři překážky, ale všude také najde úrodnou půdu. Sv. Pavel řekl: Víra ze slyšení, a to slovo má věčnou platnost. V moderní době, kdy se také mnoho píše, možno slovo apoštolovo rozšířiti také na slovo psané. Také v této věci chybují křesťané. Jak vyložíte, že je tolik katolíků, ale že veliká část z nich je lhostejná, neuvědomělá, ba nepřátelská? Což pozbylo slovo Boží své síly? Vina je jinde. Vina je v tom, že přemnozí slovem Božím pohrdají. Může-li na poli vyrůsti pšenice, když ji tam nikdo nezaseje? Nemůže. Může-li v duši vzniknouti království Boží a přinášeti plody u toho, jenž se slovu Božímu vyhýbá? Nemůže. Poučování a povzbuzování je nezbytné. Jsou i jiné vady. Někde je toho svatého zrní málo, někde je ho tolik, že pozbývá ceny, jako zboží, jehož je plný trh, někde se skládá více z dojemných výjevů nežli z věrouky a mravouky, někde je suchým katechismem, někde chybí psané slovo, takže lid, jenž rád čte, ale sám si poraditi nedovede, sahá po všem, co se mu nabídne, někde je nábožnost, ale není katolického uvědomění, někde je uvědomění, ale chybí nábožnost, někde věnují na nepotřebnou okrasu tisíce, ale na katolické noviny a na katolickou knihu šetří krejcarem. Kdesi na oslavu mariánského svátku sebrali osm tisíc zlatých. Oslava byla krásná. Lidé přicházeli zdaleka podívati se na ni. Za půl léta byly volby a osada volila socialisty.

Poučení, které si z prvního podobenství chceme vzíti, je: Buďme horlivými rozsevači a posluchači. Spasitel řekl jednou, že synové světa jsou chytřejší, nežli synové světla. Co obětují na agitace a na tisk! Nekladu jich za vzor, ne, neboť není to duch Boží, jenž je vede, ale poučiti bychom se mohli, neskládati ruce v klín, nedávati malým věcem přednost před velkými, nelekati se překážek a nesnází. Nic velikého není bez práce, bojů, vytrvalosti. Také království Boží násilí trpí. Uchvacujeme je pro sebe, pomáhejme k němu jiným.

2 Druhé podobenství je o klíčícím osení.

Kristus pravil: Tak se děje v království Božím, jako když člověk uvrhne símě do země. Spí a vstává v noci a ve dne, a símě vzchází a vzrůstá, on sám neví jak. Neboť země sama od sebe plodí nejprve bylinu, potom klas, pak plné zrno v klase. Když to plod dopustí, přiloží hned srp, neboť nastala žeň (Mat. 4, 26 n).

Podobenství je opět o rozsevači, ale účel je jiný, nežli v podobenství předešlém. Spasitel ho nevyložil — aspoň evangelista ho neuvádí — ale my jej snadno uhádáme. Vyzdvihuje působnost pole. Ono působí klíčení, vzrůst, květ, plody, ni-

koliv rozsevač. Spasitel nechce říci, že se rozsevač, když zasel, o pole vůbec nestará, nýbrž zdůrazniti plodivou sílu pole, na rozsevači nezávislou.

Podobenství je o království Božím, jak Pán Kristus sám praví. On jest rozsevačem. On pravdy Boží přinesl, on získal milost. Po něm přijdou jiní rozsevači, jež pošle, aby království Boží rozšiřovali. Rozsévání, t. j. kázání slova Božího, jest třeba. To jest vyslovено i v tomto podobenství. Kdo pravd Božích nezná, kdo svátostí nepřijímá, tomu zůstane království Boží cizí. Řeč je o poli, na němž rozsevač skutečně rozséval. Když to učinil, odejde, ale osení roste. Odešel Kristus, jeho království trvá. Odcházejí jeho nástupcové, a království Boží trvá, roste, mohutní. Kázání, udílení svátostí, mše sv. trvají chvilku, a plody království Božího v srdci i na zemi jsou podivuhodné. Jak je tohle možné? Pole má od Boha plodivou sílu a působí také nezávisle na rozsevači. Tak mají také pravdy Boží, svátosti mše sv., modlitby svou nadpřirozenou sílu, jež působí v srdcích lidských u jednotlivce i společnosti. Kristus ji tam vložil. Krista, božského rozsevače, nebude viděti, ale on bude působení apoštolů a jejich nástupců provázeti, on zůstane s církví, svým královstvím. To jest smysl tohoto druhého podobenství o rozsevači. Přidejme si k němu nějaké poučení.

Všichni jsme polem, na něž rozsévá nebeský rozsevač a které má přinášeti plody. Pravdy Boží, svátosti, mše sv., modlitby mají sílu, aby vydaly plody krásné a spasitelné. Jen třeba, abychom slovo Boží slyšeli, svátostí hodně přijímali, na mši sv. chodili, v modlitbě povznášeli mysl svou k Bohu.

Pracujme svědomitě, ale nemysleme, že úspěch závisí jen na nás. Míním zevní úspěch rozsevače, ať je jím kněz, otec, učitel nebo jiný činitel, a vnitřní úspěch pole, t. j. pokrok v milosti a ctnostech. Pán Ježíš dí: Beze mne nic nemůžete. Apoštol píše: Ničím není ani ten, kdo sází, ani ten, kdo zalévá, nýbrž Bůh, jenž dává vzrůst (1 Kor. 3, 7). Proto na Boha spoléhejme, jej za požehnání prosme, jemu za zdar děkujme. Opakujme si slovo Páně: Když jste všecko učinili, rcete: služebníci neužiteční jsme (Luk. 17, 10). Jestliže něco zaručuje zdar, jest to při horlivé snaze takové pokorné smýšlení.

Při neúspěchu neztrácejme mysli. Předešlé podobenství ukázalo na překážky. Jsou někdy veliké, že se zdají nad síly lidské. Neztrácejme mysli, Kristus je s námi. Konec bude dobrý. Nemáš schopnosti, síly, zdraví, čilosti, jichž by sis přál. Zdá se ti, že proto nemáš úspěchu. O, Bůh nepotřebuje velikánů, on dovede

veliká díla i s malými nástroji. Čiň, co můžeš, ostatní ponech pokorně jemu.

Rozsevač sbírá v den žní, co pole dalo. Bůh žádá, aby náš život byl přípravou pro nebe. Království Boží na zemi a v nebi je jedno království, jako život pozemský a nebeský je jeden život. Rozdíl je v tom, že život pozemský a království pozemské připravují pro život a království nebeské. Zde jest proto práce, boj, žal, tam už jen blažené požívání. Tam musíme dojíti.

3. Třetí podobenství je o koukole. (Mat. 13, 24 n). Na poli se objevil koukol. Pán pole a jeho lidé se neprohřešili. Símě bylo dobré, práce zdárně vykonána, nebyli nebdělí. Podobenství to naznačuje, když dí, že nepřítel nasel koukole v noci, t. j. tajně. Nepozorovali ho ani, když začal klíčit, nebo je pšenici velmi podoben. Teprve když povyrostl, poznali jej a divili se, kde se tam vzal. Chtěli jej vytrhati, ale Pán nedovolil, aby nevytrhali spolu pšenici. Při žni jej seberou a spálí. Výklad podobenství dal sám Pán. Rozsevačem je Syn člověka. Poněvadž si Kristus toto jméno dával, patrno, že míní sebe. Dobré símě a pšenice jsou synové království Božího. Naznačuje se tedy Kristus zřejmě Mesiášem. Špatné símě rozsívá ďábel, koukol, jenž z něho vyrůstá, jsou synové zla, mají ďábla otcem (Jan 8, 44). Tento nepřítel je zvlášť nepřítelem Syna člověka, nebo maří jeho dílo. Syn člověka zasívá na světě slova pravdy, milost, snahu po dobrém, ďábel zasívá na něm blud, hřích, zlé. Pšenice a koukol mají zůstati až do žní, t. j. dobří a zlí mají žíti v království Božím. Až přijde čas, pošle Syn člověka anděly, kteří oddělí zlé. Budou zavrženi tam, kde je pláč a skřípění zubů. Spravedliví budou svítiti v říši svého Otce jako slunce.

Nač klade důraz toto podobenství? Na tři věci. Ukazuje, odkud je zlé v pozemském království Božím, poučuje, že mají býti v něm dobří a zlí trpěni, upozorňuje na jejich věčný osud po obecném soudě.

Jaké poučení si z něho vybereme? Přihlížejme hlavně k těm, na něž klade důraz.

Pán Ježíš se přirovnává po třetí rozsevači. Patrně se mu tento obraz líbí. Jakou zálibu má asi potom na každém dobrém a horlivém rozsevači jeho království. Dovedeme též uhádnouti, proč se mu obraz rozsevače líbil. Rozsevač dává poli nový život. Jaký pohled na vlnící osení! Pán Ježíš přišel, aby přinesl nový život na svět. Přišel jsem, praví u sv. Jana, aby měli život, aby jej měli hojně (Jan 10, 10). Tento nový život vzniká z jeho nauky a milosti. Dále se mu obraz rozsevače líbí snad proto,

že on sám bude zrnem, jež umře, aby vydalo život (Jan 12, 24), že ze zrna je chléb a on je chléb, jenž přišel s nebe a ve Svátosti se stává pokrmem k nadpřirozenému životu (Jan 6, 35 n).

Vedle synů království Božího jsou synové ďáblovi, někdo vědomě, někdo z neznalosti nebo z jiné příčiny. Odkud je zlo ve světě? Což není svět stvořen od Boha, jenž nemůže býti původcem mravního zla? Není-li církev od Krista, vtěleného Syna Božího, není-li vše, co jí odevzdal, svaté? Kristus odpovídá, že zlo je od ďábla. Učedníci si vzpomněli zajisté na to, co vypravuje sv. Písmo o hříchu prvních rodičů, a pochopili, že jejich mistr má na mysli původ zla vůbec. Oni viděli posedlé, u nich víra v zlé duchy byla živá. Proto pochopili, že ďábel působí stále. Jestliže dosud myslili více na časné škody, jež působí tělu a statku, byli nyní upozorněni na škody duchovní. Radovali se, že i oni mohou vymítati zlé duchy. Bude patřiti k jejich povolání, ničiti moc ďábelskou. Není-li tohle i náš úkol? Je. Máme ji potlačovati v sobě a mimo sebe. Nabývá-li někde ďábel moci, jsme také sami vinni, zvláště ti, kteří jej mají potírati, rodiče, učitelé, představení, kněží.

Pšenice a koukol mají růsti spolu do žní. Jest horlivost nemoudrá, která ničí zlo násilím. Táboři hubili mečem své odpůrce. Říkali, že jsou Boží bojovníci a hubí syny ďáblovy. Z české země se stala poušť. To není duch Kristův. Kristus měl moc vyhubiti rázem veliký hřích a trest jeho stihl by skutečné hříšníky. On jí neužil, nýbrž naopak vypravoval podobenství o koukoli v pšenici. Praví tím snad, že jest mu zlo lhostejné, že se nemá trestati, že se mu má nechati volnost? Dokonce ne. Kristus káral farisee, varoval před křivými proroky, vyčistil dvakráte chrám, vyslovil klatbu nad fíkem, že rázem uschl, dopustil zkázu Jerusaléma. Bludy, hříchy, zlo mají býti potírány, ale moudře. Katolíci mohou a mají se brániti proti násilí sekt, nepouštěti jich do země, hájiti víry, trestati zločiny. Kristus zakazuje libovůli krvavého násilí a poroučí: poučuj, napomínej, trestej, ale ne s vášní a zlobou, nýbrž s láskou. Tak činila a činí církev.

Hlavní poučení je: potírej každý ďábla v svém nitru, aby jeho srdce bylo královstvím Božím.

4. Čtvrté podobenství je o zrnu hořčičném (Luk. 13, 18 n). V Palestině měli přísloví: malé jako zrnko hořčičné. Spasitel ho užil. Království Boží se mu podobá, vyroste jako zrnko hořčičné, z něhož bývá velký strom a keř a jehož větve bývají plné ptactva.

Jest patrno, že Pán Ježíš ukazuje na zevní rozvoj mesianské říše, t. j. své církve. Začne v malém. To jest poučení těm, kteří očekávali skvělý začátek jeho. To je důležitý rys podobenství, nebo tak smýšleli všichni, i apoštolové, ale hlavní důraz je v tom, že království Boží velikolepě vzroste. Sv. Jan Zlat. míní, že jím chtěl božský mistr dodati apoštolům důvěru. Vpravdě. První podobenství o království Božím ukazovalo na překážky, jimiž mnoho zrní přichází nazmar. Druhé poukazovalo sice na vnitřní sílu pole, t. j. království Božího, ale podle předešlého podobenství hrozí i jemu škůdce, tajný nepřítel, který do pšenice naseje koukole. I mohli míti obavy a snad i měli, že užitku z pole mnoho nebude, anebo přihlížejíc ke království Božímu, že nebude veliké a že práce pro ně bude z velké části marná. Snad se tak i vyslovili. I poučuje je božský mistr: veliké bude království Boží, všichni národové budou míti v něm příslušníky, veliký bude jeho užitek pro království Boží v nebi. Podle sv. Lukáše lze mysliti, že dává učedníkům útěchu strany Židů, jejichž zatvrzelost a zkáza se objevovala víc a více. Celý svět bude jim za ně náhradou.

Jaké poučení si vezmeme? Vzpomeňme na narození Páně. Zdali nebylo jako zrno hořčičné? Syn Boží je malým, chudým dítkem, narozeným v skalní jeskyni. Ten, jemuž svět se bude klaněti, jemuž bude chrámy stavěti, od něhož bude věčnou spásu očekávati, ten, jenž bude poroučeti vlnám, vymítati ďábelství, vlastní mocí vstane z hrobu a zasedne na pravici Boží, ten je neznámým dítkem neznámé snoubenky chudého tesaře. Zrno hořčičné, jež se stalo stromem. Anděl to zvěstoval, když oznamoval narození pastýřům a když jeho druhové jásali: Sláva Bohu... Podobně se dělo často. Díváme-li se po dějinách církve, musíme říci: Kolikráte se zrno hořčičné stalo stromem, t. j. kolikráte se veliká Boží věc začala nepatrně, skrze nástroj nedostatečný, za poměrů nejnepříznivějších. Zajisté aby se ukázalo, že věc je od Boha a že on s ní působí. Nepyšní se, jestliže se tobě podařila nějaká veliká věc. Není-li od Boha a pro Boha, není nic a rozpadne se, je-li od Boha a k jeho cti, děkuj Bohu, že tě k ní vyvolil za nástroj, ale věz, že je to především dílo jeho.

Apoštolům zvěstuje mistr, že království Boží obejme všecky národy. Zdaliž tušili, že oni je rozšíří? Trochu jistotně. Vždyť jim mistr řekl, že budou lidi loviti, a také je poslal po sv. zemi. Ale že by měli obrátiti svět? Že by měli oni, rybáři z Kafarnaum, obrátiti zatvrzelý svět jerusalemský, prostopášnou Antiochii, pyšný Řím, ne, taková bláznivá myšlenka jim zajisté nepřišla

na mysl. A věc se stala. Rozešli se do světa, a nežli poslední z nich umřel, byly kvetoucí církve kolem celého Středozemního moře a šířily se snad až do Indie na východě a daleko na sever. Vyplnila se slova Páně: Neboj se, malé stádo, neboť se zalíbilo vašemu Otci odevzdati vám království (Luk. 12, 32), a slova sv. Pavla: Co jest pošetilé ve světě, to vyvolil si Bůh, aby zahanbil moudré, a co slabé jest ve světě, to vyvolil si Bůh, aby zahanbil silné... (1 Kor. 1, 26 n). Poučení a povzbuzení pro nás. Nikdy nerceme: Zde se nedá nic dělati; nikdy nepozbývejme mysli. Mějme víru, jež hory přenáší, a přemůžeme nejhorší překážky. Ale o věc Boží musí jíti a jen o ni, aby Bůh byl s námi, ne o ctižádost, slávu, zisk náš.

5. Naposledy uvádím podobenství o kvasu, jenž pronikl moukou, že zkynulo všecko (Mat. 13, 33). Podobenství to ukazuje na vnitřní působení království Božího. Slovo Boží, příklad Páně, sv. svátosti proměňují člověka a společnost. Jaký rozdíl mezi pohanem doby Kristovy a mezi křesťanem. Jaký rozdíl mezi tehdejší společností pohanskou a společností křesťanskou. Ale musí se dáti pravdou Boží proniknouti, musí působiti s milostí, již mu Bůh dává. Tací vždy byli a vždy budou. Mnozí dospějí k veliké svatosti a dokonalosti. Dejž Bůh, abychom byli mezi nimi.

* * *

Probrali jsme krátce pět podobenství, jednající o vzniku, vzrůstu a působení království Božího. Seřadíme-li jejich hlavní myšlenky, dostaneme: Začne malé, jako zrno hořčičné. Rozsevač musí zrno zasíti, ale síla zrna, padlého na dobrou půdu, projeví se nezávisle na rozsevači. Budou překážky. Mnoho zrní přijde nazmar, tu tvrdostí, tu povrchností, tu vášněmi srdce. Ale zrní, jež padne na dobrou půdu, bude hojně. I tam hrozí království Božímu nebezpečí. Nepřítel zasívá do něho tajně koukol. Ale ublíží jen těm, kteří se dají svésti. Ostatním bude působení ďábla a jeho pomocníků zkouškou, než tato zkouška se jim obrátí v krásné vítězství a zásluhu. Brzy bude království veliké. Budou v něm synové království i synové ďáblovi. Někdy jich nebude lze ani rozeznati. Porostou spolu, až přijde žeň. Pak se rozhodne jejich osud na věky. Zlí budou věčně hořet, dobří skvíti se jako slunce v království Božím. Tato žeň nastává při smrti každého, ale veřejně a slavně bude rozlišení vykonáno na soudu věčném. S královstvím Božím na zemi roste ovšem království Boží na nebi, nebo každý den mu přivádí mnoho blažených obyvatelů.

K těm chceme náležeti také my. Budeme se snažiti, abychom byly syny království, budeme podle svých sil přispívati k rozšíření království Božího na zemi. Kristus uvede nás potom do svého království nebeského.

L. Podobenství Páně o vzniku, vzrůstu a působení království Božího.

Království Boží je říše víry a milosti. Vnitřně se uskutečňuje v duši, zevně v církvi Kristově na zemi, v nebi pak se dokonává. Probrali jsme patero podobenství z první skupiny, jež líčí vznik, vzrůst a působení království Božího. Všech podobenství první skupiny jest 28. Zbývá tedy ještě 23 dalších. Probereme důležitější z nich. Pán Ježíš je přednášel při rozmanitých příležitostech, z nichž si bral k nim popud. My si je sestavíme tak, aby souvisela spolu a byl v nich postup. To nám dá jasnější přehled. Tento postup bude podle hlavních myšlenek. Mnohá podobenství obsahují ještě rozmanité pravdy jiné; po této stránce jsou nevyčerpatelným pramenem. My budeme přihlížeti jen k pravdám hlavním.

Náš postup bude tento: Království Boží přišlo; království Boží je jiné, nežli byla synagoga neboli Starý zákon; království Boží je vzácné; království Boží přišlo nejprve k Israeli, ale je určeno pro všecky; volání Židů do království Božího a jejich odpor. Sem patří také podobenství, jimiž se Kristus hájil proti fariseům a káral jejich převrácenost. Konec království Božího na zemi. To jsou asi hlavní myšlenky zbývajících podobenství první skupiny.

Nebeský učiteli, otevři nám mysl a srdce, abychom se z tvých podobenství utvrdili v pravdách Božích a zamilovali si je.

* * *

1. Království Boží přišlo.

Že s Kristem přišlo království Boží, ukazují mnohá podobenství první skupiny. Zvlášť je o tom řeč v podobenství o ženichu a svatebčanech (Mat. 9, 14; Mar. 2, 18; Luk. 5, 33 n).

Smlouva, uzavřená od Hospodina s národem israelským, jest od proroků líčena nejednou v obraze zásnubu (Is. 50, 1;). Týmž obrazem líčí proroci spojení, jež vznikne mezi Bohem a lidem příchodem Mesiášovým (Os. 2, 16 n a j.) Celá píseň Šalomounova znázorňuje toto spojení obrazem ženicha a nevěsty, manžela a choti. Jest to zajisté obraz přiléhající a pěkný. Kristus

Pán ho užil v podobenství, v němž odpovídal na výtku fariseů, že se jeho učedníci nepostí.

Pravil: Můžete ukládati svatebníkům, aby se postili, pokud je ženich s nimi? Přijdou však dnové, kdy ženich bude od nich odňat; tehda se budou postiti. Těmi slovy naznačil, že království Boží, v Starém zákoně předpověděné, přišlo a že on jest ženich, t. j. slíbený Mesiáš, jenž uzavře novou úmluvu lidu s Bohem. Fariseové a zákoníci mu rozuměli, nebo pro ně bylo podobenství zcela jasné, ale neuvěřili; tehdy již se proti Kristu zatvrdili a pásli po příležitosti, aby ho zničili. Pán Ježíš věděl, že se jim to nakonec podaří. Naznačuje to jemně slovy, že bude ženich odňat.

Že přišlo království Boží, ukazuje Kristus také tím, že se chová jako pán postu, t. j. jako nový zákonodárce. Fariseové učinili z postu zvláštní znak vyšší dokonalosti. Vzpomeňte, jak se fariseus v chrámě při modlitbě chlubil, že se postí dvakráte do týdne. Fariseové se skutečně postili v pondělí a ve čtvrtek. Činili tak s okázalosti, ale pod tímto pláštíkem zbožnosti se skrývalo mnoho hříchů. Pán Ježíš zachovával zákonité posty, postil se i jindy, uznával půst za potřebnou pomůcku k dokonalosti, ale vystoupil proti mínění, že bezduchá vnějškost je dokonalost. V jeho království Božím na zemi budou také posty, ale budou projevem kajícnosti, přemáhání sebe, ctností.

Přišlo tedy království Boží, Kristus jest jeho zakladatelem a zákonodárcem. My jsme jeho členy. Dej Bůh, abychom byli jeho členy pravými a dobrými.

2. Království Kristovo je jiné nežli synagoga a nelze ho s ní sloučiti. Starý zákon byl předobrazný a přípravný na zákon Nový. Nový zákon nastal, starý přestal. Obřízka na př. byla předobrazem křtu. Když byl ustanoven křest, obřízka přestala. Křest není věc z brusu nová, nebo je vyplněním předobrazu, ale je věc nová, poněvadž má jiný obřad, uděluje milost, činí dítkem Božím. Předobraz a vyplnění nelze spojiti. Kdo už je v Praze, nemůže do Prahy jíti. To naznačil Spasitel podobenstvím, když pravil: Nikdo nepřišívá záplaty z nového roucha k rouchu starému, nebo by nové roucho zkazil a záplata k rouchu starému by se nehodila (Mat. 9, 16; Mar. 2, 21 n; Luk. 5, 16 n); a podobenstvím, když řekl: Nikdo nenalévá mladého vína do starých měchů, nebo by je roztrhlo; podobenstvím: Nikdo, kdo pil staré víno, nechce hned mladého, nebo staré je lepší. Staré roucho, starý měch, nehotové mladé víno je Starý zákon; nový šat, mladé víno vzhledem k starému měchu,

staré víno vzhledem k jakosti je zákon Nový. Nelze je sloučiti. Podobenství jsou důležitá, nebo farisejská škola změnila nauku proroků a učila, že Starý zákon je vykupitelský a věčný. Vykoupení pojímala světsky jako osvobození a velikolepé povýšení národa. To byl také důvod, proč Židé Krista neuznali, apoštoly a křesťany pokládali za odštěpence a je pronásledovali.

Království Boží bude jiné, nebo v něm bude jiná spravedlnost. V Starém zákoně byla více zevní, zákonitá. V království Božím bude více vnitřní. Bude záležeti v milosti, v spravedlivém smýšlení, v šlechetných úmyslech. Když takto bude srdce dobré, budou dobrými i skutky, nebo vyplynou z něho. To naznačil Pán Ježíš podobenstvím, že ne to, co vchází do úst, poskvrňuje člověka, nýbrž to, co vychází z úst (Mar. 15, 13). Podobenství to je odpovědí na výtku fariseů Kristu Pánu učiněnou, že si jeho učedníci nemyjí rukou, když jedí chléb. Smysl bližší je: nemýti si rukou před jídlem není hřích, ale zlé myšlenky, slova a skutky jsou hříchem. Smysl další je to, co jsem řekl o spravedlnosti zevní a vnitřní.

Sem lze zařaditi ještě jiná tři podobenství. Fariseové se pro slova Páně právě uvedená zle horšili, nebo jim rozuměli a vycítili z nich výtku licoměrnosti. Apoštolové řekli to svému mistru. Spasitel odpověděl: Nechte jich, slepí jsou to vůdcové slepých; vede-li však slepý slepého, padnou oba do jámy (Mat. 15,13). Smysl bližší je: Fariseové trvají na svých bludných naukách, proto jsou proti království Božímu. S nimi zahynou ti kteří se jich přidržují. Jejich zevní spravedlnost, kterou si sami vytvořili a která je mimo to licoměrná, jich nespasí. Obecnější smysl je: jen pravda od Boha zjevená a život podle ní dávají spasení. Tu hlásali proroci. Nyní ji zdokonalil a prameny milosti opatřil Syn Boží. Sv. Pavel to potom vyložil Židům, když jim řekl: Druhdy Bůh mluvil k otcům skrze proroky, v těchto dnech skrze Syna svého (Žid. 1, 1).

Fariseové se vychloubali, že oni jsou praví synové a plnitelé vůle Boží. Spasitel odpověděl jim podobenstvím: Člověk jeden měl dva syny. Řekl prvnímu: Synu, jdi a pracuj na mé vinici. Syn odpověděl: Nechci. A potom šel, byv hnut lítostí. Otec přistoupil k druhému a řekl mu totéž. Odpověděl: Půjdu, pane, a nešel. Který z těch dvou vykonal vůli otcovu? Řekli jemu: První. I řekl Ježíš: Vpravdě pravím vám, že celníci a nevěstky předejdou vás do království Božího. Neboť Jan učil vás cestě spravedlnosti a neuvěřili jste mu, celníci a nevěstky uvěřili mu; vy pak, uzřevše to, ani jste se nekáli potom (Mat. 21, 28). Smysl

k věčnému soudu. Nastala znamení, označující pád Jerusalema, a Jerusalem s chrámem padl. Nastanou znamení, že se blíží konec světa, a přijde soud. Někteří učedníci myslili, že po pádu Jerusalema přijde hned nebo brzy soud. Z jiných slov Páně, na př. o kázání evangelia všem národům, o tom, že nikdo den soudu neví, měla jich od takového ukvapení uchrániti. Skutečnost je potom poučila.

Druhé podobenství je v slovech: Kdekoli bude tělo, tam se shromáždí i orlové (Mat. 24, 28; Luk. 17, 37). Řeč je o nepravých Kristech. Na východě pozorují orlové, že člověk nebo zvíře hyne, čekají až jsou mrtvi, pak se na ně vrhnou. Smysl je: Nevěřte lidem, kteří se budou vydávati za Krista. Kristus přijde jako blesk letící od východu až na západ, i pozná jej každý jasně a neomylně. To znázorňuje podobenství o těle a orlích. Obraz byl všem tak znám, že se stal příslovím: Tam se vznášejí orlové, tam je nějaké tělo. Tak jasný bude příchod Páně.

* * *

To jsou skoro všecka podobenství první skupiny, jednající o vzniku, vzrůstu a působení království Božího, kromě pěti, která jsem uvedl minule. Nevyčerpal jsem jejich obsah. Mně šlo jen o to, naznačiti jejich hlavní myšlenku a seřaditi je podle toho v nějakou soustavu. Všecko, co Pán Ježíš o království Božím řekl, se vyplnilo. Padl Jerusalem, evangelium se káže všem národům, milionové nalezli v království Kristově blaho časné i věčné. Vyplní se i to, co se ještě vyplniti má. Roste království v nebi každý den novými blaženci. Až se ukončí království Boží pozemské, zůstane jen království Boží nebeské. A trvati bude na věky. Kriste, dobrotivý Spasiteli, dej, abychom k němu patřili i my.

LI. Podobenství Páně o členech království Božího a jejich povinnostech.

Přihlížíme-li k řečem Páně, je značný rozdíl mezi prvními třemi evangelii a mezi evangeliem sv. Jana. Řeč Páně je u sv. Matouše, Marka a Lukáše prostá, lidová, řeč Páně u sv. Jana učená, hluboká. Tento rozdíl pochází odtud, že první tři vypravují řeči Páně, které měl k lidu, sv. Jan uvádí řeči, které měl k fariseům a zákoníkům. Tyto řeči k fariseům a zákoníkům, tyto námitky a odpovědi na ně, ty spory, se strany nepřátel Páně často dost ostré, jsou důležité, nebo obsahují hluboké

výklady pravd o Bohu, o Kristu; o vykoupení a j. Bohoslovec jim musí věnovati pozornost velmi vážnou. Porozuměv jim náležitě, je jimi nadšen. Řeči Páně k lidu jsou, jak jsem řekl, prosté, ale mají také své kouzlo. Toto kouzlo záleží v tom, že obsahují krásné průpovídky, zvláště pak, že se skládají z podivuhodných podobenství.

Zastavme se u druhé skupiny podobenství. Mluví o členech království Božího a jejich povinnostech. Podobenství ta nejsou soustavným sestavením povinností, neřku-li nějakou vědeckou mravoukou. Podobenství ta vznikla nahodile. Příroda, slovo nebo skutek učedníků, fariseů, lidu, národní zvyk poskytl božskému mistru příležitost k poučení. Spasitel je oděl v podobenství. Proto neobsahuje tato skupina podobenství poučení o všech povinnostech křesťanských, ale ta, jež obsahuje, jsou krásná a odkrývají nám bystrost ducha a vážnou dobrotu srdce Páně. Když dím, že podobenství Páně neobsahují poučení o všech povinnostech, nám na zřeteli hlavní smysl jejich. Podobenství mají ještě rozmanitý smysl vedlejší. Kdo by je tak rozbíral, nalezl by v nich vše krásné, co křesťanství obsahuje.

Dotknu se hlavních podobenství druhé skupiny. Budu míti na zřeteli jejich hlavní smysl. Poučení, jež skýtají, obrátíme na sebe, prosíce: Božský učiteli, který jsi svými krásnými podobenstvími poučoval a rozehříval mysl posluchačů, požehnej nám, aby vzpomínka na ně byla spasitelně prospěšná i nám.

* * *

1. Aby dům pevně stál, musí míti pevný základ. Postavíš-li jej na písek, smete jej první příval vodní. Pěkné podobenství, posluchačům Páně velmi jasné, nebo si své domky stavěli většinou sami a nejednou viděli, jak náhlý liják některý odplavil. Proto rozuměli, jakou pevnost má dům na pevném základě postavený, a jakou dům, postavený na písku. Jaký je smysl podobenství? Je příkladem k slovům sv. Pavla: Nikdo nemůže položiti jiný základ mimo ten, který jest položen, a tím jest Ježíš Kristus (1 Kor. 3, 11). Kristus je základ (1 Kor. 10, 4). Víra v něho musí býti základem tvého života, víra v jeho božskou osobu a víra v to, čemu učil. Tato víra musí býti živá, t. j. musíš z této víry žíti. To se děje, když ji osvědčuješ skutky. Že takovou víru máš, se ukáže, až přijde bouře: pokušení, neštěstí, nemoc pronásledování. Je-li Kristus vpravdě základ tvého života, obstojíš a zkouška se ti obrátí v zásluhu. Tato víra jest zajisté první povinností toho, kdo chce býti členem království Božího

na zemi a vejíti jednou do Kristova království nebeského. Viz, je-li Kristus základem budovy tvého života.

2. Jiná podobenství rozvíjejí tuto myšlenku záporně a kladně, záporně tím, že ukazují marnost a zhoubnost života, jenž není z víry, kladně tím, že ukazují užitek a krásu života z víry.

Vizme některá podobenství varovná. Bohatému člověku přineslo pole bohatou úrodu. I přemýšlel u sebe: co mám činiti? Nemám, kde bych uložil svou úrodu. A řekl: Tohle učiním. zbořím své stodoly a učiním větší a tam složím úrodu svou a všecko zboží své a řeknu své duši: Duše, máš mnoho zboží složeno na mnoho let, odpočívej, jez, pij, vesel se. I řekl mu Bůh: Pošetilče, této noci požádám duše tvé od tebe, a čí bude to, co jsi připravil? Takový jest ten, jenž shromažďuje poklady sobě, a není bohat před Bohem. (Luk. 12, 16 n). Vlastní smysl podobenství dávají poslední slova. Pošetilý boháč! Chce býti členem království Božího na zemi a zapomíná, že království to je přípravou pro království Boží. A proč zapomíná? Poněvadž má nezřízenou péči o věci pozemské, poněvadž je lakomec, poněvadž myslí jen na požitky, které bohatství skýtá. Dejme tomu, že se při tom nedopouští smrtelného hříchu. Co si přinese na věčnost? Nic, bude chud jako žebrák. Sem se hodí proto slovo Páně: Neskládejte sobě pokladů na zemi, kde rez a mol kazí a kde zloději vykopávají a kradou; ale skládejte sobě poklady v nebi, kde ani rez ani mol nekazí a kde zloději nevykopávají aniž kradou (Mat. 6, 19 n).

Než jestliže jednání bylo hříšné? Pak se sem hodí podobenství o boháči a Lazarovi (Luk. 16, 19 n), jež někteří mají nejen za podobenství, nýbrž i za vypravování se skutečným pozadím. Je příliš známo, abych je opakoval. Sluší za to míti, že boháč, který se tak skvostně šatil a tak vybraně jídal, byl nejen labužník, nýbrž také lakomý a tvrdý, a že Lazar zůstal i při své bídě spravedlivý a do vůle Boží odevzdaný, nebo bohatství samo sebou není důvodem k zavržení a chudoba sama sebou není důvodem vyvolení. Podnět k podobenství, které tak mistrně rysuje protivu tvrdého, labužnického boháče a chudého bídáka, poskytlo Pánu Ježíši, nezakládá-li se na skutečné události, protiva mezi hrdými a bohatými fariseji a mezi ubohým, prostým lidem, jímž tak pohrdali, že i jejich dotek měli za poskvrnění sebe. Která je poslední příčina zavržení boháčova? Proč se trápí v pekle? O tom nás poučuje jeho rozhovor s Abrahamem, zvláště prosba, aby poslal Lazara do domu jeho bratří. Jest to nevěra. Boháč myslí, že by uvěřili,

kdyby přišel k nim mrtvý a řekl jim, co on trpí. Abraham zamítá prosbu, právě, že by, když nevěří Abrahamovi a prorokům, neuvěřili ani mrtvému. To by se zajisté stalo, ano vysmáli by se mu jako bláznu nebo podvodníku.

Podobenství ukazuje také odměnu za pokorně snášenou chudobu, ale užívá se zpravidla za výstrahu těm, kteří pohrdají Kristem, zjevenou vírou, církví, smějí se pravdám o pekle, vidí své blaho jedině v bohatství, cti, dobrém bydle, pohrdají chudými. A při tom se snad mají ještě za spravedlivé jako fariseové. Jejich konec bude zahynutí. Jsou snad v pozemském království Božím, ale jsou v něm koukol.

Jsou jiní, kteří nežijí v nevěře, ani se neoddávají zcela požitkům těla, nýbrž myslí, že lze službu světa a službu Bohu spojiti podle zásady: vesele žít a šťastně umřít, toť chytrá filosofie života. Spasitel na to odpovídá: Nikdo nemůže sloužit dvěma pánům (Mat. 6, 24). Podle východních poměrů doby sluší mysliti na otroka, který je všecek majetkem svého pána. Nemožnost sloužiti dvěma pánům je ještě větší, myslíme-li na svatou službu Bohu a hříšnou službu světa. Proto řečená chytrá filosofie světa zklame. Bohu jedinému sloužiti budeš, volal Hospodin s hory Sinai. Zapomeneš-li na to, dostane tě ďábel do své moci, ty si zamiluješ svět a zahyneš. Chceš chytře oklamat Boha, a oklameš osudně sebe.

To jsou některá výstražná podobenství pro členy království Božího. I ona napomínají kladně k dobrému, ale jejich ostří je hlavně namířeno proti chybám.

3. Mnohem více je podobenství kladných, t. j. takových, jež nabádají k spravedlnosti vůbec a k některým ctnostem zvlášť.

Život člena království Božího má býti plodný na dobré skutky, sice je jako strom, který nepřináší ovoce. Podobenství o neplodném fíku (Luk. 13, 6 n) ukazuje na osud člověka, který sice není ani nevěrec ani hříšník, ale je bez dobrých skutků. Jeho život je marný, bezúčelný, nicotný. Podobenství má ještě jiný, útěšný rys. Zahradník se přimlouvá, aby pán nevysekal hned neplodného fíku, nýbrž ještě čekal. On jej okope a pohnojí, snad vydá plody. Ne-li, vyseká jej. Podobenství ukazuje milosrdnou péči Boží o spásu duše, ale zvyšuje zároveň vinu člověka, jenž přes všecky pomocné milosti zůstává chladný, lhostejný, vlažný. Potom není divu, že jej Bůh podle slov apoštolových vyvrhne z úst svých (Zjev. 3, 16). Poněvadž Spasitel mluvil právě o pokání, sluší hlavně mysliti na pokání a skutky s ním spojené.

Podobnou myšlenku obsahuje podobenství o dobrém a špatném stromě (Mat. 7, 16 n; Luk. 6, 43 n), ale dává jí zvláštní rys. Proč nese špatný strom ovoce špatné a dobrý strom ovoce dobré? Protože první je svou bytostí špatný, druhý svou bytostí dobrý. Buď uvnitř dobrý, nebo z hojnosti srdce mluví ústa (Luk. 6, 45). Skutky jsou projevy myšlenek a citů. Ze svých skutků suď na své nitro. Nejsou-li dobré, je chyba uvnitř. Někdy se zdá skutek zevně dobrý. I potom třeba nahlédnouti do nitra, nebo vyšel-li z nedobrého úmyslu, je to vlk v ovčím rouše, ďábel v andělské podobě. Kristus Pán soudil takové skutky velmi přísně. Pravil, míře na fariseje: Pokolení zmijí, kterak můžete mluviti věci dobré, jsouce zlí? (Mat. 12, 34).

Však člen království Božího má nejen konati dobré skutky, on má pracovati o spáse své duše horlivě. Sem lze zařaditi podobenství o zavřených dveřích, o nemoudrých pannách, o hřivnách, o nespravedlivém správci.

Sluhové tlukou na zavřené dvéře, ale pán jim neotvírá (Luk. 13, 25 n), nýbrž odmítá je. Dovolávají se, že s ním jedli a pili a že on učil na jejich ulicích, ale pán je odkazuje tam, kde je pláč a křípění zubů. Spasitel míří na Židy, kteří se měli za vyvolené od Boha pro království Boží, protože jsou potomci otců Abrahama, Isáka a Jakoba. Nemysli, volá podobenství k nám, že jsi pro život věčný zabezpečen, poněvadž jsi členem pozemského království Božího. Musíš býti jeho členem hodným. Zemřeš-li v smrtelném hříchu, zůstane pro tebe brána nebes zavřena. Kam půjdeš potom? Není jiného místa nežli místo zavržených. V té věci nebuď ledabylý, povrchní, neopatrný, lehkomyslný. Přijde Pán z nenadání. Běda, nebudeš-li připraven. — Deset panen očekávalo příchod ženichův, aby jej s nevěstou doprovodily, a jen pět z nich vešlo do sálu k svatební hostině (Mat. 25 ,1 n). Čím se provinily? Věděly, že se příchod ženichův zpravidla opožďuje a že je proto třeba opatřiti se olejem. V své lehkomyslnosti si řekly: ai což, však nám některá z ostatních vypomůže. Nepomohly. Běžely tedy samy ke kupci, ale přišly již pozdě. Kde jde o spásu vlastní duše, tam dobrota přestává. Můžeš ke každému skutku působiti s obětmi, ale k hříchu nikoliv. Ani k dobrému účelu nesmíš užíti hříšného prostředku. Vida lehkomyslné panny běžeti pro olej a jejich opozděný návrat, vzpomínám živě a s lítostí na ty, kteří odkládají s přijetím posledních svátostí, na ty, kteří volají kněze, ale pozdě, na ty, kteří svou lehkomyslnost chtí potom nahraditi, že se za zemřelého zpovídají a

kají, nebo dobrými skutky jeho duše zachrániti chtí. Zemřel-li nekajícně v smrtelném hříchu, není mu pomoci. — Sem patří také podobenství o zloději, jenž tajně přichází a v noci neočekávaně (Mat. 24, 45; Luk. 12, 39), a podobenství o dobrém a zlém služebníku (Mat. 24, 45; Luk. 12, 41).

Na horlivou práci pro spásu duše poukazují hlavně podobenství o hřivnách a nespravedlivém správci. Jednomu služebníkovi dal pán pět hřiven, jednomu tři, jednomu jednu, každému podle schopnosti (Mat. 25, 14 n). První vyzískal pět hřiven, druhý tři, třetí nic, nebo ji zakopal. Prvním dvěma se dostává krásné pochvaly: Dobře, služebníku dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem ustanovím tebe, vejdi v radost pána svého. Třetímu, jenž mimo to, že nechal hřivnu bez upotřebení, je drzý, pán ji vzal a dal dvěma prvým, nehodného služebníka potrestal. Pracuj, praví podobenství, hospodař s dary, které ti tvůrce dal, užívej prostředků spásy, které ti Kristus připravil. Přijde Pán a bude žádati účet, jak jsi užíval k jeho cti a k své spravedlnosti oka, ucha, úst, rukou, nohou, srdce, rozumu, vůle. Blaze tobě, užíval-li jsi jich dobře. Nebem tě odmění. Běda, nečinil-lis tak. Žádná výmluva ani drzé napařování ti nepomůže. Zavržení bude tvou odplatou. — Podobné podobenství o desíti hřivnách vypravuje sv. Lukáš (Luk. 19, 11 n), ale má některé zvláštní rysy; proto je mnozí mají za podobenství zvláštní. Já je pomíjím.

Zato se zastavuji u podobenství o nespravedlivém správci (Luk. 16, 13). Pán chválí jeho chytrost, kterou se opatřil, vida, že bude propuštěn. Víme, jak té chvále máme rozuměti. Podobá se chvále soudce, který pravil k obžalovanému: Jste chytrý chlapík, pěkně jste to navlekl, učinil, ale konec je zlý, odsuzuji vás na tři léta do těžkého žaláře. Chvála Páně není vlastně mířena na podvodného správce, nýbrž na nás. Praví členům království Božího: tak chytří, ale v dobrém, měli byste býti vy. Máte hojnost mamony, máte často příležitost k jiným dobrým skutkům, čiňte si ze všeho přátele pro život věčný. Žel, synové světa jsou v svých světských snahách čilejší nežli vy v snahách pro nebe. V té věci byste se měli od nich učiti. Aj, Pane, jak jsi tento nepoměr bystře postřehl a vtipně zachytil. Díváme se kolem a musíme vyznati: Božský mistře, tak tomu jest ještě dnes a tvé slovo platí, běda, i o tvých služebnících.

4. Obraťme se k podobenstvím, jež líčí a doporučují zvláštní ctnosti.

Členové království Božího mají býti solí země a světlem

světa. Mají býti solí země (Mat. 5, 13 n; Mar. 9, 50; Luk. 14, 34). Sůl chrání od hniloby a dává pokrmům chutnost. Pravdy, které Kristus hlásal, a prostředky milosti, které dal, jsou dobrá sůl. Nechť se jimi křesťané řídí a hodně je přijímají, jejich život bude bez hniloby a bude Bohu, svatým a lidem milý. Zvláště představení, především představení duchovní, mají býti dobrou solí, hlásat pravou nauku, posluhovat svátostmi, svítit příkladem. Příklad krásného života je zdůrazněn podobenstvím o světle. Kristus Pán je světlo světa, osvěcuje všecky a svítí všem jako příklad (Jan 1, 9). Kdo se mu připodobní, stane se také světlem, bude prost temnot a bludů a jeho skutky budou světlé. Všichni mají se takto Kristu připodobniti, zvláště rodiče, představení, především arci osoby duchovní. To se však nemá díti pro chválu nebo jiný podobný účel, nýbrž, aby Bůh byl chválen. Totéž dí podobenství o městě na kopci postaveném (Mat. 5, 14).

Členové království Božího mají míti lásku k bližnímu a býti smířliví. Prvou ctnost líčí věčně krásné podobenství o milosrdném Samaritánu, smířlivost podobenství o nemilosrdném služebníku, jenž neodpustil druhu malého dloužku, ač mu právě odpustil pán dluh velký. Mnoho knih bylo napsáno o humanitě, knih krásných a dojemných, ale co jsou proti podobenství a milosrdném Samaritánu? (Luk. 10, 30 n). Neméně účinné je podobenství druhé, vybízející k smířlivosti (Mat. 18, 23 n). Jest krásným příkladem k prosbě Otčenáše: Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům. V tom je také jeho síla. Bůh odpustil a odpouští nám nekonečně víc nežli král nemilosrdnému sluhovi, jak by mohl býti křesťan tvrdý a nesmířlivý? Co jest člověk proti člověku u přirovnání člověka k Bohu?

Několik podobenství učí pokoře, některé pokoře vzhledem k Bohu, některé pokoře vzhledem k lidem.

Podobenství o neužitečných služebnících (Luk. 17. 7) poučuje, nezakládati si na svých pracích. Tak dospěli svatí k veliké dokonalosti. Nemyslili na to, co vykonali. Říkali si: co jsme vykonali byla naše povinnost. Dodali si se sv. Pavlem: Milostí Boží jsem, co jsem. Byli si vědomi, že Bůh jich nepotřebuje, jelikož si může z kohokoliv učiniti nástroj svých plánů. Zvláště velicí pracovníci si mají opakovati často: Když jste všecko učinili, rcete: Služebníci neužiteční jsme, co jsme měli učiniti, učinili jsme. To je zachová v pokoře a nezkazí jejich zásluhy. Bezděky přicházíme k podobenství o fariseovi a publikánu

(Luk. 18, 9). Jest zase jedno z těch, jež nikdy nebudou dostiženа, nerci-li předsti ena. Přímo kárá domýšlivou spravedlnost fariseů a ujímá se opovrženého celníka, ale v nich mluví k celému světu. Křesťanský svět slyšel božského mistra. Otevři spisy kteréhokoliv sv. Otce, nalezneš u něho výmluvné výklady k památnému podobenství. Zvláště východní otcové si je oblibovali. Sv. Jan Zlat. se k němu vrací opět a opět. Vzpomínka na ně uvolňuje všecky proudy jeho podivuhodné výmluvnosti. Právem. Jestliže něčeho je nám třeba, jest to pokora před Bohem. Není člověka, jenž by se nemusil denně modliti: Bože, buď milostiv mně hříšnému. Požehnaná pokora, nebo pokorným Bůh dává milost svou. Tak mnohý byl by nespadl s výše, na níž byl, tak mnohý byl by přemohl pokušení, tak mnohý byl by býval povýšen, kdyby byl nezapomněl na pokornou modlitbu a na kající pokoření sebe před Bohem.

O pokorném jednání k lidem lze uvésti podobenství o mrvě a břevně v oku, o vyhledávání prvních míst. Jsou hodní lidé, kteří vidi mrvu v oku bližního (Mat. 7, 3 n; Luk. 6, 41 n) a vytýkají ji, ne vždy mírně a s láskou. To není pěkné. Ale svrchovaně protivné je, když tak činí lidé s břevnem ve vlastním oku. O nich platí: Lékaři, uzdrav sebe sám. Pro všecky má platnost: Nesuďte a nebudete souzeni (Mat. 7, 2), t. j. ne tvrdě, ne tehdy, když nám soud nepřináleží, ne s vyvyšováním sebe. — Ušlechtilou skromnost doporučuje podobenství, jež kárá ty, kteří při hostině vyhledávali první místa, a chválí toho, kdo usedává skromně níže (Luk. 14, 7 n). — K němu se řadí podobenství o pozvání chudých (Luk. 14, 12 n). Pokládáš si za přednost, že můžeš zváti k sobě samé vzácné hosty. Pravda, tím jsi i sám před lidmi vzácný. Pozvi také někdy chudé a bídné. Budeš vzácný před Bohem. Při jubilejních poutích obsluhovali papež, kardinálové, šlechtici a šlechtičny chudé poutníky. Nic tím nepozbyli ze své hodnosti a cti. Vzpomeň si na slovo Páně: Milujete-li ty, kteří vás milují, jakou odplatu míti budete? Zda-li nečiní to i celníci? A budete-li pozdravovati toliko své bratry, co více činíte? Zda-li to nečiní i pohané? Buďte dokonalí, jakož Otec váš nebeský dokonalý jest (Mat. 5, 46).

Milá jsou podobenství od důvěřivé modlitbě a útěše v utrpení. Který otec dá synu kámen, když ho prosí o chléb? (Luk. 11, 11 n). Čím spíše dá nebeský otec dobrého ducha těm, kteří ho prosí. Podobenství o neodbytném příteli myšlenku stupňuje, napomínajíc zároveň k modlitbě vytrvalé (Luk. 11, 5 n). Proste a bude vám dáno, tlučte a bude vám otevřeno. I nespravedlivý

soudce koná právo ženě, aby se jí zbavil, praví jiné podobenství (Luk. 18, 4 n). Zdali Bůh neobhájí svých vyvolenců, kteří k němu volají dnem i nocí? Kolikrát byla bezbranná církev v moci krvežíznivých tyranů nebo fanatických sektářů. Modlitbou a pokorným utrpením zjednala si vítězství. Při tom podle jiného podobenství (Mat. 10, 24; Luk. 6, 40; Jan 13, 16; 15, 20) měla útěchu, že se jejímu mistru nedělo jinak; a přemohl svět. Jeho utrpení bylo vítězství pro něho a pro nás vykoupením.

* * *

Však dosti. Probrali jsme, ovšem letem, část podobenství, která mluví o členech království Božího a jejich povinnostech. Jaká bohatost poučení! A to jsme se dotkli jen hlavních jejích významů, pomíjejíce mnohonásobný význam vedlejší. Jak jsou při své prostotě účinná. Uvažujme o nich častěji. Z nich mluví k nám Srdce božského mistra vážné, opravdivé, důtklivé, ale milující a blahopřejné. Však mluví pro nás. Podobenství nám pomohou, abychom nabyli ducha Kristova, stali se hodnými členy jeho království a získali si tak právo na království jeho nebeské.

LII. Podobenství o poměru hlavy k členům království Božího.

Řekl jsem, že všech podobenství v evangeliích je dvaasedmdesát a že se dělí na tři skupiny. Rovněž jsem podotkl, že první skupina jedná o vzniku, vzrůstu a působení království Božího, druhá o členech a jejich povinnostech, třetí o hlavě království Božího a jejím poměru ke členům. První dvě skupiny jsem trochu probral. Zbývá, abych pojednal o skupině třetí.

Hlavou království Božího jest Kristus. Kristus jmenuje někdy jeho hlavou svého nebeského Otce, ale to je totéž. Kristus je vtělený Syn Boží, jako Bůh soupodstatný s Otcem, t. j. téže bytosti a přirozenosti, nebo jest jen jeden Bůh, jako člověk církev založil a jest její hlavou, nebo sedí na pravici Boží, t. j. Bůh mu odevzdal i jako člověku všelikou moc na nebi a na zemi. Ostatně mluví Kristus v podobenstvích této skupiny výslovně o sobě.

Jsou to podobenství důležitá a útěšná, nebo ukazují, co pro nás Kristus je a jaké je jeho smýšlení k nám. Pane Ježíši, dej,

aby pohled do těchto podobenství zvýšil naši úctu a důvěru k tobě.

* * *

1. Na prvém místě uvádím podobenství o Kristu jako o světle světa. Je u sv. Jana, ale na různých místech, jež třeba spojiti v jedno. Proto je uvedu sestavené v celek: To pak jest soud, že přišlo světlo na svět, a lidé milovali více tmu, nežli světlo, neboť skutkové jejich byli zlí. Každý zajisté, kdo činí zlé, nenávidí světla a nejde k světlu, aby nebyli usvědčeni skutkové jeho. Kdo však činí pravdu, jde k světlu, aby se jeho skutkové zjevili, neboť jsou vykonáni v Bohu (Jan 3, 19 n). Já jsem světlo světa; kdo mně následuje, nebude choditi ve tmě, nýbrž bude míti světlo života (Jan 8, 12). Pokud jsem na světě, jsem světlem světa (Jan 9, 5). Ještě krátký čas jest světlo mezi vámi. Choďte, pokud máte světlo, aby vás nezachvátila tma; a kdo chodí ve tmě, neví kam jde. Dokud máte světlo, věřte ve světlo, abyste byli účastni světla (Jan 12, 35). Já jako světlo přišel jsem na svět, aby žádný, kdo ve mně věří, nezůstával ve tmě (Jan 12, 46).

Již proroci Starého zákona ohlašovali Mesiáše jako světlo. Kniha Moudrosti jej zove světlem neporušitelným (Moudr. 18, 4). Sv. Jan Kř. hlásal o něm, že je světlo, jež osvěcuje temnoty (Jan 1 ,14 n). Kristus Pán užíval tohoto podobenství často, jmenuje sebe před učedníky, lidem i nepřáteli světlem. Je to významné přirovnání. Když Bůh stvořil světlo, pravil, že je dobré (Mojž. 1, 4). Výstižné slovo. Co by byl svět svět bez světla? Mrtvá, smutná hmota. Světlo mu dává život, úrodnost, krásu. Jak se svět mění, když ráno přichází světlo! Mine nepříjemná noc, lidé vstávají ze spánku, jenž je obraz smrti, příroda se probouzí, vše jakoby se usmívalo, radostný život proudí veškerým tvorstvem. Světlem, ale v smyslu nadpřirozeném, je Bůh. Sv. Jan dí: Bůh je světlo a tmy není v něm žádné (Jan 1, 5). V tom smyslu zval sebe také Kristus světlem. Právem. On je světlem světa naukou a milostí. Strašné temnoty ležely na duchu lidském. Neznal Boha, neznal původu světa ani člověka, o životě posmrtném měl neutěšené báje, nevěděl, jak by se očistil z hříchu, život lidský byl mu vůbec hádankou, zlo a bědy nedovedl si vysvětliti, všude viděl plno zlých duchů. O společných bědách se ani nezmiňuji. Tyto temnoty zaplašil Kristus. Co jest východ slunce pro krajinu, to jest jeho nauka pro ducha. Kristus je světlo světa milostí. Světlo nejen svítí, nýbrž také hřeje a tato hřejivá síla plodí život. Kristus přinesl

světu božskou sílu milosti, jež připodobňuje Bohu. Milost posvěcující činí dítkem Božím, milost pomocná k synovství Božímu vede a je udržuje. Proto křesťanství obrodilo svět. Toto dílo působí milost Kristem zasloužená stále v duších jednotlivců a tím také ve společnosti, nebo Kristus žije ustavičně v církvi a působí skrze ni.

Ano, Kriste, ty jsi vpravdě světlo světa. Kde tě neznají, je dosud temno nebo šero; kde tě opouštějí, temnoty se vracejí, temnoty ducha a srdce; kde tě znají, přijímají, následují, tam jest světlo. Není vždy beze stínu, nebo nejsi vždy dokonale chápán a následován, ale to jsou mráčky, které tě nemohou zastíniti ani tvé plodné teplo zameziti. Tam je pravda, tam kvetou ctnosti, tam je radost, tam blaživá naděje věčného života v Bohu. O, sviť nám, Kriste! Veď nás mrákotami slzavého údolí k světlé říši nebes.

2. Jiné podobenství, které líčí poměr hlavy k členům království Božího, je podobenství o pšeničném zrnu (Jan 12, 24). Vpravdě, vpravdě pravím vám, nezemře-li zrno pšeničné, padši do země, zůstává samotno; zemře-li však, přináší mnoho užitku. Obraz z přírody, všem známý. Je významný. Zrno musí přijíti do země, aby vzklíčilo. Tam zůstane skryto. Teplo a vláha působí na ně a budí v něm ukryté síly. Vydá nový klas s mnohým zrním, ale samo zahyne. Aby vydalo nový život, musí se obětovati. Nepřijde-li do země, zůstane-li na sýpce, zachová sebe, ale nevydá plodu.

Když Pán Ježíš toto podobenství přednášel, chtěl říci něco velmi význačného, nebo je uvádí slovy „vpravdě, vpravdě pravím vám". Před tím řekl, že nyní bude Syn člověka oslaven. Podobenství padá do doby po slavném vjezdu do Jerusalema, tedy před samé utrpení Páně. Obrací je patrně na sebe a na svou smrt. Smysl je: Já jsem to zrno pšeničné. Abych přinesl světu plody, abych mu vrátil ztracené nadpřirozené dary, abych mu otevřel cestu do nebe, musím umříti. Otec žádá na vykoupení lidstva mou smrt a já ji podstoupím. To je cesta také k mé oslavě. Mou slávou bude království Boží, v němž Otec můj bude ctěn v duchu a vpravdě na věky věkův.

Obět Páně, jež vykoupila svět, ukazuje na velebný zákon oběti. Kdo chce něco vpravdě velikého a požehnaného vykonati, musí býti ochoten k oběti. Zákon zdá se trpký a bolestný, někdy jím také je, ale je pramenem největšího a nejčistšího blaha. Volám vás apoštoly za svědka. Vy jste obětovali všechno. Opustili jste zaměstnání, rodinu, vlast, vy jste pracovali do

únavy, trpěli pronásledování, zemřeli jako mučedníci. Zdali jste litovali? Zdali litujete nyní? Ne. Čím větší byly vaše oběti, tím větší radost plnila vaše srdce. Vaše vnitřní blaho bylo někdy takové, že jste je sotva snésti mohli. Nyní jste v slávě mistra svého a zůstanete v ní na věky. Volám za svědka vás mučedníky. Všichni potvrzují, co vyznávají apoštolové. Volám za svědka světce církve. Jejich řeč je táž. Dovolávám se vás, otcové a matky, kteří vše obětujete za dítky, vás, přátelé chudých a bídných. Zdali litujete obětí svých? Ani tehdy ne, když vám byly odplaceny nevděkem, nebo Bůh vám odplácel v srdci.

Služme všichni Bohu s obětavostí. Spasitel dodal k podobenství: Kdo miluje život svůj, ztratí jej, a kdo nenávidí život na tomto světě, k životu věčnému zachová jej. Slouží-li mi kdo, následuj mne, a kde jsem já, tam bude i služebník můj. Bude-li mi kdo sloužiti, poctí jej Otec můj (Jan 12, 25 n). Služme Bohu v Kristu věrně, i když služba ta žádá obětí. Radostný klid bude provázeti přes všechny bouře život náš a skončí se v blaženém pokoji věčném.

3. Nejvýznamnější podobenství o poměru hlavy k členům království Božího je podobenství o vinném kmeni. Je známo, ale uvedu je přece. Já jsem vinný kmen a otec můj je vinař. Každou ratolest ve mně, která nenese ovoce, odejme a každou, která nese ovoce, očistí, aby nesla více ovoce. Vy jste již čisti tím slovem, které jsem vám mluvil. Zůstaňte ve mně a já ve vás. Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li ve kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně. Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti; kdo zůstává ve mně a já v něm, ten přináší ovoce mnoho, nebo beze mne nemůžete činiti nic. Jestliže kdo ve mne nezůstane, vyvržen bude ven jako ratolest; i uschne a seberou ji a vrhnou na oheň, a bude hořeti. Zůstaňte ve mně a slova má zůstanou ve vás; cokoli budete chtíti, proste a stane se vám. V tom jest oslaven otec můj, abyste přinášeli mnoho užitku a stali se učedníky mými (Jan 15, 1 n).

Pán Ježíš pronesl slova po poslední večeři, nežli odešel na smrt. Podobenství vyjadřuje pravdu, že členové jeho království mají s ním býti spojeni jako ratolesti s kmenem. On je vinný kmen. Tím, že Syn Boží přijal naše člověčenství, je to možné, nebo tak jest on a my, dokládá sv. Augustin, téže podstaty, jako vinný kmen a jeho ratolesti jsou téže přirozenosti, a my můžeme z něho bráti nadpřirozený život, jako ratolesti berou z kmene život přirozený. Probeřeme podobenství trochu podrobněji.

Co spojuje s Kristem? Víra a milost. Kdo je má, ten je s Kristem spojen jako ratolest s vinným kmenem. On může konati nadpřirozené skutky, t. j. skutky záslužné pro nebe. On musí takové skutky konati, t. j. křesťansky spravedlivě žíti, nebo by ve víře anebo aspoň v milosti neobstál a jeho spojení s Kristem by přestalo.

Apoštolové jsou živé ratolesti na kmeni, jímž je Kristus. Třeba jen, aby vytrvali a přinášeli hojné plody. To se stane. Bůh je bude tříbiti různými zkouškami. Tak budou čistší a čistší, tak i plodnější.

Kdo pozbyl smrtelným hříchem posvěcující milosti, je jako ratolest smrtelně raněná, mrtvá. Ale víra ho ještě s Kristem spojuje. Kdo pozbyl i víry, jest od kmene, jímž jest Kristus, úplně useknout. Jeho stav je horší nežli stav pouhého hříšníka. Žádný z nich nemůže konati skutky pro nebe záslužné neboli nadpřirozeně dobré. Sv. Augustin upozorňuje, že Kristus nedí: nemůže činiti mnoho dobrého, nýbrž že dí: nemůže nic. Dokud hříšník a nevěrec žijí na světě, mohou se státi živou ratolestí. Bůh jim k tomu pomáhá, dávaje jim pomocné milosti. Přijmou-li je, mohou vírou a pokáním dojíti milosti posvěcující. Zůstanou-li uschlou ratolestí do smrti, stihne je Boží soud. Živé ratolesti vejdou do slávy věčné.

Podobenství udává ještě prostředek, kterým se živé spojení s Kristem udržuje. Jmenuje modlitbu, t. j. povznesení mysli k Bohu, a slibuje jí vyslyšení. Modlitbou sluší rozuměti duchovní život vůbec, tedy všecky skutky nábožnosti, jimiž se duše s Kristem spojuje a posvěcuje, zvláště zajisté mši sv. a přijímání svátostí.

Vinice plná plodů je sláva vinařova. Křesťané, bohatí na dobré skutky, jsou sláva Boží. Nejsme-li stvořeni k slávě Boží? Tak ji zjevujme! Nechť září z nás Boží spravedlnost, svatost, milosrdenství, dobrota. O Pane, nedej, abychom se kdy od tebe odloučili, nýbrž pomáhej, aby tvá svatost z nás zářila víc a více a my byli k slávě Otce tvého zde a více ještě v nebesích.

4. Další podobenství této skupiny týkají se milosrdné lásky Boží k členům království Božího a k lidem vůbec. Jsou to podobenství: Kristus lékař, Kristus dobrý pastýř, ztracená ovce a drachma, marnotratný syn.

Celník Matouš, povolaný od Krista k apoštolátu, vystrojil starým a novým přátelům hostinu, které se zúčastnil také božský mistr se svými učedníky. Z toho se fariseové pohoršili. Přistoupili k učedníkům a pravili: Proč jí váš mistr s celníky

a hříšníky? Kristus jim odpověděl: Nepotřebují zdraví lékaře, nýbrž chorobní... Nepřišel jsem povolat spravedlivé, nýbrž hříšné (Mat. 91, 12 n; Mar. 2, 17; Luk. 5, 3 n). Ze slov Páně mluví milosrdná láska, pravý opak to hrdé, chladné, pohrdavé řeči fariseů. A přece mohli a měli tito domnělí spravedliví znáti slovo prorokovo, že Bůh nechce smrti hříšníka, nýbrž aby se obrátil a živ byl (Ez. 33, 11). Vhodně připomenul jim Kristus slova Písma: Jděte a naučte se, co jest to: Milosrdenství chci a ne oběti (Os. 6, 6). Lidstvo bylo po pádu veliký nemocný. Milosrdná láska k hříšníkům vedla Syna Božího na zem, aby je vyléčil. Kristus jest lékař našich duší. Jako nebeský lékař světa byl také předpověděn (Ez. 34, 16). Pomiňme, že jeho milost těší, sílí, pozvedá, vzpomeňme jen na svátost pokání a eucharistie. Lék, jejž nám těmito svátostmi podává, je ceny nevylíčitelné. Dobrý křesťan netuší, jakým dobrodiním je, neboť neúpěl pod výčitkami svědomí. Hříšník to prožil. Nešťastník, který úpěl v moci ďábla, cítil své otroctví, viděl peklo před sebou, ale osvobodil se dokonalým pokáním a spojil v lásce se svým božským osvoboditelem, ten ví, jaký lék je svatá zpověď. Jak léčí, t. j. pomáhá z nezřízených náklonností a posvěcuje eucharistie, oceňuje zase křesťan zbožný.

Zvláštní obliby těšilo se u křesťanů prvních dob podobenství o dobrém pastýři (Jan 10, 14) a o ztracené ovci (Mat. 18, 12 n; Luk. 15, 3 n). Nalézáme je na obrazích katakomb, na náhrobcích a jiných výtvorech starých dob. Obrazů o dobrém pastýři je v římských katakombách, pokud jsou nám známy, 114; k tomu přistupuje 150 jiných zobrazení z dávných dob s týmiž náměty. Někdy je to obraz: pastýř s ovečkou na bedrách, někdy obraz: pastýř se stádcem, někdy obraz: pastýř s ovečkou a jiní pastýři vedle. Všecky vyjadřují myšlenku řečených dvou podobenství.

Podnět k prvnímu podobenství zavdalo Pánu Ježíši uzdravení slepého od narození. Fariseové zázrak zevrubně vyšetřovali. Poněvadž uzdravený svého dobrodince proti nim hájil, vyhodila ho velerada ze synagogy. Pastýři starozákonní církve tím ukázali, že jsou špatní pastýři. Pána Ježíše pohnul příklad k výkladu o dobrém pastýři. Béře k podobenství menšího člověka, který své stádo pečlivě opatruje, poněvadž to je jeho hlavní majetek, a boháče, jenž svá stáda dává opatrovati najatými pastýři. Přes noc jsou ovce v ohradě, ráno vyvolává každý pastýř své ovce, jež znají jeho jméno, a vede je, kráčeje před nimi, na pastvu. Ovce má mnoho nepřátel, sama je bojácná

a bezradná. Záleží tedy na pastýři, aby se mu žádná neztratila, aby zloděj nebo dravec mu ji neurval, buď z ohrady, nebo na pastvě. Přepadati stáda bylo tehdy častým činem lupičů. Tu se ukazoval rozdíl mezi pastýřem majetníkem a pastýřem nájemníkem. Onen byl pečlivý, hledal pro ovce dobrou pastvu, bránil jich proti lupičům a zvěři, a to i s nasazením života. Nájemník té péče neměl a v nebezpečí hleděl zachrániti sebe. Kristus je pravý a dobrý pastýř. Přichází dveřmi veřejně, nebo není zloděj, nýbrž je oprávněný pastýř. On je pastýř pastýřů. Od něho musí míti každý jiný pastýř poslání pastýřské. On se o své stádo stará. Pastva, již mu poskytuje, je pravda Boží, vedoucí k Bohu, a milosti, posvěcující duši; on dá za své ovce život. Proto k němu pravé ovce lnou, jsou ho poslušny, dají se od něho vésti. Jedno přání má, aby všecky ovce slyšely jeho hlas, a jednu snahu, aby byl jeden ovčinec a jeden pastýř.

Zda nemluví z tohoto podobenství milosrdná láska srdce Páně? Mluví, mluví pravdivě, mluví dojemně. To vše Syn Boží vtělený konal a koná. Kéž patříme vždy mezi ty ovce, jež jmenuje ovcemi svými.

Druhé podobenství o dobrém pastýři má na zřeteli zbloudilou ovečku (Mat. 18, 12 n; Luk. 15, 3 n). Týká se lidstva vůbec, potom zvlášť Israele, nakonec každého hříšníka. Podle sv. Lukáše vypravoval je Pán, když celníci a hříšníci jej vyhledávali a on se jich ujímal. Proslovil je na obranu proti fariseům, kteří mu jeho jednání vytýkali. Podobá se podobenství o lékaři, ale je něžnější a obsáhlejší. Pastýř shledá, že mu chybí ovečka. Co činí? Zažene stádo do ohrady nebo svěří je jinému pastýři a jde ji hledat. Hledá neúnavně. Probíhá údolí i vrchy, prodírá se křovinami a skalisky, volá ovečku. Našed ji, béře ji radostně na bedra a odnáší domů. Svolá druhy, ukazuje jim ji, vypravuje, jak se jí nahledal, a oni radují se s ním. Podobenství se končí podivuhodnými slovy: Pravím vám, že tak bude větší radost v nebesích nad jedním hříšníkem, pokání činícím, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují. Vůle Boží je, aby nikdo nezahynul (Mat. 18, 14). Slyšíte je, to Božské srdce, plné slitování? Hledal Bůh lidstvo, zvláště pak Israele, když se vtělil a pracoval v sv. zemi, hledá je, když posílá své učedníky mezi pohany a když káže skrze ně věřícím, hledá každého hříšníka, když jej svými milostmi volá k pokání. Když se nevěřící obrátí nebo hříšník kaje, má radost a vyzývá celé

nebe, aby se radovalo s ním, nebo zachráněna je duše, za niž Syn Boží prolil krev, a bude jednou patřiti do sborů blažených. Slova, že jest nad jedním hříšníkem pokání činícím větší radost nežli nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují, označují nedostižným způsobem velikost radosti. Ostatně jsou vzata ze skutečnosti. Tak i my ze ztracené a nalezené věci radost skutečně pociťujeme.

O, nevěrče a hříšníku, necítíš nic, když tato slova Boží slyšíš? Zatvrdíš se? Potlačíš spasitelné hnutí, jež se v tobě ozývá? Nečiň tak, ale vrhni se na božské Srdce, jež po tvé spáse touží.

Podobenství o ztracené a nalezené drachmě pomíjím, nebo praví jiným způsobem totéž (Luk. 15, 8 n). Ale podobenství o marnotratném synu pominouti nemohu, nebo je nesmrtelně krásné. Je poslední z této skupiny. Opakovat ho nemusím. Jednou je slyšíš a nevymizí již z tvé paměti, nebo jsme je všichni zažili, buď na sobě, nebo na jiných. Uvedu jen jeho části, jež jsou: Nerozumný odchod mladšího syna z domu do ciziny, hříšný život v cizině, poznání a obrácení, láskyplné přijetí od otce, reptání bratrovo. Vykladači zovou podobenství perlou mezi perlami. Všecka podobenství jsou vzácné perly, podobenství o marnotratném synu zdá se jim nejvzácnější. Několika větami líčí s životní pravdivostí a nedostižnou názorností všecky tragedie zbloudilých srdcí a jejich zklamání, se stejnou prostotou a zároveň uchvacující něžností přijetí otcem.

Dvakráte odmítl Spasitel tvrdost fariseů. Poprvé volil k podobenství zvíře, ovečku, po druhé hmotnou věc, drachmu; nyní volí syna a dosahuje tak ovšem ještě větší účinnosti. Co je dražší otci nežli syn? A ztráta jeho dojímá jej zvlášť bolestně, protože syn se chová nevděčně a jde, jak otec právem tuší, vstříc zkáze. Lépe nemohl Kristus připraviti látku, aby ukázal nekonečné milosrdenství Boží. Hříšník opouští Boha, zhrdá jím, obrací se k tvorům, topí se v hříších, a Bůh vše zapomíná a přijímá kajícího hříšníka s láskou milujícího otce. A to není vše. Hříšník není ani při svém bloudění opuštěn. Jako otec vzpomínal na syna, tak činí také Bůh, a nejen vzpomíná, nýbrž hledí ho zachrániti. Hlad, jenž nastal v krajině, třeba si mysliti jako skutek prozřetelnosti Boží, jako obraz všech prostředků, jimiž Bůh hledí přivésti hříšníka k poznání ubohého stavu a k návratu. Nejen že kajícníkovi odpouští hřích, nýbrž vrací mu též milost, t. j. přijímá jej zase za syna a miluje jej neztenčenou láskou.

Jediným zlozvukem v podobenství zdá se rozhořčenost staršího syna. Ale i tato část má patrně za účel zvýšiti milosrdnou lásku Boží. Zároveň je důtklivým poučením těm, kteří se nedovedou přemoci, aby hořce nekritisovali a nepřipomínali. Zapomínají, že opravdové navrácení je veliký skutek, někdy těžší, nežli setrvání v dobrém.

Kdo z nás nepobloudil? Radujme se, máme milosrdného Otce v nebesích. Srdce Páně, buď velebeno, tys nevyčerpatelný zdroj milosrdenství. Milujeme je! Je hodno nejvděčnější lásky a nekonečné důvěry.

* * *

To jsou podobenství třetí skupiny. Líčí poměr hlavy, Boha a Syna jeho, k nám, členům království Božího. Nejsou-li nejkrásnější, jsou jistě nejutěšenější. Díky tobě, Kriste, díky nejvroucnější za ně. Čítejme je, rozbírejme je, rozjímejme je. Budou nám studnicí poučení, posily, útěchy. Jestliže někdy mluvilo božské Srdce ústy Páně, mluvilo v těchto podobenstvích. Zůstaň, Kriste, naším světlem. Jsme chybující, ale v tvém světle chceme choditi. Zachovej nás v něm, aby nám jednou zasvitlo světlo věčné, v němž vládneš na věky se svatými svými.

LIII. Království Boží.

V sv. Písmě přichází často jméno: království Boží, království nebeské, království Pána Ježíše, království Otce jeho. Sv. Jan Kř. začal své působení na Jordáně slovy: Čiňte pokání, nebo se přiblížilo království nebeské (Mat. 3, 2). Pán Ježíš, přišed po křtu v Jordáně do Galileje, hlásal evangelium o království Božím. Říkal: Čas se naplnil a království Boží se přiblížilo; čiňte pokání a věřte v evangelium (Mar. 9, 14), t. j. evangelium o království Božím, které vám hlásám. Všechna podobenství Páně jednají o království Božím, mnohá začínají slovy: Podobno jest království Boží... Jednou řekl Spasitel: Království Boží jest ve vás (Luk. 17, 21). Slova mohou značiti buď: již se mezi vámi začalo, aneb je ve vašich duších.

Co znamená slovo: „království Boží"? Odpověď jest: království Boží jest království víry a milosti v duši, království Boží jest církev Kristova na zemi, království Boží jest království blažených v nebi. Když se modlíme: přijď k nám království tvé, prosíme, aby Kristus vládl v našich duších, aby se církev na zemi šířila, abychom došli věčné slávy.

Promluvím podrobněji o významu úsloví „království Boží". Pane Ježíši, požehnej nám, aby naše úvaha rozmnožila snahu po království tvém.

* * *

1. Nejprve se podívejme, jaký význam mělo úsloví „království Boží" před Kristem.

Když sv. Jan Kř. začal mluviti o království Božím a pravil, že se blíží, nastalo v lidu vzrušení. Království Boží, království Mesiášovo! Jak by mohl národ zůstati kliden, když se jordánský prorok dotkl věci, kterou každý Israelita toužebně očekával.

Jak rozuměli Židé tomuto království? S počátku spojovali s ním dvě představy, první: Bude vládnouti všem národům, zvláště národu vyvolenému, druhou: Israel je zvláštní majetek Boží, on bude míti v království Mesiášově zvláštní vynikající místo. Tato druhá představa nabývala časem vrchu a budila myšlenky o světské vládě nade všemi národy. Bylo úkolem proroků, aby tomuto zesvětštění představy o království Mesiášově zabránili.

Jak líčí království Boží proroci? Kladli je do budoucnosti, někdy do budoucnosti bližší, někdy až na konec věků. V té věci jsou jejich slova často neurčitá a nejasná. Mluvili o velikosti, slávě a štěstí, jež Židům království Mesiášovo přinese, ale hlásali, že základní a podstatný jeho rys bude duchovní, nikoliv světský. Pravili: Hospodin bude žíti se svým lidem, mezi nimi bude dokonalé sjednocení, z tohoto sjednocení vznikne vyšší poznání Boží s vyšší mravní dokonalostí, hřích zmizí, spravedlnost bude vnitřní svatost, rozlitá v srdcích (Is. 11, 9; 1, 26; 60, 21; Ez. 36, 35 n).

Tyto dary připadnou především Židům. Ale tím vznikne v nich povinnost, aby zprostředkovali spásu také jiným národům. K základní myšlence o duchovní, náboženské povaze království Mesiášova přistupuje druhá základní myšlenka, že bude pro všecky. Hospodin bude pánem celého světa a také pohané se budou jmenovati Synové Boží (Os. 1, 10). Tuto obecnost království Mesiášova hlásá zvláště prorok Isaiáš. Vidí, jak všichni národové putují na Sion, prozpěvujíce Hospodinu (Is. 2, 3), chrám jerusalemský je chrámem všeho lidstva a mír vládne na zemi (Is. 56, 7). Sláva svatého města bude nesmírná a svět se změní v ráj.

Řečené dvě myšlenky, duchovní ráz království Božího a jeho obecnost, jsou od proroků vytčeny jasně. V podrobných líčeních království Mesiášova je mnoho nejasného, neboť pro-

roků je obrazná, takže nevíme vždy, co je obraz a co skutečnost. Mimo to spojují království Mesiášovo pozemské a nebeské tak, že je těžko určiti, co z prorockých obrazů platí pro to a co pro ono.

Podotýkám, že líčení výminečných předností vyvoleného národa v království Mesiášově bylo podmíněné, t. vyplní se, přijme-li Israel Mesiáše.

Tento obraz o království Božím se udržoval, dokud Bůh posílal proroky. Když přestali, obraz se zesvětštil a z duchovního království Božího, určeného pro všecky s výminečným postavením Israele, stalo se politické a národní království židovské obepínající celý svět. Náboženský jeho ráz sice nezmizel, nebo království Mesiášovo bylo pojímáno jako světové panství zákona Mojžíšova, ale tak, že Židům poskytne jedinečným způsobem moc, slávu, bohatství, rozkoše. Tuto proměnu provedla škola farisejsko-rabínská. Rychle se vžívala, nebo hověla národní pýše a lidské smyslnosti.

2. Tak se věci měly, když přišel Kristus. První kázání byla, jak jsem podotkl, že království Boží přišlo, a všecka jeho podobenství jednají o království Božím. Tážeme se, jak líčí království Boží on.

Nežli o tom podrobněji promluvíme, musíme vytknouti jednu věc, společnou království Božímu pozemskému i nebeskému. Pán Ježíš zamítl, a to s rozhodností, politický a světský ráz království Mesiášova. Zesvětštění, zavedené farisejsko-rabínskou školou, odporovalo tomu, co Bůh skrze proroky o království Božím zjevil, a tomu, co Kristus měl vykonati. Proto Pán Ježíš farisejsko-rabínské představy o království Mesiášově potíral. Byl to úkol nevděčný a těžký, ale musil býti vykonán. Spasitel také činil v mnohých podobenstvích, naznačil to slovy: Dávejte, co jest císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu (Mat. 22. 21), výslovně to řekl před Pilátem, pravě: Mé království není z tohoto světa. Fariseové rozuměli. Viděli, že nazaretský prorok nesdílí jejich sny o židovské světovládě. Lid se několikráte pokusil učiniti z Krista Mesiáše podle svých představ. Když Pán Ježíš nechtěl, zavrhl ho jako fariseové.

Království Boží podle Krista je království pravdy a milosti v duši, na zemi se uskuteční v církvi skrze nový spasitelský řád, na nebi v blaženém patření. Mesiášovo království pozemské a nebeské souvisí spolu, nebo církev vede duše do nebe a v nebi je uvršení církve. Proto Kristus Pán, mluvě o království Božím, tyto dvě věci často spojuje, ale tak, že ihned

vidíme, co se týká církve a co nebe. Podívejme se na obojí toto království blíže.

3. Vezměme nejprve království Boží v nebi.

Pán Ježíš mluvil k lidu lidskými slovy a ústy. Proto musil, mluvě o nebeském království Božím, užívati obrazů pozemských. Jinak o nebeských věcech nelze nám mluviti. Při těchto obrazech se přizpůsobuje prorokům, protože obrazy, jichž užívali, byly jeho posluchačům běžné. Království nebeské popisuje jako radostnou hostinu, při níž blaženci stolují s Abrahamem, Isákem a Jakobem (Mat. 8, 11), jako slavnost svatební, k níž třeba přijíti v svatebním rouše (Mat. 22, 2), jako tajemné požívání nového velikonočního beránka a jako pití nového vína (Mar. 14, 25), jako sedění na trůnech (Luk. 22, 30). Tyto obrazy nemají v ústech Kristových nic světského, nýbrž značí čistou radost a blaženost, nebo tělo blaženců bude nesmrtelné a prosté všeho tělesného. Lidé budou jako andělé (Luk. 20, 36). Nebeské království Boží je podle Krista duchovní a nadpřirozené. Podstata jeho záleží ve spojení s Bohem, jejž nebešťané vidí tváří v tvář (Mar. 5, 8; 18, 10). Patření na tvář Boží a blaženost není mrtvý klid, nýbrž účast v nekonečné plnosti života božského. Proto se jmenuje nebeská blaženost věčný život. I ďáblové a zavrženci jsou nesmrtelní, ale o nich neříkáme, že mají život věčný, nebo nemají účast v božském životě.

Toto nebeské království Boží je odměnou za pozemský život. Život na světě a za hrobem nejsou dva životy, nýbrž jeden. Mezi nimi sice stojí smrt, ale ta je jen přechod z jednoho života do druhého. Život za hrobem v nebi je zdokonalení života pozemského, ovšem nesmírné. Blaženost v nebi není u všech stejná, nýbrž je větší nebo menší podle stupně spravedlnosti, kterou si člověk na světě zjedná. Království nebeské není v daleké budoucnosti, nýbrž trvá spolu s královstvím pozemským a spravedlivý hned po smrti do něho vstupuje. Tak se stalo lotru na pravici a spravedlivým, které Pán Ježíš odvedl z předpeklí, tak se děje podle slov Páně mučedníkům. Hle, jak správné a svrchovaně spravedlivé je spojování království pozemského a nebeského u Krista.

Takovým líčením království Božího stál Kristus v protivě k názorům Židů za jeho doby. Slovo Páně „království Boží se blíží“ je radostně vzrušilo, ale čím více Kristus odkrýval obraz jeho, tím více nadšení chladlo. To nebylo naplnění jejich snů, které nalezli i u proroků, ani zvěst o požitcích těla a ducha, jež jim v svůdných obrazích malovali odchovanci farisejsko-

rabínských škol. Království Boží bylo sice také pro všecky, ale při vyvýšeném postavení Israele; království Kristovo v nebi je pro všechny stejné, ano nazaretský prorok hrozí, že mnozí Židé budou z něho vyloučeni. To bylo vrstevníkům Kristovým nejen nesnesitelné, to bylo rouhání, neslýchaná drzost, ohavná zrada. Ale pravda zůstává pravdou, kdyby se proti ní všichni spikli, a blud bludem, kdyby jej všichni schvalovali. Kristus musil říci pravdu a řekl ji. Tato protiva se jeví ještě více při líčení pozemského království Božího.

4. Obraťme zřetel na pozemské království Boží. O nebeském království Božím nám toho Spasitel mnoho neřekl, a to, co řekl, řekl v obrazích a podobenstvích. Tím více pověděl o pozemském království Božím, s počátku opatrně a zdrželivě, poněvadž tu protiva jeho království s královstvím v představách lidu byla větší nežli u království nebeského, později zřejměji a zřejměji, apoštolům a učedníkům otevřeně, ale též po případné přípravě. Jak často se při této opatrnosti mnozí pohoršovali! Při zaslíbení Nejsv. svátosti odešli i učedníci. Nuže, jak líčí Kristus pozemské království Boží?

O času, kdy vznikne, praví, že přišlo s ním. Při obraně proti obvinění fariseů, že vymítá zlého ducha skrze Belzebuba, odpověděl: Vymítám-li já duchy zlé Duchem Božím, přišlo k vám království Boží (Mat. 12, 28). Že přišel Mesiáš a s ním království Boží, naznačil učedníkům Janovým známými slovy proroka Isaiáše: Slepí vidí, hluší slyší... (Mat. 11, 5). V Nazaretě to řekl, když vykládal slova Isaiášova o příchodu Mesiáše a jeho království.

Království Boží začíná kázáním evangelia. Kristus dí: Zákon a proroci do Jana, od té chvíle se zvěstuje království Boží (Luk. 16, 16). Evangelium je hlásá. Obsah jeho je: Bůh poslal Syna svého, aby potřel moc ďábelskou, osvobodil duši od hříchů, učinil z lidí dítky Boží a dědice království nebeského. Evangelium je radostná zvěst (Jan 8, 34; Mat. 12, 29 a j.). Království Boží je posvěcení duše, je vnitřní síla k dobru, je radostná naděje blaženosti. Vztahuje se i na tělo. Bědy lidské jsou buď následek hříchu, nebo zkouška. Proti oběma bědám přinese království Boží pomoc, plynoucí z víry, z vykupitelských zásluh, z modlitby a z jiných prostředků. Vrcholem bídy je posedlost. Tehdy byla, jak se zdá, zvláště hojná. Byla to bída duševní i tělesná. Kristus, vymítaje zlé duchy, ukázal, že království ďáblovo přestává a začíná království Boží. Říše Satanova je vláda bludu a hříchu, království Boží je vláda

pravdy a milosti. Mocný je Satan, Kristus je mocnější (Srov. Mat. 12, 29). To naznačil hned při pokušení na poušti. Řekl: Odejdi, Satane, a ďábel se musil vzdáliti. Potíraje moc ďábelskou stále, dával na srozuměnou, že boj proti hříchu zůstane, a napomínal k bdělosti. Ukázal to v podobenství o nečistém duchu, jenž vyjde z člověka, bloudí pouští, připojí si sedm duchů jiných a se vrátí (Mat. 12, 43 n). Překonati pokušení a setrvati v milosti je víc nežli vymítati zlého ducha (Luk. 10, 20). Ďábel neustává, rozsívá koukol (Mat. 13, 24), uchvátil i nebdělého apoštola (Jan 17, 12), ale proto netřeba klesati na mysli. Království Boží je vítězství nad hříchem, nebo dává milost, s kterou lze všem útokům odpírati a je přemáhati. Evangelium o království Božím je proto zvěst radostná.

V království Božím se odpouštějí hříchy. Dosud se nenašel člověk, který by se osmělil říci: Já ti odpouštím hříchy. Kristus tak činil. Však se proto fariseové pohoršovali. Řekli, že se rouhá. On jim ukázal, že má moc odpouštěti hříchy. Ukázal to divem, že ochrnutého slovem uzdravil. Lidé cítili tíhu hříchů, ale nevěděli, jak se jí zbaviti. Obětovali tisíce zvířat, umývali se v obětní krvi, i k lidským obětem se utíkali, zvláště k obětem dítek a panen, zasvěcovali se do různých mysterií, ale jistoty, že jsou jim hříchy odpuštěny, nenabyli. Mesiáš řekl: Co rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi, komu odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a lidstvo si oddechlo. Již ví, jak se může zbaviti ďábla a jeho moci, a má jistotu, že se jí zbavuje. To je veliký osvobozující čin evangelia, to je radostná zvěst. Proto řekl Kristus, že nemocní potřebují lékaře, ne zdraví (Mar. 2, 17 n). Proto volal všecky k pokání. Proto se zval Ježíšem, t. j. vykupitelem. Proto volal těm, kteří se měli hrdě za spravedlivé: Jedině Bůh je dobrý (Mat. 19, 17), a vypravoval podobenství o fariseovi a publikánovi. Jeden z hlavních rysů pozemského království Božího je, že se v něm bezpečně odpouštějí hříchy, že se odpouštějí určitým zevním znamením. To nemohl ani Starý zákon, nerci-li zřízení pohanská. S odpuštěním hříchů je spojena milost, jež činí dítkem Božím a dává právo volati k Bohu „Otče".

Vědomí „mé hříchy jsou zničeny, a na věky" je oblažující, vzpřimuje, dává nové síly, působí radost ze života. Ale není to vše. V duši je tajemná touha po Bohu. Vědomí, že jsem dítkem Božím, Bůh mne miluje, jako otec miluje dítko, budí touhu po Bohu ještě více. Duše zatouží, aby se mohla k nebeskému Otci přituliti jako dítko k otci pozemskému. Království Boží

tuto touhu uspokojuje jistotou, že Boha uvidí tváří v tvář. Ale to se stane teprve v nebeském království Božím. Duše chce se spojiti s Bohem již nyní. Kristus tomu vyhovuje ustanovením největšího divu na zemi, Nejsvětější eucharistií. Pravil: Pojďte ke mně všichni... To není holá průpovídka. Ve Svátosti je s námi a my se s ním při přijímání spojujeme.

Království Boží je evangelium o Bohu, jenž nejen odpouští hříchy, nýbrž sestupuje až k člověku, aby se s ním spojil a jej posvětil. To má v člověku buditi důvěru, to má zvláště hříšníka povzbuzovati. Tím není hřích prohlášen za nic, tím se nepotvrzuje lehkomyslnost. Zrovna opak je pravda, nebo člověk si musí říci: Aby mi byl odpuštěn hřích, stal se Syn Boží člověkem a umřel za mne na potupném kříži. Svatost Boží, milující dobré a nenávidící zlé, zůstává, ano jeví se v hroznějším světle nežli dříve. Ale s ní je spojeno nekonečné milosrdenství. Proto nebudí zoufalost, nýbrž vděčnou důvěru. Praví: Neleká-li tě svatost Boží, skloň se vděčně před jeho láskou. Tak přemohl celníka, hříšnou ženu, tak přemáhá tisíce pobloudilců a přitahuje je k sobě. Slova: Jdi v pokoji, odpouštějí se tobě hříchové tvoji (Mat. 9, 2), slaví větší vítězství nežli Hospodinovo slovo, které otřásalo horou Sinaí.

Království Boží je radostná zvěst o vykoupení, a nejen zvěst, nýbrž i skutečnost. Kříž kalvárský to dosvědčuje. Toto výkupné dal Syn Boží z čiročiré lásky. Proto značí nejen skutečné vykoupení, nýbrž má také nesmírný vliv mravní: léčí svět z tvrdosti, sobectví, krutosti a zasévá do něho lásku, obětavost, soucit. Tento vliv obrodil pohanský svět a obrozuje stále tisíce a tisíce duší. Křesťanství mělo také doby úpadku. Ale vždy se obrodilo. Kdo je obrodil? Láska, jež mluví s kříže Syna Božího a přemáhá srdce lidská. Kdekoliv přicházejí nepřátelé víry k moci, odstraňují vyučování náboženství a stěžují hlásání slova Božího. Oč jim jde? Chtí rozšířiti náboženskou nevědomost. Zvláště hledí podkopati víru v Krista. Kříž jest jim trnem v oku. Vědí, že znalost Krista jejich snahy zmaří. Když se v Anglii šířilo hnutí zpět ke katolické církvi, usnesli se zednáři, že vydají proti němu spis. Měl potříti katolickou církev. Úkol svěřili hlavě svého spolku, markýzovi Riponovi. Ripon si řekl: mám-li takový spis napsati a má-li míti skutečnou váhu, musím katolickou církev znáti. Vyžádal si od msgra Newmana, pozdějšího kardinála, spisy, které by jej o církvi poučily. Newman mu takové spisy s ochotou poslal. Co se stalo? Za rok stal se Ripon katolíkem. Nesmírné bylo překvapení přátel. A Ripon

stal se katolíkem výborným, denně přistupoval k stolu Páně. Na otázku, jak je to možno, odpověděl: Poznal jsem Krista a jeho církev z pramenů; to, co vy o nich píšete, jest nevědomost nebo překrouceniny. Církev katolická má tři věci, které ukazují, že je církví Kristovou: Petra, zpovědnici, svatostánek. Ripon zvelebil po obrácení povahu svou tak, že mu, ač katolíku, byly svěřovány důležité státní úkoly. Dokonce se stal také strážcem státní pečeti. Stal se nejen zevně členem království Božího, on je měl také v srdci podle slov Páně: Království Boží je ve vás (Luk. 17, 20).

Království Boží na zemi je vyšší, božský život v nás, jak na nás plyne skrze Krista a jeho církev, v níž uložil svou nauku, svého ducha, své svátosti jako prostředky tohoto nejvyššího života. Zevně jest jím církev jako tělo Kristovo. Plod jeho je spravedlnost, radost a pokoj v Duchu sv. (Řím 14, 17), ukončení jeho království nebeské s přímým patřením na Boha.

* * *

Tolik o království Božím. V Starém zákoně měli o něm proroci správnou představu, když je líčili jako stav milostného spojení s Bohem a rozšiřovali na všecky národy. Když v něm dávali Israeli výjimečné skvělé postavení, bylo jejich líčení podmínečné, totiž zůstane-li národ věren svému úkolu. Národ podmínku nesplnil a tak se tato část nevyplnila. Ano on Mesiáše nepřijal a tak vůbec do království Božího nepřišel, leč v jednotlivcích. V podrobnostech byly názory proroků o království Božím neúplné a nejasné.

Kristem začalo království Boží pozemské, nejdříve v duších těch, kteří v něho uvěřili, potom zevně založením církve. Smrtí Páně začalo také království Boží nebeské, totiž pro lidi, nebo andělé v něm již byli. Království Boží záleží ve spojení s Bohem, na zemi v církvi vírou a milostí, v nebi v blaženém patření. Království Boží pozemské a nebeské trvají vedle sebe, pozemské připravuje pro nebeské, nebeské je jeho uvršení. Až nastane konec světa, bude jen království Boží nebeské. Proto je Kristus často spojoval.

Hlavní dvě proroctví proroků se vyplnila. Království Boží je milostné spojení s Bohem a je pro všecky lidi, ale mnoho. mnoho je toho, o čem proroci neměli tušení anebo jasno. Kristus zřídil církev, v níž žije neviditelně jako její hlava, ochránce a ředitel, v ní žije ještě zvlášť v Svátosti oltářní a spojuje se s věřícími. Církev je mystické tělo Kristovo, členové

církve jsou jeho údy. Z Krista na ně plyne božský život. Víra a milost je s ním spojuje, víra neúplně, víra s milostí úplně.

Pramenem milosti jsou svátosti a dobré skutky, v milosti konané. Aby se království Boží v srdci udržovalo a kvetlo, třeba ovšem také činnosti lidské, jež záleží ve víře, v přijímání svátostí, v dobrých snahách a skutcích. Zevní království Boží — církev — má zabezpečeno trvání do konce světa. Křtem si členy přivtěluje, v biřmování je sílí, v pokání očišťuje, v eucharistii živí, v posledním pomazání jim pomáhá k šťastnému vykročení ze života, kněžstvím světí si sluhy své, manželstvím posvěcuje rodinu. Řízení svého viditelného království odevzdal Kristus sboru apoštolů pod blahoslavenstvím sv. Petra a jejich nástupcům. Chrání jich, aby království, jež jim svěřil, zůstalo neporušeno do konce světa.

Podotkl jsem v úvodě, že se modlíme: „Přijď k nám království tvé“, a udal význam této modlitby. Bojujme, pracujme, ať se prosba plní, ať se šíří království Boží pozemské v srdcích a v církvi, ať se množí království nebeské. Především bojujme a pracujme, ať jsme živými údy mystického těla Kristova. Cestu známe, je jasná a jistá, nebo církev Kristova nám ji ukazuje a vede nás po ní. Kráčejme po ní. Vede také přes skaliska, do kopce, příboji, ale dovede nás bezpečně do věčného království Božího.

LIV. Třetí rok v Galileji.

Pán Ježíš vystoupil veřejně krátce před velikonočními svátky a odešel na ně do Jerusalema. To jsou první velikonoce. Při nich vyčistil chrám. Po delším působení v Judsku odešel do Galileje, kde pracoval do druhých velikonoc. Na druhé velikonoce odešel do Jerusalema, kde uzdravil u rybníka Bethesdy 38 let nemocného. Poněvadž se to stalo v sobotu, vzbudil proti sobě hněv Židů. Opustiv brzy město, vrátil se do Galileje, vyvolil si z učedníků apoštoly a rozvinul velikolepou činnost. Tehdy nasytil lid na poušti a zaslíbil Nejsvětější svátost. To se stalo o třetích velikonocích, o kterých do Jerusalema nešel. Zbývá ještě jeden rok veřejného působení Páně. Pán Ježíš zůstal delší dobu v Galileji, potom odebral se do Jerusalema. Tam život pozemský ukončil. Nezdržoval se však stále ani v Galileji ani v Jerusalemě. Tuto část života Páně zbývá mi vylíčiti. Rozdělím ji na dvě části, na působení do utrpení a na utrpení a smrt.

Pravil jsem, že Pán Ježíš zůstal delší dobu v Galileji, ale že se tam nezdržoval stále. Odcházel do okolních krajin.

Proč tak činil? Zdálo se, že celá Galilea uvěří, ale nestalo se. Naopak nastal obrat proti němu. Zaslíbení eucharistie mělo za následek, že se lid a mnoho učedníků od něho odvrátilo. Ale to nebyla příčina hlavní. Vlastní příčina obratu byly předsudky a podvratná činnost fariseů, kteří zakořenělých předsudků užívali proti Kristu. Už několikráte jsme viděli, že vystoupili proti němu nepřátelsky. Toto nepřátelství vzrostlo při velikolepém působení Páně k smrtelné nenávisti. Čekali na něho v Jerusalemě na svátky, aby jej zničili. Když se neukázal, přišli do Galileje a pobuřovali proti němu lid, užívajíce k tomu každé příležitosti. Když na př. viděli, že si apoštolové nemyjí před každým jídlem ruce, obvinili je veřejně, že ruší zákon. Takové obvinění znamenalo, že nemůže býti Mesiášem, jelikož Mesiáš bude plniti zákon svrchovaně dokonale. Byli v neprávu, neboť nešlo o zákon, nýbrž o neoprávněné přídavky, které sami k němu činili. Pán Ježíš odmítl neoprávněnou obžalobu a vytkl jim jejich převrácenost. Oni jej nenáviděli tím více.

Lid z velké části podlehl podvratné práci fariseů. Tak působení Páně přišlo nazmar, ano změnilo se v nepřátelství. Proto Pán Ježíš odešel z Galileje do okolních krajů. Doprovoďme jej a vizme jeho činnost Božský mistr nám požehná.

* * *

1. Spasitel zašel nejprve na severozápad od Galileje do země pohanské, avšak četnými koloniemi židovskými obydlené. Dvě větší města, Sidon a Tyrus, dávala kraji jméno. Zdá se, že chtěl zůstati utajen, nebo omezoval své působení na sbornice israelské, ale nezůstal. Jeho jméno se rozhlásilo. Mnozí viděli a slyšeli jej také osobně v Galileji, kam přicházeli za obchodem.

Žena kananejská, dozvěděvši se o jeho příchodu, vyšla mu vstříc a prosila ho, aby uzdravil její dceru zlým duchem trápenou (Mat. 15, 21; Luk. 7, 24). Zdá se, že to byla žena jak se říká z lepších tříd. Pán Ježíš nevěnoval jí pozornosti. Když stále prosila, přimluvili se za ni apoštolové. Spasitel je odbyl, že je poslán k ztraceným ovcím israelským. Žena neustala. Padši na kolena, prosila znovu. Kristus jí odpověděl, že není dobré vzíti chléb dítkám a dáti psíkům. Tu řekla žena: Ovšem, Pane, neboť i psíci jedí z drobtů, které padají se stolů pánů. Pán Ježíš se podivil víře její a uzdravil dceru. Když se žena vrátila, byla dcera její zdráva.

Duchovní spisovatelé všech věků křesťanských vzdělávali se na vytrvalé víře této ženy a dávali ji za vzor křesťanům. Právem zajisté. Takové vytrvalé důvěře Božské srdce Páně nemůže odporovati. Pomohl, ač k pohanům nebyl poslán. V apoštolích máme příklad přímluvy. Jako se tehdy přimlouvali, tak se přimlouvají i nyní v nebi. Vzývání svatých za pomoc je tuto sv. Písmem pěkně doloženo.

2. Jak dlouho se Pán Ježíš v těchto krajinách zdržel, nevíme. Odtud odebral se do kraje, zvaného Desítiměstí. Snad v něm bylo deset měst nějakým svazem spojených. Písmo jich nejmenuje. Předpokládá, že jsou všechna známa. Ležela na východním břehu jezera. Obyvatelstvo kraje bylo syrské a řecké, ale nechyběli ani Židé. Ani zde nezůstal Spasitel utajen, ač se vyhýbal vší pozornosti. Přivedli mu hluchoněmého. Pán Ježíš odvedl ho stranou, vložil prsty v jeho uši a plivnuv dotekl se jazyka jeho. Pohlednuv k nebi, vzdechl a řekl: Efeta, t. j.: Otevři se. Hluchoněmý ihned slyšel a mluvil. Lid, vida div, pravil: Dobře všecky věci učinil, i hluchým dává slyšeti a němým mluviti. Jednání Pána Ježíše ukazuje, že nemají pravdu ti, kteří praví, že náboženství nemá míti obřadů a znaků, nýbrž že má býti jen v srdci. Obřady jsou nejen rozumné a potřebné, nýbrž Pánem Ježíšem také schválené. Jsou rozumné, jelikož připravují srdce, jsou potřebné, aby naznačovaly milost, jež se uděluje. Pro hluchoněmého byly věru přípravou povzbuzující a poučnou. Svatí Otcové vidí v uzdravení hluchoněmého obraz křtu. Obyčejně připojují uzdravení slepoty. Nekřtěný jest, vykládají, pro nadpřirozený život slepý, hluchý a němý. Křest dává mu posvěcující milost, kterou začíná nový život. Poznává pravdy Boží, vyznávaje je žije z nich, v duši jeho září světlo milosti. Bohužel slyšíme dnes řeči a vidíme skutky, které svědčí, že mnozí jsou nejen bez nadpřirozeného života, nýbrž pozbyli též smyslu pro pravdy Boží. Jsou nejen hluší, nýbrž i slepí.

V téže krajině, ale na jiném místě, stalo se druhé nasycení lidu. Místo bylo zcela odlehlé a lid trval při Pánu tři dni. Byly ho čtyři tisíce (Mar. 8, 10). Nasycení se stalo sedmi chleby a několika rybami. Zbylo sedm košů drobtů. Liší se tedy toto nasycení od nasycení prvého. Také nemá výslovného vztahu k Nejsv. Svátosti jako nasycení prvé. Zde přiměla Pána Ježíše k divu hlavně jeho útrpnost s lidem. Jako uzdravil několikráte týž neduh, tak dvakráte nasytil lid. Viděti v tom něco nepřístojného, je zaujatost. Pán Ježíš mohl míti zvláštní

příčinu. Mohl na př. ukázati lidu, který, ač většinou pohanský, věděl dobře o Mojžíšovi, velikém proroku israelském, že on je aspoň jako Mojžíš. Ostatně vychovával Spasitel především své učedníky. Když viděli, že se vyhýbá nepřátelům, mohla se jejich víra snadno oslabiti. Proto bylo třeba je posilniti. I to by byla dostatečná příčina divu. Vidíme na sobě a kolem sebe, jak často víra slábne. U mnohých, kteří opomíjejí vzpružiti ji, je jako mrtvá. Dobrotivý Bůh přichází nám na pomoc a probouzí v těch, kteří se nezatvrzují, různými způsoby víru a život z víry. Prosme: Pane, nenechej nás nikdy v ochromujícím spánku umrtvené víry.

3. Po nasycení vstoupil Pán Ježíš s apoštoly do lodičky a plavil se do kraje, zvaného Magedan nebo Dalmanutha (Mat. 15, 39). Jakmile o tom fariseové uslyšeli, spojili se se saducei, vyšli proti němu a začali s ním spor. Tvrdili, jak se zdá, že příchod Mesiášův bude provázen znameními s nebe. Poukazovali asi na div, že Mojžíš dával mannu s nebe, že Eliáš svolal oheň s nebe na oběť a pod. Žádali na Kristu, aby když se vydává za Mesiáše, dal jim znamení s nebe. Pán Ježíš nevyhověl, věda že by to bylo marné. Zatvrzelost nelze ani divy přesvědčiti, nebo si vždy nalezne výmluvu. Či nepravili fariseové, nemohouce divu Páně popříti, že je koná mocí ďábelskou? Spasitel pravil k nim pěkně: Z červánků dovedete dobře souditi na počasí, ale z tolika divů, jež činím, nedovedete souditi na příchod Mesiášův. A dodal: Pokolení zlé a cizoložné hledá znamení, a nebude mu dáno leč znamení proroka Jonáše (Mat. 16, 4). Slovo cizoložné znamená zde nevěru. Dříve se ho užívalo o uctívání model. Jako cizoložníci porušují odpřisáhnutou věrnost, tak národ, vedený farisei, porušuje odpřisáhnutou věrnost Hospodinu. Proto je cizoložný. Slovo má tedy smysl obrazný. Po uvedených slovech Pán Ježíš odešel, vstoupil na lodičku, a plavil se do Bethsaidy. Tato Bethsaida není rodiště apoštolů Petra a jiných, nýbrž ležela výše a východněji, sice na břehu jezera, ale mimo Galileji v říši Heroda Filipa.

Při plavbě přemýšlel Pán Ježíš, jak fariseové jsou mu všude v patách, jak se spojili se saducei, jak lid proti němu pobuřují. Varoval apoštoly před kvasem farisejským a saducejským (Mat. 16, 6). Vyslovil tím svou bolest nad smutnými zjevy a projevil péči o své milé. Apoštolové mu nesprávně rozuměli. Poněvadž mluvil o kvasu, kterým se zadělává chléb, a poněvadž právě u nich vznikl nepokoj, že nakoupili chlebů na cestu, jež přišla

ovšem náhle, měli za to, že Pán Ježíš jim zakazuje, aby nekupovali chleba u fariseů a saduceů. Apoštolové se toho lekli. Jak budou živi? Od pohanů kupovati nemohli, od fariseů a saduceů kupovati neměli; myslili na celou stranu farisejskou a saducejskou. Poklesli z toho na mysli. Pán Ježíš jim vyložil omyl. Upozornil, že mluvil o smýšlení srdce, jež jako kvas proniká nitro. Před ním, t. j. před farisejskou a saducejskou nepravostí je varoval. Zároveň užil jejich zmatku, aby je posilnil v důvěře v sebe. Poukázal podrobně na dvojí nasycení, aby si vzpomněli, že s ním jsouce, nemají nikdy klesati na mysli. Slovo Páně má také platnost pro nás. Jak snadno dávají se mnozí svézti lesklým heslem, jež vniká do srdce jako kvas do mouky a kazí je neb aspoň odvrací od pravdy Boží.

V Bethsaidě, která leží nedaleko ústí Jordanu do jezera, uzdravil Pán Ježíš slepého. Spasitel vzal jej za ruku a odvedl v soukromí. Dotekl se jeho očí slinou, položil mu ruku na hlavu a otázal se ho, vidí-li již. Slepec odpověděl: Vidím lidi jako stromy choditi (Mat. 8, 24). To znamená, že neviděl ještě jasně. Pán Ježíš vložil opět ruce na hlavu jeho a slepec byl dokonale vidoucí. Poněvadž se div stal v pohanské zemi, zapověděl Pán uzdravenému, aby nikomu o věci nic neříkal. Bezděky se tážeme, proč neuzdravil Pán Ježíš slepce najednou. Vykladači soudí, že chtěl vzbuditi v něm víru a důvěru. Soud zajisté oprávněný. Kde by se v pohanské zemi, v níž Pán Ježíš byl snad po prvé, vzala dokonalá víra. Spasitel jí přispěl na pomoc. Tak činí také nám. Jen upřímného srdce třeba, a Bůh si ho vždy dobude.

4. Nyní přistupujeme k události, která náleží k událostem nejdůležitějším: k zaslíbení hlavenství Petrovi.

Pán Ježíš bral se z Bethsaidy s apoštoly na sever, asi podle Jordánu, a došel až k patě hory Hermon. Jest to kraj nádherný, dole pěkně zvlněný a bujným rostlinstvem požehnaný, na sever ohraničený Hermonem, horou věčným sněhem pokrytou. Z Hermonu vyvěrají prameny Jordanu. Na hlavním pramení jeho, směrem k poušti, leželo město Caesarea, letní sídlo knížecí s nádhernými budovami. Zove se Caesarea Filipova. Filip bylo jméno knížete.

Přes dvě léta chodili apoštolové s Pánem, slyšíce jeho kázání a vidouce jeho skutky. Obstáli ve zkoušce při zaslíbení eucharistie, neopustili ho, když fariseové zle na něho nastupovali. Mohl tedy již přikročiti k důležité pravdě o hlavenství církve. Nebylo ani třeba, báti se žárlivosti, nebo apoštolové

zvykli již vyznamenávání Petrovu a uznávali jeho přednost. Otázal se jich tedy, kým ho lidé mají. Řekli: Jedni Janem Křtitelem, jiní Eliášem, jiní Jeremiášem neb jedním z proroků. Židé myslili, že se zjeví před Mesiášem některý z proroků. Nyní otázal se Pán: Vy pak kým mně býti pravíte? Za všecky odpověděl Petr: Ty jsi Kristus, Syn Boha živého. Vyznání toto obsahuje dvě věci: Ty jsi Mesiáš, neboť slovo Kristus má tento význam, a ty jsi Syn Boží v pravém smyslu slova. Jest to tedy plné vyznání víry v Krista jako Mesiáše a Syna Božího. Všichni apoštolové zajisté s Petrem souhlasili, ale on to byl, jenž to vyslovil. Odměna přišla hned a byla veliká, na věky památná. Pán Ježíš řekl: Blahoslavený jsi Šimone, synu Jonášův! Neboť tělo a krev nezjevilo toho tobě, nýbrž Otec můj, jenž jest v nebesích. Já pravím tobě: Ty jsi Petr (t.j. skála), a na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné jí nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského, a cokoliv svážeš na zemi, bude svázano i na nebi; a cokoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázano i na nebi (Mat. 16, 18). Spasitel blahoslaví Petra za jeho vyznání. Je shůry, nikoliv z těla a krve. Blahoslaví jej, neboť toto vyznání uvrší, co mistr vyznamenáváním Petra naznačoval, učiní z něho hlavu církve Kristovy.

To jest památný výrok, který všecky kacíře, již se od Říma odlučují, tolik mrzí. On jediný totiž stačí na důkaz, že nejsou v církvi Kristově. Církev Kristova je zbudována na Petru. Ty jsi Petr, skála, a na té skále vzdělám církev svou. Kde tedy není Petr, není církev Kristova. Pravoslavní, luteráni, kalvíni, pokud se hlásí ke Kristu jako Synu Božímu a zakladateli církve, snaží se všemožně potlačiti výrok, který proti nim takovou měrou svědčí. Pravili, že výrok jest pozdější vsuvka. Ale výmluva je neudržitelná. Výrok jest nejen ve všech rukopisech neboli kodexech, nýbrž je také od sv. Otců prvních století uváděn, někdy podle smyslu, někdy úplně. Nezbylo nežli připustiti jej. I vymýšlejí různé výklady. Jsou tak násilné a nepřirozené, že netřeba nežli zdravých pět smyslů, aby nepředpojatý viděl, že jsou bludné. Zajímavé při tom jest, že právě sekty prohlašují sv. Písmo za jediný pramen víry. Že u nich pramenem víry jest jejich pýcha a svéhlavost, toho důkazem jest, že vypouštějí nebo překrucují jedno z nejvýznamnějších a nejrozhodnějších míst evangelií. Vzpomeňte na vyvolení dvanácti apoštolů. Tenkráte jmenoval Pán Ježíš sv. Petra v čele a změnil mu jméno. Tenkráte ukázal, jaké zřízení jeho církev bude míti, t. j. že bude zbudována na sboru apoštol-

ském s Petrem v čele. Zde vyslovuje hlavenství určitě a udává jeho obsah. Petr bude základ, na němž církev bude státi. On bude klíčníkem, t. j. vládcem v církvi. On příčinou, ovšem skrze sv. Ducha, že jí brány pekelné nepřemohou. Budou na ni útočiti, ale marně. Dějiny církve ukazují, že Petr a jeho nástupci byli hlavou církve, že spojení s papežem jest známkou pravé víry, odloučení od něho známkou bludu, že v něm jest vrchol duchovní moci. Bludaři to vidí, ale odvracejí oči.

Podívejme se na slova Páně blíže. Zasluhují toho, neboť jsou podivuhodná. Spasitel mluví v obraze. Církev, již řídí, je jako veliký dům. On je její původce, on tedy její základní kámen. Avšak jeho církev má býti zřízena od lidí pro lidi. Lidé mají v ní bydleti jako v nějaké budově, viditelní lidé ve viditelném domě. Budova má býti pro všecky věky. Bude míti nepřátele. Brány pekelné, t. j. veškerá moc protiboží, budou na ni útočiti. Proto musí míti pevný základ. Když se apoštolové dívali na obrovské základy chrámu jerusalemského, zdálo se jim nemožné, aby lidská moc je vyvrátila. Ten dojem musel věru míti každý — a přece padl. Je-li základ slabý, budova vůbec nemá dlouhého trvání. Pozemská budova církve bude míti základ nerozborný na věky. Bude státi na skále. Skalou tou je Petr a jeho nástupci. Při mravní budově, t. j. v spolku lidí, je základem hlava, t. j. ten, který společnost řídí. Petr bude skalou, základem, t. j. hlavou církve. Z hlavy bude duchovní síla, pevnost, nerozbornost církve. Jak vidíte, dal Pán Ježíš papežství v církvi své význam neobyčejný, svrchovaný. Papež je v pravdě viditelným zástupcem božského mistra v pozemské církvi jeho. Poněvadž církev je držitelka a hlasatelka víry Kristovy, svátostí od něho ustanovených, vůbec všeho, co nám Pán Ježíš zanechal, je budovou duchovní. Petr je v ní klíčníkem, má nejvyšší moc svazovací a rozvazovací, t. j. nejvyšší moc zákonodárnou. Brány pekelné, jež na církev budou útočiti, jsou bludy věroučné a mravoučné. Zevní pronásledování neničí církve. Proto že pohané umučili mnoho křesťanů, kněží, biskupů a papežů, zůstala církev církví Kristovou. Zůstala jí, i když se mnohé země od ní odtrhly. Jen kdyby se jediný blud v ní ujal, už by jí nebyla. Ale v církvi nikdy se blud nezahnízdí, poněvadž Pán Ježíš postavil ji na základ nerozborný. Tím základem jest Petr a jeho nástupci. Z toho jde, že papež je neomylný rozhodčí o tom, co náleží k zjevené od Krista víře a co nikoliv, co je věroučná a pravoučná pravda, co věroučný a mravoučný blud.

Vidíte, že papežství jest zřízení Pána Ježíše, že jest základ církve a pravověrnosti, že v něm jest nejvyšší moc učitelská a vládní. Katolík jest v církvi, jak ji Kristus založil. Katolík, jenž opouští svou církev a přidává se k sektě, činí krok osudný pro čas a pro věčnost. Odhazuje pravdu Boží a nebe, aby se přidal k bludu a k branám pekla, potírajícím dílo Boží. Křesťané, nedejme se svésti.

* * *

Část života Páně, jejž dnes jsme probrali, byla smutná, ukazujíc nám, jak fariseové vítězili. Pán Ježíš se jim vyhnul, odšed do okolních krajin. Nicméně byla krásná, neboť ukazovala nám, jak božský Spasitel nepřestával učiti a dobré konati. Jak milé jsou divy, jež vykonal: uzdravení dcery ženy kananejské, uzdravení hluchoněmého a slepého. Však vrchol všeho je zaslíbení hlavenství Petrovi. Pán Ježíš jest honěn z místa na místo, ale o svém díle pracuje dál. Zaslíbení prvenství je veliký a významný krok v něm. Už vidíme zlatou kopuli nádherné budovy církve zářiti v slunečním jasu.

Při všech krocích Páně dojímá nás milá, líbezná, dobrotivá, trpělivá povaha božského mistra. Neslevuje nic z pravdy, ale jeho srdce jest stále otevřeno všem. Božský mistře, do tvého Srdce se poroučíme. Chraň nás zlého ducha, chraň slepoty a hluchoty duchovní. Zachovej nás v svaté církvi své, abychom byli připočteni k tvé církvi vítězné.

LV. **Proměnění.**

Působení Páně v Galileji chýlilo se ke konci. Ještě krátký čas a Duch sv. povede Krista na jih, do Judska a Jerusalema, k bojům, utrpení a smrti.

Převrat, jež fariseové v lidu proti němu způsobili, měl za následek, že Spasitel odešel do okolních krajin. Vyhnul se jejich nástrahám. Jiný následek tohoto obratu byl, že se Mistr věnoval hlavně učedníkům. Uvidíme jej zase v Galileji, ano i v Kafarnaum, ale důvěrný styk s apoštoly převládá. Jeho vrcholem je proměnění Páně před očima tří apoštolů.

Blízká cesta do Jerusalema přiměla Pána Ježíše, aby připravil učedníky na své utrpení a smrt. Těžký úkol. Že by měl Mesiáš vykoupiti svět utrpením a smrtí, toť myšlenka, která se vlivem rabínské školy v národě úplně ztratila. Poněvadž sv. Písmo praví, že Pán Ježíš počal apoštolům mluviti o svém utrpení

od té doby, kdy Petr učinil své skvělé vyznání, lze souditi, že božský mistr měl učedníky již za zralé, aby zprávu tu snesli. Písmo uvádí z té doby dvojí předpovědění utrpení: po uvedeném vyznání a po proměnění.

První předpověď, vypravovaná třemi evangelisty, je velmi určitá. Spasitel praví, že bude mnoho trpěti, že bude od starších a velekněží a zákoníků zavržen, že bude usmrcen, že třetího dne vstane z mrtvých. Pro apoštoly to bylo neuvěřitelné a nepřípustné. Petr přistoupil k mistru a počal mu domlouvati (Mat. 8, 31). Učinil tak v soukromí. Domluva jeho záležela asi v tom, že do něho mluvil, aby takové věci nepřipouštěl. Spasitel přísně ho odbyl. Pravil: Odstup, satane, neboť nemáš na zřeteli věcí Božích, nýbrž věci lidské. Snad vycházela domluva Petrova nejen z nechápavosti, nýbrž také trochu z ctižádosti. Chápeme arci, že viděti milého a velikého mistra v potupách a smrti, nebylo pro učedníky lákavé. Spasitel užil příležitosti ke krásnému napomenutí o kříži, o sebezapírání, o následování jeho. Tenkráte vyřkl památné slovo: Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, na duši však škodu utrpěl; neboť jakou dá člověk výměnu za duši svou? (Mat. 8, 36). Tu nemluvil už jen apoštolům, nýbrž i lidu. Po prvé vykládal tenkráte o cestě kříže. Po druhé mluvil o svém utrpení po proměnění. Pravil skoro totéž. Zřejmě ohlásil svou smrt a své zmrtvýchvstání (Mar. 9, 29). Apoštolové, k nimž mluvil, mu nerozuměli. Nechápali, jak by mohl Mesiáš, jehož slávu viděli, trpěti. Že přijali zprávu Páně, jde z toho, že se nad ní zarmoutili (Mat. 17, 22) a polekali. Ale netroufali si, zeptati se mistra. Nerozuměli ještě cestě kříže.

To jest asi hlavní rys posledních týdnů Páně v Galileji. Shrňme události, jež se tu sběhly, v jedno. Tři vynikají z nich: proměnění, poučení o pohoršení a o odpouštění. Při nich se poněkud zdržíme; ostatní probéřeme krátce. Božský mistře, požehnej nám!

* * *

1. První událost je proměnění Páně. Podle odvěkého podání stala se na hoře Tábor. Viděli jsme posledně Pána u Caesarei Filipovy. Odtud na horu Tábor je dobrých 20 hodin cesty. Hora Tábor k události velmi se hodí. Je z ní krásný rozhled po celém kraji, v němž Pán Ježíš byl činný, od jezera Genesaretského až k Středozemnímu moři, od hranic Galileje na jihu až k Libanonu a k jeho sněhem pokrytým vrchům na severu.

Tam do středu Galileje zavedl Pán Ježíš apoštoly a s třemi, Petrem, Janem a Jakobem vystoupil na vrch, aby se modlil. Jsou to titíž tři, kteří budou za půl léta svědky jeho úzkosti v zahradě Gethsemanské. Při modlitbě apoštolové usnuli. Světlo je probudilo. Žasnouce vidí mistra svého, jehož tvář září jako slunce a jehož roucho je bílé jako sníh (Mat. 17, 2). Duchovní krása Kristova, prostým vnějškem zakrytá, projevila se na venek. Je to krása posvěcující milosti, stupňovaná patřením duše na Boha. Podobnou krásou září naše duše, když je v milosti, a tato krása se patřením na Boha po smrti uvrší a po zmrtvýchvstání přejde i na tělo, jež promění příslušným způsobem. Úžas, blažený úžas apoštolů není u konce.

Zjevují se Mojžíš, prostředník Starého zákona, a Eliáš, zástupce proroků, aby vzdali úctu tomu, jenž vykoupením lidstva zákon Starý naplní. Spasitel vykládá jim, že se to stane utrpením. Nedávno mluvil k apoštolům a lidu o cestě kříže. Opakuje tuto pravdu Mojžíšovi a Eliášovi. Žasli asi nad velikostí Srdce, které dovede nejen horliti, nýbrž také se obětovati až k smrti kříže. Apoštolové slyší vše, ale jejich slast je příliš veliká, aby mohli chápati obsah rozhovoru. Petr pěkně označuje jejich stav, když volá: Pane, dobře jest nám tu býti, chceš-li, udělejme tu tři stánky, tobě jeden, Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden. Dobrý Petr zapomněl, že jest mu ještě pracovati, trpěti a umříti, nežli bude hoden podobné slávy. Zde mu Pán dal na chvilku okusit útěchu, plynoucí ze spojení s Bohem, aby památka na ni byla mu vzpružinou k víře, práci a obětem. I Petr utrpením půjde do slávy své. Ani my nejsme bez blažených chvil útěchy, volajících nám: pracuj, veliký cíl jest hoden všeliké námahy; ale i my se musíme vykupovati mnohým utrpením. Proměnění Páně nám o tom vypravuje. Apoštolové neuvažovali, nýbrž jen se kochali v slastném pocitu. Ještě než Petr domluvil, zastřel Pána Ježíše oblak a z něho pravil hlas: Tento jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo, toho poslouchejte (Mat. 17, 5). Apoštolové padli na tvář, nebo tušili přítomnost Boží. Pojal je strach, nebo myslili podle tehdejších názorů, že umře, kdo vidí nebo slyší Hospodina. Pán Ježíš se jich dotkl. Vstavše, neviděli nežli mistra, jak byl obyčejně. V duších jejich žila však památka na zjev, jenž, když o něm přemýšleli, jim řekl: Kristus jest Syn Boží a Mesiáš, Mojžíš a Eliáš dali mu svědectví, sám Hospodin káže nám, poslouchali ho. Jedna pochybnost jim vznikla a vyslovili ji: Zákoníci praví, že před Kristem přijde Eliáš. Proč to říkají? Z odpovědi Pána

Ježíše vyrozuměli, že předchůdce, o němž proroci vypravují, je sv. Jan Kř. Sv. Jan Kř. byl Eliášem obrazně, duchovně. Skutečně přijde Eliáš před druhým příchodem Páně, t. j. před příchodem k obecnému soudu.

Racionalisté, kteří vše nadpřirozené popírají, popírají také proměnění Páně. Kdyby odložili svou zaujatost, viděli by, jak se do života Páně výborně hodí, jak jest takořka nezbytným článkem vývoje, jak připravovalo apoštoly a poučuje nás, jak nauka Páně o královské cestě kříže je tu podivuhodně rozvinuta. Proměnění Páně není výmysl, nebo pak by byl výmyslem celý život Pána Ježíše. Radujme se s Petrem a apoštoly. Bůh sám potvrzuje, že víra naše v Krista je pravá, a ukazuje nám blažený cíl, k němuž vede. Utvrďme se v ní jako apoštolové.

Na cestě s hory přikázal Pán Ježíš apoštolům, aby o proměnění mlčeli až do zmrtvýchvstání. Mínil asi lid, nikoliv ostatní apoštoly. Když sestoupili k patě hory, spatřili učedníky ve sporu se zákoníky a mnoho lidu kolem. Lid Pána Ježíše vítal a k němu se hrnul. Na otázku jeho, oč se hádají, předstoupil otec, prose ho za syna, jenž byl němý a jejž zlý duch trápil. Žádal jsem učedníky tvé, dodal, aby jej vymítili, ale nemohli. Pán Ježíš poručil, aby chlapce přivedli. Duch zlý hned jím zalomcoval, že se válel na zemi a sliny mu šly od úst. Takový byl chlapec od dětství. I do ohně a vody hnal ho zlý duch. Pán Ježíš řekl na prosbu otce, aby jej uzdravil: Můžeš-li věřiti, všecko jest možno věřícímu. Otec zvolal se slzami: Věřím, Pane, pomoz nedůvěře mé. Lid obklopil oba. Pán Ježíš poručil duchu, aby vyšel z pacholíka. Stalo se, ale chlapec zůstal jako mrtvý ležet. Mnozí myslili, že zemřel, ale Pán Ježíš vzal jej za ruku a on vstal. Apoštolové se otázali tajně mistra, proč nemohli vyhnati zlého ducha oni. Odpověděl jim: Pro nedostatečnou víru a důvěru. Kdyby měli víru, mohli by slovem hory přenášeti (Mat. 17, 19 n). Příslovečné toto úsloví znamená, že víra a důvěra v Boha překoná všecky překážky. Ale dodal, že toto ďábelství je zvlášť zlé a může jen modlitbou a postem přemoženo býti (Mar. 9, 28). Moc, vyháněti ďábly, je zvláštní dar Boží. Někdy bývá vázán na podmínky, které ten, jenž tu moc má, musí splniti, má-li jeho zažehnávání míti úspěch, musí na př. konati určité modlitby a posty nebo jiné skutky.

Proslavený malíř Rafael spojil na obraze Proměnění obě události, jak je Matouš vypravuje. Na hoře Kristus, zářící jasem a krásou, dole chlapec, ležící na zemi, obraz lidské bídy.

Umělec tím důmyslně znázorňuje pravdu, že Spasitel vykoupil nás z moci ďábelské, z běd a ponížení a že nám ukázal vznešenou krásu, k níž nás pozvedl a jež na věky má býti naším údělem. Nás může uvésti do otroctví ďáblova jedině hřích. Proto boj proti hříchu musí býti hlavním úkolem našeho života. Moderní doba činí opak, znetvořuje a tupí ctnost, ale kouzlem obklopuje a vychvaluje hřích. Nedejme se svésti.

2. Za nějaký čas přišel Pán Ježíš do Kafarnaum. Žádali na Petru daň chrámovou. Každý Israelita platil od 20. roku daň na úhradu bohoslužby; obnášela asi 2 koruny. Když se Petr vrátil domů, pravil k němu božský mistr, dříve nežli mohl učedník slovo pronésti: Od koho berou králové daň, od synů či od cizích? Petr odpověděl: Od cizích. Pán Ježíš řekl: Synové jsou tedy svobodni. Abychom jich však nepohoršili, jdi k moři, t. j. k jezeru Genesaretskému a vrhni udici a tu rybu, která se nejprve chytí, vezmi a otevra ústa její, nalezneš stater (asi tři koruny), dej jim za mne a za tebe. Petr uvěřil a učinil, jak mistr pravil: vše se vyplnilo. Líbezná událost, v lidových bájích oblíbená. Líčívá se v nich prozřetelnost Boží, jež pomáhá, někdy až v poslední chvíli a překvapujícím způsobem. Spasitel učinil div, aby uctil Petra. Mohl částku vzíti ze společné pokladny, ale on učinil zázrak, který dal jemu a Petrovi peníz na chrámovou daň. Pán Ježíš a sv. Petr jsou tu spojeni jako jedna osoba. Po slavném vyznání sv. Petra jedná s ním Pán již jako se svým zástupcem. Svou otázkou naznačuje, že jako Syn Boží nemusí platiti na bohoslužbu. Že jím je, ukázal svou vševědoucností. Také Petr, jeho zástupce a hlava církve, nebude podléhat zákonu o dani, neboť on bude bohoslužbu jako nejvyšší kněz říditi. Jak spojuje tu Spasitel vědomí své vznešenosti s líbeznou prostotou, dva veliké zázraky s důvěrným přátelstvím. O míti Krista druhem, přítelem, mistrem, je vzácná věc!

3. Neméně líbezná, ale s vážným pozadím, je událost, která se stala brzy potom. Spasitel se tázal učedníků, o čem na cestě měli spor. Apoštolové zaraženě mlčeli, jednak proto, že se styděli, jednak proto, že viděli, jak mistr jejich všecko ví. O čem byl spor? Kdo z nich bude v mesiánském království větší. Spasitel řekl k nim: Chce-li kdo býti prvním, bude ze všech posledním a služebníkem všech (Mar. 9,32). Po té zavolal dítko, postavil je mezi ně a pravil: Neobrátíte-li se a nebudete-li jako maličcí, nevejdete do království nebeského. A dodal: Kdo přijme jedno pachole takové ve jménu mém, mne přijímá

(Mat. 18, 3). Vyznejme: Božský mistře, pěkně jsi pokáral světskou ctižádost. Nesluší ani lidem světským, nerci-li tvým učedníkům. Od svých učedníků očekáváš, že jejich ctižádost půjde jedině po věcech nadpřirozených. Jim sluší prostota, pokora, dětská upřímnost. Dojemně krásné je také, jak apoštolům a nám všem doporučuje Spasitel péči o dítky. Všichni, kdož se ujímají opuštěného dítka, mohou si s pohnutím říci, že přijali Krista. Křesťané znali cenu tohoto zaslíbení. U nich nebylo opuštěných sirotků. Nevinnost, pokora, slabost dítek jsou asi důvody, proč se jich Pán Ježíš ujímal. Také smutné postavení dítek v pohanském světě přimělo jej k tomu. Buďme prosti nezřízené ctižádosti. Jak by byla snadno rozdvojila i apoštoly! Všude, kde se zahnízdí, je nepřátelství, stranictví, bezcharakternost, spory. Nejvíc mučí ctižádostivec sám sebe.

4. Apoštolové nechtěli, aby jiný, jenž nešel s nimi za Kristem, vyháněl zlé duchy. Toto chování a uvedená událost s dítkem, daly Pánu Ježíši příležitost ke krásným poučením, zvláště k poučením o pohoršení. Co se týče první věci, praví, že nejednali správně. Není každý, kdo nejde s nimi, jejich nepřítel. Něco jiného je apoštolát a něco jiného míti různé duchovní dary. Dar vyháněti duchy nemusí míti apoštol a může obdržeti i neapoštol. Oni jej mají. On i malý skutek, jenž svědčí o lásce k němu, odmění. Očisť srdce nejen od světské ctižádosti, chraň ho též všeliké žárlivosti nebo závisti.

Důležitější je poučení o pohoršení. Běda světu pro pohoršení. Kdo by pohoršil dítko, věřící v Krista, tomu by lépe bylo, aby žernov byl mu zavěšen na hrdlo a on pohroužen byl do hlubokosti mořské. Andělé jejich, kteří patří na tvář Otce jeho, budou na ně žalovati. Koho pohoršuje ruka nebo oko, má je utnouti a vyloupnouti, jelikož je lépe přijíti do nebe jednoruký nebo jednooký nežli s oběma rukama a očima do pekla.

Pohoršení je slovo nebo skutek, které jiného uvádějí do hříchu, zvláště dítko a slabého, kteří zkázonosnému vlivu snadněji podléhají. Pohoršení jest bohužel všude plno. Čím větší v lidech úpadek, tím jsou pohoršení větší a četnější.

Pohoršení je zlá věc. Běda v ústech Páně je výkřik bolesti a hrozby, bolesti nad těmi, kteří pohoršením jsou sváděni, a hrozby těm, kteří pohoršují. Tato hrozba je veliká.

Někdo pohorší dítko, oslabí jeho víru v Krista nebo poškodí jinak duši jeho. Spasitel volá mu: Běda tobě! Lépe by bylo, kdyby ti přivázali těžký kámen na hrdlo a hodili tě do hlubin mořských. Zahynul by těžkým trestem, jaký se dává na velikě

zločiny. Pohoršení zasluhuje větší trest, je tudíž horší. Lépe jest smrt v hlubinách nežli trest za pohoršení. Andělé, již vidí tvář Boží, mají péči o duši dítka. Syn Boží je jako pastýř, jenž hledá ztracenou ovečku. Jeho životní úkol jest vésti duše k spáse. Nevinná duše dítka jest mu proto zvlášť milá, neboť je dechem hříchu nedotčena. Bůh otec chce, aby žádné z dítek nezahynulo. Jest to jeho vůle. Kristus ji zvlášť ohlašuje (Mat. 18, 14). Bůh, Kristus, andělé, všichni kteří znají cenu duše, hrůzu hříchu, nešťastný osud zavržených, všichni svědčí: Chraň se, abys nedal pohoršení. Pohoršení je dílo ďábelské a peklo jest trestem za ně. Jaká to řeč, křesťané! jako meč, jenž duši proniká. Jako úder hromu, při němž se tep srdce leknutím zastavuje.

A nejsme u konce výstrah Páně. Aby člověk věděl, jak veliké zlo jest pohoršení, uvádí Spasitel, co má obětovat, nežli aby vzal z pohoršení škodu. Má obětovati ruku, jež ho pohoršuje, má obětovati oko, aby se neuvrhl do věčného zatracení, v němž červ neumírá a oheň nehasne (Mar. 9, 47). Aby zlý osud zavržených ještě více vystoupil, dodává Pán, že každý z nich bude osolen ohněm. Rčení je vzato z oběti a znamená: Jako sůl pronikne obětní maso, tak oheň věčný pronikne všecku jejich bytost. Hned pak mění obraz. Sůl je též obraz moudrosti, jelikož zachovává. Apoštolové mají míti sůl, t. j. mají býti moudří. Budou moudří, když se vystříhají pýchy, marné ctižádosti, pohoršení.

To vše má také platnost pro nás. Nás učí tu Spasitel, že jsou andělé, že je peklo a to věčné, že máme míti sůl moudrosti, t. j. varovati se zlého. Utnutí ruky, vyloupení oka je ovšem obraz, ale jeho síla a názornost mocně mluví do srdce. Dnes je mnoho pohoršení. Zvláště je mnoho pohoršení dítek. Vidíme to z toho, že mládež suroví a počet mladistvých přestupníků, ano i zločinců roste. Běda těm, kteří těchto běd jsou vinni. Teď se Kristovu běda smějí, ale brzy budou plakati a skřípěti zuby, nebo budou, jako obětní maso soli, proniknuti ohněm, jenž neuhasíná. Nepravím to já, praví to Kristus.

5. K výstraze před pohoršením přidal Pán Ježíš poučení o bratrském napomenutí a odpuštění. Příčina k napomenutí je hřích.

Účel napomenutí je odstranění hříchu, tudíž polepšení a spasení bližního, napravení škody. Hříchem uražen je Bůh; odstraniti urážku Boží je dílo dobré. Hříchem bližní upadá do moci ďábla a je v nebezpečí věčného zahynutí. Pomoci mu k

milosti je dílo dobré. Hříchem bývá často někdo poškozen, též tvůj známý anebo bližní vůbec. Napraviti škodu, ať hmotnou, ať mravní, je dílo dobré. Co pohoršení kazí, hledí bratrské napomenutí napraviti.

Jak se má napomenutí díti? Nejprve napomeň v soukromí (Mat. 18, 15); nepomůže-li soukromé napomenutí, přiber si dva nebo tři; nepomůže-li ani tak, odevzdej věc církvi. Než jestliže ani církve neuposlechne? Spasitel odpovídá: Buď tobě jako pohan a publikán. Přidává, že apoštolové mají moc svazovací a rozvazovací. Bratrské napomenutí má tedy začíti s láskou, ale býti pevné. Tak činí církev. Napomene v soukromí opět a opět, činí tak před svědky, t. j. peřd církevním soudem. Nepomůže-li nic, vyloučí z církve. Když pohoršení je soukromé, jest její trpělivost a láska téměř bez hranic. Je-li veřejné, nezbývá jí, nežli jíti cestou, kterou jí Kristus naznačil. Tupí ji za to a hanobí, ale ona nemůže jinak. Netrestá ráda. Není pro ni smutnějšího úkonu, nežli sesazovati z úřadu, prohlásiti klatbu. Ale Kristus jí tak poroučí a výslovně jí připomíná, že má k tomu moc, že co učiní na zemi, bude učiněno také na nebi.

Tu se otázal Petr, kolikráte má odpustiti bližnímu, jenž ho urazil. Míní osobní urážku a odpouštění, nikoliv úřední úkon spravedlnosti. Pán Ježíš odpovídá, že má odpustiti vždy. Aby svou odpověď zdůraznil, přidal podobenství o králi, jenž odpustil sluhovi svému veliký dluh, totiž 40 mil. korun, že ho prosil. Týž sluha nebo správce neodpustil spolusluţebníku svému asi 100 korun, nýbrž dal jej vsaditi do žaláře. Když králi řekli, co se stalo, vytkl sluhovi jeho nešlechetnost a potrestal jej (Mat. 18, 21 n). Znáte krásné podobenství.

Odpouštějme rádi osobní urážky. Nic tím neztratíme, Bohu se zavděčíme, osvědčíme velikodušnost. Co urážek odpouští nám denně Bůh a to i smrtelných. Buďme milosrdni a smířlivi také my. Však jej ujišťujeme denně v Otčenáši, že odpouštíme naším vinníkům. Mluvme pravdu.

* * *

To jsou poslední události v Galileji. Obsahují mnoho spasitelných poučení proti pýše, ctižádosti, žárlivosti, závisti, pohoršení. Obsahují též mnoho krásných povzbuzení k ctnostem. Jak mile mluví božský Spasitel! Neomlouvá, nezastírá, dí plnou pravdu, ale z jeho úst vše je srdečné. Otevřme slovům jeho mysl svou. Spasitel chce naše dobré. Pro nic jiného nepřišel

na svět a nic jiného nechce. Věřme mu tedy s důvěrou a láskou. Chce, aby se na nás vyplnilo na konec proměnění, jehož obraz nám na hoře Tábor ukázal. Cesta k němu vede ovšem přes Kalvarii. Je to cesta kříže, cesta obtížná, ale královská. Bez kříže není nikdo. Vezměme jej odhodlaně a kráčejme statečně za Kristem. Jeho nauka nás řiď, jeho příklad veď. I my pak jednou zvoláme blaženi: Pane, dobře jest nám tu býti.

LVI. Pán Ježíš opouští Galilei.

Asi šest nebo sedm měsíců před svou smrtí opustil Pán Ježíš Galileji a odebral se do Jerusalema. Stalo se tak v srpnu nebo září. Sv. Lukáš píše: Když se naplňovaly dny, kdy měl býti vzat do nebe, předsevzal si pevně, že půjde do Jerusalema (Luk. 9, 15). Ze slov jde, že jeho odchod měl význačný ráz. Didon píše, že se jím začíná druhá část veřejného působení. V Galileji vše připravil. Vyvolil apoštoly, označil jejich hlavu, položil základy církve, opatřiv její představitele mocí. Byl by mohl při proměnění na hoře Tábor zmizeti a církev by byla povstala. Otec chtěl jinak. Otec žádal zadostučinění podle přísné spravedlnosti a přál si proto smrt vtěleného svého Syna. Kristus se podrobil.

Blížily se svátky stánků. Tehdy připadly na 12. října. Příbuzní vyzývali Pána Ježíše, aby se pokusil o štěstí v Jerusalemě; v Galileji nepochodil, snad se mu tam bude dařiti lépe. Dříve se nad ním horšili a měli ho za posedlého, jenž se vydává za Mesiáše, teď jej posílají do Judska, pravíce, že zastrčená Galilea není místo projeviti se, že k tomu je Judsko, Jerusalem národní svátek. Zdali v Krista věřili? Sotva; slova znějí spíše jako posměch. Farisejská strana zvítězila, i pozbyl u nich váhy. Někteří snad myslili na osvobození národa, možné o národním svátku v Jerusalemě, ovšem na osvobození násilné.

Pán Ježíš jim odpověděl, aby jen šli, že on nejde, jelikož jeho čas ještě nepřišel (Jan 7, 6). Také s nimi nešel. Později však přece šel. Snad dostal teprve nyní pokyn od Otce, anebo nechtěl jíti s příbuznými. Nepravil, že nepůjde, nýbrž že nejde. Obojí výklad je přípustný. Když příbuzní odešli, vydal se na cestu, ale nikoliv veřejně, v průvodě, nýbrž tiše, provázen jsa jen několika učedníky, a po oklikách. Šel nejprve Samařskem, potom odbočil k Jordánu. Tak se aspoň zdá. V Jerusalemě se zjevil náhle, když bylo město již plné poutníků a svátky byly v proudu. Soudil, že se fariseové neodváží sáhnouti na něho,

bojíce se srocení lidu. Přece sáhli na něho, ale nemohli mu ublížiti, nebo nepřišla ještě jeho hodina.

Po třetí se tedy zjevil Spasitel v Jerusalemě. Dá o sobě velikolepé svědectví, lid bude uchvácen a pozdraví ho jako Mesiáše, ale konec bude smrt.

Doprovoďme dnes Pána na jeho cestě. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

1. Spasitel přišel do Samařska. Posílal před sebou posty, aby připravili, čeho třeba. Kterési místo ho nepřijalo, že šel do Jerusalema. Židé nenáviděli Samaritánů a Samaritáné se jim za to mstili. Apoštolové Jakub a Jan se rozhněvali. Řekli mistru, že svolají oheň s nebe, aby místo zahubil. Spasitel nazval jednou tyto bratry syny hromu (Mar. 3, 17). Jejich slova bylo vpravdě zahřmění. Pán Ježíš je pokáral řka: Nevíte, čího jste ducha. Syn člověka nepřišel duše zahubit, nýbrž spasit (Luk. 9, 56). Povzbuďme se klidem a pokorou božského mistra. Podivme se milosrdné lásce, která mluví z jeho slov. Tyto vlastnosti jsou tím dojemnější, že je Kristus projevuje na cestě do nepřátelského tábora. Učme se z nich, nebýti syny hromu, nýbrž osvojiti si krotkého ducha Páně.

2. Na cestě se přihodilo trojí povolání k apoštolátu. Kterýsi zákoník řekl k Pánu Ježíši: Mistře, budu tě následovati, kamkoli půjdeš (Mat. 8, 19; Luk. 9, 57). Spasitel odpověděl na uctivé a nadšené přihlášení: Lišky mají doupata a ptáci hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil. Proč taková odpověď? Buď zákoník neměl pravého úmyslu, pak mu měla ukázati, co ho čeká. V tom případě nadšení zákoníkovo asi ochladlo. Anebo měl úmysl čistý a chtěl se obětovati Bohu v apoštolské činnosti; pak mu odpověď měla ukázati, že u Krista nalezne život vpravdě apoštolský. V tom případě se k němu přidal tím oddaněji. Co se stalo, evangelista nepraví. My poznáváme ze slov Páně, že má chudobu k apoštolskému životu za potřebnou. Právem. Jak by se byli mohli apoštolové věnovati kázání po městech a dědinách, čeliti nebezpečenstvím a pronásledování, věnovati se plně věcem božským, kdyby byli měli na starosti pozemské statky, jejich bezpečnost, výnos a p.? Apoštolský muž musí býti prost všeho, co váže k zemi, káže ohledy, omezuje svobodu. Proto žádal Pán Ježíš od svých apoštolů, aby opustili všecko.

Druhé povolání způsobil Pán Ježíš sám. Pravil kterémus muži: Pojď za mnou (Luk. 9, 59). Oslovený žádá, aby směl

dříve pochovati otce, jenž právě zemřel. Spasitel mu odpověděl: Nech ať mrtví pochovávají své mrtvé, ty však jdi a zvěstuj království Boží. Poslechl-li muž, nevíme. V nás budí slova Páně vážné myšlenky. Praví nám: Když Bůh volá, třeba poslechnouti, i kdybychom musili opustiti dobrý skutek, službu rodičům, úctu mrtvým. Vůle Boží nade všecko. Volá vlast a muž opouští dům, ženu, děti. Bůh je víc než dům, otec, vlast, Bůh je svrchovaný pán, jeho slovo je svaté. Opouští dívka rodiče a jde za mužem. Srdce, jemuž Bůh vdechl apoštolského ducha, opouští vše a jde za Kristem. V něm nalézá náhradu za všecko. Pracovati a umříti za něho, jest jeho radost. Je ve světě, ale jeho obcování je s Bohem, Kristem, P. Marií, anděly, svatými.

Třetí povolání se stalo takto: Budu tě následovati, Pane, řekl kterýsi muž, dříve však mi dovol rozloučiti se s těmi, kteří jsou v domě mém. Pán Ježíš mu odpověděl: Nikdo, jenž položil ruku svou k pluhu a ohlíží se nazpět, není způsobilý ke království Božímu (Luk. 9, 61). Co se stalo, nevíme. Vidíme však, že Pán Ježíš žádá od toho, kdo ho míní následovati v apoštolském úřadě, úplný odklon od věcí časných. Úřad apoštolský vyžaduje celého člověka a všecky jeho síly. Rolník, jenž se při orání ohlíží, vyorá záhony křivě, poškodí pluh, provede úkol svůj vůbec nedokonale. Musí věnovati všecku svou pozornost práci. Podobně jest u následníka Kristova. Nežli ledabylý apoštolát, raději žádný.

V tomto trojím povolání oznamuje Kristus, co žádá od svých učedníků. Od jiných žádá méně, odpouští a omlouvá, má zřetel k okolnostem, od svých učedníků žádá úplné odložení všeho světského, pozemského, časného a úplné odevzdání jemu. Nezastírá, neokrašluje, nýbrž mluví otevřeně a jmenuje podmínky, jež třeba splnit, ducha, jehož třeba míti. Kdyby rodiče, představení a ti, kteří vstupují do stavu kněžského nebo řeholního, to uvážili, nebylo by tolik nespokojenosti, pohoršení a hříchů.

3. Jiná událost, která se stala na cestě do Jerusalema, je volba sedmdesáti (72) učedníků a vyslání jich na apoštolát. V Starém zákoně čteme, že Bůh dal Mojžíšovi 70 mužů na pomoc (4 Mojž. 11, 16). Pomáhali mu říditi lid. Zvolením učedníků naznačuje Kristus, že budou vedle Petra a jeho sboru v církvi ještě jiné hierarchické stupně s duchovní mocí. Pán Ježíš pravil k zvoleným: Žeň je mnohá, ale dělníků málo. Proste Pána žní, aby poslal dělníky na žeň svou (Luk. 10, 2). I poslal je kázat po dědinách. Dal jim moc uzdravovati a ďábly,

vymítati, doporučil jim skromnost, nezištnost, chudobu. Měli jíti po dvou a jen k Židům. Opatřil je asi tak jako apoštoly když je vyslal kázat. Měli patrně podporovat jej a apoštoly. Poukázal jim na nepřátelství: Posílám vás jako ovce mezi vlky. Mají býti prosti jako holubice, ale opatrní jako hadi. Poměry byly jiné, nežli když vysílal apoštoly. Zřejmě projevil své božství a mesiášství, zřejmě propuklo proti němu nepřátelství vládnoucí strany. Rozšíří se i na ně, ale oni nemají k němu dáti podnět. Mohou se mu útěkem vyhnouti, nějaké útočiště naleznou vždy. Čtouce tato napomenutí Pána Ježíše, myslíme bezděky, že dává poučení duchovenstvu, jak se má při apoštolském působení chovati.

Nebylo by spravedlivé, kdyby Spasitel ukládal učedníkům těžké povinnosti, ale lidu, k němuž je posílá, nepravil nic. Když Bůh posílá lidu vyslance, má zajisté i lid povinnosti k nim. Pán Ježíš se o nich zmiňuje a jeho slova jsou vážná, ano výstražná. Lid má je slyšeti. Hrozí mu, jestliže mu neuvěří. Běda tobě, Korozain, běda tobě, Bethsaido, hrozí dvěma městům, jež neuvěřila. Zvěstuje jim, že na soudě jim bude hůře nežli pohanskému Sidonu a Tyru. S bolestí vzpomíná na Kafarnaum, jež povýšil až do nebe; tím hlubší bude propast, do níž padne. Poté dodává: Kdo vás slyší, mne slyší, kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá, kdo však mnou pohrdá, pohrdá tím, jenž mě poslal (Luk. 10, 16). To jest důvod, proč je má lid přijmouti a jim uvěřiti. Nebudou mluviti ze sebe, ne z lidské moudrosti, a autority, Bůh jest ten, jenž je posílá a zvěstuje skrze ně svou vůli. Na konec ohlašuje odměnu svým prorokům a těm, kteří je přijmou. Ani sklenice vody, kterou jim někdo podá pro jeho jméno, nenechá bez odplaty (Luk. 10, 42).

Zase nový rys království Kristova. Ukazuje, jakými ctnostmi se mají vyznamenávati kněží. Souhlasí s duchem Kristovým, s jeho horlivostí, prostotou, pokorou, chudobou, mírností, nezištností, ukazuje též povinnosti těch, k nimž jsou posláni.

Učedníci, vracejíce se, ohlašovali mistru s radostí, že i zlí duchové jich jménem jeho poslouchali. Uvedli největší věc, aby naznačili, že vykonali mnoho dobrého. Pán Ježíš potvrdil, že měli tuto moc od něho. Nic jim nemohlo ublížiti. Sám viděl satana padajícího jako blesk, t. j. viděl, jak jeho moc jejich působením padá. Avšak to nemá býti jejich hlavní radost. Víc nežli moc a úspěch má je těšiti, že jejich jména jsou zapsána v nebesích, t. j. že jsou od Boha vyvoleni k slávě věčné. Moc a jiné dary pominou, vyvolení jim zůstane na věky. Když

to vyřkl, uchvátil ho sv. Duch a on viděl tajemné cesty Boží prozřetelnosti. Viděl mudráky tohoto světa, jak odmítají světlo Boží, viděl duše prosté, jak skrze něj docházejí moudrosti na zemi a slávy na nebi. Obrátiv se k učedníkům, blahoslavil je, že vidí a slyší, co si proroci a králi marně přáli viděti a slyšeti, totiž jej, Syna Božího, jemuž Otec vše odevzdal a v němž jediné je spása.

Jaká to oslava Pána Ježíše! Všecka znalost Boží, všecka moc a spása skrze něho. Jaké štěstí těch, kteří pravdu jeho znají a jí se řídí. K nim náležíme i my. I nám je Kristus vše. Denně mu děkujeme za světlo víry a dar milosti. Božský mistře, posiluj nás, jako jsi posiloval učedníky, abychom vytrvali.

4. Po těchto událostech obrátil se Pán Ježíš k Jordánu. Krajina stávala se divokou, ale byla oživena poutníky. U Jericha se změnila v krásnou nížinu, tehdy plnou palem a růží.

Spasitel usedl mezi učedníky. Přistoupil zákoník. Snad slyšel blahoslavení učedníků i otázal se, co má činiti, aby obdržel život věčný. Pán Ježíš jej přiměl, aby si sám odpověděl. Zákoník správně řekl, že třeba zachovávati hlavní přikázání, milovati Boha nade všecko a bližního jako sebe (Luk. 10, 25 n). Božský mistr pravil: To čiň a živ budeš. Zákoník se cítil snad zahanbena, že se ptal na věc známou a zřejmou. Chytil se přikázání o lásce bližeňské a pravil: Kdo je můj bližní? Ve školách rabínských se o té věci učilo všelijak, zpravidla sobecky, že bližním je příbuzný, nanejvýš člen národa, ale lidu byla známa též lepší a čistší nauka zákona. Otázka zákoníkova byla choulostivá. Pán Ježíš odpověděl podobenstvím o muži zraněném lotry, jehož se neujal ani kněz ani levita, ale nad nímž se smiloval Samaritán. Teď mohl bezpečně dáti otázku, kdo z těchto tří je bližním zraněnému. Zákoník musel chtěj nechtěj odpověděti, že ten, jenž prokázal milosrdenství. Slova Samaritán nevyslovil. To bylo nad jeho síly jako Žida. Pán Ježíš dodal: Jdi a čiň i ty podobně.

Podobenstvím dal Pán Ježíš zákoníkovi mistrovskou, nesmrtelně krásnou odpověď a všem nádherné poučení o bližeňské lásce. K čemu hádání! Přilož ruku k dílu a pomáhej, kde můžeš, nevyjímaje ani nepřátel. To je bližeňská láska. Podobenství jsme ocenili jinde. Zde si všimněme, jak Pán Ježíš odpověděl mile, bez hádání, názorně a přesvědčivě, bez snižování jiných. Vidíme zrovna jeho dobré, útrpné, milostivé Srdce. Milujme jej a učme se od něho, abychom skutky lásky vykupovali četné chyby proti bližním.

5. Na konec došel Pán Ježíše do Bethanie nedaleko Jerusalema. Evangelista neudává jména, ale není pochyby, že to byla Bethanie, ležící na úpatí hory Olivetské. Tehdy byla obklopena olivami, smokvoněmi a mandlovníky, skýtajíc rozkošný pohled. Spasitel byl přijat pohostinu u Marty. S velikou pravděpodobností se soudí, že Marta byla sestra Marie Magdaleny a Lazara (Jan 11, 1). Sestry se radovaly. Marie dávno se obrátila a přilnula celým srdcem k božskému mistru. Také Lazar a Marta věřili v Krista.

Různé bylo chování sester. Marta, patrně starší a hospodyně, sháněla občerstvení, aby uctila vzácného hosta, Marie usedla k nohám Páně a poslouchala jeho slova (Luk. 10, 38 n). Marta pravila: Pane, nedbáš-li, že sestra má nechala mě samu sloužiti? Řekni jí, ať mi pomůže. Pán Ježíš odpověděl: Marto, Marto, pečlivá jsi a znepokojuješ se v mnoha věcech, ale jednoho je zapotřebí. Maria lepší stránku vyvolila, která nebude odňata od ní. Dobrá Marta se nad odpovědí asi zarazila. Domnívala se, že nemůže milému hostu prokázati více úctu a oddanost, nežli když se snaží, aby jej co nejlépe pohostila. A Pán Ježíš nejen chválí víc Marii, nýbrž její starání skoro káravě vyčítá. Tehdy nerozuměla ještě, že Spasitele nejvíce těší duše, jež ho slyší, jemu rozumí, jeho smýšlení a cítění do sebe vpíjí, s ním se v lásce a oddanosti spojuje. Později porozuměla, ač nedostoupila asi ideálních výšin vznešené duše Magdaleniny.

Od nepaměti je vykladačům Písma Marta obrazem života činného, Marie obrazem života rozjímavého. Pán Ježíš obojí život spojoval. Životem činným rozumíme všecku zevní činnost z lásky k Bohu, od obvyklých prací domácích až k apoštolátu. Životem rozjímavým vnitřní sjednocování s Bohem v myšlenkách a citech. Oba jsou dobré. U Marty byla chyba, že duchovní spojení s Kristem měla ne-li za zahálku, aspoň za nešetrnost k sobě a k mistru, že se péči o pohostění oddávala tak, jakoby na něm nejvíce záleželo. Dobrý je život činný a chvály hodný, ale život rozjímavý je vyšší, nebo znamená větší spojení s Bohem. Spasitel spojoval horlivou činnost zevní s bohatým životem vnitřním. Proto spojení obou jest nejlepší. Holý život činný by duchovně vyschl a okoral, holý rozjímavý život není na zemi vůbec možný. Proto dí Písmo: Modli se a pracuj. Jmenujeme některé řády činnými, některé rozjímavými, některé smíšenými, ne proto, že by byly jen takovými, nýbrž proto, že jedna stránka, činná nebo rozjímavá, je hlavní. Ve všech je modlitba spojena s prací.

V obyčejném životě spojujeme též práci s modlitbou, snažíce se, aby vše bylo ke cti Boží, jako péče Marty a rozjímání Mariino.

6. Z Bethanie odešel Pán Ježíš nakonec do Jerusalema. Svátky se již začaly. Konaly se na poděkování za úrodu a byly upomínkou na Boží ochranu na cestě z Egypta pouští. Trvaly osm dní. Byly přinášeny hojné oběti, stavěly se stany, pod nimiž se bydlelo, nosili se palmové, myrtové a citronové ratolesti v průvodech, ozařovala se předsíň chrámová pochodněmi, tančilo se za zvuků hudby, chodilo se pro vodu do rybníka Siloe. Osvětlení a voda pamatovaly na ohnivý sloup, jenž Israelity vedl, a na vodu, vyvedenou Mojžíšem ze skály na poušti. Poutníků byly spousty. Všichni se ohlíželi, kde je Ježíš Nazaretský. Však o tom budoucně.

* * *

Doprovázeli jsme Pána Ježíše na cestě z Galileje do Jerusalema. Viděli jsme, že si vedl opatrně, ale důsledně. Jako se při narození vyhnul Herodovi, tak nyní užívává přirozených prostředků ochrany. Učí nás, abychom přes důvěru v Boha a jeho moc nepomíjeli přirozených sil. Kdo chce něčeho dosíci, musí pracovati, snažiti se, bojovati. Modlitba práce nenahrazuje. Modlitba ji posvěcuje, modlitba jí přivádí pomoc Boží, modlitba činí ji záslužnou pro nebe. Budeme se modliti a pracovati, ostatní ponecháme Bohu. Bůh nás dovede tam, kde nás chce míti.

LVII. Slavnost stánků.

V lidu, shromážděném na slavnost stánků, nastalo vzrušení. Co se přihodilo? Pán Ježíš se zjevil v nádvoří chrámovém a počal učiti. Slavnost byla asi v polovici. Zájem o něj byl od počátku slavnosti všeobecný. Jedni ujišťovali, že přijde, druzí, kteří znali nepřátelské smýšlení fariseů, tvrdili, že nepřijde. Jedni pravili, že je dobrý, jiní, že svádí lid. Fariseové se rozčilovali, že nejde, a pátrali po něm. Byli rozhodnuti, že jej zničí. Tu se zjevil, klidný a velebný — a učí. Leknutí, úžas, radost, rozhořčení uchvacuje přítomné, každého podle jeho smýšlení. Ale všichni se hrnou k Pánu Ježíši, obklopují ho a dychtivě poslouchají. Očekávají něco neobyčejného. Nezklamali se.

Pán Ježíš ví, že se blíží osudné rozhodnutí. Proto stupňuje svou činnost, káže, projevuje svou bytost, volá k víře v sebe,

potírá útoky nepřátel, koná divy. Poněvadž nepřišla ještě jeho hodina, opouští na čas Jerusalem a uchyluje se za Jordán. Až přijde jeho hodina, vrátí se a obnoví svou činnost, možno-li, ještě velkolepěji. Za několik dní poté umře. To jest všeobecný rys tohoto období v životě Pána Ježíše. Rozdíl mezi dobou dřívější a nynější je v tom, že nepřátelství, kolísání, přízeň jsou teď prudší. Vylíčím je. Uvedu zase některé události podrobněji, ostatních se aspoň dotknu. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

Jsou to horké chvíle, které Pán Ježíš prožívá. Doba, kdy mohl klidně mluviti a kdy lid lpěl na jeho ústech, minula. Nepřátelé pracovali horečně, vymýšleli útoky, chytali se každého jeho slova, štvali lid. Sotva se zjevil v nádvoří chrámovém a počal učiti, vyrušili jej. Hněvali se, že lid ho poslouchá. Volali: Jakým právem učí tento cizinec? Kterak zná Písma, neučiv se (Jan 7, 15 n). Pán Ježíš užil útoku, aby projevil svou bytost. Myšlenky, které pronesl, lze vyjádřiti asi těmito slovy: Mé učení není mé, nýbrž toho, jenž mě poslal. Kdybyste odložili zlou vůli a hledali vpravdě vůli Boží, poznali byste, že nemluvím sám od sebe ani nehledám své slávy. A vy mě chcete usmrtiti. Přítomní, kteří nevěděli o usnesení knížat kněžských, zahubiti Krista, zvolali: Kdo tě chce usmrtiti? Někteří z nich křičeli: Máš zlého ducha. Fariseové a jejich přívrženci mlčeli. Věděli, že Kristus mluví pravdu. Projev lidu byl Pánu Ježíši více přízniv nežli nepřízniv. Spasitel poukázal na usnesení velerady, jež učinila po uzdravení ochrnulého u Bethesdy. Tehdy se rozhodla, že Krista zabije. Za důvod si vzala porušení soboty. Pán Ježíš, připomenuv to, ukazuje, že usnesení bylo nespravedlivé. Dokazuje to z obřízky. Podle zákona měla se konati i v sobotu, připadla-li na tento den. Je-li dovoleno proliti v sobotu krev, jak může býti přestupkem uzdraviti slovem celé tělo? Důvod Páně je lidový, názorný a přesvědčivý. Obřízka vyžadovala různých příprav a úkonů, i namáhavých. Každý posluchač to věděl. Co je proti tomu uzdravení slovem? Mimo to je to skutek lásky. Nedivte se, že se Pán Ježíš opět hájí proti porušování soboty. Den Páně byl mu příliš svatý, aby strpěl takovou výtku. Mimo to mu šlo o to, aby zbavil zákon sobotního klidu farisejských výstřelků. Je to vážný pokyn pro nás, světiti řádně neděle a svátky.

Důvod Páně byl tak pádný, že nebylo lze nic proti němu říci. I vůdcové nepřátelské strany zmlkli. Ti, kteří znali usnesení

velerady, rozpomenuli se na ně a tázali, jak je možné, že Pán Ježíš není jat, nýbrž volně učí. Což se velerada přesvědčila, že je Mesiášem? Ale hned si řekli, že je to bláhová myšlenka, nebo si řekli, že podle učení zákoníků — a ti přece znají zákon, Mesiáš přijde nenadále, že nikdo nebude věděti, odkud je, že bude pomazán od Eliáše, že to bude pouhý člověk. A Ježíš? Ten je z Nazareta, je syn tesaře Josefa. Jak by mohl býti Mesiášem? Některé tyto myšlenky projevili. Pánu Ježíši naskytla se tím zase příležitost, aby projevil svou bytost. Pravil asi toto: Znáte mne podle přirozeného původu, ale já jsem nepřišel sám od sebe, nýbrž jsem poslán od toho, kterého vy neznáte. Já ho znám, neboť jsem od něho. Pán Ježíš mínil Boha, Otce svého. Židé tomu rozuměli a pohoršili se. Hleděli ho zatknouti, ale nikdo nevztáhl na něho ruky, nebo bylo hojně i takových, kteří pravili: Bude-li Kristus, až přijde, činiti více divů, nežli tento činí? Počet těchto věřících nebo aspoň doufajících rostl.

Vše bylo doneseno veleradě. Velerada poslala do nádvoří vojíny, aby Krista zatkli. Prodrali se sice zástupem ke Kristu, ale nezatkli ho, nemohli. Pán Ježíš nedal jim k tomu moci. Tehdy pronesl slova, jejichž smysl je asi tento: Pokud nepřijde čas od Otce ustanovený, nemáte nade mnou moci. Ještě mezi vámi nějaký čas pobudu, potom odejdu k Otci. Tehdy se vydám dobrovolně do vašich rukou. Umru, ale vstanu z mrtvých. Potom přijdou na vás zlé doby. Míní zkázu města. Budete mne hledati, ale marně. Tam, kde budu, nemůžete přijíti, neučiníte-li včas pokání. Zatím velerada čekala, ale vojíni s Kristem nepřicházeli. Nemohouc svou trpělivost přemoci, odešla do nádvoří. Právě pronášel Pán Ježíš slova: Kde jsem já, tam vy nemůžete přijíti. Náčelníci pravili k sobě: Kam hodlá jíti? Chce se snad vydati mezi pohany? Slova jsou míněna asi posměšně a projevují zarytou nevěru. V srdci si dodali: My ti ukážeme, kam půjdeš. Než hle, ani jejich přítomnost nemohla způsobiti, aby byl Kristus zatčen. To jim mohlo býti věru vážným pokynem, ale vášeň je zaslepovala. Pomalu, ale jistě kopali svou zaujatostí hrob sobě, chrámu, městu, národu. Nevěrecká nebo kacířská zaslepenost je hrozná věc. Je nebezpečná i jiným, nebo vystupuje pod heslem osvícenosti, pokroku, vlastenectví, svobody. Dobrotivý Bůh račiž nás jí chrániti.

Tak prošel první den. Posledního dne užil Pán Ježíš k řeči obřadu, který se o těchto svátcích konal vždy ráno. Kněz odešel k prameni Sioe a nabral do zlatého poháru z něho vody:

Návrat s vodou byl slavnostní. Když vstoupil do nádvoří, zazněla hudba a provázela ho k oltáři. Kněz vylil vodu ze Siloe do stříbrného poháru, zlatý naplnil vínem. Obé vylil u oltáře, t. j. vykonal obět úlitby. Lid zpíval mezi tím žalmy (112—118), zvané Hallel a mával ratolestmi. Radost bývala překypující. Obřad vlévání vody byl díkem za úrodu, voda upomínkou na vodu, danou lidu na poušti zázračně, vše mělo obnoviti naději v Mesiáše a jeho dary. Proto se při průvodu zpívalo: S radostí budete vážiti vodu ze studnice Spasitelovy (Is. 12, 3). Slova jsou z proroka Isaiáše. Pán Ježíš navázal na obřad a pravil: Žízní-li kdo, pojď ke mně a pij. Kdo věří ve mne, jakož dí Písmo, proudové vody živé poplynou z útrob jeho. Evangelista sv. Jan dodává, že to řekl o sv. Duchu, jehož věřící měli přijmouti (Jan 7, 39). Pán Ježíš svými slovy naznačil, že je Mesiáš, že skrze něho přijde milostná doba mesiánská, to, co si Israelité obřadem s vodou představovali, ale ovšem v jiném, v duchovním smyslu. Pán Ježíš tuto myšlenku asi rozváděl, nebo mluvil déle a jeho řeč mocně působila. Pod dojmem radostné naděje, kterou v srdcích posluchačů vzbudil, objevily se zase projevy víry v něho. Náčelníci je potlačovali důvodem: Což z Galileje přijde Kristus? Což nepraví Písmo, že přijde z potomstva Davidova a z městečka Betlema, kde byl David? Lid byl zmaten. Jedni chtěli Pána Ježíše jmouti, jiní se ho zastávali. Těchto bylo více. Pochopové, kteří měli Krista zatknouti, se toho neodvážili a odešli s nepořízenou. Když se proto velekněží a fariseové na ně obořili, odpověděli: Nikdy člověk nemluvil tak jako člověk tento. Představení je zahrnuli výsměchem a nad lidem, jenž projevil víru v Krista, vyslovili zlořečení. Náčelníci poukázali vojínům na to, že z nich nikdo v Krista nevěří. To má býti pro ně rozhodující, nebo oni jsou znalci zákona a vědí, že Kristus Mesiáš není. Než hle! Jeden z nich vystoupil, a to jeden z nejvážnějších, Nikodem, onen, jenž o prvních velikonocích přišel tajně ke Kristu. Od té doby víra v Ježíše, jehož bedlivě pozoroval, v něm zesílila. Poukázal na to, že zákon neodsuzuje člověka, leč prve uslyší od něho a pozná, co činí, t. j. leč po řádném výslechu. To byl smělý čin, ale krásný. Jeho druzi mu odpověděli s potupným výsměchem: Což i ty jsi z Galileje? Zpytuj Písma, křičeli a viz, že z Galileje prorok nepovstává. Vášeň je zaslepila. Kdyby byli zůstali klidni, byli by si vzpomněli, že z Galileje bylo mnoho proroků, i takový jako Eliáš.

Tak prožil Pán Ježíš svátky stánků. Byly to rozčilující dni, ale Spasitel zůstal klidný. Vítězství bylo na jeho straně. Velerada poznala, že musí, chce-li ho zničiti, odvrátiti od něho lid. Učinila hned pokus.

Pán Ježíš chodil na noc na horu Olivetskou. Buď mu tam skýtal někdo přístřeší, anebo odpočíval pod stromy. Ráno se vracel do chrámu a lid se hrnul za ním. Tak činil také po svátcích. Jednoho dne objevili se před ním členové velerady, vlekouce ženu, jež se provinila proti manželské věrnosti. Krásné svátky měly také stíny. Do města nepřicházeli jen lidé zbožní, nýbrž také světáci, nemluvě o různé holotě. Radost rozjařovala a rozjařený člověk snadněji bývá sveden nežli člověk klidný. Stávalo se asi nejednou, že dívka nebo žena podlehla svádění. Na zpronevěry ženy byl v zákoně trest ukamenování, ale již dávno se nevykonával, leda výjimečně a snad i křivě, n. př. když se chtěl vlivný manžel své ženy zbaviti. Mravy v oné době poklesly a v úpadkových dobách nepokládá se hřích proti mravnosti za nic, ano bývá i okrašlován. Fariseové a zákoníci to věděli. Také věděli, že velerada nesmí bez souhlasu římského vladaře na nikom vykonati ortel smrti. Jejich jednání je patrně vypočtená léčka. Pán Ježíš se má vysloviti, má-li býti žena ukamenována čili nic. Soudili takto: Vysloví-li se proti smrti, obviníme ho z neúcty zákona Mojžíšova. To mu u lidu uškodí. Vysloví-li se pro smrt, ukáže se krutým a poškodí svou pověst jako muže dobrého, zároveň bude míti nesnáze s Pilátem, který takový zásah do své moci nestrpí.

Tak soudili, ale zmýlili se. Pán Ježíš neodpověděl, nýbrž naklonil se a psal prstem do písku. Jeho jednání znamenalo, že se ho věc netýká a že se jí nemíní zabývati. To bylo správné, nebo věc náležela před řádný soud. Nepřátelé naléhali, aby odpověděl. To bylo již dotěrné a zasluhovalo jadrnější odpovědi. Pán Ježíš se pozvedl a pravil: Kdo z vás je bez hříchu, vrz první na ni kámen. Opět se nahnul a psal do písku. Nikdo se nehnul, aby hodil po ženě kamenem. Věděli, že nesmějí. Zahanbeni se vytratili, pustivše hříšnici. Někdy se čte, že Pán Ježíš psal hříchy žalobců. Je to možné, ale Písmo se o tom nezmiňuje. Pán Ježíš dal na jevo, že prohlédl léčku, nerozhoduje proti zákonu Mojžíšovu, neodsuzuje bez řádného soudu, zvláště když žalobcové sami po krk vězeli v hříších. Když všichni odešli, pravil k ženě: Kde jsou ti, kteří na tebe žalovali? Nikdo tě neodsoudil? Ona odpověděla: Nikdo. Pán Ježíš řekl: Ani já tě neodsoudím. Jdi a více nehřeš.

Tato událost nejednou křesťany mátla. Zvláště tomu bylo tak na Východě, který byl proti ženám, jež se prohřešily proti šestému neb devátému přikázání, velmi přísný, ano nemilosrdný, zvláště proti ženám vdaným. Mužům takové hříchy odpouštěl. Leckde nedovolovali tento příběh ani čísti. Zdálo se jim, že by tím projevili přílišnou šetrnost k těžkému hříchu. Pozdější věky, dí Fouard, nabyly správnějšího názoru. Jak se posuzuje případ nyní? Vmysleme se do postavení Páně. Hřích ženy se jeho čistému Srdci zajisté protivil, ale on chtěl ji z něho vytrhnouti a její duši zachrániti. Proto se jí neštítil, ani jí nezapudil. Potrestána byla strachem a hanbou. Projevila náležitou kajícnost. I řekl si Pán: Teď musí nastoupiti milosrdná láska. A odpustil jí. Byla zachráněna a polepšena. Církev jedná podle příkladu Páně. Pán Ježíš dává také poučení mužům. Ukazuje, že jejich hřích je nemenším přestoupením zákona Božího a že míra, kterou měří sobě a ženám, je nespravedlivá. Konečně ukazuje případ, že není hříchu, kterého by Bůh při řádné kajícnosti neodpouštěl. I toho poučení byla třeba, nebo časem vznikli bludaři, kteří pod rouškou vyšší spravedlnosti učili, že církev nemá moci odpouštěti některé zvlášť těžké hříchy. K nim počítali hrubé hříchy smilstva.

Případ s hříšnou ženou je věru podivuhodný. Dává pohled do Srdce Páně, jež zná velikost hříchu jako nikdo a ošklivuje si zvlášť hřích nečistoty, ale nezavrhuje, nýbrž zachraňuje. Jaká to útěcha pro nás hříšníky. Nechceš, Pane, abychom zahynuli, nýbrž hledíš nás milosrdnou láskou pohnouti k lítosti a napravení. Dále uvažme, že Pán Ježíš tímto případem rozřešil naléhavou otázku. Východní surovost proti ženám byla proti lidskosti, ale byla tak zakořenilá, že i křesťané byli pod jejím vlivem. Při tom nesměl Kristus zlehčiti těžkost hříchu. Věru, jen božská moudrost mohla tu nalézt správné rozřešení. Ještě dnes hřích a lidskost matou mnohé, vedouce jedny k znevažování hříchu z nerozumné humanity, jiné k nemírné přísnosti. To proto, že se neučí u božského mistra, nýbrž spoléhají se na svou filosofii. My se budeme u něho učiti. On nás učí nenáviděti hřích, ale milovati duše a pomáhati jim k záchraně.

* * *

Události na svátcích stánků, jež jsme probírali, ukazují náladu veřejnosti za posledního období veřejné činnosti Páně: naprosté nepřátelství velerady a jejich přívrženců, kolísání lidu, Kristu sice nakloněného, ale od nepřátel stále štvaného, veleb-

nou jistotu Pána Ježíše, který projevuje zřetelně své božství, ale nedovoluje, aby na něho sáhli. Aj, jak je veliký, jak vznešený! Ne, nebyl z tohoto světa. A jak je zase prostý, jak milosrdný ke kajícím hříšníkům. O Pane, buď naším učitelem, vůdcem, soudcem. V tebe věříme, v tebe doufáme, tebe milujemé. Ani námi nepohrdneš, nýbrž zachráníš nás a uvedeš do života.

LVIII. Po svátcích stánků.

Pán Ježíš zůstal několik dní po svátcích stánků ještě v Jerusalemě a učil v chrámě. Tehdy se přihodily dvě věci, které zasluhují bedlivější pozornosti. První je, že Pán Ježíš projevil neobyčejným způsobem své božství, druhá, že své tvrzení doložil významným zázrakem.

Odkrytí božství mu přineslo rozhořčení fariseů a zákoníků, jež se stupňovalo k nepříčetnosti, když s ním spojil zlouženou výtku. Zde máte zase důkaz, že rozumáři nemají pravdu, když tvrdí, že božské vědomí Páně vzniklo z omamujícího úspěchu a jeho vlivem dále se vyvíjelo. Kdyby to bylo pravda, bylo by nepřátelství knížat kněžských a kolísání lidu toto vědomí náležitě zchladilo. Ale právě tehdy je Pán Ježíš stále víc a více zdůrazňoval. Víme, že je měl od počátku, ale projevoval je pode okolností, někdy zřejměji, jako Nikodemovi, někdy skrytěji, ale vždy důsledně a stále jasněji.

Zázrak uzdravení slepého od narození je tím význačný, že byl od nepřátel Páně důkladně vyšetřen. Ani moderní vědecká komise by ho nemohla dokonaleji zkoumati. Fariseové a zákoníci ho ovšem nemínili vyšetřováním potvrditi. Potvrzení se stalo proti jejich vůli. Oni chtěli jej vyvrátiti. Jednou stojí v Písmě, že se Bůh nevěrcům a hříšníkům posmívá. To je řečeno po lidsku, ale velmi případně. Či není to jako výsměch, když si fariseové a zákoníci dávají všemožnou práci, aby zázrak odstranili, a když jej právě tím postavují do jasného světla? Fariseů a zákoníků neobrátil, nebo byli zaslepeni vášní, ale mnohým otevřel oči, ne-li na vždy, tedy aspoň v oné chvíli.

O těchto dvou událostech pojednám. Božský učiteli a divotvůrce, požehnej nám!

* * *

1. První věc je, že Pán Ježíš zjevil neobyčejným způsobem svou božskou bytost.

Stalo se to takto. V nádvoří, vyhrazeném ženám, stály u pokladen, do nichž se kladly dárky, dva svícny, vysoké pa-

desát stop a pozlacené. O slavnosti bývaly na nich zapalovány pochodně, jež lily proudy světla po okolí, ano byly viděny z celého města. Lid tančil okolo za hudby fléten a strunových nástrojů. Pán Ježíš učil na tomto nádvoří. Pochodně už nesvítily, nebo bylo po svátcích, ale Spasitel vzal si z nich podnět k řeči. Pravil v ní: Já jsem světlo světa, kdo mě následuje, nebude choditi ve tmě, nýbrž bude míti světlo života (Jan 8, 12). Svícny s pochodněmi byly obrazem ohnivého sloupu, jenž vedl Israelity na poušti. V noci byl světlý, ve dne temný, aby jej bylo stále viděti. To tanulo zajisté Pánu Ježíši na mysli, když uvedená slova pronesl. Já jsem světlo. značí: já jsem zdroj pravdy, ctnosti, blaha, já osvěcuji lid zjevením, které Bůh skrze mne dává světu. Kdo ho následuje, bude prost bludů a bude míti světlo života, t. j. světlo, jež vede bezpečně do života věčného.

Zatím se dostavili fariseové a slyšeli slova Páně. Ihned se proti nim zdvihli, pravíce, že svědectví, které někdo dává sám o sobě, je neplatnné. Pán Ježíš odpověděl, že svědčí o něm Otec, jenž ho poslal. To mohl po tolika divech věru říci. Mluvě dále o svém Otci, dodal: Vy nevíte odkud přicházím a kam jdu, vy soudíte podle těla. Fariseové vědouce, že je z Nazareta, se ho posměšně ptali, aby jim řekl, kde je jeho otec. Pán Ježíš odpověděl: Neznáte mne, ani Otce mého, kdybyste znali mne, znali byste i Otce mého. Smysl celé řeči Páně, ještě poněkud utajené, je tento: Svědectví, které o sobě dávám, je pravé, nebo jsem Syn Boží, soupodstatný s Otcem. Přišel jsem na svět od Otce a k němu zase odejdu. Mé svědectví je tedy svědectví božské. Vy to nevíte, ale vaše nevědomost jest zaviněná. Vy mě posuzujete podle těla, t. j. podle toho, co vidíte na mně tělesnýma očima, a podle příbuzných mých, jež znáte. Svými slovy projevil Pán Ježíš dosti zřejmě své božství. Odpůrci jeho tomu rozuměli. Proto se mu narážkami na jeho otce posmívali. Někteří však se rozhořčili a chtěli, aby byl potrestán. Plyne to ze slov evangelistových: Nikdo ho nejal, neboť ještě nepřišla hodina jeho.

Pán Ježíš se nedal rušiti a pokračoval, pravě: Já jdu a budete mně hledati a v svém hříchu zemřete. Kam já jdu, vy nemůžete jíti. Slovy: já jdu, předpovídá Spasitel svou smrt, slovy: že umrou v hříchu, zatvrzelé setrvání Židů v nevěře, slovy: budete mně hledati, bědy, které na ně přijdou, a na konec ukazuje na svůj odchod k Otci. Někteří z posluchačů se chytili slov Páně: Kam já jdu, vy nemůžete jíti. Pravili:

Což sám sebe zabije? Byl to projev pohrdání a výsměchu. Podle jejich názoru přicházel samovrah do nejtemnější hlubiny pekla. Pán Ježíš je rázně odbyl, pravě: Vy jste zdola, já shora jsem. Vy jste z tohoto světa, já nejsem z tohoto světa. Proto jsem vám řekl, zemřete v svých hříších, neboť neuvěříte-li, že já to jsem, zemřete v hříchu svém. Toto zdůraznění vlastní vyšší osobnosti, spojené s hrozivou výtkou, že pro nevěru v něho zahynou, rozdurdilo některé, i ty, kteří se mu dosud posmívali. Pravili rozhorleně: Kdo jsi ty? Pán Ježíš opakoval své dřívější výklady, že vše, co má, nauku, znalost lidí, právo souditi je, nemá ze sebe, nýbrž od Otce, který ho poslal. Dále se rozhovořil o své jednotě s Bohem, o své poslušnosti, o kříži, na němž bude povýšen. Potom ho poznají. Sv. Jan, který vše to vypravuje, uvádí jen některé myšlenky. Pán Ježíš řekl zajisté víc. Mluvil s neobyčejnou přesvědčivostí a silou, mluvil také dojemně, nebo mnozí uvěřili a byli jati láskou k němu a to i někteří z nepřátelské strany.

Pán Ježíš měl radost z tohoto obratu. Obrátil se k těmto posluchačům a pravil k nim: Zůstanete-li v slově mém, budete vpravdě mými učedníky a poznáte pravdu a pravda vás osvobodí. Odpůrci Páně, kteří pod dojmem předešlé řeči umlkli, snad také někteří z těch, které svým výkladem naklonil k sobě, zvedli zase odpor. Dvě slova se jich dotkla, slova: budete mými učedníky a pravda osvobodí vás. Pravili: Potomstvem Abrahamovým jsme a nikdy jsme nikomu nesloužili, kterak ty pravíš: Svobodni budete? Pojali slova Páně o svobodě občanské, ale Pán Ježíš myslil na svobodu od hříchu. Proto odpověděl: Každý, kdo páše hřích, jest služebníkem hříchu..., ale služebník hříchu nebude bydleti v domě Otce na věky. Poté dodal, že mají-li býti svobodni, musí je Syn osvoboditi. Židé se spoléhali na svůj původ a proto namítali: Otcem naším je Abraham. Pán Ježíš odpověděl: Jste-li synové Abrahama, skutky Abrahamovy čiňte. Ale nyní hledáte mě usmrtiti, člověka, který jsem vám mluvil pravdu, jíž jsem slyšel od Boha. Toho Abraham nečinil. Vy činíte skutky otce „svého", t. j. jiného otce. Smysl slov je: Jste podle těla Synové Abrahamovi, ale podle skutků jste synové hříchu. Židé myslili, že Pán Ježíš mluví jako proroci, když lidu vytýkali hříchy, zvláště účast v pohanské modloslužbě. Proroci zvali službu modlám cizoložství. Proto pravili Židé: My jsme se nezrodili z cizoložství. Máme jednoho Otce, Boha. Teď promluvil Pán Ježíš ještě otevřeněji a řekl: Kdyby vaším otcem byl Bůh, milovali byste mě, neboť

já jsem z Boha vyšel a přišel. Proč nerozumíte mluvě mé? Vy jste z otce ďábla a chcete činiti žádosti otce svého. On byl vrahem od počátku a nestál v pravdě, nebo pravdy není v něm.. Jest lhář a otec lži. Mluvím k vám pravdu a nevěříte mi. Kdo z vás bude mne viniti z hříchu? Kdo z Boha jest, slova Boží slyší, proto vy neslyšíte, že z Boha nejste.

To byla ostrá výtka. Ale byla pravdivá a zasloužená. Židé, místo aby šli do sebe, cítili se uraženými, rozhořčili se a počali Pánu Ježíši nadávati, že je Samaritán, že je od zlého ducha posedlý. Pán Ježíš odmítl urážky mírně, ale dodal slavnostně: Amen, amen pravím vám: Budete-li kdo zachovávati slovo mé, neuzří smrti na věky. Židé pokládali slova Páně za rouhání a pravili: Nyní jsme vpravdě poznali, že zlého ducha máš. Abraham umřel i proroci a ty pravíš: Bude-li kdo zachovávati slova má, neumře na věky? Zdali jsi ty větší nežli otec náš Abraham? Kým činíš sebe sama? Pán Ježíš poukázal na svou věčnou jednotu s Bohem a dodal: Abraham, otec váš, zaplesal, aby viděl den můj: i viděl a radoval se. Tu řekli Židé: Padesáte let ještě nemáš a Abrahama jsi viděl? Pán Ježíš odpověděl zvlášť slavnostně: Amen, amen pravím vám: Prve než Abraham byl, jsem já. Tím zřetelně vyřkl, že je věčný jako Bůh Otec. Vyznal své věčné Boží synovství. To bylo pro Židy nesnesitelné rouhání. Vrhli se na hromadu kamení, přichystaného k stavbě v chrámě, aby Krista kamenovali. Ale Pán se skryl a vyšel z chrámu.

To jest památné vyznání Pána Ježíše o jeho božství. Je jasné a slavnostní neméně nežli ono, jež učiní před Kaifášem. Teď byly možné jen dvě věci: buď Židé uvěří anebo Kristus bude pro rouhání odsouzen k smrti. Pán Ježíš to ovšem věděl. Proto stupňoval své poučování a své divy na míru nejvyšší. Jeden zázrak hned následoval.

2. Pán Ježíš, vyšed ven, spatřil slepého od narození. Učedníci obklopili žebráka, jenž se před jejich mistrem zastavil, a ptali se: Mistře, kdo zhřešil, tento-li či rodičové jeho, že se slepý narodil? Viděti v každém utrpení trest za hřích, byl názor pohanský. Rozšířil se valně také mezi Židy, ač se mohli z Joba a z jiných míst sv. Písma poučiti, že neštěstí může míti i jiné příčiny. Slepota žebrákova dala božskému mistru příležitost, aby je o tom poučil. Pravil, že nezhřešil on, ani jeho rodiče, nýbrž že Bůh dopustil slepotu, aby se na něm zjevily skutky Boží. Poté plivl na zem, učinil tak bláto, pomazal oči slepého a řekl mu: Jdi umyj se v rybníce Siloe. Slepec tak učinil a byl uzdraven. Pro učedníky byl div útěchou a posilou po vý-

jevech v chrámě, slepec ovšem zářil radostí. Jaká rozkoš pro něho viděti lidi, zvířata, sebe, zemi, vše. Lidé, vidouce ho, se zastavovali. Mnozí jej znali. Žasli. Tázali se. Není-li to ten, jenž seďával a žebral? Jedni říkali: Je to on, jiní: Ne, je mu podoben. Slepec pravil: Já to jsem. Tázali se ho s úžasem: Kterak se otevřely oči tvé? Uzdravený vypravoval, co mu Ježíš učinil. Ptali se ho, kde je. Nevím, odpověděl.

Teď nastal shon. Byla sobota. Užívati léku v sobotu bylo podle zákoníků porušení soboty. A Pán Ježíš učinil dokonce slinou bláto a pomazal slepému oči. To bylo v jejich očích porušení ohavné. Horlivci farisejských výstředností donesli členům velerady rychle zprávu, co se stalo. Velerada v sobotu nezasedala, ale mnozí členové byli přítomni při výstupu v nádvoří a meškali tam ještě. Byli překvapeni. Domnělý rouhač, kterého chtěli před chvílí kamenovati, učinil takový div. Rozkázali, aby slepce přivedli.

Slepec přišel a vypravoval na jejich dotaz, co mu Ježíš učinil. Členové velerady byli na rozpacích. Jedni pravili: Není tento člověk od Boha, neboť nešetří soboty. Jiní byli rozumnější a řekli: Kterak může člověk hříšný činiti takové divy? Vyšetřovali slepce znova a ptali se ho, co on soudí. Slepec vyznal srdnatě: Je prorokem. Soudcové byli v koncích. Jediný východ se jim otevíral, usvědčiti slepce z podvodu. Dali zavolati rodiče jeho. Přišli ustrašeni. Býti vyšetřovánu veleradou, nebyla maličkost. Ale ducha neztratili. Soudcové se jich otázali: Tento též jest váš syn, o němž vy pravíte, že se slepý narodil? Kterak tedy vidí? Rodiče odpověděli, že je to jejich syn a že se slepý narodil a dodali: Jak nyní vidí, nevíme, jeho se ptejte, má léta, ať sám mluví o sobě. Byla to odpověď moudře vyhýbavá. Pán Ježíš byl vyloučen ze synagogy a každý, kdo by jej vyznal Mesiášem, měl býti vyloučen též. Že byl Pán Ježíš vyloučen ze synagogy, soudíme z toho, že v synagogách již neučil leda vyjímečně.

Členové velerady byli opět v koncích. Zavolali slepce a hleděli ho zastrašiti. Spustili na něj: Vzdej chválu Bohu. My víme, že ten člověk je hříšník. Ale slepec se nelekl. Pravil: Je-li hříšník, nevím; jedno vím, že byv slepým, nyní vidím. Proti této odpovědi nedalo se nic namítati. Vyptávali se znovu, jak se uzdravení událo, doufajíce, že naleznou v slovech slepcových nějakou odchylku, které by se mohli chytiti. Slepého omrzelo toto jednání. Pravil nebojácně: Pověděl jsem vám již a neslyšeli jste? Proč chcete opět slyšeti? Zdaliž i vy chcete býti učedníky jeho? To bylo více, nežli soudcové mohli snésti. Vynadali

slepému a když ani to nepomohlo, vyvrhli ho ze synagogy. Pán Ježíš věděl o všem, jak si slepec vedl a měl z něho radost. Vyhledal ho, pravil k němu otevřeně, že on, Kristus, je Syn Boží, a tázal se ho, věří-li v něho. Slepec odpověděl: Věřím, Pane, a klaněl se mu. Pán Ježíš klanění přijal.

V této události vidíme názorně, jak jedná zarytá nevěra, kacířská zaslepenost, slepá předpojatost a jak srdce prosté těchto vášní. A to se opakuje ustavičně.

Pán Ježíš vyjádřil radost nad věřícím slepcem slovy: Já jsem přišel na tento svět k soudu, aby ti, kteří nevidí, viděli, a kteří vidí, slepými se stali. Poslední slova neznamenají, že Bůh někoho zaslepuje, nýbrž jejich mysl je: kdo z domýšlivé moudrosti lidské zamítá Boží pravdu, stane se zaslepeným. Někteří fariseové byli v zástupu, který se rychle kolem Pána Ježíše a slepce sešel. Obrátili slova Páně na sebe a pravili uraženě: Zdali jsme i my slepí? Božský mistr nepřímo odpověděl, že jsou slepí a že jsou svou slepotou hříšně vinni. Dále si jich nevšiml, nýbrž obrátil se k slepci a těšil ho podobenstvím, aby se nermoutil, že byl ze synagogy vyloučen. Je to podobenství o dobrém pastýři a o pastýři nájemníku. V okolnostech, v kterých je Pán Ježíš přednášel, má vedle vlastního krásného obsahu také hrot proti členům velerady, totiž výtku: vy nejste dobří pastýři, vy jste pastýři nájemníci.

Pán Ježíš dí v podobenství: Já jsem dveře k ovcím, kdo vejde jinak, je zloděj a lotr. Obraz je ze života. Pastýř vcházel do ovčince dveřmi, zlodějové se tam dobývali jinak. Smysl je: pravým duchovním pastýřem je a bude, kdo je s Kristem spojen a má od něho poslání. Dále praví o sobě, že on je pastýř dobrý, který neutíká před vlkem, nýbrž dává za své ovce i život. Není jako nájemník. Jiné krásné myšlenky podobenství jsou: Dávám život a hojný život. Znám Otce, jako mě zná Otec. Tu si připisuje božskou vlastnost poznání. Jsou ještě jiné ovce, i ty chce přivésti, aby byl jeden ovčinec a jeden pastýř. Otec ho miluje, že dává život za své ovce. Ale nikdo mu život neodnímá proti jeho vůli, nýbrž on jej dobrovolně dá a zase vezme. Tu poukazuje na svou smrt a své zmrtvýchvstání.

Pro toto podobenství nastala zase roztržka v posluchačích. Jedni pravili: Má ducha zlého a hlázní, jiní: To nejsou slova posedlého. Může-li duch zlý otevříti očí slepých? Tak se mluvilo po celém městě. Pán Ježíš opustil Jerusalem. Řekl členům velerady a lidu dost a velikým vlivem vše potvrdil. Ať pře-

myšlejí. Rozjitřená vášeň je špatný rádce. Ať se uklidní, snad prohlédnou.

* * *

Dvě věci jsme viděli: jak Pán Ježíš odkryl zřejmě své božství a jak potvrdil pravdu svých slov jasným a přísně vyšetřeným divem.

My stojíme na straně vyznavačů Páně. Nicméně i pro nás je vášnivá zaslepenost a fanatické lpění na předsudcích od lidí vytvořených napomenutím: očisťuj pilně srdce své od všeho nezřízeného. Či nejsou i dnes po dvoutisíciletém křesťanství lidé, kteří se na vlas podobají odpůrcům Páně? A byli snad někdy dobře věřící. Moudrá opatrnost na četbu, společnost, smysly, hesla, nové nauky nikdy neškodí. Božský mistře, uzdravuj naši slepotu, učiň nás bystře vidoucími, posiluj nás milostí, abychom v tebe pevně věřili a kráčeli za tebou cestami spasitelnými.

LIX. Otčenáš.

Po událostech minule vypravovaných odešel Pán Ježíš za Jordán do kraje, který náležel pod žezlo Heroda Antipy a byl znám pod jménem Perea. Po rozčilujících nájezdech fariseů zatoužil po klidu. Proto vyhledával samotu a mnoho se modlíval. Učedníci, kteří jej provázeli, drželi se uctivě v pozadí. Nalezli tam ostatně mnoho známých, bývalých učedníků Jana Křtitele, kteří rádi vzpomínali na svého učitele a o něm rozprávěli. S nemenším zájmem poslouchali zprávu učedníků Ježíšových o tom, co se stalo o svátcích stánků a po nich. Pán Ježíš se modlíval zajisté způsobem, jak se východané modlívali, totiž vzpřímen s rukama pozdviženýma, s očima upřenýma k nebi. Učedníci jej pozorovali. Jeden z nich přistoupil k němu a řekl: Pane, nauč nás modliti se, jakož i Jan učil učedníky své. Vykladači myslí, že to byl učedník sv. Jana Křtitele. Soudí tak ze zmínky o Janovi a z toho, že Pán Ježíš naučil své učedníky modlitbě Otčenáše již na hoře Blahoslavenství.

Pán Ježíš vyhověl prosbě a pravil: Když se modlíte, říkejte: Otče, posvěť se jméno tvé, a opakoval některé prosby Otčenáše. Tento Otčenáš je trochu zkrácený, nežli jak je uveden u sv. Matouše. Od učedníků Páně naučil se učedník Janův zajisté také Otčenáši nezkrácenému, nebo to, co slyšel, oznámil bez pochyby jiným a také učedníkům Páně. Poněvadž Pán Ježíš nečinil nic bez významu a účelu, soudíme z událostí

s Otčenášem, že ponechává lidem při modlitbě volnost, i když předpisuje určité znění. Duch a srdce mají se povznášeti k Bohu, způsob může býti různý. Mají se k němu povznášeti volně, ale jako k Otci a žádati si především duchovních statků pro sebe a pro jiné.

Nám je modlitba Otčenáše drahým odkazem. Proto se jej modlíme zpravidla nezkráceně a snažíme se také, abychom mu rozuměli. Věnujme tuto chvíli památné modlitbě, prosíce: Pane Ježíši, dej nám dar nábožnosti a pomáhej nám, abychom se modlili dobře.

* * *

1. Že je modlitba důležitá, učí s Kristem všichni vážní učitelové lidstva, i pohanští. Je nejobvyklejším projevem bohopocty, je nezbytnou podmínkou a projevem duchovního života, je důležitou pomůckou pro všecky okolnosti života. Již slavný pohanský mudrc poznal a vyslovil, že vlastní a hlavní rys, který liší člověka od nerozumných tvorů, je, že se člověk modlí. Vše nalézáme nějakým způsobem u zvířat, chytrost, dovednost, sílu, paměť, vděčnost, jen modlitbu ne. To je odtud, že jen člověk poznává Boha, že jej poznává jako tvůrce, ředitele světa, jako bytost nekonečnou, na níž je závislý, jako svůj cíl.

Pán Ježíš mnoho mluvil o modlitbě a doporučoval ji naléhavými slovy. Sám se často a dlouho modlíval. Tento příklad Páně byl asi příčinou, že řečený učedník sv. Jana zatoužil, aby se dovedl také tak modliti, a pronesl proto svou prosbu. Podle Pána Ježíše se máme stále modliti a neustávati, t. j. naše mysl má býti stále s Bohem spojena, aby celý náš život byl modlitbou. K tomu je ovšem také třeba, abychom často tuto mysl projevili, t. j. skutečně ústy nebo srdcem se modlili. Někdy nás Bůh, když ho o něco prosíme, nevyslyší hned. To nás nemá odvrátiti od modlitby. Bůh to činí, abychom lépe poznali cenu modlitby, více se pokořili. Potom bývá, vytrváme-li, tím štědřejší. Pán Ježíš dal učedníkům poučení o vytrvalé modlitbě názorně. Názornost jest vůbec význačný rys jeho řečí. Mluvil o otci, jenž nedává hladovému synu kámen místo chleba, štíra místo vejce, hada místo ryby, žádá-li o ní. Potom uvedl příklad o člověku chudém, ale pohostinném. O půlnoci přijde k němu pocestný. Přijme jej, ale nemá, čím by ho pohostil. Běží a tluče na dveře přítele, prose: Příteli, půjč mi tři chleby, neboť přítel můj přišel z cesty ke mně a nemám, co bych mu předložil. Přítel leží na lůžku, jeho dítky též, dům je zavřen. Nechce se mu vstáti. Ale prosebník nedá se odbýti,

nýbrž tluče a tluče, až dostane, co chce. Pán Ježíš dodal: I já pravím vám, proste a bude vám dáno, hledejte a naleznete, tlucte a bude vám otevřeno.

Podle Krista učí a jedná církev od počátku. Sama se mnoho modlí a vyzývá věřící stále k horlivé modlitbě. Vzpomeňte na breviář neboli hodinky, jejž se modlí denně v určité doby kněží, řeholníci, řeholnice, členové třetího řádu. Je to nepřetržitá modlitba, nebo když je u nás noc, je jinde den. Ostatně některé řády konají hodinky také v noci. Zmínil jsem se o řádech. V nich modlitba je stavovským povoláním. Modli se a pracuj, je heslo všech řádů od počátku.

Modlitba je velmoc. Modlitba vyprošuje milost, modlitba přivádí požehnání, modlitbou přemáhá církev nevěru, bludy, nepřátelství, modlitba někdy i divy tvoří. Když už žádná lidská moc nepomáhá, pomáhá často modlitba.

Mám k těmto několika slovům o ceně a potřebě modlitby přidati povzbuzení k nábožnosti? Nosil bych dříví do lesa. Obraťme se raději k Otčenáši, jemuž nás Spasitel naučil.

2. Je nám vzácný, protože je od Pána Ježíše. Proto se jmenuje také modlitba Páně. Je posvěcen jeho ústy. Aspoň dvakráte jej říkal, celý na hoře Blahoslavenství, zkrácený k učedníku sv. Jana Kř. Otčenáš je vzácný dále svým obsahem. Má tvar dobré modlitby, je krátký, jasný, ucelený, má přípravu a případný obsah. Tento obsah záleží v prosbách, které uzavírají v sobě vše, zač rozumná bytost může prositi, má-li prositi moudře. Posloupnost proseb pak ukazuje, v jakém pořádku máme za dary Boží prositi.

Pozorujme obsah a pořádek proseb. Udávají náš cíl a prostředky k němu. To jest zajisté správné, jediné správné. Cíl života je věc nejdůležitější. Kdo jej správně pojímá a plní, pracuje tím pro cíl poslední, pro život věčný. Cíle dosahujeme prostředky. Proto udává Otčenáš vedle cíle také prostředky k němu. Takový je pořádek proseb.

Po úvodu neb přípravě, jenž záleží v oslovení Boha, vyslovuje Otčenáš náš cíl. Vzhledem k Bohu záleží v jeho oslavě, vzhledem k nám ve věčné blaženosti. To vyslovují první dvě prosby: Posvěť se jméno tvé, přijď království tvé. Ostatní prosby, počtem pět, udávají prostředky k tomuto cíli. Mají dvojí ráz: vyprošují dary, anebo prosí za ochranu před bídou. První dvě prosby udávají prostředky kladné, druhé tři prostředky záporné. Tak je Otčenáš složen. Není nikoho, kdo by nevyznal, že je to modlitba vzorná, mistrovská. Sv. Otcové

jej velebí, že je pro ducha a srdce, že je nárysem katechismu, ano celého zjevení Božího, že je pro dítko a starce, prostého i vzdělance, že je pro všecky věky, pro všecky okolnosti života, pro modlitbu soukromou a společnou, pro přípravu na smrt a poslední vzdech umírajícího.

3. Nyní se podívejme na úvod a prosby zvlášť.

Úvod záleží v oslovení Boha. Ke každé modlitbě sluší se připraviti. Mluvíme v ní k Bohu, k bytosti nekonečné, všemohoucí a nejvýš svaté. Andělé před ním zakrývají v úctě tvář. Nás, kteří jsme méně nežli poslední anděl a k tomu hříšníci, měla by uchvátiti při pomyšlení, že předstupujeme před Boha, bázeň až k zemdlení. Ale Kristus nás učí, abychom řekli: Otče náš, jenž jsi na nebesích. Ne s bázní otroků máme volati k Bohu, ale s láskou a důvěrou dítek. Již v Starém zákoně znali toto oslovení, ale význačným rysem je teprve v zákoně Novém. Bůh je skutečně náš otec, ale ne proto, že nás stvořil, nýbrž proto, že nás skrze posvěcující milost přijal za syny a toto Boží synovství vtiskl jako nadpřirozený svůj obraz do naší duše. Také Boha tímto jménem nejlépe uctíváme, nebo tím vyjadřujeme jeho božskou autoritu a jeho lásku. Díme: jako otec má v rodině posvátnou autoritu, hodnou úcty, tak ty, Bože, máš moc a vládu nad celým světem; jako otec objímá láskou rodinu, tak ty, o Pane, všecko udržuješ a živíš, zvláště pak člověka. Slovo Otče „náš" ukazuje, že Bůh je otec všech a že my všichni jsme členy téže rodiny Boží. Tak nám oslovení Otče náš připomíná největší přikázání: lásku k Bohu a bližnímu a nejen připomíná, my skrze ni je také projevujeme, často neuvědoměle, někdy však přece s porozuměním. Potom je oslovení Otče náš nejen krásný skutek bohopocty, nýbrž také skutek blíženské lásky. Aj, jak blahodárný vliv by toto oslovení mělo, kdyby je všichni říkali s náležitým uvědoměním! Bylo by víc posvátné úcty k Bohu a více pokoje mezi lidmi. Přídavek, jenž jsi na nebesích, ukazuje na velebnost a blaženost nebeské říše, v níž bydlí Bůh. Nebe, ozářené sluncem nebo poseté hvězdami, jest malý obraz její. Bůh je všude, ale je zvlášť v nebi, poněvadž tam oblažuje anděly a svaté.

První prosba je: Posvěť se jméno tvé. Boha ctíti je náš účel na zemi. Vykonáváme jej modlitbou, mší sv., dobrými skutky, zvláště zachováváním jeho přikázání. V první prosbě žádáme, aby byl Bůh ctěn ode všech lidí, aby byl ctěn řádným způsobem, tím, jejž Kristus ustanovil. Je to první povinnost všech. Bohužel, nekonají ji všichni, někteří z nevěry, někteří

z lehkomyslnosti, někteří ze sektářské zaujatosti, někteří z nevědomosti. Říkejme prosbu svou uvědoměle. Prosíme jí, aby se celý svět změnil v hymnus k oslavě Boží. Jistě krásná prosba.

Druhá prosba je: Přijď království tvé. Tato prosba ukazuje na cíl jako na blaženost. Prosíme, aby se království Boží, t. j. církev na zemi šířila. V ní se uděluje skrze svátosti milost. Tak začíná království Boží v srdci jejích členů. Bůh v nich vládne, Kristus jest jejich vůdce, sv. Duch jim pomáhá ke všemu dobrému. Čím více členů církve Kristovy, tím království Boží roste zevně, a čím jsou dokonalejší, tím roste vnitřně. Toto království pak je příprava pro království věčné, ano začátek jeho. Spasitel církev a nebe zpravidla spojoval a líčil jako království jedno. Tak prosíme vlastně, abychom došli spasení my a s námi všichni lidé. Vznešená prosba.

Třetí prosba je: Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi. Vyjadřuje prostředek k cíli. Bůh chce, abychom si věčnou slávu také zasloužili. To se děje, když plníme vůli Boží. Ohlašuje se nám hlavně v přikázáních Božích a církevních, doporučuje v evangelických radách. Bůh má s jednotlivci, s národy, zeměmi, lidstvem mnohé plány, ale tak, že jejich uskutečnění činí závislým na spolupůsobení lidí. Kdo plní přikázání Boží, slyší hlas milosti, volající ho, užívá posvěcujících prostředků, ten způsobí, že se plány Boží stanou skutkem. Vídáme, jak někdy jednotlivci, rodiny, země, národ jsou povýšeni, viděli jsme, jak na př. Malá Asie, severní Afrika, celá Evropa, plníce vůli Boží, žili bohumile a šťastně. Plniti vůli Boží, je největší moudrost a štěstí. Tou cestou plní se nebe svatými. Bůh se zalíbením patří na nás pozemšťany a radost má ze světců, které mu země posílá do nebe. O, by se vůle Boží všude věrně plnila. Blaživá prosba.

Čtvrtá prosba je: Chléb náš vezdejší dej nám dnes. Chléb je vše, čeho třeba k zachování života. I to je prostředek k cíli, nebo musíme žíti, chceme-li si zasloužiti věčnou slávu. Prosba ukazuje, že můžeme a máme prositi také za časné věci. Prosba sama nám ovšem živobytí nedá. Musíme také pracovati. Proto máme rozum, vůli, tělo s jeho schopnostmi. Spasitel jmenuje chléb. Naznačuje tím, že máme býti v prosbách za časné věci skromní, tedy prositi o to, čeho je třeba, ne o marný nadbytek, leda k vyšším úkolům. Nadbytek bývá nebezpečný, nezřídka nebezpečnější nežli chudoba. Moudrý člověk podřizuje se prozřetelnosti Boží a snaží se, je-li chud, aby mu byla k duchovnímu prospěchu podle příkladu chudého Krista, je-li zámožný,

aby si z mamonu činil zásluhy pro život věčný. Nikde snad nemá člověk tak příležitost osvědčiti ducha Božího, jako v chudobě a bohatství. Poučná prosba.

Další tři prosby jsou prosby za ochranu před slzy, které překážejí dosažení cíle.

Pátá je: Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům. Hřích je hlavní, vlastně jediná překážka spásy, nebo ničí náš duchovní život zde a činí nás nehodny, je-li těžký, věčného života. Proto je také prosba velmi důležitá. Po odpuštění hříchů zůstávají časné tresty. Touto prosbou prosíme také za odpuštění těchto trestů. Malé hříchy se odpouštějí kajícími prosbami. Kdo se řádně modlí Otčenáš a při této prosbě srdce naplňuje kajícností, ničí stále své malé hříchy. Těžké hříchy se odpouštějí dokonalou lítostí, ale tak, že se z nich musíme při nejbližší příležitosti vyzpovídati. Otčenáš, zvláště tato prosba nás k dokonalé lítosti a k zpovědi připravuje. Po malých i těžkých hříších zůstávají, jak jsem řekl, časné tresty. Není pochyby, že se do nějaké míry Otčenášem, zvláště touto prosbou odpouštějí, nebo je od Krista Pána a nepřímo to vyjadřuje. Pán Ježíš přidává: Jakož i my odpouštíme naším vinníkům. Tento dodatek má povahu podmínky. Chceš-li, aby Bůh ti odpouštěl, odpouštěj i ty. Tomu učí Spasitel také v podobenství o nemilosrdném služebníku. Zvlášť o tom mluvil při náhorním kázání. Vidíme, že je tato prosba pro nás, kteří stále hřešíme, velmi důležitá. Snažme se tedy, ať ji pronášíme s lítostí vzhledem k Bohu a se smiřlivostí vzhledem k lidem.

Šestá prosba je: Neuvoď nás v pokušení. Bez pokušení nemůžeme býti. Jsou zkouškou, kterou máme osvědčovati svou věrnost k Bohu a pevnost v jeho přikázáních. Přemožená pokušení jsou krásnou zásluhou a čím bylo pokušení prudší, tím zásluha je větší. Než my známe svou slabost, pokušení ruší náš klid, my míváme pochybnosti, zdali jsme nějak s pokušením nesouhlasili. Proto prosíme v uvedené prosbě, aby na nás Bůh nedopouštěl pokušení nebezpečná a aby nás v pokušeních sílil svou milostí. Pokušení stávají se pro nás nebezpečnými tehdy, když neužíváme prostředků proti nim, nebo Bůh nad naše síly nepokouší. V Otčenáši a v této prosbě máme prostředek, zabrániti nebezpečí, plynoucímu z pokušení. Říkejme jej často a dobře, říkejme jej, zvláště tuto prosbu, v příležitosti k hříchu a v pokušení, pomůže nám zvítěziti.

Poslední prosba je: Ale zbav nás zlého. Míněno je každé zlé, zvláště hřích, jenž kazí duchovní život, zmenšuje lásku Boží,

zbavuje milosti, přivádí časné tresty, vede pod moc ďábla a v nekajícnosti do věčného trápení. Prosba stále naléhavá a potřebná.

Otčenáš končí slovem: Amen. Slovo se překládá: Staň se. Obsahuje prosbu a ujištění. Prosbu, aby se vyplnilo, co Otčenáš obsahuje, ujištění, t. j. pevnou důvěru, že se tak stane.

Když přehlédnete, co jsem krátkými slovy nastínil, vyznáte, že Otčenáš je modlitba vzorná, mistrovská tvarem i obsahem, stručností i sytostí. Vše je v ní a vše je krásně seřaděno, umělé a prostě zároveň. Umělost a prostota jsou známky geniálního díla.

Otčenáš lze také říkati rozjímavě. Dělá se to tak, že se při každém slově a každé větě zastavujeme, rozvádějíce je. Setrváme při nich, pokud slovo nebo věta vzbuzují v nás zbožné myšlenky. Pak béřeme slovo nebo větu další. Kdo se v tom pocvičí, dovede se Otčenáš modliti hodinu i dvě a modlitba ta bývá bez roztržitosti, rozněcuje, těší.

* * *

Uvedl jsem několik myšlenek o potřebě modlitby a rozvedl krátce modlitbu Páně. Otčenáš je krásný dar Pána Ježíše. Kolikrát byl už asi na světě od lidí říkán? To nikdo nepoví. Pán Ježíš otevře ústa, řekne: Takhle se modlete a vysloví Otčenáš. A modlitba ta žije od té doby v ústech milionů, říká se tisíckráte a tisíckráte denně, žádný veleduch lidský s napětím všech sil nedovedl nic — nevím lepšího, ale ani podobného. Není-li tohle div? Není-li tohle samo důkazem, že Otčenáš vyplynul z úst božských? A obsah ukazuje, že vyšel ze srdce neskonale dobrého. Krásný dar jsi nám dal, milostivý Spasiteli. Odvděčíme se ti za něj, že tvou modlitbu budeme denně říkati, že ji budeme říkati nábožně, že si při tom na tebe s láskou vzpomeneme. Ty nám modlitbu požehnáš, aby se na nás vyplnilo, co obsahuje.

LX. Pán Ježíš v Perei.

Pán Ježíš odešel do Perei, aby měl více klidu. Ale nenalezl ho. Jeho jméno bylo příliš známo a zájem o něj, ať přátelský ať nepřátelský, příliš veliký. Mimo to každý zázrak jej šířil. Hned na počátku slyšeli o něm dva slepci. Šli za ním volajíce: Synu Davidův, smiluj se nad námi. Pán Ježíš nedbal. Oslovení Synu Davidův označovalo Mesiáše. Bylo nebezpečno přijmouti

tento název v zemi Heroda Antipy. Slepci šli dále za božským mistrem až do domu, kam se před nimi uchýlil. Takovou důvěru nemohlo Srdce Páně nechati bez odměny. Zeptal se jich: Věříte, že to mohu učiniti? Odpověděli: Ovšem, Pane. I uzdravil je, dotknuv se jejich očí a praviv: Staniž se vám podle víry vaší. Nařídil jim, aby mlčeli, ale slepci nejen nemlčeli, nýbrž rozhlašovali div po celé krajině. Jeden zázrak stačil, aby jméno Pána Ježíše šlo od úst k ústům a přivádělo k němu posluchače, nemocné, arci také zvědavce a protivníky. Tak se stalo, že i v Perei byl život Páně rušný a bohatý na události.

Za pobytu v Perei navštívil Pán Ježíš na slavnost posvěcení chrámu Jerusalem, ale vrátil se zase za Jordán, kde pobyl do vzkříšení Lazara v Bethanii a do poslední cesty k smrti.

Pohlédneme na činnost Páně v Perei. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

Po uzdravení dvou slepců přivedli k Pánu Ježíši posedlého, jenž byl němý. Četný zástup ho obklopil, mezi ním také fariseové. Všichni čekali dychtivě, co se stane. Pán Ježíš vždy rád pomáhal, když viděl víru. Zvláště ochotně potíral ďábelství. Víme proč. Každé vymítění zlého ducha bylo důkazem, že se přiblížilo království Boží a že tisíciletá vláda ďáblova bude zničena. Proto ihned vyhověl. Vymítl zlého ducha a němý mluvil. Zástup volal: Nikdy neukázalo se takto nic v Israeli. Fariseové vykřikli: Skrze Belzebuba, knížete zlých duchů, vymítá zlé duchy. Takové pohany nemohl Pán Ježíš strpěti. Hájil se, že i Israelité vyhánějí zlé duchy, aniž jim někdo vyčítá, že jsou spojeni s ďáblem, a uvedl na svou obranu trojí podobenství. Byl o tom výklad při rozboru podobenství Páně. Pán Ježíš se nespokojil obranou, nýbrž přidal i výstrahu. Nazývá jednání fariseů rouháním a označuje jejich zatvrzelost jako hřích proti Duchu sv. Poté vypravuje podobenství o ďáblu, jenž opustiv člověka opět se vrací a to se sedmi jinými ďábly, t. j. s větší mocí, takže poslední věci toho člověka jsou horší prvých. Smysl je: tak se pro vaše rouhání a vaši zatvrzelost povede vám. Takové odpírání je hřích proti Duchu sv. a neodpouští se ani na onom světě. Všimněte si, že se Pán Ježíš zmiňuje o sv. Duchu a označuje zřejmě jeho božství, dále že je tu nepřímo řeč o očistci. Jestliže se totiž hřích proti Duchu sv. neodpouští ani na věčnosti, jest nějaká vina, která se tam odpouští. Víme, že se na onom světě odpykávají časné tresty.

Pán Ježíš mluvil mocně, nebo žena z lidu byla jeho slovy stržena, že zvolala: Blahoslavený život, který tě nosil, a prsy, kterých jsi požíval. Je to krásná chvála P. Marie. Tím, že velebí matku, velebí dvojnásob jejího syna. Pán Ježíš odpověděl: Ovšem blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ostříhají ho. Slova jsou nepřímo chválou P. Marie, její víry a jejích ctností, přímo jsou míněna Židům, věřícím v Krista jako blahoslavenství, nevěřícím v něho jako výstraha. Nám praví: Nepohrdej slovem Božím, slyš je, rozjímej o něm, žij podle něho, jinak k víře nedospěješ anebo se v ní neudržíš. Ale bez víry a života z víry není spásy.

Zatím zástup ještě více vzrostl. Někteří žádali od Pána Ježíše znamení s nebe. To byla žádost neslušná a urážející. Po tolika divech!

Tito Židé nebyli věru o nic lepší nežli naši nevěrci a popěrači všeho nadpřirozeného. Jejich jednání zasluhovalo pokárání. Také se jim ho dostalo. Spasitel je nazval pokolením zlým a cizoložným, žádost jejich odmítl, ale poukázal na Jonáše a zvěstoval zatvrzelému národu zlý soud. Poukaz na Jonáše je důležitý. Za Jonáše řádilo mezi Židy odpadlictví k modlářství, spojené s trudným mravním úpadkem. Proto byl národ za trest odveden do assyrského zajetí. Tím ukazuje Pán Ježíš na osud, který Židy pro nevěru v něho stihne, neobrátí-li se včas jako Ninive. Ještě důležitější je poukaz na Jonáše proto, že tu Pán Ježíš znova oznamuje své zmrtvýchvstání. Tři dni zůstane v zemi jako Jonáš v břiše ryby, ale vstane. Poté vyřkl Pán Ježíš hrozbu: Mužové ninivetští povstanou na soudě s pokolením tímto a odsoudí je, neboť činili pokání na kázání Jonášovo, a hle, více než Jonáš jest tuto. Královna jihu povstane na soudě s pokolením tímto a odsoudí je, neboť přišla od končin země, aby slyšela moudrost Šalomounovu, a hle, více než Šalomoun jest tu. To jest: zde mluví a jedná Syn Boží.

V té době byl Pán Ježíš pozván od jednoho farisea k stolu. Pán Ježíš pozvání přijal. Dostal se do společnosti četných fariseů a zákoníků. Spasitel zaujal místo, aniž si umyl ruce. Přítomní horlivci to pojali za opovrhování předpisy a byli uraženi, že se to stalo v jejich přítomnosti. Hostitel mu to vytkl a ostatní přidali ostré odsouzení. Pána Ježíše to přimělo, aby jim ukázal, jací jsou a je tak pohnul k nápravě. Tři věci jim vytkl: licoměrnost, převrácenost a pýchu. Slyšme evangelistu: Nyní vy, fariseové, čistíte povrch číše a míry, ale vnitřek váš jest plný loupeže a nepravosti. Pán Ježíš asi viděl, jak

před jídlem s okázalostí tak činili, aby dali na jevo, jak se chrání všeho poskvrnění. Zevní očisty byly napomenutím k čistotě vnitřní. To byla výtka licoměrnosti, výtka svrchovaně zasloužená. Dále pravil Pán Ježíš: Běda vám, fariseové, že dáváte desátek z máty a routy a ze všeliké zeleniny, a pomíjíte soud a lásku k Bohu; toto měli jste činiti a onoho neopouštěti. To je výtka převrácenosti. Malichernosti okázale plnili, aby se zdáli horliví, ale veliké zákony spravedlnosti a lásky přestupovali. Výtka pravdivá a zasloužená. Opět řekl Pán: Běda vám, fariseům, rádi sedíte na prvních stolicích v synagogách a libujete si, když vás pozdravují na trhu. To je výtka pýchy, u fariseů až nepříčetná. Spasitel viděl, jak se hnali na první místa.

Řeč Páně farisee rozčílila. Jeden ze zákoníků pravil: Mistře, tyto věci mluvě, haníš také nás. Fariseové byli žáky zákoníků. Spasitel předložil zrcadlo také jim. Učinil jim také tři výtky: že změnili zákon v tvrdé jho pro lid, že ho sami nezachovávají, ale přestupky jiných tvrdě trestají, že zavírají lidu pravý smysl zákona a zamezují tak poznání a přijetí Mesiáše. Slyšme evangelistu: Běda i vám zákoníkům, neboť obtěžujete lidi břemeny nesnesitelnými a sami se nedotýkáte těch břemen ani prstem. První výtka. Běda vám, že vzděláváte hroby proroků, které otcové vaši zabili. Dosvědčujete věru, že souhlasíte se skutky otců svých. Druhá výtka: Běda vám, zákoníkům, že jste vzali klíč poznání, sami jste nevešli a těm, kteří vcházeli, jste zabránili. Třetí výtka, týkající se jeho, Mesiáše.

Po této řeči Pán Ježíš vstal a chtěl odejíti. Fariseové a zákoníci se na něj hněvivě obořili. Ale u dveří stály zástupy lidu, který viděl a slyšel, co se dělo, a Krista se ujal. Fariseové a zákoníci pustili Pána Ježíše a ustoupili. Božský mistr měl obavu, aby taková zuřivost mocné strany jeho učedníků nezastrašila, i promluvil k nim slova povzbuzení. Varoval je před pokrytectvím fariseů a zákoníků a dodal památné slovo: Amen: pravím vám, nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo a potom nemají víc, co by učinili. Bojte se toho, jenž když usmrtí, má moc uvrhnouti do pekla. Ano, pravím vám, toho se bojte. Předpověděl jim pak, že budou pro něho pronásledováni, ale nemají se báti před soudem, nebo sv. Duch naučí je v tu hodinu, co by měli říci.

Lid kolem napiatě poslouchal. Nějaký Žid ze zástupu pravil k Pánu Ježíši: Mistře, řekni mému bratru, ať se rozdělí se mnou o dědictví. Sporů o dědictví bylo u Židů stále dost, nebo byli

lakotní. Takový byl asi také uvedený muž. Pán Ježíš odmítl, míchati se do světských sporů, ale užil případu k výstraze před lakotou. Učinil tak podobenstvím o bohatém muži, jemuž pole přineslo hojnou úrodu a jenž si řekl: Duše má, odpočívej jez, pij, vesel se, ale jehož tu noc odvolal Bůh ze života. K výstraze před lakotou přidal výstrahu před nemírnou starostlivostí o pozemské statky. Není to ani tak výstraha, jako dojemné povzbuzení k důvěře v dobrotivou prozřetelnost Boží. Ten, jenž živí krkavce a šatí polní lilije, nedá zahynouti lidem. Znáte krásné poučení z nedělních evangelií (Luk. 12, 22 n; Mat. 6, 25 n). Poučení se týkalo všech. Další slova se týkají více apoštolů, jejich nástupců, duší toužících po vyšší dokonalosti. Jsou to slova: Neboj se, malé stádce, neboť zalíbilo se Otci vašemu, dáti vám království. Prodejte, co máte, a dejte almužnou, udělejte si měšce, které nevětšejí, poklad nepomíjející na nebi, kde se zloděj nepřibližuje ani mol nekazí, neboť kde poklad váš, tam bude i srdce vaše (Luk. 12, 32 n). V podobenství o bdělých služebnicích přidal Pán Ježíš povzbuzení k bdělosti. Týká se všech, nebo všem je třeba bdíti, t. j. chrániti se hříchu a plniti věrně povinnosti, nebo všichni budeme při příchodu Páně souzeni, ale zvlášť se vztahuje na apoštoly, biskupy, kněze a na všecky, kteří mají na starosti tělesné a duchovní blaho jiných.

Na konec přidal Pán Ježíš tři věty nebo obrazy. První je: Oheň na zem pustit jsem přišel a co chci jiného, nežli aby se vznítil. Oheň svítí, čistí, hřeje. Křesťanství osvěcuje pravdou, očišťuje milostí, rozehřívá láskou k dobru. Pán Ježíš si přeje, aby všichni tento oheň přijali a zakusili na sobě jeho účinky. Druhá věta: Mám pokřtěn býti křtem a kterak jsem stísněn, dokavad se nevykoná. Spasitel mluví o své smrti. Přeje si jí na vykoupení světa, ale myšlenka na ni mu působí tíseň. Z krvavého křtu Páně čerpáme obnovu k nadpřirozenému životu, ale tato obnova není bez námahy, nebo žádá sebezapření, napětí sil, utrpení, boje. To je náš křest, ne ten vodou nebo krví, nýbrž nekrvavý křest úsilovného snažení po dokonalosti a spáse. Třetí věta: Myslíte-li, že jsem přišel dáti pokoj na zem? Nikoliv, pravím vám, nýbrž rozdvojení. Lze mysliti na boje pohanů proti křesťanům, na útoky nevěrců, bludařů a nepřátel vůbec. Více se hodí obraz na rozpory v našem nitru, jež vznikají z pokušení od ďábla, těla, světa. Křesťanství žádá přísně: přemáhej je. Toto rozdvojení není cíl, nýbrž cesta ke klidu, o němž dí apoštol, že převyšuje všecko pomyšlení.

Zdá se, že posluchači nechápali. Pán Ježíš jim to vytkl. Dovedouce z oblaku souditi na dešť a z východního větru na horko, měli by ze všeho, co řekl a co se děje, věděti, že království Mesiášovo je tu. Mezi posluchači byli zajisté také fariseové. Přísnější výtka: Pokrytci, tvářnost nebe a země umíte zkoumati, kterak nedovedete zkoumati tento čas? týká se asi jich, nebo lid, jenž ho poslouchal, nestavěl se proti němu nepřátelsky.

Po nějakém čase došla do Perei zpráva, že Galileané způsobili v Jerusalemě bouři a že je dal Pilát pobíti. Židé myslili, že jejich smrt byla trestem Božím za nějaké hříchy. Učedníci chtěli od svého mistra zvěděti, jakého hříchu se dopustili. S tímto mylným názorem jsme se již setkali. Pán Ježíš je poučil, že není každá nehoda trestem Božím, a napomenul je, aby nehloubali v takových věcech, nýbrž raději přinášeli hodné ovoce pokání. Dodal: Nebudete-li činiti pokání, všichni zahynete. Na mysli měl asi osud města, ale nevyjádřil to, nýbrž obrátil slova na život vůbec. Zdůraznil napomenutí podobenstvím o neplodném fíku, jejž chtěl pán vykopati, ale za nějž se vinař přimluvil, žádaje, aby jej ještě nechal, že jej okope a ohnojí. Podobenství ukazuje již zřejměji na Židy a Jerusalem. On je ten vinař, který se chce ještě pokusiti o jejich záchranu, nyní poučováním, smrtí, zmrtvýchvstáním, potom ještě vyčkáváním několika desítiletí. Jerusalem byl zničen roku 70. Zda-li učedníci plně pochopili? Sotva. Byli příliš Židy své doby.

Jednou zašel Pán Ježíš zase do synagogy a učil. Představený to asi nerad viděl, ale nebránil mu. Tehdy uzdravil Pán Ježíš ženu, která byla 18 let všecka shrbena a nemohla se narovnati. Lid se divil, ale představený se zlobil, nebo byla sobota. Pán Ježíš ho odbyl slovy: Pokrytci, zdali každý z vás neodvazuje v sobotu svého vola nebo osla a nevede ho napájeti? A tato žena, která jest dcera Abrahamova... neměla by býti rozvázána v den sobotní? Protivníci mlčeli, lid souhlasil a projevoval radost.

Zatím se přiblížilo výroční posvěcení chrámu. Konalo se slavnostně a Pán Ježíš se na ně chystal.

Na učedníky, kteří přemýšleli o tom, co slyšeli, padla pochmurná nálada. Podobně se dělo mnohým z posluchačů. Někteří se netajili, nýbrž přistoupili k Pánu Ježíši a tázali se: Pane, málo-li jest těch, kteří dojdou spasení? Pán Ježíš znal domýšlivou bezpečnost Židů, spoléhajících na to, že jsou národ vyvolený, synové Abrahamovi, určeni pro slávu na zemi a

na nebi. Proto pravil: Snažte se vejíti branou těsnou, neboť mnozí, pravím vám, budou hledati vejíti a nebudou moci... a přijdou od východu a západu i od severu a jihu a budou stolovati v království Božím. A hle, jsou poslední, kteří budou první, a jsou první, kteří budou poslední (Luk. 13, 24 n). To mluvil Pán Ježíš už na cestě do Jerusalema. V jeho slovech je hrozba, že židovští zatvrzelci nevejdou do království Božího, anebo že budou v něm poslední. Takové pravdy byly Židům protivné, ano nesnesitelné, horlivcům zradou, rouháním, nesmyslem. Proto se radovali, že Pán Ježíš jde do Jerusalema. Aby se nerozhodl jinak, pobízeli ho, řkouce, že ho chce Herodes usmrtiti. Pán Ježíš jim odpověděl, že jde do Jerusalema proto, že ho tam Bůh posílá. Fariseům řekl: Jděte a povězte té lišce: Aj, vymítám zlé duchy a uzdravuji dnes i zítra a třetího dne přijdu k dokonání. Avšak dnes a zítra a pozítří musím choditi, neboť nenáleží proroku zahynouti kromě Jerusalema. Ve slovech je výstraha a napomenutí, tedy milost. Až bude Kristus státi při soudě před Herodem, této milosti se vladaři Galileje a Perei už nedostane. Tehdy bude Spasitel mlčet. Po uvedených slovech překročil Pán Ježíš Jordán. Po slavnosti se do Perei na nějaký čas ještě vrátí.

* * *

Činnost Páně v Perei nebyla bez užitku. Fariseů neobrátil ani na vážné myšlenky nepřivedl. Tito zarytci se naopak víc a více zatvrzovali. Ale v lidu budila jeho slova mysl kajícnosti, nějakou víru v božské poslání, vděčnost za mnohá uzdravení. Všichni tušili, že přijde ještě něco, něco velikého, a byli plní očekávání. Podivme se statečnosti Pána Ježíše, s kterou vytýkal chyby nepřátel a přátel, důslednosti, s kterou plnil svůj úkol, lásce k Otci a lidu. Stůjme ve víře, potírejme hřích, přemáhejme nezřízenosti, milujme Boha a bližní, abychom i my naplnili krásně životní svůj úkol na zemi.

LXI. Slavnost posvěcení chrámu. Vzkříšení Lazara.

Slavnost posvěcení chrámu se konala v Jerusalemě asi od 200 let. Byla upomínkou na očistění chrámu Judou Makkabejským od modloslužby, kterou král Antiochus svaté místo zneuctil (1 Mak. 4, 52; 2 Mak. 10, 5 n). Slavnost se konala s nádherou, zvláště chrám, domy a ulice byly skvěle osvětlovány. Proto se tomuto svátku říkalo také slavnost světel. Pána Ježíše

dojal pohled, zajisté podivuhodný. Co tu velebnosti. Co tu veselí v lidu, proudícím v zástupech do města, k chrámu, ulicemi. Snad tehdy vzbudil v něm pohled na město povzdech: Jerusaleme, Jerusaleme, jenž zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteří se k tobě posílají; kolikráte jsem chtěl shromážditi dítky tvé jako pták hnízdo své pod křídla a nechtěl jsi. Aj, zanechá se vám dům váš pustý. Pravím pak vám: Neuzříte mne, až přijde čas, kdy řeknete: Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně.

Když Pán Ježíš vstoupil do města, byla slavnost v proudu. Lidé chodili do chrámu s ratolestmi palmovými v rukou a opěvovali písněmi slavné své reky makkabejské. Pán Ježíš dal apoštolům volnost, aby se zúčastnili slavnosti, všem tak milé, a odešel do chrámu. Venku nebylo lze učiti, nebo byla zima. t. j. chlad a hojné deště. Uchýlil se do podloubí Šalomounova na východním konci chrámu. Lid, spatřiv jej, hrnul se k němu. Také členové velerady jej uviděli a obklopili ho. Pozorujme, co se dělo. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

Členové velerady, obstoupivše Pána Ježíše, pravili k němu s hrozivou přísností: Dokavad držíš duši naši v napětí. Jsi-li Kristus, pověz nám to zřejmě (Jan 10, 24). Měli svědectví dost, slova i skutky, ale chtěli míti přímé vyznání, aby ho mohli obžalovati a odsouditi k smrti.

Pán Ježíš neodpověděl přímo, ale přece zřetelně. Poukázal na své skutky a řekl: Já a Otec jedno jsme. Těmi slovy se prohlásil za Syna Božího, s Otcem soupodstatného. Židé tomu rozuměli a chápali se kamení, aby ho kamenovali. Když se jich tázal, pro který dobrý skutek ho chtí kamenovati, odpověděli, že ho nekamenují pro dobré skutky, ale pro rouhání, an se činí, jsa člověk, Bohem. Pán Ježíš pravil po delším výkladu: Otec můj jest ve mně a já v Otci. Na ta slova ho chtěli členové velerady zatknouti, ale on ušel z chrámu. Ještě nepřišel čas i neměli nad ním moci.

Poté opustil Pán Ježíš Jerusalem a vrátil se do Perei za Jordán. Šel místy, kde sv. Jan křtil. Mnoho lidí přišlo k němu. Říkali: Jan neučinil zázraků, ale vše, co o tomto řekl, bylo pravdivo. V Perei zůstal Pán Ježíš do vzkříšení Lazara. Jeho působení má několik význačných událostí.

Jednou byl pozván na hostinu. Byla sobota. Četně přítomní fariseové ho pozorovali. Mezi zevlujícím lidem byl vodnatelný. Fariseové čekali, uzdraví-li ho. Spasitel četl jejich myšlenky a pravil: Smí-li se v sobotu uzdravovati? Mlčeli. Měli podle

svých zásad říci: Ne, ale netroufali si. Pán Ježíš nemocného uzdravil. Ačkoli mu jejich mlčení dávalo k tomu oprávnění, přece pravil: Kdo jest mezi vámi, jenž padne-li mu osel nebo vůl do jámy, nevytáhne ho ihned v den sobotní? Chtěl je vyvésti z jejich předsudku. To se stalo asi hned při vstupu do síně, dříve nežli hosté zaujali místa. Když měla hostina začíti, pospíšili si fariseové na přední místo, jež bylo uprostřed. Pán Ježíš jim dal pěkné poučení o skromnosti: Pozván jsa, nesedej na přední místo, aby snad nebyl pozván host vzácnější a hostitel ti neřekl: Postup tomuto místo. S hanbou bys usedl na místo poslední. Posaď se na posledním místě, aby ti hostitel řekl: Příteli, posedni výše. Tehdy budeš míti čest před spolustolujícími. Kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se ponižuje, bude povýšen (Luk. 14, 7). Ještě jiné poučení přednesl. Hostina byla skvělá, opodál stáli chuďasové a dívali se na hodující. Pán Ježíš ukázal na ubožáky a pravil: Strojíš-li oběd nebo večeři, nezvi přátel...., aby snad i oni nepozvali tebe a nedostalo se ti odplaty. Povolávej chudé, zmrzačelé, kulhavé a slepé, budeš blažen, neboť nemají čím odplatiti tobě. Odplatí se ti zajisté při vzkříšení spravedlivých.

Fariseové byli přesvědčeni, že nebeská hostina, t. j. nebeská blaženost je především pro ně. Jeden z nich pravil v tomto smyslu: Blažen, kdo bude jísti chléb v království Božím. Pán Ježíš odpověděl podobenstvím o pozvaných na večeři. Pozvaní se vymluvili, i pozval hostitel jiné, chudé a cizí, i řekl: Žádný z těch mužů, kteří byli pozváni, neokusí večeře mé. Fariseové pochopili, že pozvanými, již odmitli, míní je a jejich přívržence ostatními příslušníky jiných národů. Rovněž chápali, že se podobenství týká mesiánského království. Nemohli nic odpověděti, nebo Pán Ježíš odešel.

Ubožákům, kteří slyšeli poučení a podobenství, se slova líbila. Hrnuli se za božským mistrem. Aby se neoddávali nepříslušným nadějím, snad nějakým kouzelným snům, promluvil k nim řeč, z níž vyjímám některé myšlenky: Chudoba sama nedává ještě práva na nebe. Třeba vésti také spravedlivý život. Pro Krista musí se člověk, když je toho třeba, všeho zříci, i otce a matky. Musí jej milovati nade všecko. Muž, jenž staví hrad bez dostatečných peněz, král, jenž počne válku bez dostatečného vojska, jsou bláhoví, onen nedostaví, tento bude poražen. Kdo chce býti jeho učedníkem a nemá síly všeho se vzdáti, nevytrvá. Slova Páně mají význam nejen pro chudáky, ale týkají se všech.

Nejen ubožáci si zamilovali Pána, také celníky a hříšníky vábila jeho osoba. Spasitel se jich ujímal. Fariseové mu to brali za zlé a vytkli mu to. Pán Ježíš odpověděl podobenstvím o ztracené ovci a ztracené drachmě. První ukončil slovy: Tak větší bude radost v nebesích nad jedním hříšníkem pokání činícím, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují. K druhému přidal: Tak budou andělé míti radost nad jedním hříšníkem pokání činícím. Fariseové zavrhovali celníky a hříšníky šmahem do pekla. Pán Ježíš je poučuje o ceně každé lidské duše a o péči Boží, zachrániti všecky. Farisei to nehnulo. Byli příliš přesvědčeni o své vzácnosti před Bohem a o nicotnosti jiných, zvláště celníků. Snad se názory Páně pohoršovali. Tu vypravoval Pán Ježíš podobenství o marnotratném synu. Tenkráte poslouchali všechni nedutajíce. Pochopitelno. Nikdy lidská ústa nepromluvila něco tak pravdivého, názorného, krásného, útěšného. Podobenství se týká každého, zvláště hříšníka. V ústech Pána Ježíše se tehdy týkalo židovského národa. On je ten marnotratný syn. Zdali to pozná a se vrátí?

V té době si Pán Ježíš pohněval Židy pro slova proti bohatství. Bohatství, veliké bohatství bylo největší touhou Židů. Domáhali se ho také lichvářstvím a jinými špatnými prostředky. Tehdy byl, jak se zdá, odhalen chytrý podvod nějakého správce. Spasitel užil příkladu k výstraze. Přednesl podobenství o nespravedlivém vladaři. Nechválil jim podvodu, nýbrž ukazoval, jak jsou synové světa vychytralí, opatrnější nežli synové světla. Radí jim, aby si činili z mamony nepravosti přátele pro nebe, dobře jí užívajíce. Zove mamonu mamonou nepravosti ne proto, jakoby bohatství samo sebou bylo hříšné, nýbrž proto, že na něm zpravidla nějaká nepravost lpí, buď nabýváním nebo užíváním. Aby bylo jasné, že neschvaluje jednání podvodného vladaře, dodává podobenství, obsažené v slovech: Žádný služebník nemůže sloužiti dvěma pánům... Nemůže sloužiti Bohu a mamonu.

Fariseové se Pánu Ježíši pro tato slova posmívali. Byli bohatí a podle jejich přesvědčení zároveň jedinými dokonalými služebníky Božími. Pán Ježíš jim odpověděl, že se činí spravedlivými, ale že před Bohem jimi nejsou. Ukázal jim, jak přestupují zákon. Aby svou výstrahu před hříšným, tvrdým, nadutým bohatstvím zdůraznil, vypravoval podobenství o bohatci a Lazaru (Luk. 16, 19 n). Podobenství obsahuje mnoho vážných pravd. Konečná jeho slova: Neposlouchají-li Mojžíše

a proroků, neuvěří, ani kdyby někdo vstal z mrtvých — mířena jsou na farisee. Kdyby Písmo vykládali řádně, poznali by, že on je ten, jenž přišel s nebe, Mesiáš a Syn Boží.

Poslední zpráva, kterou máme z pobytu a o působení Pána Ježíši v Perei, je trojí poučení, které dal lidu a ještě více apoštolům.

V prvním poučení varuje před pohoršením. Je podobno tomu, které dal v Galilei. Zde měl zajisté na mysli také své utrpení, aby se jím učedníci nepohoršili. Druhé poučení se týká víry. Apoštolové si vzpomněli, jak jim mistr mluvil v Galilei o moci víry, jež může i divy činiti, i prosili: Přidej nám víry. Pán Ježíš znova potvrdil, že víra tuto moc má, a povzbudil je, aby žili z víry. Třetí poučení obsahuje podobenství o služebníku a pánu. Končí slovy: Když učiníte všecko, co se vám přikázalo, rcete: Služebníci neužiteční jsme, co jsme učiniti měli, učinili jsme (Luk. 17, 16). Smysl slov není, jak tvrdí pravoslavní, že dobré skutky nejsou záslužné a nedávají práva na odměnu, nýbrž Pán Ježíš varuje před přeceňováním dobrých skutků, před neoprávněným spoléháním na ně, před vyvyšováním zásluh. Apoštolové budou pro něho mnoho pracovati a trpěti, uvidí vyrůstati církev, plod své práce, ozdobí se skvělými ctnostmi. Mají zůstati pokorní, mají říci se sv. Pavlem: Milostí Boží jsem, co jsem. Zasívali jsme, Bůh to byl, jenž dal vzrůst. To má býti také naše smýšlení.

Tu přišel posel z Bethanie a oznamoval: Pane, kterého miluješ, jest nemocen. S Lazarem bylo zle. Jeho sestry poslaly posla k Pánu Ježíši. Myslily, že hned přijde a bratra uzdraví. Ale Pán Ježíš nešel. Pravil: Nemoc ta není k smrti, nýbrž k slávě Boží, aby Syn člověka byl oslaven skrze ni (Jan 11, 4 n). Bůh tak chtěl a Pán Ježíš se podrobil, ač věděl, že Marta a Marie budou míti žal. Za dva dni Lazar zemřel.

V horkých krajinách třeba si s pohřbem pospíšiti. Tělo Lazarovo bylo umyto, namazáno vonnými mastmi, obvázáno látkou a obvazky, uloženo u hrobky. Poté nastal smutek. Přišli známí. Lazar byl osoba vynikající, známá i v Jerusalemě. Proto bylo hostů a diváků mnoho, též hojně vynikajících Židů z města a okolí. Po tři dni konaly plačky, snad také s hudebníky, v domě a u hrobu žalostné nářky a zpívaly žalostné písně. Sestry seděly na zemi s bosýma nohama, majíce hlavu zahalenu, a bědovaly. Hosté truchlili s nimi. Podle názoru Židů poletovala duše zemřelého po tři dni nad mrtvolou. Po té době zakryly mrtvého pláštěm a uzavřely hrob kamenem.

Zatím meškal Pán Ježíš v Perei. O Bethanii se po dva dni ani nezmínil. Třetího dne řekl najednou k učedníkům: Pojďme opět do Judska. Učedníci namítli: Mistře, nyní Židé hledali tě ukamenovati a zase tam jdeš? Pán Ježíš je uklidnil. Pravil, že prozřetelnost Otce nad ním bdí, poukázal na božské světlo, jež ho vede, naznačil, že umře, až přijde určená hodina. Poté dodal: Lazar, přítel náš, spí, jdu, abych jej ze sna probudil. Učedníci mínili, že se uzdraví, když spí. Tu řekl Pán Ježíš: Lazar umřel, raduji se pro vás, že jsem tam nebyl, abyste uvěřili. Pojďme k němu. Apoštolové neměli chuti. Báli se. Tomáš zvolal: Pojďme i my, ať umřeme s ním. Krásné slovo Tomášovo pohnulo učedníky, že šli. Pán Ježíš se vydal na cestu. Zatím byl v Bethanii pohřeb ukončen a hosté se po smuteční hostině rozcházeli. Četní přátelé sester zůstali, aby je těšili. Pán Ježíš viděl, že to jsou mužové, kteří mají styk s veleradou a s ní smýšlejí. Chtěl zůstati nezpozorován, ale jeho přítomnost vešla rychle ve známost. Přispěchala Marta. Z rozhovoru s ní uvádím slova: Já jsem vzkříšení a život, kdo věří ve mne, byť i umřel, živ bude, a každý, kdo žije a ve mne věří, neumře na věky. Pak přišla Maria a padla mu k nohám. Pán Ježíš se zachvěl v duchu, odešel k hrobu a zaplakal. Někteří Židé řekli: Nemohl-liž ten, jenž otevřel oči slepého od narození, učiniti, aby byl tento nezemřel? Když byl na rozkaz Páně odvalen kámen, ač mrtvola již zapáchala, pozdvihl Pán Ježíš oči k nebi a řekl: Otče, děkuji tobě, že jsi mne vyslyšel. Já jsem věděl, že mne vždycky vyslyšíš, avšak pro zástup, který stojí kolem, jsem to řekl, aby uvěřil, že ty jsi mne poslal. Poté Lazara slovem vzkřísil. Proč se Pán Ježíš dříve modlil, udává sám. Bohoslovci připouštějí, že ač měl moc divučinění stálou, mohl býti některý zázrak vázán na podmínku modlitby.

Nesmírná byla radost sester, nesmírný také úžas všech. Byl to zajisté veliký projev Páně jak v slovech tak v zázraku. Mnozí uvěřili, jiní zůstali zatvrzelí a spěchali do města, aby oznámili veleradě, co se stalo. Tam nastal zmatek. Svátky velikonoční nebyly daleko. Co chce Ježíš Nazaretský? Jak se odvažuje do Jerusalema? Snad se nechce prohlásiti za krále a způsobiti vzbouření? Syn Boží promluvil jasným skutkem, a oni mají takové starosti. Rychle se sešla velerada k poradě. Co učiníme, pravili, protože tento člověk činí mnoho divů? Necháme-li ho tak, všichni v něho uvěří, i přijdou Římané a vezmou naše město i národ. Hle, zatvrzelost a sobectví. Přece Pán Ježíš často a zevrubně řekl, že není Mesiášem podle jejich

převrácených názorů. Kaifáš navrhl smrt. Lépe je prý, aby jeden člověk zemřel za lid, nežli aby celý národ zahynul. Členové velerady souhlasili. Odhlasovali to, co chtěli zameziti, zkázu města a národa. Tak jedná zaslepenost. Nikodem a Josef z Arimathie buď nebyli přítomni, anebo nemohli pro Krista vystoupiti. Možná, že nebyli vůbec pozváni.

Porada se prý konala v letohrádku Kaifášově, blízko Jerusalema. Dostal jméno „zlá rada". Pán Ježíš byl o usnesení zpraven. Uchýlil se do pouště Efremské na hranice mezi Galileí a Samařskem. Tam zůstal krátkou dobu skryt, věnuje se učedníkům. Velerada po něm pátrala. Nařídila, aby ten, kdo se doví, kde je, ho vydal. Zdá se, že se ho chtěla zbaviti tajně. Nenašla ho, až Kristus sám opět veřejně vystoupil.

* * *

Život Pána Ježíše v Perei byl, jak jsme viděli, nejen bohatý na řeči a události, nýbrž také požehnaný. Mnozí uvěřili a čekali s nadějí, zajisté silně světskou, na to, co přijde. Největší význam má vzkříšení Lazara. Zpráva o něm se rozšířila před Jordánem i za ním, ovšem také v Jerusalemě. Veleradu velmi mrzelo. Také moderním rozumářům není po chuti. Hledí je popírati. Marná námaha. Mohl-li Pán Ježíš vzkřísiti mládence najmského a dceru Jairovu, mohl vzkřísiti také Lazara. Smrt jako smrt. Význam vzkříšení Lazara je arci větší nežli dřívější dvoje vzkříšení. My před tímto divem vyznáváme: Jsi pán života a smrti, jsi Syn Boží, smiluj se nad námi.

LXII. **Poslední cesta.**

Poušť Efremská, v níž se Pán Ježíš ukryl, leží na pomezí mezi Samařskem a Galileí. Tam moc fariseů nesahala, tam jich vůbec nebylo. Odtud podnikl Spasitel cestu po Galilei. Evangelisté o ní nic nevypravují. Snad ji vykonal nepoznán, aby viděl ještě jednou místa, v nichž působil. Když se blížily velikonoční svátky, opustil úkryt, aby se odebral do Jerusalema. Ale nešel tam přímo, nýbrž ubíral se pomezím mezi Samařskem a Galileí k Jordánu, překročil řeku, obrátil se podél ní na jih Pereí, překročil opět Jordán, přišel do Jericha a odtud zašel do Bethanie. Z Bethanie konal slavný vjezd do Jerusalema, kde potom umřel.

Prodlévaje v poušti Efremské a na pomezí mezi Samařskem a Galileí, zůstal Pán Ježíš nezpozorován. Zdržoval se vší okázalosti, věnuje se učedníkům. Tu obrátil na něj pozornost div, jejž tam učinil. Je to uzdravení desíti malomocných. Zázrak je význačný tím, že jim Kristus Pán nařídil, aby se ukázali kněžím, a že jeden z nich, Samaritán, přišel, vida se očištěným, a dobrodinci svému poděkoval. Pán Ježíš vytkl nevděk devíti a vděčnost jednoho, ne vzhledem k své osobě, nýbrž aby dal poučení, že máme za dobrodiní Boží děkovati. Samaritána odměnil, že ho očistil i na duši. Tak sluší rozuměti slovům Páně: Vstaň, víra tvá tě uzdravila (Luk. 17, 19). Zázrak uvedl Pána Ježíše opět ve styk s veřejností, ovšem také s farisei, a cesta jeho stala se rušnější.

Doprovoďme božského mistra na této cestě. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

Když se div uzdravení rozhlásil, přišli k Pánu Ježíši galilejští fariseové a otázali se ho, kdy přijde království Boží (Luk. 17, 20). K otázce vedlo je asi toto: Ježíš Nazaretský vydává se za Mesiáše, je mocný v slově a skutku, nepřátelé nemají nad ním moci, ale je prostý a nepodobá se Mesiáši skvělému, královskému. Pán Ježíš jim odpověděl, že mesiánské království nepřijde s zevní okázalostí, a dodal: Království Boží je ve vás. První myšlenkou ukázal na jejich bludné představy o Mesiáši a jeho říši, druhá myšlenka může znamenati dvojí: Mesiáš je už mezi vámi, anebo duše nepředpojaté, čisté je mají, jelikož poznávají Krista, věří v něho, docházejí milosti Boží.

Slova Páně se týkají prvního příchodu Syna Božího, t. j. Pána Ježíše, jak tehdy žil. Spasitel přidal k nim slova o druhém svém příchodu, t. j. o svém příchodu k soudu. Kdy bude? Pán Ježíš udává znaky jen všeobecné. Jeho učedníci budou dříve mnoho trpěti. Mysliti sluší na utrpení při šíření církve, na utrpení při zkáze Jerusalema, na utrpení církve. Na světě bude veliká bezbožnost a nemravnost. To je vše. Ale až přijde Syn Boží k soudu, přijde tak, že ho bude viděti jako blesk. Na otázku apoštolů, kdy to bude, odpověděl: Kdekoliv bude tělo, tam shromáždí se i orlové. Smysl je: všichni bezděky půjdou tam, kde se Kristus zjeví. K slovům o příchodu k soudu přidal napomenutí, že se nemá nikdo másti nepravými Mesiáši, že každý má býti připraven, jelikož příchod Páně bude nenadálý, že má raději vše opustiti, nežli aby se odklonil od pravdy Boží.

Celé poučení je významné proto, že určitě liší dvojí příchod Mesiáše, že vyvrací světské představy o příchodu pravém a ukazuje na spravedlnost věčného soudce. Dále sluší míti na zřeteli, že je v poučení spojeno proroctví o utrpení učedníků a jejich nástupců s proroctvím o zkaze Jerusalema, s proroctvím o posledním soudu. Odtud obtíže při výkladu.

Učedníci se polekali. Aby je utišil, vypravoval jim podobenství o bezbožném a bezohledném soudci (Luk. 18, 1 n), který učinil ženě spravedlnost, protože ho stále prosila a stala se mu tím obtížnou. Božský mistr dodal: A Bůh neobhájí svých vyvolenců, kteří k němu volají dnem i nocí? Je to napomenutí k modlitbě a k důvěře v Boha. Smysl je: Nebojte se, vy jste mezi vyvolenými, jen se mezi nimi vytrvalou zbožností zachovejte. Ale modlitba a důvěra v Boha musí býti pokorná. To vyložil Pán Ježíš v podobenství o fariseovi a celníkovi, již se modlili v chrámě. Názorností, životní pravdivostí, stručností, charakteristikou, ovšem také plynoucím z něho poučením patří k perlám světové slovesnosti.

Zatím se Pán Ježíš dostal k Jordanu, překročil jej a vstoupil na území Perei. Tam byl v živé paměti. Hned tu byli s lidem také perejští fariseové, ale nepřišli, aby se poučili, nýbrž aby pokoušeli. Pravili: Je-li dovoleno muži propustiti manželku svou? (Mat. 19, 1 n). U Židů nebyl rozvod tak snadný jako u př. u Římanů, ale v určitých případech se dovoloval. I tento mírný rozvod měl zhoubné následky, ač ne takové jako u pohanů. Pán Ježíš obnovil původní jednoženství, potvrdil nerozlučnost manželství a prohlásil jednání proti tomu za cizoložství, t. j. za velmi těžký smrtelný hřích. Z toho jde, že manželství, uzavřené po rozluce, manželství před Bohem není.

To pravil Pán Ježíš veřejně. V soukromí mu řekli apoštolové, že jestliže se věci mají takto, není dobře se ženiti. Mistr potvrdil znova, co řekl veřejně, a přidal chválu panictví a panenství, k němuž se člověk odhodlá z nadpřirozených důvodů. Takový není tělesným kleštěncem, nýbrž podobá se andělu. Pán Ježíš dodal: Kdo může chápati, chápej (Mat. 19, 12). Tehdy učedníci nechápali, ale po seslání sv. Ducha pochopili a žili jako andělé. Do domu, v němž Pán Ježíš s učedníky hovořil, vcházely ženy se svými dětmi. Bylo zvykem, prositi věhlasné učitele o požehnání pro dítky. Apoštolové domlouvali ženám, aby nechali mistra na pokoji, ale Spasitel pravil: Nechte dítek a nebraňte jim přijíti ke mně, neboť takých je království nebeské (Mat. 19, 14). I bral je do rukou a žehnal jim. Utěšený obraz, povzbuzení

dítkám, aby Krista milovaly, a matkám, aby je ke Kristu vodily.

Když Pán Ježíš vyšel z domu, přistoupil k němu mladý muž, padl mu k nohám a řekl: Mistře dobrý, co musím činiti, abych obdržel život věčný (Mat. 17, 16). Byl to patrně jinoch šlechetný, v němž řeči a skutky Páně probudily touhu zajistiti si spasení. Pán Ježíš odpověděl: Proč mě nazýváš dobrým? Jediný Bůh je dobrý. Ze slov Páně soudíme, že měl mladý muž Pána Ježíše za pouhého člověka. Měla mu býti pokynem, že musí, hledá-li u něho spásu, míti jej za toho, jenž spásu dává, za Syna Božího. Pán Ježíš dal zajisté dost důkazů, že jím jest. Přece však dodal vlídně: Chceš-li vejíti do života, zachovávej přikázání. A jmenoval mu je. Mladý muž pravil, že je zachovává od mladosti, a tázal se, čeho se mu ještě nedostává. Pán Ježíš pohlédl na něj s láskou a řekl: Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš a dej chudým a budeš míti poklad v nebi, a pojď a následuj mne (Mat. 17,21). Byla to milost, kterou ho Pán Ježíš volal k vyššímu. Mladík odešel smuten, nebo měl mnoho statků. Nepřijal nabízené milosti. Jednak nechápal, jednak lpěl na svém bohatství. Důležitost události záleží v tom, že ukazuje na dvojí cestu spásy. Jedna je nezbytná, druhá volná, ale vyšší. První je cesta přikázání, druhá cesta evangelických rad.

Pán Ježíš sledoval odcházejícího jinocha očima a myslil na ty, jimž bohatství zamezuje cestu dokonalosti, ano jež i hubí. Vyslovil to řka: Jak těžko jest vejíti do království Božího těm, kteří doufají v peníze. Snáze jest velbloudu projíti uchem jehelníku, než boháči vejíti do království Božího. Podobně se Pán Ježíš vyslovil již dříve. Zdali je jeho slovo upřílišené? Kdo pozoruje život, ví, že není. Apoštolové se polekali. Říkali k sobě: Kdož tedy může býti spasen? Pán Ježíš se upokojil slovy: U Boha je všecko možné. Neodvolává dřívějších výroků, ale ukazuje, že Bůh pomáhá i boháčům k spasení a že se spasiti mohou.

Ohnivý Petr zvolal: Hle, my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe; čeho se nám tedy za to dostane? (Mat. 19, 27). Apoštolové mnoho neopustili, neboť mnoho neměli, ale Pán Ježíš cenil jejich víru, ochotu, pevnost, oddanost. Pravil: Vpravdě pravím vám, že vy, kteří jste mne následovali, při znovuzrození, kdy Syn člověka zasedne na slavné stolici své, seděti budete i vy na dvanácti stolcích, soudíce dvanáctero pokolení israelských. A každý, kdo opustí dům nebo bratry, nebo sestry, nebo otce, nebo matku, nebo manželku, nebo dítky, nebo pole

pro jméno mé, stokrát více vezme a život věčný v dědictví dostane. Mnozí pak první budou posledními a poslední prvními (Mat. 19, 28 n). Poslední slova mají obecnou platnost, ale Spasitel při tom myslil asi zvlášť na Židy, kteří ho odmítnou, a na pohany, kteří jej přijmou. Poté vypravoval Pán Ježíš podobenství o dělnících na vinici, které hospodář najal v různé hodiny dne, ale kterým dal bez rozdílu po denaru. Tímto podobenství varoval apoštoly, aby nezpyšněli pro sliby, které jim právě učinil, nýbrž byli si vědomi, že jejich povolání je milost a že tedy i jejich nebeská odměna je milost a dar. Pán Ježíš přidal slova: Tak budou poslední prvními a první posledními, neboť mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených. Poslední slova se týkají zajisté především Židů, kteří byli všichni povolání, ale z nichž přijali křesťanství jen někteří. Potom lze je vzhledem k události s bohatým mládencem obrátiti na povolání k vyšší dokonalosti, zvláště k stavu řeholnímu. Milost povolání dostávají mnozí, a jen někteří ji přijímají. Nepřijmouti milosti k evangelickým radám je zajisté škoda, ale souditi z toho na zavržení, jak činí mnozí pravoslavní, je upřílišné.

Za nějaký čas dospěl Pán Ježíš na místo, kde se cesta zatáčí směrem k Jerusalemu, přetínajíc Jordán. Spasitel ji nastoupil. Apoštolové dostali strach a zůstávali pozadu. Mistr jim pokynul, aby přistoupili, a oznámil jim nastávající utrpení, smrt a zmrtvýchvstání. Ač to učinil slovy jasnými a podrobnými, nepochopili ho, nýbrž myslili, že nyní založí mesiánské království, jež si představovali po židovsku. Salome, matka synů Zebedeových Jana a Jakuba, přistoupila k Pánu Ježíši a žádala, aby její synové seděli v nastávajícím království jeden na pravici a druhý na levici jeho. Pán Ježíš jim odpověděl, že milost k předním místům v nebeském království dává Bůh, ovšem když s ní člověk náležitě působí. Jakub a Jan tu milost dostali, jak svědčí jejich povolání k apoštolátu, a také s ní působili. Ostatní apoštolové se na ctižádostivé druhy rozhněvali; přece měli také zásluhy! Pán Ježíš je mile poučil. Pravil: Kdo chce býti mezi vámi první, buď služebníkem vaším. Syn člověka nepřišel, aby mu sloužili, nýbrž aby sloužil a dal život svůj na vykoupení za mnohé (Mat. 19, 26 n).

Zatím dospěl Pán Ježíš k Jerichu, k městu nádhernému a jako v květnaté zahradě položenému. Zástupové jej obklopili a provázeli. Dva slepci slyšeli hluk. Dověděvše, že je to Ježíš Nazaretský, volali: Ježíši, synu Davidův, smiluj se nad námi. Pán Ježíš je uzdravil. Vykladači Písma mají s nimi nějakou

nesnáz, nebo z evangelistů není jasno, byli-li uzdraveni v téže době, či jeden teď a druhý jindy.

V Jerichu se stala příhoda se Zacheem, vrchním nad celníky. Lid mu záviděl bohatství, jehož nabyl z nájmu a vybírání daní, a nenáviděl ho, že jako Žid přijal celnictví. Ale byl to muž šlechetný a přímý. Aby viděl Ježíše, vylezl na strom. Spasitel k němu zavítal pohostinnu. Lid se horšil, ale Zacheus pravil veřejně: Pane, polovici svého majetku dávám chudým, a oklamal-li jsem koho v čem, navrátím čtvernásobně (Luk. 19, 8). To bylo veliké rozhodnutí, hodné odměny. Také se mu jí dostalo. Pán Ježíš odpověděl: Dnes se stalo spasení domu tomuto, neboť i on je syn Abrahamův. Syn člověka přišel hledat a spasit, co bylo zahynulo.

V Jerichu se rozšířilo mínění, že se nyní zjeví království Boží. ovšem v duchu židovském. Pán Ježíš vystoupil proti tomu podobenstvím o urozeném člověku, jenž se odebral do daleké krajiny, aby ujal pro sebe království. Povolav deset služebníků dal jim deset hřiven, aby jimi těžili, dokud se nevrátí. Spoluobčané ho nenáviděli a poslali za ním poselstvo se vzkazem: Nechceme, aby tento kraloval nad námi. Muž se vrátil a žádal účet, jak sluhové s hřivnami hospodařili. Prvnímu, jenž vyzískal deset hřiven, řekl pán: Dobře, služebníku dobrý, že jsi byl nad málem věrný, budeš míti moc nad desíti městy. Druhý vyzískal pět hřiven, třetí nic. Onen dostal moc nad pěti městy, tomuto pán hřivnu vzal a dal tomu, jenž vyzískal deset (Luk. 19, 11 n). Podobenství naráží na Archelaa, syna Heroda Velikého a panovníka v Judsku. Byl pro krutost nenáviděn a od císaře poslán do vyhnanství. Proto Židé dychtivě poslouchali. Ale Pán Ježíš měl na mysli, jak budou brzy nad ním volati: Nechceme, aby nám vládl. Zároveň vyvrátil sen o židovském království. Učedníkům vypravoval někdy v oněch dnech podobenství o zrnu hořčičném.

Do Bethanie došel Pán Ježíš, provázený stále lidem, v pátek večer, když nastával šestý den před velikonocemi. Přes den sobotní byl klid, ale večer byla na počest vzácného a milého hosta večeře v domě Šimona malomocného. Kdo byl tento Šimon? Snad otec Lazarův? Byl snad od Krista uzdraven z malomocenství? Nevíme, evangelisté o něm nic nepraví. Večeře se stala památnou činem Marie Magdaleny. Vidouc po delší době Krista a vzpomínajíc dobrodiní, jež prokázal jí a celému domu, zahořela touhou, uctíti mistra nějakým zvláštním způsobem. Jednou tak už učinila. Tenkráte to byl

projev kajícnosti, který ji uvedl na cestu svatosti. Rozhodla se, že skutek vykoná opět a ještě skvěleji. Vzala alabastrovou nádobu se vzácným nardem, rozbila ji nad Pánem Ježíšem, že drahocenná tekutina tekla na jeho hlavu a nohy, jež utírala svými vlasy. Opojivá vůně naplnila celý dům. Pán Ježíš přijal poctu, ale Jidáš reptal: Proč se neprodala tato mast za tři sta denárů a nedalo se chudým. Sv. Jan dodává, že to neřekl z péče o chudé, ale že byl zloděj (Jan 12, 6). Také apoštolové, vzpomínajíce na řeči mistrovy o chudobě, vyslovili se nelibě, říkouce: K čemu ztráta tato? Pán Ježíš je pokáral. Řekl: Proč činíte ženě obtíže? Chudé máte vždycky s sebou.., mně však vždycky nemáte. Ona učinila, co mohla, pomazat napřed tělo mé k pohřbu. A dodal slovo, které se dodnes plní: Amen, amen pravím vám, kdekoliv bude kázáno evangelium toto po celém světě, tam bude se vypravovati na památku její také to, co učinila ona. Zdali Maria pochopila, co řekl Pán Ježíš o pomazání k smrti? Za několik dní se na slovo to rozpomene v slzách, které se však změní rychle v nevýslovnou radost.

* * *

Viděli jsme, že se Pán Ježíš vyhnul zatykači velerady, ano že se před ní i skryl. Nečinil tak z bázně. Věděl, že má umříti, a znal zajisté dobu, kdy se to stane. Do té chvíle mu nemohl nikdo ublížiti. Také vidíme, že si vede stále klidně, že svou smrt předpovídá s jasnou myslí, ano že předbíhá učedníky na cestě k Judsku. Křesťané se z toho v době pronásledování učili, nevydávati se zbytečně, jen z touhy po mučednictví do rukou nepřátel. Když do nich upadli, projevovali statečnost podle příkladu božského mistra. Zacheem se povzbuďme k spravedlnosti, Marií Magdalenou k vděčné lásce. S ní stal se věru div. Vzdělání apoštolů šlo mnohem volněji. Tak dlouho jsou ve škole Páně a ještě projevují ctižádost, žárlivost na sebe, zištnost, touží po světském království mesiánském. Ale jejich oddanost Pánu přemáhá tyto chyby. Brzy dospějí i oni k dokonalosti. Bude to odměna za jejich věrnost. Věrná oddanost Kristu přikryje i u nás mnohé chyby a učiní nás Bohu milými.

LXIII. Evangelické rady.

Pán Ježíš zval bohatého mládence na cestu dokonalosti. Nezavazoval ho, nebo řekl: Chceš-li býti dokonalým.... V slově „chceš-li“ není rozkaz, nýbrž rada.

V Písmě Nového zákona se uvádějí tři rady: rada chudoby, rada čistoty, rada poslušnosti. Říká se jim evangelické rady. Označují se jako lepší cesta k dokonalosti.

Všichni se máme snažiti po dokonalosti. Spasitel praví: Buďte dokonalí, jako váš Otec v nebesích dokonalý jest (Mat. 5, 48), ale z toho nenásleduje, že musí každý přijmouti a plniti evangelické rady. Rozdíl mezi přikázáním a radou zůstává.

Jest dokonalost povinná, bez níž není spasení. Pán Ježíš odpověděl jinochovi na otázku, co musí činiti, aby došel spasení: Zachovávej přikázání a budeš živ (Mat. 19,16). Kdo zachovává přikázání, má povinnou lásku k Bohu nade všecko, řídí své jednání jeho vůlí, zůstává s ním spojen milostí. To je k spasení nezbytné, ale to k němu také stačí. Vedle toho, co je přikázáno, je nepřehledný počet skutků, kterými lze lásku Boží a bliženskou, v níž dokonalost záleží, osvědčovati, ale které nejsou přikázány a k nimž proto povinnost nezavazuje. Poněvadž jsou dobré, doporučují se, radí se nám, abychom je podle možnosti konali. Vidíme zcela jasně, že mezi přikázáním a radou je rozdíl. Poukazuji na tuto věc, protože ji mnozí popírají. Zmíním se o nich ke konci.

Sv. Tomáš Akv. osvětluje rozdíl přirovnáním Nového zákona k Starému. Píše: Rozdíl mezi radou a přikázáním je v tom, že přikázání ukládá povinnost, rada nechává věc na vůli tomu, komu je dána. Proto jsou vhodně v Novém zákoně, jenž je zákon svobody, k přikázáním dány rady. V Starém zákoně nebyly, nebo Starý zákon byl zákon služebnosti. Přikázání Nového zákona udávají, co je nezbytné k dosažení posledního cíle, rady naznačují věcí, jimiž lze ho dosíci snadněji. Tak veliký učitel.

Pán Ježíš je učitelem a vzorem evangelických rad. Uvažujme o tom Božský mistře, požehnej nám!

* * *

1. Pravil jsem, že Písmo Nového zákona zná tři evangelické rady, radu chudoby, čistoty, poslušnosti. Jsou snazší cestou k dokonalosti, protože se přímo staví proti třem hlavním nepřátelům duše, proti žádosti očí, proti žádosti těla, proti pýše. Kdo si oblíbí chudobu pro Krista, odstraňuje rázně všecka nebezpečí, k nimiž vede bohatství a touha po něm. Kdo si oblíbí čistotu, vypovídá boj všelikému smilstvu. Kdo si oblíbí poslušnost, vzdává se pyšného provádění vlastní vůle. Tak asi odůvodňuje sv. Tomáš Akv. z rozumu, přihlížeje k duchu sv. Písma, názor, že evangelické rady jsou snazší a lepší cestou k dokonalosti.

Evangelické rady lze plniti různým způsobem. Můžeš si umíniti, že budeš plniti buď jednu, nebo dvě, nebo všecky tři. Můžeš tak učiniti pouhým předsevzetím, můžeš se k tomu zavázati slibem, a to buď sám před Bohem, anebo před zpovědníkem. Můžeš míti na mysli jen určitou dobu, určité okolnosti a pod., můžeš míti na mysli celý život. Můžeš se zavázati k evangelickým radám v řeholi slavnými sliby.

Sv. Tomáš Akv. píše: Člověk dá almužnu chudému, když k ní není nijak zavázán. To je jednání podle evangelické rady. Podobně se má věc ve sterých jiných případech. Uložíš si půst, když k němu nejsi povinen, zdržíš se zábavy nebo jiné příjemné věci, ač ti jí nic nezakazuje, manželé si dobrovolně umíní, že budou žíti na čas nebo navždy zdrženlivě — ve všech těchto případech, jež lze rozmnožiti do nekonečna, jednají lidé podle evangelických rad, nebo nepodléhají v nich žádnému přikázání. Důvod musí ovšem býti takový, aby byl ke cti Boží a k duchovnímu prospěchu člověka, nebo evangelické rady směřují k nadpřirozené dokonalosti. Vrchol evangelických rad jsou slavné sliby řeholní.

Abych předešel nedorozumění, podotýkám, že evangelické rady nejsou dokonalost sama, nýbrž prostředky k ní. Dokonalost záleží v lásce Boží a bliženské. Ale evangelické rady tuto lásku připravují, pěstují a projevují.

Pán Ježíš hlásal evangelické rady a také je plnil.

2. Vizme evangelickou radu chudoby. Pán Ježíš často varoval před mamonou, ukazoval na nebezpečí bohatství, doporučoval chudobu jak ocestu k dokonalosti (Mat. 19, 21, 27; Mar. 10, 29 n; Luk. 18, 28 n a j.). Jak se narodil? V jeskyni. Tak chudě se narodí málo kdo z lidí. A Kristus je Syn Boží, jenž jako Bůh stvořil svět a nyní sedí na pravici Boží. P. Maria, jeho matka, neoplývala blahobytem. Dnes je královnou nebes a rozdavačkou milostí. Jeho pěstoun Josef byl venkovský řemeslník. Život Pána Ježíše v Nazaretě byl život namáhavé práce se skromným výdělkem. Když působil veřejně, žil z almužen, spával u cizích lidí nebo pod širým nebem. Když umřel na kříži, byl zbaven šatu a hrob mu poskytl učedník. Kdysi přistoupil k němu zákoník a pravil, že ho chce následovati. Pán Ježíš mu odpověděl: Lišky mají doupata a ptáci hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil (Luk. 9, 58). Nechtěl zákoníka odvrátiti od sebe, nýbrž ukázal mu, že ten, kdo chce Krista dokonale následovati, musí si zamilovati chudobu, zvláště

hodlá-li působiti apoštolsky. Apoštolové to věděli a proto opustili všecko.

Plniti evangelickou radu chudoby lze každému i ve světě i v řeholi. Jak žil Pán Ježíš v Nazaretě? Prostě podle stavu, jejž si zvolil. Někdy snad pocítil i chudobu, ale snášel ji oddaně. Někdy měl snad jakýsi blahobyt, ale nepřikláněl k němu srdce. Po bohatství netoužil. Vždyť by si je byl mohl slovem zjednati. Jsi chud? Snášej chudobu po příkladě svého božského mistra a z lásky k němu. Jsi bohat? Nelpěj na mamoně, užívej bohatství štědře k slávě Boží a k blahu bližních. Veřejný život Páně se podobal životu řeholnímu, nebo Pán Ježíš se zřekl i toho, co měl, meškal ve společnosti učedníků, žil ze společné pokladny, již měl na starosti Jidáš. Jsi řeholník? Žiješ tak chudě, jako tvůj Spasitel? Sotva. A ty bys naříkal, že nemáš to neb ono? Ty by ses tajně odškodňoval? Do duše by ses musil styděti. Miluj chudobu, kterou sis zvolil, patří k tvému stavu; máš vyniknouti dokonalostí a chudoba je k tomu důležitým prostředkem.

3. Další evangelická rada je rada čistoty. U svobodných žen a mužů, rovněž u vdov a vdovců je čistota přikázáním. Nesesmilníš, káže desatero. K přikázání patří také povinnost, vystříhati se všeho, co čistotu těla a myšlení kazí. U těchto osob je evangelická rada čistoty možná tak, že si z lásky k Bohu, Kristu, P. Marii nebo z jiného nadpřirozeného důvodu umíní zachovávati čistotu se zvláštní pečlivostí. To se děje, když ostříhají bedlivě očí, uší, obraznosti, když se opatrně vyhýbají všemu, co pohoršuje, na př. špatným obrazům, knihám, zábavám, společnostem. Manželé mohou pěstovati evangelickou radu čistoty občasnou zdrženlivostí, ušlechtilou stydlivostí. Zvlášť dokonale plní tuto radu, kdo se k ní zavazuje slibem, ať se to děje ve světě nebo v řeholi.

Pán Ježíš blahoslavil tuto ctnost. Pravil: Blahoslavení čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou. Když obnovil posvátnost a nerozlučnost manželství a když se apoštolové nad jeho slovy pozastavili, dodal: Jsou panicové, kteří se sami oddali panictví pro království nebeské. Kdo může chápati chápej (Mat. 19, 12). O vzácnosti panické a panenské čistoty píše nejednou sv. Pavel. Sv. Jan praví o panicích a pannách, že mají v nebi zvláštní chválu a čest (Zjev. 14 ,4). Apoštolové tomu rozuměli. Ti, kteří byli ženatí, zaslíbili se s ženami a dcerami Bohu, ti, kteří byli svobodní, zůstali tak.

Že Pán Ježíš vedl život podle evangelické rady čistoty,

rozumí se samo sebou. V té věci nemohl býti ani pokoušen. Za matku si zvolil neposkvrněnou pannu, za pěstouna sv. Josefa, stkvícího se touž ctností. Sv. Jan byl pro čistotu srdce jeho miláčkem, ač co do povahy měl před sesláním sv. Ducha některé vady. Ve společnosti apoštolů a jiných lidí vedl Pán Ježíš řeči, jež směřovaly k posvěcení duše. Sv. František Saleský píše, že ho nepřátelé všelijak pomlouvali, ale co se týče čistoty, nikdo.

Jak zachováváš tuto ctnost, jež podle sv. Řehoře činí z lidí anděly? Naříkáš, že trpíš mnohým pokušením? V té věci nejsi výminkou. I svatí tak trpěli. Ale oni bojovali. Oni se chránili všeho, co pokouší a poskvrňuje. Oni odváděli mysl od věcí ošklivých a upírali ji k věcem nebeským, oni se pilně očisťovali. Časem dospěli ke klidu a byli šťastni. Máš snad slib čistoty? Pak jsi k péči o tuto ctnost zvlášť zavázán. Připomeň si to před Bohem vševědoucím denně.

4. Třetí evangelická rada je poslušnost. Jsou věci přikázané. O těch díme, že jsou naší povinností. Dítky mají povinnost poslouchati rodičů, žena povinnost poslouchati muže, podřízení povinnost poslouchati představených, všichni povinnost plniti přikázání Boží a církevní. Rozumí se samo sebou, že se poslušnost týká jen věcí dovolených. Nikdo nemá práva, poroučeti něco hříšného, proto nikdo nemá povinnost poslouchati v takové věci. Ani poslouchati nesmí. Někdy jsme přísně zavázáni poslouchati, někdy takové přísnosti není. Ať jde o povinnost přísnou, ať o povinnost méně přísnou, ať o věc čistě dobrovolnou, vždy máme tisíc příležitostí, pěstovati evangelickou radu poslušnosti. Dítko, žena, podřízený, každý může ji pěstovati jako ctnost a sloužiti v ní zvláštním způsobem Bohu. U řeholníků je poslušnost stavovskou ctností. Zdá se, že je v čele ostatních slibů, nebo v některých řádech se skládá jen slib poslušnosti; ostatní sliby jsou v něm potom zahrnuty.

Poslušnost začíná býti anebo již je evangelickou radou, když poslouchás ochotně, na slovo, na pokyn. To je první stupeň poslušnosti. Druhý, vyšší stupeň je, když srovnáváš vůli svou s vůlí představeného. Třetí její stupeň je, když srovnáváš i rozum svůj s rozumem nadřízeného, t. j. když si řekneš, že to, co on chce a jak to chce, je dobré, když nekritizuješ, neříkáš, že by to jinak bylo lepší. Tak pěstoval ctnost poslušnosti Pán Ježíš. Pravil: Pokrm můj jest, činiti vůli toho, jenž mě poslal (Jan 4, 34). Konal ji vždy, ochotně, horlivě. To byl první stupeň poslušnosti. Opět řekl: Nehledám vůle své, nýbrž vůli toho,

jenž mě poslal. Zde je srovnání vůle s vůlí Boží, jež jsem nazval druhým stupněm poslušnosti. Opět řekl: Ten, jenž mě poslal, jest se mnou, on nenechal mne samotného, neboť já vždycky činím to, co mu je milé (Jan 8, 19). Zde máte souhlas rozumu, třetí stupeň poslušnosti. Život Páně svědčí, že podle těchto výroků Spasitel jednal. Dílo vykoupení bylo dílo poslušnosti a to poslušnosti dobrovolné (Řím. 4, 19). Neposlušnost hřešila, poslušnost vykupovala. Z poslušnosti prchá Pán Ježíš do Egypta, vrací se do Nazareta, pracuje do třicátého roku v dílně, tři léta pracuje veřejně a umírá. Vše koná ochotně, srovnává ve všem vůli svou s vůlí Otce svého, co Otec určil, má za správné a dobré. Těžké bylo utrpení, člověčenství se ho hrozilo, ale Spasitel se podrobil.

Jak pěstuješ poslušnost ty? Poslouchás pro Boha? Poslouchás ochotně? Či nerad, kasárnicky, poněvadž ti hrozí důtky? Stavíš vůli svou na vůli otce, představeného, snad i nad vůli Boží a Kristovu? Posuzuješ a odsuzuješ? Máš tolik příležitostí ke krásné ctnosti poslušnosti, užívej jich, budeš míti účast v evangelické radě.

Někdo by mohl namítnouti, že Pán Ježíš zachovával dokonale evangelické rady, ale že o řeholních slibech není v jeho životě nikde stopy. Odpovídám: Řeholní život se z nauky a příkladu Páně přirozeně vyvinul. Podotkl jsem, že jeho život v Nazaretě a s apoštoly má nejednu podobnost s životem řeholním. I stopy slibů nalézáme v životě Páně. Od Otce přijal dílo vykoupení. Přijal je dobrovolně, slíbil, že je vykoná, sjednotil úplně vůli svou s vůlí Boha Otce, uznal způsob vykoupení vtělením a utrpením za dobrý. Po lidsku mluvíce můžeme říci, že se k dílu vykoupení zavázal. Když se věčné slovo vtělilo, musil Kristus jako člověk dáti k úkolu tomu souhlas a zavázati se k němu. To se stalo. Táži se: Zdaliž se to nerovná slibům? Rovná, ano slibům řeholním.

Oprávněnost slibů vůbec a řeholních zvlášť nebudu projednávati, nýbrž dotknu se některých námitek, jež se činí proti evangelickým radám.

V prvních stoletích křesťanských vystoupili bludaři, kteří hlásali naprostou pohlavní zdrženlivost jako všeobecnou povinnost a zavrhovali proto i manželství. Jiní zavazovali všecky křesťany k úplné chudobě. Každý vidí, že jsou to nerozumné přemrštěnosti. V čtvrtém století povstal bludař Jovinián. Upíral dobrým skutkům veškerou cenu a evangelické rady zavrhl. I to je zřejmá výstřednost. Angličan Wiklif, z něhož čerpal

Hus, učil, že duchovenstvo nemá míti majetek a že kláštery se svými sliby jsou vynález ďáblův. Bludy Jovinianovy a Wiklifovy spojil a ještě rozmnožil protestantismus: popírá svobodu vůle, hlásá bezcennost ano nemožnost dobrých skutků, neví nic o vnitřním nadpřirozeném posvěcování duše, nauku o milosti, jak se ve svátostech uděluje, prohlašuje za pověru a kouzelnictví a j. Proto nemá pro evangelické rady vůbec smyslu, nezná řeholních slibů, nemá svatých. S tímto rozumářským protestantismem jsou za jedno všichni volní myslitelé. Evangelické rady jsou jim nepřirozené, nesmyslné, odporující zásadě: na světě jsi, žij pro svět a vyžívej se. Když se rozumářští protestanté ohání Kristem, zneuctívají ho a klamou lid.

Jiní protestanté činí proti evangelickým radám námitky z jiné strany. Nauku jejich hlásají mnozí pravoslavní bohoslovci. Praví, že katolíci vykládají výjev s bohatým jinochem a jiné výroky sv. Písma o evangelických radách nesprávně. Věc se má prý takto: Je-li v evangelických radách pokyn od Boha k dokonalosti, zavazují každého, nebo všichni máme Boha milovati nade všecko. Proto je každý povinen konati vše, co vůbec může. Na tuto přemrštěnost jsem poukázal a ji vyvrátil na počátku. Jiná námitka z této strany je, že Bůh nemůže dávati radu. Když tedy někdo pozná, že ho Bůh volá ke skutku dokonalosti, musí to člověk pokládati za pokyn, jemuž nelze bez hříchu odpírati. O bohatém jinochovi tvrdí, že neposlechnuv Pána Ježíše, volajícího jej k chudobě, věčně zahynul. Usuzují to ze slov Páně, že je těžko vejíti boháči do království Božího. Na tyto námitky sluší odpověděti takto: Výrok Pána Ježíše o bohatství je všeobecná pravda a ukazuje na nebezpečí, jež přilnulost k mamonu přináší. Že tomu tak, každý vidí. Ale ze slov Páně neplyne, že bohatec nemůže býti spasen. Mezi světci je mnoho králů, knížat a boháčů. Dále nelze ze slov Páně vyvozovati zavržení jinochovo. Konečně není pravda, že se každá rada Boží stává závaznou pro toho, kdo ji pozná. Jest možný případ, že se rada stává nutnou, ale potom její závaznost plyne odjinud. Uvedu takový případ. Jinoch dostane povolání do řeholního stavu. Vidí, že ho Bůh volá, a poznává, že zahyne, zůstane-li ve světě. Tu musí vstoupiti do řehole, ale ne proto, že ho Bůh do ní zve, nýbrž proto, že je povinen spasiti duši. Kdyby obav o svou duši neměl, nemusil by vstoupiti, zvláště kdyby měl důležitý úkol v rodině, ve společnosti a pod. Volání Boží nebývá zpravidla tak jasné a určité, že by neposlechnouti bylo zprotivením vůli Boží. Kdyby viděl, že nemá sil k řeholní-

mu stavu, ani by do řehole vstoupiti nesměl. Tu by povolání jeho bylo domnělé.

* * *

Promlouval jsem o evangelických radách. Pán Ježíš jim učí a v nich svítí jako vzor. Vážme si jich. Každý máme příležitost je pěstovati, někdy tu neb onu, někdy na čas, někdy z před sevzetí, někdy se slibem. Ale sliby třeba v té věci činiti opatrně, ne bez rady zkušeného zpovědníka. Je to cesta k dokonalosti. Všichni se máme snažiti po dokonalosti. Životní zkušenost učí, že ten, kdo nekoná víc, nežli co právě musí, snadno pochybí také v povinných věcech nedbalostí. Také je to smýšlení málo ideální. Spějme výš! Máme mnohé chyby, skutky evangelických rad tyto mezery vyplníme. Božské Srdce Páně, sídlo všelikés dokonalosti, pomáhej nám milostí, abychom se horlivým plněním evangelických rad tobě víc a více připodobňovali a s tebou se sjednocovali v lásce Boží a bližeňské.

LXIV. Slavný vjezd do Jerusalema.

Na květnou neděli si připomínáme slavný vjezd Pána Ježíše do Jerusalema. Vypravují o něm všichni evangelisté. Spasitel vyšel z Bethanie, kde byl hostem u Lazara. Bethanie je od Jerusalema vzdálena asi tři čtvrti hodiny. Vyšel v poledne nebo hned po poledni, byl provázen apoštoly, učedníky a mnohými Židy, kteří se dověděli o příchodu božského mistra k Lazarovi a přišli, aby ho viděli. Také vzkříšený Lazar vábil stále ještě mnohé, ač uplynula od jeho vzkříšení delší doba. Mezi příchozími do Bethanie byli též četní poutníci, kteří putovali do Jerusalema na svátky velikonoční. Ti všichni se vydali za Pánem Ježíšem. Byl to značný průvod.

Asi za čtvrt neb půl hodiny dospěl průvod na rozcestí. Jedna cesta vedla do Jerusalema, druhá odbočovala do Betfage. Spasitel se zastavil a poslal do Betfage dva učedníky pro oslici s oslátkem. Majetník jim je vydal. Věc je tajemná, nejspíše skutek moci a vševědoucnosti Kristovy. Sv. Matouš k tomu poznamenává, že se to stalo, aby se naplnilo slovo prorocké: Povězte dceři sionské: Hle, král tvůj béře se k tobě tichý, sedě na oslici a oslátku jhu nepodrobené (Zach. 9, 9; Is. 62, 11). Učedníci vložili na oslátko svá roucha a jejich mistr sedl na ně, Přečetný zástup, jenž příchozími z Jerusalema stále rostl, prostíral roucha svá na cestu, někteří sekali ratolesti s palem a oliv a kladli je na zem anebo mávali jimi, lidé vpředu

a vzadu volali: Hosanna Synu Davidovu! Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně, hosanna na výsostech (Srov. Žal. 117, 25 n). Hosanna je asi naše sláva. Lid dal tím na jevo, že má Krista za slíbeného Vykupitele; jméno syn Davidův byl obvyklý výraz pro něho. Se svou vírou spojoval arci bludný názor o světském králi a osvoboditeli. Nepřátelským přijetím průvodu od vládnoucí strany farisejské v městě nadšení lidu značně ochablo.

To jest v krátkosti památná událost. Představme si ji živě a učiňme o ní malé rozjímání. Pane Ježíši, tys v duchu žehnal zajisté lidu, který tě provázel. My se k němu přidáváme, požehnej i nám!

* * *

1. Proč konal Pán Ježíš slavný vjezd do Jerusalema? Spasitel byl tichý a pokorný srdcem. Zevních okázalostí nemiloval ani nevyhledával. A tu koná vjezd přímo královský. Nekoná ho nahodile, bezděčně, nýbrž vědomě. Událost s oslátkem o tom dává jisté svědectví. Sv. Augustin dí, že u Pána Ježíše je vše významné a důležité, ať jde o slovo nebo jiný projev. Proto se tážeme právem, proč Pán Ježíš slavný vjezd konal, ano připravil. Odpověď je zřejmá. Evangelista ji jasně vyslovuje, když na Krista obrací slova Písma: Hle, král tvůj béře se k tobě tichý, sedě na oslici a oslátku jhu nepodrobené (Mat. 21, 5). Vyznává tím, že Pán Ježíš je slíbený Mesiáš. Kristus konal slavný vjezd, aby naplnil toto proroctví a ukázal lidu, že Mesiášem jest. Lid to pochopil. Proto jej oslavoval jako syna Davidova a provázel slavnostně do města. Očekával arci, jak víme, že se Pán Ježíš prohlásí za krále.

Víru, že Pán Ježíš je Vykupitel lidstva, v ráji oznámený a od proroků předpovídaný, vyznáváme i my, ale nespojujeme s ní mylné představy světské. Voláme: Kriste, buď králem světa, kéž tvé království obejme všecky národy a země, ale dodáváme: Buď králem srdcí. Nechť jim vládne tvůj zákon, nechť je vede tvá milost, nechť je spojí tvá církev. Především, Pane Ježíši, jenž sedíš nyní na pravici Boží, vládni v srdcích našich. Jsme tvoji, v tebe věříme, v tebe doufáme, tebe miluje-me, tobě zasvěcujeme svůj život. Dej nám, abychom podle toho, co pronášíme, také vždy jednali a v tomto jednání do smrti setrvali.

2. Lid prostíral svá roucha na zem, kudy Pán Ježíš jel. Byl to obvyklý v zemi projev úcty, ale projev význačný. Také sekal ratolesti palmové a olivové, jež kladl buď na zem anebo

držel v rukou, mávaje jimi Kristu vstříc. I to byl význačný projev úcty. Pán Ježíš přijímal poctu tiše a skromně. Mnozí z lidu věřili v něho. Spasitel je znal a věděl, že budou svým časem členy jeho církve. Úcta těchto osob ho těšila, nebo je vedla k spasení. Mnozí z jásajících věřili v něho povrchně, jejich projev úcty byl buď bezděčný anebo měl podkladem naději na světské království. Spasitel o nich věděl, že nesetrvají, ano že snad někteří z nich budou v pátek volati: Ukřižuj! To jej plnilo zármutkem. Za obě tyto strany se modlil, za první, aby se ve své víře utvrdili, za druhé, aby se nezvrátili.

U nás konává slavný vjezd Pán Ježíš o slavnosti Božího těla. Někde je krásný, někde chudý; někde se ho účastní knížata, vlády, spolky, někde je jen lidový. Býval často podivuhodný a jest takový ještě leckde. Nemluvím o velikolepých průvodech při eucharistických sjezdech, mám na mysli obvyklé průvody božítělové. Viděl jsem mnohé. Viděl jsem cestu pokrytou prkny a koberci, ulice ozdobené prapory, květinami, obrazy, svícemi, viděl jsem krásnou účast všech vrstev lidu ve všech krojích, lidových i umělých, ale viděl jsem také průvody chudé, plnící věřící duši zármutkem, a projevy lidu nepřátelské, ano potupné. My náležíme k těm, kteří mají ke Kristu úctu, jež mu jako Synu Božímu a našemu Spasiteli patří. Tu chceme vždy vyznávati, v srdci i zevně, soukromě i veřejně. A nejen to. Chceme také pracovati k tomu, aby byl Kristus ctěn ode všech a aby tato úcta byla skvělá.

Lid zbavil se roucha a kladl je na cestu. Byl šťasten vida, jak Ježíš přes ně kráčí. Nám to může býti obrazem, abychom svlékali starého člověka, očišťovali se od světskosti, pohrdali světskými marnostmi, posvěcovali těla a duši. My tak činíme a věříme, že zvláště dotyk božského těla Páně nás posvěcuje. Ratolesti palmové jsou obraz vítězství. Každé potlačené pokušení, každý pevný krok na cestě zákona Božího, každý dobrý skutek je vítězství nad tělem, světem a ďáblem. Takovou palmu vítěznou vidí Kristus rád v našich rukou a těší se, jak ji jednou promění ve vítěznou palmu slávy. Ratolesti olivové jsou obraz pokoje. Z oliv dobývá se olej, jenž hojí, mírní bolest, sílí. Kristus a jeho náboženství dává pokoj duši. Zdálo by se, že tomu není tak, jelikož vyžaduje boj proti náruživostem, napětí sil k duchovnímu pokroku potřebného, bázeň před pokleskem. Zdálo by se, že nevěrec a člověk, jenž se klidně oddává náruživostem, má více klidu. Ale tomu je tak jen zdánlivě. Ovšem stojí náboženský pokrok boj, ale každé vítězství je zdroj obla-

žujících radostí, boje se stále zmenšují, radostný klid stále roste. Při tom — a to jest hlavní věc, člověk se zdokonaluje a nabývá často značné mravní výše. U lidí světa bývá zrovna na opak.

Pane Ježíši, božský náš mistře a Spasiteli, chceme posvěcovati oči své pohledem na bílou hostii, v níž se skrýváš, ústa a srdce zbožným přijímáním. Chceme úsilovně bojovati proti zlému a pracovati o dobrém, abychom se ozdobili palmou vítězství. Ty nám dáš onen pokoj, který, když naplní duši, dává jí předtuchu blaženého míru věčného. Přimlouvej se za nás u Otce svého nebeského, ať v svých dobrých úmyslech setrváme, a pomáhej nám k tomu svou milostí.

3. Lid, provázeje Krista, volal: Hosanna Synu Davidovu! Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně, hosanna na výsostech! V těchto slovech vyvrcholilo nadšení lidu. O, by bylo bývalo správné! Ale bylo takové jen u některých. U většiny mělo vědomky nebo nevědomky smysl: Chceme svobodu a nezávislost národa. Chceme slávu, kterou slynulo kdysi království Davidovo. Chceme, aby zákon Mojžíšův byl uznán ode všech národů země a aby se všichni přišli poklonit Hospodinu na Sionu. Ty se vydáváš za proroka a Mesiáše. Tvé skutky jsou takové, že ti možno věřit. Ano, Bůh je zřejmě s tebou, ty provedeš dílo spásy. Uvedeme tě slavně do Jerusalema. Prohlásíš se za krále, vztyčíš prapor odboje, projevíš svou moc okázalým skutkem — a všecko půjde za tebou. Neučiníš-li tak, zavrhneme tě. To nebyla víra, jak ji kázal Bůh a jeho božský vyslanec. To byla víra, jak ji chtěl lid bludem svedený. Podle ní měli Bůh a Kristus poslouchati lidu, ne lid Boha a Krista, tvůrce a pán poslouchati tvorů a poddaných, ne naopak. To byl převrácený pořádek.

Takový převrácený řád se projevuje často. Co dí nevěrec, jenž zavrhuje Boha, Krista, církev? Praví: Nejste po mé chuti, proto vás nepřijímám. Co dí bludař a sektář, jenž z nauky Páně něco přijímá a něco nepřijímá? Praví: Nejsi úplně podle mé chuti. Kdybys byl v své církvi ustanovil jen dvě svátosti, přijal bych ji, ale sedm svátostí nepřijímám. Co dí vlažný katolík, který sice v církvi Kristově je, ale žije podle svého? Praví: Vyznávám tvou církev, ale leccos v ní není po mé chuti a proto to nekonám, u př. posty, svěcení každé neděle, nerozlučnost manželství. To je ten převrácený pořádek, podle něhož tvor klade podmínky tvůrci a odpírá mu uznání a poslušnost, jestliže jeho podmínkám nevyhoví. Proto řekl

Pán Ježíš: Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království nebeského, nýbrž ten vejde do království nebeského, kdo plní vůli Otce mého, jenž jest v nebesích.

My smýšlíme jinak. Voláme hosanna, ale neklademe Bohu podmínek, nýbrž podrobujeme se jeho vůli. My vyznáváme: Tys tvůrce, my tvorové, tys pán, my sluhové, tys Otec, my synové, tys Vykupitel, my vykoupení, tys zákonodárce, my poddaní. O Pane, osvěcuj nás, ať to vždy jasně chápeme, posiluj nás, ať tohoto řádu nikdy nepřevracíme. Tvá vůle je svatá, my se jí podrobujeme. Pomáhej nám, ať to vždy konáme řádně.

4. Když přišel průvod na horu Olivetskou, odkud byl krásný pohled na město, Pán Ježíš zaplakal. Pohled na město z hory Olivetské překvapí poutníka ještě dnes. Tím více uchvacoval tenkráte, kdy Jerusalem byl skvělým městem. Zvláště kolem poledne, když se slunce opíralo o bílé, mramorové budovy a o pozlacené střechy chrámové, byl pohled na město oslňující. Lid byl jím uchvácen. Nadšené hosanna z tisícerých úst rozlétlo se daleko široko. Pán Ježíš mlčel. Zastavil se a hleděl na sv. město. Čím více na ně hleděl, tím bylo mu smutněji, až zaplakal a pravil: Kdybys bylo poznalo i ty, a to alespoň v tento den svůj, co jest tobě ku pokoji....! Poté líčil jeho zkázu. Zatím se z města přihrnuli noví zástupové a průvod nabyl úchvatného vzezření. Fariseové se lekli. Proti jásajícímu zástupu se neodvážili vystoupiti. Přistoupili k Pánu Ježíši žádajíce, aby učedníky pokáral. Spasitel odpověděl: Budou-li tito mlčeti, kamení bude volati. V městě nastalo rozechvění. Co znamená ten průvod? Co volání hosanna? Co z toho bude? Fariseové uznali za dobré zakročiti. V městě mohli vystoupiti rázněji, nebo měli v něm mocnou stranu. Učinili to tím způsobem, že se vyslovili o Kristu chladně a pohrdlivě. To byla sprcha na nadšení lidu. Hned ochladlo. Ze Syna Davidova byl pouhý prorok. Na chrámovém nádvoří se lid rozešel, nebo k svatyni se nesměl nikdo přiblížiti v cestovním oděvu a se zaprášenýma nohama.

Aj, co myšlenek vzniká v naší hlavě! Jerusaleme, tvá zevní skvělost nemá ceny. Pár let a bude z tebe hromada ssutin. Tvůj pád bude hrozný. Podobně se mnohý skvěje řády, zásluhami, učeností mocí — a Kristus nad ním pláče. Mnohý národ vládne světem, jeho sebevědomí sahá až k hvězdám — a Kristus nad ním pláče. Ta zevní skvělost nemá vnitřního základu. Je to pozlátko, zevně skvělé, ale nebezpečné, nebo plní pýchou,

jež pohrdává zákony Božími, Kristem, církví, lidem. Konec bývá smutný pád. Jaké napomenutí, abychom se snažili o vnitřní dokonalost, nad kterou Kristus nepláče, nýbrž z které se raduje. Je důležité poučení, nebo nic tak nevábí jako lesk, moc, sláva.

Nestálost lidu je též poučná. Takové nadšení a hned ustupuje! Jak si to vysvětlíme? Dva důvody stačí: nepevná víra, řádně neodůvodněná, a pevná smělost nepřátel. Proč se kolísá mnohý ve víře? Není v ní vyučen, nesnaží se, aby ji poznal. Tak jej námitka snadno zviklá, vášeň snadno přemůže, blud snadno svede. Nemám na mysli bohovědnou učenost, nýbrž ono vědění, jež vychází z rozjímání o hlavních pravdách Božích. Toto vědění je víc nežli učenost, nebo proniká ducha a srdce. Je ho třeba zvláště těm, kteří mají nebo chtí vésti duchovní život. Pevná smělost nepřátel zastrašuje snadno lid. V tom jest jejich síla. Oni si jí jsou vědomi. To zakoušíme my i dnes. Kde jest příčina naší nestatečnosti? Jest jich několik. Jedna z nich jest táž jako u israelského lidu: nedostatečné vědomí pravdy. Námitka zmate, heslo zalekne. Je třeba mnoho dohánětí. Dnes je třeba nejen víry, nýbrž také víry uvědomělé. Aj, jaké sebevědomí by měl míti katolík, když uváží, co je Kristus, co církev! Buďme apoštoly! Kriste, zapal naše srdce láskou k Bohu, církvi, lidu, posvěť naše ústa žhavým uhlem svaté výmluvnosti, abychom byli pevni a k pevnosti vychovávali jiné.

5. Pán Ježíš vešel do chrámu. Tam to vypadalo zase jako před třemi lety, nežli jej Spasitel vyčistil. Učiněné tržiště. Zvláště kolem obchodníků s beránky bylo hlučno, nebo se blížila posvátná velikonoční večeře. Pán Ježíš si umínil, že chrám opět vyčistí, ale zítra. Byl večer. Členové velerady po Kristu pásli a sledovali každý jeho krok. Těšili se, že jej budou moci zatknouti. Božský mitr to věděl a odešel z města. Kde přenocoval? V Bethanii u Lazara? Zdá se, že nikoliv, nýbrž že se skryl někde na hoře Olivetské. Naplnilo se zase: Neměl, kam by hlavu položil.

* * *

To byl průběh slavného vjezdu Páně do Jerusalema. Byla neděle. V pátek bude lid místo hosanna křičeti: Ukřižuj! Utrpení bude hrozné, ale tím slavnější bude vzkříšení a odchod do nebe. V našem životě se také střídají úspěch a neúspěch, štěstí a neštěstí, radost a žal, povýšení a pád. Kdo stojí pevně

v zákoně Božím, nemusí se přes míru skličovat, nebo konec bude dobrý. Milujícím Boha všecky věci napomáhají k dobrému. Nemůže býti jinak. Kdo je s Kristem spojen, může s ním trpěti, ale musí s ním kralovati. Ano utrpení jeho slávu zvýší. S tebou, božský náš Spasiteli, chceme býti spojeni jako ratolest s kmenem. Dej nám, ať jsme živými údy tvého těla a máme účast v tvé oslavě.

LXV. Pondělek a úterek.

Velerada myslila, že Pán Ježíš na velikonoční svátky nepřijde. Po usnesení, že musí zemříti, zmizel. Dala na něj veřejný zatykač, pátrala po něm, ale nebylo po něm stopy. Už se těšila, že zmizí z veřejného života. Pán Ježíš prodléval, jak víme, skryt na poušti efremské na pomezí mezi Samařskem a Galileí. Tu přicházely zprávy, že překročil Jordán, že v Jerichu uzdravil slepce a byl hostem u Zachea, že je v Bethanii u Lazara. Snad se neodváží do města? rozhořčovala se velerada. Lid, zvláště poutníci, očekával, že přijde. Když slyšel, že je v Bethanii, hrnul se tam a doprovodil ho do města. Je to slavný vjezd Páně.

Nepřátelské chování velerady působilo, že nadšení lidu při příchodu do města ochablo. Ochablo ještě více, když se Pán Ježíš neprohlásil za krále a nepodnikl nic z toho, co národ od Mesiáše očekával. Ale zájem o Krista trval. Všichni vyčkávali, co bude.

Pozorujme poslední dva dny veřejné činnosti Páně, pondělí a úterý. Je neobyčejná. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

V pondělí po slavném vjezdu šel Pán Ježíš do města. Na cestě přišel k osamělému fíku. Fík se zelenal, ale neměl plodů. Pán Ježíš vyslovil nad ním kletbu: Nerodiž se z tebe ovoce na věky (Mat. 21, 19). Ihned počal fík usýchati. Když šel kolem něho s učedníky druhého dne, byl uschlý. Pán Ježíš nevyslovil kletby nad fíkem z hněvu, že mu neposkytl pokrmu. Takový úsudek by odporoval všemu, co o Kristu víme, a byl by vůbec neodůvodněný. Zničení fíkovníka je jediný případ, kdy působením Páně něco vzalo za své. Kletba nad neplodným stromem má patrně nějaký zvláštní význam. Ani není nesnadno jej uhádnouti. Pěkně zelený strom bez plodů je totéž, co Kristus Pán jindy nazval pěkně obíleným hrobem: krásný vnějšek, vnitřek špatný. Kdo je takový? Licoměrník, farisej. Zahyne.

Lidi může oklamati, Boha nikoliv. Kletba nad fíkovníkem se stala krátce před smrtí Páně. Proto se zajisté vztahuje na farisee a zákoníky, kteří uvedou sebe, města, zemi do záhuby. Bylo to proroctví, bolestné proroctví.

Pán Ježíš, přišed do chrámu, vyčistil jej jako dříve. Provázel svůj čin slovy: Dům můj domem modlitby slouti bude, vy však jste jej učinili peleší lotrovskou. Slova vzal z proroků (Is. 56, 7; Jer. 7, 11). Prodavači a kupci prchli. Nádvoří se vyprázdnilo, ale rychle se plnilo lidem jiným, mezi nímž bylo hojně chorých a mrzáků. Tu se stal podivuhodný případ. Sebralo se také hojně dítek. Dítky, vidouce, co Pán Ježíš učinil, vzpomněly si na včerejší průvod a spustily slavnostně: Hosana Synu Davidovu! Jak přijal Pán Ježíš projev? Byl mu zajisté větší útěchou nežli včerejší volání lidu, nebo vycházel z nevinných srdcí, která byla bez předsudků a která Spasitel miloval. Za to velekněží, zákoníci a náčelníci lidu se pohoršili. Přistoupili k Pánu Ježíši a pravili: Slyšíš-li, co tito praví? Pán Ježíš jim odpověděl slovy Malachiáše, proroka: Z úst nemluvňat a kojenců připravil jsi chválu (Mat. 3, 1).

Toho dne, jak se zdá, přihodilo se setkání Páně s cizinci (Jan 12, 20 n). S židovskými poutníky z cizích zemí přicházívali také příslušníci různých národů: Řeků, Syrů, Peršanů a j., někteří ze zvědavosti, aby viděli nádherný chrám, zasvěcený jedinému Bohu, a bohoslužbu, kterou tento Bůh je ctěn, mnozí proto, že se jim víra v jednoho Boha, tvůrce nebe i země, zamlouvala. Mezi nimi byli asi také skuteční prosebyté. Viděli nebo slyšeli, co se stalo před chvílí, a přáli si viděti Ježíše, jehož dítky tak nadšeně pozdravily. Filip a Ondřej dovedli je k mistru. Pán Ježíš se zaradoval, nebo si vzpomněl, jak se jeho církev rozšíří v zemích těchto cizinců. Vyjádřil to slovy: Přišla hodina, aby oslaven byl Syn člověka. Než zároveň ho napadlo, jak jej zřízení království Božího bude státi krutou smrt. Z toho se jeho lidská bytost zděsila a volala: Otče, vysvoboď mě z té hodiny. Ale hned toto hnutí přemohl a pravil: Otče, oslav jméno mé. Tu zazněl s nebe hlas: Oslavil jsem a ještě oslavím. Lidé výjevu neporozuměli. Jedni řekli, že zahřmělo, jiní, že ke Kristu mluvil anděl. Pán Ježíš jim vyložil, že Kristus bude povýšen jako had na poušti a tehdy přitáhne k sobě všecky lidi, že jeho smrt bude veliký soud nad zatvrzelci a nad ďáblem. To je jeho ponížení, ale také oslava. Židé si nedovedli v mysli srovnat, že by Mesiáš, zakladatel mesiánské říše, měl trpěti, ano dokonce umříti na kříži. V tom smyslu se vyslovili. Pán Ježíš odpověděl:

Dokud máte světlo, věřte ve světlo, abyste byli účastni světla. Smysl je: Věřte ve mne a porozumíte. Od dalšího výkladu upustil; byl by býval zbytečný.

Co se stalo s cizinci? Zajisté to, co se stalo s třemi králi od Východu. Odešli domů s vírou a milostí v srdci. Podání, jež zaznamenal dějepisec Eusebius, dí, že to byli vyslanci edenského krále Abgara. Slyše o nebezpečí Pána Ježíše, nabídl mu prý útulek v své říši. Spasitel ho za to uzdravil z malomocenství a poslal mu vzkaz, jenž je v armenských letopisech zaznamenán. Legenda podání to ještě všelijak okrášlila.

Tak se skončil pondělek. Někteří kladou na ten den události, které jiní zařaďují na úterek. Zdá se jim, že toho, co uslyšíme, je příliš mnoho, aby se to vtěsnalo na jeden den. Ale to je věc vykladačů. My je položíme na úterek.

Pán Ježíš přespal zase někde venku mimo město. Ráno na cestě do chrámu přišel s učedníky k fíku, nad nímž vyřkl včera kletbu. Byl uschlý. Učedníci si toho všimli a projevili nad zázrakem podiv. Spasitel řekl: Amen pravím vám, budete-li míti víru a nebudete-li pochybovati, učiníte nejen to, co se stalo fíku, nýbrž i když hoře řeknete: Zdvihni se a vrhni do moře, stane se. Nad touto řečí užasli ještě více. Že by mohli vírou přenésti na př. horu Olivetskou, ne, to jim bylo přílišné. Pán Ježíš užil nadsázky, aby je upevnil v důvěře v Boha a přesvědčil je, že úsilovná snaha, spojená s důvěrou v Boha, nezklame. Důvěra v Boha se musí projevovati ve vytrvalé modlitbě. Spasitel se o této věci rozhovořil. Opakoval skoro týmiž slovy, co o tom řekl již dříve.

Zatím přišli do chrámu a Pán Ježíš začal učiti. Najednou lid, jenž ho obklopoval, uctivě ustupoval. Co se stalo? Přišlo poselstvo, v němž byli samí vynikající členové velerady. Obstoupili Pána Ježíše a řekli: Jakou mocí činíš tyto věci? Kdo ti dal tu moc? Pán Ježíš užil otázky k vážnému poučení. Pravil, že jim odpoví, jestliže oni odpoví jemu. Otázal se jich, byl-li křest Jana Kř. z nebe či od lidí. Bystří členové velerady pochopili hned: Řekneme-li z nebe, řekne nám, proč mu tedy nevěříte? Sv. Jan pravil o Kristu, že je víc než on, Jan. Řekneme-li od lidí, lid nás ukamenuje. Odpověděli: Nevíme. Pán Ježíš pravil: Ani já vám nepovím, jakou mocí to činím, Tak je umlčel, asi k radosti lidu, který se pyšných těch lidí bál, ale jich nemiloval.

Pán Ježíš se obrátil k lidu a vypravoval podobenství o dvou synech, z nichž první ochotně slíbil, že půjde na vinici pracovat,

ale nešel, a druhý odepřel jíti, ale potom šel. Poté se Pán Ježíš otázal: Který z nich vyplnil vůli otce? Lid volal: Druhý. Porozuměl též, že božský mistr míní prvním synem veleradu, jíž právě umlčel. Spasitel mínil nejen ji, nýbrž všecky, kteří jej zavrhnou, nebo dodal: Celníci a nevěstky předejdou vás do království Božího (Mat. 21, 31). Aby tuto myšlenku vyslovil zřejměji, přidal podobenství o vinařích, kteří sluhy, poslané od pána vinice pro plody, potupili, zmrskali, ukamenovali. Míněni jsou proroci, které národ zpravidla pronásledoval, někdy i zabíjel. Pán vinice poslal milého syna, pravě, že se vinaři před ním zastydí. Ale oni zabili také jej. Pán Ježíš přidal otázku: Co učiní pán vinice? Členové velerady, na něž se asi obrátil, se stavěli, jakoby nerozuměli, kam podobenství míří, odsoudili zločin a dodali, že pán dá vinici jiným. Lid byl upřímnější. Chápaje smysl podobenství zvolal: Chraň Bůh! Byla to odpověď na poslední slova velerady. Pán Ježíš pravil, že se to stane, jestliže ho zavrhnou. Připomenul slova žalmistova: Kámen, který lidé zavrhli, stane se kamenem uhelním (Žal. 117, 22; Mat. 21, 42). A dodal: Bude odňato od vás království Boží a dáno lidu, kterým bude přinášeti plody jeho. Velekněží a fariseové, kteří ovšem rozuměli, byli by rádi Krista zatkli, ale báli se lidu. Pán Ježíš se nebál, nýbrž dotvrdil svá slova podobenstvím o královské svatbě a o pozvaných na ni. Je podobno podobenství o veliké večeři, ale je důtklivější. Vyjadřuje nejen zavržení těch, kteří odmítli přijíti, nýbrž i jejich trest. Král pošle vojska, zahubí ty, kteří jeho vyslance potupili a zavraždili, zapálí jejich města. V tomto podobenství je dodatek o hostu, jenž vešel do síně bez svatebního roucha. Vyložil jsem věc dříve. Rovněž jsem dal smysl slov: Mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených.

Členové velerady se pokusili chytiti Pána Ježíše do léčky. Vzali na sebe tvářnost poctivců, zalichotili Kristu, že je pravdomluvný, že učí cestě Boží a nedbá na lidskou osobu, a předložili mu otázku, sluší-li dávati daň císaři čili nic. Řekne-li ne, udají ho Římanům, řekne-li ano, popudí proti němu lid. Pánu Ježíši se takové farisejství protivilo. Proto řekl: Co mě pokoušíte, pokrytci? Ukažte mi peníz daně. Na něm byl obraz císařův. Rabíni učili, že kdo přijímá peníze krále, uznává tím jeho moc. Spasitel jim ukázal peníz a oni doznali, že je na něm obraz císařův. Tím sami sebe porazili. Pán Ježíš mohl jim bez obalu říci: Dávejte co jest císařovo císaři a co je Božího Bohu.

Členové velerady poznali, že proti Pánu Ježíši nic nesvedou a vzdali se úmyslu, chytiti jej léčkou. Tu zkusili své štěstí saduceové. Chtěli ho vehnati do úzkých a zesměšniti. Tázali se, čí bude žena, kterou mělo za sebou sedm bratří. Zákon Mojžíšův nařizoval, aby si bezdětnou vdovu vzal bratr zemřelého a vzbudil mu potomstvo. Saduceové uvedli takových bratří sedm, aby věc byla hodně okatá. Sami ve vzkříšení nevěřili. Pán Ježíš je poučil, že v onom životě nebude ani ženění ani vdávání. K tomu přidal lidový důkaz o vzkříšení, pro Židy velmi přesvědčující. Pravil, že Bůh není Bohem mrtvých, nýbrž živých a poukázal na slavné otce národa Abrahama, Isáka, Jakuba. Lid sledoval živě půtku a byl odpovědí Páně stržen k nadšení. Směšnost, kterou saduceové chtěli připraviti Pánu Ježíši, padla na ně. Byli poraženi náležitě.

Také jeden ze zákoníků byl jat podivem a otázal se: Mistře, které přikázání je první v zákoně? Chtěl míti odpověď od něho, nebo ve školách se odpovídalo všelijak. Pán Ježíš mu řekl, že má odpověď na čelním lístku. Židé nosili při sobě modlitbu a denně dvakráte ji říkali, v níž stálo: Slyš, Israeli, Hospodin, Bůh tvůj, Bůh jediný jest. Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své. Poté poukázal na druhé hlavní přikázání, podobné prvnímu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. To byla zase odpověď, jež porážela. Každý si musil říci a také řekl: Ježíš Nazaretský má pravdu. Zákoník to upřímně vyznal.

Fariseové slyšeli, co se stalo. Je usadil, saduceové se sami zesměšnili, zákoníka přesvědčil, lid uvedl v podiv. Stáli bezradně opodál. Tu se sám Kristus na ně obrátil s otázkou: Co se vám zdá o Kristu? Čí syn jest? Odpověděli: Davidův. I řekl jim: Kterak tedy David nazývá jej v Duchu Pánem? Uvedl příslušný výrok (Žal. 109, 1 n). Zástupové čekali dychtivě na odpověď, nebo i pro ně byla slova tajemstvím. Fariseové, kteří měli Mesiáše za pouhého člověka, mlčeli. Není-li Mesiáš Syn Boží, nemůže býti zároveň synem a pánem Davidovým. My víme, že je potomkem Davidovým jako člověk a pánem Davidovým jako Bůh. Spasitel výkladu nepodal. Tolikráte jim naznačil, kdo jest, i mohli se dovtípiti. Oni se zajisté dovtípili, ale nevěřili.

Taková zaslepenost, nenávist, špatnost zasluhovala pokárání. Pán Ježíš je vyslovil. Je to osmeré běda na farisee a zákoníky (Mat. 23, 12 n). Vyslovil se zajisté se žalem v srdci. Je to patrno z něžných slov, jež přidal: Jerusaleme, Jerusaleme, který za-

bíjíš proroky a kamenuješ ty, kteří jsou posláni k tobě, kolikráte chtěl jsem shromážditi dítky tvé jako slepice shromažďuje pod křídla svá, a nechtěl jsi. Poté poukázal na svůj příchod k soudu.

Poté usedl Pán Ježíš na prostranství, přístupném ženám, proti pokladnicím, do nichž kladli Židé dary na udržování chrámu. Pokladnic bylo třináct. Židé přispívali na chrám štědře. Tam se stala příhoda s chudou ženou, jež obětovala dva penízky. Bylo to všecko, co měla, celé její živobytí. Pán Ježíš řekl, že více dala nežli ostatní. Odůvodnil to: jiní dali z přebytku, ona vše, co měla.

Poté odešel Pán Ježíš s učedníky na horu Olivetskou. Tam učinil památné proroctví o zkáze chrámu a města. S ním spojil proroctví o zkáze světa. Dále vypravoval podobenství o moudrých a nemoudrých pannách, v němž napomínal k bdělosti. K němu připojil líčení posledního soudu (Mat. 24, 1 n; 25, 1 n).

* * *

Pravil jsem, že úterek byl bohatý na události. A já se mohl mnohých jen dotknouti. Poslední řeči rozrušily apoštoly. Však byly svrchovaně vážné a výstražné. My víme, že se vyplnily. Čemu nechtěli věřiti učedníci, co by žádný Žid nebyl tehdy připustil jako možné, stalo se. Obrovské kvádry nezachránily chrámu, ani znamenité hradby svatého města. Běda tomu, kdo béře slovo Boží na lehkou váhu, ano jím pohrdá! My je chceme v srdci chovati a skutkem plniti, aby nám věčný soudce neřekl, co řekl nemoudrým pannám: Neznám vás, nýbrž abychom s Kristem, Spasitelem svým, vešli do hodovní síně svatební, t. j. do slávy věčné.

LXVI. **Kristus, učitel pravdy.**

Před Pilátem pravil Pán Ježíš, že přišel vydati svědectví pravdě. Pilát odpověděl: Co je pravda? Jeho slova jsou projev pochybovačství. Co je pravda? Jeden prohlašuje za pravdu to, druhý ono. Na světě je tolik pravd, kolik je lidí. Co jeden má za pravdu, druhý popírá. Jistého nevíme nic. Pochybovačství Pilátovo nebyl zjev ojedinělý. Jako on smýšleli mnozí. Víra v pohanské bohy upadala, přirozené pravdy, které se poznávají pouhým rozumem, byly zatemněny a pomíchány bludy, filosofové si v svých naukách odporovali a neměli vůbec váhy neboli autority. V lidstvu žil pud po pravdě, ale nenalézal ukojení, nebo jí na světě nebylo. Židovské náboženství bylo prav-

divé, nebo bylo od Boha, ale bylo národní a nehodilo se pro všecky. Mimo to bylo nedokonalé. Při takových poměrech není divu, že mysliví lidé upadli do bolestného pochybovačství (skepticismu) a že Pilát je projevil slovy: Co je pravda?

Pán Ježíš pravil, že přišel dáti svědectví pravdě. Dříve již řekl: Já jsem cesta, pravda a život. Sv. Jan dí, že Kristus byl plný milosti a pravdy. Pán Ježíš to mohl říci, protože je vtělený Syn Boží a protože své božské poslání náležitě prokázal. Tak se stal učitelem lidstva. Už nelze říci s Pilátem: Co jest pravda, nebo na světě je nyní pravda a je zaručena váhou neboli autoritou Boží. Pochybovati o pravdách Kristem zjevených, byl by nerozum a hřích. My vyznáváme: Ty, Kriste, jsi učitel pravdy Boží.

Uvažujme o Pánu Ježíši, učiteli pravdy. Božský mistře, posilni nás v pravdě své.

* * *

1. Pán Ježíš je učitel pravdy, nebo nás poučil správně o Bohu.

První a nejdůležitější pravda je pravda o Bohu. Jaký Bůh, takové náboženství, jaké náboženství, takový život. Pohanští národové měli mezi svými bohy vrahy, násilníky, lstivé podvodníky, smilníky, milovníky krvavých bojů. Tyto názory na bohy jevily se v náboženství a v životě národů. Když si Israelité před Sinai učinili zlaté tele, vzdali mu čest po způsobu pohanském tanci, pitkami, rozpustilostmi, ano hanebnostmi. Zaměnili pravého Boha za modlu a ihned se to jevilo v jejich životě.

Pravé náboženství musí míti nezbytně pravý názor o Bohu. Kristus přinesl světu poučení o Bohu, o jeho bytosti a vlastnostech a toto poučení je neomylně pravdivé, obsáhlé a hluboké. Poučení to převyšuje poznání, jehož se dodělváme pouhým rozumem, na př. pozorováním přírody. Nemůže ani jinak býti. Bytost Boží je nekonečná, nevyzpytatelná, tajemná. Kdo poznal smysl Páně? táže se sv. Pavel (Řím 11, 34). Pohané nepoznávali pravého Boha, arci svou vinou — ani ze stvořených věcí. Velikost a krása jim nevypravovala o Bohu jako nám, nebo jejich bohové nebyli stvořiteli světa, i nemohli pohané ze světa souditi na Boha, jak my činíme. Kristus mohl nás o Bohu poučiti, nebo byl Bůh vtělený. On nás poučil. Pověděl nám, že Bůh je bytost osobní, rozdílná od světa, čirý, nekonečný duch. Svět před Kristem zbožňoval přírodu, t. j. nedovedl lišiti Boha a přírodu. Boha tvůrce a přírodu jeho dílo. Proto nedovedl a nemohl vůbec k Bohu přilnouti jako k svému tvůrci, jej správně

ctíti, neřku-li jej milovati. Říci pohanu, aby miloval Joviše, Venuši, Martu, bylo by říci mu nepochopitelné bláznovství.

Kristus nás poučil, že Bůh je nejen osobní bytost, tvůrce světa, čirý duch, nýbrž také, že je nekonečně dokonalý, všemohoucí, spravedlivý, dobrotivý. Zvláště tato poslední vlastnost je důležitá. Ona to jest, jež převrátila dřívější poměr lidí k Bohu a nahradila jej novým. Tento poměr lze vyjádřiti slovy: Bůh-otec, člověk-dítko. Představte si živě svět před Kristem. Bohů svých se bojí, ale proto, že jsou mocní, lstiví, závistiví, ctižádostiví, obětuje jim miliony drahých obětí, aby mu neškodili, aby si je naklonil, koná obřady a modlitby s úzkostlivou péčí, aby bohové pro nějaké nedopatření jimi nepohrdli. Do tohoto světa zazní slovo Kristovo: Bůh svatý, ale dobrý, Bůh na lidi pohlíží jako otec na své dítky, on vás svými dítkami učiní, on chce vaše štěstí zde a na věčnosti. Nepůjdete do podsvětí, nebudete žíti jako smutné stíny, Bůh vás vezme k sobě a dá vám věčnou účast v svém božském životě. V tomto světě nejste pod neúprosným osudem, nejste zrnkem písku, po němž noha šlape, jste dítkami Božími, jste pod láskyplnou prozřetelností otce, jenž i kříže a strasti obrací k dobrému. To byla řeč nová, nikdy neslýchaná, řeč radostná, evanngelium. V míře, v které se ujímala, měnil se poměr lidí k Bohu. To byla světová revoluce, ale revoluce pokoje, lásky, radosti, důvěry.

Kristus pravil: Nikdo nezná Otce leč Syn a komu by chtěl Syn zjeviti (Mat. 11, 27 n). On jej zjevil všem. Tisícové přijali jeho poučení, tisícové o něm přemýšleli, tisícové nabyli v něm uspokojení ducha a srdce, tisícové z něho žili, se zdokonalili a spasení došli. Poučení, které Pán Ježíš o Bohu dal, trvá dosud a trvati bude věčně, nebo nikdo nedovede o Bohu říci nic lepšího. Díky tobě, Spasiteli, za toto poučení. I my voláme denně: Otče náš! Žehnej nám, abychom byli dobrými dítkami nebeského Otce.

2. Pán Ježíš je učitel pravdy, nebo nás poučil správně o člověku.

Řekneš: Což se člověk neznal? Vždyť se viděl, slyšel, cítil! Jak by se mohl neznati? Člověk před Kristem věděl arci, že má duši a tělo, duši s rozumem a vůlí, tělo se smysly zevními a vnitřními, měl rozmanité vědomosti o těchto věcech, ale hlavní pravdy o sobě neznal. Nesprávný názor o Bohu působil, že měl nesprávné názory o sobě, o svém poměru k Bohu a lidem. Nevěděl, že je od Boha stvořen. Tak mu chyběla základní

pravda o jeho poměru k Bohu. O duši, o jejím původu a o její bytosti skládal nejrozmanitější nauky, otrokům jí upíral. O nesmrtelnosti duše věděl, ale spíše se jí bál, nežli aby se z ní radoval, nebo měl o posmrtném životě názory veskrze pochmurné. Proto by ji byl rád popřel, a činil tak, ale neodstranil jí, protože to není možné, anať víra v nesmrtelnost duše je zavštípena do lidské bytosti. Neznaje pravého Boha a poměru jeho k lidem, neznal důstojnosti člověka, nevěděl, jaký je jeho účel na světě. Proto bylo možné otroctví, byla možná bezprávnost dítek a žen, naprostá moc státu nad poddanými, byly možné hrozné společenské nesrovnalosti. Kdyby byl pohan věděl, že je dítkem Božím a že jeho cílem je Bůh, byl by si vědom své důstojnosti a nebyl by souhlasil s naukami, že jeho účelem na světě je, sloužiti pánu jako otrok, že stát má na něj všecka práva, že kastovnictví je oprávněno, že chorý, chudý, nešťastný je zbytečná přítěž společnosti a má býti odstraněn a p. Tyto temnoty rázem přestaly, jakmile si uvědomil: jsem dítkem Božím, Bůh je můj cíl. V duši jeho zazářilo, jako když vyjde slunce. Jak poučil Kristus člověka o věčném životě, jsem se už zmínil. Smrt přestala býti hroznou, nebo stala se přechodem, byť i bolestným, do života lepšího. K tomu přistoupila nauka o vzkříšení těl.

Představte si pohana a postavte vedle něho křesťana. Pohana si můžete mysliti jako otroka nebo jako císaře, jemuž vzdávají božskou poctu. Představte si, že mu křesťan vykládá nauku Kristovu o člověku. Poslouchá žasna. Nechápe hned vše, ale cítí, že je to něco zcela nového, podivuhodné světlo, zcela jiná důstojnost, že nauka ta značí, abych užil téhož úsloví jako prve, světovou revoluci, ale vznešenou, důstojnou, radostnou. Když pochopil, děkoval Kristu, že ho vytrhl z temnot a ponížení. Stal se zajisté nadšeným jeho vyznavačem.

3. Pán Ježíš je učitel pravdy, protože naučil svět dávati věcem pravou jejich cenu.

Pohan nemohl míti pravý názor o ceně člověka a ostatních věcí kolem, protože neměl pravého názoru o Bohu, tvůrci a o tvorech. Hvězdy, leckde i zvířata, měl za bytosti božské, některým lidem upíral lidská práva a z jiných činil bohy. O životě posmrtném měl názory temné a pochmurné. Jak měl tedy správně oceňovati sebe, jiné lidi a věci kolem sebe?

Nebylo to možné. Jako slepý nedovede určovati barvy předmětů a hluchý krásu zvuků, tak on nedovedl správně určovati ceny tvorů. Kristus dal v této věci světu jasné poučení. Už

slovo: jediný Bůh je nestvořený, vše ostatní je tvor, rozlilo na vše kolem světlo. Hned přestalo u toho, kdo pojal jeho nauku, zbožňování přírody, hvězd, zvířat, také císařů, nebo věděl: nejsou to božské bytosti, nýbrž tvorové. Ihned také chápal, že člověk je nejvyšší bytost mezi viditelným tvorstvem, jediná bytost stvořená k obrazu Božímu, obdařena jsouc rozumem a svobodnou vůlí. K tomu přistoupila nauka, že svět je od Boha stvořen pro člověka. Poznal, že jest nejen první viditelný tvor, nýbrž také pán všech ostatních viditelných bytostí na zemi. Tím se cítil nezbytně povznesen. Bázeň před přírodou, v níž viděl dříve všude zlé polobohy a jiné pověrčivé bytosti, zmizela. To bylo veliké osvobození od jha, kterým příroda ho svírala.

Než to není vše. Kristova nauka jej učila, že každý člověk je samostatnou bytostí, že má posvátná práva, na která mu nesmí nikdo bez hříchu sáhnouti, na př. právo na život, na svobodu, na čest, na majetek, že taková svatá práva má každý, že každý je dítkem Božím a má svůj cíl v Bohu, nikoliv v státě nebo v jiné osobě. To bylo veliké osvobození z různých společenských pout a okovů, na př. z otroctví, a veliký krok k lidskému sebevědomí. Zde je základ vývoje k rovnosti všech. Vývoj ten se uskutečňoval zvolna a není ani dnes ukončen, nebo steré okolnosti se mu stavěly a dosud stavějí v cestu. Bez nauky Kristovy by bylo k němu vůbec asi nedošlo.

Přicházím k památnému výroku Páně: Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, ale na duši škodu utrpěl (Mat. 16, 26). Jeho význam je tak veliký, že mu nelze nic postaviti po bok. Praví: Jsi pánem přírody, ale musíš jí správně užívati, jsi samostatnou osobou, ale také jiní jí jsou a musíš šetřiti jejich práv. Výrok ten ukazuje cenu duše pro čas a věčnost. Je nesmrtelná. Vše pomine, ona bude věčně žíti. Co je cennější: věc pomíjitelná či věčná? Odpověď je jasná. Na péči o duši závisí tvá věčnost. Budeš-li přírody užívati hříšně, budeš-li se proti jiným dopouštěti nespravedlnosti, zhanobíš duši zde a na věčnosti jí připravíš zlý osud. Budeš-li užívati věcí správně a zachováš-li k jiným spravedlnost, zvelebíš ji zde a připravíš jí věčnou oslavu. Ve výroku je tím dán člověku nejmocnější popud k mravnímu jednání, k pokání, k napravení zlého. Že tomu tak, víme všichni ze zkušenosti.

Tak naučil Pán Ježíš svět hodnotiti sebe a věci kolem.

4. Pán Ježíš je učitel pravdy, nebo naučil lidstvo dokonalé mravnosti.

Mezi pohany byli vždy mužové, kteří se snažili vésti ctnostný život. Poznávali přirozený zákon, vštípený od tvůrce do lidské bytosti, zvláště hlavní přikázání mravní: varuj se zlého a konej dobré. Poněvadž měli bázlivou úctu před vyšší božskou mocí a věděli, že nespravedlnost, lež, podvod, nezřízené vášně jsou proti božskému zákonu, stáli mnohem výše nežli obklopující je svět. Bůh dával jim, jako každému, pomocné milosti, aby, mohli, co poznávali, také plniti. Oni se o to snažili. Této snaze říkali moudrost. Mnozí v ní vynikli. Ano někteří z nich sestavili nauku o ctnostech, která se sv. Otcům tak zalíbila, že podle ní sestavili soustavu křesťanské nauky o ctnostech. Nebylo třeba, nežli aby z ní odstranili různé vady a zdokonalili ji. Sv. Pavel praví o těchto pohanech, že plnili desatero, ač jim nebylo od Boha zvlášť dáno jako Israelitům. Ale to vše na dokonalou mravnost nestačilo.

Zákon Starý byl dobrý, nebo byl od Boha, ale byl příliš zevní, sliboval, aby povzbuzoval k spravedlnosti, hlavně odměnu časnou a hrozil, aby odvracel od zlého, hlavně trestem časným, připouštěl mnohoženství a rozluku, dovoloval mírné otroctví, byl zatížen přílišnými zevními obřady. To bylo tehdy nutné, ale dokonalé mravnosti to bylo na překážku. U pohanů bylo mnohem hůře. Nauka mudrců byla přirozená, některých důležitých ctností neznala, jiné nemírně přeceňovala, na př. udatnost v boji, chyběl jí náležitý zřetel k Bohu, t. j. jaký vztah má pozemský život k životu věčnému. Hlavní vada pohanské moudrosti byla, že neměla váhy neboli autority, že zůstávala výsadou několika vyvolenců, že neměla na široké vrstvy lidu valného vlivu. Proto přes nauku moudrosti vidíme u pohanů jak v životě soukromém tak veřejném strašné mravní vady.

Tu zasáhl do světa Pán Ježíš svou naukou. Vzal Starý zákon za základ, očistil jej a zdokonalil. Vzpomeňte na osmero blahoslavenství a celé náhorní kázání. Blahoslavení chudí, čistého srdce, lkající. Řečeno je starým: oko za oko, zub za zub, ale já pravím vám.... Jaké to nové obzory! Vzpomeňte, že prohlásil za hlavní přikázání lásku k Bohu a bližnímu, že láska k Bohu má býti svatá, upřímná, důvěřivá, sladká láska dítka k otci, že z lásky bližeňské nemá býti nikdo vyňat. Vzpomeňte, jak zdůrazňoval, že musíme býti uvnitř, v srdci spravedliví, dobří, ctnostní, jelikož Bůh zpytuje ledví a že zevní spravedlnost v řeči a úkonech je bez ceny, nevychází-li z dobrého smýšlení vnitřního. Tato zásada je nesmírně důležitá. Rozumí

se vlastně sama sebou, ale teprve Kristem nabyla váhy, která ji patří. Toho dosáhl tím, že poukázal na vševědoucího Boha a na poměr ctnosti k věčnému životu. Vzpomeňte na významná slova: Co učiníte jednomu z nejmenších bratří svých, mně jste učinili. Pán Ježíš je praví o dobrodiních, ale týkají se také skutků zlých. Bližního zove svým bratrem. Tato věta sama zplodila miliony dobrých skutků, zřídila nemocnice, sirotčince, útulny, ošetřovatele nemocných, lidumily, misionáře. Vzpomeňte, jak varoval před mamonismem, labužnictvím, pýchou, licoměrností, tu v podobenstvích, tu v ostrých výtkách farisеům, jak zase vyvýšil pokoru, kajícnost, tichost, důvěru v Boha, obětavost, čistotu srdce. Co vznešených světců zplodila jediná věta: Učte se ode mne, nebo jsem tichý a pokorný srdcem.

Kristus dal základ k mravní dokonalosti, která obrodila svět. Křesťanská mravověda, vytvořená podle nauky Páně, je největší osvětové dílo, jež známe. Její síla je v tom, že není dílem lidské moudrosti, nýbrž za ní stojí Kristus svou naukou a svým příkladem. Pán Ježíš sám je nejdokonalejší a nejvyšší mravověda. Křesťanská mravověda je proto tak vznešená, pravdivá, životu lidskému přiměřená, že je obrazem života Páně. Víme, jak se první křesťané lišili v mravech od pohanů. Kristus byl jim učitelem.

Nechť září jeho nauka a příklad také nám! Ale jedině proto, že jsme vyznavači Kristovými, nestaneme se dokonalými. Třeba se po dokonalosti snažiti. Sv. Pavel dí, že usiluje, aby uchvátil jiné k dokonalosti, ježto byl sám od Krista uchvácen (Srov. Fil. 3, 12). Dejme se také od Pána Ježíše uchvátiti.

5. Pán Ježíš je učitel pravdy, nebo vede k ní svět ustavičně.

Učitelové moudrosti umírají a na jejich místo nastupují jiní. Tak to jde od počátku světa. To by nevadilo, kdyby byla mezi nimi jednota, kdyby každý následující budoval na zjištěných pravdách dále. Al tomu není tak. Dějiny vzdělanosti ukazují, že nový učitel potíral zpravidla nauku svého předchůdce a vymýšlel něco nového. Zemřeli nejen učitelové, zemřely také jejich nauky, tyto často dříve nežli jejich hlasatelé. Jednotlivci jich vzpomínají, ale to nemění nic na skutečnosti, že učitelé a jejich nauky jsou mrtvi.

Jinak u Krista. Kristus a jeho nauka žijí. Kristus Pán zřídil království pravdy, církev Boží, v ní žije i jeho nauka, v ní a skrze ni působí, ano jeho církev jest on sám, nebo křesťané jsou údové jeho mystického těla, on jest jeho hlava. Tak vše

to, co světu dal, žije a žíti bude do konce světa. Kristus Pán je učitel pravdy jako nikdo, on je učitel pravdy jediný.

* * *

Shrnuji, co jsem řekl. Pán Ježíš je učitel pravdy, protože nás poučil pravdivě o Bohu, o člověku, o pravé ceně všech věcí, o pravé mravnosti a protože tomu všemu učí stále.

My vyznáváme Krista. Ale to nestačí. Třeba jej znáti, jeho nauku do srdce si vštípiti, o ní uvažovati. Ani to ještě nestačí. Třeba také prositi za milost, abychom podle Krista jednali. Kristus Pán pomáhá k dobrému životu každému, ale více tomu, kdo se snaží, za milost prosí, svátosti přijímá, plní věrně své povinnosti. Tomu se více zjevuje, s tím se více spojuje, takže nakonec žije v Kristu a Kristus v něm. Toto spojení potrvá na věky, zde ještě s obtížemi, na věčnosti v nerušené, blažené lásce věčné.

LXVII. **Kristus, učitel nových pravd.**

Pán Ježíš vykonal svůj veřejný úkol jako potulný učitel. V této věci se přizpůsobil staletému zvyku. U proroků byl oprávněn, neboť měli poslání od Boha. Takového poslání potulní učitelé neměli. Zabíhali-li na pole náboženské, míchali se do věci, jež jim nenáležela. Pán Ježíš byl oprávněn učiti, neboť byl od Boha poslán. Rychle si získal jméno učitele velikého, ano jméno proroka. Podle zvyku učil v synagogách neboli sbornicích, v přírodě, v soukromých rozhovorech, při sobotních hostinách, v chrámě.

Synagogy byly modlitebny, v nichž se přečítalo také Písmo a podával o něm výklad. Vznikaly z přirozené potřeby náboženské, neboť chrám byl jen jeden i nestačil duši lidské. V posledních letech bylo v Galileji vykopáno mnoho synagog. Skoro každá obec měla aspoň skrovnou sbornici, větší obce měly synagog několik a nádherné. Pravidelně se stavěly na vyvýšeném místě nákladem obce. Byly stavěny tak, aby modlenci byli obráceni obličejem k Jerusalemu. Vnitřek bývalť dvojím sloupovím rozdělen na tři lodi. Skříň na posvátné knihy, které tenkráte měly tvar závitků, byla pravidelně skvostná a uměle vyzdobená. Před ní byla sedadla pro starší obce. Uprostřed hlavní lodi byla dřevěná tribuna, odkud se předčítalo a vykládalo Písmo. Příchod k ní byl se dvou stran. Mužové a ženy byli v synagoze odděleni. Synagogy v minulém století

vykopané jsou z doby po Kristu, začátek synagog, pokud víme, jde do šestého století před Kristem. V synagogách učil Pán Ježíš pravidelně. Vystoupil na tribunu, přečetl něco z Písma a měl výklad.

Pán Ježíš učil rád v přírodě. Učiti venku, je zvyk v horkých krajích, kde se každá místnost stává dusnou, přirozený. Při těchto výkladech navazoval na podobenství. Učedníky a jiné, kteří k němu přišli s dotazy jako Nikodem, poučoval také soukromně. Bylo zvykem u fariseů, zváti učitele lidu na sobotní hostiny. Jeho úkolem bylo provázeti večeři duchovními výklady a rozhovory, povzbuzovati k horlivému plnění zákona, chváliti horlivost fariseů, obraceti mysl na blažené království mesiánské. Pán Ježíš přijímal pozvání, ač věděl, že je pozorován s nedobrým úmyslem, a přednesl jim mnohou vážnou pravdu.

Také v chrámě učil Spasitel, když na svátky odešel do Jerusalema. Zde měly jeho výklady rozhodující ráz. V Jerusalemě se rozhodovalo o jeho přijetí nebo zavržení.

Podívejme se na Krista učitele a vytkněme lidové a božské rysy jeho nauky.

Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

1. Pán Ježíš se přizpůsobil poměrům a zvykům doby. Tím zůstával v živém styku s lidem. V zemi, kde nejen jednotlivé kraje, nýbrž takřka každá obec žila svérázným životem, bylo třeba jinak vystupovati v Galileji, jinak v Samaří, jinak v Jerusalemě. Zvláště veliký rozdíl byl mezi prostými Galilejci a vzdělanými kruhy jerusalemskými. Všechen národ žil z Písma Starého zákona, ovšem tak, jak farisejsko-rabínská škola mu je vykládala. Zájem o víru byl přes převrácenost, tíhnoucí k pozemským věcem, živý. Pán Ježíš musil přihlížeti k názorům doby. Proto na ni navazoval. Pilně přihlížel k Písmu, jež uznával za slovo Boží. Tak ze známého vedl lid k tomu, co mu měl zjeviti, a od bludných pojímání k pojímáním pravým. Zvláště šlo mu o to, aby přesvědčil lid, že doba mesiánská přišla a že on jest Mesiášem od Boha slíbený.

Že se Pán Ježíš přizpůsobil lidu, zemi a době, bylo moudré. Ale bloudil by, kdo by z toho s racionalisty soudil, že Pán Ježíš je přirozený plod doby, že z ní vyrostl a s ní žil. To by byla hrubá nepravda. Pán Ježíš Starý zákon naplnil, Pán Ježíš přinesl nauky zcela nové, Pán Ježíš opravil pokažený

zákon mravní, Pán Ježíš je mezníkem dvou dob jako nikdo, co stojí svět. Pán Ježíš přizpůsobil se lidu, z něhož přijal člověčenství, zachovával jeho předpisy, navazoval na jeho názory, ale byl Syn Boží, Vykupitel, zakladatel církve. Pán Ježíš neznačí přírozený vývoj z minulosti do budoucnosti, Kristus je nový nadpřirozený prvek, vnesený do lidstva. Na důkaz stačí dokonale, poukáži-li na dvě pravdy věroučné a dvě pravdy mravní.

2. Z věroučných pravd vyberu nauku o Bohu a nauku o vykoupení.

Národ israelský zachovával si víru v jednoho Boha. Těžké tresty, které Bůh na něj pro odpady od této víry posílal, utvrdily jej nakonec tak, že pro něho nebezpečí modlářství pominulo. Mnohobožství a modlářství bylo mu rozumovou a mravní ohavností. Denně bylo israelitům ráno a večer říkati v modlitbě: Slyš Israeli, Hospodin, Bůh tvůj, je jeden. Odtud živé vědomí víry v jednoho Boha. Avšak jiný blud vtíral se do této víry. Rabínsko-farisejská škola kazila čistý starozákonní pojem Boha. Její Bůh stával se stále víc a více lidským, skoro tělesným. Mimo to stával se Bohem jen Israelitů. Pro ně byl Bohem milosrdným, odměnitelem a pro všechny ostatní nebyl nežli přísným a krutým soudcem.

Dáti správný pojem o Bohu, byl nejnaléhavější a nejzákladnější úkol Kristův. Na něm spočívá všecka osvěta. Proč moderní doba ve filosofii a bohovědě poklesla? Poněvadž zkazila pravý pojem o Bohu. Pán Ježíš navázal na víru lidu palestinského. Dva úkoly měl: říci, že jeden Bůh je ve třech osobách a odstraniti rabínsko-farisejské kazy. Obé bylo nebezpečné. Proto jednal Spasitel opatrně. Poukazoval na tři božské osoby, mluvíval o Bohu Otci, narážel na druhou božskou osobu, když naváděl apoštoly k víře, že je skutečný Syn Boží, na třetí, když jim sliboval sv. Ducha. Slavnostní rozkaz, aby křtili ve jménu Otce, Syna a sv. Ducha, bylo konečným prohlášením této nauky. Zároveň mluvil o jednom Bohu, vykládal, že on s Bohem je jedno, že sv. Duch vychází od nich, aby o Trojici učedníky poučil, ale ve víře v jednoho Boha jich nezmátl.

Bludný pojem rabínsko-farisejský očišťoval, když pravil: Bůh jest duch a ti, kteří se mu klanějí, v duchu a pravdě mají se mu klaněti (Jan 4, 24). Co tuto vyslovil k Samaritánce, nalézáme jako základ v prvních třech evangeliích. Tím odstraňoval hmotné představy, tak zvaný antropomorfismus. Stále také ukazoval, že Bůh jest Bohem všech, že dává slunci vycházeti

nad dobrými i zlými, že dává déšť spravedlivým i hříšníkům (Mat. 5, 45), že z hříšníka, jenž činí pokání, je v nebi větší radost než z 99 spravedlivých, kteří pokání nepotřebují (Luk. 15, 7). V podobenství o pozvaných na svatbu ukazoval, že i Israelita může býti zavržen, odsoudil i zřejmě pyšné farisejské vědomí o spravedlnosti.

Tím způsobem odkryl veliké tajemství o nejsv. Trojici a znovu ukázal, že Bůh je čirý duch, Pán všech lidí. Naukou, že je Otec všech, naučil lidi obraceti se k Bohu s důvěrou dítek k otci a že všichni lidé na zemi jsou před Bohem jako dítky jedné rodiny před otcem. Nauka tato je nesmírné, všesvětové, kulturní důležitosti; jí postavil lidstvo na nový základ.

Nauka o vykoupení. Očekávání Mesiáše bylo tehdy u Židů všeobecné; pohané je tušili a po něm toužili. Židovští učitelé uváděli 456 výroků Starého zákona, o nichž hlásili, že jsou mesiánské, t. j. že jednají o Mesiáši a jeho království. Avšak mesiánská myšlenka byla rabínsko-farisejskou školou zkažena. Mesiáš nebyl duchovní Spasitel lidstva od viny, nýbrž národní modla. Odtud nepochopení Krista, zvláště jeho utrpení a smrti. Světské a národní pojímání vykupitele přešlo do lidu. Nebylo těžko svésti lid, nebo veřejnost podléhá snadno lesklým národním slibům.

Pán Ježíš měl i tu těžké postavení. Nauku o vykoupení vyložiti bylo nezbytné, neboť je základ křesťanství, radostná zvěst celému světu. Zároveň bylo lidu třeba říci, že on je slíbený Mesiáš. Víte, jak si opatrně, ale důsledně Pán Ježíš vedl, aby ukázal, že jest od Boha poslán, že jest Mesiáš, že se království Boží přiblížilo, že bude duchovní, že začne v malém jako zrno hořčičné, že je pro všecky lidi, že znamená přátelské spojení Boha s lidem a jeho vládu nad ním skrze Pána Ježíše. Poněvadž u Židů obvyklým jménem pro tyto věci bylo „království nebeské“, užívá v podobenstvích hlavně tohoto názvu. Apoštolové, kážící pohanům, užívali více slova „Království Boží“. Všecka podobenství o království nebeském mají účelem, opraviti bludné představy rabínsko-farisejské a vyložiti správně nauku o vykoupení. Sv. Pavel nauku tu po smrti Páně velkolepě rozvinul. Pohané ji přijímali ochotněji a radostněji nežli Židé.

Tak položil Pán Ježíš naukou o Bohu a o vykoupení základ ke křesťanství, které obnovilo svět. Obojí tato nauka je základem dosud. Kde ji opouštějí, objevují se bludy a zla pohanského a starozákonního světa, bezbožství, zbožňování přírody

neboli pantheismus, znehodnocování statků duchovních a přehodnocování statků časných, filosofie vezdejšnosti se svými nezbytnými společenskými rozbroji.

3. Nyní vizme dvě mravní nauky Pána Ježíše, které mají zvláštní důležitost a ukazují na božské poslání Páně.

První taková pravda je vyslovena ve slovech: Tento lid ctí mne jen ústy, ale srdce jeho jest daleko ode mne (Is. 29, 13; Mat. 15, 14). Tu jest vysloveno, že mravnost, spravedlnost, dokonalost záleží především ve vnitřním smýšlení a cítění, t. j. že kdo není mravný, spravedlivý, dokonalý uvnitř, nestává se jím zevními skutky. Prohlásiti tuto základní zásadu mravnosti bylo třeba, poněvadž spravedlnost pohanů byla jen zevní a rabínsko-farisejská škola kazila zákon podobným způsobem.

Spasitel navázal na své okolí. Kdysi mu vytkli fariseové, že si jeho učedníci neomyli ruce před jídlem. Pán Ježíš jim odpověděl výtkou, že oni kazí přikázání Boží, Mojžíšem prohlášená, svými nálezky. To jim ukázal na určitém případě. Po té svolal zástupy a vyložil jim, že dobré i zlé závisí na vnitřním člověku, na jeho dobré nebo zlé vůli, na jeho poměru k Bohu (Mat. 15, 1 n). Učedníkům pravil ještě zvlášť: Ze srdce zajisté vycházejí zlé myšlenky, vraždy, cizoložství, smilstvo, krádež, křivá svědectví, rouhání. To jsou věci, které poskvrňují člověka (Mat. 1, 19). Spravedlnost zevní, které neodpovídá spravedlnost vnitřní, je licoměrnost. Či je spravedlivý člověk, který sice zákonem nebyl trestán, ale lichvaří? Je-li nábožný člověk, který koná zevní skutky nábožnosti, na př. chodí na mši sv., ale činí tak z lidských ohledů? Je-li mravný člověk, který se jím zevně staví, ale tajně se dopouští nemravnosti? Je-li dobročinný člověk, který dává almužnu, ale pro lidskou chválu? Není. Zevní skutek je mravný nebo zlý podle toho, z jakého vyplývá nitra. Nechť se zevně sebevíce skvěje, je špatný, vyšel-li ze špatného smýšlení.

To jest první mravní zásada Pána Ježíše, zásada stěžejní, zásada největší důležitosti. Nebyla sice nová, ale byla nedostatečně odůvodněna. Pán Ježíš ji pojal a odůvodnil dokonale. Ukázal na to, že Bůh zpytuje ledví i srdce, takže je marné, klamati sebe a jiné licoměrnými skutky. Ukázal na to, že Bůh jest nejen soudcem vnitřního smýšlení, ale také odplatitelem. Ať svět tě chválí nebo haní, ať tvé skutky odměňuje nebo trestá, to vše pomine, ale Bůh vyrovná všecko spravedlivě. Tato mravní zásada učinila z křesťanů lidi spravedlivé a ctnostné, t. j. ať žili na poušti nebo na trůně, neboť věděli: Bůh posuzuje nejen vnějšnost našich skutků, nýbrž i jejich vnitřní cenu. Celý

svět můžeme vnějškem oklamati, Boha nikoliv. Chápete ovšem, jak tato zásada působila obrodně, vychovajíc nové pokolení odlišné od pohanů, kterým bylo mravné to, co prospívá státu, a od fariseů, kteří spravedlnost viděli v různých malicherných vnějšnostech, jež sami k zákonu přidávali, často jen proto, aby jej obešli. My známe tuto mravní zásadu Kristovu, ale neškodí, když si ji často, ba denně připomeneme. Nezapomínejme k ní přihlížeti, když zpytujeme svědomí, zvláště před zpovědí.

Druhá mravní zásada Pána Ježíše je vyslovena v osmeru blahoslavenství. Kdosi je nazval základními zákony Kristovy říše, jež vyplynuly z božského Srdce Páně, zjevujíce jeho smýšlení. Blahoslavenství Páně jsou vpravdě pilíři křesťanské dokonalosti.

Pozorujme protivu, jak dán byl zákon Mojžíšův a jak prohlašuje Spasitel zákon svůj. Tam hrom a blesky, kamenné desky, tvrdost; zde dojemná řeč lidového kazatele, jež vpisuje slova do srdcí láskou.

Pozorujme obsah prvních tří blahoslavenství. Nepořádek života soukromého a společenského plyne z přeceňování pozemských statků a z nezřízené touhy po nich. Proto blahoslaví Pán chudé duchem, tiché a lkající. Svět pohanský a židovský měl za šťastné, kdo postaveni byli ve cti; proto hověl ctižádosti a pýše. Nemohl-li dosíci cti a slávy cestou pokojnou, nastupoval cestu násilnou. Proto nebylo v něm pokoje a klidu. Revoluce, konfiskace, vyssávání, potlačování slabších nepřestávaly. Hnala jej žádost očí. V utrpení nevěděl si rady, klnul bohům, zoufal. Neštěstí měl buď za mstu Boží, anebo za trest pro hříchy. Že by mohlo býti cestou k Bohu, nerozuměl. O statcích nadpřirozených neměl skoro žádných představ. Bůh, milost, nebe, život věčný, aj, co o tom věděl? Židovské nebe bylo chudé, pohanské jen pro vyvolené krále, hrdiny a filosofy. Kristus volá: přemoz pýchu, přemoz žádost očí a těla, neboť jsou vyšší statky, blahoslaven je, kdo se po nich snaží.

Další tři blahoslavenství, týkají se Boha, bližního, vlastního já. Blahoslavení, kteří lačnějí a žíznějí po spravedlnosti, blahoslavení milosrdní, blahoslavení čistého srdce. Pravá spravedlnost záleží v plnění všech přikázání Božích srdcem a skutkem. Tak ctíme Boha nejlépe. V milosrdenství ukazuje se láska bliženská. Milosrdenství podle Krista týká se všech, i nepřátel, a záleží ve všelikých skutcích tělesného i duchovního milosrdenství. Čistota srdce znamí nejvyšší vítězství nad sebou, nej-

vyšší ukázněnost, nejvyšší dokonalost. Mysliti lze nejen na nevinnost, nýbrž také na ryzost všelikého smýšlení. Tyto zásady obracely pohanský svět na ruby a znamenaly nemalé očistění mravnostních zásad u Židů. Židům byl Bůh stranník; pohané svým bohům se posmívali jako prohnaným darebákům, sobectví bylo jejich životním vyznáním, kal a úskok cesty, jimiž chodili. Kde křesťanství upadá, mravní tyto neduhy se vracejí.

Poslední dvě blahoslavenství ohlašují nejvyšší zdokonalení, k němuž křesťané dospívají, pokojnost a utrpení pro spravedlnost. Židé byli samá strana, samý boj, samá vzpoura. U pohanů bylo ještě hůře. V srdci, v němž vládne svět, nemůže vůbec býti pokoje. Trpěti pro spravedlnost s vědomím, že Bůh o tom ví, že utrpení obrátí ve vítězství duchovní, někdy i časné, věčně je odměňuje, tomu nerozuměli ani Židé ani pohané. Nedivme. se. I křesťanům často marně o tom vykládáš. Jdeť o případy, v nichž srdce naše je příliš dotčeno. Ti, kteří chápou a mají sílu ke skutku, stojí na vzneseném stupni dokonalosti.

Pán Ježíš uvedené dvě zásady mravní nejen hlásal, nýbrž byl k nim živoucím příkladem. Apoštolové byli lidé prostí a sotva by byli prospěli k mravní dokonalosti úvahami; ale mající Krista před očima, jehož za tři léta poznali do hlubin srdce, měli k jeho slovům též názorný příklad. Na něj se dívali, od něho učili.

* * *

Uvedl jsem dvě základní nauky a dvě hlavní zásady mravní božského Vykupitele. Nauku o Bohu a vykoupení, mravní zásadu o vnitřní ryzosti a obsah osmera blahoslavenství. V těchto čtyřech věcech vidíte Krista a jeho říši jako v půdoryse. Chtěli jej stavěti do jedné řady s jinými proroky lidstva. Marně se pokoušeli. Mezi Kristem a jinými zakladateli náboženskými je nepřeklenutelná propast. Ti všichni byli synové své doby se všemi jejími bludy rozumovými a mravními. Kristus je nový svět. I on navázal jako moudrý učitel na okolí, na Starý zákon, ale co dal světu, není ze světa. Nikdy by svět nezplodil čtyř oněch věcí. Ty jsou shůry od Otce světel. Kristus je uskutečnil v sobě, neboť byl Bůh-člověk. Krista se tedy držme, jeho naukou ducha svého osvěcujme, jeho mravními zásadami vůli v dobru utvrzujme. Půjdeme cestou, na níž svítí světlo pravdy Boží, kde milost Páně sílí a kudy se jde k věčné slávě.

LXVIII. Kristus vzor.

Křesťanství dává nám návod k ušlechtilému životu, ale nejlepší nauka zůstává bez síly, nepojí-li se k ní náležitý příklad: Víme, že se máme snažiti, abychom byli dokonalí, jako Otec náš nebeský dokonalý jest (Mat. 5, 48), ale uskutečňovat toto slovo Boží bez nějakého vzoru, očím viditelného, bylo by nám těžké. Proto dal nám neviditelný Bůh viditelný obraz své dokonalosti. Dal nám jej ve vtěleném Synu svém. Sv. Petr píše: Kristus trpěl za vás, zůstávaje vám příklad, abyste následovali šlépějí jeho (Pet. 2, 6). Sv. Jan píše: Kdo praví, že v něm zůstává, má též sám žíti, jako žil on (1 Jan 2, 6). Sv. Pavel píše: To smýšlení mějte v sobě, které bylo v Kristu Ježíši (Fil. 2, 5). Sám Spasitel dí: Příklad dal jsem vám, abyste i vy činili tak, jak jsem já činil vám (Jan 13, 15). Je nám tedy Kristus dán nejen jako učitel, nýbrž i jako vzor. Dobře jedná, kdo nejen slyší, co Kristus mluví, nýbrž také se často na něho dívá, jak se jeví v rozmanitých okolnostech života. Kdo tak činí, snadno nezbloudí a bude míti také stálý popud k dobrému. Slova povzbuzují, příklad táhne.

Pane Ježíši, popatříme na tebe. Dej se nám poznati v své dokonalosti a vzbuď v nás touhu následovati tebe.

* * *

1. Pán Ježíš je nejdokonalejší vzor člověka.

Nezbytná podmínka dokonalosti je mravní svoboda. V Kristu ji vidíme v nejdokonalejší míře.

Co míním slovem mravní svoboda? Všichni jsme opatřeni od Boha svobodnou vůlí, ale u nás je silně závislá na zásadách světa, na citových hnutích, na sterých okolnostech. Tento stav působí, že nemáme dokonalé mravní svobody, t. j. že nevolíme vždy to, co bychom voliti měli. To se děje i u toho, kdo chce voliti vždy jen to, co je dobré. Mnohem více spoutána je mravní svoboda u toho, kdo vážné snahy po dobru vůbec nemá a hověním zlým návykům dal sám sobě pouta. Ideál mravní svobody záleží v tom, aby člověk byl v dobru utvrzen, aby hřích neměl nad ním moci, aby mu pokušení nebylo nebezpečné, aby plnil vůli Boží volně, snadno, vytrvale. U svatých vidíme, že sice nedostihli ideálu mravní svobody ani oni, ale že se k němu velmi přiblížili. Či není to vysoký stupeň mravní svobody, když mučedník volí raději muka a smrt, nežli by zradil Boha, Krista, zjevenou pravdu Boží? Není-li to vysoký stupeň mravní

svobody, když někdo dovede opustiti svět, přemáhati sebe, snášeti trpělivě kříže života?

U Krista vidíme vrchol mravní svobody. U něho nebylo hříchu, nic ho nemohlo k hříchu ani pokoušeti, vášeň neměla k němu přístupu. Ďábel ho sice pokoušel, ale ne jako pokouší nás. V Kristu nevzbudil nejmenšího hnutí ukojení, pýchy, nádhernosti. Spasitel připustil pokušení zevně, aby nám dal příklad, jak máme pokušení přemáhati a aby v nás vzbudil důvěru v jeho pomoc. Přichází kníže tohoto světa, ale na mně nemá ničeho (Jan 14, 30), pravil Kristus v řeči na rozloučenou při poslední večeři. Slova: na mně nemá ničeho — vyjadřují vrchol mravní svobody Ježíšovy, t. j. naprostou nezávislost na každé moci zlé. Kladně vyjádřují svrchovanou dokonalost Páně. Proto se mohl směle tázati bystrých nepřátel: Kdo z vás mě může viniti z hříchu (Jan 8, 46). Nemohl nikdo. Mohli ho leda tupiti, že je spojen s ďáblem, pomlouvati, že chce zrušiti chrám, viniti, že se vydává za Mesiáše a Syna Božího, ale tím byl. U Krista byla veškerá bytost lidská sjednocena s Bohem, lidská vůle dokonale spojena s vůlí Boží. Nikdy nemohla v jeho srdci vzniknouti výčitka: tos neměl učiniti, tos měl učiniti jinak. V jeho bytosti nebylo rozporu mravního, rozporu mezi dobrem a zlem; pozemské bědy jako hlad, únavu, bolesti cítil jako my. Ani jeho prosba v zahradě při krvavém potu nebyla protivením vůlí Boží, nýbrž jen projevem, abychom viděli, jak velice trpí.

Tento rys povahy Kristovy k nám volá: Pracuj moudrou kázní o svém zdokonalení, abys také došel mravní svobody a poznal sladkou bezpečnost, již dává.

2. Popatřme na souladnou povahu Pána Ježíše.

Souladná, urovnaná povaha je znak dokonalosti. Ve společnosti se potkáváme zřídka s člověkem vyrovnaného, souladného charakteru. U jednoho převládá letora sanguinická, u druhého letora cholerická, u třetího letora melancholická, u čtvrtého letora flegmatická. Nebo zase jeden je více myslivý, druhý více praktický, jednomu stačí jeho domácnost, zaměstnání, povolání, druhý miluje rušný život veřejný. Ani mezi svatými nevidíme vždy souladné spojení všech ctností, nýbrž jeden vyniká v přísnosti na sebe, druhý v dobročinnosti, třetí v apoštolské horlivosti, čtvrtý v nábožnosti. Někdy vystupuje u nich jedna ctnost tak, že ostatní jsou jako zatlačeny.

U Krista je jinak. U něho nevystupuje žádná lidská stránka tak, že by porušovala soulad ostatních. U něho je dokonalá

harmonie povahy. I ten rozdíl, který je mezi námi nejvíce patrný, rozdíl mezi povahou muže a ženy, je u Krista vyrovnán. Vidíme u něho mužné ctnosti. Po celý veřejný život jest mu bojovati, tu s chybami, nedověrností, zaujatostí učedníků, tu s vrtkavým lidem, tu s vyslovenými nepřáteli. Kristus vede tento boj mírně, trpělivě, důstojně, ale neústupně až k smrti. U něho vidíme heroismus, jenž se ničeho neleká, každé oběti je schopen, všecko na konec přemáhá. S těmito mužnými ctnostmi spojuje ctnosti ženské, na př. milosrdenství, trpělivost, poslušnost, oddanost. Marně se tážeš, je-li více povaha uzavřená či otevřená, více přemítavá a trpná, či praktická a činná, má-li u něho vrch spravedlnost či milosrdenství, nenávist zla či láska k dobru. Vše je u něho souladné. Proto je ideálem, na němž se může vzdělávati každý, dítko a kmet, muž a žena, Říman a Řek.

Jaký příklad pro nás, abychom svou povahu souladně vzdělali a dospěli k vyspělé, zralé dokonalosti!

3. K dokonalosti patří dále ušlechtilý, dobře ovládaný život citový.

Nás cit často strhuje k nesprávnému jednání, na př. hněv, smyslnost, soustrast, láska, nenávist, žárlivost. Běda, vzroste-li ve vášeň! Proto často pomíjíme, co bychom konati měli, a často konáme, co bychom konati neměli.

Pozorujme citový život u Pána Ježíše. U něho není vášně, která by nebyla pod dokonalou vládou duše. Cítí vše jako my: hněv, bol, radost, ale vše je u něho umírněné a ovládané. Hluboký zármutek zalehne do jeho srdce, ale hned se zase mění v radost a naopak. Vznikne v něm spravedlivý hněv, ale nepřekročí hranic a soustrast jej zmírňuje. U něho se pojí mírnost a vznětlivost v podivuhodný celek. Kristus je potupen, ponížen, souzen a umučen, ale nezapomíná na svou královskou důstojnost a projevuje ji tak, že jsme uchváceni. Naopak v době slávy, kdy mu lid jásá vstříc, kdy koná veliké divy, kdy jeho božská velikost poráží i nepřátele, je si vědom, že přijal obraz služebníka, že přišel, ne aby mu bylo slouženo, nýbrž aby on sloužil jiným. Jednu horoucí touhu měl, vyplniti dílo od Otce mu uložené. Ale ani tato vášeň neruší citového souladu jeho povahy, nebo dovede s horoucím působením proroka spojiti při neúspěchu pokornost duše odevzdané plně Bohu. Pravil, že přinesl na zem oheň a chce, aby se vznítil (Luk. 12,49). Smysl je: Chci, aby pravdy Boží všecky osvítila, jako oheň osvěcuje okolí, aby láska Boží všecky rozehřála, jako oheň

zahřívá věci kolem. V tom sjednocoval v nedostižném souladu vše, radost a žal, blaho a utrpení, spravedlnost a milosrdenství, klid a práci, hněv a lásku, úspěch a neúspěch, vše podle vůle Otce svého.

Příklad pro nás, abychom uváděli citový svůj život pod vládu osvícené rozumnosti a nedali se jím ovládati na újmu dokonalosti.

4. Dokonalá vyspělost povahy se jeví dále v jisté nezávislosti na okolí.

Co určuje často naše jednání? Okolí, společnost, četba, veřejné mínění. Toho vedou k zapření zásad, onoho k nezřízenosti v jídle, pití, hře, sportu, veselosti, třetího k opičení po jiných. K tomu přistupuje žádost těla, žádost očí, pýcha života. Kristus Pán, maje úplnou mravní svobodu, byl nezávislý na světě obklopujícím ho. Žil v něm, vnímal vše, co působí na lidskou bytost, cítil všechny záchvěvy lidského srdce, ale jako pán. Postil se, ale jedl a pil jako jiní, ani hostině se nevyhýbal uznal-li za dobré píti na ní. Nezřídil si rodiny, ale účastnil se svatby a obnovil svátost manželství. Neměl, kde by hlavu položil, ale nikdy nežádal u nikoho almužny. Nebyl podroben chrámové dani, ale platil ji, jelikož uznal za dobré tak učiniti. Fariseové mu strojí léčky, dávají mu záludné otázky, viní jeho učedníky z přestoupení zákona, ale on všecky nástrahy hravě odmítá a nepřátele umlčuje. Lid ho chce učiniti králem, ale on odmítá, jelikož jeho cíl je jiný. Šel světem jako král, praví pěkně jeho životopisec.

5. Vrchol dokonalosti je láska k Bohu a lidem.

Pán Ježíš projevil lásku k lidem, když opustil tichý Nazaret a nastoupil tvrdou cestu veřejného života, snášel pro nás hlad a žízeň, únavu a nepohody, slabosti a převrácenosti lidí, pro nás kázal, uzdravoval, divy činil, dětem žehnal, učedníky vychovával. Působil v své vlasti a pro ni, ale zároveň objímal láskou celý svět a pracoval pro něj. Tuto lásku zpečetil, že na vykoupení naše položil život. Řeči na rozloučenou, jež měl k apoštolům při poslední večeři, jsou nesmrtelným ústním projevem lásky té. Dokud budou žíti lidé s lidským srdcem, budou je s pohnutím čísti.

O lásce Krista Pána k Otci pomlčím. Víme, jak s ním byl vniterně spojen, jak byl poslušen každého jeho pokynu, jak mu byl oddán. I na Kalvarii odmítl opojný nápoj, aby mohl s ním trvati v posvátném rozhovoru. Žalm jedenadvacátý, jejž se modlil, o tom svědčí.

6. Tak nám dal Bůh v Kristu vzor a naším úkolem jest, následovati ho. Veškerý náš křesťanský život záleží vlastně v následování Krista. O tomto následování ještě slovo.

Následování Krista nezáleží v tom, abychom jeho život do všech stran kopírovali. To není ani možné. Nemůžeme konati zázraky a steré jiné věci, které on konal. Kristus je Vykupitel světa. Takového úkolu nemáme. Naší úlohou jest, učiti se u něho. Máme míti to smýšlení, které on měl, máme míti vůli, která jej vedla, máme míti způsob jednání, který byl jemu vlastní. Následovati Krista jest snažiti se, abychom smýšleli jako on, chtěli jako on, činni byli v svém postavení podle jeho vzoru. On nám odkryl své Srdce. Másledovati Krista jest snažiti se o to, co praví modlitba: Učiň srdce naše podle srdce svého. To se musí díti ne s vysokomyslností, nýbrž s pokorou, která si je vědoma, že i nejvyšší stupeň dokonalosti je před dokonalostí Kristovou jako světlo hvězdy před sluncem.

Jsou tací, kteří myslí, že mohou býti následníky Kristovými, i když s ním nejsou vniterně spojeni. Mýlí se. Jim je Kristus jen zevním vzorem. Tak lze následovati každého učitele. To u následování Krista nestačí. I nám je Kristus zevním vzorem, ale naše následování je mimo to ještě vniterné. My čerpáme z jeho života, my žijeme z něho. Pán Ježíš sám to naznačil v podobenství o vinném kmeni a ratolestech. Pravil: Zůstaňte ve mně a já ve vás. Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li na kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně. Já jsem vinný kmen, vy ratolesti. Kdo zůstává ve mně, já v něm, ten přináší ovoce mnoho, neboť beze mne nemůžete nic (Jan 15, 4 n). Ze slov plyne, že Kristus Pán není pro nás jen učitel a vzor, nýbrž také pramen mravního nadpřirozeného života. Tím více bloudí ti, kteří myslí, že lze spasitelně žíti bez Krista vůbec, že k tomu stačí zachovávati přirozený zákon tak, jak jej křesťanství objasnilo a zdokonalilo. To je osudný omyl, dnes bohužel velmi rozšířený. Je osudný, nebo kdo tak smýšlí, nežije z Krista, nečerpá z jeho vykoupení, nemá božského života v sobě. Je osudný také proto, že by jeho rozšíření opět zatemnilo a porušilo přirozený zákon a že by se objevily ve společnosti vady, jimiž trpěla a hynula společnost pohanská.

Následovati Krista jest žíti z něho tak, jak žije ratolest z kmene. Jen ten, kdo takto z něho žije, dovede smýšleti, cítiti, jednati jako on, t. j. duchem a srdcem ho následovat. Proč jen on? Protože z něho čerpá vyšší sílu. Silou tou je milost, s kterou sv. Duch, jenž je také duchem Kristovým, do nás

vstupuje a v nás působí. Pravý křesťan to ví. Nikdy se nechlubí, že jeho bohumilý, nadpřirozený život je od něho, nýbrž vydává vděčné svědectví Kristu, že plyne z něho, že jej děkuje jemu. Snaží se ovšem, nebo bez našeho přičinění není dokonalosti ani spasení, ale ví, že první milost, jež ho vedla k ospravedlnění, byla mu darem dána od Boha pro zásluhy Pána Ježíše, že milost Kristova jeho skutky začíná, provází, dokonává, že jej přivádí k milosti posvěcující, jež jej činí Bohu milým, dítkem Božím a otvírá mu nebe. I zkušenost nám praví, přemýšlíme-li o svém životě, že to byla milost Boží, jež nás vedla k víře, k pokání, k polepšení, k setrvání. Třeba tedy z Krista žít. To se děje vírou v něho, přijímáním svátostí, zvláště svátosti oltářní, ovšem také jeho naukou a příkladem.

* * *

Tolik o Kristu jako vzoru a o následování jeho. Chceš svého Spasitele poznat, naplnit se k němu úctou, zamilovat si jej, následovat ho? Staň se ctitelem jeho božského srdce. Tam poznáš celý jeho vniterný život, jeho neskonalou čistotu, vznešenost, dobrotivost. Bezděky se ti vyřine z úst: Nejsv. Srdce Ježíšovo, dejž, abych tě víc a více miloval. A tato víra, spojená s láskou, tě povede tam, kde toto srdce žije, k Nejsv. svátosti. A ty pocítíš, jak božská síla milosti tě posvěcuje, jak láska Srdce Páně tě proniká. Ty se staneš pravým následovníkem Kristovým, on bude v tobě a ty v něm, budeš ratolestí na kmeni, budeš žíti z něho a s ním se spojíš v blaženosti na věky.

LXIX. **Horlivost.**

a)

Když bylo Pánu Ježíši třicet let, opustil tichý Nazaret a započal veřejné své působení, jež trvalo tři léta a skončilo se jeho smrtí. Životu Páně v Nazaretě se říká skrytý život, třem letům veřejného působení veřejný život.

Tehdy byl sv. Josef asi mrtev. Soudíme tak proto, že nikde není o něm v té době zmínka. Jeho úkol byl, když Pán Ježíš dospěl, dokonán, i odešel. Tesařská dílna Pána Ježíše byla zavřena anebo propůjčena někomu jinému. P. Maria v svém domku, zůstala-li v něm, osiřela. Zdali jí Kristus Pán řekl, co ji potká? Jistě jí řekl, že nastal čas od Boha určený, aby začal své dílo. P. Maria se podrobila, nebo jí byla vůle Boží

nade všecko. Ustoupila do pozadí, ale sledovala práci a osudy synovy s živou účastí.

Tři léta veřejného života je doba krátká. Než jak je obsáhlá! Značí obrat světových dějin, smrt pohanství a vznik křesťanství. Vyplnilo se slovo Kristovo: Já jsem světlo světa, já jsem cesta, pravda a život. Dosud je světu vzorem a zůstane jím do věčného soudu.

Vrhněme dnes pohled na veřejný život Páně, ale tak, že si z něho vybereme jeden rys. Vizme, s jakou horlivostí plnil svůj úkol. Povzbuďme se jí, abychom i my plnili horlivě vše, čeho na nás Bůh v našem povolání žádá. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

1. Co je horlivost? Učiňme rozdíl mezi horlivostí vzhledem k Bohu a horlivostí vzhledem k lidem.

Co je horlivost vzhledem k Bohu? Jest to vroucí snaha, aby bylo Bohu dáváno to, co jest jeho — podle slov Páně: Dávejte Bohu, co Božího jest. Týká se hlavně poznání. Když přišel sv. Pavel do Athen, rozněcoval se jeho duch, poněvadž viděl, že město je plno nádherných model (Skut. 17, 16). Tak se dělo často misionářům, když vstoupili do země pohanské a viděli úctu model. Nejeden se roznítil tak, že hlavní modlu rozbil, nedbaje, že ho může za to stihnouti smrt. Proč se roznítil sv. Pavel? Proč mnozí jeho nástupci v díle misijním? Poněvadž viděli v úctě model neúctu k pravému Bohu, nespravedlnost, blud, nepořádek, nepravost. Vznikla v nich horoucí touha, aby místo model, byl ctěn Bůh pravý a způsobem náležitým. Horlivost vzhledem k Bohu je hlad a žízeň duše po pravdě, po spravedlnosti, po pořádku, t. j. vroucí touha, aby byl poznán pravý Bůh, aby byl řádně ctěn, aby tak mezi ním a lidem byl pravý pořádek.

Co jest ještě horlivost vzhledem k Bohu? Jest to láska k Bohu. Ta se týká hlavně vůle a srdce. Sv. Pavel volá na konci listu ke Korintským: Nemiluje-li někdo Pána našeho Ježíše Krista, budiž proklet (1 Kor. 16, 22). Nesvolává prokletí na ty, již nectí Krista, nýbrž vyjadřuje v překypění, v unesení svou lásku k Spasiteli. Hořel touhou, aby Kristus byl ode všech milován, zvláště od křesťanů. O sv. Bernardu praví světský dějepisec, že ho v lásce ke Kristu nikdo z jeho vrstevníků nedostihoval. Odtud jeho žhoucí nábožnost, odtud jeho nadšené písně a promluvy o Kristu, odtud jeho velikolepé působení pro

osvobození svaté země z rukou nevěřících. Hořel touhou jako sv. Pavel, aby byl Kristus ode všech milován. S láskou ke Kristu spojoval vroucí lásku k P. Marii a mnoho vykonal, aby byla poznávána a milována. Horlivost jest láska, která nemůže klidně nésti, když Bůh, Kristus, Maria, církev nejsou ctěni, milováni, i napíná síly, aby se úcta k nim šířila.

Co jest ještě horlivost vzhledem k Bohu? Jest to řevnivost, žárlivost pro Boha. Týká se rozumu a srdce ale záleží hlavně v činnosti. Satan žárlil na Boha a chtěl proto býti jako on. To jest řevnivost pyšných lidí, kteří odstrkují Boha, zmenšují jeho úctu, zovou skvělou slavnost na počest Boží parádou, aby úcta jejich osoby vstoupila do popředí. Archanděl Michael nemohl pýchu Satanovu snésti i podstoupil s ním boj pro čest Boží. To byla řevnivost, žárlivost pro Boha. Horlivec nemůže snésti pýchu lidí, kteří ze sebe činí modly, svou moudrost stavějí proti slovu Božímu, čest, jež patří Bohu, žádají pro sebe. Proto bojuje proti ní a horlí pro čest Boží. Má na mysli slova Mojžíšova k lidu: Neklaněj se bohům cizím. Řevnivec je jméno Hospodinovo, jest Bůh řevnivý (2 Mojž. 34, 14) — a slova jež se čtou z proroka Isaiáše: Já jsem Hospodin, to jest jméno mé; slávy své jinému nedám (Is. 42, 8). Řevnivec je Bůh, protože nemůže trpěti, aby na jeho místo byl kladen a ctěn někdo jiný; slávy své nemůže dáti jinému, protože jen jemu patří božská úcta. Chce, aby byl poznán a ctěn, poněvadž to musí chtíti. On je pravda, tvůrce, pán, cíl. Chce, aby byl poznáván a ctěn, poněvadž v tom je spása lidí. Není pro člověka spásy, leč v Bohu a Synu jeho, Ježíši Kristu. To pak jest život věčný, řekl Kristus ve velekněžské modlitbě, aby poznali tebe, jediného pravého Boha, a toho, jehož jsi poslal, Ježíše Krista (Jan 17, 3). To ví horlivec. V srdci jeho to volá: pryč s každou lží, pryč s každou modlou, pryč s každou nepravostí, jeden jest Bůh a jeden Vykupitel; jen v nich je spása, jim budiž čest a chvála. To jest řevnivost, žárlivost pro Boha. Sv. Pavel píše: Horlím o vás horlivostí Boží, vždyť jsem vás zasnoubil muži jednomu, Kristu, abych mu vás představil jako pannu čistou (2 Kor. 11, 2). On je získal Kristu a horlí proto, aby je mohl jednou předvésti Kristu jako věrné následovníky.

Horlivost vzhledem k Bohu jest tedy spravedlnost, láska, řevnivost, spravedlnost, aby bylo Bohu dáváno, co Božího jest, láska, aby byl milován, řevnivost, aby nikdo úctu Boží nezmenšoval. To platí ovšem také o Kristu. Přidejme prosbu: Pane, zapal plamen svaté horlivosti také v našich srdcích!

Co jest horlivost vzhledem k lidem? Jest to táž spravedlnost, láska a řevnivost k Bohu, jen s rozdílem, že obrací zřetel k lidem. Horlivec má živou touhu, aby lid zachovával spravedlnost vůči Bohu, t. j. dával mu, což Božího jest, aby lid Boha miloval, aby z lidu zmizely modly zlatého telete, pýchy, těla. Ale není to u něho jen planá touha, holé přání, horlivost je činnost, obětavost, napětí sil. Tato činnost může býti také tichá a skrytá, ale musí to býti činnost. Nejen misionář, jenž káže a zpovídá, jenž prochází pohanskými zeměmi s křížem v ruce, jenž trpí hlad, zimu, pronásledování, je horlivec; horlivcem je také člověk, který se v tichosti za věc Boží modlí, kající skutky koná, obětuje. Ale činnost to musí býti. Lhostejnost, nevšímavost, zmalátnělost, prázdné naříkání není horlivost, to jest opak její. Milování je mocné jako smrt, láska silná je jako peklo, žár její je žár plamenů, spousty vod nemají síly, aby lásku udusily (Píseň 8, 6), dí se v písni Šalomounově. Horlivost vzhledem k lidem jest hlavně živá láska, láska k nesmrtelným duším, jež je chce získati Bohu. Tuto lásku měli apoštolové a tisíce jiných duší. Sv. Duše, božská lásko, zapal v nás tento sv. oheň.

2. To jest horlivost vzhledem k Bohu a vzhledem k lidem. Kde se jí učily veliké duše křesťanské? U svého mistra, Pána Ježíše Krista. Jsme u drahé části své úvahy. Horlivost je vynikající rys v životě Spasitele našeho. Pohleďme na ni.

Proč se stalo Slovo tělem? Pro čest Boží a spásu lidí. Nad Betlémem zpívají andělé: Sláva na výsosti Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle. Obsah tohoto zpěvu je obsah života Páně. — Sláva Bohu na výsosti. Opět a opět praví božský mistr, že nekoná vůle své, nýbrž vůli toho, jenž jej poslal (Jan 6, 38; Žid. 10, 7 n). Proč to praví? Aby učedníkům objasnil, že nehledá své slávy, nýbrž že přijal od Otce úkol, odčiniti potupu, učiněnou Bohu hříchem. Víme, že to učinil podle přísné spravedlnosti, že jeho zadostučinění je ceny nekonečné, že potřel pohanské modly, že dal světu známost pravého Boha, že nás naučil, jak ho máme ctíti. Kristus zjednal svým životem a smrtí Bohu úctu větší, nežli je potupa, obsažená v hříších světa. — Pokoj lidem na zemi. Božský mistr praví, že přišel, aby spasil svět (Jan 3, 17), aby mu dal život, jenž vede k Bohu zde a na věčnosti (Jan 6, 52 n), aby mu dal tento život hojně (Jan 10, 10). To učinil. Prameny milosti, jež otevřel, nikdy nevysychají. Zpěv andělů nad Betlemem se uskutečnil. Sláva Boží a spása duší je obsah života Páně. Tomuto úkolu se Kristus

věnoval všecek až k potupné smrti na kříži. Nežil sobě, nýbrž žil pro Boha a pro lidstvo. Právem mohl říci ve velekněžské modlitbě po poslední večeři: Otče, dokonal jsem dílo, které jsi mi dal (Jan 17, 4). Pohleďme do jeho srdce, v němž plamen horlivosti pro Boha a pro lidstvo hořel, uvidíme tam všecky složky horlivosti prve jmenované: spravedlnost, lásku k Bohu, řevnivost, lásku k duším.

Spravedlnost. Sv. Pavel se rozněcoval, vida úctu model. Jak cítilo ohavnost modlářství Srdce Páně? Apoštol měl zajisté hlubokou vědomost o Bohu, o jeho velebnosti, o tóm, co mu patří. Proto chápeme, že se nad modlářstvím rozčiloval. Než co jest jeho vědomost proti vědomosti Kristově? Nikdo nezná Otce leč Syn (Luk. 10, 22), pravil Kristus jednou. Jako Bůh bytost Boží poznáním vyčerpával, jako člověk poznával ji víc nežli nejvyšší andělové. Proto nikdo necítil nepravdu model, nespravedlnost a nepořádek, obsažené v jejich úctě, tak jako on. Proto vymítal ďábelství, proto mluvil tolik o svém Otci proto kázal tak často o království Božím, proto nás naučil volati: Otče náš. Proto zapomněl na pokrm u studnice Jakobovy, ač šlo o poučení jediné duše, proto se radoval před smrtí, že uvedl ve známost jméno Otcovo, t. j. pravého Boha. K slovu: Žízním, jež zvolal na kříži, praví sv. Jan Zlat., že celý život žíznil, aby pravý Bůh byl poznán a uctíván. To se vyplnilo. Kde jsou pohanské modly? Zmizely, anebo se skryly do krajin, do jejichž temnot Kristus ještě nevnikl. Jako slunko, když svítí plným jasem, září nad světem pravda o Bohu jednom, velebném, svatém. Miliony chrámů pěstují jeho úctu tak, jak má býti.

Láska. Jako druhá božská osoba miloval Kristus Boha láskou, kterou se milují božské osoby. Jako člověk miloval jej víc nežli všichni lidé a andělé. Jeho láska k Otci byla v souhlase s jeho vědomostí o něm, a ta byla jedinečná. Proto se k Bohu tak rád modlil, proto o něm tak rád a tak mile mluvil. Chtěl, aby byl milován. Aby k ní povzbudil, volá ústy sv. Jana: Tak Bůh miloval svět, že Syna svého dal (Jan 3, 10) — a v podobenství o marnotratném synu líčí jeho milosrdnou lásku. Aby vzbudil k němu důvěru, ukazuje, jak šatí polní lilii a živí ptactvo nebeské, jak ani vlas nesejde s hlavy bez jeho vůle. Zdali toho dosáhl? Zdali je Bůh nejen poznáván, nýbrž i milován? Ano, je milován až k smrti. Je milován zvláště v Kristu, v jeho Matce, v církvi. Sečtěte apoštoly, mučedníky, vyznavače, láskou Boží nadšené, můžete-li. Kristova láska k Otci je zplodila.

Řevnivost. Dvakráte vypudil Kristus ty, již znesvěcovali chrám. Farisee pro jejich převrácenost káral, ač věděl, že si znepřátelí nejmocnější stranu v národě. Horlil proti hříchu, že uráží Boha. Volá: Oheň na zem pustit jsem přišel, a co chci, než aby se vznítil (Luk. 10, 44); ohněm míní horlivost pro čest Boží a spásu duší. Lásku k duším. Srdce Kristovo se hrozí hříchu, jenž potupuje Boha a ničí duše. Proto před ním horoucími slovy varuje, proto ukazuje na Satana, jak byl svržen s výšin nebes do propasti pekelné, proto budí strach před hříchem proti sv. Duchu, jenž končívá v zatvrzelosti, proto volá skrze apoštola: Hrozné jest upadnouti v ruce Boha živého (Žid. 10, 31), proto líčí, jak jednou přijde Syn člověka a bude konati spravedlnost. Vědomí, že mnozí přes jeho smrt zahynou, působí mu v zahradě úzkost a zármutek.

Srdce Páně má strach o každou duši. Sv. Jan Zlat. dí: Srdce Pavlovo bylo Srdce Páně. Krásná chvála, řekněme, že je i zasloužena. Apoštol vypočítává jednou, co vše zakusil pro evangelia. Poté dodává: Kdo jest sláb, abych já nebyl sláb? Kdo se pohoršuje, abych já nehořel (2 Kor. 11, 29). Ano, takové bylo srdce Pavlovo, pro Krista a pro duše bylo ochotno trpěti vše. A přece je, Pavle, srdce tvé jen nepatrný odlesk Srdce Páně. Vzpomínám na podobenství o ztracené ovci a drachmě, o boháči a Lazaru, o pozvaných na svatbu, o muži bez svatebního roucha, o vinařích: aj, jaká péče a jaký strach o duše, zvláště také o duše rodáků! A vizte jej, jak při slavném vjezdu pláče nad Jerusalemem a kvílí nad jeho osudem, že nepřijalo Mesiáše. Zdali to byly jediné slzy, které prolil?

Za to jeho srdce plesá, když nalézá víru, pochopení, obrácení. Jak se rozradoval nad setníkem v Kafarnaum a pochválil jeho víru (Mat. 8, 10)! Jak se podivil víře ženy kananejské, žádající za uzdravení dcery (Mat. 15, 28)! Jak se vzrušil v duchu a velebil svého Otce, že dal světlo víry prostým a že odkryl jim svá tajemství (Mat. 11, 25 n)! I ze svého utrpení se těšil, protože přinese Bohu čest a lidem spásu.

Ano, Pane Ježíši, horlivost je vynikající rys tvého života. Byla jím nejen za veřejného působení, byla jím i dříve, jenže se uskutečňovala jiným způsobem. Kristus člověk nabídl svůj život k oběti hned při vtělení a toto smýšlení vedlo jej na Kalvarii — ovšem také na pravici Boží.

3. Horlivost máme míti také my. To smýšlení mějte v sobě, které bylo v Kristu Ježíši, napomíná sv. Pavel křesťany ve Filippech (Fil. 2, 5). — Jaká jest tvá spravedlnost vzhledem

k Bohu, jaká vzhledem k lidem? Jsi-li kněz, máš ji pokládati za svou stavovskou povinnost. Nejsi-li jím, máš býti horlivcem aspoň ve svém okruhu. Dáváš horlivě Bohu, což jeho jest? Máš v ohavnosti modly, kterým se svět klaní? Či jsi sám také trochu jejich poklonkář, hledaje nezřízeně majetek, čest, pohodlí, zábavy? — Láska. Miluješ Boha nade všecko, ze všech sil, z celého srdce? Či máš jiné lásky, snad nezřízené, hříšné? Rozehříváš srdce své myšlenkami na nekonečnou velebnost Boží, na nedostižnou krásu Srdce Páně, na líbeznou něžnost Matky Boží? Či ustupují tyto obrazy před kouzlem, kterým tě jímají krásy pozemské a požitky hmotné? — Řevnivost. Máš živý zájem o Boha a věci Boží, o Krista a jeho úctu, o církev a její zdar, o duše a jejich spásu? Sv. Pavel píše Korinťanům, že za jejich duše vše vynaloží, i sebe za ně vydá, byť nebyl za to od nich ani milován (2 Kor. 12, 15). Smýšlíš také tak? Anebo díš s Kainem: Jsem já strážcem svého hratra (1 Mojž. 4, 9), a zůstáváš lhostejný, když Bůh je zneuctíván, Kristus tupen, kostel zanedbáván, a nic nečiníš, leda snad, že si vzdycháš?

Řekneš, že děláš, co můžeš. Dobře. To stačí. Děkuj Bohu za to. Ještě se však zpytuj, je-li tvá horlivost čistá, prostá zištných, ctižádostivých, ješitných a jiných důvodů, je-li nadpřirozená. Pravá horlivost zapomíná na sebe, nepravá horlivost staví svou osobu v popředí. Bůh drží vážky, na jednu misku klade naši lásku, naše snahy, naše skutky pro Boha a spásu duší, na druhou to, co je při našem smýšlení a činnosti pozemské zištné, marnivé. Uvaž, duše má, která miska by vystoupila a která klesla, kdyby Bůh vážil srdce tvé? Jednou je bude tak vážiti a všeliký klam bude vyloučen. Spasitel řekl: Kdo miluje život svůj, ztratí jej, a kdo nenávidí život svůj na tomto světě, k životu věčnému zachová jej (Jan 12, 25). Slova neplatí jen o mučednictví krvavém. Jest také mučednictví nekrvavé. Jest to láska, která žije pro Boha a bližní, zapomínajíc na sebe. Jest to láska nezištná, obětavá, účinlivá, kterou Bůh dařívá požehnáním, kamkoli kročí, ano i divy vyznamenává. Ale kdo jí chce dosáhnouti, musí umříti sobě, musí své já, to já pyšné, marnivé, smyslné, pochovati. Mám něco z této lásky? O, Pane Ježíši, ty ses stal obětí své horlivosti pro Boha a duše, rozněcuj tento svatý oheň také v duši mé.

* *

Uvažovali jsme, co je horlivost, že horlivost je podstatný rys života Páně, zpytovali jsme se trochu, podobáme-li se v horlivosti božskému mistru. Aj, jak příklad Kristův nadchl tisíce a tisíce k horlivé práci. Pomíjím apoštoly, misionáře světového jména, veliké učitele církve, takovými vyvolenými nástroji Božími nejsme. Vzpomínám zlatých duší, které pracovaly a pracují na domácí líše. Aj, co jich jest, takových Milíčů, Sarkandrů, Burnatých, Štulců, Brynychů. Až srdce plesá! Vzpomínám mužů a žen jako sv. Václava, sv. Ludmily, sv. Vojtěcha, Boleslava II., sv. Víta, děkana pražské kapitoly, Františky Slavatové, Františka z Dichrištejna, Arnošta z Pardubic. Duše křesťanská, duše kněžská, můžeš-li zůstati lhostejná, když pozoruješ jejich život? Nezahanbuje nás často i horlivost prostých věřících v službě Boží a bližních? Nadchni se tedy k horlivosti i ty. Všichni ti horlivci se učili u Krista a od něho si vyprošovali milost. Učme se od něho i my. Také nám poskytne pomoc.. Zapomínejme na sebe jako on. Co jest trochu toho utrpení, které bývá s horlivostí spojeno, proti budoucí slávě! S Kristem pracujíce, s ním budeme i oslaveni.

LXX. **Horlivost.**

b)

Horlivost je vynikající rys života Páně. Krásná ctnost. Pomyšlení na ni uchvacuje, pohled na ni rozněcuje. Ale horlivost bývá spojená s utrpením. Když čtu, jak sv. Pavel cestoval od města k městu, kázal, horlil, zakládal církve, volám: sláva apoštole! Ale když potom čtu, jak byl bičován, kamenován, honěn od místa k místu, v moři topen, přidávám s povzdechem: tvá horlivost, apoštole, přinesla ti mnoho soužení; divím se, že tím neochabovala, nýbrž rostla. Když čtu o slavném děkanu pražské kapitoly Vítu, 1271, jak dbal o to, aby se služby Boží řádně konaly, jak proto o půl noci vstával, jak chodil od oltáře k oltáři a modlil se za své spolubratry, jak je potom budíval k jitřním hodinkám, jak pečoval o řádné hlásání slova Božího, jak vynakládal všecky příjmy své na potřeby kůru kněžského a pěveckého, líbezně mě to dojímá, ale nemohu nevyznati, ač jde jen o věci malé — milý Víte, bez sebezapření, a to bez velikého sebezapření se tvé jednání neobešlo. Zdaž ti nebylo někdy těžké, zdaž nepodlomilo tvou horlivost?

Horlivost vyžaduje obětí. Také Pán Ježíš je musil přinésti.

Ale horlivosti jeho nezmenšily. Uvažujme o tom. Božský mistře, požehnej nám, abychom si i my zachovali horlivost a vytrvali v ní.

* * *

1. Horlivost Pána Ježíše žádala, aby obětoval svůj klid; on tu obět přinesl.

Pomyslíme-li na skrytý život Páně, uvažujíce, že ten dělník se sekerou v ruce je Syn Boží a vydělává si živobytí, pojímá nás úžas. Přece však vyznáváme, že to byl život klidný. Dobře uspořádaná práce uklidňuje, uspokojuje, sílí. To se změnilo, když Pán Ježíš opustil Nazaret. Jeho veřejný život je práce neklidná, vzrušující, změnlivá, únavná, nevděčná, ano i nebezpečná. Mimo to byla vyměřena na tři léta. A Spasitel to zajisté věděl. Proto bylo mu pracovati úsilovně. Jednou řekl: Já musím činiti skutky toho, jenž mně poslal, pokud jest den; přichází noc, kdy nikdo nemůže dělati (Jan 9. 4). Slovem noc je tu míněna smrt. Pracoval tedy ze všech sil a bez ustání, ve dne v noci. Evangelisté vypravují, jak trval někdy celou noc na modlitbách (Luk. 6, 12). Když k němu přišel člen velerady Nikodem v noci, aby nebyl od jiných viděn, obětoval rozhovoru s ním spánek s ochotou. Ani jednou neslyšíme, že by byl někoho nepřijal, někomu službu odepřel, uváděje za důvod únavu, potřebu odpočinku. Ne, byl stále všecek všem. Když odešel s učedníky na poušť, chtěl, aby oni si po misijní cestě odpočinuli, sám klidu nehledal a nenašel. Víme, že tam kázal do večera, rozmnožil chleby, odešel na horu se modliti, přišel v noci po moři k apoštolům. Vyhledal-li zátiší, činil tak proto, aby se oddal modlitbě.

Obětovat klid značí obětovat pohodlí a přijímati různé obtíže jako únavu, hlad, žízeň, nedostatečné přístřeší, nepříjemnou společnost. To vše Kristus zakusil. Zakusil chudobu. Živěji ji cítí ten, kdo viděl bohatství a nádheru. Spasitel je viděl, když byl pozván k Matoušovi, Zacheovi, Šimonovi; často je vídal u Lazara. Zakusil hlad! Učedníci trhali klasy a ukojili tak hlad; jejich mistr tak zajisté neučinil. Zakusil únavu. Sv. Jan dí: Ježíš, jsa cestou unaven, posadil se u studnice (Jan 4, 6). I ten odpočinek obětoval, když přišla k studnici Samaritánka. Kde spával na svých potulkách? Nejčastěji asi pod širým nebem, nebo pravil zákoníkovi, jenž ho chtěl následovati: Lišky mají doupata a ptactvo nebeské hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil (Mat. 8, 20). Kdysi pravil učedníkům: Nepečujte úzkostlivě o život svůj, co byste jedli,

ani o tělo své, čím byste se odívali (Luk. 12, 22), a podle toho jednal, skládaje důvěru v prozřetelnost Boží. Spasitel zakusil nejedno nebezpečí. Fariseové po něm pásli, Nazaretští ho chtěli shoditi se skály, před Herodem, vrahem sv. Jana Kř., musil prchnouti. Nemusil se ovšem báti o život, dokud nepřišla jeho hodina, ale příjemná taková zkušenost nebyla. A což společnost těch, o nichž věděl, že číhají na každé slovo a jaždý skutek jeho? Což společnost s Jidášem, o němž věděl, co mu učiní?

Oběť klidu a pohodlí týká se hlavně těla. Vidíme, že Pán Ježíš těla svého nešetřil. Nemučil ho zbytečně, ale kde šlo o úkol, jejž na se vzal, nedbal, že mu neklid, únava, hlad, žízeň, společnost jsou nepříjemné. Tak jedná horlivost. Pohleď na svého mistra a zpytuj se, jak se chováš ty? Obětuješ radostně klid svůj pro Boha a lid? Snášíš ochotně obtíže kanceláře, školy, v domácnosti, s nemocnými, nepříjemnosti ve styku s lidmi, ve společnosti, v úřadě? Či naříkáš, láteříš, odpuzuješ mrzoutstvím, oddáváš se lenosti? Uč se od svého mistra. Je to Syn Boží. Ve všem se nám přirovnal mimo hřích, abychom v něm měli příklad. Rceme: Božský mistře, dej nám ducha horlivosti, abychom se nikdy nešetřili, když jde o věc Boží, spásu duší, blaho bližních.

2. Horlivost Pána Ježíše žádala, aby obětoval blaho, jež dává rodinný život.

Pán Ježíš povýšil manželství na svátost, ale sám zůstal v stavu panickém. Můžete si Spasitele mysliti jinak? Nemůžete, není to možné. Jeho osoba a úřad jsou příliš svaté. Hle, nejhlubší důvod kněžského bezženství. Kněz zastupuje Pána Ježíše a kněžský úřad je pokračováním kněžského úřadu Kristova, proto se sluší, aby se vzoru svému připodobnil a žil v panictví jako on. Když se po převratě vyslovil jeden kněz proti coelibatu, zvolala na něj žena ve shromáždění: nemáte ducha Kristova. Však o této věci se nemíním šířiti, nýbrž poukázati na to, že Kristus Pán obětoval blaho, které prožíval v domku nazaretském s milou matičkou.

Žíti ve společnosti osob tak svatých, jakými byl Josef a Maria, bylo jistě blaho. Když sv. Josef zemřel, přilnula Panna Maria k Pánu Ježíši a on k ní ještě více. Takového souladu srdcí na světě nebylo a nebude. Toto blaho Spasitel obětoval. Když mu bylo dvanácte let, dal svým prodlením v chrámu na jevo, že vůle Boží je vyšší nežli osobní blaho. Panna Maria uschovala tehdejší slova Ježíšova v svém srdci

(Luk. 2, 51). Přemýšlejíc o nich, poznala asi, co jí Ježíš naznačil, že bude jejich štěstí jednou bolestně přetrženo. Byla připravena. Ta chvíle nastala. Ó, bolestné rozloučení, kdo je procítí? Písmo o něm mlčí. Naznačuje tím, že je Pán Ježíš a jeho matka přijali pokorně, oddaně, ochotně. Od té chvíle jakoby Panna Maria pro Krista nebyla na světě až do okamžiku, kdy ji poručil miláčku svému, sv. Janu. Nepřestal jí ovšem v duši ctíti a milovati, ale vyšší úkol žádal, aby příbuzenské svazky ustoupily, a Kristus tak jednal.

Při svatbě v galilejské Káni přimlouvá se Maria za svatebčany, ale dostává v odpověď slova: Co mně a tobě ženo (Jan 2, 4). Není v nich ani nešetrnost ani odmítnutí prosby, nebo v původním jazyku jsou uctivá a prosba P. Marie byla vyslyšena. Přece však cítíme z nich to, co vyznívá z odpovědi dvanáctiletého Krista v chrámě, totiž, že Spasitel poslouchá vyšší vůli. Po uzdravení posedlého a po odpovědi Páně na pomluvu, že vymítá zlé duchy skrze Belzebuba, zvolala žena z lidu: Blahoslavený život, který tě nosil, a prsa, kterých jsi požíval. Žena, chtíc chváliti syna, velebí jeho matku. Co odpovídá Kristus? Dí: Ovšem blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ostříhají ho (Luk. 11, 27 n). Slova Páně týkají se zajisté také P. Marie, její víry, její věrnosti v plnění zákona, ale Spasitel je zevšeobecňuje tak, že se týkají všech, kteří věří a uvěří v něho. Každý je blahoslavený, kdo uvěří. Smysl je asi: Maria je blahoslavená, nebo je matkou Boží, ale kdo chce býti spasen a být blahoslaven, musí věřiti ve mně a v to, co hlásám. Tak se stala blahoslavenou i ona. Když Pán Ježíš jednou mluvil k zástupům, ohlásili mu, že matka a jeho bratří stojí venku a žádají si s ním mluviti. Spasitel odpověděl: Kdo jest matka má a kdo jsou bratří moji? A vztáhnuv ruku na své učedníky, řekl: Hle, matka má a bratří moji, neboť, kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten jest mi bratrem, matkou i sestrou (Mat. 11, 46 n). Co znamenají tato slova? Totéž, co slova dvanáctiletého Krista v chrámě, co slova v Káni a co slova na zvolání ženy. Při vykonávání jeho úřadu rozhoduje vůle Boží, nikoliv příbuzenské svazky. Vírou a milostí vzniknou jiné svazky, svazky nadpřirozené, jež jsou vyšší. Podle nich jsou dítkami Božími a bratry Kristovými apoštolé a všichni, kdož přivtělení budou do rodiny Boží. Přirozené svazky nemají tím býti přetrženy, nýbrž zvelebeny. Ale mohou nastati případy, kdy platí slova Páně: Kdo miluje otce nebo matku více než mne, není mne hoden (Mat. 10, 37). Zapříti

víru, odpadnouti od ní nesmíš ani z lásky k rodičům nebo ženě, ano ani tehdy ne, kdybys tím mohl jim zachrániti život. Steré příklady mučedníků o tom svědčí. A nemusí-li ten, kdo poznal víru Kristovu, ji přijmouti, anebo ten, koho Bůh volá do své služby, poslechnouti, i kdyby mu celý svět bránil? Musí tak učiniti, nebo to žádá jeho spása, a to je nade všecky důvody přirozené. Tisíce obrácenců, kněží, řeholníků a řeholnic o tom svědčí.

Před poučením a příkladem, jež nám Spasitel dává, zpytujme zase trochu své nitro. Jaká je tvá láska k příbuzným? Je nadpřirozená? Či jen tělesná? Nedopouštíš se z lásky k nim hříchů? Někdy lze slyšet, že se jinoch a dívka, kteří vstoupí do kláštera, musí zříci rodičů, bratří a sester. Pronáší se to jako výtka proti klášterům a jako odstrašující důvod. Kdo tak mluví, nechápe, že duchovní láska je víc nežli láska tělesná. Křesťanští rodiče soudí jinak. Vědí, že v takovém dítku mají vzácný poklad a že jim jeho Bohu zasvěcený život dává víc, nežli by jim dala hmotná podpora.

3. Horlivost Pána Ježíše žádala, aby obětoval svou čest. Čest je vzácný skutek a proto jeho ztráta bolí. Spasiteli bylo snášeti největší potupy a on jejich tíhu cítil.

Mnozí z jeho blízkých příbuzných v něj nevěřili (Jan 7, 5). Jednou vyšli, aby ho uchopili. Řekli, že se minul rozumem (Mar. 3, 21).

U apoštolů setkával se s houževnatou nechápavostí. Věřili v něho jako Mesiáše, ale myslili na Mesiáše světského. Jejich mistr marně se pokoušel přesvědčiti je, že je Vykupitelem duchovním. Sám Petr, jenž dal skvělé svědectví o božství Kristově, se vzepřel, když Spasitel zvěstoval učedníkům své utrpení, takže jej Pán přísně pokáral (Mat. 26, 21 n). O blahoví a váhavé srdcem, musil vytknouti učedníkům na cestě do Emaus (Luk. 24, 25). Ještě před samým nanebevstoupením se ho někteří ptali, zřídí-li království israelské (Skut. 1, 6). Jak se zachovali při utrpení svého mistra, víme. Přes to Kristus Pán je miloval a jejich nedokonalosti snášel.

Národ židovský připravil Kristu bolestný a potupný kříž. Když slyšel jeho kázání a viděl jeho divy, jásal mu vstříc, po nasycení na pouští chtěl jej učiniti králem, při slavném vjezdu do Jerusalema čekal, že Kristus se za něho prohlásí. Když se tak nestalo, odvrátil se od něho. Fariseové a zákoníci zvítězili. Vždy proti němu bouřili a měli svou stranu. Poněvadž nevěděli, co by mu po právu vytkli, užili pomluv.

Namlouvali lidu: Je žrout a pijan vína, přítel celníků (Mat. 11, 19), ruší sobotu, vymítá zlé duchy skrze Belzebuba (Mar. 3, 22), chce zrušiti chrám Hospodinův (Mat. 26, 61), je svůdce lidu a j. Zapomenuta byla dobrodiní, zapomenuty divy, zapomenuta slova spásy, lid cení víc Barabáše, vraha, volá: Ukřižuj! a Kristus umírá na potupném kříži smrtí otroka.

Vyznavači božského mistra, uvaž oběť cti, kterou horlivost jeho pro tebe přinesla, a řekni: Pane Ježíši, kdyby bylo třeba, abych i já pro jméno tvé měl snášeti pomluvy, ponížení, potupy, dej mi k tomu ochotu a sílu. Nepřátelé tvoji vrhají do lidu hesla, kterými jej bouří proti tobě a tvé církvi, hesla o pokroku, o nepřátelství Říma, o velikosti kacířů. Nedám se svésti, nebudu se báti a vydám svědectví pravdě.

4. Horlivost Pána Ježíše žádala, aby obětoval radost, jež plyne z úspěchu.

Všecko měl Kristus, co slibovalo úspěch. Byl z rodu Davidova, byť zchudlého, byl vtělený Syn Boží, jeho poznání jedinečné, měl moc činiti divy, život jeho byl svatý (Jan 8, 46), mluvil jako nikdo. Nečítáme-li jeho podobenství s rozkoší? Když jej měli služebníci velerady zajmouti a neučinili tak, odpověděli na výtku, proč ho nezajali: Nikdy člověk nemluvil tak jako člověk tento (Jan 7, 46). V práci byl neúnavný, učedníkům se věnoval všecek. A výsledek? Pro něho žádný. I apoštolové se smrtí jeho zmátli. Úspěch měl přijíti teprve po seslání sv. Ducha a kliditi jej měli apoštolové. Že úspěch přijde, věděl ovšem. Sám pravil: Budu-li povýšen od země, potáhnu všecko k sobě (Jan 12, 32). Ale zříci se úspěchu pro sebe, byla oběť.

Neúspěch váže se často také na naše paty. Někdy se stává, že právě svědomitá, úsilovná, tichá práce ho nemá, kdežto planá okázalost se v něm sluní. Nemáš-li při svědomité snaze zdaru, řekni si: Není služebník větší nad pána svého (Jan 13, 16). A co jsem já před Kristem? Tím se potěš. Ostatně zevní úspěch, je-li planý, nemá ceny. Týká-li se vlastní osoby, znepokojuje ve svědomí, jež cítí, že není zasloužen, ano že je v něm snad i klam. Týká-li se jiných, nemá trvání. Je to bublina. Za to svědomitá snaha dojde úspěchu přes všecky dočasné nezdary. Snad jej sklidí jiný, ale ani ty nevyjdeš naprázdno. Není to možné, nebo Bůh je spravedlivý. Ano tvá odměna, vytrváš-li, bude dvojnásobná. Či nebyl Kristus odměněn? Ale nad jedním hnutím bedlivé bdí. Přichází přirozeně, i třeba se míti na pozoru. Jest to žárlivost na šťastnější druhy. Kazí radost ze života, nic neprospívá, ano svádí na křivé cesty, plodí hříchy

snižování a mnohé jiné. Konej věrně povinnost a ostatní ponech Bohu. Obět úspěchu, pokorně přinášená, může býti záslužnější, nežli úspěchy zázračné; vždy patří k nejušlechtilejším rysům povahy.

5. To jest čtverá obět, kterou Kristus přinesl. Však to není ještě vrchol jeho horlivosti. Ten se jeví v tom, že přes tyto oběti horlivost jeho netrpěla, ano spíše rostla. Zpravidla se stává, že smutné zkušenosti podlamují sílu horlivosti. Zvláště trvalý neúspěch bývá jejím hrobem. U Pána Ježíše vidíme opak. Čím více fariseové útočí a čím více se blíží hodina smrti, tím více horlivost Páně roste. Právě poslední dni před smrtí konal veliké a četné divy, přednášel v chrámě nejdůležitější a nejdůtklivější podobenství. Nemyslete, že uvedených obětí necítil. Cítil, nebo byl ve všem nám roven mimo hřích, ano cítil je více nežli jiní lidé. Zvláště hanobení jeho cti, veřejné potupy a odvrácení lidu od něho k fariseům hluboce se dotýkaly jeho přesvatého Srdce. Ale jeho horlivost překonala nejtěžší zkoušky. Co dávalo jí tuto sílu a vytrvalost? Láska k Otci a k duším.

Podivujme se Božskému Srdci. Veliké oběti přinesla jeho horlivost; již to je šlechetné. Že vytrvala, ano rostla do posledního okamžiku, ukazuje jeho šlechetnost ve světle oslňujícím. Bylo takového příkladu třeba pro jeho apoštoly. Ani jejich práce nebude bez obětí. O sv. Pavlu pravil Pán Ježíš: Jest nástrojem ode mne vyvoleným, aby nesl jméno mé před pohany a krále...., já zajisté mu ukáži, kolik musí trpěti pro jméno mé (Skut. 9, 15). Slova platí o všech apoštolech. Takového příkladu bylo třeba všem duchovním pracovníkům, kteří vzdělávají půdu tvrdou, lid pyšný, hrubý, vášním oddaný, pokrokářsky osvícený, aby neochabli a neřekli: vše je marné, nechme toho. A více ještě těm, kteří za práci pro Boha a duše jsou hanobeni a pronásledováni. Takového příkladu bylo třeba pro všecky, kteří se potkávají s překážkami v životě duchovním, že nemohou vybřísti z hříchů a vášní, nalézti klid a nábožnost, při nemocích, nedostatku, nezdaru. Všem volá horlivost Páně: Vytrvej, napni síly, stupňuj je, Bůh tě vidí a nenechá tvé horlivosti bez odměny.

* * *

Tolik dnes o horlivosti Páně. Pán Ježíš přinesl úkolu, jejž mu Otec uložil, v obět pohodlí a klid, štěstí rodinné, čest a radost z úspěchu. Cítil velikost těchto obětí, ale jeho horlivosti

nepodlomily, nýbrž naopak ji vzpružovaly. A výsledek? Nyní má věčný klid nebeský, je spojen s oslavenou Matičkou svou, celé nebe jej ctí a na zemi není jména, které by bylo více uctíváno a milováno, má radost z věřících na zemi a z blažených rajských. Sám sedí na pravici Boží jako ten, jemuž jako člověku je odevzdána všecka moc na zemi a na nebi. To jest odměna jeho horlivosti. I to jest příklad pro nás. Buďme horliví pro Boha, pro spásu své duše, pro blaho jiných, i když z toho máme na světě místo odměny všecko zlé, pravím, buďme horliví, nebeská odplata nám zůstane. A bude veliká a věčná.

LXXI. **Horlivost moudrá.**

c)

Dvakráte jsme uvažovali o horlivosti Pána Ježíše ve veřejném jeho působení. Po prvé jsme řekli, co je horlivost a uvedli její složky. Viděli jsme, že horlivost Páně všecky tyto rysy má, a povzbudili jsme se jí. Po druhé jsme uvažovali, že horlivost vyžaduje mnohých obětí, a shledali jsme, že Spasitel tyto oběti přinesl, že jeho horlivosti nezmenšily, nýbrž ji ještě stupňovaly. I to nám bylo povzbuzením. Dnes obrátíme pozornost na jinou stránku horlivosti Páně.

Jest horlivost moudrá a horlivost nemoudrá. Lid říká nemoudré horlivosti horlivost slepá. Nemoudrá neboli slepá horlivost přináší zpravidla více škody než užitku. Jednou jsme pořádali lístkový seznam knih. Lístků bylo asi deset tisíc. Osm stůčků, každý po tisíci lístků, měli jsme uspořádáno. Byla to práce málo zábavná. Zbývaly ještě asi dva stůčky. Přišel nám na pomoc takový slepý horlivec. Nabídl se, že zbývající lístky srovná. My byli rádi. Také se hned dal s horlivostí do práce, jenže ta jeho chvatná horlivost nebyla moudrá. Stále se pletl, musil začínati často znova, tím se rozohňoval, běhal sem tam, při tom narazil na stůl, převrátil jej a osm spořádaných stůčků válelo se po zemi. Nezbylo nežli začíti znova. Když si teď vzpomenu, jak se při tom slepý náš horlivec tvářil, je mi do smíchu; tenkráte jsme se musili přemáhati, aby nezahřmělo. Vy jste zajisté nejednou viděli takovou horlivou hospodyni, služku, dělníka, snad jste někdy byli mezi nimi. To je horlivost nemoudrá neboli slepá.

Horlivost Pána Ježíše byla moudrá, byla živá, neúnavná, někdy i prudká, ale vždy moudře uspořádaná. O tom chceme

uvažovati. Dobrotivý Spasiteli, požehnej nám, abychom se z tvého příkladu naučili horlivosti moudré.

* * *

Horlivost Pána Ježíše byla moudrá vzhledem k jeho osobě, t. j. jak zjevoval apoštolům a lidu svou bytost.

Oč šlo především, když začal veřejně působiti? O to, aby ukázal, kdo jest a proč přišel. Musil říci, že je Mesiáš od Boha slíbený a že je Syn Boží vtělený. O mesiášském úkolu musil prohlásiti, že vykoupení, jež vykoná, není světské, nezáleží ve zbudování velikolepé říše židovské, nýbrž že je duchovní, že záleží v zadostiučinění za hříchy světa a v obnovení nadpřirozeného stavu. Musil říci, že se týká všeho lidstva, že se stane utrpením a smrtí, že výsledek jeho bude založení duchovního království na zemi, t. j. církve. O své osobě musil říci, že je věčné Slovo vtělené, t. j. druhá božská osoba, jež si připojila naše člověčenství, že byl počat z Ducha sv., že se narodil z Marie Panny nadpřirozeně, že v něm je dvojí život, božský a lidský, že je Bůh člověk v jedné bytosti, že zasedne na pravici Boží a bude souditi svět.

To a mnohé jiné pravdy musil Pán Ježíš o sobě říci, a nejen říci, nýbrž také odůvodniti, aby každý viděl, že tomu tak. Myslíte, že to byl úkol snadný? Myslíte, že mohl hned otevřeně kázati pravdy, jež jsem prve uvedl? To by se byl se špatnou potázal. A čím horlivěji by tak činil, tím více by byl narážel. Židé by jej byli prohlásili za blázna anebo ukamenovali. Musil jednati horlivě, ale opatrně. Vidíme, že si tak počínal. Odkrýval svou bytost důsledně, nebo tak činiti musil, ale poznenáhla. O tom, jak byl počat, pomlčel dlouho vůbec, neboť i apoštolové, aby tuto pravdu přijali, musili dříve věřiti, že je Mesiáš a Syn Boží. Nejprve se projevoval jako prorok, potom se projevoval jako Syn Boží. Hlavně šlo mu o to, aby apoštolové poznali a uvěřili, kdo jest. Slova, jimiž se projevoval jako Syn Boží, provázel divy, ukazoval, jak se na něm plní starozákonní proroctví, také se dovolával své svatosti.

Vidíme, že horlivost Páně byla moudrá. Horlil, aby uvěřili v něho, ale opatrně. Zvolna odstraňoval předsudky, hlavně oblíbené, ale bludné názory o Mesiáši, zjevoval svou bytost, ukazoval na smysl vykoupení. Přes všecku opatrnost uvedla jej horlivost na kříž. Ale to se musilo státi, nebo takový byl úradek Boží.

Z důsledné, ale moudré horlivosti Páně plyne pro nás nejedno poučení. Jaká bývá nezřídka horlivost naše? Někdy je neuvážená, prudká, někdy vrtkavá, nestálá, někdy příliš tajná nebo příliš otevřená, někdy žárlivá na jiné nebo zase taková, že chce vše od jiných. Jsou horlivci, kteří se do všeho vrhají s chutí a ohněm, ale nedodělávají se výsledků, protože začínají tu to, tu ono, chtí dělati desatero věcí najednou, anebo ochabnou, buď že horlivost přejde, anebo že se naskytnou obtíže a překážky. Jsou horlivci, kteří, když nejde všecko hned podle jejich prudkosti, se vztekají, klejí, nadávají, jiné obviňují. Potom jsou rozladěni, unaveni, znepokojeni. Sami se nerozvážnou horlivostí trestají. Jsou horlivci, kteří chtí dělati všecko sami, žárlí na každého, odstrkují jej. Spojenými silami by dosáhli více, ale ne, jen oni mají vynikati. Jsou horlivci, kteří hned své plány vyžvatlají a dávají tak svým nepřátelům sami zbraň proti sobě do rukou, anebo si počínají tak tajně, že není jejich úmyslu vidět a že se proto nepotkávají s porozuměním. Jsou i jiní horlivci, kteří by se měli u božského mistra učiti, aby svou horlivost náležitě podle své povahy uspořádali. Někdy nedochází cíle ani upřímná horlivost moudře uspořádaná. I tu jest Spasitel příkladem. Umřel na kříži. Než byla-li jeho horlivost marná? Nebyla. Právě to chtěl Bůh. Ani tvá moudrá horlivost nebude marná, ač výsledku nemá. Ty jich nevidíš, ale Bůh je vidí a také ty se o nich dovíš.

První poučení z horlivosti Páně je: buď horlivý, buď vytrvale horlivý, ale buď horlivý ne slepě, nýbrž moudře.

2. Jiný rys horlivosti Páně týká se osob, s nimiž bylo Spasiteli jednati. Opět vidíme, že jeho horlivost byla horoucí, neúnavná, ale moudře uspořádaná. Všimněme si místa, apoštolů, lidi.

Bůh určil Kristu Pánu za působiště Palestinu. Spasitel se spokojil, omezil své působení na ni (Mat. 15, 24) a přizpůsobil se jejím poměrům. Zašel tu a tam za hranice Palestiny, aby naznačil, že je Vykupitelem všeho lidstva, nebo z jiné nahodilé příčiny, ale nečteme, že by tam byl působil jako v Palestině. Naopak zdůraznil, že je poslán k zbloudilým ovcím israelským. Při svém působení žil podle tehdejšího zvyku jako potulný učitel, nebo spíše jako dřívější proroci, kteří konali divy a shromáždili kolem sebe učedníky. Jaký rozruch by byly jeho nauky a divy způsobily v Římě, Athenách a v jiných velevěstech! Pán Ježíš se spokojil působištěm mu vykázaným. Zdali tím jeho osoba nebo nauka utrpěla? Nikoliv. Palestina se dostala do rukou nevěřících a Řím se stal středem církve.

Poučení pro nás. Mnohému horlivci nestačí působiště mu vykázané. Tam žena není spokojena prací v své domácnosti, nýbrž bystrým zrakem pozoruje a ostrým jazykem reformuje domácnosti jiné; tam řemeslník se zabývá politikou a běhá po schůzích, tam dělník chce obnoviti svět podle bolševiků, tam je horlivá duše v patnácti spolcích, tam prudký duch by se nejraději rozletěl po celém světě a vštěpoval mu své myšlenky. Nekárám nikoho, kdo má ušlechtilé snahy a věnuje se jim. Naopak chválím jej. Ale ať se každý zkouší, má-li k mimořádné činnosti nadání, sílu, čas, ať si připomene: nejprve povinnost, potom ostatní. I v malém působišti lze vykonat mnoho dobrého pro čas i pro věčnost.

Všimněme si jednání Pána Ježíše s apoštoly. Vidíme, že se jim více věnoval nežli ostatním. Měl je stále kolem sebe, vykládal jim podobenství, jimž nedokonale rozuměli, zvlášť je vyučoval, konal divy jen pro ně. Zvěstoval jim mnohé budoucí události. Za ně se také zvlášť modlil, aby Otec jeho je zachoval ve víře a v jednotě, chybné jejich názory napravoval, káral. Vzpomeňte si na př., jak je připravil na Nejsv. svátost. Proměnil vodu ve víno, rozmnožil chleby na poušti, v noci se za ně modlil, aby druhého dne, až je podrobí zkoušce, obstáli, vykonal pro ně zvlášť na jezeře čtyři divy. Potom teprve zaslíbil Nejsv. svátost, ustanovil ji však na samém konci pozemského života. Tak je poutal vždy víc a více k sobě, tak sílil jejich víru, tak je připravoval pro budoucí povolání — jasně, nic jim nezatajuje, důsledně i přes nebezpečí, že ho opustí, ale zvolna, krok za krokem, opatrně. Hle, horlivost moudrá! Bylo takové moudré horlivosti třeba, nebo apoštolové vězeli v předsudcích jako jiní, leccos nechápali nebo nechtěli chápati, na př. že jejich mistr bude trpět, měli různé chyby. O některých pravdách se poučili teprve smrtí a zmrtvýchvstáním Páně. Po vzkříšení se věnoval už jedině jim. Duch sv. jejich vyučení a posvěcení dokonal. Spasitel jednal s apoštoly horlivě, ale jako moudrý vychovatel, jenž postupuje zvolna od lehčího k těžšímu, nežádá víc nežli žáci mohou pojmouti, je trpělivý a rád odpouští.

Z horlivosti Páně vzhledem k apoštolům plyne, že je nejen dovoleno, nýbrž že je také dobré věnovati se některým osobám zvlášť. Otec může a má míti péči o svou rodinu, kněz o svou osadu, představený o podřízené. Při tom může otec některému dítku, kněz některým osadníkům, představený některým podřízeným věnovati zvláštní péči. Pán Ježíš ustanovil Petra hlavou sboru a vyznamenával jej, sv. Jana zvlášť milo-

val. Ale co má rozhodovati? Tělesná láska? Osobní výhoda? Světská marnivost? Nikoliv. Důvodem má býti zvláštní schopnost, nějaký oprávněný účel, vynikající ctnost. Pán Ježíš miloval apoštoly zajisté také přirozenou láskou a oceňoval přirozeným měřítkem jejich vlastnosti, ale rozhodovala u něho láska nadpřirozená, jež přihlíží především k Bohu, k zdokonalení a spáse duše, schopnosti pro vytčený úkol. Potom nám praví příklad Páně: ani naše horlivost nesmí žádati na jiných víc nežli je slušno, musí býti trpělivá a ráda odpouštěti.

Jaká byla horlivost Pána vzhledem k lidu? Byla, jak víme, veliká, ale byla moudře uspořádaná.

Sv. Pavel píše křesťanům v Římě: Radujte se s radujícími, plačte s plačícími (Řím 12, 15). Tak jednal Pán Ježíš. Živě cítil s lidem a s jeho osudy. Radoval se z jeho víry, rmoutil nad jeho vrtkavostí, plakal nad jeho osudem. Nikdo nebyl z jeho lásky a péče vyňat. Či jste slyšeli, že by byl někoho odmítl? Neslyšeli. Jediné, co pozorujeme, jest, že měl zvláštní starost o dítky, o chudé a opovržené, o hříšníky, a to hříšníky prosté a vznešené, jen jiným způsobem. Proč tato zvláštní starost? Protože jí zvlášť zasluhují.

O dítkách řekl: Nechte dítek a nebraňte jim přijíti ke mně, neboť takových jest království nebeské (Mat. 17, 14). Na ně vkládal ruce. Učedníkům dal je, když projevili dostatek pokory, za vzor. Varoval důrazně, aby nikdo dítek nekazil, hrozil tomu, kdo by pokazil nevinnou duši, přísným trestem. Proč tak jednal? Proč řekl, že jsou pod ochranou andělů? Protože dítko je slabé, nevidí nebezpečí hříchu, nedovede se brániti. Tehdy bylo poučení Páně zvlášť potřebné, aby se hrubé pohanské názory na dítky změnily. To se stalo. Moderní pohanství vrací se k barbarským zásadám o dítkách, ale neovládne. Křesťanství bude vždy hájiti práva dítek. Neméně krutý byl stav ubožáků. Základní rys pohanství bylo sobectví a krutost. Ale lidskost se nedá úplně z duše odstraniti. Aby se pohané před svědomím omluvili, vymyslili nauku, že nebožáci jsou lidé od bohů zavržení a že se nesluší, konati dobré toho, jehož bohové trestají. Proto se Kristus ubožáků ujímal. Vyřkl památné slovo: Co jste učinili jednomu z nejmenších bratří mých, mně jste učinili (Mat. 25, 40). Jmenuje je bratřími svými a dobrodiní jim prokázaná nazývá dobrodiním prokázaná jemu. Pravda nesmírného významu společenského. Osud ubožáků se křesťanstvím změnil. Nejubožejší jsou hříšníci. To jsou ti nemocní, kteří potřebují lékaře, ti zbloudilci, kteří potřebují, aby se jich

někdo ujal (Mat. 9, 11 n). Proto Kristus prostých hříšníků se ujímal a vypravoval jim o Božím milosrdenství, vznešeným hříšníkům, kterým lidový učitel byl příliš nízko stojící, aby k němu přilnuli, hlásal vážné pravdy o nebezpečí slávy a mamonu, o věčném životě a soudu. Pro všecky, zvláště pro ubožáky a kající hříšníky, byla slova Páně evangeliem, t. j. blahou zvěstí.

Jaké poučení si vezmeme z této horlivosti Páně? Lásku k dítkám, soustrast s ubožáky, pomoc hříšníkům. Zavrhneme barbarské ubíjení plodů, budeme chrániti dítek před pohoršením, jež kazí jejich nevinnou duši, povedeme je ke Kristu, vštěpovati jim budeme lásku k P. Marii, úctu k andělu strážci. Naše doba tu strašlivě hřeší. V Hradci Králové mají před gymnasiem na sloupu asi 16letého výrostka úplně odhaleného a v nestydatém držení těla. Denně jdou gymnasisté a gymnasistky aspoň čtyřikráte kolem. I dospělí se pohoršují. Marně přemýšlejí, k jaké ctnosti má socha mládež vzdělati. K mravní neporušenosti jistě ne. O Praze se vyslovil cizinec, že nikde neviděl tolik nahatých soch jako tam. Chraňte dítek před mravní zkázou. Soustrast s chudými měli křesťané vždy. Kde je živý křesťanský duch, tam je o ubožáky dobře postaráno. Péče o chudé patří k nejkrásnějším zásluhám církve. Dnes se o chudé stará také necírkevní veřejnost. Ale tato humanita, ač v zásadě chvályhodná, má dvě chyby: je drahá a neposkytuje ubohým duchovní útěchy. Někdy se zdá, že státní chudinství je víc pro ty, kteří je řídí, nežli pro nebohé. Dáti hladovému najíst je arci potřebné především, nebo zbožnou domluvou se nenasytí, ale najíst není všecko. I duše potřebuje v nouzi pokrmu, totiž důvěry v Boha, trpělivosti, naděje v život věčný. Pomoc hříšníkům. Tu bychom měli býti horlivější. Máme ovšem těžké postavení. Přečetné hříchy jsou volné, slovesnost, divadla, tance, kina, společenský život k nim zrovna vedou, celý svět je jako opilý vášněmi. Přece bychom mohli činiti více. Jsme příliš dobří, nesmělí, všecko trpíme, leda že si v soukromí postěžujeme. Myslím, že se dopouštíme mnohých hříchů slabosti, obmeškání. Snad čilejší organisace přinese nápravu. Nikdy neopomíjejme za hříšníky se modliti. K modlitbě máme vždy příležitost a taková modlitba není nikdy bez užitku.

3. Ještě si všimněme horlivosti Páně v jeho jednání vůbec. Lze ji vyjádřiti slovy: Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, ale na duši škodu utrpěl. Všecka jeho horlivost smě-

řovala k spáse duší. Byla neúnavná, ale promyšlená a moudře uspořádaná.

Pán Ježíš měl patření na Boha i viděl v bytosti Boží, co má činiti. Mimo to měl veliké vědomosti. Ale jeho lidské duši bylo leccos ponecháno na vůli. Kristus měl svobodnou vůli a mohl se v mnohých věcech svobodně rozhodovati. Vidíme, že zpytoval vůli Boží. Činil tak zvláště v modlitbě. K takovým činům, které vyšly z jeho úvahy, se počítá křest v Jordáně, přeložení rozhodující činnosti do Jerusalema, příprava k zaslíbení Nejsv. svátosti a ustanovení její při velikonočním beránku a j. Vidíme tedy, že Pán Ježíš jednal s rozvahou, podle plánu, přihlížel k osobám a okolnostem, že krátce jeho horlivost byla dobře promyšlená. Směřovala, jak jsem podotkl, k spáse duší. Proto přišel na svět.

Vezměme jeho zázraky. Proč je konal? Aby lidé, zvláště apoštolové v něho uvěřili. Byly většinou dobročinné. Proč? Aby se mu srdce lidu tím spíše otevřelo. Dvou slepců, kteří na něho volali: Smiluj se nad námi, Synu Davidův, se otázal: Věříte, že vám to mohu učiniti? Řekli: Ano, Pane. I dotkl se jejich očí a pravil: Staň se vám podle vaší víry (Mat. 9, 27 n). Když uzdravil u rybníka Bethesdy muže 38 let nemocného, řekl k němu: Hle, učiněn jsi zdráv, již nehřeš, aby se ti nepřihodilo něco horšího (Jan 5, 14). Vezměte jeho modlitby. Proč je konal? Aby apoštolové a skrze ně lidé uvěřili. Při velekněžské modlitbě pravil: Neprosím toliko za ně, nýbrž i za ty, kteří skrze jejich slova uvěří ve mně, aby všichni byli jedno, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě., by svět uvěřil, že jsi ty mne poslal (Jan 17, 20 n). Ostatně byly modlitbou všecky jeho skutky. Vezměte kázání. Kázal pokání. Proč? Že je začátkem k spasení. Proč vyřkl osmero blahoslavenství, proč naučil učedníky Otčenáši, proč obnovil posvátnost manželství, proč vymýšlel podobenství? Divili se moci, s kterou mluvil. Nikdy neučil nikdo jako on, pravili (Jan 7, 16). Ale Kristus nestál o chválu vynikajícího kazatele. Co zamýšlel svými řečmi, důmyslně promyšlenými, že se hodily na tehdejší poměry a zároveň byly poučením celému světu? Spásu duše. Aby jeho vykoupení ji přineslo. U apoštolů zvlášť chtěl dosíci, aby se dílu jeho zcela věnovali (Jan 17, 19).

Z tohoto příkladu Páně plyne naučení, aby také naše horlivost směřovala především k spáse duší. Proto budiž laskavá. Horlivost tvrdá, hanící, vyčítavá spíše odpuzuje nežli získává. Říká se: cestou k srdci je otevřená dlaň. Konejme dobré

tělesné tak, aby prospívalo duši. Konejme dobré skutky, zvláště za ty, již jsou v nebezpečí pozbýti víry, potom za nevěrce a bloudící. Dobré bývá někdy špatně odměněno. Stalo se tak Kristu, největšímu dobrodinci, nedivme se, že se tak děje lidem. Kristus byl odměněn od Boha, Bůh odmění i naše dobré skutky. Také církev zakouší nevděk. Mnohý, kterého zahrnula dobrodiním, stal se jejím nepřítelem. Ona se za něj modlí, aby našel cestu k spáse. Konat dobré za spásu duše je skutek jistě milý Bohu a Kristu. Ti, kteří konají apoštolát, chci říci, kteří se věnují dílu Božímu jako apoštolové, ať jsou to kněží nebo laikové, obdrží odměnu apoštolů.

* * *

Uvažovali jsme o moudré horlivosti Pána Ježíše. Viděli jsme, že jednal opatrně a promyšleně, když odkrýval svou bytost, když jednal s učedníky, když vykonával jiné úkoly svého poslání. Tak nám dává slovem i příkladem poučení, abychom horlili pro Boha, Krista, církev, svatost, pro vše dobré, ale ne slepě, nýbrž moudře, přihlížejíce k své povaze, k lidem, k poměrům k časům. Tak bude horlivost naše moudrá, bude se líbit Bohu a přinese užitek na zemi. Nedojde-li na zemi uznání, tím lépe, bude míti tím větší cenu před Bohem.

LXXII. Poslední večeře.

Opustili jsme Pána Ježíše na hoře Olivetské. Tehdy pravil také: Víte, že po dvou dnech budou velikonoce a Syn člověka bude vydán, aby byl ukřižován. Učedníci to měli věděti, neboť im to mistr několikráte výslovně řekl a ještě častěji všelijak naznačil, ale oni nechtěli věděti. Teprve skutečnost je přesvědčila. Mnozí se dožili také zkázy Jerusalema. Tehdy již věděli že se slova Páně vyplní.

Po úterku, který přinesl veleradě tolikerou porážku, sešli se Saduceové, fariseové, velekněží, zákoníci a starší lidu k poradě. Že musí býti Ježíš Nazaretský odstraněn, bylo již dříve usneseno a na tom všichni trvali, ale nevěděli, jak to učiniti. Vidouce, že má v lidu mnoho přívrženců a že by veřejné zatčení mohlo způsobiti bouři, kterou by Pilát krvavě mstil, rozhodli, že zakročí proti Kristu po svátcích. Než tu nastal neočekávaný obrat. Jeden z učedníků se nabídl, že jim Krista za slušnou odměnu zradí. Zajásali. Soudili: jestliže učedník v něho nevěří a je schopen zrady, nemusíme se ani lidu příliš obávati. Doufali,

že přívržence Páně zastraší. Své lidi zpracují. Dali Jidášovi třicet stříbrných. Pán Ježíš to ovšem věděl. Přišla jeho hodina.

Nežli umře, chce ustanoviti Nejsv. svátost, proměněním vody ve víno a zázračným nasycením naznačenou, v Kafarnaum slíbenou. Měla býti věčnou památkou jeho smrti a lásky. K ustanovení se hodil výborně velikonoční beránek, nebo byl nejpamátnější obětí starozákonní, nejvýznačnějším předobrazem Mesiáše, byl spojen s večeří. Nejsv. svátost měla býti obět Nového zákona, spojená s hostinou, t. j. se sv. přijímáním, měla obsahovati jej, beránka novozákonního, vlastního obětníka a býti pokrmem duší.

Zastavme se u památné poslední večeře. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

Ve středu nešel Pán Ježíš do chrámu, ani se neukázal v městě. Kde ztrávil s apoštoly den, nevíme. Snad byl v Bethanii u Lazara. Ve čtvrtek nařídil Petrovi a Janovi, aby připravili beránka. Jidáše pominul, ač starost ta příslušela jemu. Mělo mu to býti pokynem. Řekl k nim: Jděte do města a potká vás jeden člověk, džbán vody nesa. Jděte za ním a kam vejde, tam rcete pánu domu: Mistr praví: Čas můj blízko jest, u tebe budu jísti beránka s učedníky svými. Kde jest večeřadlo mé, kde bych jedl beránka s učedníky svými? A on vám ukáže večeřadlo veliké, prostřené, a tam nám připravte (Mat. 26, 17 n; Mar. 14, 21 n; Luk. 17, 7 n; Jan 13, 1 n). Rozkaz má něco tajemného do sebe a je snad dílem zázračným. Večeřadlo byla prostranná, ale velmi prostinká síň, uprostřed stál nízký stůl, ze tří stran byla lehátka. Po smrti Páně se tam učedníci uzavírali, jednak ze strachu před veleradou, jednak v očekávání budoucích věcí.

Vše se stalo, jak Pán Ježíš Petrovi a Janovi naznačil. Když nastal večer, odebral se tam Pán Ježíš s apoštoly a zaujal s nimi po obvyklém omytí místa kolem stolu. Jan ležel po pravici Páně, obrátil-li hlavu, mohl ji položiti na prsa mistrova. Petr ležel vedle Jana, Jidáš nedaleko s druhé strany. Pán Ježíš pravil: S toužeností jsem žádal jísti s vámi tohoto beránka, prve než bych trpěl. Pravím vám, že již ho nebudu jísti, dokavad se nenaplní v království Božím. Poté vzal připravený kalich s vínem, činil díky, upil a podal jej ostatním, řka: Vezměte a rozdělte mezi sebe, neboť pravím vám, že nebudu již píti z plodu vinného kmene, dokavad nepřijde království Boží. O čem tu mluvil Pán Ježíš? Patrně o věčné blaženosti, jíž bude míti v nebi a v níž jeho apoštolové budou míti po vezdejším životě s ním

účast. Představovati věčnou blaženost v obraze hostiny byl obvyklý způsob a zde konali památnou hostinu.

Myšlenka na věčnou blaženost, kterou Pán Ježíš vykoupením připraví lidstvu, plnila připoslední večeři jeho duši. Přál si, aby jí všichni dosáhli, přál ji zvláště milým učedníkům. Evangelista dí: Ježíš věda, že přišla hodina jeho, aby z tohoto světa odešel, milovav svoje, kteří byli na světě, pomiloval je na výsost. Slova se vztahují na všecky lidi, zvláště na apoštoly. Nesmrtelný projev této lásky je ustanovení Nejsv. svátosti. Bude spojením s ním a největší zárukou věčného života. Dar takové nevýslovné moci a lásky žádá, aby byl přijímán se srdcem čistým, zbožným, rozehřátým vděčnou láskou, pokorným. Aby toho Pán Ježíš dosáhl, nevolil slov, napomínání, horování, nýbrž skutek, který převyšuje vše, co by mohla ústa vysloviti. Jest to mytí nohou apoštolům.

Pán Ježíš povstal, odložil roucho, opásal si bedra vlněným šatem, nalil vody do umyvadla, myl učedníkům nohy a utíral je rouchem, jímž byl opásán. Nejprve přistoupil k Petru, prvnímu ve sboru. Petr se polekal a zvolal: Pane, ty mně myješ nohy? Pán Ježíš řekl: Co já činím, ty nevíš nyní, ale zvíš potom. Tím dal najevo, že umývání není holé očistění tělesné, nýbrž má vyšší význam. My jej z okolností snadno uhádáme. Značí pokoru a čistotu srdce, s nimiž třeba přistupovati k svátostné hostině. Petr neuvažoval o slovech, nebo úžas nad počínáním mistrovým je zatlačil, a pravil: Nebudeš mně mýti nohou na věky. Pán Ježíš řekl důrazněji: Neumyji-li tebe, nebudeš míti podílu se mnou. Teď pochopil učedník, že jde o věc vážnou. Hrozba, obsažená v slovech Páně, působila též, nebo Petr miloval svého mistra horoucně. Mžikem obrátil a zvolal: Pane, netoliko nohy mé, nýbrž i ruce a hlavu. Pán Ježíš pravil: Kdo se vykoupal, nepotřebuje leč jen nohy si umýti, ale jest čist celý. Klidná slova Páně měla Petrovi a ostatním, kteří byli počínáním Páně též vzrušeni, vrátiti rozvahu. Smyslu slov plně nechápali. My víme, co znamenají. Značí: Jste bez hříchu, ale k sv. přijímání třeba čistoty ode všech poskvrn. Jeden těžký hříšník byl mezi nimi, Jidáš. Proto přidal Pán Ježíš: I vy jste čisti, ale ne všichni. Apoštolové neměli tušení o zradě Jidášově i nevěnovali posledním slovům pozornosti. Jidáš asi cítil, že se hodí na něho, ale stavěl se nevinným a připustil, aby Spasitel myl nohy i jemu. Srdce jeho zatvrdlo.

Po umytí nohou oblékl Pán Ježíš zase svůj šat a ulehl. Apoštolové očekávali nějaký výklad a mistr jej dal. Co jim učinil on,

jejich mistr, mají činiti sobě, a budou blahoslavení. Příklad dal jsem vám, pravil, abyste i vy činili, jako jsem já učinil vám. Je to poučení o pokoře. Pán Ježíš vykoupil lidstvo ponížením sebe, přišel ne aby dal sloužiti sobě, nýbrž aby sloužil jiným. Pokora má býti význačnou ctností křesťanskou. Zvláště si mají příklad Páně vštípiti apoštolové a jejich nástupci. Poté znovu upozornil na zradu jednoho z učedníků. Pomíjím dnes tento výjev.

Večeře byla skoro ukončena. Tu vzal Pán Ježíš chléb a učiniv díky, požehnal jej. Poté řekl: Vezměte a jezte, toto jest tělo mé. Nastalo ticho v sále. Bezděky se v mysli učedníků vybavil výjev, jenž se udál loni touž dobou v Kafarnaum po rozmnožení chlebů na poušti. Vzešlo jim světlo porozumění. Žasli, ale věřili a jejich srdce se šířila. Ještě více užasli, když mistr dodal: To čiňte na mou památku. Tehdy asi plně nechápali, že jim dává zázračnou moc a s ní sebe. Poté vzal Pán Ježíš kalich s vínem. Byl to kalich díkůčinění, t. j. kalich, z něhož se pilo na poděkování před posledními zpěvy. Pravil: Pijte z něho všichni, neboť toto jest krev má Nového zákona, která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů. Smouva se v Starém zákoně potvrzovala krví obětní. Tak potvrdil Mojžíš úmluvu před Sinai. Pán Ježíš potvrzuje úmluvu Nového zákona krví svou. Je to krev obětní, neboť tak ji Kristus označuje, mimo to bude zítra prolita. Pán Ježíš dodal opět: To čiňte, kolikrát píti budete, na mou památku. Zmíniv se znova o zradě, pravil: Syn člověka jde sice tak, jak uloženo jest, ale běda člověku tomu, skrze něhož bude zrazen. Hrozná slova. Všichni, kdo pracují proti Kristu a jeho církvi, by je měli čísti a se zaleknouti. Jsou společníky Jidášovými.

Apoštolové byli zaraženi slovy o zrádci a více ještě tím, že jejich mistr předpovídal svou smrt. Z toho vznikl výjev s Petrem. Spasitel mu předpověděl, že ho této noci zapře. Petr prudce odpíral. Poněvadž jeho slova obsahovala nemírnou sebedůvěru, přidal Pán Ježíš nové poučení o pokoře. Pravil mimo jiné: Kdo jest mezi vámi větší, budiž jako služebník. Petr byl předpovědí Páně přes svou sebedůvěru znepokojen. Pán Ježíš ho miloval. Věděl, že bude svého skutku litovati, znal jeho lásku a oddanost, proto již tehdy mu odpustil a ponechal vyvolení k prvenství církvi. Aby mu dal útěchu, pravil: Šimone, Šimone, hle, satan vyžádal si vás, aby vás třídil jako pšenici, ale já jsem prosil za tebe, aby nepřestala víra tvá a ty někdy obrátě potvrzuj bratry své. V těchto slovech je obsažena

neomylnost hlavy církve ve věcech víry a mravů. Jasně vyvracejí názor pravoslavných bohoslovců, že Petr zapřením pozbyl apoštolátu. Petr ani teď nevěřil, že by bylo možné, aby svého mistra zapřel. Toto sebevědomí potřebovalo léku. Pán Ježíš připustil zapření. Účinek byl blahodárný pro celý život apoštolů, zvláště Petra.

Pán Ježíš věděl, že apoštolům nastává těžká zkouška. Proto je znova na svou smrt připravoval. Ale nechtěli rozuměti a proto nerozuměli. Myslili na nějaké nebezpečí a poukázali na to, že mají dva meče. Božský mistr vida, že všecko poučování o smrti je marné, pravil: Dosti jest. Přerušil řeč o této věci a začal řeči na rozloučenou, jež ukončil tak zvanou velekněžskou modlitbou. Zdá se, že celou řeč proslovil ve večeřadle. Cesta na horu Olivetskou by se k tak dojemným a slavnostním slovům sotva hodila.

Tyto poslední řeči vypravuje sv. Jan. Některé jejich části mají tvar rozhovoru, dotazů a odpovědí. Nejedna část byla provázena živou hrou očí a posunků, vyjadřujících city Pána Ježíše a ještě více učedníků. Z nich vidíme, že některé výjevy utkvěly sv. Janu živě v paměti. Asi po padesáti letech, kdy psal své evangelium, má vše živě před očima. V řečech na rozloučenou chybí přesná souvislost. To není nedostatek paměti u sv. Jana, také psal pod ochranou sv. Ducha, příčinu sluší viděti v pohnuté mysli účastníků, v dotazech a vysvětleních, které tak řeči přerývaly. Tím měl zase Pán Ježíš příležitost pronésti mnohé vzácné pravdy. Upozorňuji na př. na podobenství o vinném kmeni a ratolestech. Vše, co tehdy Pán Ježíš mluvil, dýše takovou láskou k apoštolům a ke všem lidem, že nelze čísti jeho slova bez pohnutí.

Celou řeč uvésti nemohu a rozebrati ji nechci, nebo by pozbyla posvěcení, jež při ní tak dojímá. Uvedu její obsah. První část je jako úvod. Pán Ježíš oznamuje srdečným tónem učedníkům, že s nimi bude již jen maličko. Aby se nermoutili, těší je, že jim nebude nic chyběti a že jej zase uvidí. Poté následují různá poučení, přání a rozkazy Páně. Naléhá, aby apoštolové zůstali s ním spojeni v lásce. Zůstaňte ve mně a já ve vás (Jan 15, 4), dí krásně a hluboce. Znakem této lásky bude, když budou zachovávati jeho přikázání. On jde k Otci a pošle jim sv. Ducha, jenž naplní jejich duši blahým pokojem. Napomíná, aby, jako věří v Boha, věřili v něj. Tato víra dává spásu. Touto vírou budou konati veliké věci, takové, ano větší, nežli jaké konal on. Spasitel měl asi na mysli založení církve a

úspěšné hlásání víry, provázené divy. To vše je také důkazem, že jeho nauka je pravá. Opětně naléhá Pán Ježíš, aby trvali v lásce k Bohu a k bližnímu. Oni mají milovati Boha zvlášť, nebo tím, že je vyvolil a ve všem vyučil, učinil z nich milé druhy. Skrze lásku Boží vstupuje božská Trojice do lidských srdcí, ochraňuje, těší, sílí. K lásce Boží se musí pojit láska bližeńská, nebo zákon lásky k Bohu a bližnímu je jeden zákon. Opět naléhá na modlitbu. Žádá, aby se modlili jeho jménem, t. j. pro jeho zásluhy. Tato modlitba bude projevem víry a úcty k Bohu, bude buditi apoštolskou horlivost a svědčiti o ní. Bude jim náhradou za tělesnou jeho nepřítomnost, nebo skrze ni budou s ním duchovně spojeni.

Druhá část řeči Páně obsahuje předpověď utrpení a různé důvody útěchy. O sv. Duchu se již zmínil. Opakuje své zaslíbení a líčí působení sv. Ducha v nich a skrze ně. O něm, o Kristu, vydá skvělé svědectví. V této části jsou obsaženy hluboké pravdy o nejsv. Trojici, o soupodstatnosti božských osob, o vycházení sv. Ducha z Otce a Syna. Líčí radost, kterou budou míti, až všecko zlé překonají a opět se s ním shledají. Znova je ujišťuje o lásce Boha Otce k nim a uvádí za důvod jejich víru a lásku k němu, ke Kristu.

Poté proslovil Pán Ježíš velekněžskou modlitbu. Začíná velebnými slovy: Otče, přišla hodina, oslav Syna svého, aby Syn tvůj oslavil tebe, ježto jsi mu dal moc nade vším tělem, aby dal život věčný všem, které jsi mu dal. To pak je životvěčný, aby poznali tebe, jediného pravého Boha, a toho, jehož jsi poslal, Ježíše Krista. Já jsem tě oslavil na zemi, dokonav dílo, které jsi mi dal, abych je učinil. A nyní oslav mě ty, Otče, u sebe slávou, kterou jsem měl u tebe, prve nežli svět byl. Tak nastupoval Pán Ježíš své utrpení. Šel k němu jako král, jako syn, jenž spěchá do náručí rodičů, jako vojevůdce, jenž je vítězstvím jist.

Další část modlitby se vztahuje na apoštoly. Slovy nekonečně tklivými připomíná svému Otci, jak je učil, jak oni přijali jeho slova, jak uvěřili, že on, Kristus, vyšel od něho, Otce, jak budou po jeho odchodu v zlém světě sami. I prosí, aby je posvětil a utvrdil v jednotě. A já, dodal, posvěcuji sebe sama za ně, aby i oni posvěceni byli.

Třetí část obsahuje prosbu za celou církev. Pán Ježíš žádá pro ni o trojí milost: O jednotu víry a lásky, o eucharistii a slávu nebes. Eucharistie není jmenována, ale je naznačena slovy, aby věřící byli jedno, jako „ty, Otče, ve mně a já v tobě“, nebo

slovy, že „on bude v nich a Otec v něm". O slávu nebeskou prosí: Otče, chci, aby kde jsem já, byli se mnou i ti, které jsi mi dal, a rozvádí trochu slova ta.

Poté odešel Pán Ježíš do zahrady Getsemanské.

* * *

Opakuji k závěru slova: Otče, chci, aby kde jsem já, byli se mnou i ti, které jsi mi dal. Ano, Kriste, chceš naši spásu. Jak velice ji chceš, o tom svědčí ustavičně tvá přítomnost mezi námi v Nejsv. svátosti. Dobrotivý Spasiteli, jak ti máme za to děkovati? Tak, odpovídá Kristus, jak jsem to v posledních řečech naznačil: vírou, jednotou, láskou Boží a bliženskou, plněním přikázání, zvláště hodným sv. přijímáním. Rceme: Ano, Pane Ježíši, chceme se o to snažiti jako slov milých učedníků, dodávej nám síly.

LXXIII. Význam velikonočního beránka.

První svátky křesťanské byly velikonoce a letnice. O velikonocích Pán Ježíš umřel a vstal z mrtvých, o letnicích sestoupil sv. Duch na apoštoly a byli pokřtěni první věřící. Obojc svátky spadaly v jedno s příslušnými svátky starozákonními, ale mají, jak patrno, jiný význam.

Hlavní svátky byly od počátku velikonoce. Právem, neboť umučení Páně připomínalo křesťanům vykoupení lidstva, zmrtvýchvstání pak byl hlavní důkaz, že Pán Ježíš je Syn Boží a Mesiáš. Hlavní obsah apoštolských kázání byla vždy pravda: umřel za nás a vstal z mrtvých.

Ačkoli velikonoce křesťanské znamenají zcela něco jiného nežli velikonoce starozákonní, je mezi nimi přece vztah a podobnost. Hlavní obět velikonoční a hlavní obět Starého zákona vůbec byl velikonoční beránek. Značil dvojí: vysvobození lidu z egyptského otroctví a nové vysvobození skrze Mesiáše; na ono pamatoval, toto předobrazoval. Velikonoční beránek byl hlavní předobraz Pána Ježíše. Proto řekl sv. Jan Kř. o Kristu: Ejhle, Beránek Boží. Krátce: velikonoce křesťanské jsou vyplněním toho, co velikonoce starozákonní značily.

Zastavme se u velikonočního beránka a uvažujme o jeho významu v Starém zákoně a o jeho vztahu k zákonu Novému. Tento vztah je mnohonásobný, od věků připravovaný, podivuhodný. Kdo o něm uvažuje, vidí zřetelně prst Boží prozřetelnosti a posiluje se ve víře. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

1. Obět velikonočního beránka byla zavedena v tu noc, v které Israelité opustili Egypt. Tehdy nařídil Mojžíš, aby každá rodina připravila beránka, na němž není vady. Když rodina nestačila, aby pojedla beránka, měla si přibrati sousedy nebo známé. Tohoto beránka obětují čtrnáctého dne v naznačeném měsíci. Jeho krví pomaží veřeje dveří, aby anděl, jenž bude bíti prvorozené egyptské, ten dům pominul. Měli jísti beránka na ohni s přesnými chleby a se saláty. Co zbude, mají spáliti. Mají jej jísti rychle, majíce bedra přepásaná, obuv na nohou a hůl v ruce. Tento den má býti památkou a všichni mají jej tak navždy slaviti, také v zaslíbené zemi (2 Mojž. 12, 3 n). To se stalo. Farao propustil lid a Israelité opustili Egypt.

Od té doby slavil národ velikonoce. Trvaly sedm dní. V určitý večer shromáždily se k večeru členové rodiny, deset až dvacet. Chyběl-li někdo do počtu, přibrali nejbližšího souseda. Beránek byl zabit, jeho krví byly pomazány veřeje dveří a dům byl uzavřen. Beránek byl upečen na dvou propíchnutých granátových jehlicích. Příkrmy byly, jak Mojžíš nařídil. K nim se přidávala ještě přesně určená zavařenina. Večeře byla provázena pěním žalmů, oslavujících Hospodina za vysvobození z otroctví egyptského, a výkladem hospodáře o významu oběti a večeře. Při tom se činila zmínka o Mesiáši, jenž přijíti má, a pronášeny byly prosby, aby přišel. Jak patrno, byla to slavnost náboženská a pro Židy na výsost památná. Proto se konala s posvátnou uctivostí všech, i těch, kteří byli ve víře slabí.

Od počátku byl velikonoční beránek pojímán jako předobraz budoucího Mesiáše. Tak to Bůh nařídil. Isaiáš jmenuje Vykupitele výslovně beránkem, jenž vezme naše hříchy na sebe a neotevře úst svých, až bude veden k zabití (Is. 53, 7). Sv. Jan Kř. pozdravil Krista na Jordáně: Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa (Jan 1, 29). Sv. Pavel píše: Vyčistěte kvas, abyste byli těstem novým, jelikož jste přesní; vždyť i náš Beránek je obětován, Kristus. Proto slavme hody nikoli s kvasem starým, ani s kvasem špatnosti a nešlechetnosti, nýbrž s přesnicemi upřímnosti a pravdy (1 Kor. 5, 7 n). Sv. Petr dí: Nikoliv porušitelnými věcmi, zlatem a stříbrem jste byli vykoupeni ze svého nicotného života, nýbrž drahou krví Krista, jakožto Beránka neúhonného a neposkvrněného, jenž byl předvěděn od ustanovení světa (1 Pet. 1, 18 n). Jakožto zvláštní rys se uvádí, že velikonočnímu beránku nesměla býti zlomena žádná kost a že proto ani Kristu nebyly přelámány hnáty, nýbrž že byl, aby jeho smrt byla jistá, proboden kopím (Jan 19, 33 n).

Při poslední večeři Páně konala se obět beránka naposledy. Druhého dne umřel ten, jenž byl beránkem po patnácte set let předobrazován. Jak vidíte, mají svátky velikonoční pro nás i ten význam, že se vyplnilo, co Bůh před dávnými věky ustanovil. Tak navazují na vyvolení národa, ano na první zaslíbení v ráji. Jak podivuhodná je prozřetelnost Boží! Jak nám tajemně, ale důrazně pomáhá, abychom mohli pevně věřiti ve veliká tajemství Boží. Nevěříme slepě, spíše zaslepen jest ten, kdo těchto podivuhodných vztahů nevidí anebo viděti nechce.

Kéž naše víra v Krista Vykupitele je stále živá! Jako Israelité při slavení beránka děkovali za vysvobození z otroctví, tak my děkujeme za vykoupení, zvláště také proto, že jsme ho účastni. Co je těch, kteří tohoto blahého vědomí nemají anebo ho pozbyli. Hleďme, ať jsme vykoupení Páně skutečně účastni, ať na nás tkví spasitelná krev božského Beránka a nepřítel nemá nad námi moci. Očisťujme se z hříchu. Odstraňujme starý kvas nezřízeností. To právě jest ovoce vykoupení, že se můžeme hříchů zbaviti a okrášliti milostí. Jen ten slaví vpravdě velikonoce, jen tomu je Boží Beránek vpravdě vykupitelem, kdo se omyl jeho krví ve svátosti pokání. To je také nejkrásnější a nejdůstojnější slavení velikonoc. Tu nám Kristus s kříže volá: Neumírám pro tebe nadarmo. Se mnou vstaneš slavně z hrobu, já z hrobu země, ty z hrobu hříchů a vášní. Velikonoční radost naplní tvé srdce.

2. Vraťme se k obětí beránka. Obět záležela v tom, že část krve zabitého beránka byla vylita na oltář nebo u oltáře. Tak se konala každá starozákonní krvavá obět. Také bývala s obětmi spojena hostina těch, kteří obět obětovali. Byla obrazem nebeské hostiny, t. j. věčné blaženosti u Boha. Při oběti velikonočního beránka byla hostina zcela zvláštní a vystupovala v popředí. Pro mimořádný vztah této oběti k Mesiáši připomínala účastníkům šťastné doby, jež nastanou, až přijde Vykupitel. Obřady napomínaly mimo to, aby se hostina konala s čistým a zbožným srdcem. Všechen kvas, obraz porušení, musil býti z domu odstraněn, před večeří byla předepsána určitá omývání těla a očištění šatů. Trpké saláty byly obrazem kajícnosti, jež posvěcuje duši a připravuje do ní Bohu cestu. Čiňte pokání na odpuštění hříchů, kázali všichni proroci, před nedávnem poslední z nich, sv. Jan. Připomínka vysvobození z Egypta budila radost, pění mesiánských žalmů utvrzovalo naději, že se zaslíbení v nich obsažená vyplní. Velikonoční večeře byla věru významná a podivuhodná.

Co ustanovil Pán Ježíš, když jedl naposledy s apoštoly beránka? Připravil jim také hostinu, aby měli účast v Beránku novozákonním, ale jinou, neskonale významnější a podivuhodnější. Vzal chléb, dobrořečil, lámal a podal apoštolům, řka: Vezměte a jezte, toto jest tělo mé. Poté vzal kalich, děkoval a dal jim, řka: Pijte z toho všichni, neboť to jest krev má Nového zákona. Nařídil jim: To čiňte na mou památku (Mat. 26. 26 n). Tak je beránek, ačkoliv předobrazuje vlastně Krista, také obrazem mše sv. a sv. přijímání. Pamatuje nás na eucharistii tím více, že Pán Ježíš ustanovil mši sv. jako památku na svou smrt, nebo dodal, že kdykoliv apoštolové budou konati tuto obět, budou připomínati jeho smrt. Mše sv. má podstatný vztah k oběti kříže.

K čemu nás povzbuzuje tento rys velikonočního beránka? K tomu, co přikazuje církev, abychom v době velikonoční přistupovali k stolu Páně. Veliké zaslíbení byla spojena s obětí beránka. O sv. přijímání pravil Pán Ježíš při zaslíbení Nejsv. svátosti: Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm. Opět: Kdo jí mé tělo a pije mou krev, máživot věčný a já ho vzkřísím v den nejposlednější. Odstranění kvasu a umývání praví, že máme přistupovat k přijímání s čistým srdcem. To se děje, jak bylo podotknuto, pokáním a sv. zpovědí. Židé požívali beránka stoje, v Egyptě připraveni jsouce na cestu, a ten obřad se aspoň do jisté míry zachovával. Také Pán Ježíš požíval beránka s apoštoly podle obecného zvyku. Tehdy se stálo jen na počátku večeře. Tím je naznačeno, že jsme poutníci a že Nejsv. svátost je pokrmem na cestu do věčnosti. Je nebezpečná, často i trpká, jako ty trpké saláty, jež se požívaly k beránku. Nebezpečná a trpká byla nejednou cesta vyvoleného národa pouští. Tehdy je sílila manna. Nám dal Bůh jinou mannu, o níž praví sv. Tomáš Akv., že hojí neduhy rozumu, srdce i těla, že sílí, chrání, posvěcuje. Židé měli při večeři beránka opásaná bedra. Opásati bedra znamenalo hotovost k boji a zdrželivost. Sv. přijímání dává chuť a sílu k boji proti nezřízenostem, budí odpor k věcem nízkým a zálibu ve věcech Božích. Ani nemůže jinak býti, nebo v přijímání se spojujeme s Kristem, pramenem milosti a svatosti.

Chceš míti vpravdě svaté a spasitelné svátky velikonoční? Slyš hlas církve, očisť se a posvěť sv. hostinou, kterou ti tvůj Spasitel připravil.

3. Vraťme se po třetí k oběti beránka.

Obět ta byla veliký projev lásky Boží a také ji v srdcích budila. Spojovala členy rodiny k dojemné a posvátné večeři. Když nebylo dost členů, přibrali se nejbližší sousedé. Tak se božská láska proměňovala v lásku rodinnou a bližénskou. Všichni účastníci večeře to pociťovali. Proto byl tento památný večer velikým sbratřením všech. Vzpomeňte na poslední večeři Páně a na řeči božského mistra k apoštolům. Nikdy nemluvil tak dojemně a láskyplně. Čtouce příslušné hlavy v evangelium sv. Jana, cítíme takořka, jak duch lásky pronikal všecka srdce, Pána Ježíše i jeho učedníků. Přijímání byl k tomu základ a popud. Sv. Jan, jenž spočinul na Srdci Páně, ji pociťoval asi nejvíce, nebo jeho slova jsou jí nejvíce proniknuta. Slyšme aspoň jedno: V svém listě píše: V tom se ukázala na nás láska Boží, že Bůh poslal Syna svého jednorozeného na svět, abychom byli živi skrze něho. V tom jest láska, ne že bychom my byli milovali Boha, nýbrž že on prve miloval nás a poslal Syna svého jako obět smírnou za hříchy naše (1 Jan 4, 9 n). Abychom živi byli skrze něho. To se děje nejvíce u stolu Páně.

Tak nám velikonoční beránek připomíná a sv. zpověď se sv. přijímáním v nás působí lásku Boží k nám a tato láska plodí lásku bližénskou. Vpravdě! U stolu Páně klečí král a poddaný, boháč a žebrák, muž a žena, otec a dítko, všichni se spojují s věčnou láskou, srdce všech hoří tímto sv. plamenem, všichni vstupují do Božského Srdce Páně, aby z něho čerpali naději v život věčný. Jsme všichni jedním tělem, nebo všichni jsme účastni jednoho těla (1 Kor. 10, 17), píše sv. Pavel. O, to jest podivuhodná věc. Proč jsou lidé rozdvojeni? Proč bojuje národ proti národu? Proč vládne na světě sobectví? Chybí sjednocení v božské lásce, jež dává stůl Páně. Kdy se tam zase všichni sejdou? O, to by svět zpíval alleluja, nad nímž by plesalo nebe. Kdo máte smysl pro obecné dobro, slavte velikonoce s Kristem, ať se aspoň trochu sv. lásky snese na zem.

* * *

Mluvil jsem o velikonočním beránku, o jeho významu pro zákon Starý a Nový.

Národové mívali různé obřady smíření. Když je vykonali, nastalo mezi nimi přátelství. Potom i cizinec byl mezi nimi jist. Bůh dal nám také znak přátelství. Jest jím Kristus, Beránek míru mezi nebem a zemí. My jej máme v Nejsv. svátosti. Očisťme se a přistupme k němu v přijímání. Obnovíme přátelství s Bohem a upevníme se v jeho lásce. Z lásky Boží se očistí

a rozmnoží také láska bližeńská. Blahověstné alleluja, jež církev zpívá, ozve se v našem srdci, jež poskočí radostí. Božský Beránku, jenž snímáš hříchy světa, buď znakem smíření všem, aby se všecka srdce spojila s Bohem a mezi sebou v míru a lásce.

LXXIV. Jidáš.

Jednou odešel Pán Ježíš na horu a probděl tam noc na modlitbách. Tak činíval před důležitým podnikem. Ráno svolal své učedníky a vyvolil si z nich dvanácte apoštolů. Poté sestoupil s hory a měl památné kázání, začínající blahoslavenstvími.

Evangelista uvádí jména apoštolů, jak je božský mistr zvolil. Jako prvního jmenuje Petra. Mezi jmenovanými je také Jidáš. Bezděky se tážeme: Pane, proč jsi zvolil Jidáše? Či jsi nevěděl, že tě zradí? Pán Ježíš ovšem věděl, co se stane. Proč ho připustil do sboru nejbližších svých přátel? Kdosi odpovídá: Byla to vůle Otce jeho a Spasitel se jí podrobil. Než tu se vrací otázka: A proč ty, Bože, jsi tak ustanovil? Nechybíme asi, když řekneme, že příčina, nebo aspoň jedna z příčin byla, aby dal světu, zvláště také kněžím, výstražný příklad. Pád Jidášův volá, ano křičí: Měj pozor, kdo stojíš, abys nepadl; padl apoštol, i ty můžeš pozbýti víry, těžce hřešiti, duši zahubiti. Díky tobě, Bože, za výstražný příklad! Otřásá celým naším nitrem a plní nás bázní. O, Pane, nechť se nám vryje hluboko do paměti.

Učiníme rozjímání o Jidášovi. Účel jeho jsem právě naznačil. Ježíši, mistře apoštolů, požehnej nám, aby nám rozjímání přineslo spasitelné ovoce.

* * *

1. Jaký byl Jidáš tehdy, když jej Spasitel jmenoval apoštolem? Byl snad zlý, zkažený, ničemný? Nikoliv. Byl dobrý a nelišil se nábožností a mravností od ostatních apoštolů. Kdyby takovým nebyl býval, nebyl by se přidal k učedníkům, z nichž jej Pán Ježíš vyvolil. Když se k nim dal a s nimi Krista provázíval, měl patrně úctu ke Kristu, viděl v něm muže Božího a liboval si v jeho přítomnosti. Tak se jevil tehdy Kristu a mistr jej přijal tak, jak se jevil. Jako na muže zbožného a mravného pohlíželi na něj apoštolové, nebo kdyby jím nebyl býval, byli by na to mistra upozornili a jej varovali. Nic takového se nestalo.

Byl tedy Jidáš muž spořádaný a tak vstoupil s ostatními v bližší styk s Kristem, chodil s ním, poslouchal jeho kázání,

viděl jeho divy, poznával jeho svatost a dobrotu. O něm platí jako o ostatních slovo Páně: Vám dáno jest poznati tajemství království Božího (Mat. 13, 11), a jiné slovo: Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte, neboť pravím vám, že mnozí proroci a králové si přáli viděti, co vy vidíte, a neviděli, slyšeti, co vy slyšíte, a neslyšeli (Luk. 10, 23 n). Řeholní noviciát se pokládá za dobu zvláště svatou a snad každý řeholník by vyznal, že tomu tak. Než co je nejdokonalejší noviciát proti výchově, která se dostala Jidášovi? Kde je novicmistr, který by se rovnal božskému mistru? Nelze pochybovati, že styk s Kristem Jidáše posvěcoval a zdokonaloval. Snad byl také mezi těmi, které Pán Ježíš poslal kázat po dědinách a kteří, když se vrátili, nadšeně mu ohlašovali: Pane, také zlí duchové se nám poddávají ve jménu tvém (Luk. 10, 17).

Jidáš tedy byl dobrý člověk, začal jako apoštol dobře a dobrým zůstal, ano se i zdokonaloval. Apoštolové mu důvěřovali, nebo neměli nic proti tomu, že mu byla svěřena pokladna s almužnami. Tak uplynula asi dvě léta. A hle, Jidáš přece padl a pád jeho byl hrozný.

Kdy nastal obrat, které byly jeho příčiny, jak se v duši jeho uskutečňoval? Nevíme zevrubně, ale jisté je, že to byla nezřízená náklonnost, která se mu stala osudnou. Sv. Jan dí, že byl zloděj (Jan 12, 6). To by ukazovalo na nezřízenou náklonnost k mamoně.

Zdá se, že se obrat začal v druhém roce veřejného působení Páně. Po zázraku nasycení a po zázracích, které vykonal Pán Ježíš na jezeře, když přišel po hladině k apoštolům, učinil božský mistr v Kafarnaum pomátné zaslíbení Největší svátosti. Lid se slovy Páně pohoršil, také mnozí učedníci ho opustili. Pán se obrátil k apoštolům a pravil: Chcete i vy mne opustiti (Jan 6, 68)? Byla to těžká zkouška pro ně, ale obstáli. Nerozuměli slovům, ale zůstali. Mezi nimi byl i Jidáš. Tehdy řekl Petr: Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného a my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Kristus, Syn Boží. Pán Ježíš odpověděl: Zda-li nevyvolil isem vás dvanáct? A jeden z vás je ďábel (Jan 6, 69). Sv. Jan podotýká, že to pravil o Jidášovi. Tu se nám namanují bezděky dvě otázky, první: viděl Pán Ježíš již tehdy změnu v duši Jidášově, a druhá: vztahoval Jidáš slova na sebe? Jisté je, že božský mistr má na mysli Jidáše a jeho zradu, ale slova jeho lze bráti jako proroctví, že se Jidáš stane zrádcem, nikoliv, že již zradu obmýšlí. Tehdy k ní nebylo ani příležitosti. Snad

začal tehdy Jidáš zpronevěřovati peníze mu svěřené a Spasitel, aby jej varoval, naznačil, kam jej nezřízená náklonnost dovede. Co mohl bráti Jidáš z pokladny? Zajisté jenom maličko, nebo mnoho peněz v ní asi nikdy nebylo. Apoštolové úbytek ani nepozorovali, nebo by mu byli pokladnu odňali; ale oni mu ji nechali stále. Možno tedy jen mysliti na náklonost malou a hříchy všední. Ale Spasitel věděl, že poroste a osudně se skončí, jestliže Jidáš nebude proti ní bojovati. Jaká výstraha pro nás, kteří klíčící nezřízenou náklonnost míváme za nic. Na druhou otázku, potahoval-li Jidáš slova Páně na sebe, musíme říci, že ne, nebo zůstal jako ostatní apoštolové. Patrně se ještě za ďábla, t. j. za ničemníka neměl. Vztahoval-li přece slova na sebe, omluvil se asi tak, že pro těch pár haléřů není špatným člověkem, že mistr o peníze nedbá a druhům nic nechybí. Však od nějaké licoměrnosti ho neoprostíme, nebo musíme říci, že jeho poměr ke Kristu a druhům nebyl již čistý.

Přišla poslední večeře. Spasitel řekl: Jeden z vás mne zradí (Mat. 26, 21). Všichni se polekali, než hle, nikomu nepřipadlo, že to bude Jidáš, nýbrž každý se ptal vzrušen: Jsem-li já to, Pane? (Mat. 26, 22.) Co plyne z tohoto výjevu? Že proti Jidášovi neměl ani tehdy ještě nikdo z apoštolů podezření. Je to skoro divné. Z toho musíme souditi, že se Jidáš buď znamenitě přetvařoval, anebo že myšlenka zrady zrodila se v něm teprve v poslední době. První mínění se nezamlouvá, nebo taková přetvářka není snadno možná v kruhu přátel, kteří žijí stále pospolu. Druhé mínění je pravdě podobnější. Nezřízená náklonnost, dlouho živená, projevuje se malými skutky, jelikož není k větším příležitosti, ale když se potom naskytne ke skutku velikému, náhle se mocně probudí a člověka uchvátí. Tak asi bylo u Jidáše. Aj, jaké to výstražné poučení pro nás. Ty se chlácholíš, že tvé malé nevěrnosti, malá hněvivost, malá nestřídmost, malé zahrávání s příležitostí není nic. O, nemyl se. Přijde-li příležitost k velikému hříchu, nepotlačována náklonnost se probudí, uchvátí, a osudný skutek se stane, snad osudný pro čas i pro věčnost.

Výklad, který jsem dal, ukazuje také, proč Pán Ježíš Jidáše u sebe tak dlouho trpěl. Nešťastný učedník, kéž by byl tuto trpělivost ocenil, kéž by byl dbal výstrah a napomenutí, které mu božský Spasitel dával. Nedbal jich, maje své pronevěry na nic. Nevěřil, že by se mohly státi osudnými a dovésti jej až k zradě na božském mistru.

2. Stalo se. Vizme nyní následky, jež Jidášova nezřízená náklonnost měla v zápětí.

První následek byl, že zatemňovala jeho rozum a zatvrzovala jeho vůli. Slyšel výstrahy, ale buď jim nerozuměl, anebo rozuměti nechtěl. V prvním případě máme zatemnělost rozumu, v druhém zatvrzelost vůle. Při výjevu s Magdalenou, jež mazala nohy Páně drahou mastí, se horšil. Pravil: Proč se neprodala tato mast za tři sta denárů a nedalo se to chudým. Sv. Jan přidává: To řekl, ne že měl péči o chudé, nýbrž že byl zloděj a maje měšec, nosil to, co se vkládalo (Jan 12, 5 n). Zatemnělost a zatvrzelost zároveň. Už nechápal, že svou řečí projevuje zlé nitro a že to druzí mohou zpozorovati. V zahradě přistupuje směle k mistru, líbá jej a pozdravuje: O, zaslepenče, což jsi zapomněl, že mistr ví o tvé zradě, a což srdce tvé se tak zatvrdilo, že se nechvěje při takové nešlechetnosti? Neostříhaná náklonnost vzplanula, zatemnila rozum a zatvrdila dobrou vůli nebo, chcete-li, ovládla vůli do takové míry. Jaký byl ten přátelský výraz obličeje? Noc jej přikryla, my jej tušíme a otřásáme se ošklivostí.

Druhý následek nezřízené náklonnosti Jidášovy byla nepoctivost, neúpřímnost. Jidáš se choval jako věrný přívrženec Páně a upřímný druh apoštolů. Apoštoly klamal, božského mistra nemohl oklamati. Čím více jeho přilnulost k mamoně rostla, tím klam jeho byl větší. Proto se v poslední době prozrazoval. Tehdy přistoupila k němu smělost a postoupila až k drzosti. Jeho pohoršení při výjevu s Magdalenou byla škraboška, škraboška ctnosti. Tehdy ještě apoštoly klamal, ač se jim jeho slova asi nelíbila. Vyložili si je v dobrém smyslu, domnělou jeho péčí o chudé. Snad jí vykládal také úbytky v pokladně, byly-li zpozorovány. Ukrývaná nezřízenost vede nezbytně buď ke kajícímu vyznání anebo k drzosti. Hle, učedník, jež v srdci byl již zrádcem a věděl to, táže se při poslední večeři mistra, jenž pronesl slova o zradě: Jsem-li já to, Pane? Při polibení v zahradě dostoupila tato neúpřimnost, spojená s drzostí, vrcholu. Na konec se to všecko provalilo na bílý den. Ubohý učedníku, jak ti bylo v oné službě? Jistě neveselo.

Zastavme se a otažme: nepůsobí-li podobně každá nezřízená náklonnost, kterou třeba skrývati? Musíme vyznati, že působí. Odnímá poctivost, nutí ke lži a přetvářce, vede k drzosti. Myslete na jinocha, jenž hoví skryté vášni, na manžela, jež se dopouští zpronevěry, na řemeslníka, obchodníka, úředníka,

jenž je nepoctivý, na kněze, jenž pozbyl víry nebo stavovské dokonalosti, ach, co tu klamů v slovech, v skutcích, v chování, aby se zdál poctivým a spravedlivým! Jak často si pomáhají také drzostí, buď okázalým vyvyšováním ctností, buď přísným posuzováním ano i tupením jiných, buď kázáním o reformách a různým jiným způsobem. Poněvadž jsou si vědomi, že nejednají upřímně a poctivě, nemají pravého klidu, dostavuje se často pokleslost, nespokojenost, rozklad, duchovní život hyne. Jak by mohl takový licoměrník pozvednouti upřímně mysl k Bohu a Kristu, když ví, že lze sice klamati lidi, nikoliv však vševědoucího Pána? Není to možné, leč že tak učiní s upřímnou kajícností a s touhou po nápravě. To je cesta k nabytí ztracené poctivosti, cesta jediná. Jidáš jest nám výstrahou, abychom nepřezírali nezřízenou náklonnost, nechť se jeví v kterémkoli směru, nýbrž bojovali proti ní a uchránili se tak licoměrnosti, k níž nezbytně vede.

Třetí výsledek Jidášovy vášně byla nečest. Nezřízená náklonnost, nejsouc potlačována, rostla. Jako červ zvolna, ale jistě podrývá sílu stromu, tak umenšovala v něm smysl pro čest, spravedlnost, poctivost. Naskytla se příležitost a nebylo, kdo by se vzplanuté vášni postavil v cestu, nebo bázeň Boží, úcta ctnosti, smysl pro čest byly zničeny. Jidáš předstupuje před veleradu, o níž ví, že se chce Krista zmocniti, a nabízí se: Co mi chcete dáti a já vám ho zradím (Mat. 26, 15)? Hle, škraboška ctnosti padla. Sám ji odložil. Dosud byl bez cti jenom před Bohem, před sebou, nyní se vydává hanbě veřejné. Či myslil, že jej velerada bude za jeho čin ctíti? Ne, tak bláhový jistě nebyl; ostatně její jednání s ním nechalo ho v pochybnosti. Jak děsná je moc nezřízené náklonnosti, když vede až k takovým koncům!

Jest příklad Jidášův případ výjimečný? Není. Případy podobné opakují se v různých směrech denně, někdy i zradou Pána Krista jako u Jidáše. Když se rozhlédnete po veřejném politickém životě, jak se u nás vyvinul (r. 1926), když pozorujete některé strany a jejich vůdce s jejich nezřízenou snahou po mamoně, kolika z nich byste podali ruku bez rukavičky? Jak mluví a píše o nich veřejnost, jejíž mravní názory poklesly na bod mrazu? Vždyť i vlastní jejich přívrženci jimi pohrdají! Kolik z nich musilo ustoupiti z veřejného života? Kolik musilo i do žaláře? Hle, démonická síla nezřízené náklonnosti, náležitě neumrtvované. Vzpomenete-li na počátky československé církve a zpytujete-li, jak se připravovala, vidíte, že nezřízená

náklonnost jest její nešťastnou matkou, u jedněch neukojená ctižádost, u jiných smyslnost, u třetích mamon, u čtvrtých přemrštěný nacionalismus. Dlouho měly tyto nezřízenosti škraboškу ctnosti, oddanosti k církvi, pokroku. Když nezřízená náklonnost dozrála a přišla příležitost, škraboška padla. Co nám dáte? tázali se nešťastníci vlády. Ta jim slíbila víc než velerada Jidášovi. Všecky pěkně opatřila, některé z nich zahrnula hodnostmi a bohatstvím. Také ctí? Ne, leda na oko, jak to řekl jeden z vysoké vlády: my je vynášíme, ale my jimi pohrdáme. Jaký bude jednou soud dějin nad nynějšími předáky, o nichž jsem se zmínil, a o odpadlých kněžích? Zahodili svou čest, pošlapali ji, budou míti, co si připravili. A jejich soud před Bohem? Bude podoben soudu nad Jidášem: Lépe by mu bylo, kdyby se byl nenarodil člověk tento (Mat. 26, 24). Kolik je případů, že nezřízená náklonnost závisti vede k pomluvám, udavačství, ke křivé přísaze, k žhářství, že nezřízená žádost popularity vede k zapírání zásad, k lichocení vášním, k rouhačství, k pronásledování, že nezřízená náklonnost plodí nevěrce, nemravné spisovatele, násilnické politiky, lupiče. I ta čest, kterou některým z nich svět vzdává, je nectí, jest to radost démonických duší ze zla.

Čtvrtý následek nezřízené náklonnosti u Jidáše byl, že ho měl ďábel v moci. Zvyk, druhá přirozenost, praví přísloví. Nezřízená náklonnost, není-li potlačována, stává se člověku trvalou, jako s jeho bytostí srostlou. Za ni uchvátí ho ďábel a dostává ho pod svou moc. Běda ubohému, nebo ďábel je zlý tyran. Sv. Jan píše: Když nastala večeře, vnukl ďábel Jidášovi v srdce, aby zradil Krista (Jan Srov. 13, 2). Když přijal skývu, kterou mu Pán Ježíš podal, vešel do něho ďábel (Jan 13, 27). A Jidáš odešel z večeřadla, aby dílo zrady vykonal, podle vykladačů, zasluhujících víry, před ustanovením Nejsvětější svátosti. Nelze si snadno mysliti, že by byl Kristus dovolil, aby první oběť mše sv. a první přijímání, které apoštoly naplnilo nejvroucnější láskou k mistru a duše jejich ozářila milostí, byly zneuctěny svatokrádeží. Proto vyzval sám Jidáše, podávaje mu skývu, aby to, co učiniti chce, učinil rychle. Snad i ďábel měl před ustanovením Jidáše za kněze a před jeho přijímáním strach a hnal jej ven. Byla noc venku, byla noc v duši nešťastného apoštola. Popatřte na ubohého otroka, jak jej ďábel vede za řetěz nezřízené náklonnosti k hnusnému činu. Co bys byl řekl, kdyby ti byl někdo před rokem, snad ještě před několika měsíci pravil, že se staneš dobrovolným

nástrojem Satanovým? Byl by ses smál, nebo i urazil. Kdyby věděl někdo o tvé nezřízené náklonnosti a ti řekl, že tě tam zavede? Snad bys odpověděl: Nebuď bláznem, takové maličkosti nestojí ani za řeč. A stalo se. Zda-li cítil Jidáš tyranskou vládu ďáblovu? Kdo by o tom pochyboval! Takový čin se nepodniká bez bázně a odporu, tedy ne bez vnitřních bojů. Ďábel ho držel, aby nezřízená náklonnost přemohla ona hnutí, rozdmychoval ji, nedával pokoje. Ubohý otroku, co jsi v těch chvílích asi trpěl! Proč ses neosvobodil? Možné to bylo, pro tebe dokonce snadné. Jediný prosebný pohled, jediné slovo: mistře pomoz, a byl by ses z moci ďáblovy vymanil. Nechtěl.

Kdo nezná tyranisující moc nezřízené náklonnosti? Všichni ji známe, všichni jsme pod ní lkali. Mařme její sílu, aby nás skrze ni nedostal ďábel do své moci. Důvěra v Krista nám pomůže, zvítězíme nad ní a vítězství bude sladké. Bude také záslužné.

Pátý následek nezřízené náklonnosti byl u Jidáše zmatek a zoufalství. Stalo se, čeho neočekával: zrazený mistr byl odsouzen k smrti. Jako když zalejeme oheň vodou, vášeň Jidášova vychladla. Jako když slepec Kristem uzdravený prohlédl, prchlo temno, jež zastíralo jeho rozum. Vystřízlivěl. Duší zní mu výkřik: cos to učinil! A ďábel se mu směje. Když se nezřízená žádost tak vypne, že prorazí hráz, nastane vystřízlivění. Bývá to smutné probuzení. Co bychom asi viděli, kdybychom mohli nahlédnouti do srdcí všech Jidášů, malých a velkých, všech těch, kteří nasytivše vášeň, vystřízlivěli? Zda-li jsou šťastni? Zda-li své náklonnosti blahořečí? Zda-li nemají bázeň pro budoucnost? Zda-li se v pravdě před Bohem kají? Pravá kajícnost vrací spravedlnost, milost, úctu k sobě, spásu. Zda-li ji konají?

3. Podívejme se, jak se Jidáš kaje. Že byl jat lítostí, praví evangelista výslovně (Mat. 27, 3), a my to vidíme z jeho jednání. On svůj čin zavrhuje, on se z něho vyznává a za něj zadost činí. Hrůza a ošklivost jeho nad spáchanou zradou byly jistě veliké, nebo spěchá k veleradě a volá s bolestí: Zhřešil jsem, zradiv krev spravedlivého (Mat. 27, 4). Když mu odpověděli: Co nám do toho, odhodil stříbrné, on, milovník mamonu, v chrámě To jsou veskrze známky pokání. Ano jednání Jidášovo svědčí, že jeho pokání bylo velmi prudké, že měl na sebe hněv, že svůj čin zavrhoval, snad i proklínal, že proti sobě zrovna zuřil. My to chápeme, nebo tak tomu bývá u člověka, jenž se nezřízenou náklonností vrhl do hanby, bídy, nemoci. Snad jsme

to zakusili nejednou sami na sobě. Jidáš činil tedy pokání: litoval, vyznal čin, vrátil, vlastně zahodil peníze, t. j. činil zadost. Než hle, jeho pokání ho neospravedlnilo. Co mu chybělo? Důvěra v milosrdného Boha. Zuřil proti sobě, ale neobrátil se na toho, jenž pravil, že je v nebi větší radost nad jedním hříšníkem pokání činícím, a který mu také dával milost obrácení. Mysleme si, že by se Jidáš cestou Páně na Kalvarii nebo na Golgotě pod křížem vrhl před Kristem na kolena a tam zvolal: Zradil jsem krev spravedlivou, mistře, odpusť! Ani by nemusil obejmouti jeho nohy nebo kříž, ani nic říci. Jeden vzdech, jeden kajícně prosebný pohled by byl stačil. Co by se bylo stalo? To, co se stalo Petrovi, to, co se stalo kajícímu lotrovi. Vina by zmizela, tíže ze srdce spadla, Jidáš by zajásal vnitřním klidem, snad by zůstal i apoštolem a zasedl jednou na jeden z dvanácti stolců v nebesích. Ale to chybělo. A tak se kajícnost nešťastného učedníka skončila provazem. To jest událost v životě Jidášově nejosudnější. Poslední její příčina není jiná nežli nezřízená náklonnost. Zatemnila mu rozum a převrátila vůli, že nenašel cesty k mistru, ač jeho dobrotu znal, zvláště jeho milosrdnou lásku k hříšníkům, nýbrž že si zoufal. Jaký to hrozný výklad k slovům: Kde začínáš, víš, kde skončíš, nevíš.

* * *

Který je výsledek z našeho rozjímání? Lze jej shrnouti ve větu: pozor na nezřízenou náklonnost. Každý nějakou takovou náklonnost máme. Bojujme proti ní, potlačujme ji, hledejme proti ní milost u Krista. Milostivý Spasiteli, ty znáš naši slabost. Pomáhej nám, osvěcuj rozum, posiluj vůli. Bez tvé milosti jsme třtinou větrem se klátící, ale ty-li při nás budeš, zůstaneme na cestě spravedlnosti. Sv. Pavel plesal, že s tvou milostí všecko může. Patrně zakusil její vliv na sobě. I my se snažíme milovati tebe jako Pavel, buď také nám ochráncem, pavezou, pomocníkem, ať i my životní boj šťastně dobojujeme, víru zachováme, v milosti setrváme a dojdeme k tobě.

LXXV. Sv. Petr.

Hlavou apoštolského sboru učinil Pán Ježíš sv. Petra. Proč zrovna jej, ač nebyl ani nejstarší, ani nejprve povolaný, ani nejvzdělanější? Ani zapření, o němž božský mistr věděl, tomu nepřekáželo. Že bude hlavou sboru, naznačil božský mistr

hned při prvním setkání a tento úmysl vyznamenáváním Petra důsledně projevoval, ano jednou, u Cesarci Filippovy, to zřejmě řekl. Proč padla volba právě na něho? Nevíme. Ale vyznáváme, že se k úkolu tomu hodil. Petr byl sanguinik, t. j. povaha, která se pro dobré snadno a prudce nadchne. Při tom byl prost vrtkavosti, nestálosti, jež bývá chybou sanguinické povahy. Petr byl věrný vytrvale. Když učedníci opustili Pána pro řeč o Nejsv. svátosti v Kafarnaum, pravil: Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného; přiměl tak ostatní, zakolísal-li se některý, že také zůstali. Petr byl muž silné víry. Vyznal: Ty jsi Kristus, Syn Boha živého, a v tvé víře nikdy se nepohnul. Petr byl pokorný. Vida zahrnutí ryb, padl k nohám Páně a zvolal: Odstup ode mne, nebo jsem člověk hříšný. Petr byl ochoten k obětem. Na slovo Páně opustil všecko, přidružil se k Pánu Ježíši a snášel s ním všecky útrapy potulného života.

Jednu chybu měl, chybu silných povah, byl příliš sebevědomý. Ani tato chyba nám nezatemňuje jeho krásný obraz. Řekl bych, že nás s ním spíše zbližuje, jelikož se v ní jeví více lidský nežli na př. vznešený sv. Jan nebo nedostižný sv. Pavel, takový, jací my jsme. Tato chyba byla příčinou pádu Petrova. Také u nás bývá pramenem hojných hříchů. Sv. Petru posloužila ke krásným ctnostem. Učiňme o sv. Petru rozjímání, přihlížejme k jeho chybě a k tomu, jak mu prospěla. Ty, božský mistře, který jsi z ní svého náměstka vyléčil a skrze ni mu dopomohl k veliké dokonalosti, měj také s námi milosrdenství, chraň nás hříšného spoléhání na sebe, učiň, aby i nám, proviníme-li se jím, bylo k spasení. V této prosbě je naznačen účel našeho rozjímání.

* * *

1. Jak vedlo přílišné sebevědomí Petra k pádu? Pán Ježíš slaví s apoštoly poslední večeři a promlouvá k milým druhům, jež mu bude brzy opustiti. Upozorňuje je, co jej čeká. Mezi jiným praví: Vy všichni pohoršíte se nade mnou této noci, neboť psáno jest: Bíti budou pastýře a rozprchnou se ovce stáda (Mat. 26, 31). Apoštolové se nad těmito slovy zajisté zarazili. My že se pohoršíme? my že se rozprchneme? znělo jim v duši; ale mlčeli, nechápajíce plně slov, jen dali asi najevo nějaký odpor. Petr byl jimi, jak se zdá, nejvíce pobouřen a projevil odpor důrazněji. To souhlasilo úplně s jeho povahou. Tak lze souditi, nebo božský mistr obrací se k němu zvlášť a praví: Šimone, Šimone, hle, Satan vyžádal si vás, aby

vás tříbil jako pšenici, ale já jsem prosil za tebe, aby nepřestala víra tvá, ale ty někdy obratě, potvrzuj bratry své (Luk. 22, 31). To bylo věrnému a ohnivému učedníku příliš, to jeho povaha nesnesla. Odpovídá směle: Byť se všichni pohoršili nad tebou, já se nikdy nepohoršim (Mat. 26, 33). Aaj, aj, Petře, ty mluvíš skoro jako ten fariseus v chrámě, když vyjmenoval Hospodinu své dobré skutky. Jen chybí, na štěstí chybí, abys řekl: Ti ostatní se mohou pohoršiti, nebo jsou slaboši, ale já ne, já jsem silný, já se znám. Tvá dobrá vůle a vroucnost se nám líbí a líbily se zajisté božskému mistru, ale měl ses zaleknouti a prositi, aby se předpověď nevyplnila. Pán Ježíš vyslechl slova a pravil vážně: V pravdě pravím tobě, této noci, než kohout zazpívá, třikrát mne zapřeš (Mat. 26, 34). Petr, místo aby se nad tak určitými slovy zarazil, odpovídá ještě sebevědoměji: Bych měl umříti s tebou, nezapru tebe. Ostatní, uchvácení rozhodností Petrovou, pravili podobně.

V čem záleží chyba Petrovy sebevědomosti? Předně v tom, že nevěřil slovům svého mistra, za druhé v tom, že spoléhal na své síly, na svou víru, na svou věrnost, na svou oddanost. Slovo Kristovo je slovo věčné pravdy, neomylně pravdivé, i zasluhuje vždy, aby bylo bráno s největší vážností. Sebevědomí je dobrá věc, ale musí se opírati, zvláště ve věcech dokonalosti, o milost Boží. Beze mne nic nemůžete, pravil kdysi Spasitel učedníkům. Petr na to v své ohnivosti zapomněl. Vážné poučení pro nás. Mnohý z přílišného sebevědomí začne veliké podniky a pak se ukáže, že síly jeho nestačí. Je jako muž z podobenství Páně, který začal nerozvážně stavbu a nemohl ji dokončiti. Výsměch byl výsledek jeho podniku. Kdyby to byl jediný následek nezdaru! Pravidelně bývá spojen ještě s mnohými jinými škodami. Mnohý se vrhá do života s horlivostí apoštola. Chvály hodná věc. Jenže život přináší mnohá nebezpečí tělu i duši, odměňuje horlivost neúspěchem a nevděkem. Snésti je s oddaností do vůle Boží bývá těžší nežli práce a námahy. Či jste nepotkali takové sebevědomé nadšence, kteří skončili s trpkostí, vnitřním rozvratem, náboženskomravním úpadkem? Mnohý se vydává směle do příležitosti ke hříchu, říkaje si: jsem silný, mně neuškodí. A konec? Smutný pád! Ach, co jest takových pádů! Většina těžkých hříchů a osudných pohoršení mívá zde svůj původ.

Řekneš: z té stránky nemusím se já báti. Nejsem sebevědomý, mně spíše chybí odhodlanost, já miluji ústraní a klid. Odpovídám: Dobře, ale i to má svou nebezpečnou stránku:

Jest, řekl bych, také sebevědomí záporné. Co tím míním? Chci říci, že ten, jenž jest prost prudkých snah, horečné touhy po činnosti, vznětlivého nadšení, zase si myslívá, že mu nehrozí nebezpečí, že si nemusí činiti násilí, že nemusí užívati prostředků na ochranu své duše. Vizme sv. Petra.

Spasitel vzal tři z apoštolů, Petra, Jakoba a Jana, s sebou do zahrady a prosí je, aby s ním bděli. Praví: Smutná jest duše má až k smrti, zůstaňte zde a bděte se mnou (Mat. 26, 28). Učedníci nedbali. Trochu dobré vůle a přemožení sebe bylo by jim dodalo síly, ale oni se oddali pohodlnému spánku. Mistra to bolelo, zvláště nestatečnost Petrova ho dojímala, nebo pravil k nim, obraceje se zvlášť na Petra: Zda-li jste nemohli ani jediné hodiny bdíti se mnou? Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení, duch zajisté hotov jest, ale tělo slábo (Mat. 26, 40 n). Podle sv. Marka řekl: Šimone, spíš? Nemohls bdíti jediné hodiny? (Mar. 14, 37) a opakoval napomenutí k modlitbě. Dojemná prosba Páně vyzněla na prázdno. Učedníci spali bezstarostně dál. I Petr, ten Petr, jenž říkal, že chce s mistrem snášeti žalář, okovy i smrt. Spasitel trpí, k smrti trpí zármutkem a hrůzou, sdílná útěcha učedníků by mu byla milá, oni jeho úzkost zajisté zpozorovali, ale nedbají a Petr spí jako ostatní.

To jest nedbánlivost, již jsem nazval sebevědomím záporným. Praví: k čemu zvláštní opatrnosti a námahy, není jí třeba. Ale věčná Pravda dí: jest jí třeba, jest třeba stále bdíti a modliti se. Nad čím bdíti? Nad svýma očima, ušima, ústy, hmatem, city, obrazností, pamětí. Proč nemůžeš mysl svou sebrati k pozorné, vroucí modlitbě? Proč trpíš stálá, často i prudká pokušení smyslná? Proč se rodí v tobě myšlenky a představy posuzovačné, mstivé, mračné, závistné? Proč vře v srdci tvém hněv? Neostříháš svých smyslů, nebdíš nad nimi, a tak se hrnou do tvého nitra špatné dojmy z vně jako rozvodněné řeky do moře. Jak nemá tvůj duchovní život bráti škodu? Všecky tvé duchovní síly ochabnou, vybíjejíce se v malých sice, ale trapných bojích, zbytečně způsobených, přijde pokušení větší, příležitost svůdnější, a ty tu stojíš jako ubohý slaboch, který proti nepříteli neobstojí. Jak by obstál!? Nejen své síly oslabil, nýbrž sesílil také svou pokušitelnost, svou náchylnost k vášním. Zda-li je pravda, co dím? Zkušenost každého z nás svědčí: je tomu tak. Proto napomíná Spasitel: Bděte. Ostříhejte svých smyslů vždy. Nercete nikdy, že toho není třeba, že je to zbytečná námaha, že je příliš obtížná a podobně nějak. Spasitel

dodává: Modlete se. Bez modlitby není milosti. Určitou milost dává Bůh i neprošen, nebo chce spásu člověka, ale tato milost zůstává pro různé okolnosti neúčinná, není-li spojena s modlitbou; mnohá milost, nám velmi potřebná nejen pro vroucnější duchovní život, nýbrž i pro uvarování některých hříchů, je nám dávána, jen když o ni prosíme. Co můžeme v nadpřirozeném životě sami ze sebe? Nic. Beze mne nic nemůže, praví Spasitel výslovně (Jan 15, 5). Milost činí z nás živou ratolest na vinném kmeni, jímž jest Kristus, a milost, hojná milost, je plod modliteb. Tedy platí slovo Páně: Bděte a modlete se. Zahleď se do nitra a zpytuj trochu. Uvažuj, jaký je tvůj duchovní život, jaký tvůj odpor při pokušení, jaká tvá odpoutanost od světa, jaká umrtvenost. Shledáš-li, že není vše, jak by mělo a mohlo býti, věz, že příčina je ono záporné sebevědomí, které myslí, že mu není třeba ani bdíti ani se modliti. Pomni, že stačí jen příležitosti — a ty klesneš, třeba hluboce, osudně. Vizme Petra.

Přichází Jidáš s biřici. V Petru se probudí ohnivá povaha, že sahá k meči, ale jest to jen prchavé zanícení. Odchází a opouští Pána jako ostatní. Kdyby byl bděl a se modlil, jeho jednání by bylo asi jiné, ani nepředloženě prudké, ani zbaběle slabé. Než Petr má pevnou víru a jeho láska k mistru je vroucí. Nutí jej, aby tajně následoval Pána. Ale, milý učedníku, tvé jednání nevyluzuje nám ani uznání ani chvály. Bylo příliš opatrnické, aby zasloužilo jméno mužného činu. Bylo slabé a jeho slabost se brzy ukázala. Proto bylo také nerozvážné. Kdo nemá odhodlání, aby čelil nebezpečí, nemá se do něho vydávati. A ty ses, Petře, nedbanlivostí v zahradě připravil o sílu pro nebezpečí, do něhož se vrháš.

Petr se vmísil mezi nepřátele Páně, hřeje se s nimi na ohni, mluví s nimi. Děvečka jej poznává a označuje jako učedníka zajatcova. A Petr? Zapřel, neznal se k svému mistru. To bylo první zapření. Co měl učedník učiniti, když zpozoroval, že je mu pobyt na dvoře domu Annášova a Kaifášova nebezpečný? Měl odejíti. Petr zůstal. Proč zůstal? Ze zvědavosti, jak výslech dopadne? Snad také proto. Či z bázně, aby jeho odchod nebyl brán za přiznání? Nebo z hrdosti, aby se nezdál zbabělcem? Snad i takové důvody v něm působily. Či byla jeho vůle jako ochromena, že nebyl s to, aby jednal rozhodně? Jistě i proto. Ochromení jeho vůle byl následek chybného sebevědomí jak kladného tak záporného, o němž jsem mluvil. Ale nechť byly důvody, které jej přiměly, že zůstal, kterékoliv, další prodlé-

vání na dvoře bylo nemoudré. Petr zapřel svého mistra ještě dvakráte, po třetí s přísahou. To jest zajisté důtklivá výstraha všem, kteří myslí, že jim společnost nevěrců nebo světáků, volný styk s druhým pohlavím, čtení špatných knih, zaháleivé ubíjení času procházkami, návštěvami, cestováním neuškodí. Uškodí. Ani snad nezpozorují, jak bázeň před hříchem, zbožnost, pevné zásady mízejí z jejich duše. Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm (Sir. 3, 27), dí Písmo a příklad s Petrem je výmluvnější nad všecka slova.

2. Viděli jsme pád sv. Petra, podívejme se na jeho povstání. Dvě věci je způsobily: milost Boží a dobrá vůle Petrova. Obě jsou také nezbytné.

Milost Boží musí předcházeti. Bez ní není obrácení možné. Nebo jde o věc nadpřirozenou, o nadpřirozené ospravedlnění. Musí to býti nadpřirozená milost vnitřní, osvícení a povzbuzení, ale může býti, a také zpravidla bývá provázena milostí zevní. Tak bylo u Petra. Zevní milost byl pohled Páně, vnitřní bylo nadpřirozené osvícení a povzbuzení k pokání.

Právě ve chvíli, když se Petr zaklínal, že nezná toho člověka (Mat. 26, 72), byl Spasitel veden přes dvůr. I obrátil se Pán a pohlédl na Petra (Luk. 22, 61). S pohledem spojil vnitřní nadpřirozené osvícení. Petr zachytil pohled a cítil jej v hlubinách duše. Byl to pohled vážný, ale přátelský. Byl nevýslovně tklivý. Pravil: Vidíš, Petře, že se vyplnilo, co jsem předpověděl? Tys mne zapřel, ale já vím, že ve mne věříš a mne miluješ. Já ti odpouštím, já jsem ti odpustil již ve večeřadle. Petr mu rozuměl. Přátelé milí, za takový pohled prosme. Rceme: Pane, pohlédni na mne, jako jsi pohlédl na Petra, zraň mne svým pohledem, abych hříchy své poznal a jich želel. Jest to pěkná prosba za účinnou milost.

Petr stál asi chvilku jako ohromen. Mistr rychle přešel, učedník se vzpamatoval. Trojí byl účinek pohledu Páně: Petr si vzpomněl na slova svého mistra, vyšel ven a plakal hořce (Luk. 22, 61 n).

Petr se rozpomenul na slova Páně. Z toho jde, že na ně zapomněl, že na ně nemyslil. O Petře, tys zapomněl ještě mnohé jiné věci a nemyslil na ně. Tys zapomněl na mnohá svá vyznání víry a ujištění věrné lásky. Tys zapomněl, žes byl vyvolen za apoštola a že ti bylo slíbeno prvenství. Tys zapomněl, žes byl před chvíli obdařen důstojností kněžskou a po prvé ses spojil tajemně se svým Spasitelem ve svátosti. Na všecko jsi v své zaviněné slabosti a v svém zmatku zapomněl.

Ale mistr tě neopustil, svým pohledem a vnitřní milostí tě probudil. Bylo to strašné probuzení, ale bylo blahodárné. Byl to meč, jenž duši proniká, ale hojí. Co jest s námi, když nás zaslepí svět nebo když se oddáváme hříchu. Také zapomínáme, zaviněně zapomínáme na Boha, na Krista, na Rodičku Boží, na zákon Hospodinův, na přijaté dary, na své povolání, na stavovskou čest, na všecko. O hrozné chvíle! Co by se stalo, kdybychom v tom stavu náhle zemřeli? Dobrotivý Spasiteli, Maria, útočiště hříšníků, smilujte se, probuďte nás, kdyby bylo třeba, užijte i ostrého meče, jen nás v tom stavu neponechávejte!

Petr vyšel ven. Myšlenka, zůstati na místě, kde hřešil, plnila jej hrůzou. Prchal z něho, opustil příležitost k hříchu. Měl tak učiniti dříve, nežli se stalo první zapření. Neměl tam vůbec jíti, zvláště když dostal výstrahu. Můžeme si mysliti, že předpověď Páně byla podmínečná a že by se nebyla vyplnila, kdyby byl Petr nešel na dvůr anebo se varoval chyb, o nichž byla řeč. Příklad a poučení pro nás, opustiti příležitost, hrozící nám hříchem. Naprosto jest nezbytné opustiti příležitost blízkou, t. j. takovou, která vede s mravní jistotou k pádu. Kdo tak nečiní, není hoden rozhřešení, a kdyby si je vyloudil, není platné. Vzpomeňme, kam došli ti, kteří v takové příležitosti žili a jí neopustili. Dojdou-li spasení? Jistě jest jejich spása svrchovaně nejistá. Přetrhejme hříšné svazky, ať to stojí, co stojí. To je nekonečně menší škoda, nežli zahubiti duši na věky.

Petr plakal hořce. Legenda praví, že zašel k P. Marii, u ní se vyplakal a nalezl útěchu. Nechť je to jen legenda, je krásná. Pláč Petrův je projev pravé lítosti, hořká bolest, ale spojená s nadějí v milosrdenství Boží. Jidáš zuřil proti sobě víc, ale nebyla to pravá lítost, nebo jí chyběla tato naděje. Naděje spočívá na víře a lásce. U Jidáše vycházela lítost ze zklamání, ze zlosti nad sebou, z pokořené pýchy, u Petra z víry a lásky. Jidáše vedla k ošklivosti nad vlastním životem pro ztrátu cti, pro zničení naděje, tedy vycházela vlastně z pýchy, Petra vedla ke Kristu, jelikož vycházela z pokory. Snad to byla jeho vůle, aby evangelistové jeho pád zaznamenali. O, bychom mohli slyšeti, jak při svých kázáních líčil potom svůj pád a svou bolest. Jistě se rozplýval při tom v slzách, a jeho slova, jimiž líčil milosrdnou lásku Páně, vyvolávala zajisté také slzy u jeho posluchačů. Legenda dí, že slzy kající a slzy lásky zanechaly rýhy na jeho tvářích.

O krásná lítosti, o spanilá lásko, jež srdce omýváš, vracíš

lásku Boží, pozvedáš mysl, plníš duši sladkým mírem, provázej i můj život. Zda-li nalezli toto štěstí ti, kteří, jako Jidáš, zabředše do bludů nebo hříchů, místo aby činili pokání, odpadli od církve Kristovy? Zda-li tím zachránili čest? Pýcha zavřela jim cestu k Bohu. Tou cestou se nedáme, nebo vede do bídy srdce a k zahynutí. My se pokoříme jako Petr. Matička Boží nám cestu ulehčí.

3. Ještě jeden milý obraz jako doplněk. Vizme, jak Spasitel Petrovi odpustil.

Odpustil úplně, jakoby se zapření ani nebylo stalo. Věděl Spasitel, jak právě pád Petrův bude milému učedníku školou nejkrásnějších ctností a možno-li ještě větší oddanosti. Co pravil anděl ženám v hrobě Páně? Aby šly a pověděly učedníkům a Petrovi, že vstal a předejde je do Galileje (Luk. 16, 7). Ženy šly, vyhledaly Petra a vyřídily mu vzkaz andělův. O Petře, jak jsi přijal slova jejich? Snad ses tázal opět a opět: I mne jmenoval, i mne? A když jej ujistily, že jmenoval i jej, ano jej zvlášť zajásalo srdce jeho: Mistr se nehněvá, milovaný mistr odpustil. To byla útěcha! Zda-li byl Petr někdy šťastnější nežli této chvíle? To byla odměna za upřímnou lítost, sladká nade všecko pomyšlení. Kdo byl v těžkých úzkostech pro hříchy nebo jiné duševní nesnáze, ví, jak kněžské absolvo po upřímném pokání blaží.

Druhá odměna brzy následovala. Spasitel se ukázal Petrovi, jemu samému. Pán vstal skutečně a ukázal se Šimonovi (Luk. 24, 34), volali shromáždění učedníci vstříc Kleofášovi a jeho druhu, kteří chtěli vypravovati o tom, jak je Spasitel doprovázel do Emaus. Bohužel, nevíme o tomto zjevení nic více. Petr z pokory o něm buď více neřekl anebo nechtěl, aby bylo o něm psáno. Ale my si je můžeme představiti. My můžeme viděti Petra, jak padá k nohám milovaného mistra, vyznává svou nehodnost jako při zahrnutí ryb, jak Ježíš jej zvedá a dává mu políbení pokoje, jak apoštol ujišťuje Krista svou oddaností, ale nyní ne již sebevědomě, nýbrž pokorně, s němou prosbou za přispění.

Třetí odměna za obrácení je udělení primátu. Na zvolání Janovo: Pán jest, vrhl se Petr do vln, aby byl dříve u břehu. Je to týž ohnivý Petr, ale nyní pokorou zušlechtěný. Když posnídali, řekl Pán Petrovi: Šimone Janův, miluješ mne víc nežli tito (Jan 21, 15). Petr neodpovídá již sebevědomě jako při poslední večeři, nýbrž dí skromně: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Pán, jako by se chtěl potěšiti krásným pokrokem učed-

níkovým, klade mu otázku třikráte. Odpovědi Petrovy jsou stále pokornější. Domníval se snad, že mistr připomíná a kárá jeho troje zapření. Možná, že mu je připomenul, ale ne aby ho káral, nýbrž aby ho odměnil a povýšil. Každou odpověď tak odměnil, nejvíce poslední, nejskromnější, nebo tu jej učinil hlavou kněží, biskupů a apoštolů. Tak odpouští Bůh, zapomíná hřích, ničí jej, odměňuje ctnost pravé kajícnosti. Kolik hříšníků stalo se právě skrze ni velikými světci církve! Budiž velebeno milosrdenství tvé, o Pane. Nezapomeňme na ně. Kdyby pád náš byl sebe větší, ty nás z něho pozvedneš. Jen zraň, prosíme pokorně, zraň srdce naše, aby lítost a obrácení naše byly jako lítost a obrácení Petrovo.

* * *

Viděli jsme krásnou povahu Petrovu s její chybou, nemírným sebevědomím kladným a záporným, pozorovali jsme, jak chyba ta vedla učedníka k pádu, připomenuli jsme si pokání jeho, potěšili se milosrdnou láskou Páně. Tento učedník byl první vyvolenec Kristův, nejvíce vyznamenaný, a stal se prvním velekněžem církve, náměstkem Kristovým v ní. I mne jsi Bože povolal k sobě a mnohonásobně vyznamenal, já však nejednou kráčím za Petrem k pádu. Dobrý Spasiteli, milovníku mé duše, dej mi, abych následoval Petra také v jeho kajícím obrácení. Ty, vznešený náměstku Páně, přimlouvej se za svého bratra v povolání, aby se jeho víra, oddanost, důvěra nekolísaly. Tobě, Pane Ježíši, chci žíti, tobě umříti, s tebou na věky spojen býti.

LXXVI. **Slzy Petrovy.**

Člověk pociťuje tělesnou bolest více nežli jiní tvorové. To pochází z jeho rozumnosti, nebo si ji více uvědomuje, zná její příčiny, dovede ji přirovnávati k bolestem jiných, ví, jaké má následky pro život a pro věčnost. Duševnímu utrpení podléhá toliko on.

Řekneš: Tak učinil Bůh člověku život bolestnější nežli jiným tvorům? Nikoli, nebo co jsem řekl o bolu, má platnost rovnou měrou také o radosti. I radost člověka, jakožto bytosti rozumové, je vyšší nežli radost jiných tvorů. Mimo to člověk může vymýšleti prostředky na ochranu před žalem anebo na zmírnění jeho. Člověk opatřuje si léky. Útěchu poskytuje v žalu a tím jej mírní dobré slovo, projev soustrasti, přátelská služba. Veli-

kou potěšitelnou moc máme v rukou, že můžeme pohlédnouti v bolu na kříž, vzdychnouti si k němu, pomysliti na záslužnost trpělivosti v soužení.

Darem zcela zvláštním opatřil Bůh člověka na ulehčení utrpení: slzami. Člověk a jen on může si zaplakati. Kdosi praví: Srdce žalem naplněné je jako kotel plné horké páry. Otevřeš záklopku a napětí povolí. Zapláčeš a srdci se odlehčí. Jiný dí: Jako po bouři zprahlá země pookřívá, tak se zarmoucené duši ulehčuje slzami. Opět jiný píše: Jako kapky balsámové, jež se dobývají se stromu, utišují bolest a hojí rány, tak slzy, jež z očí kanou, utišují žal srdce a hojí jeho rány. Nenaříkej, píše zase jiný, že tvých slz jsou potoky. Bůh, jenž zná všecky kapky deště, spočítal i tvé slzy. Mnozí praví, že slzy jsou slabost a neslušejí silným povahám, zvláště mužům. Ale v dějinách čtu, že se za slzu nestyděli rekové Homerovi, pohanští filosofové, Kristus, křesťanští mučedníci, sv. Augustin a jiní velicí mužové. Nejednou dobyla slza většího vítězství nežli vojenské pluky.

Jsou rozmanité slzy. K nejblahodárnějším náleží slzy kající, jež plodí bolest nad hříchy. Sv. Bernard přirovnává je ke křtu. Jako voda křestní obmyla nás od hříchu a dala nám nebeské roucho milosti, tak se vodou kajících slz znovu křtíme; taková jest jejich očisťující a posvěcující síla. Krásný příklad kajících slz máme na svatém Petru. Petr vyšel ven a plakal hořce. Svými slzami odčinil svůj hřích.

Promluvím o slzách kajících jakožto obrazu pravé lítosti. Ty, kající učedníku, buď nám učitelem, příkladem a požehnej nám.

* * *

1. Petr hřešil a uvědomil si svůj hřích. Zapřel z lidské bázně svého mistra, nejprve prostě, potom s přísahou, po třetí se zaklínáním. Milostivý pohled Páně ho osvítil, že poznal, co učinil. Proč to nepoznal dříve? Vykladači sv. Písma praví, že se první zapření událo kolem jedné hodiny s půlnocí, druhé kolem hodiny druhé, třetí kolem hodiny třetí. Po prvém a druhém zapření uběhla tedy dobrá hodina, nežli jej stihl milostný pohled Páně. Proč nepoznal dříve, že hřešil? Neuvědomil si svého počínání. Touha, zvěděti, co se s Kristem stane, rozčilení pro zprávy, jež se dostávaly na dvůr, bázeň, že jest pozorován a prozrazen, zabíraly jeho mysl, že nedospěl k vážné úvaze, až pohled Páně jej vrátil sobě. Tu poznal hříšnost svého zapření a její velikost.

Čeho je nám zapotřebí, abychom dospěli k pokání? Musíme si svou hříšnost upřímným pohledem do nitra uvědomiti. Proč mnozí odkládají pokání? Proč nepřistupují ani k roční zpovědi? Říkají si: Nemám hříchu. A přec praví sv. Pavel: Všichni hřešili a potřebují slávy Boží, t. j. posvěcující milosti Boží (Řím. 3, 23). Sv. Jan píše: Řekneme-li, že hříchu nemáme, sami sebe klameme a pravdy není v nás (1 Jan 1, 8). Již u proroka čteme: Kdo může říci, čisté jest srdce mé, čist jsem od hříchu? (Přísl. 20, 9). Není zajisté člověka spravedlivého na zemi, kterýž by činil dobré a nehřešil (Kaz. 7, 21). Táži se: Čí soud je spravedlivější, soud tvůj, diktovaný samoláskou, předsudky, pýchou, povrchností, anebo soud toho, jenž zpytuje srdce a ledví? Pohleď do nitra ve světle Božích přikázání, pohleď tam upřímně, bez brýlí samolásky, a ty se snad zalekneš jako Petr při pohledu Páně. Upřímné zpytování svědomí je první podmínkou pokání. Již pohanský mudrc Epiklet dí: Chceš-li se státi moudrým, musíš nejprve poznati sebe; ale poznáš, že nejsi dobrý. Chceš-li se státi dobrým, musíš vyznati, že jsi zlý. Zpytuj se krátce denně při večerní modlitbě a časem učiň v zátiší důkladnou prohlídku svého života. Postav se při tom před všemohoucího Boha, jenž tě bude jednou soudit. Karel IV. zavíral se ročně, pouštěje vládní starosti mimo, na Karlštejně na několik dní do malé kamenné kobky a oddával se v kajícnosti záležitostem své duše. A co jsou duchovní cvičení, jež se pořádají pro jednotlivé stavy, anebo misie, jež se konají pro lid, nežli občasné důkladné účtování se sebou samým? Co tu bývá podivuhodných příkladů obrácení! Bože, Bože, vyznal mnohý s pláčem, jak jsem žil v temnotě. Lehaje vstávaje budu mu děkovati, že mne osvítil a ukázal mi cestu spasení.

Uvědomění hříchů potřebuje zvláště ten, kdo vězí v hříšné vášni. Vášeň zaslepuje, praví přísloví. Několikráte oklamala Dalila Samsona, vydavši jej Filistinským, a láskou zaslepený rek neprohlédl její zrádnosti. Dvakráte zmařil Uriáš lest krále Davida, jenž chtěl svůj hřích zakrýti, a zaslepený vladař káže Uriáše postaviti do kruté seči, aby zahynul; potom žije celý rok, jakoby se nic nestalo. Sv. Jan Křtitel ohlašuje Krista. Kristus prokazuje se vyplněnými proroctvími a divy jako Mesiáš. Jestliže někdo ho měl poznati, byla to velerada, které tří králové ohlásili narození Páně, které Jan dal poselstvím, od ní k němu zaslaným, zřejmou odpověď, že Mesiáš přišel, která Krista pozorovala a některé jeho divy podrobila přís-

nému vyšetření. Ale předsudky a závist zakalily jí zrak. Nekuř tolik, nehrej, nepij, netoulej se po známostech, napomínali, prosili, zapřisahali otec, matka, žena, přítel. Marné. Člověk vášní zaujatý nevidí propasti, do níž už se řítí. Kdyby se zastavil, před Bohem své svědomí otevřel, zalekl by se a vystřízlivěl. To by byl počátek obrácení, neboť Bůh by mu přispěl, jako přispěl Petrovi pohledem Kristovým.

2. První krok, jenž způsobil obrácení Petrovo, byl, že si hřích uvědomil. Druhý jeho krok k obrácení bylo, že vyšel ven. Po prvním zapření zůstal, i nastalo druhé, horší. A ponděvadž zůstal i pak, přišlo třetí, nejhorší. Prodlévání na dvoře bylo pro Petra příležitostí k hříchu. Také sv. Jan vešel do domu, ale nečteme, že by mu pobyt v něm byl k pádu.

Petru byl. Nejsou všecky povahy stejné. Sv. Janu nebylo místo zlou příležitostí, sv. Petru bylo. Proto Petr měl odejíti hned po prvním zapření z místa, které mu bylo nebezpečné. Když ho stihl pohled Páně a Per si hřích uvědomil, odešel rychle. Na obrazích bývá zobrazován, jak nejen odchází, nýbrž prchá. Kam šel? Nevíme. Snad běžel do zahrady Getsemanské, tam, kde před několika hodinami jeho mistr bojoval s úzkostí, prolévaje krvavý pot.

Hříšníku, volá útěk Petrův, opusť místo, osobu, knihu, která ti je příležitostí k pádu. Pán Ježíš praví důtklivě: Jestliže oko tvé pravé pohoršuje tebe, vylup je a vrhni od sebe, neboť prospěšnější je pro tebe, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby celé tělo tvé uvrženo bylo do pekla. A jestli pravá ruka tvá pohoršuje tebe, utni ji a vrhni od sebe, neboť prospěšnější je pro tebe, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby celé tělo tvé odešlo do pekla (Mat. 5, 28). Spasitel míní slovy svými zlou příležitost, jež pohoršuje a svádí k hříchu. Znamenáš-li tedy, že tě osoba nebo věc dráždí k hněvu, rychle odejdi. Znamenáš-li, že kniha, divadlo, společnost tě kazí, smyslně tě vzrušujíc, navádějíc k lehkosti a bujnosti, podkopávajíc tvé dobré zásady, odejdi. Znamenáš-li, že vzpomínka na některou osobu, minulý hřích, na nějakou událost tě pokouší, neustaň, až jinými, dobrými obrazy naplníš svou mysl a vypudíš z ní to, co tě pohoršuje. Tak dáš najevo, že se od zlého vpravdě odvracuješ. Sv. Bernard praví, že jest jistým znamením pokání, vyhýbati se příležitosti a předejíti tak pokušení.

3. Sv. Petr vyšel ven a plakal hořce. Plakal. Byly to slzy lítosti. Plakal hořce. Byly to slzy lítosti upřímné a hluboké. Lítost jest třetí podmínka pokání, podmínka nejpodstatnější.

Lítost jest bolest a ošklivost nad hříchem. Bolest, že jsme Boha urazili, ošklivost, jelikož hřích jest něco ohavného.

Jaká jest lítost sv. Petra? Je nade všecko. Jděte a nabídněte mu nyní všecka království světa, aby ještě jednou, jen jedenkrát zapřel Krista. Odpoví vám rozhořčen: Za celý svět ne. Raději budu opovrženým červem, všem pro výsměch. Jděte, obkličte ho plukem biřiců. Ať ukážou mu krvelačnou tvář. Ať napřáhnou proti němu kopí. Řekněte mu: Nejsi-li učedník Ježíše Nazaretského? Nemůžeš-li toho popříti, jsi synem smrti. Myslíte, že se nyní zalekne? Ne. S nadšením zvolá: Jsem. Nezapru ho, kdybyste mne na rožni pálili a na kole natahovali. Petr nyní jasně poznává, že není většího zla nad smrtelný hřích. Ode dneška raději život a statky dá, nežli by se ho dopustil. Proto jeho lítost je nade všecko.

Podobné poznání a prýštící z něho lítost musí býti známkou i našeho pokání. Když sis tedy uvědomil, že jsi smrtelně hřešil, uvažuj, co jest hřích. Uvažuj, že je těžkou urážkou Boha, jenž tě stvořil, jenž ti dal vzácnou duši, podivuhodné tělo a určil ti věčnou blaženost za cíl. Uvažuj, že hřích jest urážka Boha, jenž je nekonečně vznešený, velebný, dokonalý, souhrn nekonečné pravdy, dobra, krásy, a že bys jím pohrdl, od něho se odvrátil k věci pomíjející, snad hnusné. Uvažuj, že Kristus je Syn Boží, jenž se pro tebe vtělil, aby ti vrátil nadpřirozený stav dítka Božího a otevřel nebe. Uvažuj, jak těžké bylo tvé vykoupení. Zbičované tělo, přibité ruce a nohy, hlava trním korunována, bolestná Matka pod křížem ti o tom povědí. Uvažuj, že hřích tě připravil o blažené nebe, otevřel před tebou pekelnou propast věčného utrpení. Jediný hřích stačí k spravedlivému zavržení. Uvažuj, jak hřích sám o sobě je ošklivý, jak člověka hyzdí, jak z anděla světlonoše, ze zářivé hvězdy nebeské krásy učinil ďábla, jehož bytost přes fysickou vznešenost svou je zohavena a mravně odporná. To jsou pohnutky, které učiní, že i tvá lítost bude nade všecko. Ty si řekneš: Uznávám, že hřích je větší zlo nežli ztráta statku, zdraví, života.

Lítost Petrova byla upřímná. Slzy učedníkovy netekly jen z očí, nýbrž i ze srdce. Bylo v nich tolik hořkého bolu, kolik ho byl sv. Petr v té chvíli schopen. Jsou slzy falešné, jako jsou falešná slova a falešné úsměvy. Slzy Petrovy byly poctivé. Jsou slzy pravé, ale jsou projevem citu, jenž tak rychle mizí, jak rychle vznikl. Slzy Petrovy byly také projevem citu, ale s jeho citem byla spojena bolest, jež vychází z plného vědomí a nemizí jako van větru.

Také naše lítost musí býti upřímná, vycházejíc nejen z úst, nýbrž i ze srdce. Sv. Jan Zlat. přirovnává dělanou lítost komedii. Pohleď, praví, jak na jevišti dva herci do sebe šavlemi sekají. Teď jeden z nich padl. Je mrtev, nebo krev řine potoky z těžkých ran. Ale počkej, opona spadne a domnělý mrtvý vyskočí zdráv a vesel. Hráli si na nepřátele. Tak jedná dělaná lítost. Říká slova lítosti, bije se v prsa, snad i vzdychá a oči si utírá, ale kamarádí se s hříchem dál. Slibuje Bohu polepšení, ale od známostí, hýření, karet, nepoctivosti odstoupiti nemíní. Každý vidí, že falešná lítost není lítost, nýbrž přetvářka. Nepomůže, kdybys dostal tisíc rozhřešení. Lítost pouze citová bývá upřímná, ale nestálá. Získává pro tu chvíli odpuštění hříchu rozhřešením kněžským, ale podobá se semenu, jež padlo na skálu, vzešlo, a nemajíc prsti, do níž by zapustilo kořeny, uschlo. Hříšník s chvilkovou lítostí citovou přes to, že je v tu chvíli upřímná, upadá záhy do hříchu opět. Když čert onemocněl, sliboval polepšení, ale když ozdravěl, byl jako dříve. Proto jest se nám snažiti, aby naše lítost nebyla pouhé chvilkové pohnutí, nýbrž opravdové zavržení hříchu, odvrácení od něho.

Řekneš: Ach, to jsem neměl ještě nikdy upřímné lítosti, neboť vždy jsem zase upadl do hříchu. Odpovídám: Neznepokojuj se. Kdyby Kristus neznal naší slabosti, byl by ustanovil, že se nám odpouštějí hříchy jen jedenkráte, aneb aspoň, že týž hřích nemůže býti odpuštěn než jednou. Řekl-li tak? Neřekl. Odpouští nám hříchy mnohokráte, pokaždé, když jsme se kajícně zpovídali. Naše lítost nebyla tak mocná jako lítost Petrova, ale přetvářkou nebyla. Byla aspoň v tu chvíli upřímná a Bůh se jí spokojil. Jen se častěji zpovídej a k stolu Páně přistupuj, časem, snad brzy, dojdeš milosti Boží, svátostmi získanou, takže budeš proti těžkému hříchu pevný. Tvá upřímná, ale slabá lítost změní se v ošklivost před hříchem, že žádné pokušení tě už nepřemůže. A budeš žíti, v milosti jsa upevněn, život pokojný, plný útěchy a blažené naděje.

Lítost Petrova byla nadpřirozená a dokonalá. Byla nadpřirozená, jelikož sv. Petr nehleděl na Pána Ježíše jako na pouhého člověka, pána a přítele svého, nýbrž jako na Mesiáše a Syna Božího. Jeho lítost měla pohnutky plynoucí z víry. Lítost, jež čerpá pohnutky z víry, je nadpřirozená. Lítost Petrova byla zároveň dokonalá, jelikož litoval zapření z lásky ke Kristu.

Naše lítost musí býti též nadpřirozená. Je nadpřirozená, když pohnutka k ní plyne z víry. Rozeznáváme pohnutky přirozené a nadpřirozené. Lítost plynoucí z přirozených pohnutek

nestačí. Když chlapec pláče nad svou nezbedností, jelikož byl bit; když zloděj naříká nad svým skutkem, že byl uveden do vězení; když vrah lituje, jelikož ho děsí mrtvá tvář zavražděného, anebo vidí, jak učinil celou rodinu nešťastnou; když opilec lituje své vášně, jelikož si zničil své zdraví: je to lítost přirozená. Takovou lítost může míti i nevěrec. Lítost ta má pouze cenu v řádě přirozeném, v rodině, obci, státu. Pro odpuštění hříchu před Bohem nemá ceny, nebo nevztahuje se na Boha. Jinak je, když hříšník lituje hříchu, že urazil Boha, nebe ztratil, peklo zasloužil, krev Kristovu na sobě zmařil, duši zbavil milosti posvěcující. Tu pohnutky k lítosti plynou z víry. Jeho lítost jest nadpřirozená. Ta při zpovědi stačí.

Nadpřirozená lítost jest dokonalá anebo nedokonalá. Ona vychází z lásky k Bohu, tato z bázně před trestem. Každý vidí, že první je lepší. Dítko, jež se rmoutí, že způsobilo tatínkovi žal, má zajisté krásnější lítost, nežli dítko, jež se rmoutí, že bude potrestáno. Tak mnohem krásnější lítost má křesťan, jenž se rmoutí, že urazil Boha, bytost nekonečně vznešenou, svého dobrodince, že urazil Krista, svého Vykupitele, nežli křesťan, jenž se leká pouze pekla. Tato dokonalá lítost jest tak vzácná, že ospravedlňuje i bez zpovědi. Jsi na lodi. Kapitán ohlašuje: Za čtvrt hodiny budeme odpočívati na dně mořském. Nastane pláč a nářek. Mnozí volají: Ó, by tu byl aspoň kněz, aby nás na smrt připravil. Ale na lodi není žádného. Ty se rozpomeneš s leknutím, že máš na svědomí těžké hříchy. Ale do nebe nic nečistého nemůže. Jak zachráníš svou duši? Vzbudíš dokonalou lítost. Slova, jež říkáme po sv. zpovědi, ji obsahují. Umíš je ještě ze školy. Říkáš je nahlas vroucně. Ostatní tě slyší. Uklidní se a říkají je s tebou. Chtí, abys je opakoval, učiníš tak několikráte. Všichni očistili lítostí, jelikož byla dokonalá, svou duši. Loď se potopí. Někteří zahynou, někteří se zachrání na člunech. Co jest činiti zachráněným? Musí se zpovídati, jakmile k tomu naleznou příležitost. V dokonalé lítosti je totiž obsaženo předsevzetí: podrobím hříchy své moci klíčů, neboť tak toho žádá víra. Kdo by toho neučinil, těžce by hřešil, i přišla by milost, kterou dokonalou lítostí získal, nazmar. Vidíte, jak důležito jest věděti, že dokonalá lítost v nouzi ospravedlňuje, uměti ji vzbuditi, ale neotáleti se zpovědí, jestliže jsme z nebezpečí vyvázli.

* * *

Petr vyšel ven a plakal hořce. Vyšel ven ospravedlněný a s milostí Boží v duši. Ale lítost nad svým pádem zachoval do smrti. Smýšlení Petrovo budiž naše smýšlení. Všichni jsme hříšní a proto jednou ze složek našeho vnitřního života budiž kajícnost. Při misii obrátil se hříšník, který nebyl léta u zpovědi a jemuž se o kajícnosti ani nezdálo. Misie otevřely mu oči. Vděčen Bohu za milost, přicházel každého dne k misijnímu kříži, poklekl na klekátko a vroucně se modlil. Jeho modlitba byla prosycena upřímnou kajícností. Vzbuzujme lítost při večerní modlitbě. Choďme k sv. zpovědi. Kristus ji ustanovil, církev ji doporučuje, naše spása ji žádá. Je potřebná také proto, abychom udržovali duši v čistotě, mohli choditi k stolu Páně, k němuž je dobrou přípravou.

Vzbuzujme lítost nadpřirozenou, nebo přirozená nestačí. Snažme se o lítost dokonalou, neb je nejvzácnější. Bude stálým důkazem, že Boha milujeme, podle jeho přikázání žíti toužíme a spásy věčné jsme žádostivi. Bůh, jenž jest milosrdný a věrný, nenechá nás zahynouti v hříších, nýbrž pomůže nám, abychom v milosti žili, umřeli a do věčné slávy vešli.

LXXVII. Utrpení a smrt Páně.
(Přehledně.)

Vážná doba postní je příprava na velikonoční svátky, t. j. na slavné zmrtvýchvstání Páně. Před vzkříšením předcházely utrpení a smrt božského Vykupitele. Připomínáme si je hlavně poslední neboli svatý týden postní, ale odjakživa uvažovali křesťané o nich po celý půst. Tak učiníme také my.

Dnes podám přehled utrpení Páně. Prosím božského trpitele, aby našemu rozjímání požehnal.

* * *

Po poslední večeři odešel Pán Ježíš s apoštoly do zahrady Getsemanské, ležící na hoře Olivetské. Tam se rád modlíval, tam se chtěl na poslední boj připraviti, nebo věděl, co ho čeká. Jeho modlitba se změnila v krutý zápas. Hrozné nastávající utrpení padlo na jeho lidskou duši a naplnilo ji pocitem úzkosti a opuštěnosti. Boj s ním byl prudký, že krev vyrazila jako pot z jeho těla. Pozbyl snad Kristus vědomí svého mesiánského poslání a svého spojení s božstvím, jak tvrdí rozumáři? Nikoliv. Věděl, že musí vykonati vykoupení utrpením a smrtí. Ale toto vědomí předstoupilo před jeho duši tak živě a mocně, že uchvátilo všecky její síly a ponořilo ji do tohoto stavu. Viděl, jak

bude jat, souzen, bičován, trním korunován, soukromě a veřejně tupen, ukřižován. Taková představa bývá někdy větší trýzní nežli potom utrpení samo. K tomu přistoupila myšlenka, že jeho obět bude pro mnohé, zvláště pro větší část národa, z něhož vyšel a k němuž byl poslán, marná. Obětovati se až k smrti a věděti, že tato obět největší lásky bude zneuznána, jest stav strašný. Ovšem věděl Kristus, že jeho království vznikne, že se rozšíří po celém světě a přinese milionům spasení, ale on viděl také, jak se plní peklo těmi, kteří dílem vykoupení pohrdnou. Pohled ten byl pro něho strašný. Nejvíce jej bolelo, že jeho rodáci, mezi nimiž pracoval, jej zavrhnou. Spasitel často zakusil nevděk, nenávist, pronásledování, ale tak jako v zahradě neprožil nikdy bolestného citu zklamání. Musel si říci: má smrt bude soudem nad národem, soudem strašlivým, a to jej rozrušovalo do hlubin nitra. Kdysi viděl, pohlížeje na Jerusalem, město zpustošeno a plakal nad jeho osudem, ale to nebylo nic proti hroznému obrazu zkázy, jenž se objevil v zahradě před jeho zraky. Miloval Jerusalem a chrám, miloval zemi, jež ho zrodila, miloval národ, z něhož vyšel, i zarmoutila se duše jeho nad osudem až k smrti. Smutná je duše má až k smrti, lkal. Ale podrobil se. Podrobil se oběti, která mu byla těžší nežli smrt. Ó, jak by ses byl ze svého utrpení radoval, jak bys volal radostně: radostně umru, nebo vy budete žíti, kdybys byl viděl, že všichni lidé dojdou spasení, zvláště kdyby tě byl národ židovský přijal! Bolestně, ale pokorně dodal k těmto slovům: Otče, ne má vůle, nýbrž vůle tvá se staň (Mar. 14, 36). To byla modlitba, kterou opět a opět opakoval.

Nedaleko dleli tři z jeho učedníků, Petr, Jakob a Jan. Viděli zajisté smrtelnou úzkost svého mistra, ale útěchy mu neposkytli. Přes prosbu a napomenutí, aby bděli a se modlili, upadali v spánek. Sám jsi musil, dobrý Ježíši, dobojovati boj, trvající několik hodin. A dobojovals jej vítězně. Když se přibližoval zrádný Jidáš s vojíny a sluhy, byl Pán Ježíš zase všecek svůj a šel nepřátelům vstříc s klidem a silou, jakoby byl hrozné chvíle ani neprožil. Petr jej chtěl bránit a ostatní učedníci by se k němu snad byli přidali, ale Kristus nedovolil. Že by si byl mohl pomoci sám, ukázal, když ozbrojený zástup porazil Vydal se dobrovolně do jejich rukou. Když učedníci viděli, že jej vojíni poutají, pozbyli mysli a prchli. Bázeň a více ještě úžas, že tohle je možné, podlomila v tu chvíli jejich víru. Byli sami vinni, nebo nechtěli věřiti, že jejich mistr vykoupí svět utrpením, nýbrž přes všecky jeho domluvy lpěli na Mesiáši

pozemském, ňa Mesiáši králi a osvoboditeli. Proto je zatčení mistrovo zmátlo.

O Jidášovi pomlčím. Bolest, kterou svému Pánu připravil, byla ovšem veliká, ale proti utrpení, které Ježíš právě překonal, neznamenala nic. Všimněte si však, s jakým klidem Spasitel zrádné políbení přijal. Je skvělým důkazem, že byl všecek svůj a šel svému osudu vstříc s pevnou a jistou odhodlaností.

Velerada čekala dychtivě na výsledek. Slyšíc, že nenáviděný prorok je jat a přiveden, zahájila ihned soud. To nebylo správné, ale upokojila své svědomí tím, že je to nutné, jelikož do hlavního svátku zbýval jen jeden den. Velerada sehnala dva svědky proti Kristu. Ale jejich výpovědi nesouhlasily. Uvedli, ale ne správně, výrok Páně: Zrušte chrám tento a ve třech dnech jej zase zdělám. Patrně význam jeho nechápali. Pravili, že řekl: Já zbořím chrám tento rukou udělaný a ve třech dnech vystavím jiný, ne rukou udělaný (Mar. 14, 58). Patrně měl býti Kristus souzen jako zločinec, který chtěl zničiti chrám, svatyni všem drahou. Ač byl jeho výrok, jímž nemyslil chrám jerusalemský, nýbrž sebe, překroucen, nestačil na odsouzení. Mimo to si svědkové odporovali a odporující si svědectví neměla míti podle zákona platnosti. Kristus k obviněním mlčel. I odhodlal se Kaifáš k zaklínání. Na takové zaklínání musil obžalovaný odpověděti. Volil slova, která, přizná-li se k nim obžalovaný, stačila podle židovského práva k odsouzení. Zároveň byla taková, aby vzbudila podezření u římského vladaře. Velekněz pravil: Ty jsi Kristus, Syn Boha požehnaného? (Mar. 14, 61.) Nebo podle sv. Matouše: Zapřisahám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li Kristus, Syn Boží (Mat. 26, 63). Pán Ježíš odpověděl, že jím jest, a přidal slova, kterými své božství a mesiášství ještě potvrdil. Pravil slovy 109. žalmu a Danielovými: Uzříte Syna člověka seděti na pravici Boží a přicházeti s oblaky nebeskými (Mar. 14, 62; srov. Dan. 7, 13). Pán Ježíš projevil tu pod největší přísahou a s plným vědomím, že jest Mesiáš a Syn Boží. Velerada přijala vyznání jako strašné rouhačství a vyřkla své: Hoden je smrti. Dlouhou nenávistí proti Kristu zatemnil se jí rozum a upevnilo se v ní mínění, že Kristus pohrdá zákonem, že je nepřítel chrámu, že svádí lid, že je proti obřadům od fariseů zavedeným a od nich tolik ctěným. I řekla si: Tento muž se opováží pod zaklínáním tvrditi, že je Mesiáš a Syn Boží? S rozhořčením vyslovila svůj ortel. Domnívala se asi, že jedná nejen správně, nýbrž že hájí i zákonů Božích. Asi v té době

zapíral venku Petr, od Krista tolikrát vyznamenaný, svého mistra.

Aby mohl býti ortel smrti vykonán, bylo třeba schválení římského vladaře. Velerada nepochybovala, že je Pilát dá, nebo se domnívala, že vydávati se za Mesiáše bude v očích jeho podezřelý pokus vzpoury proti římské moci. Představa Mesiáše, jak tehdy žila v lidu, obsahovala právě jako hlavní rys osvobození od římského jha. Pilát nemohl o tom nevěděti. Aby velerada svého úmyslu jistě dosáhla, žalovala na Krista: Tohoto jsme nalezli, an převrací národ náš a brání dávati daně císaři a praví, že jest Kristem králem (Luk. 23, 2). To, co sama v duši zavrhovala, platiti daň císaři, vmetla křivě do tváře Kristovy. Ale Pilát znal lidi, zvláště znal povahu žalobců, i prohlédl snadno křivou hru. Předem věděl, že velerada nežaluje z věrnosti k císaři a z péče o jeho blaho. Podrobil tedy Krista výslechu a přesvědčil se, že není na něm viny. Když velerada naléhala, když mu hrozila udáním, že není přítelem císařovým, a když se zpracovaný lid začal bouřiti, vydal Krista na smrt. Celá věc byla pro něho příliš nepatrná, aby si pro ni způsobil nepříjemnosti. Tolik Židů pobil, proč by nevydal jednoho, o nějž sama velerada žádá.

Ortel obsahoval zbičování a ukřižování. Bičování byl trest strašlivý. Odsouzený byl přivázán ke sloupu a na celém těle čtyřiceti ranami zmrskán. Hned při druhé nebo třetí ráně bylo tělo do krve rozedráno a při dalších ranách vnikaly olověné kuličky důtek na samé kosti. Mnozí pod bičováním umírali. Spasitel vytrpěl hrozný trest tiše jako beránek. Ukřižování líčí Písmo krátce, ale s takovými podrobnostmi, jaké může býti jen od očitých svědků. Takové podrobnosti jsou na př. zpráva o bičování a posmívání vojínů, o Šimonu Cyrénském, o trojím nápise na kříži, o posledních slovech Páně a j. Židovský zákon neznal trestu ukřižování. Byl zaveden v Palestině teprve od Římanů. Byl na výsost krutý, pravý plod pohanské tvrdosti. Nelze snad uvésti hrdelního trestu, který by byl zdlouhavější, bolestnější a krutější. I ušlechtilí Římané jej zavrhovali jako nelidský. Velerada zvolila tento trest, ač nebyl podle zákona. Z toho vidíme, jak hrozná byla její nenávist a jak veliká její touha po pomstě. Ona, strážkyně zákona a největší odpůrkyně římské moci, volí pro Krista trest pohanský, a vymáhá jej na římském místodržiteli, který tolik židovské krve prolil.

Sv. Písmo pomíjí podrobné líčení ukřižování. Dí jen: ukřižovali jej a uvádí některé jiné podrobnosti. Nedivme se této

stručnosti. Které lidské pero by bylo s to, aby vylíčilo hrůzu tohoto činu? Ale to slovo „ukřižovali jej" napovídá dost. My bezděky při něm vidíme, jak kati kladou svou obět na kříž, natahují její údy, prorážejí hřeby její ruce a nohy, vyzdvihují ji s křížem a zapouštějí potupné dřevo do země. Otřásáme se hrůzou, nebo jest nám, jakobychom to vše pociťovali. Jak pociťovala hrozné to divadlo P. Maria, sv. Jan a ostatní přátelé Páně? To nikdo nevypoví. Ještě dnes otřásá námi vzpomínka na Matku Boží pod křížem a s pohnutím jí dáváme název Matka bolestná. Soustrast, jež se v nás s nevinnou obětí a s P. Marií vzbuzuje, je požehnaná, u tisíců vzbudila bázeň před hříchem a rozmnožila lásku k Vykupiteli. Pán Ježíš odmítl omamující nápoj, jenž mu byl podle zvyku podán. Měl k tomu několik důvodů. Vykupoval lidstvo, i chtěl pro ně přinésti každou obět a s plným vědomím. Omamující nápoj byl by sice umenšil pocit bolesti, ale byl by zamezil volný rozhovor s Otcem, modlitbu a jiné projevy. To nechtěl, to nechtěl zvláště v posledních okamžicích života. Snad chtěl také projeviti myšlenku: nelidsky trestáte a zastíráte svou krutost škraboškou lidskosti.

Tak se objevil Božský Spasitel před zraky všech na kříži mezi nebem a zemí, vise na něm přibit na rukou a nohou. Bylo asi poledne. Nad jeho hlavou byla tabulka s nápisem: Ježíš Nazaretský, král židovský (Mar. 15, 23). Byl ve třech řečích: židovské, latinské, řecké. Velerada pokládala jej za potupu. Král židovský na potupném kříži mezi dvěma lotry! — jak by se necítila uražena. Žádala odstranění nápisu, ale Pilát nepovolil. Snad se tak mstil za nepříjemnost, kterou mu způsobila, a oplatil zároveň její výhrůžky. My ve věci vidíme právem prst božské prozřetelnosti. Celý svět měl viděti, že Kristus jest Mesiáš a Syn Boží, že byl jako král ohlášen a vyšel podle zaslíbení z národa židovského, ale že je Vykupitel všeho lidstva a král celého světa. Pilát vyplnil tak nevědomky, co proroci hlásali. Pro Židy, kteří Krista nepřijali, byl nápis ortelem, jejž sami nad sebou vyřkli. Dějiny národa bývají často soudem nad národem. To se tehdy osvědčilo s úžasnou pravdivostí. Za necelých čtyřicet let bude hrozný soud, setrvají-li Židé v nevěře, nad městem vykonán. A byl vykonán. Byl vykonán od těch, jejichž zástupce dal osudnou tabulku na kříž Kristův. Způsobila jej velerada, která nespravedlivým odsouzením chtěla zabrániti, aby Římané nepřišli a netrestali zemi.

Utrpení Páně bylo za tři hodiny, co visel na kříži, veliké. Některé okolnosti je ještě zvyšovaly. Nemluvím o projevech

ukojené msty, výsměchu a proklínání lotrů a j., vzpomínám jen těch, kteří mu zůstali věrni, s ním trpěli, s ním soustrast měli, sv. Matky, učedníka Jana a žen. Byla to útěcha pro opuštěného a potupeného trpitele, ale byla bolestná. Poslední jeho pohled byl věnován jim, zvláště Matičce. V dobách slávy držela se v pozadí. Jemným citem vyrozuměla, že její Syn plní vyšší úkol, před nímž pozemské zřetele i pokrevní svazky musí ustoupiti. V době ponížení a utrpení si však řekla: Teď patří matka k boku Syna. Tak ji vidíme, to věrné srdce mateřské, na cestě ke Kalvarii a pod křížem. O bolestná Matičko, jak by sis přála, abys mohla synáčka ošetřovati, jeho zraněnou hlavu do svých rukou vzíti, jeho rány vymýti. Počkej chvíli, bude ti to dopřáno, ale Syn tvůj bude již mrtev. Teď mu nemůžeš projeviti svou lásku leč soustrasným pohledem oka, omývaného slzami. Byl tobě, Pane Ježíši, přece útěchou, třeba bolestnou. Ten meč, který ji pronikal, pronikl i tvé božské srdce. Nemohls pro ni učiniti nic, ani ruku jí podati na poslední s Bohem. Ale něco jsi přece učinil a my vidíme a víme, že to byla věc veliká. Dals své Matičce příležitost k největším zásluhám, které jí získají korunu mučedníků a mučednic, učinils, že má ze všech lidí největší účast v díle vykoupení, učinils ji matkou lidstva, ukázals její ctnosti světu, aby mu svítila jako žádná z dcer pozemských. Díky tobě, dobrý Ježíši, za tento dar jí a nám. Tenkráte pocítils jako nikdy věrnou lásku své Matičky a vyřkls, abys projevil také svou lásku k ní, památné slovo: Hle syn tvůj, hle Matka tvá (Jan 19, 27).

Po těchto slovech se začal smrtelný boj Páně. V úzkosti, která na Krista padla, zvolal velikým hlasem: Bože, můj Bože, proč jsi mne opustil (Mar. 15, 34; Mat. 27, 46). Slova jsou začátek 21. žalmu. Žalm ten je bolestný projev důvěry v Boha, projev duše, jež trpí, ale pevně důvěřuje v Boha. Proto nelze je vykládati jako projev zoufalství duše od Boha opuštěné. Pravda je, že se Bůh od božského trpitele jaksi vzdálil, aby Kristus vypil kalich utrpení až na dno a byl všem těžce umírajícím útěchou, ale projev úplné opuštěnosti to nebyl. To není ani možné. Byl to přirozený projev Krista jako člověka, který v těžké, smrtelné úzkosti bojuje poslední svůj boj. Žalm, z něhož slova jsou a jejž se umírající asi modlil, svědčí, že jeho spojení s Otcem a jeho důvěra v něj nepřestala. Vojín, slyše slova, podal mu na třtině houbu v octu namočenou, aby zavlažil jeho zsinalé rty a žízní vyschlá dásna (Mar.

15, 36). To byl poslední projev soustrasti, jehož se Kristu na světě dostalo. Brzy potom pravil s důvěrou: Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého (Luk. 23, 46) a vypustil duši. Byly asi tři hodiny s poledne. Dílo vykoupení bylo dokonáno. Potupa Boží byla napravena, nadpřirozené statky vráceny, nebe otevřeno. Kdo si je osvojí, dojde věčné spásy.

Dojem smrti Páně byl úchvatný. Jeden z lotrů se obrátil, hejtman vyznal: Vpravdě tento člověk byl Syn Boží (Mar. 15, 39). Také příroda projevila účast. K poslednímu zmizelo slunce za temnými mraky, které náhle zastřely obzor (Mar. 15, 33 n), jakoby chtělo zastříti tvář před strašným divadlem smrti toho, jenž jako Bůh byl tvůrcem přírody a jako člověk měl nad ní zázračnou moc. Toto zatmění je ovšem dílo božské prozřetelnosti. Země se zachvěla jako při zemětřesení, skály se pukaly a skalní hroby se otevřely. Členové první církve dosvědčili, že se jim zjevili na ulicích jerusalemských lidé dávno zemřelí (Mat. 27, 52 n). Opona chrámová se roztrhla od hora až dolů. Opona ta visela mezi svatyní a nejsvětějším. Tuto událost dosvědčuje také dějepisec Josef Flavius a Talmud. Potvrzují tak vypravování evangelistů a starokřesťanské podání. Jest to událost významná. Svědčí, že Starý zákon dokonal, že smrt Páně je vykupitelská, že cesta k Bohu jest otevřena. My význam smrti známe a chápeme význam těchto událostí. V pokorném a vděčném pohnutí skláníme se před Spasitelem na kříži, prosíce, aby jeho smrt byla spasitelná i nám.

Smrt Páně nastala neočekávaně brzy. Lze to vysvětliti přirozeně bičováním, ztrátou krve, zeslábnutím po utrpení v zahradě a v noci, ale nechybíme zajisté, když v tom vidíme prst Boží. Hlavnímu předobrazu Páně, velikonočnímu beránku, nesměly býti zlámány kosti. Židé žádali, dovolávajíce se zákona, podle něhož neměl ukřižovaný viseti na kříži přes noc (5 Mojž. 21, 22 n), aby byla před večerem, t. j. před začátkem posvátné soboty těla sňata. Pilát to dovolil. Vojíni zpřeráželi hnáty a prsa obou lotrů, kteří ještě žili, Kristu, jenž byl již mrtev, tak neučinili. Aby se přesvědčili o jeho smrti, prorazil mu vojín kopím prsa směrem k srdci. Josef z Arimathie, člen velerady a tajný učedník Páně, vyprosil si tělo božského mistra a připravil mu s Nikodemem důstojný pohřeb. Bylo opatřeno vzácnou mastí a zavinuto do čistého lněného plátna. Dokonalé balsamování nebylo možné, nebo vyžaduje delší doby a sobota, kdy taková práce nebyla dovolena, se blížila. Tento skutek lásky chtěly ženy doplniti po velké sobotě v neděli

ráno. Muži odnesli milého zemřelého do blízkého skalního hrobu, jejž byl Josef pro sebe připravil. K nabalsamování potom nedošlo, nebo v neděli před svítáním vstal Kristus oslaven na duši a na těle z hrobu.

* * *

To jest krátký přehled utrpení a smrti Páně. S pohnutím prožíváme tyto události při pobožnosti křížové cesty a v svatém týdnu. Ještě hlubší dojmy mají ti, jimž je dáno navštíviti svatou zemi a provázeti Spasitele cestou, kudy kráčel na Kalvarii. Zove se via dolorosa, cesta bolestná. Tou vpravdě byla. My jsme ti, božský trpiteli, věnovali tuto chvíli. Přijmi ji jako vděčný projev oddanosti za lásku, kterou jsi nám svým utrpením a svou smrtí prokázal. Dej nám, aby tato oddanost nikdy nevychladla, nýbrž rostla ustavičně, až nás jednou spojí s tebou v slávě věčné.

LXXVIII. V zahradě Getsemanské.

Pán Ježíš opustil po velekněžské modlitbě s apoštoly večeřadlo a odebral se do zahrady Getsemanské. Prošed předměstí Ophel, sestoupil do údolí Josafat, jež z části prošel. Je to smutné místo. Potok Cedro bez vody, všude sluje, holé skály, ubohá křoviska. Na vše padá stín hradeb a dává údolí příšerný ráz. Za doby Kristovy nebylo snad místo tak pusté, ale příjemné nebylo. V duši Israelitů budilo mimo to chmurné vzpomínky. Tam je hrob Absolonův, po němž chodci ještě házívají kamenem opovržení, tam prchal David před nezdárným synem, tam byla usmrcena zločinná královna Athalia, když ji vyvedli ze svatyně, tam pohřbívali lidi bezejmenné a bezectné. Potok Cedron stal se stokou, do níž házeny všeliké nečistoty.

Toto místo se věru hodilo, aby Pán Ježíš připomenul apoštolům svou smrt. Zdá se, že znova uvedl slova proroka Zachariáše, jež vyřkl již ve večeřadle: Bíti budou pastýře a rozprchnou se stáda (Zach. 13, 7), a dodal, že se této noci nad ním učedníci pohorší, ale připomenul jim také, že vstane z mrtvých a předejde je do Galileje (Mat. 26, 31 n). Apoštolové nechtěli připustiti, že by se pohoršili a mistra opustili. Ohnivý Petr zvolal: Byť se všichni pohoršili nad tebou, já se nikdy nepohorším. Pán Ježíš mu odpověděl jako ve večeřadle, jen ještě určitěji: Vpravdě pravím tobě, této noci, prve než kohout zazpívá, třikrát mě zapřeš. Petr ujišťoval: Bych měl umříti s tebou, nezapřu tebe.

Za takových hovorů došli k zahradě Getsemanské, ležící na úpatí hory Olivetské směrem k městu. Jméno Getsemany se odvozuje od olivového lisu, který v zahradě, porostlé olivami, kdysi byl. Byla to samota, skýtající přirozený klid. Tam trávil, jak se zdá, Pán Ježíš poslední noci, buď v opuštěném letohrádku anebo ve stínu oliv. Jidáš o tom věděl, neboť apoštolové tu bývali s mistrem.

Tam se začalo utrpení Páně. Pozorujme, co se dělo. Božský trpiteli, požehnej nám!

* * *

1. Když Pán Ježíš vstoupil do zahrady, pocítil tíseň. Pravil k apoštolům: Posaďte tuto, až odejda tamto se pomodlím. Dosud se ukazuje u vchodu do zahrady kámen, na kterém apoštolové odpočívali. Tři z nich vzal s sebou: Petra, Jakoba, Jana a zavedl je hlouběji do zahrady. Tíseň Pána Ježíše rostla a měnila se v hrůzu, odpor a smutek. Apoštolové ho nikdy neviděli tak smutného. Evangelista Marek dí, že se počal lekati a teskliv býti. Zastavil druhy a řekl k nim: Smutná jest duše má až k smrti, zůstaňte tuto a bděte se mnou. Poodšed maličko, co by kamenem dohodil, a pokleknuv na kolena padl na tvář a modlil se: Otče, je-li možno, ať odejde tento kalich ode mne. Ale dodal: Ne má, nýbrž tvá vůle se staň.

Poté vstal a zašel k učedníkům. Hledal u nich útěchu a posilu, ale nenabyl. Byl opuštěn, musil dobojovati svůj boj sám. Všichni tři apoštolové spali, troufalý Petr, miláček Jan, zmužilý Jakob. Tklivě zní z úst mistrových: Šimone, spíš? Nemohl-lis bdíti jedné hodiny? Ke všem řekl: Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení; duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocné. Dobrý Ježíši, napomínáš a zároveň omlouváš. Učedníci slyšeli slova, ale nevzpružili se. Viděli ještě, jak jejich mistr opětně padá na tvář a těžce bojuje, zaslechli modlitbu: Otče můj, nemůže-li tento kalich minouti mne, leč bych jej pil, staň se vůle tvá, ale oddali se spánku zase. Když se Pán Ježíš k nim vrátil po druhé, spali. Nevěděli, píše sv. Marek, co by mu odpověděli. Pán Ježíš odešel po třetí na své místo. Nyní jej uchopily bázeň, odpor, zármutek veškerou silou. Sv. Lukáš líčí boj, jejž Spasitel bojoval. Čím více jej uchvacovaly, tím vroucněji se modlil, aby je přemohl. Opakoval stále slova: Otče, chceš-li, odejmi kalich tento ode mne, avšak ne má, nýbrž tvá vůle se staň. Boj byl tak prudký, že se stal jako krůpěje krve tekoucí na zem. Evangelista dí: I ukázal se anděl

s nebe a posiloval ho. Boj byl dobojován. V tu chvíli všecka tíseň s Pána Ježíše spadla. Klidně a s plným vědomím se vrátil k apoštolům. Jaké milosti by byli asi došli, kdyby se byli přemohli, bděli a modlili se se svým mistrem? Spali zase. Pán Ježíš řekl: Spěte již a odpočívejte, není již kdy bdíti u mne. Jednak byl boj dobojován, jednak blížil se Jidáš s vojíny.

Zastavme se na chvíli a tažme se: Co tě, Pane Ježíši, tak krutě mučilo? Není nesnadné dohadnouti se příčin. Jednou z nich bylo nastávající utrpení. Spasitel byl člověk jako my a láska k životu je každému vštípena. Přirozeně je radostná a živá u toho, kdo je mlád, bez výčitek svědomí, v krásné působnosti. To bylo u Pána Ježíše. Také svazky šťastného přátelství váží k životu. Pán Ježíš měl mnoho oddaných přátel jako apoštoly, Lazara a jeho sestry, drahou matičku. Vše to se zítra skončí. Před zraky Páně předstoupilo utrpení s jeho ponížením a hrůzou: zatčení, výslech, uvěznění, posměch vojínů, nenávist nepřátel, bičování, Herodes, cesta na Kalvarii, ukřižování. Obrazy byly živé a obrazotvornost je kreslívá v ostrých rysech a barvách. Jak zlý bývá někdy úzkostlivý sen. Před Pána Ježíše vystoupila skutečnost. Není divu, že se jeho člověčenství chvělo hrůzou a úzkostí. O dobrý mistře, tys byl mučen a ukřižován dvakrát.

Druhá příčina krutého boje byly hříchy. Z utrpení šla na Pána Ježíše hrůza, z hříchů odpor a ošklivost. Nikdo neznal velebnost Boží jako on, nikdo zlobu hříchu, potupující svatý zákon Boží, jako jeho duše. A před ni předstoupily všecky hříchy světa od hříchu Adamova do hříchu posledního člověka: hříchy nevěry, zrady, vražd, smilstva, lupičství, svádění, licoměrnictví, vše, co zlého zplodila slabost, vášeň, zloba. Jaké to moře špatnosti! A Pán Ježíš je nejen viděl, na něho se jejich vlny valily, on byl jimi jako obklopen, on se v nich takořka topil. Činil zadost za hříchy lidstva i musil věděti, zač zadostčiní. O, Páne Ježíši, to byla pro tvé čisté srdce úžasná lázeň. Nedivíme se, že ti boj s tímto bahnem vynutil krvavý pot, ale prosíme tě se zkroušeným srdcem za odpuštění, nebo i naše hříchy byly v něm.

Třetí příčina krutého boje bylo vědomí, že pro mnohé trpí marně. To mu působilo zármutek až k smrti. Viděl duše, které přes milosti jim zasloužené jsou pohlcovány peklem. Mnohé byly živými údy jeho mystického těla, dítkami Božími, posvěcené jeho krví, oděné svatebním rouchem milosti, a hle, peklo se otvírá a pohlcuje je. Spasitele pojímá z toho úžasná

bolest, takže padá do prachu země a zrovna s křikem posílá k Otci svou modlitbu. Mezi zatvrzelci vidí také mnohé své rodáky, k nimiž byl poslán a mezi nimiž pracoval. Co je všechen nevděk, jehož hojně zakusil, proti zármutku, jenž mu nad tímto obrazem svírá srdce. O, dobrý Spasiteli, nedej nám klesnouti mezi nevděčníky a zatvrzelce.

To jsou hlavní příčiny utrpení Páně v zahradě. Všimneme-li si, jak trpěl, musíme říci: lidsky, ale statečně. Lidsky, protože byl člověk a trpěl pro lidi. Jako člověk byl nám ve všem roven, a poněvadž trpěl za strašné hříchy, bylo také utrpení strašlivé. Trpícím je útěchou, že jejich Spasitel ví, co je bolest, a že jich neopustí. Trpěl lidsky, ale statečně. Nepoddal se slabošsky bolu, nýbrž bojoval s ním. Všimněte si, že volal k Otci v modlitbě o pomoc. Není hanba cítiti bol, ale slabost je, poddávati se mu. Není hanba projeviti utrpení, ale chyba je, nemíti důvěry v Boha, nevolati k němu, zoufati. Díky tobě, Pane Ježíši za příklad, nám lidem tak případný, budeme se z něho učiti.

Že přijal Pán Ježíš utrpení dobrovolně, víme. Veškeré vykoupení bylo dobrovolné. To je dojemné. Dojemné je také, jak i v utrpení jedná s učedníky. Nedbali o něj a on se nehorší. Malá výčitka je spíše upozornění na to, jak rychle zapomenuli na ujišťování věrnosti. Když vidí, že nemohou přemoci spánek, ponechává je odpočinku a bojuje těžký boj sám. Budí je teprve, když se blížil nepřítel.

Anděl ho potěšil. Andělé zvěstovali jeho početí a narození, andělé mu sloužili po čtyřicetidenním postu, anděl přišel také v zahradě k němu. Jeho skvělý zjev byl v temných obrazích vzrušené fantasie sám již pookřáním pro Krista. Zároveň byl svědectvím, že Bůh vidí utrpení svého Syna a slyší jeho hlas. To jej sílilo. Na obrazích mívá anděl v rukou kalich. Tento kalich není skutečnost, nýbrž znak duchovní útěchy a posily, kterou mu přinesl. Zda-li ke Kristu také mluvil? Nového něco, co by Spasitel nevěděl, nemohl mu říci. Snad poukázal, mluvil-li, na plody jeho utrpení a velebil je. Nám posílá Bůh v utrpení, obracíme-li se k němu s důvěrou, také svého anděla, aby nás potěšil a posilnil. Jest jím milost, kterou vlévá do duše. Ano Pán Ježíš nás potěšuje osobně, když jej ve Svátosti vyhledáváme. Praví: Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtížení jste, já vás potěším. Nezapomínejme na to. Lepšího těšitele nemůže býti nad toho, jenž sám byl zarmoucen až k smrti.

2. Po modlitbě Páně přišlo zatčení. Pán Ježíš vzbudil učedníky řka: Hle, přiblížil se ten, jenž mě zradí. Byl to Jidáš s vojíny římskými a chrámovými. Také členové velerady a její přívrženci se výpravy zúčastnili. Již z dáli bylo viděti pochodně. Spasitel věděl, co znamenají. Mohl prchnouti, ale neodešel, nebo přišla hodina jeho. Šel jim vstříc a tázal se jich: Koho hledáte? Jidáš se zarazil a mlčel. Také ti, co Pána Ježíše znali, byli jeho objevením zaraženi a mlčeli. Vůdce roty nebo některý z vojínů odpověděl: Ježíše Nazaretského. Ti Krista patrně neznali. Byla noc a pochodně nedávají přílišného světla. Pán Ježíš řekl: Já jsem to. Na ta slova padl celý zástup na zem. Co je porazilo? Úcta k velikému proroku? Či bázeň před jeho mocí? Nikoliv. Nepřátelé ho za proroka neměli a pohanští vojíni sotva o něm věděli. Pán Ježíš je svým slovem porazil na důkaz, že se dává do jejich rukou dobrovolně. To plyne z celého života Páně, ale před utrpením byl takový projev moci vhodný. K vykupitelské smrti bylo třeba, aby obět byla přinesena dobrovolně.

Když se zástup vzpamatoval, otázal se ho Kristus znova, koho hledají. Odpověděli, nyní asi nesměle a zaraženě: Ježíše Nazaretského. Pán Ježíš řekl, že on to jest, a žádal, aby vojíni nechali jeho druhy odejíti. Z těchto slov se zdá, že chtěla velerada zatknouti také je. Zároveň ukazují péči božského mistra o své milé. Zástup byl na rozpacích. Takového přijetí nečekal. Tu se Jidáš vzmužil. Také on byl slovem Páně poražen k zemi. Mělo mu to býti výstrahou. Nebylo. K zaslepenosti přistoupilo asi také naléhání zástupu, aby vyplnil, co slíbil a zač byl zaplacen. Přistoupil řka: Mistře, buď zdráv. A políbil jej. Pán Ježíš to snesl, ale bez výtky hnusný čin nechati nemohl. Pravil: Příteli, nač jsi přišel? Políbením zrazuješ Syna člověka? Teď se vzmužili také vojíni a obklopili Pána Ježíše, aby ho jali. Tak lehce nemínili apoštolové svého mistra dáti. Jeden z nich zvolal: Pane, máme-liž bíti mečem? Petr nečekal na odpověď, tasil a sekl po služebníku velekněze, jménem Malchus; ufal mu ucho. Čin Petrův roznítil asi apoštoly a byla by nastala krvavá srážka. Pán Ježíš jim přikázal, aby zanechali odporu a Petra pokáral. Připomenul mu, co Petr stále a stále zapomínal, že přišlo jeho utrpení. Pravil: Nemámliž píti kalich, který mi dal Otec? Či myslíš, že nemohu prositi Otce svého, a dá mi nyní více než dvanáct pluků andělů? Kterak se tedy naplní Písma, že se musí tak státi? Poté uzdravil zraněného.

Členové velerady, kteří se výpravy zúčastnili, zůstali dosud opodál. Patrně nebyli zcela bez bázně. Vidouce, že se zatčení daří, přistoupili blíže. Pán Ježíš je zpozoroval a pravil: Jako na lotra jste vyšli s meči a kyji. Když jsem býval denně s vámi v chrámě, nevztáhli jste rukou na mne, ale tato jest hodina vaše a moc temnosti. Ale toto vše se stalo, aby se naplnila Písma prorocká. Zda-li se mužové ti zastyděli? My si všimněme, jak Pán Ježíš jedná. Po tříhodinovém strašném boji je úplně klidný. A je nejen klidný, nýbrž jedná jako moc maje. To není zajatec, to je král.

Zatím vojíni a sluhové Pána Ježíše jali a spoutali. Apoštolové, vidouce, že se jejich mistr vydává do rukou nepřátel, prchli. Nepřátelé Páně si oddechli. Zatčení bylo těžší, nežli se nadáli. Mimo to bylo provázeno činy, které mohly vojínům otevříti oči. V temnotě noční nebylo arci vše jasně viděti. Jak bylo tobě, Jidáši, když jsi viděl mistra spoutaného odváděti k soudu? Neozývaly se v tvé duši div poražení na zem, zrádné políbení, slova Páně, zázračné uzdravení Malchovo? O, ozývaly se krutě. Výsledek o tom svědčí.

Když vedli Pána Ježíše do města, šel za ním nějaký mladík. Měl na sobě jen lehký plášť. Stráž ho chtěla zatknouti, ale on, zanechav jim v rukou plášť, prchl. Kdo to byl evangelista nepraví.

Pán Ježíš byl veden na horu Sion, asi touž cestou, kterou před několika hodinami šel. Průvod zabočil do paláce Annášova. V něm bydlil také jeho zeť Kaifáš. Annáš nebyl velekněžem. Byl od Římanů z velekněžství sesazen, ale ve skutečnosti soustřeďovala se duchovní moc v jeho rukou. Před Židy byl pravoplatným velekněžem on. Byl to muž velmi schopný. Také členové velerady si ho vážili a uznávali jeho autoritu. Kaifáš se mu daleko nerovnal. Proto píše evangelista, že byli tehdy velekněží dva. Bylo tomu tak, jeden byl velekněžem úředním, Kaifáš, druhý váhou a činností, Annáš.

Annáš se vyptával Pána Ježíše na jeho učení. Takový výslech byl proti zákonu. Annáš chtěl vylákati z Krista něco, co by se hodilo k odsouzení. Pán Ježíš jej klidně, ale důrazně odbyl. Krátký obsah jeho slov je: Učil jsem veřejně, zeptej se těch, kteří mě slyšeli. Tak se měl výslech podle zákona začíti. Sluha Annášův se odpovědí dopálil a dal Kristu políček, pravě: Tak-li odpovídáš nejvyššímu knězi? Patrně servilní služebník svého pána. Pán Ježíš ho neztrestal, nýbrž pravil: Mluvil-li jsem zle, vydej svědectví o zlém; jestli však dobře, proč mě tepeš?

To byl první čin násilné potupy, začátek dalších. Pán Ježíš zachoval klid. Osvědčil skutkem, co dříve hlásal slovy.

Annáš viděl, že se mu úskok nezdařil, i poslal Pána Ježíše ke Kaifášovi. Poslal jej svázaného, aby mu naznačil, že mu ho vydává ne k řádnému výslechu, nýbrž k odsouzení. Kaifáš rozuměl. Ostatně byl to on, jenž dříve již navrhl, aby Ježíš Nazaretský byl odstraněn smrtí. Výslech u Annáše byl, jak jsem řekl, neoprávněný, soud podle zákona, totiž zdánlivě, začal se před Kaifášem, jenž svolal na rychlo veleradu; mnozí její členové byli přítomni, nebo čekali na výsledek zatčení.

* * *

Toť začátek tragedie, nad kterou nebylo a nebude větší ani významnější. Utrpení v zahradě byl k ní úvod. Zítra o třetí hodině se skončí. Nepřátelé zvítězí, ale všeho do času, Bůh na věky. Nespravedlnost může míti úspěch, získati bohatství, moc, slávu, vše, ale jen na čas, nejdéle do smrti. Nad lidskými činy je svatý Bůh, jenž miluje dobré a nenávidí zlé. Dívá se, čeká, někdy dlouho. Ještě štěstí, zasáhne-li, dokud je hříšník živ, nebo se může napraviti, ale běda, čeká-li až k soudu. Nepřátelé Kristovi měli dojíti ještě milosti, zda-li by se snad aspoň zmrtvýchvstáním dali poučiti. Pamatujme si, že pro každého spravedlivého uhodí hodina vítězství, ne-li zde, tedy na věčnosti, nedošel-li ho zde, bude vítězství věčné tím skvělejší. Pane Ježíši, veď nás k spravedlnosti, abychom mezi vítězi byli také my.

LXXIX Odsouzení.

Jakmile se ukázalo, že Pán Ježíš je jat, byli sehnáni, ač byla noc, členové velerady k soudu. Velerada, Sanhedrin, měla 72 členů, k odsouzení stačilo třiadvacet. Tehdy byl přítomen zajisté počet značný, nebo všichni již dlouho prahli po zničení Ježíše Nazaretského a oné noci dychtivě čekali, podaří-li se zatčení. Všichni přítomni nebyli. Kdyby tam byl býval Josef z Arimathie a Nikodem, jistě by se byli Pána Ježíše, jehož byli tajnými přívrženci, zastali. Nebyli asi pozváni. Také se uvádí, že nepředsedal Gamaliel, jemuž to příslušelo. Snad také nebyl pozván, jelikož se vyznamenával ušlechtilou mírností. Lišil se v tom od Šamaje a zákoníků, kteří byli fanatikové ve vykládání zákona.

Členové velerady seděli, nebo vlastně odpočívali na lehátkách, jež stála v polokruhu ve třech řadách. Nejstarší velekněz předsedal, místopředseda jednání řídil. Na jednom konci lehátek byl tajemník, jenž hledal okolnosti přitěžující; podle jiných zpráv to byli písaři, kteří zaznamenávali řeči, jež byly pronášeny ve prospěch a v neprospěch obžalovaného. Hlasování se dělo povstáním. Nejmladší člen hlasoval první. Před toto shromáždění byl Pán Ježíš předveden.

Pozorujme soud, odsouzení a další osudy božského trpitele. Pane Ježíši, naplň naši duši soustrastí, úctou, láskou!

* * *

1. Všecky osoby: soudcové i zaměstnanci, od nejvyššího do nejnižšího, měly přání a úmysl, odsouditi Pána Ježíše na smrt, ale chtěly zachovati zákonnost. Nezachovali jí. Již vyšetřování Annášovo bylo protizákonné. Také vyšetřování před Kaifášem se začalo nesprávně. Zákon stanovil, že má býti nejprve uvedeno všecko, co svědčí pro obžalovaného. Nejen mu nedali obránce, nýbrž začali hned s výslechem svědků. S nimi jednala velerada správně, ovšem jen na oko. Vzala je pod přísahu a připomenula jim, že krev nevinného a jeho potomstva na ně padne, nebudou-li dávati správné svědectví. Licoměrníci! Vždyť svědky podplatili. Než úskok se nezdařil. Svědci přednesli některé obžaloby, nejspíše výroky Páně, jež zkomolili nerozumějíce jim, ale neměvši kdy, aby se smluvili, uváděli je každý jinak. Odporující si svědectví neměla platnosti. Pán Ježíš vše to poslouchal mlčky. Nebylo třeba, aby se hájil, svědci se sami potírali; také by mu to neprospělo. Na konec přišli dva svědci a pravili, že slyšeli obžalovaného, jak řekl: Mohu zbořiti chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavěti, nebo podle jiné zprávy: Já zbořím chrám tento rukou udělaný, a ve třech dnech vystavím jiný, ne rukou udělaný. Ale ani v tomto obvinění se svědkové nesrovnávali.

Soudní dvůr viděl, že mu mizí půda pod nohama, a rozčiloval se proto. Pán Ježíš mlčel. Kaifáše toto mlčení, které Krista vyvyšovalo a je ponižovalo, rozhněvalo. Vstal a pravil: Nic neodpovídáš k těm věcem, které tito proti tobě svědčí? Doufal, že nalezne v odpovědi Pána Ježíše něco, čeho by se mohl chytiti. Spasitel mlčel. Velerada byla v koncích. Zbýval jediný prostředek, přísaha se zaklínáním. Na ni musil Pán Ježíš podle zákona dáti odpověď. Kaifáš pravil: Zapřisahám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li Kristus, Syn Boží. Slovo Kristus

značí Mesiáš, slovo Syn Boží skutečné božství. Na toto zaklínání se odpovídalo kladně: Ty jsi řekl anebo amen. Pán Ježíš odpověděl ještě jasněji: Já jsem. A přidal k tomu: Avšak pravím vám, od tohoto času uzříte Syna člověka seděti na pravici Boží a přicházeti v oblacích nebeských. Dodatkem poukazuje Pán Ježíš na proroctví Danielovo (Dan. 7, 13 n), v němž je řeč o Mesiáši, že přijde s oblaky nebeskými, a na žalm Davidův (Žal. 119, 1), v němž se dí: Řekl Pán Pánu mému, seď na pravici mé. Těmito slovy prohlásil se Pán Ježíš za Mesiáše od proroků předpověděného, a za Syna Božího. Rčení, přicházeti v oblacích nebeských, značilo vždy Hospodina. Velerada tomu rozuměla. Měla slova za rouhačství, jež se trestalo smrtí. Kaifáš roztrhl své roucho a zvolal: Rouhal se. Co ještě potřebujeme svědků. Aj, nyní jste slyšeli rouhání. Co se vám zdá? Všichni odpověděli: Hoden je smrti. Po tomto prohlášení nastal výjev, na nějž lze obrátiti slova prorokova: Obklíčili mě psi mnozí. Sluhové, ano i úředníci velerady, snad na její pokyn, plivali odsouzenému do tváře, bili jej pěstí a holemi, zahalili mu obličej a posmívali se mu, řkouce: Hádej nám, kdo tě udeřil, a všemožným způsobem jej potupovali. Poté byl Spasitel odveden. Cesta vedla dvorem, na němž byl Petr právě po třetí svého mistra zapřel. Pohledem Páně se vzpamatoval. Však o tom jinde.

Stráž velerady pokračovala, buď na dvoře nebo v nějakém vězení, v potupách. To trvalo asi hodinu. Poté byl Pán Ježíš znova předveden před soud velerady.

Časně z rána sešla se velerada k poradě, jak by se dalo odsouzení provésti. To nebylo tak snadné. Noční zasedání bylo nezákonné. Soud měli konati lační, pronášeti ortel po zralé úvaze, šlo-li o život, měli jej odložiti na druhý den po výslechu, scházeti se měli po ranní oběti, nikoli v noci. Proto obnovili soud ráno. Ale to nezákonnosti nenapravilo, nebo soudní řád a Židé vůbec počítali den od večera do večera. Padl tedy ranní soud na týž den. Hle, přísní horlitelé zákona. Přestupují jej ve věci veleváżné. Svědomí, ozvalo-li se v nich, upokojili výmluvou, že smrt je spravedlivá a že se blíží svátky. Než věc měla vážnou obtíž. Bez potvrzení ortele římským místodržitelem nesměl býti nikdo na hrdle trestán. Pilát nebyl v prolévání židovské krve úzkostlivý, ale jako Říman dbal v právním řízení zákonů. Před ním musilo míti odsouzení veleradou aspoň zdání zákonnosti. Odtud ranní porada a nový výslech, t. j. nová soudní komedie.

Kaifáš se otázal Pána Ježíše: Jsi-li ty Kristus, pověz nám. Spasitel odpověděl: Povím-li vám to, nevěříte mi ani mne nepropustíte. V slovech je nepřímé potvrzení toho, co řekl při výslechu v noci. Zároveň naznačují, že neuvěřili a že neuvěří ani nyní: Tu řekli všichni: Ty jsi tedy Syn Boží? Pán Ježíš odpověděl: Vy pravíte, já jsem. Oni řekli: K čemu ještě potřebujeme svědectví. Sami jste slyšeli z úst jeho. Při tom se zvedli na důkaz, že Pán Ježíš je odsouzen a soud ukončen. Nyní bylo třeba vymoci potvrzení ortele od Piláta. O tom se byli již uradili.

2. Průvod s odsouzeným vydal se hned k Pilátovi. Krista vedli spoutaného, aby byl veřejně označen jako zločinec. Kněží nebyli v průvodě, nebo musili jíti k ranní oběti. Pilát nesídlil o velikonocích v paláci vládců, nýbrž ve tvrzi Antonia, stojící hned při chrámu. Doba velikonoční se svými spoustami poutníků ze všech končin domácích a cizích byla nebezpečná. Z tvrze mohl Pilát vzbouření snadno čeliti. Ostatně bylo sídlo to nádherné. Pán předpověděl, že bude vydán pohanům. Židé vedli Pána Ježíše veřejně. Všude bylo plno poutníků, z nichž přemnozí ho znali. Žasli a hrnuli se za průvodem. Do soudního domu nevstoupil z nich nikdo, ani ti, kteří Krista vedli. Byli by se vstupem do pohanské místnosti poskvrnili a byli by vyloučeni z účasti při svátcích. Pilát poznal hned, že Pán Ježíš je od velerady odsouzen k smrti a že ho přivádějí, aby ortel potvrdil. Bylo zvykem předváděti mu takové odsouzence v poutech a Pán Ježíš byl spoután.

Znal-li Pilát Pána Ježíše? Osobně asi sotva, ale jistě o něm slyšel. Je nemožné, aby nebyl zpraven o muži, který působil delší dobu v Judsku a v Jerusalemě budil o svátcích rozruch. Mimo to se zdá, že mu o Kristu vypravovala jeho choť. Podle podání, ale nejistého, jmenovala se Klaudia Prokula a byla jako mnoho jiných římských šlechtičen proselytkou brány. Jsouc prosta židovského fanatismu, poznala z řečí Pána Ježíše a z celého jeho zjevu, že výtky, jež činil fariseům, jsou pravdivé, že jeho nauka je dokonalejší nežli učení rabínských škol, že je to muž Boží. Evangelista dí, že jej nazvala spravedlivým. Pilát, vida Pána Ježíše, vzpomněl si na to, co o něm věděl, a poznal hned, že spoutaný uvalil na sebe hněv velerady. Proto nebyl proti němu zaujat, nýbrž klonil se spíše příznivě k němu. Veleradě nemínil na prostou žádost vyhověti, jednak, aby uplatnil ve věci hrdelní své právo, jednak že tušil nějaký úskok.

Citlivosti Židů, ač pro Římany urážející, šetřil a vyšel k nim ven. Pravil: Kterou žalobu vedete proti člověku tomuto? Řekl to s klidem sebevědomého Římana. Členové velerady cítili se dotčeni. Přišli tak časně z rána, přivádějí provinilce spoutaného a Pilát se táže chladně, jakoby nic z toho nepozoroval. Odpověděli pichlavě: Kdyby tento nebyl zločinec, nevydali bychom ho tobě. Tak se s Římanem a nejvyšším soudcem nemluvilo, ale Pilát zůstal klidný, než neslušnost potrestal. Pravil: Vezměte ho vy a podle svého zákona jej suďte. V slovech je skrytý výsměch. Velerada mohla všelijak trestat, ale nikoli smrtí. Pilát se stavěl, jakoby nevěděl, že chtí smrt spoutaného. Židé polkli výsměch a přiznali barvu. Pravili: Nám nepřísluší zabíti nikoho. Smrt, kterou žádali, byla podle římského práva, t. j. smrt kříže. Pilát byl římský šlechtic. Římané měli přesnou právní soustavu a zakládali si na tom, že jsou národ milovný práva. Pilát si byl také vědom, že je císaři odpověden a že ho může křivý krok zbaviti úřadu. Proto zavedl soudní řízení. Členové velerady se musili chtěj nechtěj podrobiti a přednésti důvody, proč má býti Pán Ježíš ukřižován. Pravým důvodem u nich bylo, že se činí Synem Božím, ale to by u Piláta nepůsobilo. Proto žalovali, že Pán Ježíš převrací národ, že brání dávati daň císaři, že sebe prohlašuje za Krista krále. Pilát nevěřil. Věděl, že velerada je v duši zapřisáhlou nepřítelkyní římského panství, a o Kristu jako buřiči neměl zpráv, ano slyšel asi, jak Pán Ježíš vystupoval proti fariseům. Slovo Kristus král, jehož význam znal, učinil na něj, jak se zdá, dojem.

Povolal Pána Ježíše do soudního domu a vyslýchal ho v soukromí: Otázal se ho: Ty jsi král židovský? Pán Ježíš odpověděl: Království mé není z tohoto světa. Pilát opakoval: Tedy král jsi ty? Pán Ježíš odpověděl: Ano, já jsem. Já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych svědectví vydal pravdě. Každý, kdo jest z pravdy, slyší hlas můj. Pilát řekl: Co jest pravda? Poté vyšel k Židům a oznámil jim, že na obžalovaném neshledává viny. Židé zuřili. Křičeli, pronášeli nové a nové žaloby. Pilát dal zavolati Pána Ježíše a pravil k němu: Neslyšíš, jak veliké věci proti tobě vypovídají? Pán Ježíš mlčel. Klid Páně naplnil Piláta podivem.

3. V té době byl Pán Ježíš veden k Herodovi. Než o tom zvlášť jindy. Víte, že Herodes poslal Krista Pilátovi zpět. Místodržiteli nezbylo nežli v jednání pokračovati. Od nějaké doby bylo zvykem, zvyšovati lesk slavnosti propuštěním nějakého vězně na svobodu. Odkudsi se přihnal zástup lidu a žádal, aby Pilát

takovou milost udělil. Místodržitel, chtěje Krista zachrániti, uchopil se příležitosti, ale způsobil mu tím hroznou potupu. Tak se mstí nedostatek spravedlnosti. Poslal pro Barabáše. Barabáš zosnoval vzpouru proti Římanům a proti veleradě, vraždil a loupil v Jerusalemě. Byl to lotr, dí sv. Jan. Když byl předveden, otázal se Pilát: Kterého chcete ze dvou, abych vám propustil? V tu chvíli, jak se zdá, poslala choť Pilátova k manželu poselství: Nic neměj se spravedlivým tímto, neboť jsem mnoho vytrpěla dnes ve snách pro něho. Snad se dívala na výstup z okna z hradu, viděla, že jde Pánu Ježíši o život a varovala, povzbuzena snem, manžela před povolností Židům. Hleďte, kolikerou milost Pilát již obdržel. Zda-li se jí uchopí? Vůli měl, ale chyběla síla. Na konec zvítězil domnělý osobní zájem.

Zatím uběhla delší doba. Členové velerady a jejich přívrženci jí užili, aby zpracovali lid. Bylo v něm asi dost nekalých živlů a přátelé Ježíšovi byli zatčením proroka zmateni a zastrašeni. Na nový dotaz Pilátův křičel zástup vášnivě, že chce Barabáše. Pilát ukázal na nevinnost Pána Ježíše, stávaje se tak jeho obhájcem, ale poštvaný lid křičel: Ukřižuj ho. Naléhali tak, že se Pilát vzdal odporu. Umyl si ruce, řka: Nevinen jsem krví spravedlivého tohoto, vy vizte. Židé křičeli: Krev jeho na nás i na naše syny. Pilát propustil Barabáše a vydal Pána Ježíše vojínům. To znamenalo bičování a bičování bylo úvodem k ukřižování.

Bičování se konalo veřejně v soudním dvoře. Zmínil jsem se o něm dříve. Jsem rád, že mohu o něm pomlčeti, nebo bylo nelidsky hrozné. Potom nastalo vysmívání. Pán Ježíš byl posazen na posměšný trůn, oděn šarlátovým hadrem, na hlavu mu vtiskli korunu z trní, do ruky třtinu jako žezlo, klekali před ním, říkajíce: Zdráv buď, králi židovský, při tom ho poličkovali, plili mu v tvář, třtinou, jež vypadávala ze zesláblé ruky Božského trpitele, bili jej do hlavy, zarážejíce tím trní do jeho čela a spánků. O, Kriste, co jsi tehdy vykupoval strašnou a bolestnou potupou? Snad rouhání, kterými nevěřící a vášnivý svět uráží Otce tvého.

Pilát učinil pokus, aby Pána Ježíše zachránil. Vida zmučeného, byl jat soustrastí, snad i bázní. On, tvrdý Říman a pohan, soudil, že lid bude pohledem na Krista též dojat. Vyvedl Spasitele před lid a pravil: Hle, vedu vám ho ven, abyste doznali, že na něm žádné viny nenalézám. Pán Ježíš se objevil před zástupem v svém ubohém a potupném stavu. Ejhle, člověk!

Ale lid neměl srdce, nýbrž křičel: Ukřižuj ho. Pilát pravil: Vezměte vy ho a ukřižujte ho, neboť já na něm viny nenalézám. Židé nyní udali vlastní důvod, proč chtí smrt Páně: Rouhal se, čině se rovným Bohu. My máme zákon a podle zákona má zemříti, neboť se činil Synem Božím.

Slovo Syn Boží polekalo Piláta. Ač byl rozumář a pochybovač, věřil přece trochu v pohanské báje, které mluví často o synech, zplozených od bohů z lidských dcer a jsoucích pod zvláštní ochranou božství. K tomu přistoupilo, co slyšel od své choti a co sám zakusil pod vlivem osoby Ježíšovy. Dal přivésti k sobě Krista a tázal se ho soukromě: Odkud jsi ty? Pán Ježíš mlčel. Pilát řekl: Se mnou nemluvíš? Nevíš-li, že mám moc tebe propustiti a mám moc tebe ukřižovati? Pán Ježíš odpověděl: Neměl bys žádné moci proti mně, kdyby ti nebylo dáno shůry. Jako polehčující okolnost pro Piláta dodal: Ten, kdo mě tobě vydal, má větší hřích. To bylo zase slovo, které působilo. Pilát se rozhodl, že Krista propustí. Ale lid ho uvítal křikem: Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův, neboť každý, kdo se činí králem, protiví se císaři. To byla zlá pohrůžka. Židé měli v Římě nemalý vliv. Sám to již zakusil. Před mysl mu vstoupil obraz, jak je obžalován ze zločinu proti císaři, ožebračen, vyhnán, snad usmrcen. Židé naléhali víc a více. Jejich chování bylo hrozivé. Tomu Pilát neodolal. Pravil s tajenou zlostí vysměvačně: Ejhle, král váš. Lid křičel: Pryč s ním, ukřižuj ho. Krále vašeho ukřižuji? posmíval se Pilát, mstě se za násilí a zakrývaje strach. Odpověděli: Nemáme krále, leč jen císaře. Poté vydal Pilát Pána Ježíše. Spasitel světa byl odsouzen k smrti kříže.

Pilát nepřijal milosti, tolikráte mu nabízené. Chtěl zachrániti sebe a obětoval své záchraně spravedlnost, jež byla jeho povinností. Než hle, nezachránil se. Žaloby Židů proti němu v Římě neumlkly a zlato otevřelo jim vždy cestu k nejvyšším místům. Pilát byl volán k odpovědnosti a prohrál. Na břehu Rhony u města Vienne ukazuje se jeho hrob. Tam byl vypovězen, zbaven byv statků. Spáchal prý sebevraždu. Jiné podání praví, že ho neštěstí obrátilo. Uvěřil prý v Ježíše, ano kterási místní církev jej prý uctívá jako svatého.

* * *

Pán Ježíš umřel z vůle Otce svého, ale všichni, kteří způsobili jeho smrt, jednali svobodně. Bůh jen užil jejich převrácenosti k svým cílům. Jsou za ni sami odpovědni.

Hrůza a bázeň drtí člověka, když vidí, jak předsudky, pýcha, závist zaslepují rozum a vedou proti Bohu, jak zaslepenci, aby vyhověli svéhlavosti a vášni, dovolávají se proti svému přesvědčení císaře, jak svolávají krev Syna Božího na sebe, jak se na nich potom vše úžasně vyplnilo. Piláta je nám v této při líto. Neměl statečnosti, aby trval pevně na spravedlnosti. Odsouzený Spasiteli, zapuzujeme každou rouhavou myšlenku, která je proti tobě. Vyznáváme: Ty jsi Pán, ty jsi svatý. Po cestě spravedlnosti, kterou jsi nám ukázal, chceme kráčeti. Tvé utrpení bude nás síliti, abychom vytrvali. Jak jsi byl, Pane, velebný! Rozmnož naši oddanost k tobě. Nechť tvá krev nás očišťuje a posvěcuje, abychom, milujíce tě zraněného a poníženého, spojeni byli s tebou oslaveným a oblaženým.

LXXX. **Herodes Antipas.**

Mezi osobami, s nimiž se setkáváme v životě Pána Ježíše, zvláště při jeho umučení, je také Herodes, vladař v Galileji a Pereji. Galilea je nám všem dobře známa, nebo evangelia mnoho vypravují o jezeru Genesaretském, Nazaretu, Káně, Kafarnaum, hoře Tábor, na kterých místech Pán Ježíš působil. Méně známa je Perea. Leží za Jordánem a tvoří dlouhý, ale neširoký pruh po celé délce sv. země. V evangeliích je o Perei řeč hlavně na konci veřejného života Páně. Z Perei nastoupil poslední cestu do Jerusalema. Slyšeli jsme o tom všem dosti. Na svátky, o nichž Pán Ježíš byl ukřižován, zavítal také Herodes a setkal se tam s Božským mistrem.

O tomto Herodovi chci několik slov říci. Uvedu krátce jeho život a přidám potom několik poznámek. Pane Ježíši, od Heroda potupený, požehnej nám!

* * *

Herodes, o němž mluvím, jmenuje se Herodes Antipas. Byl synem Heroda Velikého neboli Krutého a Malthaky ze Samaří. Herodes Antipas byl určen od svého otce za nástupce, ale později změnil král toto ustanovení a určil v závěti Heroda Antipu za vladaře Galileje a Perei. Měl název tetrarcha, ale říkalo se mu také král.

Po svém otci zdědil náklonnost k nádhernosti. Vystavěl opravil, okrášlil mnohá města své říše. Chtěl proslaviti nejen sebe, nýbrž získati si také přízeň římských císařů. Proto nazval Betharan, jejž opevnil, ke cti choti císaře Augusta Julia.

Na jezeře Genesaretském vystavěl s velikým nákladem celé město a pojmenoval je ke cti císaře Tiberia Tiberias. Za choť měl dceru arabského krále Areta.

Aby se udržel v přízni císařského dvoru, musil se ukázati občas v Římě, ovšem s náležitými dary. Při jednom pobytu v hlavním městě římské říše poznal ženu svého polobratra Filipa. Vzplanul k své švakrové vášní, unesl ji a přiměl, aby se s ním dala tajně oddati. Žena Filipova se příliš nevzpírala, nebo jí lichotilo, býti ženou muže, jenž měl mnohem větší úděl nežli chudě odbytý Filip. Chytrá žena vynutila na Herodovi slib, že svou dosavadní ženu zavrhne. Ta se rychle dověděla, co se stalo, nevyčkala svého zavržení, které by bylo asi provedeno nějakou potupnou žalobou, a vrátila se k otci. O Arabkách se praví, že jsou hrdé a cti dbalé. Jednání Herodovo budilo pohoršení. Tenkráte působil sv. Jan Kř. a byl daleko široko ctěn jako prorok Boží. Sv. Jan Kř. vytkl hříchy Herodův. Zdali tak učinil vladaři přímo v tvář? Zdá se, že ne, nýbrž že káral čin v svých kázáních. Je důvodné mínění, že to byli fariseové, kteří o tom Heroda zpravili. Jordánský kazatel byl jim nepříjemný a chtěli se ho zbaviti. Herodes dal Jana zatknouti a uvězniti, po nějakém čase pak stíti. Sám si Jana vážil, i jeho řeči poslouchal. Vlastní původkyní smrti sv. Jana je choť Herodova. Hrdá neřestnice se chtěla pomstíti. Narozeniny královy a tanec její dcery před králem jí poskytly příležitost, aby svou mstu ukojila. Sv. Janu neublížila, nýbrž přispěla k jeho mučednické slávě, ale sebe zhanobila.

Arabský král, otec zavržené choti, nemínil urážku strpěti. Naskytly se pohraniční spory o území, buď přirozeně vzniklé nebo uměle způsobené, Aretas vytáhl proti Herodovi do pole. Způsobil mu krvavou porážku a byl by jej ještě více pokořil, kdyby se ho nebyli Římané ujali. Lid pokládal tuto porážku za trest Boží pro smrt sv. Jana. Sám Josef Flavius, dějepisec židovský, se o tom zmiňuje.

Ctižádostivá choť Heroda nebyla spokojena titulem, jejž její manžel měl, a přiměla ho, aby se v Římě ucházel o titul královský. Herodes se odebral za tou příčinou k císaři Kaligulovi. O tom se dověděl syn jeho bratra, Herodes Agrippa, který býval druhem a přítelem císaře Kaliguly v mladých letech, dostal od něho titul královský a těšil se jeho přízni. Aby udělení královského titulu strýci zmařil, udal na něj, že je ve spojení s nepřáteli římskými, že se zúčastnil spiknutí, že přeje odbojnému králi parthskému, že má výzbroj pro 70 tisíc mužů.

Udavačský spis se dostal do rukou císařových právě v době, kdy se Herodes ucházel o královský titul. Vzbudil v Kaligulovi podezření. Aby se císař přesvědčil, zakládá-li se na pravdě, otázal se ho, má-li značnou výzbroj pohotově pro případ války. Herodes, netuše, kam císař míří, přisvědčil, trochu asi z ješitnosti a v domnění, že tím spíše dojde splnění své žádosti. Císař viděl v tom potvrzení udání a vypověděl Heroda do Lyonu v Galii. Podle Josefa Flavia zemřel Herodes ve Španělích. Ctižádostivá hříšnice nestala se královnou.

Setkání Herodovo s Kristem jsem pominul, protože se ho chci dotknouti zvlášť.

Pilátovi byla žádost Židů za smrt Pána Ježíše nepříjemná. Slyše, že je obžalovaný z Galileje a že galilejský tetrarcha je na svátcích v Jerusalemě, poslal Židy s Kristem k Herodovi. Myslil, že se tak pře zbaví. To nebylo správné jednání. Věda, že Pán Ježíš je nevinen, měl potvrzení ortele rozhodně odepříti. Neučinil tak, aby Židy, kteří na něho v Římě stále žalovali, zpravidla právem, proti sobě nepopudil. S Herodem žil v neshodě, protože galilejský vladař žaloby Židů potvrzoval. Počítal, že ho získá pro sebe. Usmíření s Herodem se mu podařilo, ale nikoli politika s Pánem Ježíšem.

Židé vedli Pána Ježíše k Herodovi. Rádi tam nešli. Ponižovalo je, že oni, členové velerady, musí žádati o potvrzení ortele, a to u cizího vladaře, průtah, který tím nastal, je rozčiloval, Heroda neměli v lásce. Zlost si asi vylévali na Pánu Ježíši. Proto se pro něho stala cesta městem dvojnásobně potupnou a krutou. Herodes, slyše, koho mu přivádějí, velmi se zaradoval. O Pánu Ježíši mnoho slyšel. Věděl, že jej má lid za proroka a divotvůrce. Těšil se, že uslyší skvělou řeč a uvidí zázrak. Ještě více mu lichotila čest, kterou mu, jak se domníval, prokázal římský místodržitel, a okolnost, že členové velerady, jež se skládala z prvních rodin židovských, přicházejí k němu se žádostí. Řekl si, že ukáže svou velebnost. Obklopil se skvělým dvorem a rozvinul všemožnou nádheru. Aby svou osobu vyvýšil, nevšímal si velerady a její žaloby, nýbrž obrátil se k Pánu Ježíši a zasypal ho otázkami. S počátku, zdá se, jednal s ním uctivě, snad na vzdory veleradě, a naléhal na Krista, aby ukázal svou nadpřirozenou moc. Pán Ježíš mlčel. Znal mravní hodnotu tohoto muže, oblečeného v skvělou nádheru, poznával i nynější jeho úmysly. Pro Piláta měl slova milosti, Heroda neuznal za hodna odpovědi. Vladař byl zprvu překvapen, potom rozezlen, nebo vycítil, že si ho obžalovaný neváží. To poznala se škodolibostí

také velerada. Herodes se octl v nepříjemném postavení. Vypletl se z něho tím, že veleradě nevyhověl a Pána Ježíše potupil.

Zástupci velerady útočili prudce na Heroda žalobami proti Pánu Ježíši, ale marně. Herodes byl původem Idumej. Byl sice vychován v prostředí židovském a stal se Židem, ale nepatřil k horlitelům zákona, nýbrž klonil se k rozumářským a svobodomyslným Saduceům. Proto ho žaloba Židů nezajímala. A proč by neukázal veleradě svou povýšenost? Odškodní se za utrženou porážku. Také uvážil následky, jež by mohly vzejíti, kdyby Krista odsoudil. Měl mnoho nepříjemností pro smrt sv. Jana Kř. a Pán Ježíš měl u mnohých vážnost proroka. Tenkráte pocítil nemilé výčitky svědomí. Toho se nyní asi nebál, nebo rozmařilým životem tento hlas Boží v sobě utlumil, ale proč by odsoudil obžalovaného, když mu skýtá příležitost, odvděčiti se Pilátovi za poctu, kterou mu místodržitel prokázal? Pošle mu ho zpět a získá tím jeho přátelství.

Za nevšímavost, kterou mu ukázal Pán Ježíš, odplatil se mu tím, že ho potupil. Dal ho obléci v bílé roucho a vystavil ho přítomným na posměch. Bílé roucho mohlo znamenati výsměch za to, že se Pán Ježíš prohlašoval za krále a Mesiáše, anebo mohlo býti znakem, že Kristus Pán je blázen a jako blázen zločinu neschopen.

Zástupcům velerady nezbylo, nežli vrátiti se k Pilátovi a vymáhati na něm odsouzení znova. Příjemné to nebylo ani jim ani Pilátovi, ale usmíření mezi místodržitelem a tetrarchou nastalo. Rozmrzelost Židů odnesl zase Spasitel.

2. Vypravoval jsem krátce život Herodův. Nyní připojím několik poznámek.

Jednu vlastnost měl Herodes, kterou se lišil příznivě od svého otce, pověstného krvavou krutostí, byl mírný. Ale za příklad si ho nevezmeme. Po té stránce máme ušlechtilejší vzory.

Herodes miloval skvělost a nádheru. Zmínil jsem se o jeho stavbách. Skvělý a nádherný byl také život na jeho dvoře. Náklad na to vše musili nésti ovšem poddaní, čest a moc a radost, chtěl míti on. Skvělost a nádhera nemusí býti hříšná, ano někdy je i žádoucí. Skvělost a nádhera v čest Boží je nejen dovolena, nýbrž i hodna chvály. Umělecké chrámy, skvělá bohoslužba, nádherný zpěv byly vždy přáním křesťanů. Dnes slyšíme výtky o klerikální pompě, ale nedáme se zmásti, nebo víme, že pro Boha není nic dost nádherné. Mimo to vidíme, že výtku pronášejí lidé, kteří na tu klerikální pompu nepřispívají ani haléřem, ale na vlastní nádheru, na šat, obydlí, bankety,

sporty a zábavy vynakládají tisíce, ba miliony. Na místě je nějaká nádhera při slavnostním vystoupení sv. Otce nebo světských vladařů, při významných slavnostech národních a státních, nebo tím uctíváme důstojnost a autoritu, projevujeme oprávněnou radost. Ušlechtilí lidé zachovávají i tu míru. Za nevyspělost ducha a neušlechtilost srdce sluší pokládati nemírnou a zbytečnou skvělost nebo nádheru, nebo jejich příčina je ješitnost, marnivost, chlubivost a jiné nectnosti.

Nejhorší vlastnost Herodova byla požívačnost. Pominu hostiny, pitky, zábavnictví, poukazuji na čin, že odloudil svému bratrovi ženu. I pohané i Židé měli takový skutek za ohavnost. Byl za něj potrestán porážkou, nepříjemnostmi, jež mu vznikly pro zavraždění Jana Kř., vyhnanstvím. Pán Ježíš obnovil manželství, zrušiv mnohoženství a rozluku, v původní dokonalosti. Křesťané vynikali krásou rodinného života. Byly případy pohoršení, ale zásady Kristem položené zůstaly nedotčeny a staly se základem obrodu, pokroku, blaha. Naše doba je opouští, ano hlásá tu a tam zásady, před nimiž by pojala ošklivost i pohany a Židy, na př. tak zvané manželství na zkoušku. Zvláště řádí v moderní společnosti tři hrozné neřesti, zahánění nebo vraždění plodu, cizoložství a rozluka. O, Kriste, co bys řekl, kdybys přišel na svět a viděl tyto hříchy? Tys volal osmeré běda na farisee. Kolikeré běda bys vyslovil na zákonodárce, kteří to dovolují nebo trpí, a na nešťastníky, kteří v těchto hříších jsou a mají je za nic. Kdo nás zachrání z této potopy? Kdo vysvobodí, až Hospodin vztáhne na nás ruku, jako učinil Sodomě a Gomorhře? Či myslíte, že takové základní zákony své nechá pošlapati bez trestu? O, křesťanští manželé, zachovávejte posvátnost, kterou Kristus vyznamenal váš stav, když povýšil manželství na svátost. Ať vaše rodiny jsou školou ctností a vzorem hýřivému, nešťastnému světu.

Pilát a Herodes se stali přáteli. Sdružuje ctnost a sdružuje hřích. Bůh přátelství hříchu nezbytně zavrhuje. Bývá osudné, protože vede k novým a novým hříchům. Vpravdě neoblažuje a zřídka bývá trvalé. Zpravidla takoví přátelé jeden druhého zradí, zejména když jeden upadne do škody. Řekne si: Když já mám hanbu nebo trest, ať je má také můj druh. Přátelství, jež ctnost uzavírá, je Bohu milé, přináší požehnání, blaží, bývá trvalé. Takoví přátelé se dovedou i obětovati za sebe. Proslavený ředitel chlapeckého ústavu dával svým svěřencům tuto radu: Přátelství, jež uzavíráte, budiž takové, aby při něm mohl býti Kristus třetím členem, a on při něm potom bude. Věru

krásné pravidlo. Přidávám k němu zásadu, jež by měla býti všech katolíků: pravý přítel Kristův bude vždy mým přítelem, nepřítel Kristův nikoli.

Na konec obracím vaše zraky na Pána Ježíše. Nestál o přízeň Herodovu a nebál se ho. Řekl, že musí býti povýšen na kříž, a to se musilo vyplniti. Herodes byl by ho mohl vzíti pod ochranu, byl by ho mohl uvězniti, byl by ho mohl potrestati ukamenováním, stětím nebo jinak. Na ukřižování byl by sotva pomyslil, nebo to byl trest pohanský. Že ho poslal pohanu Pilátovi zpět, patří zajisté k tajemným cestám Boží prozřetelnosti. Potupil Krista, ale tím potupil sebe. Ukázal, že je člověkem omezeně ješitným. Za to Kristus i při potupě je velebný. Pro nás je příkladem, jak se máme chovati v podobných případech. Učí nás, abychom neplýtvali úctou k lidem, kteří jí nejsou hodni, a abychom si z jejich výsměchů a potup mnoho nedělali. Když špatný člověk zastává úřad, jenž musí býti ctěn, třeba mu prokazovati, co mu podle úřadu patří. Tím neschvalujeme jeho neřestí, nebo ctíme úřad, na př. důstojnost otcovskou, kněžskou, vladařskou.

V této věci lidé vždy chybovali. V čem záleží tato chyba? Někdy v tom, že se před mocnými, slavnými, bohatými nedůstojně klanějí. Pamatujme, že takové projevy úcty jsou ušlechtilým lidem protivné a že patolízaly v duši opovrhují. Někdy záleží chyba v tom, že lidé pro mravní poklesek nemírně haní a fanaticky pronásledují. Zpravidla k ní strhují nevěra, sektářství, stranictví, osobní vášeň. Někdy záleží chyba v neslušné přízni ke skutečné špatnosti. Když svaděči děvčat, zloději a vrahu dámy prokazují čest, dávají mu kytice, vyžadují si jeho podpis, koketují s ním, jest to jistě nedostatek mravní ušlechtilosti (Kutná Hora 1928). Někdy je chyba v tom, že lidé ctí úspěch, silný čin, ať je dobrý nebo špatný. To je snad význačné pro naši dobu. V Americe se prý podvody skoro netrestají. Pohlíží se na ně ne jako na nemravnost, nýbrž jako na chytrost, dovednost, odvážnost. Dnes platí snad všude: Měj úspěch a jsi velkým mužem, kterému se vše odpustí, buď milionářem a jsi čestný chlapík. Pohanský kult heroů se vrátil.

* * *

Pohlédli jsme na Heroda Antipu. Mnoho krásného jsme na něm neviděli. Aj, jak chudičký je život tohoto velmože před Bohem! Jak ubohý i před spravedlivým soudem lidí! O, vy hrdí povýšenci světa, podívejte se, jak budoucí soudce

jedná s Herodem. Takové pohrdání má i k vám. Však přes to vám dává milost nad milost, nebo pohrdá vaší pýchou, marnivostí, nespravedlností, ale vaše duše miluje a chce je spasiti. Jak bohatý byl před Bohem život chudého tesaře Josefa, popraveného sv. Jana, blahosl. P. Marie! Jakou mají úctu u katolíků celého světa a jakou teprve v nebi. Poučme se z příkladu Herodova, abychom nehověli marné cti, nezřízené vášni, omezené ješitnosti. Ne, Herode, nebudeš naším vzorem. Naším vzorem je Kristus, jehož jsi potupil, ale který i tebe spasil, jestliže ses obrátil a kál. My své chyby pokorně vyznáváme, my jich litujeme, my spoléháme v tvé milosrdné srdce, dobrý Ježíši. Proto doufáme, že náš život nebude prázdný, nýbrž vydá hojné plody pro věčnost.

LXXXI. Via dolorosa.

Odjakživa konali zbožní křesťané rádi křížovou cestu. Putovávali do sv. země, chodili po stopách Páně od místa, kde byl vyřčen ortel smrti na Kalvarii, kde Pán Ježíš dokonal na kříži, rozjímali o jeho utrpení. Nemohouce do sv. země, stavěli si křížové cesty doma.

Velkou ctitelkou umučení Páně byla sv. Angela Merici, zakladatelka Uršulínek. Putovala do svaté země. Toužila shlédnouti sv. místa, než hle, cestou oslepla. Neviděla sv. míst, ale její nábožnost tím neutrpěla. Ano čím méně vnímaly smysly zevní, tím více pracovala obraznost a srdce. Snad zkoušel Bůh její pokoru. Na zpáteční cestě byla loď bouří zahnána na ostrov. Tam před křížem nabyla Angela zase zraku.

Jak konáme křížovou cestu my? Jednotlivá zastavení představují nám hlavní části bolestné cesty Páně. Tím se musíme spokojiti. O, jak bychom ji konali v Jerusalemě! Jak by srdce naše roztálo láskou k Spasiteli! Učiňme jako Angela Merici. Připomeňme si utrpení Páně živě jako ona. Ale vyznejme: Kdybychom spojili všecku zbožnou soustrast, všecky bolestné vzdechy a slzy, jež křesťané měli a prolili, přece bychom nedostali to, co Spasitel vytrpěl pro nás na těle a duši. Nejedna kapka sv. krve zbarvila jeho cestu. Její vůni sbírali andělé s posvátnou uctivostí, nebo každá značila tisíce vykoupených duší. Také za nás tekla. Pojďme cestou křížovou. Božský trpiteli a ty bolestná matičko, požehnejte nám.

* * *

Ortel smrti byl vynesen. Pilát řekl: ibis ad crucem, budeš ukřižován. Podle východního zvyku byl ortel hned vykonán. Sv. evangelistové to potvrzují. Poprava bývala za městem, ale u veřejné cesty, kudy chodilo hojně lidí. Dělo se tak proto, aby mohlo co nejvíce lidu na výkon hleděti. Trest, vykládá Quintilian, nevztahuje se tak ku provinění jako k výstraze. Pohled na popravu měl lid naplniti bázní. Jinak nebylo určitého místa. Kristus Pán byl ukřižován na Golgotě neboli Kalvarii. Místo leželo tehdy před branami městskými, nyní je uvnitř města, nebo Jerusalem byl v tu stranu od Agrippy II. rozšířen. Golgota ležela asi 600 m západně od hradu Antonia. Jméno má od své podoby: podobá se lebce. Stará pověst vypravuje, že tam byl pohřben Adam a že kříž byl zasazen tam, kde odpočívala hlava praotce pokolení lidského. Podle této pověsti, která však není zaručena, měl by vrch jméno od lebky Adamovy. Popravu Pána Ježíše vykonali římští vojínové pod vedením setníka, jenž proto slul vykonavatelem smrti. U Krista vykonali ji čtyři vojíni.

Když byl ortel od Piláta vynesen, ujali se vojínové díla. Svlékli z Pána Ježíše posměšné roucho a oblékli ho do vlastního jeho šatu. Byli přivedeni oba lotři a přineseny tři kříže. Hlavní trám byl asi jednou tak velký jako výška vzrostlého muže. Příční trám nebyl ještě k hlavnímu trámu připevněn, nýbrž byl k němu po délce přivázán. Odsouzenec musil si na potupu nésti nástroj smrti na popraviště. Kristu dostalo se nejspíše kříže, který byl určen pro propuštěného Barabáše. Odsouzeným bývaly ruce nazad svázány provazy. Tak se stalo zajisté také Spasiteli.

Průvod se seřadil. Napřed šel setník s oddílem vojínů, za ním hlasatel, jenž nesl nápis určený na kříž, udávající příčinu odsouzení. Poté kráčel Pán Ježíš a za ním oba lotři, po stranách šli vojínové, kterým bylo ortel vykonati. Pak následovalo druhé oddělení vojska, za ním členové velerady a za těmito lid. Byly hlavní svátky, tisíce poutníků plnili ulice. Byl tedy průvod Kristův zajisté neobyčejně četný. Byli v něm ctitelé Ježíšovi, nyní zastrašení, zajisté také zviklaní ve víře; byli tu prostí zvědavci, byli tu nepřátelé Páně. Někde mezi zástupy kráčela P. Maria s oddanými jí ženami. Nepřátelé Kristovi se radovali, Maria a věrné duše rmoutily. Přítomni byli asi také někteří apoštolové a učedníci, ale skrytě, rozptýleně. Jidáš asi již nežil; žil-li, snášel krutá muka, nebo svědomí mu pravilo: tys ho zradil.

Bylo asi 11 hodin, když se průvod hnul. Cestu, kterou šel, nazval potom lid cestou bolestnou, via dolorosa, a podání zachovalo pamět na místa, na nichž se přihodily význačné události. Nedlouho kráčel průvod. Sotva učinil Pán Ježíš asi 400 kroků, klesl pod křížem, vysílen jsa ranami, trýzněním, ztrátou krve, duševním utrpením. Kus sloupu z červeného mramoru v levém rohu zdi označuje poutníkům toto místo. Spasitel, zpamatovav se, vstal a kráčel dále. Ušel asi 60 kroků. Čí jsou ty smutné oči, které se soucitně na něj upírají? Nastal nejdojemnější a nejpohnutlivější okamžik na cestě bolesti: Pán Ježíš se setkal s matkou svou. Pohlédli na sebe. Nikdy nevylíčí lidské slovo, co pocítila jejich srdce. Maria z pohledu na utýraného syna, který se s ní včera tak láskyplně loučil, omdlela. Dříve stál na tomto místě kostel zvaný Mdloby Panny Marie. Písmo sv. o tomto setkání nevypravuje, ale veškeré ústní podání s jistotou je dosvědčuje. P. Marie sledovala průběh líčení. Do domu Kaifášova nesměla, ale k soudní síni Pilátově měl každý volný přístup. Viděla utrpení Syna svého a cítila je stonásobně v svém srdci. Když se průvod hnul, nadběhla si kratší cestou, aby se setkala s Ježíšem a projevila mu svou oddanou lásku. Tu ji opustily síly. Křesťané nezapomněli a nezapomenou na její mateřskou věrnost. Tato událost se jim zapsala do srdcí na věky. Tvá mdloba, matičko, činí tě drahou také nám. Přijmi naše pohnutí jako projev lítosti, soustrasti a lásky. Pán Ježíš slábl vůčihledě. Přinutili tedy Šimona Cyrénského, aby nesl kříž za odsouzeným. Šimon byl Israelita z města Cyreny, ale bydlil se svými dvěma syny v Jerusalemě, kde měl, jak se zdá, statek. Snad dal na jevo soustrast s Pánem Ježíšem nebo učinil něco, co na něj vojíny upozornilo — chopili ho a přinutili nésti kříž. Šimon, vida ztýraného Ježíše, byl hnut soustrastí a nesl kříž s ochotou. Spasitel kráčel bez kříže před ním, maje ruce nazad spoutané. Krásný obraz. Jest výkladem k slovům Ježíšovým, že máme nésti trpělivě svůj kříž za ním. Kdo tak činí, pomáhá nésti jeho kříž, nebo má v jeho utrpení účast a získává tím zásluhy. Odměna, podle podání, Šimona neminula. Uvěřil, stal se biskupem, kázal se svými dvěma syny evangelium ve Španělsku a zemřel nakonec podle jedněch blaženě v Jerusalemě, podle jiných utrpěl v městě Bosře v Arabii smrt mučednickou. Místo, kde Šimon vzal kříž Kristův na ramena, označeno je čtyřhranným kamenem. Poutníci jej líbají, poněvadž ukazuje prý nepatrnou stopu ruky Pána Ježíše, který zemdlen jsa na něj ji položil. Podle

jiné zprávy nesl Pán Ježíš kříž až k bráně města, tedy o něco dále, a byl ho zbaven až po druhém pádu.

Nyní šla cesta do vrchu. Zde podala Spasiteli Veronika roucho, do něhož vtiskl jí Pán Ježíš za odměnu svou tvář. Stalo se to před jejím domem. Kus sloupu, zakopaného do ulice, označuje toto místo. Roucho sv. Veroniky se chová v Římě v chrámě sv. Petra pod jménem Volto santo, svatý obličej. Asi sto kroků dále stála brána města, zvaná soudní. Když tam průvod přibyl, byl rozsudek nad Kristem ještě jednou přečten a opis jeho přibit na sloup. Zde padl Spasitel po druhé. Stoupání a žár sluneční vyčerpaly jeho síly znova. Jakmile se vzpamatoval, dal se průvod rychle vpřed, nebo velerada chtěla viděti odsouzeného na kříži. Asi 60 kroků odtud potkal Pán Ježíš plačící ženy, o kterémžto setkání se sv. Lukáš zevrubně zmiňuje, uváděje slova Páně k nim. Jsou to vážná slova. Kalvarie byla už jen asi 50 m vzdálena. Slova Páně souhlasí se slovy, která řekl, když plakal nad Jerusalemem. Pravil: Dcery jerusalemské, neplačte nade mnou, ale samy nad sebou plačte a nad syny svými, neboť přijdou dnové, v nichžto řeknou: Blahoslavené neplodné. Tehdy počnou říkati horám: Padněte na nás, a pahrbkům: Přikrejte nás (Luk. 23, 27 n). Slova se splnila. Proto pravil Pán, aby plakaly nad sebou a nad syny svými. Jen víra s pokáním mohla je zachrániti.

Na další cestě padl Pán Ježíš po třetí do mdlob. I toto místo je označeno sloupem. Potom dospěli na vrchol Kalvarie. Bývalo obyčejem, že se odsouzeným podával před popravou opojný nápoj, aby cítili méně bolesti. Obyčej ten, zakládající se asi na výroku Písma (Přísl. 31, 6 n), vykonávaly vznešenější ženy. Pánu Ježíši podaly jej snad ženy, které prve projevily pláčem soustrast. Podávalo se víno, v němž byl kousek rozpuštěného kadidla. Spasiteli podáno bylo víno s myrhou. Myrha se pokládala za koření nejvzácnější. Bezděky vzpomínáme na dar tří králů od Východu. Pán Ježíš okusil nápoj, aby projevil dík ženám a vyplnil proroctví: Dali mi za pokrm můj žluč (žluč cholé značí také myrhu), ale nevypil ho. Chtěl trpěti s plným vědomím, zvláště si chtěl zachovati jasnou mysl, aby se mohl modliti k Otci a učiniti to, co potom s kříže učinil.

2. Zastavme se zde, abychom si z bolestné cesty milého Spasitele vzali poučení a povzbuzení.

Proč konáváme pobožnost křížové cesty? Protože nic neukazuje tak názorně lásku Pána Ježíše k Otci a k nám jako

jeho utrpení. Ukazuje lásku k Otci. Otec si přál, aby se vykoupení stalo utrpením, a Pán Ježíš se jeho vůli dobrovolně podrobil. Bylo těžké. Někdy se ho lidská bytost Páně hrozila. Ale Pán Ježíš zůstal věren. Jaké to povzbuzení pro nás, abychom plnili vůli Boží věrně, ať je přikázání lehké nebo těžké, malé nebo velké, příjemné nebo nepříjemné. Veliký a vznešený byl Kristus v této věrnosti, také nás zvelebí a ozdobí. Jak byla Bohu milá, vidíme z toho, že povýšil Krista na krále nebe a země, vykázav mu místo po své pravici. I nám věrnost v plnění přikázání získá úctu, lásku a odměnu věčného soudce. — Utrpení Páně ukazuje lásku k nám. Není většího milování, jako když někdo dá za jiného svůj život. Tys jej za nás obětoval, božský mistře, tys jej za nás obětoval dobrovolně a za těžkého utrpení. Tys jej za nás obětoval tak, aby všecky tvé zásluhy připadly nám. Kámen se rozehřívá sluncem, jak by se nemělo rozehřáti vděčnou láskou k tobě srdce naše, které není kámen, nýbrž dovede oceniti šlechetný čin, rádo uznává jeho krásu a jest jí dotčeno. V Bruselu postavili neznámému vojínovi na náměstí pěkný pomník. Stále je okrašlován věnci. Kdo jde kolem, smeká. V neznámém vojínovi uctívá národ všecky, kteří dali za vlast život. Tys, Kriste, trpěl za naši spásu. Budeme tě ctíti a milovati. Dej nám milost, prýštící z tvé vykupitelské smrti, abys byl vždy naší láskou nejpřednější a abychom ti sloužili s touže ochotnou věrností, s kterou tys za nás pracoval a trpěl.

To jest první poučení. Druhé beru z modlitby sv. Františka Xav. Má první poučení zdokonaliti, t. j. má naši lásku k Bohu a Kristu zvelebiti na stupeň čisté charity. Charita je Boží láska, která nemiluje Boha proto, že nám koná dobré, nýbrž proto, že je svrchovaně milování hodný. Charita je čistá záliba v jeho skutečné bytosti a touha po spojení s ním. To vyjadřuje modlitba sv. Františka Xav. Praví v ní: Miluji tě, o Bože, ne proto, že mi hrozíš peklem, ani proto, že mi slibuješ nebeskou blaženost, miluji tě tak, jako mě miloval Kristus, když za nás trpěl rány, potupy a smrt, když to činil ne proto, aby sám z nás něco měl, nýbrž jedině proto, aby mě vykoupil, mně zjednal milost, mě spasil. Miluji tě jedině, že jsi můj Bůh a král. To je charita, stupeň lásky nejvyšší, nejčistší, pravá láska Boží, největší božská ctnost. Tuto lásku měla P. Maria, ji měl a kázal sv. Jan, když napsal: Milujme Boha, nebo on dříve miloval nás (1 Jan 4, 19). Od sv. Petra ji žádal Pán, když mu odevzdával prvenství. Sv. Pavel píše, že by se rado-

val, kdyby se stal obětí za své bratry (Fil. 2, 17). Mučedníci ji osvědčili skutkem, svatí se po ní snažili a také jí dosahovali.

Charita je největší dokonalost, které člověk může na světě dosíci. Tak se v ní cvičme. Zbožné rozjímání o utrpení Páně je k ní školou. Jdi za svým božským mistrem po cestě na Kalvarii, pozoruj jeho utrpení, vmysli se do myšlenek a citů jeho Srdce, postůj s matičkou Boží pod křížem, učiň to upřímně, a tvé srdce se rozšíří, ty zvoláš: O, Pane, ty sesza mne ponížil z čisté charity, až k smrti a to k smrti kříže, dej mi milost, abych i já tebe miloval jako ty mě, tobě sloužil, pro tebe se za jiné obětoval, naplň mě ctností božské lásky. Opakuj to častěji a dojdeš k charitě.

* * *

Provodili jsme Pána Ježíše od domu Pilátova na Kalvarii a vybrali si z ní poučení o lásce Boží.

Na sv. Hostýn přicházejí nejen poutníci, aby konali skutky nábožnosti, nýbrž také výletníci, jimž jde jen o shlédnutí památného místa. Někdy se zúčastní také pobožnosti, trochu snad i z nábožnosti, trochu proto, aby pozorovali způsoby lidové zbožnosti. Je to na nich viděti. Než hle! Nejednou se přihází, že začínají křížovou cestu, jeden z hlavních úkonů, jako chladní pozorovatelé a že ji ukončují ve zpovědnici a u stolu Páně. Věnují pozornost modlitbám a pohlížejí na zastavení. nesmírný děj vykoupení zaujme jejich mysl, matička Boží pomáhá milostí — a dílo spásy se dokoná. Dotčeni láskou, kterou křížová cesta názorně představuje, pokloní se Bohu, jenž miloval svět tak, že Syna svého dal na jeho spásu, a Kristu, jenž s nevýslovnou šlechetností, obětavostí a věrností dílo vykonal. Čím spíše vykoná křížová cesta dobré dílo v srdcích věřících a zbožných. Ta pozvedne výše, ta přiblíží k lásce čisté, k božské charitě. Zmučený Spasiteli, rozmnožuj v nás věrnost a lásku, abychom dospěli k charitě, v ní žili, pracovali, obětovali, s ní umřeli a v ní se s tebou na věky spojili.

LXXXII. Sedm slov Páně.

Jerusalem byl několikráte vyvrácen a zpustošen. Na cestě, kudy šel Pán Ježíš na Kalvarii, je někde na metry rumu, nicméně můžeme bezpečně věřiti tomu, co nám vedle Písma vypravuje podání, neboť východané zachovávají s neobyčejnou

věrností památku na místa, kde se přihodilo něco vážného, a vykopávky, které se na sv. místech konají, potvrzují, co tradice zachovala. To platí zejména o bolestné cestě, via dolorosa, kterou Spasitel šel po odsouzení k smrti.

Doprovodili jsme ho až k ukřižování. Viděli jsme, že Pán Ježíš nezamítl omamujícího nápoje, ale že se ho dotkl jen rty. Chtěl si zachovati plné vědomí. Poté svlékli s něho katané šat. Pro Pána Ježíše to byl okamžik bolestný, nebo šat byl přilípl na krvavé rány a snímáním šatů, zajisté málo šetrným, rány se otevřely. Pás kolem kyčlí Kristu asi zůstal. Římané se sice nahotou nepohoršovali, ale Židé ji nestrpěli. Jejich citů bylo třeba šetřiti.

Ukřižování se dělo dvojím způsobem. První způsob se konal takto: Nejprve byl upevněn v zemi kříž, odsouzený byl vytažen provazy a posazen na kolík, aby se tělo nezvrátilo, pak mu byly ruce rozpiaty a přibity buď skrze dlaň nebo zápěstí, na konec mu byly nohy pevně přivázány ke kmeni kříže anebo také hřeby připevněny. Druhý způsob se dál tak, že byl odsouzený přibit na kříž ležící na zemi. Potom byl kříž vyzdvižen a v zemi upevněn. Hřeby byly veliké a hrubé. Ukřižování Páně se stalo druhým způsobem. Tak je aspoň od nepaměti líčeno a zobrazováno. Že Pánu Ježíši byly proklány ruce a nohy, je patrno z jízev, které si ponechal a apoštolům ukázal. Musilo se to státi, nebo prorok předpověděl: Probodli nohy mé a ruce mé (Žal. 2, 17).

Tak se objevil Pán Ježíš na kříži mezi nebem a zemí. Jesle a kříž jsou začátek a konec jeho života na tomto světě. Tam Maria, zde též. Tam se mu klanělo několik pastýřů, zde několik věrných duší. Tam ho chtěl Herodes zabíti, zde tak učinil národ. Božský mistře, tvrdé lůžko sis ustlal. Naše hříchy ti je připravily. Pojďme s lítostí a láskou na Kalvarii a pozorujme smrt, jež nás vykoupila. Umučený Spasiteli, požehnej nám!

* * *

První slovo, které Pán Ježíš pronesl na Kalvarii, je dojemné slovo odpuštění a přímluvy: Otče, odpusť jim, nebo nevědí, co činí. Vyřkl je buď tehdy, když hřeby prorážely jeho ruce a nohy, působíce mu nevýslovnou bolest, anebo když byl kříž zdvižen a vpuštěn do jámy, nebo tu se první bolest ještě stupňovala. Slovo Páně byla odpověď na toto utrpení. Připravila mu je nevěra, zloba, vášeň. O, dobrotivý a milosrdný Pane,

doufáme pevně, že tím shovívavější budeš k hříchům slabosti, jimiž přes dobrou vůli i my tebe mučíme.

Pán Ježíš visel mezi dvěma zločinci. Nad jeho hlavou se objevila tabulka s nápisem: Ježíš Nazaretský, král židovský. Pilát dal nápis napsati latinsky, řecky, židovsky, aby jej mohl každý čísti. A čtli jej tisícové. Pilát se tím pomstil Židům za nepříjemnost, kterou mu obžalobou způsobili. Ukázal jim, že se jejich očekávanému království směje: Židé to vycítili a žádali, aby byl nápis změněn v slova: Tento se vydával za židovského krále. Ale Pilát odpověděl: Co je napsáno, je napsáno, a nevyhověl. Myslil-li Pilát, že zesměšní židovské sny o mesiánském království, měl pravdu, ale trojjazyčný nápis psala také vyšší ruka, aby naznačila, že Kristus je král a že jeho duchovní království obsáhne celý svět.

Krvavé dílo bylo dokonáno. Podle římského práva patřil šat odsouzeného vojínům, zúčastněným při popravě. Plášť byl z několika částí. Rozdělili jej na čtyři kusy. Spodní roucho bylo nesešívané. O ně metali los. Tak se naplnilo slovo prorokovo: Rozdělili sobě roucha má a o můj oděv metali los (Žal. 21, 19). Odkud věděl David, že Mesiáš bude ukřižován podle římského práva a že se rozdělení šatu stane uvedeným způsobem? Ze sebe nikoliv, nebo tehdy nebylo ani římské říše ani Římanů vůbec. Hle, nepatrné proroctví, ale má uchvacující sílu. Duchovní spisovatelé vidí v šatu Pána Ježíše milosti, jež jeho smrt přinese, v nerozděleném spodním rouchu jednotu církve.

Vojíni stáli nebo seděli blízko křížů, hlídajíce popravence. Při takovém smutném díle bývají lidé jati soucitem a chovají se k odsouzencům šetrně. Kristu Pánu se této soustrasti nedostalo a vojíni potupám na něho nebránili. Potupa v takovém postavení bolí. Pán Ježíš byl tupen ve všech svých vlastnostech: jako prorok, Syn Boží, Mesiáš, divotvůrce, dobrodinec lidu. Rovněž ode všech stavů. Falešní svědkové na něho pokřikovali: Ha, jenž boříš chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavuješ, pomoz sám sobě a sestup s kříže. Jiní: Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže. Podobné jednání bývá nakažlivé. Anebo se snad choval lid dosud tiše, že to členy velerady dráždilo? Dosud byli jen diváky, pozorujíce Krista. Teď projevovali radost i oni. Jedni pravili: Jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže. To se posmívali jeho zázrakům. Jiní: Ať sestoupí nyní s kříže, abychom to uviděli a uvěřili. To je dráždil nápis na tabulce. Jiní zase: Doufal v Boha, ať ho nyní vysvobodí, miluje-li ho, neboť pravil: Syn Boží jsem. Když lid a vojíni

viděli, jak i členové velerady tupí Krista, byli strženi též a pokřikovali na něj: Jsi-li ty král židovský, pomoz sobě. Pán Ježíš slyšel hany a viděl projevy výsměchu, pohrdání, ukojené msty. Zda-li tě, milý Ježíši, bolely? Ale tys mlčel. Snad jsi tiše opakoval předešlou prosbu k Otci za odpuštění.

K potupám byl stržen také lotr na levici. Pravil: Jsi-li ty Kristus, pomoz sobě i nám. Než hle, Spasiteli se dostalo útěchy, která mu byla velmi milá. Je to patrno z odměny, kterou za ni udělil. Lotr na pravici, vida podivuhodný klid a dojemnou odevzdanost Ježíšovu, pocítil k němu úctu a lásku. Pravil: Ani ty se Boha nebojíš, ježto v témže odsouzení jsi? A my zajisté spravedlivě trpíme, neboť dostáváme to, co náleží na skutky naše, ale tento neučinil nic zlého. V jeho slovech je projev bázně Boží, vyznání hříchů, kajícnost, víra v Krista. To byla radost pro Srdce Páně toužícího po spáse duší. Když lotr přidal prosbu: Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do svého království, prosbu věřící a důvěřivou, odpověděl: Amen, pravím tobě, dnes budeš se mnou v ráji. To je druhé slovo tvé, Pane. K potupám jsi mlčel, k slovům víry a důvěry nejen nemlčíš, nýbrž královsky odměňuješ. O, jaké milosti mohli dojíti tisícové, kdyby byli na Krista jen pohlédli se soustrastí. Tato soustrast je požehnaná dosud. Ctitelé umučení Páně to vědí. Proto jest jim pobožnost křížové cesty, k pěti ranám Páně, k probodenému Srdci tak milá.

Zatím nastaly v obzoru divné změny. Byly hrozivé, takže budily strach a mnozí opustili Kalvarii. Oddané osoby Páně, které stály dosud opodál, mohly nyní přistupovati blíže ke kříži. Byla to P. Maria, její sestra nebo spíše sestřenice Marie Kleofášová (Jakobová), Marie Magdalena, Salome a sv. Jan. Snad tu byli také jiní ctitelé Páně, ale evangelium uvádí jen tyto. Snad jen jim dovolila stráž přistoupiti blíže. Věrnost, kterou prokazovali Pánu Ježíši po celý veřejný život, zachovali mu i v hrozném ponížení. Zdali je utrpení Páně dojímalo? O, oni je cítili srdci spolu s ním, nejvíce věrná jeho matička. Trpěla statečně jako její syn. Vykladači Písma to vyciťují ze slov evangelisty, jenž dí, stabat mater, stálá matka. Královna mučedníků musila se vyznamenati statečností, jež převyšuje jejich statečnost. Utrpení bylo jedinečné, proto jedinečná byla i její statečnost. Stabat mater. Ale v srdci, v mateřském srdci se vlnilo moře bolů. Pán Ježíš viděl vše, zevní projevy milých osob i vnitřní jejich myšlenky. Neměl-li je odměniti? Slovo své — je to třetí a čtvrté slovo Páně, řídil k matce a k Janovi. K ní řekl: Ženo, hle,

syn tvůj, k učedníku: Hle, matka tvá. Pán Ježíš zvolil slovo ženo ze šetrnosti, aby jí nikdo nepotupil. Slovo to ukazuje také na ženu v ráji slíbenou. Odkázal jí sv. Janu. Dojemný okamžik, bolestné sbohem. Už nemohu se o tebe starati, můj milý učedník nastoupí na mé místo. Od té chvíle vzal sv. Jan P. Marii k sobě. Stala se jeho matkou a on jejím synem. Ode dávna se dává slovům Páně útěšný výklad, že Pán Ježíš učinil jimi P. Marii také naší matkou a nás jejími dítkami. Křesťané tak smýšlejí, volají k požehnané mezi ženami matičko a věří — než co pravím věří — oni zakoušejí, že Maria má o ně péči jako o své dítky. A jsme jejími dítkami zvlášť milovanými, nebo nás porodila v bolestech a umírající syn nás jejímu mateřskému srdci doporučil. O, matičko bolestná, jak bychom mohli tebe nemilovati!

Kdysi žádali Židé na Pánu Ježíši znamení s nebe. Nyní je Bůh dal a bylo hrozivé. Bylo tak strašlivé, že se nám o něm zachoval starodávný výrok: Buď trpí Bůh anebo má útrpnost s velikým hořem. Nastala příšerná tma a trvala skoro tři hodiny, totiž do smrti Páně. Slunce se zatmělo. Zatmění nemohlo býti přirozené, nebo byl úplněk. To Bůh mluvil. Dával svědectví svému Synu a vyslanci, naznačoval, že byl spáchán veliký zločin. Při narození Páně mluvil líbeznou hvězdou, při smrti Páně hrozivou temnotou. Lid to cítil. Mnozí se bili kajícně v prsa. Utlumená víra se probouzela. Jiní se v své nevěře a zášti zatvrzovali. Mezi tím se muka Pána Ježíše stupňovala a stávala nesnesitelnými. Rány se jitřily, hlava klesala bezmocně, tělo se chvělo v horečce. Na Kalvarii bylo jako v temné noci, jen těla ukřižovaných prokmitala přidušenou bělostí. Do příšerného temna zazněl hlas Pána Ježíše: Bože, můj, Bože, proč jsi mě opustil. Je to páté slovo Páně. Slovy těmi začíná žalm dvacátý prvý. Líčí, jak bude Mesiáš trpěti, jak bude jeho život prchati, jak se rány jeho zanítí, jak bude mučen žízní umírajících. Větší, nežli toto utrpení tělesné, bylo utrpení Páně duševní. On, jenž jako člověk žil po celý život z Boha, jenž měl v živém vědomí synovství Božího blaživý pramen útěchy, je od Otce jako opuštěn. Božství se skrylo, aby člověčenství mohlo vypíti kalich hořkosti až na dno. Všecka tíha lidských hříchů zalehla na jeho svatou duši a plnila ji hrůzou. Anděl jako v zahradě nepřišel, aby ji potěšil. Sám, opuštěn musí bojovati. Páté slovo Páně vyjadřuje tento stav. Byl hrozný, tak hrozný, že stojíme před tajemstvím. Ale stav zoufalství to nebyl. Žalm dvacátý prvý je bolestný, ale je pro-

dchnut důvěřivou odevzdaností do vůle Boží. Pán Ježíš se jej modlil.

Zachvěj se, křesťane, při pohledu na Ukřižovaného a při jeho slově. Zachvěj se a kaj. Je-li něco, co ti ukazuje hrůzu smrtelného hříchu, je to kříž Syna Božího.

Temnoty při slově Páně pominuly. S temnotou zmizela bázeň nepřátel. Řekli posměšně: Hle, Eliáše volá. Židé věřili, že před Mesiášem přijde Eliáš. Na proroka si vzpomněli proto, že první slova žalmu jsou podobna jeho jménu. Temnoty, které mohly býti znakem jeho příchodu, pominuly, a nepřišel. Je patrné, že slova nepřátel, k nimž se přidali také vojíni, mají povahu výsměchu, a to výsměchu škodolibého, potupného. Tu zaznělo s kříže šesté slovo Páně: Žízním. Žízeň člověka umírajícího v ranách je jedna z nejhorších trýzní. Dásna pálí, jazyk je seschlý, rty ztvrdlé. Pán Ježíš neprosil o nápoj, nýbrž jen vyjádřil, co trpí. Duchovně značí jeho slovo žízeň po spáse lidí, za něž jejich Vykupitel umírá. Tak žízníš, Pane, i po naší spáse. Jeden z kolemstojících namočil houbu, nastrčil ji na třtinu a přiblížil ke rtům Páně. Soustrastný skutek vzbudil u nepřátel nelibost. Volali: Nechej, ať uvidíme, přijde-li Eliáš, aby ho vysvobodil. Ale muž vykonal skutek. Spasitel přitiskl rty k houbě s octem a občerstvil se.

Uplynuly tři hodiny. Pán Ježíš se rozhlédl kolem. Byl to pohled, kterým objal své dílo a spolu celý svět, za nějž je konal. Vše bylo vyplněno, co předpověděli proroci, vše, čeho Otec žádal. Blaživá útěcha se snesla do duše božského trpitele. Velikým, radostným hlasem zvolal: Dokonáno jest, Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého. Je to sedmé, poslední slovo Páně. Naklonil hlavu a umřel. Spravedlnosti Boží bylo učiněno zadost. Svět byl vykoupen. Stáli-li někde skrytě učedníci Páně, slyšeli slova a řekli si: Je konec. Zklamali jsme se. Odešli smutni. Byly tři hodiny odpoledne. Každého roku o velkém pátku děj ten prožíváme, páteční zvonění odpolední připomíná nám smrt Páně každého týdne. Chvíle ty mohou býti okamžiky pro nás velmi milostnými. Nezapomínej na to, duše křesťanská. Jedné milosti se ti za zbožnou účast jistě dostane, milosti dobré smrti.

Duchovní spisovatelé si všimli, že i okamžik smrti Páně má božské znaky. Vidí je v mocném hlasu, kterým Pán Ježíš poslední slova promluvil; v tom, že nejdříve naklonil hlavu a potom vypustil duši. Umírající, utrpením vysílený člověk takové síly nemá a naklonění hlavy nastává zpravidla teprve po smrti. Mnohem jasnější a určitější známkou božství Páně

jsou zjevy v přírodě, které v okamžiku smrti nastaly. Opona chrámová se roztrhla na dvě půle od hora až dolů, země se třásla, skály pukaly, hroby otvíraly. Římský setník, jenž stál s vojíny na stráži a viděl, co se děje, byl naplněn posvátnou bázní. Pravil: Vpravdě tento člověk byl Syn Boží. Vojíni opakovali: Jistě Syn Boží byl tento. Hle, vykupitelská smrt Páně přináší první ovoce. A je to pohan, jenž učinil spasitelné vyznání víry. Je zároveň odsouzením nevěry židovské. Vojíni hleděli teď na Pána Ježíše jinak a také lid jat byl bázní, bil se v prsa a prchal. Za to rosa útěchy kanula do srdcí P. Marie, sv. Jana a žen, nebo viděli svou vinu potvrzenu. Zároveň si oddechli, že bylo hrozné divadlo ukončeno.

Zákon žádal, aby odsouzený nezůstal na kříži déle nežli den. Proto Židé naléhali na Piláta, aby byly odsouzeným přelámány hnáty. Činila tak zvláště také proto, že nastávala velikonoční sobota. Pilát vyhověl. Poslal na popraviště vojíny, vojíni dobili oba lotry železnými tyčemi, ale u Krista, jenž byl mrtev, tak neučinili, nýbrž jeden z nich vrazil mu kopí pravým prsem směrem k srdci. Četa chtěla míti jistotu, že i Pán Ježíš je mrtev, nebo musila podati o smrti všech úřední zprávu. Nepřátelé Páně měli zajisté bedlivý pozor. Svatý Jan, jenž byl přítomen, píše: A ten, jenž to viděl, vydal svědectví o tom a pravdivé jest svědectví jeho, a on ví, že pravdivé věci mluví, abyste i vy uvěřili. Stalo se to zajisté, aby se naplnilo Písmo: Kostí mu nezlomíte (2 Mojž. 12, 46). A opět dí Písmo: Budou patřiti na toho, v něhož bodli (Zach. 12, 10). Tak se naplnilo, co velikonoční beránek, hlavní obět starozákonní, předobrazoval. Z rány v boku vytekla voda a krev. Že tekla krev, je přirozené, ale že tekla voda, je neobvyklé. Proto vidí sv. Otcové v tomto zjevu nadpřirozený význam. Důtklivá slova sv. Jana jim dávají za pravdu. Smrtí Páně začal Nový zákon. Křest vodou do něho uvádí, krev svátostná udržuje a rozmnožuje nadpřirozený život. Jeden z nich praví: Jako Eva vyšla z boku Adamova, tak církev Boží vychází z boku Páně. Proražení boku dalo vznik požehnané pobožnosti k Srdci Páně, od církve schválené a neobyčejně povýšené.

* * *

Pozorovali jsme smrt Páně a všímali si slov, která s kříže promluvil. Jest jich sedm. Vidíme, že to byla smrt lidská a božská zároveň, lidská upřímnými projevy bolů, božská pro velebnost, s kterou Pán Ježíš trpěl, a pro zázračné zjevy, kte-

rými Bůh jeho smrt provázel. Dotrpěls, umřels, božský mistře. Hluboce pohnuti díváme se na děj, jenž byl tisíciletími připravován a z něhož lidstvo bude žíti do skonání světa. O, Pane, dej, abychom z jeho zásluh žili i my. Tys odměnil neobyčejným způsobem lotra na pravici za malý projev soustrastné lásky. Naznačils, že tvé utrpení je bohatý pramen milosti. Budeme tě uctívati, Pane, v tvém kříži, v tvých ranách. Ty nám otevřeš Srdce své, kopím probodené, dáš milost pro život, dáš ochranu v smrti, dáš spasení při soudu.

LXXXIII. Bolestná Panna Maria.

Mezi mariánskými svátky je též svátek sedmibolestné P. Marie. Kristus Pán vykupoval nás utrpením, P. Maria byla při vykupitelském díle hlavním jeho nástrojem, i shledáváme přirozeným a vhodným, že ji učinil účastnu také svého utrpení, a to v míře jedinečné. Již v tom je důvod, abychom při vzpomínce na utrpení Páně vzpomněli také na jeho Matičku. Mimo to máme ještě zvláštní důvod. Tam na Kalvarii odkázal nás P. Marii jako dítky a my ji od té doby ctíme jako matku, jež nás v bolestech porodila.

Vzbuďme tedy živý obraz toho, co vyjadřuje sv. Jan, když píše, že podle kříže Ježíšova stála jeho matka (Jan 19, 25), a odpovězme jí na dvě otázky: Co trpěla P. Maria, za koho trpěla. Prosme: Bolestná Matičko Boží, požehnej nám, abychom byli dobrými dítkami tvými.

* * *

1. První otázka je: co trpěla P. Maria. Vrchol jejího utrpení byl na Kalvarii, ale byl připraven různými bolestnými zkušenostmi. Byly bolestné nejen samy sebou, nýbrž také proto, že budily strach. Bolestné samo sebou bylo narození v jeskyni, byl útěk do Egypta, byla ztráta dvanáctiletého Pána Ježíše při pouti do Jerusalema, smrt sv. Josefa, bylo rozloučení se Synem, když odešel z Nazareta, aby nastoupil veřejnou činnost. Tyto události byly P. Marii bolestné podobně, jako by byly bolestné nám. Něžné její srdce je pociťovalo zajisté hluboce. Od obětování dítka Ježíše v chrámě přibylo k nim, že budily strach. Simeon jí tehdy zvěstoval: Tento jest postaven k pádu a k povstání mnohých v Israeli a na znamení, jemuž budou odpírati, a tvou vlastní duší pronikne meč (Luk. 2, 34 n). Proroctví zvěstovalo něco hrozného, co souvisí s mesiášským životem Páně. To budilo úzkost a strach.

P. Maria poslouchala slova zajisté s uleknutím, a čím více o nich rozjímala, tím více si uvědomovala, že obsahují něco strašného. Simeone, proč jsi nemlčel? Proč jsi svou věštbou zranil srdce mateřské, a to ve chvíli tak posvátné? Což ti nepravil útlocit, že je to nešetrné, ba hrubé? On vám poví, že to musil říci, jelikož sv. Duch ho k tomu pudil. My přijímáme jeho omluvu a rozumíme jí. Bůh to tak zařídil. P. Maria neměla Mesiáše jen poroditi, nýbrž s ním o našem vykoupení také pracovati. Kristus je začal hned vtělením a narozením. Nastoupil stav ponížený, chudý, s utrpením spojený. Proroctví Simeonovo uvrhlo jeho matku také do stavu bolestného a provázelo ji jako hrozný stín. Anděl káže Josefovi, aby vzal Matku a dítko a prchl do Egpta. Bolestná událost. Pro P. Marii dvojnásobně bolestná, nebo se táže, nepřišla-li chvíle, kdy se tajemná věštba má vyplniti? Nastal šťastný život nazaretský. Nic nerušilo jeho blaha, ale v duši P. Marie ozývají se časem slova proroctví a její srdce se chvěje. Co jen znamená? přemýšlí a leká se, že by měl býti život ten nějakou hroznou událostí rozrušen. Tu se stala ztráta dvanáctiletého Ježíše při jerusalemské pouti. Snad se neplní věštba! proniká jí myšlenka a plní strachem. Nestalo se neštěstí, ale k tajemným slovům věštby přistupují tajemná slova Pána Ježíše: Zdaliž jste nevěděli, že já musím býti v tom, co jest Otce mého? (Luk. 2, 49). Nastal zase šťastný, klidný život, přerušený později jen smrtí Josefovou. P. Maria, žijíc po smrti sv. manžela ještě v těsnějším a důvěrnějším svazku s božským Synem, se uklidnila. Možno za to míti, že jí Ježíš o svém úkolu leccos řekl a na svůj konec ji připravil. Podrobila se vůli Boží bez reptání.

Přišlo rozloučení. P. Maria sledovala zajisté všude svého Syna. ale z povzdálí. Zdali připravovala poslední večeři? Písmo o tom nepraví nic. Sledovala-li svého Syna do zahrady Getsemanské? Mnozí tak myslí. Ale jistě slyšela: Ježíš je jat a veden před soud. Oznámili jí to bez pochyby apoštolové, mluvili o tom přátelé i nepřátelé Páně, přátelé s ustrnutím, nepřátelé s radostí. Teď věděla, co přijde. Nastal nejhroznější den jejího života, ale také den, který z ní učinil královnu mučedníků. Cítí, že Bůh chce, aby trpěla s Kristem, mateřská láska ji pudí k tomu též, a tak ji vidíme po boku Synově. Zbožné ženy, snad také sv. Jan, ji provázejí. Slyší, co se dělo při soudu a po něm, co na dvoře, vidí, jak vedou jejího Syna k Pilátovi, k Herodovi a zase k Pilátovi, patří na hrozné bičování, dívá se na milého Ježíše, jejž dal Pilát zmučeného předvésti lidu, cítí

hroznou potupu, když lid volí zločince Barabáše a žádá vášnivě smrt Ježíšovu, slyší konečné odsouzení. O, Maria, co vytrpěla tvá duše v těchto strašných hodinách? To nikdo nevysloví, ba ani neprocítí. Všecka ta nespravedlnost, všecky ty potupy a rány , bodaly tvé srdce jako meče a rozrývaly je. Při tom volala tvá duše: Buď vůle tvá, Pane. Plakalo srdce tvé, plakalo krvavé slzy, ale s odevzdaností do vůle Boží.

Přišla cesta na Kalvarii a ukřižování. Cestou předbíhá, aby viděla zmučeného Syna a projevila mu, nemohouc pro něho nic učiniti, aspoň svou věrnou lásku. Těšila jej, působíc mu žal. Do tvé duše vryl se obraz Syna tvého s křížem na ramenou a nikdy z ní nevymizel. A vzájemný pohled váš? Umlkni, jazyku, jen rozjímej a pokoř se dojemnému tajemství. Na Kalvarii byla P. Maria zatlačena dál od kříže, ale slyší rány kladiv a myslí s hrůzou na hřeby, jak pronikají ruce a nohy ukřižovaného. Cítí je s ním. Kříž se zvedne. Bojí se pohlédnouti na něj. Učiní tak, a její srdce div nezastaví tep. Dere se vpřed skrze zástupy, jež se nasytily pohledem a prchají při temnotách, a postaví se ke kříži. Tam zůstává do smrti a pohřbu božského Syna. O, by mu mohla pomoci! Nemůže. Ani krvavý pot mu nemůže setříti z hlavy, ani ji podržeti, aby měla kde spočinouti. Slyší slova ukřižovaného. Každé jako meč proniká její srdce. Nejvíce ji dojímá slovo, jež se jí týká, slovo: Hle, syn tvůj, hle, matka tvá. Jest to poslední slovo lásky, poslední sbohem.

Přišli vojíni, rozbili lotrům hnáty, jejich vůdce probodl Kristu Srdce. Kristus rány již necítil, Maria, ano. Potom sňali tělo a položili hlavu mrtvého Syna do jejího klína. Teď vidí z blízka vyhaslé oko, zsinalé rty, krvavé rány. Jedna myšlenka nabývá u ní vrchu: Díky Bohu, utrpení je ukončeno, vykoupení dokonáno. Svatý klid, bolestný a radostný zároveň, posiluje její duši.

Chtěl bych ocenit tvůj žal, Maria, ale nemám k tomu síly. Vzpomínám na matku sedmi synů Makkabejských. Viděla jejich muky a smrt. Vzpomínám na pět mučedníků arabských. Přinutili jejich matku, aby jim její tělo sloužilo za popravčí špalek, takže byla jako vykoupána v krvi svých synů. Vzpomínám na jiné podobné případy, myslím na bol, jejž tyto matky prožily, ale musím vyznati: není nikdo, jehož bolest bych mohl přirovnati bolesti tvé. Nebo která matka byla svatá jako ty? která počala z Ducha sv.? která měla takového Syna jako ty? která takovou znalost o svatosti a ctnostech svého Syna a takovou k němu lásku? která takovou úctu před Synem

svým? která žila se svým Synem v takovém posvátném a šťastném sjednocení po třicet let? To jsou důvody, které žal Matky Boží stupňují do hloubky, kde přestávají všecka měřítka. Prorok dí: Veliké jako moře je potření tvé (Pláč 2, 13). Ani toto slovo nestačí. Jedno slovo jej snad vystihuje, slovo Páně: Smutná je duše má až k smrti (Mat. 26, 38). Který člověk bez žalu zřel by Matku Spasitele v utrpení takovém? O, Matičko, lásky zdroji, nechť mne bolest s tebou spojí, dej, ať s tebou žalostním.

2. Druhá otázka je, za koho trpěla P. Maria. Utrpení P. Marie je z utrpení Páně. Kdyby Kristus netrpěl, nebyla by trpěla ani ona. Všecka její muka pocházela odtud, že trpěl její Syn. Chceme-li tedy odpověď na otázku, proč P. Maria trpěla, musíme si odpověděti, proč trpěl Pán Ježíš. Proč trpěl Kristus, víme. Trpěl pro hříchy světa, na prvním místě pro hřích prvotný, potom pro všecky hříchy osobní. Trpěl, aby za ně učinil spravedlnosti zadost a zasloužil nám ztracenou milost, jež činí z lidí dítky Boží a dává jim právo na nebe. Proto byl Kristus souzen, mrskán, ukřižován. Když tedy utrpení Pána Ježíše bylo utrpení P. Marie, trpěla z téže příčiny jako on. Byly to tedy hříchy, které ji mučily. Mnozí ji proto zovou spoluvykupitelkou. Církev tohoto názvu neschvaluje, neboť Kristus je jediným vykupitelem, ale ráda přiznává, že P. Maria měla při vykoupení největší účast. Ochotně jí dává jméno prostřednice, s nadšením hlásají její bohoslovci, že všecky milosti jdou nám skrze její ruce. Jako Matka toho, jenž všecky milosti zasloužil, je mateřskou jejich původkyní. Účast při utrpení, které milosti zasluhovalo, dává jí výsadu, aby přicházely skrze její ruce.

Poslední důvod utrpení P. Marie byly tedy hříchy, všecky hříchy. Učiň z toho důsledek a zalekni se: mezi těmi hříchy byly také hříchy tvé. Ano, byly tam. Mučily Krista, mučily tedy i jeho Matku. Či můžeš říci: Nevinen jsem smrtí tohoto spravedlivého (Mat. 27, 24)? Nemůžeš. O Maria, vyznávám se žalem, i já jsem ti působil žal. Neučinil jsem to ze zloby, abych tě zarmoutil. Ne, ne! Stalo se to ze slabosti. Teď lituji svých hříchů dvojnásob, nejen pro rány Spasitelovy, nýbrž i pro žal tvůj. Odpusť mi. Stydím se, že jsem mučil svými hříchy srdce tak něžné, dobré, svaté, bojím se pozvednouti oči k tobě, ale musím, nebo úcta a láska k tobě mne k tomu nutí. Činím tak s pokornou prosbou: Maria, Matičko Kristova, odpusť.

Četl jsem tuto událost: Do domu vdovy vrazil mladý muž, volaje: Skryj mne, pro Boha tě prosím, stíhají mě. To pravě, padl před ženou na kolena. Co jsi učinil? táže se žena. Zabil jsem v hádce svého soupeře, nerad, ale stalo se. Skryj mne a neudávej mne. Žena byla jata lítostí a skryla nešťastníka. Za chvíli přinášejí zavražděného. Můj syn, můj jediný syn! vykřikla žena. Strašný bol sevřel jí srdce. Co se stalo? běduje jako bez sebe. Zavražděn, odpověděli, hledáme vraha. Hledáte vraha mého syna? vykřikla žena, která poznala, že se vrah skrývá u ní. Již měla na jazyku slovo: Je zde, vezměte jej, ale potlačila je. S výkřikem se vrhla na mrtvolu. Mužové ji ponechali jejímu bolu. Nešťastný jinoch opustil úkryt. I on poznal, že zabil syna ženy, u níž hledal a nalezl bezpečí. Vrhl se na kolena, odprošoval zavražděného, slzami smáčel ruce jeho matky. Nikdy nezapomenu, co jste učinila, pravil, nemám nikoho, nahradím vám zemřelého, budu vaším synem. Nezavrhujte mne, lkal, když žena učinila odmítavý posunek, pro matičku Boží se smilujte a odpusťte. Jinoch stal se skutečně jako synem nešťastné matky. Není-li tohle na vlas podobné našemu poměru k Matce Boží? Naše hříchy jí zabily Syna, pro naše hříchy přišlo na ni utrpení, a Maria nám odpouští. Ano víc, Maria činí z nás dítky své. Hle, Syn tvůj, hle, Matka tvá, pravil Pán Ježíš s kříže, a Maria mu rozuměla. Kristus nám vydobyl odpuštění hříchů, Maria obětuje své utrpení také za nás. Kristus nám vydobyl milosti, Maria bude nám je rozdávati. Kristus nás učinil dítkami Božími a svými bratry, Maria nás přijímá za dítky své. Kristus je i v nebi naším přímluvčím a prostředníkem, Maria je naší hlavní pomocnicí, ochránkyní, útočištěm, Kristus je naším Spasitelem, Maria branou k spáse.

Utrpení P. Marie budí v nás soustrast, věrná oddanost, s kterou provázela potupný a krvavý osud svého Syna, naplňuje nás podivem. Není zajisté člověka tak necitelného, který by nebyl dojat úctou k bolestné Matce pod křížem. Co má v nás vzbuditi myšlenku, že trpěla za nás, že odpustila, že nás za dítky přijala? Co by mohla jiného buditi nežli lásku. Ano, Maria, zasluhuješ lásky, oddané, vroucí lásky až k smrti a my ti ji dáme. Se Synem svým jsi byla spojena v štěstí a v žalu, s ním jsi a zůstaneš spojena také v naší lásce. Kdyby někdy ochabovala, pohlédneme na obrazy: Bolestná Matká pod křížem Syna svého, a zase se probudí a zmohutní. Písmo napomíná:

Nezapomínej na slzy Matky své (Kaz. 7, 29). My na ně nezapomeneme a ony budou živiti naši lásku k tobě, Boží Matičko.

* * *

Rozjímali jsme o bolestné Matce Boží, co trpěla a za koho trpěla. Viděli jsme, že její utrpení bylo veliké a že trpěla pro naše hříchy.

Hradecký biskup Doubrava měl v své obrazárně obraz bolestné P. Marie od Dítěte. Pán Ježíš, sňatý s kříže, leží hlavou na klíně své Matky, a P. Maria se nad ním sklání. Obraz byl malován jen křídou, ale tak procítěně, že hluboce dojímal. Před ním i hlučná společnost bezděky umlkla. Jednou si prohlíželo obrazárnu několik osob, pánů a dam, sám biskup je provázel. Byli to lidé věřící a zbožní. Bavili se živě. Když vstoupili před řečený obraz, zmlkli. Stáli tiše, pozorujíce s pohnutím dojímavý výjev. Dceruška jednoho z návštěvníků dala se do pláče. Dobré srdéčko v ní promluvilo a nikdo jí to nebral za zlé. Naopak se zatřpytila vláha v očích ostatních návštěvníků. Dívka, utřevši si slzy, přistoupila k obrazu a poslala rukou políbení nejprve Pánu Kristu, potom P. Marii. Byl to projev víry, soustrasti, vděčnosti, lásky, oddanosti. Ostatní tak neučinili, ale v jejich srdcích se ozval týž tón. Biskup položil ruku na hlavu dívčinu a zašeptal přerývavým hlasem: To ti matička Boží nezapomene; zůstaň vždy jejím dítkem. Nechť i nám pohled na bolestnou Matku Boží rozezvučí srdce tónem víry, soustrasti, vděčnosti, lásky a oddanosti. Matička Boží nám to nezapomene. Vyprosí nám u Syna, aby nás jeho hořké vykoupení oblažilo hojnou milostí a dalo nám v ní setrvati do smrti.

LXXXIV. **Předpeklí, vzkříšení, návšt. u P. Marie.**

Dokonáno jest (Jan 10, 30), pravil Kristus, naklonil hlavu a umřel. Duše jeho opustila tělo.

Co se dělo na zemi? Kaifáš a jeho přívrženci se radovali. Konečně byl nenáviděný prorok odstraněn. Šlo to neočekávaně rychle. Oddechli si, usmívali se na sebe, tiskli si ruce.

Herodes byl rád, že byl s Pilátem usmířen a oddával se zábavám a rozkošem. Pilát nebyl sám sebou spokojen, ne proto, že odsoudil příslušníka národa, jímž pohrdal, ale že se nemohl zbaviti dojmu, jejž velebná postava Kristova na něj učinila.

Lid je vzrušen zjevy přírody. Vzpomíná na proroka z Nazareta a v duši probouzí se obava, nežádal-li smrti spravedlivého. Než zjevy přírody pominuly a lehkomyslnost potlačila nepokoj.

Věrné stádce Páně bylo rozprášeno, zmateno. Zklamání a zděšení zračí se v tvářích učedníků. U žen převládá lítost a zármutek. Jediná P. Maria je klidná, nebo ví, co smrt jejího Syna znamená. Ale dojmy z hrozného utrpení nevymizely hned z její tváře a duše.

Duše Kristova opustila tělo. Nabyla ihned plného blaženého patření a spojené s ním oslavy, neboť již nebylo třeba, aby bylo tlumeno. Má velebnost, která jí zůstane na věky. Doprovoďme ji do předpeklí, vizme její nové spojení s tělem a vzpomeňme na první zjevení oslaveného Krista jeho svaté Matce. Duše Kristova, posvěť nás, tělo Kristovo, spasiž nás.

* * *

1. Doprovoďme oslavenou duši do předpeklí. Podsvětí Starého zákona bylo s počátku smutné, ale časem nabylo radostnějšího rázu. Lůno Abrahamovo, o němž čteme v evangeliích, byl výraz ne sice pro nebe, ale přec pro místo klidu a radostného očekávání. Jest to předpeklí, místo spravedlivých, kteří v milosti zemřeli a odbyli si, bylo-li toho třeba, očistec. Tam sestoupila duše Kristova.

Jak si máme předpeklí představiti? Jistě jako nějaké místo, vyhrazené duším spravedlivých. Není v něm nebeského světla ani nebeské blaženosti, ale je krásné a příjemné. A duše spravedlivých? Oslaveny nejsou, ale milost Boží září v nich a jejich dobré skutky krásně je zdobí. Kolik jest jich? Marná otázka. Jisté jest jen, že jich jest mnoho. Jsou ze všech národů a zemí, Židé, kterým zákon Mojžíšův přinesl spasení, pohané, kteří plněním zákona přirozeného a kajícností došli ospravedlnění. Jak by jich nemělo býti mnoho, když uplynula od stvoření člověka do smrti Páně několik tisíciletí. Už nejsou mezi nimi rozdíly plemene, jazyka, pánů a otroků. Všichni tvoří jednu rodinu. Jen mírou milostí a zásluh se liší, ale tento rozdíl neruší jejich sjednocení, nýbrž naplňuje je radostí a podivem. Všichni jsou spokojeni, nebo vidí, že jsou v milosti a že jich nebe nemine, všichni očekávají toužebně tuto chvíli. Jejich klid je větší nežli nejdokonalejší klid na zemi, nebo na světě jsou hříchy, jež znepokojují, v předpeklí již hříchů není. Na světě jsou všelijaké svízele, jež ruší klid, v předpeklí jich není. Jejich touha po Vykupiteli není mučivá, nýbrž radostná,

nebo jej očekávají s jistotou. Volají po něm, ale ne s žalostnými vzdechy jako proroci, nýbrž s útěchou: přijde, přinese nám nebeskou blaženost Všichni jsou očištění, žijí z Boha a v Bohu. Ani nuda jich netrápí. Není okamžiku, aby někdo nezavítal mezi ně ze země, život tolika milionů je sám sebou pestrý, rušný, zajímavý, milý, nebo všichni jsou spojeni vírou, milostí, láskou, očekáváním. Není to nebe, ale jest to předsíň k němu.

Čas vykoupení se přiblížil a oni o tom vědí. Přišel Zachariáš a Alžběta a vypravovali o andělu, o vyvolené mezi ženami, o narození sv. Jana Křtitele, o narození Pána Ježíše. Přišli pastýři a tři králové a vypravovali, co oni viděli. Přišel sv. Josef zářící jako nikdo z obyvatelů předpeklí, sv. Jan Křtitel, předchůdce Páně a vypravovali, co viděli oni. Aj, jak je poslouchali! Jejich zprávy letěly bleskem prostorami předpeklí a budily radost: Mesiáš přišel, vykoupení nastává, naše čekání se končí. Už nevolají proroci: Rosu dejte nebesa, nýbrž blahoslaví Hospodina, jenž se smiloval, a vtěleného Syna jeho, jenž dílo vykoupení na sebe vzal. Tu se stala událost, jež všecky vzrušila. Mojžíš a Eliáš opustili předpeklí a oděvše se v tělo, odešli na horu Tábor. Když se vrátili, vypravovali: Viděli jsme Mesiáše, viděli jsme jej slávou proměněného, mluvili jsme s ním. Vypravoval nám, že se chystá do Jerusalema, kde dílo vykoupení vykoná, že je vykoná utrpením a smrtí. To bylo dotazování, kdo to je a jaký, to bylo výkřiků, kéž bychom jej mohli viděti i my! Proroci se vzpomenuli na to, co jim bylo zjeveno o utrpení a smrti Páně. Nyní chápali ona zjevení úplně a divili se lásce Boha a vtěleného Syna. Propukali v chvalozpěvy, na ně a udivené obyvatelstvo předpeklí přidávalo se k nim. Tedy utrpením a smrtí na kříži nás vykoupíš, velebný Mesiáši. Buď pozdraven, buď tisíckrát pozdraven! O, věčná lásko, kdo tě pochopí! Přijď také k nám, božský Mesiáši, přijď také k nám. Radostné vzrušení nemělo konce, nebo noví příchozí potvrzovali zprávy předešlých duší a novými je doplňovali.

Náhle se rozruch utišil. Nastal klid, jako tehdy, když Pán Ježíš poručil vlnám. Všichni hledí s úžasem na jedno místo, odkud se po předpeklí rozlévá oslňující světlo. Ježíš vstoupil do předpeklí a pozdravuje spravedlivé: Pokoj vám! Nelekejte se, já jsem to, Mesiáš. Dílo vykoupení je dokonáno a já přicházím, abych vám přivlastnil jeho užitek, na nějž s toužeností čekáte. Ďábel jest přemožen, nebe otevřeno, přijměte, duše věrné, jeho dary. V tom okamžiku ozářilo je světlo slávy a oni

viděli božství Kristovo tváří v tvář. Předpeklí se proměnilo v nebe. Nebyla to vlastní nebesa, tam vyjdou při nanebevstoupení Páně s Kristem, ale majíce blažené patření, měli podstatu nebeské blaženosti. Pán Ježíš pokračoval: Zde jest první duše, získaná mou smrtí na zemi, můj společník na kříži. Byla to mimořádná okolnost, proto i milost byla mimořádná. Přijmi i ty světlo slávy a vy mu popřejte u sebe místa.

Teď se rozvázala srdce opojením ztrnulá. Všichni vítají božského návštěvníka, všichni se mu klanějí, všichni jej velebí, všichni mu děkují. Přichází Adam a Eva a v nitru jim zní slovo církve: O felix culpa, o, šťastná vina, která dala světu takového Vykupitele. Přicházejí předobrazy Páně: Abel, Isak, Josef Egyptský a blahoslavíce sebe, že mohli předobrazovat Mesiáše, děkují Kristu za tuto milost. Přicházejí patriarchové, zvláště Abraham, děkují za milost, jež je zachovala ve víře v jednoho Boha, v spravedlnosti života, v naději na Mesiáše, přicházejí Boz s Ruth a David, z jejichž pokolení a rodu Spasitel vyšel, vítají s pokornou radostí svého božského potomka a blahoslaví příchod jeho. Přichází Mojžíš v čele proroků. Vzpomínají, jak se radovali z jeho slávy a byli mateni jeho pokořením a smrtí, jak po něm volali. Přišel jsi, Mesiáši, dlouho čekaný, volají, buď pozdraven, buď tisíckrát pozdraven. Mezi nimi skromně se skrývá sv. Jan Křtitel. Ježíš mu milostně kyne a dí: Hle, největší z vás, můj předchůdce. A proroci vzdávají mu čest. Kdo přichází teď? Blíží se tiše a skromně, ale Kristus nečeká, nýbrž jde mu vstříc, jeho bytost září tak milostným světlem, že opojuje duše sladkostí. Jest to Josef, pěstoun Páně. Několik let se neviděli. Oba mlčí pohnutím. Vzpomínají na blažený život nazaretský. O, svatý Josefe, tichý, spravedlivý, pokorný a věrný, teď jsi jeden z nejprvnějších. I dítky přicházejí vítat Spasitele, v čele jim kráčejí dítky betlemské, pro Krista zavražděné. Spasitel má z nich radost.

Však dosti. Musil bych míti obraznost Dantovu, kdybych měl dolíčiti velebný výjev příchodu Páně do předpeklí. Než, co dím dolíčiti! Povědět něco krásného, ano, ale dolíčiti? Ne, na to lidský duch nestačí. Co jsem řekl nyní, není nežli pokus probuditi vaši obrazotvornost, aby se mohla pohroužiti do velebného tajemství a aspoň vytušiti něco z jeho nevystižných projevů.

Pán Ježíš zůstal v předpeklí do neděle rána. V nebi zasedne po pravici Boží. Již zde byl králem a jako král ctěn. Jeho božství, jemuž se všichni klaněli, obestřelo jeho duši božskou

velebností, slávou, mocí. Poučovat jich nemusil, nebo měli blažené patření a viděli v něm vše, čeho jim bylo třeba. Pobyt jeho mezi nimi byl přátelský styk. Na to, co neměli z blaženého patření, se mohli tázati. Činili zajisté tak a Spasitel jim ochotně odpovídal. To mohly býti události z jeho života a utrpení, zprávy o různých osobách a místech, o P. Marii, o apoštolích a založení církve a pod. Tážeš se snad, jak mluvili? odpovídám krátce: Tak, jak duchové mezi sebou mluví; buď jiným své myšlenky ukazují nebo do jejich ducha vtiskují.

Pane Ježíši, viděli jsme tvůj příchod do předpeklí, spatřili jsme radost spravedlivých. Nevystihli jsme jí, nebo to není možné, ale právě proto poznáváme, že byla nesmírná. Spasiteli světa, mezi vykoupené patříme i my. Zdaliž i my tě uvidíme jako spravedliví? Zdali i my obdařeni budeme světlem slávy a pokloníme se ti jako svému věčnému králi? Doufáme to a přejeme si toho jako spravedliví v předpeklí. Pane, zachovej nás v své milosti, bez níž není milostného shledání s tebou! Probouzej v nás kajícnost, chraň v pokušení, posiluj v dobrém.

2. V neděli ráno opustil Pán Ježíš předpeklí. Co se stalo s jeho obyvateli? Mnozí myslí, že tam zůstali, jelikož to už nebylo předpeklí, nýbrž nebe. Mnozí myslí, že šli s Kristem a provázeli ho za jeho pobytu na zemi do nanebevstoupení. Spojme oba názory. Řekněme: Pán Ježíš zanechal duše spravedlivých v předpeklí, proměněné v místo blaženosti, ale vybral z nich nějaký počet, aby byli svědky jeho zmrtvýchvstání. Vedl je na Kalvarii k hrobu, v němž leželo jeho tělo s božstvím spojené. Spravedliví viděli jeho božství a klaněli se mu. Poznávali v něm tělo lidské, takové, jaké měli kdysi sami, a radovali se z nesmírného povýšení člověčenství. Viděli rány, ale pohled nebyl žalostný, nebo tělo Páně bylo velebné a spravedliví chápali vykupitelský význam utrpení. Na svém člověčenství trpěl Kristus a tak vykoupil lidstvo. Proto k božské úctě, kterou vzdali tělu Páně, přistoupila uchvacující úcta k němu jako k nástroji vykoupení. Patřili na ně v posvátném mlčení, nořice mysl do tajemství vykoupení. Vzpomněli si na věčný úradek Boží, na hřích, na ztrátu nadpřirozeného života a věčného určení, na zaslíbení Vykupitele v ráji, na dlouhou dobu, jež jeho příchod připravovala, na předobrazný význam krvavých obětí, význam důležity, ale nemohoucí uskutečnit vykoupení, na spojení Slova s člověčenstvím, vzatým z Marie Panny, na slova, položená prorokem do úst Mesiášových: Tělo dal jsi mi a já přicházím, abych vykonal vůli tvou (Srov. Žid 10, 5 n), na

krvavou oběť kříže, jež vykoupení dokonala. Snad proroci, kteří předpověděli utrpení Páně, hlavně David a Isaiáš, opakovali slova jako: Zbodli ruce mé a nohy mé (Žal. 21, 17). Raněn jest pro nepravosti naše (Is. 53, 4 n).

To byla modlitba, jež úctou, podivem, vděčností uchvacovala všecky hlubiny duše. Přidejme se k nim a rceme: Pro své svaté drahé rány, Jesu Kriste, smiluj se nad námi. Božské Srdce Páně, kopím probodené, budiž chváleno a velebeno. Hlavo, trním zraněná, buď korunována slávou věčnou, P. Maria, blahoslavená Matko Boží, Matičko bolestná, veď nás k Bohu.

Náhle byla posvátná chvíle přerušena úžasem, jenž se změnil v jásavé projevy podivu a radosti. Duše Kristova spojila se s tělem. Před průvodci Páně stojí Kristus s oslaveným tělem. Pohled úchvatný, nevyslovitelný. Oslava duše proměnila tělo a proměna ta zůstane mu na věky. Jest to totéž tělo, které přijal z Marie Panny, v němž na světě žil a trpěl, ale je víc nebeské, než pozemské, je zářivé, vzdušné, líbezné, velebně. Svatí patří u vytržení na čelo, ovanuté božstvím, do očí, vyjadřující tajemství vtělení, na úsměv úst, zjevující milosrdnou lásku, na rány, svítící jako slunce, na královskou velebnost postavy. Hymnus slávy tryská z jejich úst, a plní skalní hrob, hymnus radostnější a úchvatnější nežli zpěv andělů nad Betlemem. Kristus mluví k nim: Já jsem vzkříšení a život. Přijde den, kdy otevru také hroby vaše, kdy se spojíte i vy s těly svými a dáte jim svou oslavu. Nikdy se potom nerozdělí. Tehdy se obnoví původní úradek Boží, úradek nesmrtelnosti. Spravedliví měli víru ve vzkříšení, nicméně plní je slova Kristova radostí, nebo nyní vidí, jaké jejich tělo bude. To děkujeme tobě, Spasiteli, volají, věčně věkův budou ti potom ústa naše zpívati chválu a díky. Spravedliví znovu se klanějí vzkříšenému Mesiáši.

Pokloňme se mu i my. Buď veleben, vítězi nad smrtí. Ty jsi řekl: Kdo jí mé tělo a pije mou krev, živ bude na věky a já ho vzkřísím v den nejposlednější. My to věříme a vyznáváme, nebo vidíme tebe vzkříšeného. Sv. Pavel mluví o člověku nebeském a dí: Nesme obraz člověka nebeského (1 Kor. 15, 49). Člověk oslavený, to jsi ty, Pane, člověk nebeský, to jsme my, když jsme v milosti. Zachovej nás, Pane, člověka nebeského, aby se v nás zjevil také jednou člověk oslavený.

Oslavený Kristus prošel skalou hrobu. Anděl odvalil kámen. Byl to anděl jediný? Sotva. Nad Betlemem připojily se k andělu, jenž zvěstoval pastýřům narození Mesiášovo, pluky andělů jiných. Nad hrobem uvítaly oslaveného Krista zajisté také

pluky andělů a jejich zpěv byl neméně slavný. První novozákonní velikonoční alleluja, zpívané všemi kůry andělskými, plnilo zemi i nebe, za rok je bude zpívati církev jerusalemská, za krátko celý svět bude volati: Vstal Kristus vpravdě, alleluja.

3. Jsme u třetího výjevu. Andělé odešli do nebe, spravedliví se vrátili k svým druhům a vypravovali jim, co viděli. Kam se chystáš ty, Pane? Proč sis najednou usmyslil, býti sám? Máš snad něco v úmyslu, co je tak osobní, něžné, vroucí, že nechceš míti při tom svědků? Tak jest. Pán Ježíš jde navštíviti svou Matku. Písmo sv. o tom mlčí, ale z toho nenásleduje, že se tak nestalo. Věříme, že Pán Ježíš navštívil P. Marii. Svědkem jest nám celá jeho bytost, svědkem věrnost, oddanost a láska P. Marie, jež zasluhovaly odměny, svědkem naše srdce.

P. Maria věděla, že úkol jejího Syna jest smrtí na kříži ukončen. Zdali věděla, že vstane z hrobu? Zajisté, nebo není jmenována mezi ženami, jež šly v neděli ráno k hrobu. Nešla, protože znala proroctví Ježíšovo o zmrtvýchvstání. Pamatovala si je lépe nežli apoštolové. Snad jí o tom Spasitel více řekl. Zdali věděla, jaké bude jeho vzkříšení? Zdali jí řekl, že jej uvidí? Nevíme, ale není pochyby, že si ho viděti přála a že měla tichou naději v shledání. Popatřme na ni. Urban ji namaloval, jak hledí smutně oknem ke Kalvarii, kde stojí tři prázdné kříže. Jiný malíř, jak má před sebou trnovou korunu, hřeby, roucho sv. Veroniky a patří na ně v smutném zadumání. Jistě myslila na strašné chvíle umučení. Její tvář jeví zřejmé stopy přetrpěného žalu. Ale do těchto trudných myšlenek padá také světlý paprsek útěchy, že vše je skončeno. K tomu se bezděky připojují myšlenky: Co bude dále? jak vstane? uvidím jej? Čím více o tom přemýšlí, tím více tuší, že se stane něco velikého, slavného, radostného. Není-li třeba, aby dílo vykoupení bylo korunováno nějakým slavnostním skutkem? Neřekl-li, že založí církev? Řekl, ale ještě ji nezaložil Na mne pamatoval s kříže, dodává si se sladkým pohnutím, zdali zapomene na mne nyní? Trudné vzpomínky na utrpení jsou zatlačovány myšlenkami radostnými, sice neurčitými, ale nadějnými. Její ztemnělé oko se vyjasňuje, její bledá tvář se rumění, kolem úst objevuje se šťastný úsměv, srdce jí bije blaživou předtuchou. Neklameš se, Maria. Ježíš se již blíží, aby potěšil srdce, které s ním nejhlouběji a nejupřímněji truchlilo. Hle, již se plní tvá světnice podivuhodným světlem. Hle, již stojí před tebou ve vší své velebnosti, kráse a lásce.

Co se stalo nyní? Padla jsi, Maria, k nohám svého Syna,

klanějíc se jeho božství, které z něho září více nežli kdykoliv? Nebo nedal ti k tomu Ježíš času a uchopil tě za milé ruce, přitiskl věrnou hlavu na svá prsa? Mlčeli oba dojati, P. Maria v slzách štěstí? anebo zazněly výkřiky radosti? Jaká byla první slova, která promluvili k sobě? Pán Ježíš a P. Maria pokryli dojemný okamžik mlčenlivostí, takže ani evangelisté o něm nevěděli anebo psáti nesměli, pomlčme i my, nebo každé slovo by jej znesvěcovalo. Ale mysli své a srdci svému dejme při rozjímání volnost. Nepotlačujme pohnutí, jež vzbudí, nestyďme se ani za slzu. Děkujme Pánu Ježíši za jeho něžnou pozornost, přejme jeho matičce zaslouženou radost. Vzpomeňme si, že podobný blažený okamžik shledání s Kristem a s P. Marií očekáváme i pro sebe. Pohled na dobrotu jeho a na štěstí její nás utvrdí v touze po takovém shledání a proto i na cestě, která k němu vede. Církev zpívá: Raduj se, nebes královno, alleluja, nebo ten, jejž jsi nosila, alleluja, vstal, jak byl řekl, alleluja. Raduje se Maria a radovati se nepřestane, velikonoční alleluja v její duši nezanikne. O, Maria, oroduj za nás, za své dítky, vyprošuj milost setrvání, abychom je zpívali se svou královnou.

Co se stalo potom? Zůstal Pán Ježíš u P. Marie dlouho? Vypravoval jí o své návštěvě v předpeklí a o svém návratu do hrobu? Oznámil jí, že zůstane ještě 40 dní na zemi? Slíbil jí, že ji častěji navštíví? Jak přijímala P. Maria vzrušující zprávy, žen, apoštolů, učedníků? Jí asi nevzrušovaly, nebo její mysl byla všecka pohroužena v to, co viděla a slyšela při setkání se svým Synem, učedníci byli pak pobouřeni tou měrou, že všecka jejich pozornost byla obrácena k událostem památného dne. Jeden duchovní spisovatel pronáší mínění, že si spravedliví přáli viděti požehnanou mezi ženami a že Pán Ježíš jejich přání vyhověl. Poté pouští uzdu své obrazotvornosti a líčí, jak P. Marii vítali a blahoslavili, jak Eva, Debora, Judit, Ester, její předobrazy, ji velebily, jak se Joachim a Anna její rodiče a Josef, její manžel radovali ze shledání s ní. Toto mínění pomíjím. Neobsahuje nic bludného ani nemožného, i můžete, chcete-li je přijmouti a vykresliti. V mnohém vzbudí snad sladké pocity nábožnosti a pomůže mu očistiti mysl od obrazů světských.

* * *

O třech věcech jsme rozjímali: o příchodu duše Kristovy do předpeklí, o jejím spojení s tělem, o návštěvě Kristově

u P. Marie. Všecky osoby, o nichž byla zmínka, jsou dávno v slávě věčné, Ježíš s tělem jako král nebe a země, P. Maria s tělem jako královna všech svatých, ostatní ještě bez těla, jež dostanou teprve na konci světa, ale vidoucí Boha tváří v tvář. Tam jest také náš cíl. Uplyne krátký čas a odejdeme z tohoto života. Užívejme ho tak, aby i nám po vezdejším putování zasvitlo světlo věčné a my připočteni byli k církvi vítězné.

LXXXV. Vkřišení.

Vojíni sňali rozbitá těla lotrů a zahrabali někde i s jejich kříži. Pán Ježíš visel ještě na kříži. Co se stane s ním? Kde tě zahrabou, synu můj? tázala se starostlivě P. Maria. Ach, jak jsem chudá a opuštěná, povzdechla si bolestně. Bůh se postaral. Když chtěli vojíni sňati tělo Páně, přišel Josef z Arimathie, člen velerady, a žádal setníka, aby počkal, že si tělo od Piláta vyžádá. Setník, jenž byl smrtí Pána Ježíše dojat, že vyznal jeho božství, svolil. Josef přednesl Pilátovi svou žádost. Vladař se divil, že Pán Ježíš skonal. Smrt nastala při ukřižování zpravidla po delší době. Pro jistotu si vyžádal zprávu od setníka. Vojín potvrdil úředně, že Ježíš Nazaretský je mrtev. Poukázal zajisté také na to, že mu byl proboden bok. Po takovém svědectví vydal Pilát Josefovi tělo Páně.

K Josefovi se přidružil Nikodem, rovněž vynikající člen velerady, muž vzácný a bohatý. Je to týž, jenž Krista, když po prvé v Jerusalemě učil, v noci vyhledal a jemuž Spasitel odkryl značně svou božskou bytost. Nežli nastal večer, kterým podle židovského způsobu začínal nový den, tehdy velká sobota, přinesli rubáš, pásky k zavinutí mrtvoly, sto liber vonných mastí, směs to z myrhy a aloe, připravili hrob, sňali s přispěním jiných tělo Páně s kříže. To byla pro P. Marii pomoc z nouze neočekávaná a proto dvakráte milá. Hrobka, jíž Josef poskytl, byla nedaleko v zahradě, hrobka nová, do skály vytesaná. Připravil ji pro sebe.

Oba muži uvěřili v Krista. Dosud se tajili, nyní se přihlásili. Byli mezi prvními, jež přitáhl ten, jenž byl povýšen na kříž. Sňali uctivě tělo, položili je k nohám P. Marie, připravili nabalsamování. Poté položili tělo na kamennou desku, omyli je, nabalsamovali, zavinuli a odnesli do hrobky, již uzavřeli těžkým kamenem. Byl pátek večer. V neděli ráno vstal Pán Ježíš oslaven a zjevoval se svým věrným. Tím se začal jeho plný oslavený život.

O těchto věcech chceme uvažovati. Vítězi nad smrtí, požehnej nám!

* * *

Nečteme, že by Petr nebo jiný apoštol kromě sv. Jana byl přítomen snímání Božského mistra s kříže, při balsamování a uložení do hrobu. Přes všecka poučení trvali v předsudcích o Mesiáši jako mocném králi a byli proto smrtí Páně zmateni. Mimo to se báli, že budou zatčeni, i uzavírali se ve večeřadle. Úplně bez naděje nebyli, sice by se byli z Jerusalema vzdálili a netrvali pospolu. Tím více vyniká jednání Josefa z Arimathie a Nikodema. Znalost Písma a vyškolená soudnost daly jim hlubší porozumění osoby Páně, nežli k jakému do té doby dospěli učedníci, prostí mužové z lidu. Oba byli dost stateční, aby v době těžké zkoušky vyznali své přesvědčení, a dost šlechetní, aby sv. Janu a bezradným ženám, zvláště matce umučeného syna, přispěli krásnými skutky obětavosti. Když rozumáři tvrdí, že apoštolové vymyslili Mesiáše duchovního a z vlastního rozhodnutí šli o něm kázat Židům a pohanům, tvrdí věc zhola nemožnou, ano nerozumnou.

Pán Ježíš u nohou nebo na klíně P. Marie je obraz, který křesťany vždy hluboce dojímal. Dítko betlemské přišlo zase do náručí matčina, ale jinak. Poslední ze sedmi mečů, o nichž duchovní spisovatelé mluvívají, pronikl její duší. O, s jakými city patřilas, bolestná matičko, na rány svého syna! Ale utiš se. Nejhorší chvíle přešla, Za krátko vstane synáček tvůj oslaven. Ty to víš a to ti dodává útěchy.

Když bylo nabalsamování dokonáno, šel malý průvod k hrobce, vzdálené asi 50 kroků. Josef z Arimathie jej vedl. Hle, zase Josef je pomocníkem P. Marie. Hrob se skládal z předsíňky a vlastní hrobní kobky. Vchod byl úzký, aby mohl býti hrob bezpečně uzavřen. Nikdo v něm dosud neležel, vše bylo upravené a čisté. Kdysi spočíval Ježíš v přečistých útrobách panenské matky, nyní má hrob nový, čistý, pevně uzavřený. Josef připravil jej pro sebe, prozřetelnost Boží, která všecko tajemně řídí, postarala se, aby jej věnoval Kristu Pánu. Tělo bylo od mužů uloženo do jakési kamenné nepřikryté rakve. Venku provázely ženy úkon modlitbami a slzami. Poté byl hrob připraveným balvanem uzavřen. Tak se vyplnilo proroctví Páně. že bude, jako Jonáš v rybě, tři dni v lůně země (Srov. Mat. 12, 40), a proroctví Isaiášovo: Budou chtít ho pohřbit s bezbožníky, avšak u bohatce pochován bude (Is. 53, 9). Sv. Pavel vidí v hrobě Páně obraz křesťana, jenž pohřbil v sobě

hříšného člověka a tak si připravuje slavné vzkříšení (Srov. Řím. 6, 4; Kol. 2, 12). Proti tvrzení rozumářů, že Pán Ježíš byl jen zdánlivě mrtev, je jeho pohřeb novým důkazem. Uložením těla Pána Ježíše do země byly posvěceny také naše hroby. Křesťan to ví a proto si přeje míti hrob v lůně země jako jeho Spasitel. Spalování mrtvol není křesťanské.

Nastala sobota. V domě P. Marie byl tichý smutek. „Potěšení zarmoucených" začala nový úkol, jejž koná dosud a konati bude do konce světa: Těšila Jana, ženy, snad i apoštoly, kteří se k ní odvážili. Venku odpočívalo tělo Páně, s božstvím spojené. Kvetoucí zahrada kolem naznačuje, že svaté tělo nedozná porušení. Nabalsamování bylo vykonáno na rychlo. Proto si ženy umínily, že je doplní. V sobotu to nebylo možné, nebo byl veliký svátek. Nakoupily rychle, čeho třeba, aby v neděli ráno dílo lásky vykonaly.

Členové velerady si oddechli. Nepohodlný prorok byl odstraněn. Než úplného klidu neměli. Vzpomněli si na předpověď, že třetího dne vstane z mrtvých. Nepokoj jejich byl takový, že se sešli k poradě a nedbajíce velikého svátku se usnesli, jíti k Pilátovi. Bázeň a nenávist byly větší nežli úcta k přikázání. Vyjednávati s pohanem v takový svátek bylo podle nich znesvěcení, které by na jiných zle trestali. Šli a pravili k Pilátovi: Pane, my jsme se rozpomenuli, že ten svůdce, jsa ještě živ, řekl: Po třech dnech vstanu. Rozkaž tedy ostříhati hrobu až do třetího dne, aby snad učedníci jeho nepřišli a neukradli ho a neřekli lidu: Vstal z mrtvých. I bude poslední blud horší nežli první. Pilát je odkázal na strážníky chrámové. Odešli tedy, zapečetili kámen hrobový a postavili k němu vojíny. Přesvědčili se ovšem, že tělo leží v hrobě. Uznávali, že by vzkříšení mělo nesmírný význam. Na Piláta šli s důvody politickými. Bláhovci! Jakoby pečeť a několik vojínů mohlo čeliti všemohoucnosti Boží. Duše Kristova, jež vstoupila do předpeklí, se vrátí a žádná lidská moc nezamezí jejího spojení s tělem ani opuštění hrobu. Kristus vstane a křesťané budou slaviti tuto památku jako největší svátek, jako nevyvratné potvrzení víry. Právem zajisté.

Nastaly svátky. Nazaretského proroka nebylo v chrámě. nevěděli, co se stalo, ptali se po něm. Ani nechtěli věřiti. Nebýti svátku, byli by se šli podívat na jeho hrob. Nemohli, aby se neposkvrnili. A co apoštolové? Jediná myšlenka je ovládala, vzpomínka na mistra. O starosti velerady jsme právě slyšeli. Statisíce poutníků byli na slavnosti a konali příslušné obřady,

ale mysl jejich odlétala stále k Ježíši Nazaretskému. Zdali tušili, že se ještě něco stane, něco velikého, nesmírného? Jistě si někteří vzpomněli na proroctví o zmrtvýchvstání. Stráž u hrobu vnukala jim bezděky rozmanité divné myšlenky. A hrob jeho bude slavný, pravil starozákonní prorok. Byl jím už, nežli jej Kristus opustil.

Zbožné ženy, mezi nimi Marie Magdalena, Marie Jakobova, Salome, vydaly se v neděli před svítáním k hrobu, aby doplnily nabalsamování. Měly starost, kdo jim odvalí kámen. Než hle, kámen byl odvalen. Marie Magdalena se od ostatních oddělila a běžela do města, aby oznámila Janovi a Petrovi, že kámen je odvalen. Učedníci spěchali do zahrady. Zatím oznámil anděl Marii a Salome, jež vstoupily do hrobu: Vstalť jest, není ho tuto, aj, místo, kde ho položili. Ale jděte a povězte učedníkům jeho a Petrovi: Předejde vás do Galileje, tam ho uvidíte, jakož vám byl pověděl. Hle, pověděl jsem vám to. Ženy poslouchaly překvapeny. Bázeň a radost střídaly se v jejich srdcích. Bázeň nabyla vrchu a ony ustrašeně prchly.

Zatím přišel Petr a Jan. Žen neviděli. Jan byl první u hrobu a nahlédl do něho. Vstoupiti si netroufal. Petr vstoupil bez bázně dovnitř. Jan šel za ním. Nalezli prostěradlo, pásky, v koutě rubáš, do něhož byla zavinuta hlava. Plátna byla pečlivě svinutá. Apoštolové vše bedlivě zkoumali. Žasli. Vzpomněli si bezděky na slova mistrova o zmrtvýchvstání třetího dne. Bylo ráno třetího dne. Uvěřili, Jan dříve než Petr. Radostně pospíchali do města, aby oznámili ostatním, co se stalo.

Zatím se vrátila Magdalena k hrobu a naříkala, že vzali jejího pána a že neví, kam ho položili. Tu spatřila muže. V bolesti své si ho blíže nevšimla. Myslíc, že je to zahradník, řekla k němu: Pane, vzal-lis jej ty, pověz mi, kam jsi ho položil. Domnělý zahradník řekl: Maria. Magdalena užasla. Ten hlas znala. Pohlédla a poznala Pána Ježíše. Vzkřikla: Mistře. Víc říci pohnutím nemohla. Pán Ježíš k ní řekl: Nedotýkej se mne...., ale jdi k bratrům mým a pověz jim: Vstupuji k Otci svému a k Otci vašemu, k Bohu svému a k Bohu vašemu. Magdalena běžela do města, aby vyřídila, co jí božský mistr uložil. Její radost byla nesmírná, ale učedníci jí nevěřili. Ani její radostná změna na ně nepůsobila. Petr a Jan nebyli ještě u nich. Vypravování ženy měli za bláznovství.

Zatím přišly k hrobu jiné ženy a měly také zjevení andělské. Na cestě od hrobu zjevil se jim sám Pán Ježíš a promluvil k nim podobně jako prve anděl k Marii Jakobově a k Salome.

Ani těmto ženám učedníci nevěřili. Teprve když přišli Petr a Jan a vypravovali, co viděli, nastal obrat, ale nikoliv úplný.

Všeobecně se má za to, že se Pán Ježíš ukázal nejprve své matce. Že věděla o vzkříšení, ukazuje okolnost, že nebyla s ženami, které šly k hrobu. Buď jí Kristus své vzkříšení zvlášť oznámil, anebo měla o něm pevné přesvědčení z toho, co Kristus mluvil veřejně. Ukládala jeho slova do svého srdce s větším porozuměním nežli učedníci. P. Maria zasluhovala útěchy, aby se jí Pán Ježíš zjevil, nebo byla jeho matkou, zůstala mu věrnou v lásce až ke kříži, trpěla s ním víc než kdokoli, měla v jeho vykupitelském díle největší účast. Zjevení to bylo soukromé a bylo příliš osobní, důvěrné, aby bylo vystaveno očím jiných. Proto o něm Písmo mlčí.

Zjevení ženám už nebylo tak osobní. Proto je o něm v Písmě zmínka. Bylo ho třeba, abychom viděli, jak zvolna nabývali učedníci víry a jak opatrně si vedli. U žen to byla odměna za jejich účast, kterou Pánu Ježíši prokazovaly za veřejného působení a zvláště při smrti. Obsahem je také jen soukromé. Zjevení učedníkům bude zcela jiné. Bude nejen k jejich potěše, nýbrž stane se, aby pevně uvěřili a aby dostali poučení o budoucím svém povolání.

Pán Ježíš se zjevil zvlášť sv. Petru, ale Petr o obsahu zjevení z pokory pomlčel.

Zvláštní zmínky zasluhuje to, co se stalo s vojíny u hrobu. Pána Ježíše neviděli, nebo oslavený Spasitel prošel hrobem neviditelně a neslyšitelně. Byli svědky jiného zjevu. Jako kdysi anděl oznámil početí sv. Jana Kř., početí a narození Páně, tak se anděl zúčastnil také vzkříšení, ale ne líbezně, nýbrž s hroznou velebností. Když Pán Ježíš opouštěl hrob, snesl se anděl jako blesk a zachvěla se země. Anděl odvalil kámen a postavil se před hrobem. Byl velebný, ale klidný. Vojíni byli leknutím omámeni. Když se vzpamatovali, prchli do města a oznámili knížatům kněžským, co se stalo. To byla zpráva zdrcující. Vojínům musili věřiti, nebo jejich zpráva byla úřední a rozčílení jejich samo svědčilo, že mluví pravdu. Velerada a zajisté i Pilát, dostali úřední oznámení o zmrtvýchvstání Páně. Na Kalvarii řekli členové velerady, že uvěří, sestoupí-li Kristus s kříže. On učinil víc. A velerada? Uvěří? Dá věc vyšetřiti? Vyloží ji zase skrze Belzebuba? Nic z toho, její zatvrzelost je větší. Jak si pomůže z nesnáze? Jestliže vojíni nebudou mlčet, stane se hrob Páně místem, kam se pohrne celý Jerusalem. O zaslepenosti, jak jsou tvé cesty ubohé!

Velerada dává vojínům peníze, aby lhali, že když spali, přišli učedníci a odnesli mrtvé tělo Páně. A Pilát? Neslyšíme, že by byl učinil nějaké kroky. Měl s Pánem Ježíšem dost nepříjemností a nechtěl si způsobiti nové. Vojíni peníze vzali a hlásali, co jim velerada nařídila. Sv. Matouš píše, že se jejich lež ujala.

Jaký je význam zmrtvýchvstání Páně? Pro Krista znamená začátek plné oslavy podle duše a těla. Jeho duše měla nyní všecky účinky blaženého patření a jeho tělo bylo vzdušné, zářivé, lehké, rychlé, nevýslovně krásné. Po nanebevstoupení zasedne na pravici Boží. Jeho oslava bude trvati věčně.

Zmrtvýchvstání je poslední, největší důkaz božství Pána Ježíše. Viděli jsme, jak své božství odkrýval, jak je víc a více zdůrazňoval. Vlastně celé jeho působení směřovalo k tomuto cíli. Za pravdu tu také zemřel. Činí se Synem Božím, hoden je smrti, byl ortel velerady. Kolikrát před tím chtěla ho za podobné vyznání kamenovati! Této pravdě chyběla ještě pečeť. Kdyby byl nevstal z hrobu, byli by mohli jeho nepřátelé říci: Nevyplnil, co slíbil, umřel jako jiní lidé. Ale on vyplnil, co tolikráte předpověděl. Od té doby stojí pevně a nikdo to nevyvrátí: Ježíš Kristus je vyslanec Boží, je, zač se vydával, Syn Boží a Spasitel světa.

Pro nás znamená zmrtvýchvstání Páně vykoupení. Pro zásluhy smrti Páně odpouštějí se nám hříchy dědičné a všecky osobní hříchy, když my činíme, čeho podle ustanovení Páně třeba, vrací se nám nadpřirozený stav milosti, jenž nás činí dítkami Božími, dává se nám právo na nebe. Z utrpení Páně plynou milosti, které hojí rány rozumu a srdce, zatemnění a náklonnost k zlému, které dávají sílu v pokušeních, pocházejících od ďábla, světa, těla, které pomáhají k dokonalosti a to až heroické svatosti. Proto církev velebí dílo Páně a my je velebíme s ní. Ano, buď veleben, božský trpiteli! Nyní jsi oslaven a jsi blažen také z oslavy těch, kteří skrze tebe vidí Boha a jsou šťastni!

* * *

Pozorovali jsme hrob a zmrtvýchvstání Pána Ježíše. Velerada dává nám odstrašující příklad zatvrzelé zaujatosti. Bůh chraň takového smýšlení. V srdcích Kristových přátel se rozlila radost a rostla každou chvíli. Hrob, který je tak zarmoutil, stal se jim pramenem jásavého alleluja. Také nás pojímá zármutek při smrti milých, ale víra nám praví, že se ty hroby zase otevrou. I náš hrob otevře Pán. I naše tělo bude oslaveno.

O. Pane Ježíši, Spasiteli náš, dej nám dobře žíti a šťastně umříti, abychom i my pro tvé zásluhy připočteni byli k oslavencům tvé blažené říše na věčnosti.

LXXXVI. Obraz vzkříšeného Krista.

Vstalť jest, oznámil anděl ženám, všedším do hrobky, a toto slovo změnilo svět: zřídilo církev, učinilo z apoštolů věrozvěstce, potřelo modly, obrátilo národy. Hlavní myšlenka kázání apoštolských byla: vstal z mrtvých, my jsme ho viděli, s ním mluvili a jedli, dotýkali se ho, je Mesiáš a Syn Boží. Význam tohoto dne působil, že svátky velikonoční byly slaveny zvlášť slavně. Po celou noc před Hodem Božím konána vigilie neboli bdění, v té noci se uděloval slavný křest, spojený s biřmováním a prvním sv. přijímáním, ráno se sloužily slavné bohoslužby, zaváděly se různé zvyky.

Rozumí se samo sebou, že si křesťané přáli, aby událost tak veliká a významná jako vzkříšení byla také představena v obrazích a sochách. Ale tu se vyskytly nemalé obtíže. V katakombách je dost obrazů Pána Ježíše, na př. Kristus s apoštoly, různé hlavy Kristovy, Kristus před Pilátem, ale Krista vzkříšeného nenalézáme. Uhádáme, proč. Zobraziti Krista vzkříšeného, t. j. oslaveného, není možné. Jak má naznačiti malíř nebo sochař vlastnosti oslaveného těla: jasnost, vzdušnost, rychlost? Jak blaženost, rozlévající se po celé jeho bytosti? Jak zmrtvýchvstání samo? Nezbývá jim, nežli nějakými odznaky naznačiti, oč jde. Umělci si pomáhají tím, že představují Krista, jak se vznáší nad hrobem, má zářící tělo, vítěznou korouhev v rukou. Ostatní si musí pozorovatel domysliti.

Popatřme na takový obraz a doplňme si, co štětec a dláto nedovedou vyjádřiti. Vítězi nad smrtí, požehnej nám!

* * *

1. První rys obrazů, znázorňujících vzkříšení, bývá tento: anděl odvaluje kámen, stráž padá jako omráčena k zemi, nad hrobem se vznáší Kristus. Někdy je viděti prázdný hrob, někdy je ještě uzavřen. Když je viděti prázdný hrob, měl malíř nebo sochař na mysli hlavně pravdu, že Kristus skutečně vstal. Když prázdný hrob není viděti, chtěl vyjádřiti, že Kristus vstal a jako oslavený, jemuž hmotná věc není překážkou, prošel volně skalou. V obou případech je hlavní událost: Kristus vstal vlastní mocí z hrobu. Přemohl smrt.

Zákon smrti byl dán v ráji po hříchu. Budeš-li jísti se zapověděného stromu, umřeš, hrozil Hospodin. Po hříchu hrozbu splnil. Skrze jednoho člověka přišel na svět hřích a skrze hřích smrt, dí apoštol (Řím. 5, 12). Od té doby vládne smrt nad lidským pokolením a žádná moc nemůže se jí vymknouti. Byli králové, před nimiž se chvěl celý svět, byli boháči, kteří si mohli všecko koupiti, byli nevěrci, kteří Bohem pohrdali a sami se bohy činili, ale smrt nemohli ani zahubiti, ani podplatiti a zapříti. Uhodila jejich hodina a odešli, aby se podle těla stali pokrmem červů. Molem jim bylo podestláno a přikrytí jejich stali se červové, praví Isaiáš (Is. 14, 11). Zastavíš se před hrobem a řekneš: O smrti, béřeš, co je nám nejmilejší. Pavel ti odpovídá: Pohlcena je smrt ve vítězství. Kde jest, o smrti, vítězství tvé? Kde jest, o smrti, osten tvůj (1 Kor. 15, 54). Přišel Kristus a přemohl smrt. I my zemřeme, ale smrt naše je jen dočasná. Praví sv. Pavel: Musí zajisté porušitelné tělo toto obléci neporušenost a smrtelné toto tělo obléci nesmrtelnost (1 Kor. 15, 54). Proč se tak musí státi? Protože Kristus vstal z mrtvých, odpovídá apoštol. A dokládá: Poněvadž skrze jednoho člověka přišla smrt, přichází též skrze člověka vzkříšení z mrtvých, nebo jako v Adamovi všichni umírají, tak v Kristu všichni budou oživeni. On jest prvotina těch, kteří zesnuli a vstali.

Kristus vítěz nad smrtí nám zvěstuje, že i my nad ní zvítězíme. Smrt je toliko branou do jiného života, dočasným rozdělením těla a duše. Ale aby naše vítězství nad smrtí bylo slavné jako vítězství Páně, musí nás oživovati a vésti jeho duch (Řím. 8, 11). S Kristem tedy chceme žíti, abychom jednou s ním vstali slavně z hrobu.

2. Druhý rys obrazů, znázorňujících zmrtvýchvstání Páně, jest, že se tělo Páně vznáší nad hrobem a je skvoucí. Vznášení těla ve vzduchu znázorňuje malíř snadno, ale zářivost těla plně vyjádřiti nedovede, dokonce ne zářivost nadpřirozenou. Obyčejně odkrývá některé části vzkříšeného těla, aby naznačil, že oslavené tělo nepotřebujete šatu, nýbrž že šatem jest mu jeho nebeská krása a velebnost. Tu krásu a velebnost naznačuje umělec někdy skvostným rouchem. Tváři, zvláště oku, dává, pokud to dovede, oslňující výraz. Musíme zvolati: O barvy, jak jste chudé i v rukou největšího umělce, máte-li naznačiti něco nadpřirozeného. Ale nedivme se, vždyť to nedovedeme ani vysloviti, ba ani plně mysliti. Jak by mohla zobraziti nebeské věci hmota!

Oslavený Kristus je druhý rys obrazů. Kristus byl podle člověčenství člověk jako my, měl duši jako my, rovněž tělo, jako člověk měl svůj lidský život. Jeho cílem jako člověka bylo blažené patření na Boha, t. j. aby duše poznávala Boha přímo, jak jest, a aby tak byla účastna božského života. Tu je však rozdíl mezi námi a Kristem. Bohoslovci soudí, že Pán Ježíš měl blažené patření hned od početí, ale že bylo skryto v duši a nemělo plného účinku na venek. Toto blažené patření bylo by dalo, majíc plný účinek, tělu Páně nebeskou oslavu hned. Částečně se ukázalo na venek při proměnění na hoře Tábor. Po zmrtvýchvstání mělo svůj účinek úplně. Proto se oslava duše rozlila do těla Páně a dala mu vzdušnost, pronikavost, jasnost, rychlost. Blaženost, která byla dříve u něho jen v duši, pociťovalo nyní také tělo a jeho orgány, zvláště srdce. Tato oslava patří Kristu Pánu již proto, že je Bůh. Dříve ji nemohl míti, protože by byl nemohl trpěti. Oslavené tělo nemůže trpěti. Ale on nás měl vykoupiti utrpením. Všecky vykupitelské zásluhy odevzdal nám, totiž Otci pro nás, takže vlastně z jeho zásluh neplyne pro něho oslava. Nicméně ho Bůh oslavil. Oslavil ho pro ctnosti, které při vykoupení, zvláště při utrpení projevil. Tak má oslavu z dvojí příčiny, pro své božství a pro dílo vykoupení.

Svou oslavou ukazuje Pán Ježíš, co nám svým vykoupením připravil v nebi, nejdříve pro duši, po zmrtvýchvstání také pro tělo. Sv. Pavel píše, že Pán promění nízkost našeho těla, aby bylo podobno slávě jeho těla (Fil. 3, 21). Blaženost, která z patření poplyne do duše a těla, vyslovil, když napsal: Ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na mysl lidskou nevstoupilo, co Bůh připravil těm, kteří ho milují. Služme tedy věrně Bohu. Nesmírný je cíl, jehož dobudeme. I tebe, Kriste, uvidíme potom v slávě tvé, tebe očima ducha i těla, duchem božství, tělem člověčenství, a budeme ti věčně blahořečiti. O, veď nás, ať pevně kráčíme za tebou po cestě, kterou jsi nám ukázal.

3. Třetí věc, kterou vidíme na obrazích Krista vzkříšeného, jsou jizvy ran na rukou, na nohou a v boku. Často se malují zářivé, s paprsky, aby bylo patrno, že jsou zvlášť oslaveny, a aby nám připomínaly, že tento slavný Kristus, jenž po nanebevstoupení zasedne na pravici Boží, byl raněn pro nepravosti naše, že všecky milosti plynou z jeho utrpení.

Proč si je Pán Ježíš ponechal? Bohoslovci uvádějí čtyři důvody. První, aby byly věčným svědectvím vykupitelského díla, a to i nebešťanům. Všichni, kteří od počátku do konce

světa dojdou spasení, mají věděti, že on za ně bojoval, pracoval, trpěl, umřel a tak jim nebe otevřel. Nebešťané to radostně uznávají a velebí svého Vykupitele. Druhý, aby ukázal Otci, že dílo vykonal a aby, poukazuje na rány, konal pro nás úkol přímluvce. To je radostná zpráva. Máme přímluvce u Otce, píše sv. Jan, Ježíše Krista, spravedlivého (1 Jan 2, 1). Přimlouvá se za nás na pravici Boží, píše sv. Pavel (Řím. 8, 34). Opět dí: Může tak učiniti, nebo byl podobně zkoušen jako my ve všem kromě hříchu. Přistupujme tedy s důvěrou k trůnu milosti (Žid. 4, 15), nebo zná všecky naše bědy, je dobrý a milosrdný. Třetí důvod je, aby ukázal, že vstal s týmž tělem, na kterém trpěl. Proto o tom apoštoly ještě zvlášť přesvědčoval. Když se pohané křesťanům posmívali pro víru ve vzkříšení, ukazovali jim křesťané na Krista a jeho rány. Když proto jejich těla spalovali a popel do vody házeli, aby ukázali nemožnost vzkříšení, smáli se křesťané jejich omezenosti, nechápající všemohoucnosti Boží, ač vidí její skutky. Čtvrtý důvod, aby při věčném soudu všichni viděli rány věčného soudce a uznali dílo vykoupení.

To jsou důvody bohoslovců. My si k nim přidáme ještě důvod povzbuzující. Rány, které Kristus Pán vytrpěl, ukazují nám, že také nás každý hřích raní, vždy na duši, zpravidla svými následky i na těle. Smutný byl pohled na Krista zmučeného, smutný je pohled na duši zohavenou hříchy. A tělo, není-li též hříchy skutečně zohaveno? Všecky tyto rány lze hojiti. My víme, jak. Zůstanou po nich jizvy jako Kristu, ale nebudou ohavné, nebo budou očištěny a posvěceny milostí, kterou jsme v pokání a přijímání získali. Sv. Pavel píše, že budeme-li s Kristem trpěti, budeme s ním oslaveni (Řím. 8, 17). Pokání je také nějaké utrpení, někdy dost hořké, ale vždy blahodárné, nebo spojuje s utrpením Kristovým. Vzpruž se, hříšníče, který sis zkazil duši a tělo, vzpruž se radostnou nadějí, že ti bude vrácena jejich krása, ano že upřímné pokání a obrácení oslaví jizvy z tvých ran, aby ti nebyly k hanbě, nýbrž ke cti a útěše.

4. Poslední rys obrazů, znázorňujících vzkříšení, jest, že Kristus mívá v ruce korouhev. Soška, jež se při vzkříšení nese v průvodě a klade na oltář, má vždy tento znak. Korouhev je znamení vítězství. U vzkříšeného Krista značí také vítězství. Než jaké? Nad smrtí? Zajisté, ale o tom byla již řeč. Korouhev znamená ještě jiné vítězství, nad ďáblem a světem.

Ďábel panoval nad světem hlavně mnohobožstvím a modlářstvím, potom všemi neblahými zjevy, které z těchto bludů plynuly na mravní a společenský život. Toto panství ďáblovo je poraženo navždy. Nebe a země pominou, ale slova má nepominou, řekl Pán Ježíš slavnostně (Mat. 24, 35). Nikdy nezmizí se světa víra v jednoho pravého Boha. Jednotlivé země mohou upadnouti v pohanství, a také se to tu a tam stalo, ale nikoliv svět celý. Nikdy nezmizí se světa křesťanská morálka, která hlásá, abychom milovali Boha nade všecko a bližního jako sebe. Nikdy nezmizí lidé, kteří budou zákon Boží plniti a dojdou k svatosti. Nikdy nezmizí církev Kristova. V jednotlivých zemích může církev zahynouti, a také se to stalo, ale vždy zůstane městem na vrchu postaveným, vždy ústavem spásy, jenž vede lidi k Bohu. Nikdy nezmizí eucharistický Kristus, nevyhasne obět mše sv., nepřestanou svátosti. Někdy nabude v některé zemi ďábel větší moci a bude vésti proti Bohu, Kristu, a církvi krutý boj, ale nezvítězí; ti, kteří se mu k boji propůjčí, zahynou, jako zahynul Herodes, Nero, Dioklecian, Arius a tisíce jiných. Nikoho nezkazí ďábel, kdo se mu dobrovolně nepodřídí, nebo každý má od Krista moc zapuditi jej a vzešlou škodu na duši napraviti. Panství ďáblovo je v podstatě zničeno.

Vítězství nad světem. Svět svádí, ale každý může plniti slova Páně: Zapři se, vezmi kříž svůj a následuj mne. Může zvítěžiti nad bědami, na př. nad nemocmi, neštěstím, neúspěchem, nad pokušeními, nad nepřáteli zevními, nad bludy, vášněmi, nade vším, co se zove svět. Kdo je s Kristem spojen, nemůže podlehnouti. Vodili křesťany jako na jatky. Čeho tím dosáhli? Že dali církvi slavné mučedníky a jim připravili nehynoucí slávu. Potupovali je, že byli jako vyvrhel. Co tím získali? Kristus je oslavil, často i ctí oltáře. Milujícím Boha prospívá a musí prospěti nakonec všecko k dobrému. Tak to vyřkl sv. Duch a tak se to děje.

Stůjme tedy pevně ke Kristu. I my v něm zvítězíme nad ďáblem a světem. To bude naše nejskvělejší vítězství, nebo nás připodobní Kristu vzkříšenému.

* * *

Ukázal jsem na obraz vzkříšení Páně a vytkl čtyři rysy jeho: Kristus vítěz nad smrtí, Kristus oslavený, naše oslava, Kristus s jízvami ran, náš Vykupitel a přímluvce, Kristus vítěz nad ďáblem a světem naše vítězství nad nimi.

První křesťané křtili, jak známo, většinou pohroužením. Proto

stavěli při chrámech křtitelny na způsob koupelen. Křest se konal v noci z Bílé soboty na Hod Boží velikonoční. Na Bílou sobotu byl Pán Ježíš v hrobě. Sestoupení do křtitelnice znamenalo křesťanu, býti pohřben s Kristem. Ráno na Boží Hod Pán Ježíš vstal. Vystoupení z vody znamenalo křesťanům, povstati k novému životu. Sv. Pavel píše: Byli jsme pohřbeni s ním skrze hřích ve smrt, abychom tak, jako Kristus byl vzkříšen z mrtvých slávou Otcovou, i my kráčeli v životě novém.... Starý člověk byl spolu s ním ukřižován, abychom nesloužili více hříchu. Jestliže jsme s ním umřeli, budeme také živi s ním (Řím. 6, 4 n). I my jsme křtem umřeli hříchu a povstali k životu s Kristem. Vzkříšený Ježíši, zachovej nás, abychom s tebou byli živi věčně.

LXXXVII. **Zjevení Páně.**

Přehlédneme-li velikonoční dopoledne, jeví se stav smýšlení u osob, zajímajících se o Pána Ježíše, takto: Ve vzkříšení věří P. Maria, Magdalena, Marie Kleofášova neboli Jakubova, Salome a některé jiné ženy. Marie Kleofášova je sestra nebo spíše sestřenice P. Marie. Podle manžela se zove Kleofášova, podle syna Jakubová. Tyto ženy věřily pevně, nebo vzkříšeného Krista viděly. Z učedníků uvěřili Petr a Jan, Jan rychleji, Petr zvolněji. Prudký Petr jeví tu neobvyklou u sebe rozvážnost. Vojíni věřili asi také, ale Krista samého neviděli. Zda-li úplně mlčeli? Asi sotva. Mezi sebou o událostí jistě rozprávěli a důvěrným známým něco z toho řekli. Velerada byla důsledná v popírání. Zda-li byla klidna? Sotva, ale neměla odvahy, aby si řekla pravdu, ani pokory, aby přiznala omyl.

Jak bylo mezi učedníky? Zprávu žen prostě odmítli. Vypravování Petra a Jana nezůstalo bez dojmů. Dojem ten se stupňoval, když se rozneslo, že se mistr zjevil Petrovi. Ve sboru bylo jako ráno při svítání. Temná noc se mění v šero, světlo roste, příroda se probouzí ze spánku, začíná život. Jistoty u učedníků nebylo. Mnozí nevěřili, většina se kolísala, ale všichni byli vzrušeni a čekali, co bude dál. Naděje, kterou v Krista kladli, vystoupila v jejich mysli jako vlnka z hladiny a zase zmizela. Zmatek při smrti Páně a mučivou nejistotu nedělní si závinili sami. Ale dobrý mistr jich v tomto trapném stavu nenechal.

Uveďme události, které se po vzkříšení staly. Oslavený Kriste, požehnej nám!

* * *

1. Odpoledne šli dva učedníci z Jerusalema do Emaus. Emausy bylo městečko, vzdálené od Jerusalema asi dvě hodiny. Mluviti o Panu Ježíši, o tom, co vypravovaly ženy, o prázdném hrobě. Tu se k nim přidal božský mistr ale jejich oči byly drženy, aby ho nepoznali. Tázal se jich, o čem hovoří a proč jsou smutni. Kleofáš, jeden z učedníků, pravil: Ty-li jediný jsi cizincem v Jerusalemě a neseznal jsi těch věcí, které se tam staly v těchto dnech? Na otázku Páně: Které? pokračoval: O Ježíši Nazaretském, mocném proroku před Bohem a před lidmi v činech a slovech. Nevíš, kterak velekněží a náčelníci naši ho vydali, aby byl odsouzen k smrti, a ukřižovali ho. My jsme se nadáli, že on to jest, jenž má vykoupiti lid israelský, a nyní je třetí den, co se to stalo. Poté se zmínil o vypravování žen a o tom, že hrob je prázdný (Luk. 24, 13 n).

Pán Ježíš poslouchal. Když Kleofáš domluvil, zvolal: O bláhoví a váhaví srdcem k věření všemu tomu, co mluvili proroci. V dlouhém výkladu jim objasňoval, uváděje příslušná proroctví, že Kristus musil trpěti a tak vejíti v slávu Boží. Mluvil přesvědčivě, důrazně, mile. Učedníci poslouchali, jejich napětí rostlo, otvíral se jim smysl Písma, v něž věřili, srdce jejich hořelo. Nebyla to ještě víra, ale silný začátek k ní. Kříž, jenž každého odsouzence zhanobil až k zničení, pozbýval pohoršení, nebo na něj padlo světlo dávných proroctví. Aj, jak to jejich průvodce dovedl vše vylíčiti! Lpěli na jeho rtech a cesta jim ušla jako mžikem. Již byli před Emausy. Pán Ježíš dělal, jakoby chtěl dále jíti. Učedníci prosili: Zůstaň s námi, neb se připozdívá a den se již nachýlil. Spasitel vyhověl a zasedl s nimi ke stolu na čestné místo. Pán Ježíš vzal chléb, požehnal jej, lámal a dal společníkům. Tu se otevřely jejich oči a oni poznali mistra; ten však zmizel. Nesmírný byl jejich úžas, ale v okamžiku se proměnil v radost, v radost nevýslovnou. Teď věřili, že jejich mistr vstal z mrtvých, a spěchali zpět do Jerusalema, aby oznámili bratřím, co se jim přihodilo.

Mimochodem poznamenávám, že mnozí sv. Otcové vidí v žehnání a lámání chleba svátostné proměnění. V tomto případě bychom tu měli přijímání pod jednou.

Učedníci nalezli apoštoly a mnohé jiné ve večeřadle pospolu. Nežli mohli promluviti, volali na ně přítomní: Pán vstal a ukázal se Šimonovi. Poté vypravovali oni, co zažili na cestě a při stole. To byl zase kamének k budově víry, ale nestačil. V shromáždění bylo ještě mnoho pochybností, ano i nevěry. Za jediné vážné svědectví mělo zjevení Petrovi. Než nezklamal-li se snad?

2. Tu nastalo zjevení, které průběhem a obsahem má velikou důležitost. Co se dosud stalo, bylo k němu přípravou. Taková příprava byla k němu potřebná: Zaplašila zmatek, probudila víru, třebas ještě nejistou, obnovila dřívější úctu a lásku k božskému mistru, roznítila touhu viděti jej. Náhle do rozruchu, jenž v sále panoval, zaznělo známé všem: Pokoj vám! Pán Ježíš stál mezi nimi. První účinek byl zděšení. Byl to on, ale jak mohl vejíti, když byly dveře pro strach židovský zavřeny a nikdo mu neotevřel? Či je to jeho duch? Mistr, vida leknutí, opakoval: Pokoj vám! a dodal: Já jsem to, nebojte se. Co se děsíte a proč vstupují takové myšlenky na srdce vaše? Vizte ruce mé i nohy mé, že já to jsem; dotýkejte se mne a vizte, neboť duch nemá těla a kostí, jakož vidíte, že já mám. Ukazoval jim rány na rukou, nohou a v boku. Zda-li se odvážil někdo, dotknouti se ho? Zdá se, že ne, nebo zděšení trvalo, takže Pán Ježíš požádal za pokrm, jedl z něho a dal apoštolům. Tento důkaz konečně učedníky uklidnil. Vzpomněli si, že Pán Ježíš, který učinil před jejich očima tolik divů, může se zjeviti při zastavených dveřích. Později pochopili, že oslavené tělo může bez překážky pronikati tělesa.

První význam tohoto zjevení je, že dalo učedníkům bezpečný důkaz o zmrtvýchvstání Páně. Až budou o Pánu Ježíši kázati, budou volati s přesvědčením: Vstal z mrtvých, my jsme ho viděli a slyšeli, my jsme se ho dotýkali. Jejich přesvědčení bude silnější nežli smrt. Takovou víru máme míti také my. My ji můžeme míti tím spíše, že o ní svědčí ještě církev a dějiny dvou tisíc let.

Druhý, neméně důležitý význam tohoto zjevení je v tom, co Pán Ježíš při něm učinil. Pravil k apoštolům: Pokoj vám! Jako mě poslal Otec, i já posílám vás. Poté na ně dechl a řekl: Přijměte Ducha sv., kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadrženy jsou. Pro apoštoly a jejich nástupce je v slovech Páně podivuhodná moc, pro všecky jedno z největších dobrodiní. Jako dechnutím do těla Adamova dal Bůh mrtvé hmotě život, duši, tak dechnutí Páně znamená nadpřirozený život všem, kteří ho hříchem pozbyli. Odpuštění hříchů se děje skrze lidi, teprve po smrti bude souditi Bůh. Vizte, jakými významnými okolnostmi je zřízení svátosti pokání provázeno. Zmrtvýchvstalý Kristus je obraz vzkříšení, jež se děje s kajícím hříšníkem, rány, jež Pán ukázal apoštolům, praví, že svátostná milost zpovědní plyne z utrpení Vykupitelova, o dechnutí jsem se zmínil, je o něm v Písmě řeč jen dvakráte,

při stvoření Adama a zde pozdrav: Pokoj vám! naznačuje, co dává zpověď duši tísněné, Pán Ježíš slibuje apoštolům sv. Ducha, jemuž se každé dílo milosti připisuje, přesvědčování božského mistra, že vstal, ujišťuje nás, že hřích zde odpuštěný je odpuštěn také v nebi. Věru, podivuhodná chvíle! Díky tobě, milosrdný, dobrotivý Pane, za svátost pokání. Dej, ať ji přijímáme hodně a s užitkem.

Při tomto zjevení Páně chyběl Tomáš. Zdá se, že byl nejvíc zdrcen a nejvíce nakloněn k pochybování, nebo řekl, když mu druhové radostně oznamovali, že viděli Pána: Neuzřím-li v rukou jeho rány hřebů a nevpustím-li prstu svého na místo hřebů a nevložím-li ruky své v bok, neuvěřím. Hleďte, svéhlavce! Čtyři podmínky klade, má-li uvěřiti. Zprávou tolika svědků prostě pohrdá. Tomáši, Tomáši, zasluhoval bys přísného pokárání, ale tvůj mistr je dobrý a nezapomněl, jak jsi v Perei, když se apoštolové rozpakovali jíti s Pánem Ježíšem do Jerusalema, zvolal: Pojďme a umřeme s ním. Uplynul týden. Apoštolové meškali stále v Jerusalemě a zase se sešli ve večeřadle. Tomáš byl s nimi. Pán Ježíš se zjevil a pozdravil učedníky. Pokoj vám! Potom se obrátil k Tomášovi a řekl k němu táž slova, kterými apoštol projevil svou pochybnost. Dodal k nim: Nebuď nevěřící, nýbrž věřící. Apoštol se nedotekl mistra, ale padl mu k nohám, volaje: Pán můj a Bůh můj. Skutkem a slovy klaněl se Pánu Ježíši a odprošoval ho. Krásné je pokárání Páně, krásné je vyznání apoštolovo. Ono ukazuje nevýslovnou dobrotu Srdce Ježíšova a učí nás, jak my máme trestati, chceme-li se jistě dodělati účinku, toto ukazuje, že Tomáš byl náležitě vyléčen a že jeho láska k mistru ožila v stupňované vroucnosti. Spasitel přidal napomenutí, které se týká i nás. Pravil: Že jsi mě viděl, uvěřil jsi, blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili. My nevidíme Pána, leč vírou ve Svátosti, ale věříme. Tak o nás platí: Blahoslavení jste. O, Pane, zachovej nám do smrti blahoslavenství toto.

Po svátcích se vrátili apoštolové do Galileje, jak je byl Pán Ježíš vyzval. Zabývali se zase rybařením na jezeře Genezaretském. Tam se jim Pán Ježíš zjevil. Bylo to první zjevení v Galilei. Je důležité, protože tehdy byl Petr učiněn hlavou apoštolského sboru a budoucí církve.

Sešlo se jich na břehu jezera sedm: Petr, Tomáš, Natanael, synové Zbedeoví a dva jiní, jejichž jména se neuvádějí. Není pochyby, že tam byl bratr Šimonův Ondřej a jejich krajan Filip. Petr pravil: Jdu lovit ryby. Ostatní řekli, že půjdou s ním. Vyčkali noci, pustili sítě tu a tam, ale nechytili nic. K ránu

přiblížili se k břehu a uviděli tam státi člověka. Byl to Pán Ježíš, oni však ho nepoznali. Spasitel je oslovil, řka: Dítky, máte-liž něco k jídlu? Neměli. Řekl jim Pán: Vrhněte síť na pravou stranu lodi a naleznete. Způsob, jakým byla slova pronesena, zarazil apoštoly. Učinili, jak jim raděno. Zahrnuli v okamžiku tolik ryb, že nemohli sítě ani vytáhnouti. Zarazila-li je prve určitost, s kterou cizinec mluvil, byli nyní poraženi úspěchem. Všichni si vzpomněli rázem na zahrnutí ryb, jež dalo podnět k jejich apoštolátu. Sv. Jan řekl Petrovi: Pán jest to. Petr opásal si vrchní roucho, vrhl se do moře a ploval ke břehu, asi dvě stě metrů, aby byl rychle u mistra, neboť ostatní byli zadržováni sítěmi a rybami.

Vstoupivše na břeh, viděli na žhavém uhlí rybu a vedle chléb. Pán Ježíš řekl: Přineste z ryb, které jste ulovili. Petr vytáhl síť na zem. Bylo v ní 150 velkých ryb a nepřetrhla se. Pán Ježíš řekl: Pojďte a posnídejte. Vzal chléb a ryby a podělil je. Snídaně se odbyla mlčky. Byli přesvědčeni, že je to mistr, chování jeho bylo důvěrné, přece však se neodvážil nikdo se zeptati, kdo jest. Jednak myslili na zázračný lov minulých dob a na lov dnešní, jednak budil v nich zmrtvýchvstalý mistr zvláštní úctu.

Když dojedli, stalo se památné ustanovení Petra za vrchního pastýře. Pán Ježíš pravil k Petrovi: Šimone, synu Jonášův, miluješ mě víc nežli tito? Petr odpověděl skromně: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Pán Ježíš odpověděl: Pasiž beránky mé. Poté se otázal po druhé: Šimone, synu Jonášův, miluješ mě? Petr odpověděl opět: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Pán Ježíš pravil: Pasiž ovce mé. Ještě jednou se otázal: Šimone, synu Jonášův, miluješ mě? Petr se zarmoutil, že se ho Pán Ježíš táže po třetí. Odpověděl ještě skromněji, ale s hlubokou upřímností: Pane, ty víš všecko, ty víš, že tě miluji. Pán Ježíš opakoval: Pasiž ovce mé. Poté dodal: Amen, amen, pravím tobě, když jsi byl mladší, opasoval jsi se a chodil, kam jsi chtěl, když však sestráneš, vztáhneš ruce své a jiný tě opáše a povede, kam nechceš. Sv. Jan k tomu poznamenává: To pak pověděl, naznačuje, kterou smrtí oslaví Boha, totiž smrtí mučednickou (Jan 21, 12).

To je památný výjev na jezeře Genesaretském. Brzy na počátku veřejné činnosti učil Pán Ježíš z lodičky Petrovy, pravil tenkráte, že ho učiní rybářem lidí. Nyní přidal vyvolení za hlavu apoštolských rybářů a za hlavu celé církve. Tehdy projevil Petr pokoru, nyní též. Dvou věcí si všimněte: jak

Pán Ježíš s Petrem jedná a jak mu hlavenství v církvi uděluje.

Při prvním oslovení přidal Pán Ježíš: miluješ mě víc nežli tito? V slovech byl pokyn k pokoře. Při poslední večeři jí Petr neměl, nýbrž nad ostatní se vynášel, řka: Kdyby všichni tě zapřeli, já nikdy. Od svého pádu byl pokornější. Jeho odpověď o tom svědčí. Pán Ježíš byl spokojen. Při druhém oslovení dodatek vynechal. Také odměna je větší. Má pásti ovce. Ovce jsou dospělejší nežli beránci, proto značí nějakou vyšší pastýřskou moc. Po třetí otázce se Petr zarmoutil a odpověděl nejen pokorně, nýbrž i zkroušeně. Myslil, že drahý mistr o jeho lásce pochybuje, snad pro trojí zapření. Ale Pán Ježíš mu je nechtěl vyčítati, ano ani ho na ně pamatovati, nýbrž podrobil ho zkoušce. Petr obstál skvěle. Všimněte si také, že se Pán Ježíš neptal na jeho víru, schopnost, odhodlanost, nýbrž jen na jeho lásku. Bude-li tu míti, bude dobře zastávat úřad a bude ho hoden. Petr ji měl. I řekl Pán Ježíš po třetí: Pasiž ovce mé.

Tím byl Petr ustanoven hlavou církve. To, co byl dosud Pán Ježíš, bude na zemi nyní on. Bude míti nejvyšší pravomoc v církvi, bude nejvyšším učitelem a pastýřem. Bude pásti beránky, t. j. věřící, bude pásti ovce, t. j. církevní představené. Podle řeči sv. Písma (2 Král. 5, 2: Žal. 22, 1 n: Mat. 2, 6), značí pásti vladařskou moc, zde nejvyšší vladařský úřad v církvi. Petr se stal zástupcem Pána Ježíše na zemi. Lásku k němu osvědčí prací, věrností, statečností, smrtí. Pokorným zůstane. Evangelisté budou moci vypsati všecky jeho chyby, i zapření, ale nikoliv míti o něm chvalořeči. Poznal význam pokory a věděl, jak je jeho mistru milá. Od té chvíle má církev nejvyšší viditelnou hlavu, jest jí Petr a jeho nástupci.

To je význam zjevení Páně na jezeře Genesaretském. Bludaři, kteří odpadli od katol. církve, hledí jej snížiti, rovněž církve rozkolné. Již slova zaslíbení: Ty jsi Petr a na té skále... všelijak předělávají. Jejich výklady jsou nemožné. Oni to vědí. Podobají se členům velerady a jejím přívržencům, jejichž zaujatost byla větší nežli všecka kázání a všecky divy Páně. Uzdravení slepého přísně vyšetřili, ale neuvěřili, nýbrž vyhodili uzdraveného ze synagogy. Podobně převracejí výjev na jezeře. Praví na př., že se chtěl Pán Ježíš přesvědčiti, lituje-li Petr zapření, nebo že ho chtěl za zapření potrestati, nebo že slovy: Pasiž beránky, pasiž ovce mé, mu vrací apoštolský úřad, jehož prý zapřením pozbyl. Tyto výklady nejsou než výmluvy jako výklady slov zaslíbení. Dokud byli bludaři a rozkolníci v církvi

Kristově, rozuměli výrokům Páně tak, jak jsou a jak je církev od počátku pojímala, když se odloučili, měnili jejich smysl, protože ukazovaly zřejmě, že jejich odpad je svévole. Petr byl od apoštolů uznáván za hlavu sboru a zástupce Pána Ježíše, sám také tak vystupoval. Důvod k tomu byl, ustanovení Páně.

4. Při tomto zjevení se stala ještě jedna věc, která zasluhuje povšimnutí. Pán Ježíš pravil, odcházeje, k Petrovi: Pojď za mnou. Slova mají nejspíše vyšší význam, ten totiž, že Petr má a bude Krista následovati v úřadě, práci, utrpení, smrti, oslavě. Petr rozuměl jim doslova a šel za Kristem. Jan ho následoval. Petr, spatřiv jej, pravil: Pane, co bude s tímto? Mistr odpověděl: Chci-li, aby zůstal, dokavad nepřijdu, co ti po tom? Záhadná tato slova vykládali mnozí, že sv. Jan bude živ do příchodu Páně. Proto sv. Jan poznamenal v svém evangeliu, když je po letech psal, výslovně, že Pán Ježíš neřekl: Nezemře. Některé svéhlavce nepřesvědčila ani smrt sv. Jana. Říkali, že spí v svém hrobě a čeká na příchod Páně. Na důkaz uváděli prach, polétující nad hrobem. Říkali, že to vychází z jeho popela živý dech. Záhadná slova se vykládají tak: Petr půjde za mnou na kříž, Jan zemře smrtí přirozenou.

* * *

Viděli jsme, že se po zmrtvýchvstání Páně děly věci veliké a významné. Ani jinak býti nemohlo. Důležitý byl důkaz, že Kristus vstal, důležité bylo ustanovení svátosti pokání, velmi důležité bylo ustanovení primátu neboli hlavenství. Tím bylo zřízení církve dáno: Petr hlava, apoštolové ve spojení s Petrem, vrchní úřad učitelský, kněžský, pastýřský. I věřících v Krista byl už nějaký počet. Chybělo jen ustavení církve. To se stane po seslání sv. Ducha křtem prvních tří tisíc.

Veliká jsou díla Boží. Sama svědčí o svém božském původu, jen třeba na ně blíže pohlédnouti. Takovým dílem je příprava na Mesiáše, život a skutky Páně, zřízení, trvání a šíření církve. Kořme se prozřetelnosti Boží. Ale smýšlejme a jednejme také v jejím duchu. To je cesta k blahu časnému a věčnému.

LXXXVIII. **Pane, zůstaň s námi.**

Ze tří příčin byli učedníci, jdoucí do Emaus, smutni. První byla smrt jejich mistra. Překvapila je, ano ohromila. Přišla neočekávaně a byla potupná. Jejich mistr, mocný v slově a skutku, jenž slovem utišil bouři, vyháněl zlé duchy, zemřel po-

tupnou smrtí kříže! Úžasné! Nevěřili by, kdyby to nebyli viděli. Druhá příčina smutku byla škoda, kterou utrpěli. Doufali, že nazaretský prorok obnoví slávu Israele a že oni budou míti v ní skvělý podíl. Jaké to strašné probuzení z kouzelných snů! K tomu přistoupila hanba, že se dali oklamati, hanba před sebou a před jinými. Třetí příčina zármutku byla, že se zmátli ve víře. Nějakou naději měli, ale byla slabá. Zkouška byla ovšem těžká, ale byli sami vinni. Přece jim to mistr předpověděl.

Pán Ježíš zaplašil jejich smutek a zmatek, vyloživ jim, že se tak musilo státi, jelikož to proroci předpověděli. Aj, jak teď poslouchali! Dříve zavírali těmto pravdám uši. Stále jasněji bylo v jejich mysli. Již tušili, ba byli přesvědčeni, že není všemu konec, nýbrž že se věc obrátí k dobrému. Proto když cizinec chtěl jíti dále, prosili, aby zůstal a zavítal k nim, řkouce: Pane, zůstaň s námi neb se připozdívá (Luk. 24, 29). Krásné slovo a mělo krásný účinek.

Tři uvedené příčiny smutku a zmatku působí také na nás. Jsou to pokušení, strasti, smrt. Volejme v takové chvíli též: Pane, zůstaň s námi, neb se připozdívá. I nám přinesou útěchu, sílu a pomoc. K tomu se chceme povzbuditi. A ty, dobrotivý těšiteli učedníků, stůj při nás.

* * *

1. Vezměme nejprve strasti a kříže. Zarmucují srdce, podlínají síly, budí zoufalost. Nebezpečná chvíle, zvláště když je utrpení náhlé nebo veliké nebo dlouhé. Bez utrpení nelze na světě býti. Mají také dobrou, ano velmi dobrou stránku, jen třeba zachovati důvěru v Boha.

Šťastně žil Job. Nic mu nechybělo. Byl zdráv a bohat, měl četnou a zdárnou rodinu, byl ctěn a vážen. Než hle, jednoho dne, když jeho synové a dcery jedli a pili víno v domě bratra svého prvorozeného, přišel posel k Jobovi a pravil: Hovězí dobytek oral, oslice podle něho se pásli, i vpadli Sabští a zabrali všecko, také čeládku pobili mečem. Jediný já utekl, abych tobě oznámil to. Když ještě mluvil, přišel druhý a řekl: Oheň Boží spadl s nebe, udeřil, ovce i čeládku pohltil; jediný já utekl jsem, abych tobě oznámil to. Když i ten ještě mluvil, přišel jiný a řekl: Chaldové zšikovali tři tlupy, přepadše velbloudy, zajali je, ano i čeládku pobili mečem; jediný já utekl jsem, abych tobě oznámil to. Ještě ten mluvil, a hle, jiný přišel a řekl: Synové tvoji a dcery, když jedli, když pili víno v domě bratra svého prvorozeného, náhle vichr od pouště zadul, opřel se do

čtyř úhlů domu, a ten do smrti zasul tvé děti; jediný já utekl jsem, abych tobě oznámil to (Job 1, 13 n). Strašné neštěstí. Co učiníš, Jobe? Zešílíš bolestí? Či budeš se rouhati Bohu, že to na tebe dopustil? Job byl věřící, spravedlivý, Bohu oddaný. Písmo pokračuje: Tu se Job vzchopil, roztrhl roucho své, ostříhal hlavu svou, padl na zem, klaněl se a řekl: Nahý jsem vyšel z lůna své matky (t. j. ze země) a zas nahý se tam vrátím. Hospodin dal, a Hospodin vzal, jak se mu líbilo, tak se stalo, buď jméno Hospodinovo požehnáno! Ve všem tom nezhřešil Job rty svými, nic pošetilého proti Bohu nepromluvil (Job 1, 20 n). Tak jednal Job, jenž Krista neznal a nemohl se dovolávati jeho milosrdného Srdce.

Z vlastní zkušenosti mohu vypravovati tento případ. Zaopatřoval jsem syna chudé vdovy. Mě dojala odevzdanost, s kterou své neštěstí nesla. Umírající syn byl jejím živitelem. Dal jsem se s ní do řeči. Hle, co mi vypravovala. Měla jsem hodného muže a pět synů. Jednoho dne odešel muž ráno jako obyčejně do práce, v poledne mi ho přinesli mrtvého. Spadl s lešení a zabil se. Čtyři syny jsem pochovala, nyní umírá mi pátý. Aby míra mého utrpení byla plná, upadla jsem, když jsem v noci chtěla podati nemocnému lék, a zlomila jsem si ruku. Ještě ji nosila v šátku. To byly, velebný pane, těžké chvíle. Kristus ukřižovaný a Matička bolestná byli mým útočištěm a sílili mě, abych si nezoufala. Statečná žena! Vím mnoho případů, a vy jich znáte zajisté ještě více, kdy menší bědy vedly k trudnomyslnosti a zoufalství. Chyběla důvěra v Boha. Chyběla modlitba ke Kristu a k jeho sv. Matce.

Také na nás mohou přijíti těžké zkoušky. Trpěl Kristus, trpěla P. Maria, trpěli apoštolové, jak bychom mohli býti ušetřeni křížů! Sv. Petr píše: Poněvadž Kristus za nás trpěl podle těla, ozbrojte se i vy touž myšlenkou (1 Petr 4, 1). Chce říci: Nežijte podle těla a když vás budou pohané pronásledovati, snášejte to pro Krista a s ním. Sv. Pavel a Barnabáš potvrzovali mysli učedníků, aby setrvali ve víře, jelikož musíme vcházeti do království Božího skrze mnohá soužení (Skut. 14. 20 n). Víme tedy, že bez křížů nebudeme. Proto se nedivme, ani přes míru nezarmucujme, když přijdou. Přijměme je s odevzdaností do vůle Boží jako Job a ona žena, obrátí se nám k dobrému. Či nenahradil Bůh Jobovi vše dvojnásobně? Neobohatila se ona žena zásluhami takořka mučednickými? Kristus, Maria, apoštolové podávají neomylný důkaz, že utrpení pokorně přijatá a odevzdaně snášená jsou pramenem budoucí oslavy.

Poněvadž sami ze sebe jsme slabí a snadno malomyslníme, utíkejme se v nesnázích k tomu, jenž tak mile posilnil učedníky. Volejme s vroucností jako oni: Pane, zůstaň s námi, neb se připozdívá. Nemusíme ho hledati, víme, kde je. Nevidíme ho, jako ho neviděli učedníci, ale poznali jej potom. My poznáme, že je s námi, z útěchy a síly, které nám v utrpení poskytne..

2. Druhá příčina smutku a zmatku, příčina zpravidla nebezpečnější nežli prve uvedená, je pokušení k hříchu.

Byla doba, kdy jsme byli pokušení prosti. Byla to šťastná doba dětství. U někoho trvala déle, u jiného, jenž žil v okolnostech méně příznivých, krátce. Ale u všech přišel čas, kdy se ukázal následek dědičného hříchu a vznikala pokušení, pokušení k pýše, svéhlavosti, nečistotě, jež mají své zřídlo více v těle. Bez pokušení nemůžeme býti. Právě v nich máme osvědčiti bázeň Boží, pevnost vůle, věrnost Bohu, právě v nich dobýváme nejkrásnějších vítězství a získáváme nejvíce zásluh. Proto dí korunovaný pěvec: Zkus mne, Hospodine, a vyzkoumej mne, ohněm vyšetři ledví mé i srdce mé (Žal. 25, 2). Sv. Jakob píše: Za čirou radost to mějte, bratři moji, když upadáte v rozličná pokušení, vědouce, že zkoušení vaší víry působí vytrvalost (Jak. 1, 2). Sv. Dorotheus si ztěžoval představenému, že snáší mnohá a těžká pokušení. Představený měl s ním soustrast a pravil: Budu prositi Boha, aby ti je odňal. Ne tak, odpověděl Dorotheus, ale vyprošujte mi, otče, milost, abych každé pokušení přemohl. Je sice obtížné, ale prospěšné, nebo mě napomíná, abych se přemáhal a k Bohu bral útočiště. Poustevník, jenž byl prost všech pokušení, říkával: Pane, což nejsem hoden, abych pro tebe trpěl a byl zarmoucen?

Než i tito svatí mužové se pokušení báli. Věděli, že pokušení není hříchem a že přemáhajíce je, získávají milost, avšak věděli též, že pokušení je nebezpečné, jelikož může probuditi v duši hříšný souhlas s ním, anebo proto, že je zbavovalo klidného a radostného spojení s Bohem. Sv. Hugo měl od té doby, co se stal biskupem, často pokušení, že ho napadaly, když byl v kostele, rouhavé myšlenky proti Bohu. Velmi se z toho rmoutil, ale přemáhal je ovšem. V životě sv. Brigity se vypravuje, že bývala trápena marnivými a pošetilými myšlenkami. Rmoutila se proto a prosila Boha, aby jí od nich pomohl. Bůh jí řekl: To je dokonalá spravedlnost, abys nyní proti své mysli byla trápena myšlenkami, v kterých ses dříve dobrovolně kochávala. Pokorně se podrobila a Bůh ji časem pokušení zbavil. Proto se svatí, aby ušli pokušení, přísně káli a volávali s žalmistou,

Páně: Hospodine, nevzdaluj se ode mne, ty má sílo, pospěš mě zachrániti (Žal. 21, 20). Překonavše s pomocí Boží pokušení, těšili se s prorokem: Hospodin jest světlo mé a spása má, koho bych se měl báti? Hospodin jest ochránce mého života, koho bych se lekal? (Žal. 26, 1.)

I my zakoušíme útoky ďábla, světa a těla. Ale my máme milého pomocníka, toho, který učedníkům nejen smutek a zmatek odňal, ale naplnil je také útěchou, že jejich srdce hořelo. Řekněme důvěřivě: Pane, zůstaň s námi, neb se připozdívá. Pohleď na své dítko, nepřítel na ně útočí, jeho duše je v nebezpečí, přijď, zažeň jej a dej mu sv. klid. Nebudeme prositi marně.

3. Třetí příčina smutku je smrť milých a blížící se smrt vlastní. Sv. Scholastika scházívala se jednou za rok se svým bratrem, sv. Benediktem. Rozhovor těchto duší, Bohem nadšených, týkal se duchovního života. Býval tak vroucí, že jim hodiny utíkaly jako minuty. Proto jim bylo loučení bolestné, zvláště sv. Scholastika je nesla těžce. Před poslední návštěvou cítila, že dnové jejího života jsou sečteny a že se její smrt kvapem blíží. Proto při rozhovoru prosila: Bratře, neopouštěj mne této noci, ale zůstaň se mnou a mluv ke mně slova spasitelného povzbuzení. Sv. Benedikt nechtěl, jelikož toho řádová pravidla nedovolovala. Sv. Scholastika položila ruce na stůl a sklonila na ně hlavu. Když hlavu zvedla, povstala venku taková bouře, že na návrat nebylo pomyšlení. Vytkl sestře, že jej zdržela a že teď nemůže domů. Odpověděla mu: Když tys nechtěl vyslyšeti mou prosbu, obrátila jsem se k Bohu a hle, Bůh mě vyslyšel. Sv. Benedikt se spokojil a pokračoval v přerušeném hovoru. Když se potom vrátil a oddal se rozjímání, viděl bílou holubici vznášeti se k nebi. Bůh mu tak oznámil, že jeho sestra zemřela.

Smrt sv. Scholastiky byla radostná. Tak by mělo býti u každého křesťana, nebo opouští slzavé údolí a jde tam, kde ho očekává Kristus, Maria, andělé, svatí. Není-li nebe tisíckráte krásnější nežli země? Není-li patření na Boha, účast v největší blaženosti, v baženosti božské? Umříti jest pro mne zisk, píše sv. Pavel. Nebe je věru zisk, jemuž nic se nevyrovná. Všecky radosti pozemské nejsou nic proti radosti nebeské. A radost ta je stálá, bezpečná, věčná. Proto právem měl by křesťan umírati radostně. Ale žel, není tomu zpravidla tak. Nikdo nemá naprostou jistotu, že přijde do nebe, někoho znepokojují dřívější hříchy, jiný má strach před očistcem, všem jest i při pevné víře a jisté naději jako člověku, který se vydává do vzdálených končin. Konečně sluší přiznati, že umírání je okamžik svrcho-

vaně důležitý, mimo to bývá provázen různými bolestmi těla. I svatí mívali někdy těžkou smrt. Dětmar, první biskup pražský, byl muž dokonalý, ale při smrti trpěl zle výčitkami, že snad neplnil úřad s příslušnou horlivostí. Sv. Vojtěcha, jenž byl přítomen, smrt biskupova tak dojala, že mu byla po celý život vzpružinou k svatému a apoštolskému životu.

I na nás přijde smrt. Až ucítíme její chladný dech, volejme s vroucností učedníků emauských: Pane, zůstaň s námi, neb se připozdívá. A Pán Ježíš přijde. Přijde pod způsobou chleba skryt, ale víra nám řekne, že jest to on, a láska vytuší jeho přítomnost v útěše, kterou nám přinese. Vyplní se na nás slovo Písma: Blahoslavení, kteří v Pánu umírají.

* * *

Prosba učedníků, jdoucích do Emaus, poskytla nám příležitost k rozjímání. Říkejme ji často jako střelnou modlitbu. Zejména se k ní utíkejme, když přijdou strasti, hrozí pokušení, blíží se smrt. Řekněme jej Kristu samému, však jej máme mezi sebou skutečně v svátostánku a můžeme jej i přijmouti. Tu bude naše prosba tak účinná, jako prosba učedníků. Na světě zůstanou ovšem žal a radost, pokud na něm budou lidé. Ale Kristus Pán, k němuž voláme, zůstává na světě též a dí k nám: Já jsem vzkříšení a život. Jest ještě jiný život. Tam se nikdy nepřipozdívá, tam svítí světlo věčné, tam je radost a jen radost na věky. Tam nás Kristus uvede. Říkejme často: Pane, zůstaň s námi, on s námi zůstane v křížích, pokušeních, smrti. Potom budeme my s ním na věky v slávě jeho.

LXXXIX. Zjevení na hoře a nanebevstoupení.

Po zmrtvýchvstání zůstal Pán Ježíš ve styku s apoštoly čtyřicet dní, totiž do svého nanebevstoupení. Jaký byl tento styk? Byl častý nebo řídký? Děl se s jednotlivci nebo s mnohými zároveň? Jaký účel měl? Evangelista o tom mlčí. sv. Pavel vypravuje, že se Pán Ježíš zjevil Jakubovi (1 Kor. 15, 7), jenž byl zván bratrem Ježíšovým a stal se prvním biskupem jerusalemským. Sv. Jeronym vypravuje o tomto zjevení zevrubněji, ale to, co praví, je zpracováno legendárně.

O jednom zjevení evangelisté vypravují. Pán Ježíš slíbil učedníkům, že ho v Galiei uvidí. Slib svůj splnil. Za shromáždiště určil horu, ale její jméno není v evangeliích zaznamenáno. Vykladači míní, že to byl buď Tábor anebo hora blahoslavenství.

Podle sv. Pavla sešlo se tam přes pět set bratří (1 Kor. 15 6 n). Byli patrně ze všech končin, v nichž Pán Ježíš působil. Přítomni byli ovšem v plném počtu také sv. apoštolové. To jest tak zvané zjevení na hoře. Zdá se, že se stalo nedlouho před nanebevstoupení Páně.

Poslední zjevení Pána Ježíše je spojeno s jeho odchodem k Otci. Stalo se v Jerusalemě. Odtud vedl Spasitel učedníky na horu Olivetskou. Tam vstoupil na nebe a zasedl na pravici Boží.

O tom promluvím. Oslavený Spasiteli, požehnej nám!

* * *

1. Sešlo se pět set učedníků a čekalo na příchod Páně. Pán Ježíš se zjevil. Mnozí padli na tvář a klaněli se jemu, především sv. apoštolové, kteří vzkříšeného mistra viděli několikráte. Někteří pochybovali, snad ti, kteří Krista po vzkříšení ještě neviděli.

Který jest význam tohoto zjevení? Záleží v slovech, která Pán Ježíš pronesl. Týkají se přímo apoštolů, nepřímo ostatních. Pán Ježíš pravil: Dána jest mi veškerá moc na nebi i na zemi. Jdouce tedy učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., učíce je zachovávati všecko, co jsem přikázal vám, a aj, já jsem s vámi po všecky dni až do skonání světa (Mat. 28, 18). Sv. Marek uvádí slova Páně takto: Jdouce do celého světa, kažte evangelium všemu stvoření. Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude, kdo však neuvěří, bude zavržen. Těch pak, kteří uvěří, budou následovati tato znamení: Ve jménu mém budou zlé duchy vymítati, novými jazyky mluviti, hady bráti, a jestliže by co jedovatého pili, neuškodí jim, na nemocné budou ruce vkládati a ti se uzdraví (Mar. 16, 15 n).

Slova sv. Matouše a Marka sluší spojiti. Řeč Páně sama ukazuje, že má toto zjevení veliký význam. Který jest jejich obsah? Za prvé dávají apoštolům pod hlavenstvím sv. Petra nejvyšší moc učitelskou, kněžskou a pastýřskou. Kristus ji má na nebi a na zemi v míře svrchované, oni ho v ní mají zastupovati na zemi tak, jak je sv. Duch poučí. Tato jejich moc je moc duchovní. Mají ji na zemi, ale její účinky budou sahati také do nebe. Je to táž moc, kterou má Kristus, jen příslušně omezená. Za druhé ukládá Pán Ježíš apoštolům, aby kázali evangelium všem národům. Mají jim kázati všecko, co on kázal a přikázal. Jejich posluchači mají povinnost přijmouti jejich kázání. To se rozumí samo sebou, nebo jsou vyslanci

Božími a Bohu třeba se podrobiti. Podle sv. Marka vyřkl Pán Ježíš tuto povinnost ještě zvlášť, a to slovy velmi rozhodnými: Kdo uvěří a dá se pokřtíti, bude spasen, kdo ne, bude zavržen. Sv. Marek dí, že mají apoštolové kázat všemu stvoření. Míní ovšem lidi, ale naznačuje, co praví sv. Pavel, že všecko stvoření sténá (Řím. 8, 22), totiž po vykoupení. I na přírodu vrhal dědičný hřích osudné stíny. Za třetí ustanovuje Pán Ježíš svátost křtu, první a k spasení nejdůležitější svátost. Zároveň udává, jak se musí udělovati, totiž ve jménu tří božských osob. Proto je křest jinak udělený neplatný. Jmenováním tří božských osob praví krátce a jasně, co tolikrát vykládal, mluvě o sobě jako o Synu Božím a o sv. Duchu, jejž pošle, t. j. že jest jeden Bůh ve třech osobách. Křest jako věc nadpřirozená a milostná může býti jen od Boha a udílen jen jeho jménem. Za čtvrté slibuje Kristus, že bude s apoštoly do skonání světa. Poněvadž apoštolové zemřeli, týká se zaslíbení také jejich nástupců. To se ostatně rozumí samo sebou. Bez zvláštní pomoci Boží by se církev Kristova, složená z omylných a hříšných lidí, dlouho neudržela. Zůstane bez bludů, nebo Kristus bude s ní. Bude lodičkou zmítanou, ale vlny jí nepohltí, jako nepohltily lodičku Petrovu, na níž při bouři Spasitel spal. Je tu vyslovena neomylnost církve. Za páté uvádí Pán Ježíš divy, které budou apoštolové konati, nebo lépe, které se budou v církvi díti. To se vyplnilo. Dar divů byl zvlášť hojný na počátku církve, ale úplně v ní nikdy nepřestal.

Táži se: Je zjevení Pána Ježíše na hoře významné? Musíte říci: Je. Bylo nejen slavnostní, nebo přítomnost pěti set učedníků něco znamená, nýbrž je také památné svým obsahem. Tím se vlastně končí život Pána Ježíše na zemi. Poslední zjevení je už jen rozloučení.

2. Přišel čas, aby Pán Ježíš odešel k Otci. Apoštolové se shromáždili ve večeřadle. Buď jim tak božský mistr přikázal, anebo se tam sešli k svátkům letnic, jež se blížily. Tam se zjevil mezi nimi a pojedl s nimi. Byla to hostina eucharistická? Či jen obyčejné občerstvení? Z evangelií to není zřejmé. Poté poručil Pán Ježíš učedníkům, aby neodcházeli z Jerusalema, nýbrž očekávali zaslíbení Otcovo, kteréž jste slyšeli z mých úst, neboť Jan křtil vodou, vy však budete pokřtěni Duchem sv. po dnech nemnohých. Je to zaslíbení sv. Ducha, který na ně potom o letnicích sestoupil. Poté poukázal na to, jak mluvíval k nim, že se na něm musilo naplniti, co bylo od proroků o něm napsáno, a řekl: Tak jest psáno a tak bylo třeba, aby Kristus

trpěl a třetího dne vstal z mrtvých a aby hlásáno bylo pokání a odpuštění hříchů pro jméno jeho mezi všemi národy, počnouc od Jerusalema. Vy pak jste svědky těch věcí. A já pošlu na vás toho, jehož Otec můj zaslíbil, vy však zůstaňte v městě, dokud nebudete opatřeni mocí s výsosti.

Poté Pán Ježíš vstal a kráčel na horu Olivetskou. Tam se začalo jeho utrpení, tam chtěl vstoupiti na nebe. Tam, jak se zdá, zjeví se jednou k soudu (Skut. 1, 11). Apoštolové ho provázeli. Stále ještě byli zaujati myšlenkou na slavné pozemské království. Vzkříšení, zjevení, slavnostní udělení moci, poslední slova Páně tyto naděje v nich probudily. Neprávem zajisté, ale taková je síla vžitých názorů. Domnívali se, že se teď jejich sen uskuteční. Přistoupili k němu a řekli: Mistře, nyní obnovíš království israelské? Spasitel se nehněval ani jich nekáral. Nechtěl poslední chvíli zkaliti. Jen řekl: Nepřísluší vám znáti časy nebo chvíle, které Otec ustanovil mocí sobě vlastní, avšak obdržíte sílu, když na vás sestoupí Duch sv. a budete mi svědky v Jerusalemě a po všem Judsku a Samařsku a až do končin země. Apoštolové se dále netázali. Slova Páně poskytovala jim dost látky k přemýšlení. Z proroků věděli, že se sesláním sv. Ducha je spojeno zvláštní požehnání (Is. 44, 3), božský mistr otvírá před nimi velikou působnost po celém světě, i nenáviděné a opovržené Samařsko bude přijato do království Božího. Co v nich sv. Duch způsobí a jaká bude jejich činnost, nedovedli si představiti, ale tušili, že to bude něco velikého.

Přišli na horu. Jaký rozdíl v životě Páně mezi modlitbou v Getsemanské zahradě a dnešním dnem. Ale Spasitel se neoddával myšlenkám o tom, nýbrž uskutečnil hned účel, který jej na horu přivedl. Zastaviv se pozdvihl ruce a žehnal učedníkům. Poslední jeho viditelné požehnání na zemi. Bylo jistě slavnostní a vroucí. Bylo to požehnání věčného velekněze těm, kteří ho budou na světě zastupovati. Když jim žehnal, vznesl se do výše a oblak jej odňal očím přítomných. Když upřeně hleděli za ním, zjevili se dva muži v bílém rouše a řekli jim: Muži Galilejští, proč stojíte hledíce do nebe. Pán Ježíš, který vzat je od vás do nebe, přijde tak, jak jste ho viděli na nebe jíti (Skut. 1, 9 n). Ohlásili jim, kam jejich mistr odešel, aby o tom neměli pochybnosti. Sv. Pavel píše, že Pán Ježíš vstoupil nade všecka nebesa (Ef. 4, 10). Měl o nebi, jeho umístění a tvaru názory své doby. Odtud množné číslo nebesa. Míní, že Pán Ježíš vstoupil do nejvyššího nebe. Však pravda, kterou chce

vyjádřiti, netýká se prostoru, nýbrž osoby Páně. Apoštol chce říci, že má v říši nebeské nejpřednější místo, největší důstojnost, nejvyšší moc. Jest zbytečné, mysliti si, že Pán Ježíš prošel nějaké nesmírné prostory všehomíra. Jakmile odložil přijatou podobu, zmizel s očí učedníků a byl v nebi, v říši světla, v níž je Bůh, andělé a nyní také svaté duše, a říše ta může býti kdekoliv. Že se Pán Ježíš vznesl do výše, jest názorné vyjádření toho, že odešel do nebe, nebo s nebem, říší světla, spojujeme bezděky představu hvězdné výše. Lidé z doby apoštolů myslili si nebe v oblasti hvězd a nad nimi. Proto vznesení do výše bylo pro ně případné a ukazovalo jim, kam mistr odešel.

Odchod Páně byl skvělý. Doprovázely jej nesčetné zástupy duší, jež vyvedl z předpeklí, a uvítali ho nesčetné zástupy andělů. To apoštolové neviděli, ale božskou moc a velebnost odchodu mistrova živě pociťovali. Proto hleděli s podivem za ním, i když už zmizel, a místo zármutku nad ztrátou drahého svého vůdce a pána plnila se jejich duše radostným uspokojením. Velebně jsi odešel, božský Vikupiteli, tak velebně, jak velebně přijdeš na konci světa k soudu, tehdy všem viditelně. I nám jsi žehnal v apoštolích. Kéž tvé požehnání nás provází až k tvému příchodu.

3. Pán Ježíš vstoupil na nebesa podle lidské bytosti, nebo jako Bůh je všudypřítomný, je stále v nebi, ano on jest nebem. Ani v tom smyslu nevstoupil jako Bůh na nebe, aby nabyl vyšší důstojnosti, nebo jako Bůh nemůže býti víc než je. Mohu říci: Bůh vstoupil na nebe, protože Kristus je Bůh-člověk v jedné bytosti. Tím se dí: Kristus Bůh vstoupil na nebe podle lidské bytosti. Také mohu říci: Kristus je vzat do nebe, protože člověčenství do nebe vstoupiti nemůže samo ze své moci. Jediné Bůh to může učiniti. Smysl toho úsloví je: Kristus-Bůh vzal do nebe Krista-člověka. Lépe jest říkati, že Kristus vstoupil do nebe. Tělo Kristovo bylo oslaveno i bylo pod úplnou vládou duše. Nebylo třeba, aby někdo tělo nesl, stačilo, aby Kristus-Bůh tak chtěl. Vstoupilo tedy člověčenstvo samo do nebe z moci duše, které Kristus Bůh to dal vědět.

Sv. Pavel zove vstoupení do nebe příčinou naší spásy. Tím naznačuje, že v Pánu Ježíši vstoupil první člověk do nebe a uvedl tam duše spravedlivých, že v nebi za nás oroduje a posílá nám s nebe sv. Ducha s jeho milostmi, že nanebevstoupení Páně obrací naše zraky a srdce se země do ráje, napomínajíc nás, abychom nezapomínali, že tam je náš cíl, zdokonalení, blaženost.

To jest výklad slov: Vstoupil na nebesa. Jak krásně všecko Spasitel zařídil! Pohlédneš na obraz, jak se vznáší k oblakům, a v mysli vznikají ti steré spasitelné myšlenky. Řekneš: To je krásné a velebné zakončení vykupitelského díla. Kdyby ho nebylo, chyběla by mu koruna. Zvoláš: Buď blažen, Pane, po těžké třiatřicetileté práci, buď blažen nekonečně. A ty jsi blažen nevýslovně. Tvá duše má nejdokonalejší patření na Boha, tvé tělo největší oslavu. Jsi nejen blažen sám, jsi také pramenem blaženosti nebešťanů. Kéž jsem jednou mezi nimi! Půjdu za tebou. Vezmu svůj kříž a budu tě následovati. Ty chceš, abych byl jednou na věky s tebou. Proto, abys mi to naznačil, vstoupils na nebe slavně před očima všech. Dej milost, ať se neuchýlím od cesty za tebou ani na píď, nýbrž setrvám na ní věrně do smrti.

Někdo by si mohl mysliti, že měl Pán Ježíš zůstati mezi námi. Sv. Tomáš Akv. odpovídá, že by to bylo nevhodné. Na světě jest nám žíti z víry. I apoštolům bylo věřiti, že jejich mistr je Syn Boží, a tak si své vyvolení zabezpečiti. A jak by měl žíti na světě? Oslavený? Nemožné! Zjevovati se v nějaké podobě? Z toho by vznikly veliké nesrovnalosti. Kristus jednal důmyslněji a milostněji, ustanovil Nejsv. svátost. Tu jest s námi všude a stále. Tu můžeme osvědčovati víru a lásku způsobem zvlášť záslužným, tu můžeme vystupovati od bílé hostie k oslavenému Kristu, tu si můžeme zjednati začátečnou oslavu hodným přijímáním a zabezpečiti si oslavu věčnou. Věru, božsky důmyslné přebývání Krista s námi! O, by bylo vždy milostné! O, bychom z něho těžili! Oživujme víru v Nejsv. svátost a oslaveného Spasitele v ní, ať je nám každá chvilka před svatostánkem požehnaná.

4. Sedí na pravici Boha Otce všemohoucího. Úsloví to čítáme o Kristu v Písmě často, v Starém zákoně prorocky, v Novém jako potvrzení (Žal. 8, 5 n; 109, 1 n; Mar. 16, 19 a j.). Je obrazné, nebo jen o hmotných věcech lze říci, že mají pravou stranu. V apoštolském vyznání znamená ono rčení, míti největší slávu nebo moc po Bohu. Kristus má obé. O svatém se nikdy neříká, že sedí na pravici Boží. O apoštolích pravil božský mistr, že budou seděti na dvanácti stolcích a souditi dvanáctero pokolení israelských. O P. Marii díme, že ji Bůh korunoval na královnu nebes, ale ani o apoštolích ani o ní se nepraví, že sedí na pravici Boží. Při tomto úsloví, chceme-li je určitě vymeziti, třeba činiti rozdíl mezi Kristem jako Bohem a člověkem. Jako Bůh je Kristus soupodstatný s Otcem i není mezi

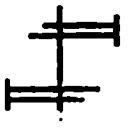
nimi rozdílu mimo ten, že Otec je bez původu, Syn od Otce od věčnosti zplozen. Nemohou tedy Otec a Syn býti jinak vedle sebe nežli podle otcovství a synovství. Tu má řečené úsloví smysl, že Bůh Otec činí všecko skrze Syna, t. j. skrze svou moudrost, nebo Syn je Moudrost Otcova. Syn Boží je jako pravice Otcova, jelikož se skrze něj projevuje Otcova všemohoucnost na venek. O Kristu člověku má uvedené úsloví smysl jiný. Tu značí, že Kristus došel po díle vykoupení cíle a odpočívá v své slávě. Usedl. díme o člověku, jenž došel, kam chtěl, a odpočívá. Dále značí, že mu Bůh dal moc nad všelikým tvorstvem, že jej učinil svým zástupcem v řízení světa. Sv. Pavel to vyslovuje, když píše, že ho Bůh povýšil a dal mu jméno, které je nade všecko jméno, aby ve jménu Ježíšově pokleklo veškeré koleno nebešťanů, pozemšťanů i těch, kteří jsou v podsvětí, a každý jazyk aby vyznával, že Pánem jest Ježíš Kristus k slávě Boha Otce (Fil. 2, 9 n). Sedí na pravici Boha Otce všemohoucího, značí tedy, že Kristus je u cíle, v své slávě, že jest učiněn králem nebe a země. Částečně u cíle byl hned při početí, nebo měl blažené patření na Boha. Panství nad tvorstvem mu také patřilo pro důstojnost Božího synovství a on je nejednou projevil. Když my uvedené úsloví říkáme, myslíme na Krista jako na krále nebe a země.

Veliká je sláva a moc Kristova. Všichni nebešťané se mu klanějí. Také andělé ho nazývají svým králem. Svatí to činí také z důvodu, že mají svou oslavu z jeho vykoupení. Veliká jest důstojnost Matky Boží, královny nebes, ale s důstojností Krista-člověka nemůže býti postavena na roveň, ba ani k ní přirovnána. Velebný jsi, božský Spasiteli, žádné pero tvé velebnosti nevypíše, žádná ústa jí nevypovědí. Kořímе se ti s nebešťany, přijmi projev naší úcty. Před svatostánkem si vzpomeneme, jak sedíš na pravici Boží, jak zříš víc než slunce, jak vládneš nebi a zemi. Potom padneme na kolena a řekneme Velebný králi světů, je to naše člověčenství, které je v tobě tak povýšeno, dej nám, aby došlo nebeské oslavy i člověčenství naše a abychom i my zpívali s nebešťany věčné hosanna Synu Davidovu.

* * *

Dospěli jsme na konec života Páně. Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího. Všecko je v těchto pravdách vítězné, slavné, velebné, radostné. Vzpomínáme na tyto pravdy, zvláště na Krista, krále nebe a země, abychom

si udrželi radostnou ochotu k sebezapírání. obětem, pracím. Máme slavného mistra a Pána. Králové se odplácejí královsky O, věrný služebníče Kristův, jaká bude tvá odměna? Kdyby neobsahovala nic nežli blaho, viděti oslaveného Krista, stála by za nejtužší práci života. Milostivý Spasiteli, dej nám takovou ochotu. My tě ubezpečujeme o své oddanosti a znova voláme s všelikou vroucností, které jsme schopni: Ježíši, tobě žijeme, Ježíši, tobě umíráme, Ježíši, tvými chceme býti nyní a na věky.

OBSAH

Božský život Pána Ježíše před vtělením	7
Vtělené Slovo v mysli Boží a ve Starém zákoně	14
Život Pána Ježíše v proroctvích	20
Život Pána Ježíše v předobrazích	28
Poměry, v kterých Pán Ježíš žil	35
Početí sv. Jana a Pána Ježíše	42
Narození sv. Jana a další až k narození Páně	48
Narození, pastýři, obřízka	55
Vtělení	62
Idea vtělení	69
Krása vtělení	75
Radost ze vtělení	82
Rodiče Pána Ježíše	89
Neposkvrněné početí z podání	95
Co dává duši šťastný klid	101
Narození Páně	106
Význam obřízky	111
Poučení z obřízky	115
Vzkaz Jezulátka	120
Proč voláme k Bohu jménem Ježíš	126
Mudrci, očištění, útěk do Egypta	131
Cesta tří mudrců od Východu	139
Příklad tří králů	145
Kdo nalézá a nenalézá Krista	150
Dvanáctiletý Ježíš	156
Spojení s Kristem	163
Skrytý život Páně	168
Sv. Lukáš o dětství Pána Ježíše	175
Sv. Matouš o dětství Pána Ježíše	183
Námitky rozumářů	190
Bratři Ježíšovi	198
Svět v době Kristově	206
Náboženské poměry při vystoupení sv. Jana Kř.	213
Sv. Jan Křtitel	220
Velikost sv. Jana Kř.	227
Křest Páně. Pán Ježíš na poušti	233
Začátek veřejné činnosti Páně	240
První zázrak	248
Vyčištění chrámu, Nikodem, působení v Judsku	254
Kristus na cestě z Judska do Galileje	261

Pán Ježíš v Galileji 268
Pán Ježíš v Galileji 275
Druhé velikonoce 282
Volba apoštolů 288
Náhorní kázání 296
Různé divy v Galileji 304
Nasycení, eucharistie 311
Podobenství Páně 318
Čtvero podobenství o rozsevači 326
Podobenství Páně o vzniku, vzrůstu a působení království Božího 334
Podobenství Páně o členech království Božího a jejich povinnostech 337
Podobenství o poměru hlavy k členům království Božího 345
Království Boží 353
Třetí rok v Galileji 361
Proměnění 368
Pán Ježíš opouští Galilei 376
Slavnost stánků 382
Po svátcích stánků 388
Otčenáš 394
Pán Ježíš v Perei 400
Slavnost posvěcení chrámu. Vzkříšení Lazara 406
Poslední cesta 412
Evangelické rady 418
Slavný vjezd do Jerusalema 425
Pondělek a úterek 431
Kristus, učitel pravdy 436
Kristus, učitel nových pravd 443
Kristus vzor 450
Horlivost 455
Horlivost 462
Horlivost moudrá 469
Poslední večeře 476
Význam velikonočního beránka 482
Jidáš 487
Sv. Petr 494
Slzy Petrovy 502
Utrpení a smrt Páně 509
V zahradě Getsemanské 516
Odsouzení 522
Herodes Antipas 529
Via dolorosa 535
Sedm slov Páně 540

Bolestná Panna Maria 547
Předpeklí, vzkříšení, návšt. u P. Marie 552
Vzkříšení 560
Obraz vzkříšeného Krista 566
Zjevení Páně . . 571
Pane, zůstaň s námi 577
Zjevení na hoře a nanebevstoupení 582